

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ"
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ГЕОЛОГІЧНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

*СИСТЕМАТИЗОВАНИЙ ЗБІРНИК
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ*

Неофіційне видання

*Тексти нормативно-правових актів подані
за станом на 4 жовтня 2012 р.*

Дніпропетровськ
НГУ
2012

УДК 349.4:55
ББК Х6/8 (4УКР) 307
Г 36

Рекомендовано до видання вченою радою Державного вищого навчального закладу "Національний гірничий університет" (протокол № 7 від 20 вересня 2012 р.).

Геологічне право України: систематизований зб. нормат.-правових
Г 36 **актів: неофіц. вид. / Уклад. Р.С. Кірін. – Д.: Національний гірничий**
університет, 2012. – 1023 с.

ISBN 978 – 966 – 350 – 370 – 7

Наведено основні нормативно-правові акти з регулювання геологічних відносин, зокрема, у сфері розвитку мінерально-сировинної бази України, режиму запасів і ресурсів державного фонду надр, геологічного вивчення надр, державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, геологічної інформації, першовідкривачів родовищ корисних копалин, міжнародного співробітництва в сфері геологічної діяльності тощо. Збірник є першою спробою у вітчизняній юриспруденції систематизації геологічного законодавства і носить неофіційний характер, видання якого здійснено з ініціативи юридичного факультету Державного ВНЗ "Національний гірничий університет".

Розраховано на студентів, які здобувають повну вищу освіту за спеціальностями "Правознавство", "Геологія", а також аспірантів і професорсько-викладацький склад. Може бути корисний працівникам правоохоронних органів, органів державної виконавчої влади, юрисконсультам та інженерно-технічним працівникам геологічних і гірничодобувних підприємств.

УДК 349.4:55
ББК Х6/8 (4УКР) 307

ISBN 978 – 966 – 350 – 370 – 7

© Р.С. Кірін, 2012
© Державний ВНЗ «Національний
гірничий університет», 2012

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	18
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	30
Конституція України (витяг)	30
Кодекс України про надра (витяг)	32
Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" (витяг)	34
Указ Президента України "Про День геолога"	37
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОЇ БАЗИ УКРАЇНИ	38
Закон України „Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року”	38
Кодекс України про надра (витяг)	85
Закон України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року"(витяг)	87
Закон України „Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними" (витяг)	89
Постанова Кабінету Міністрів України "Про Державний фонд родовищ корисних копалин України"	90
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення"	91
РОЗДІЛ 3. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАПАСІВ І РЕСУРСІВ ДЕРЖАВНОГО ФОНДУ НАДР	101
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр	101

Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод" (ВИТЯГ)	113
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза, марганцю та хрому) (ВИТЯГ)	119
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ каолінів" (ВИТЯГ)	123
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ вугілля" (ВИТЯГ)	127
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ лікувальних грязей" (ВИТЯГ)	134
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до торфових родовищ" (ВИТЯГ)	138
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ будівельного й облицювального каменю" (ВИТЯГ)	142
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічної оцінки загальних (емісійних) та видобувних запасів шахтного метану вуглегазових родовищ у зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів" (ВИТЯГ).....	146

Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ піску та гравію" (ВИТЯГ)	151
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ мінеральних підземних вод" (ВИТЯГ)	156
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу" (ВИТЯГ) ..	163
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ бурштину" (ВИТЯГ)	173
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ промислових підземних вод" (ВИТЯГ)	177
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ глинистих порід" (ВИТЯГ)	184
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ п'єзооптичного кварцу" (ВИТЯГ)	188
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ уранових руд" (ВИТЯГ)	192
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ теплоенергетичних підземних вод" (ВИТЯГ)	195

Наказ Мінпромполітики "Про затвердження Положення про проектування гірничодобувних підприємств України та визначення запасів корисних копалин за ступенем підготовленості до видобування" (витяг)	201
РОЗДІЛ 4. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ГЕОЛОГІЇ І РОЗВІДКИ НАДР	206
Закон України „Про державну геологічну службу України"	206
Кодекс України про надра (витяг)	213
Закон України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" (витяг)	219
Постанова Верховної Ради України "Про стан дотримання вимог природоохоронного законодавства при здійсненні діяльності, пов'язаної з надрокористуванням в Україні"	223
Указ Президента України "Про заходи щодо підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр"	228
Постанова Кабінету Міністрів України "Про реорганізацію галузі "Геологія і розвідка надр""	230
Указ Президента України "Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України" (витяг)	232
Указ Президента України "Про Положення про Державну службу геології та надр України"	235
Указ Президента України "Про Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України"	244
Указ Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 3 лютого 2010 року "Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у галузі геологічного вивчення і використання надр""	258

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин"	263
Розпорядження Кабінету Міністрів України "Деякі питання підвищення ефективності державного управління у сфері надрокористування"	269
Розпорядження Кабінету Міністрів України "Питання Державної служби геології та надр"	271
Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Державної служби геології та надр"	272
Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про утворення міжрегіональних територіальних органів Державної служби геології та надр"	275
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліків платних адміністративних послуг, які надаються Міністерством екології та природних ресурсів і Державною службою геології та надр"	276
Постанова Кабінету Міністрів України "Про утворення Національної акціонерної компанії "Надра України""	279
Постанова Кабінету Міністрів України "Питання Національної акціонерної компанії "Надра України""	280
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження статуту Національної акціонерної компанії "Надра України""	283
Постанова Кабінету Міністрів України "Про надання Державному інформаційному геологічному фонду статусу галузевого державного архіву"	304

Наказ Держкомархіву та Мінекології "Про затвердження Статуту Геоінформу України"	305
Наказ Мінфіну "Про внесення змін до Положення про Державний геомологічний центр України"	315
РОЗДІЛ 5. ПРАВО ГЕОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ НАДР	321
Кодекс України про надра (витяг)	321
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами"	331
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами"	356
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами"	364
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Методики визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування"	369
Постанова Кабінету Міністрів України "Про надання спеціальних дозволів на користування ділянками надр з метою геологічного вивчення та видобування стратегічно важливих корисних копалин"	371
Наказ Держгеонадр "Про затвердження Положення про проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування"	374
Наказ Держгеонадр "Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування"	379

Наказ Держгеонадр "Про затвердження стандартів надання адміністративних послуг"	410
Наказ Держгеонадр "Про проведення акредитації"	423
Наказ Держгеонадр "Про затвердження примірних угод на користування надрами"	427
Закон України "Про газ (метан) вугільних родовищ" (витяг)	459
РОЗДІЛ 6. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ТА ОБЛІКУ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	462
Кодекс України про надра (витяг)	462
Наказ Геолкому "Про затвердження Інструкції про порядок державної реєстрації та обліку робіт з геологічного вивчення надр"	463
Наказ Мінекоресурсів "Про затвердження Інструкції про порядок обліку результатів робіт з геологічного вивчення надр"	478
Наказ Держкомресурсів "Про затвердження Правил нормативного забезпечення геологічного вивчення надр"	509
РОЗДІЛ 7. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ОЦІНКИ ЗАПАСІВ КОРИСНИХ КОПАЛИН	519
Кодекс України про надра (витяг)	519
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин"	522
Наказ Мінекоресурсів "Про затвердження Порядку ведення державного кадастру родовищ та проявів корисних копалин" (витяг)	526
Наказ ДКЗ "Про затвердження Положення про порядок розробки та обґрунтування кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів твердих корисних копалин у надрах"	529

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин"	550
Наказ ДКЗ "Про затвердження Порядку визначення вартості робіт по проведенню державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин"	558
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства"	574
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції про зміст, оформлення і порядок подання в ДКЗ України матеріалів з геолого-економічної оцінки запасів вугілля і горючих сланців"	583
Наказ ДКЗ "Про затвердження Інструкції про зміст, оформлення та порядок подання в ДКЗ України матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ нафти і газу" (витяг)	616
РОЗДІЛ 8. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ В СФЕРІ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	650
Кодекс України про надра (витяг)	650
Податковий кодекс України (витяг)	653
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку витрат на розвідку (дорозвідку) та облаштування будь-яких запасів (родовищ) корисних копалин з відповідними витратами на їх розробку, що включаються до окремої групи витрат платника податку, які підлягають амортизації"	658
Наказ Мінфіну "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 33 "Витрати на розвідку запасів корисних копалин""	660
РОЗДІЛ 9. ПРАВО ДЕРЖАВНОГО ГЕОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ	664

Кодекс України про надра (витяг)	664
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку здійснення державного геологічного контролю"	668
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)"	674
Закон України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" (витяг)	676
РОЗДІЛ 10. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В СФЕРІ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	688
Кодекс України про надра (витяг)	688
Кодекс України про адміністративні правопорушення (витяг)	690
Кримінальний кодекс України (витяг)	693
Закон України "Про газ (метан) вугільних родовищ" (витяг)	700
Указ Президента України "Про заходи щодо забезпечення додержання законодавства у сфері надрокористування"	702
РОЗДІЛ 11. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	705
Кодекс України про надра (витяг)	705
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією"	706
Закон України "Про Національний архівний фонд та архівні установи" (витяг)	711
Наказ Мінекоресурсів "Про затвердження Порядку обліку, зберігання та користування фондовими геологічними матеріалами"	712
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Методики визначення вартості геологічної інформації, отриманої за рахунок коштів державного бюджету"	723

Закон України "Про угоди про розподіл продукції" (витяг)	727
Закон України "Про нафту і газ" (витяг)	728
РОЗДІЛ 12. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОЛОГІЧНОГО КАРТУВАННЯ УКРАЇНИ	729
Наказ Держкомгеології "Про Положення про Державну геологічну карту України масштабу 1 : 200000"	729
Наказ Мінекоресурсів "Про затвердження Положення про Державну гідрогеологічну карту України масштабу 1:200000"	732
Наказ Мінекоресурсів "Про затвердження Положення про Державну еколого-геологічну карту України масштабу 1:200000"	736
РОЗДІЛ 13. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОФІЗИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	741
Додаток до листа Держкомгеології "Перелік видів робіт, які виконуються безпосередньо в польових умовах працівниками експедицій, партій, загонів, дільниць і бригад при проведенні польових геологорозвідувальних, пошукових, топографо- геодезичних, геофізичних, гідрографічних, гідрологічних, лісовпорядних і розвідувальних робіт"	745
Наказ Держкомгеології "Про затвердження Інструкції про порядок укладання договорів на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ"	745
РОЗДІЛ 14. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОЛОГО- РОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ	769
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення геологорозвідувальних робіт за рахунок коштів державного бюджету"	769
Наказ Геолкому "Про затвердження Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини"	781
Наказ Мінекоресурсів "Про затвердження Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи)"	794

Наказ Держгеонадр "Про затвердження базових цін на матеріально-технічні ресурси, які використовуються при проведенні геологорозвідувальних робіт"	805
Закон України "Про нафту і газ" (витяг)	806
РОЗДІЛ 15. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ДОСЛІДНО-ПРОМИСЛОВОЇ РОЗРОБКИ РОДОВИЩ	809
Кодекс України про надра (витяг)	809
Наказ Мінекоресурсів "Про затвердження Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення"	810
Закон України "Про нафту і газ" (витяг)	815
РОЗДІЛ 16. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПЕРЕДАЧІ РОДОВИЩ ДЛЯ ПРОМИСЛОВОГО ОСВОЄННЯ	816
Кодекс України про надра (витяг)	816
Постанова Кабінету Міністрів України "Про Порядок передачі розвіданих родовищ корисних копалин для промислового освоєння"	817
Закон України "Про нафту і газ" (витяг)	820
РОЗДІЛ 17. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАБУДОВИ ПЛОЩ ЗАЛЯГАННЯ КОРИСНИХ КОПАЛИН	821
Кодекс України про надра (витяг)	821
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок забудови площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення"	823
Наказ Мінпромполітики "Про затвердження Положення про проектування внутрішнього відвалоутворення та складування відходів виробництва в залізорудних і флюсових кар'єрах" (витяг)	829

РОЗДІЛ 18. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ПЕРШОВІДКРИВАЧІВ РОДОВИЩ КОРИНИХ КОПАЛИН	835
Кодекс України про надра (витяг)	835
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про першовідкривачів родовищ корисних копалин" .	836
Наказ Держкомгеології "Про затвердження Інструкції про грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення"	839
Указ Президента України "Про Положення про Державну службу геології та надр України" (витяг)	847
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин" (витяг)	848
РОЗДІЛ 19. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ГЕОЛОГІЧНОЇ ТА МАРКШЕЙДЕРСЬКОЇ СЛУЖБ	849
Наказ Мінпаливенерго "Про посилення ролі геолого-маркшейдерської служби вуглевидобувних підприємств Мінпаливенерго"	849
Рішення Колегії Мінпаливенерго "Про стан виконання наказів Мінпаливенерго"	853
Наказ Мінвуглепрому "Про затвердження та надання чинності стандарту Мінвуглепрому України СОУ 10.1.00186080.004:2007 "Положення про геологічну та маркшейдерську служби вугільної промисловості""	856
Наказ Мінвуглепрому "Про обов'язкове навчання фахівців технологічних, виробничих, геологічних, маркшейдерських служб вугледобувних підприємств України"	857
РОЗДІЛ 20. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОЛОГІЧНИХ СХОВИЩ	858

Наказ Держатомрегулювання "Про затвердження Загальних положень забезпечення безпеки захоронення радіоактивних відходів у геологічних сховищах"	858
Наказ Держатомрегулювання "Облік та контроль ядерного матеріалу, фізичний захист ядерного матеріалу і ядерних установок" (витяг)	880
Наказ Держатомрегулювання "Про затвердження Вимог до вибору майданчика для розміщення сховища для захоронення радіоактивних відходів" (витяг)	882
РОЗДІЛ 21. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОСОБЛИВО ЦІННИХ ГЕОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ	889
Кодекс України про надра (витяг)	889
Закон України "Про природно-заповідний фонд України" (витяг) ..	890
Закон України "Про угоди про розподіл продукції" (витяг)	893
РОЗДІЛ 22. ПРАВОВА ОХОРОНА НАДР ПРИ ГЕОЛОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	894
Кодекс України про надра (витяг)	894
Наказ Держгірпромнагляду "Методичні рекомендації зі здійснення державного нагляду за охороною надр при розробці родовищ мінеральних підземних вод" (витяг)	896
Наказ Мінприроди "Про затвердження Інструкції щодо розмежування повноважень з контролю за здійсненням заходів, пов'язаних з охороною і раціональним використанням надр"	903
Наказ Мінекоресурсів "Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами"	910
РОЗДІЛ 23. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	916

Указ Президента України "Про Положення про Державну екологічну інспекцію України" (витяг)	916
Наказ Мінрегіонбуду "Про затвердження ДБН В.1.1-24-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Основні положення проектування""	918
Наказ Мінрегіонбуду "Про затвердження ДБН В.1.1-25-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення""	920
РОЗДІЛ 24. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	922
Наказ Держнаглядодохоронпраці "Перелік робіт з підвищеною небезпекою"	922
Наказ Держгірпромнагляду "Про затвердження Показчика нормативно-правових актів з питань охорони праці" (витяг)	926
РОЗДІЛ 25. МІЖДЕРЖАВНЕ ГЕОЛОГІЧНЕ ПРАВО	928
Кодекс України про надра (витяг)	928
Указ Президента України "Про затвердження Угоди про співробітництво між Україною та Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамагірією у сфері геологічних досліджень"	929
Протокольна угода про співробітництво у галузі геології і гірничої справи між Україною і Гвінейською Республікою	932
Протокол про науково-технічне співробітництво в галузі геології і мінеральних ресурсів між Міністерством охорони навколишнього природного середовища України і Міністерством нафти і мінеральних ресурсів Сирійської Арабської Республіки ...	934
Угода між Державним Комітетом України по геології і використанню надр і Міністерством геології і мінеральних ресурсів Монголії в галузі геологічного вивчення надр	936

РОЗДІЛ 26. МІЖНАРОДНЕ ГЕОЛОГІЧНЕ ПРАВО	938
Декларация принципов, регулирующих режим дна морей и океанов и его недр за пределами действия национальной юрисдикции	938
Закон України "Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року та Угоди про імплементацію Частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року"	942
Угода про імплементацію частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з Морського права від 10 грудня 1982 року	943
Конвенция Организации объединенных наций по морскому праву (витяг)	960
Резолюция 53/32 Генеральной Ассамблеи ООН "Мировой океан и морское право"	975
Соглашение о взаимоотношениях между Организацией Объединенных Наций и Международным органом по морскому дну	980
Конвенция о континентальном шельфе	987
Конвенция о гражданской ответственности за ущерб от загрязнения нефтью в результате разведки и разработки минеральных ресурсов морского дна	991
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Гірничої хартії держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав"	1003
Гірнича хартія держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав (витяг)	1004
Модельный кодекс о недрах и недропользовании для государств-участников СНГ (витяг)	1008

ПЕРЕДМОВА

Діяльність, пов'язана із вивчення надр планети Земля, має багатовікову історію, втім рівень її правового регулювання слід визнати таким, що знаходиться на початковому етапі формування.

Новітня доба розвитку правової бази з регулювання геологічних відносин характеризується, по-перше, вираженою безсистемністю, викликаною глибокою розосередженістю нормативних приписів у нормативно-правових актах різної юридичної сили. По-друге, як наслідок попереднього стану, відсутність єдиного кодифікованого законодавчого акту в зазначеній сфері надрокористування.

Теоретичною основою досліджень у галузі гірничого та екологічного права є праці відомих вчених правознавців України В.І. Андрейцева, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкової, А.П. Гетьмана, О.А. Грицана, І.І. Каракаша, І.М. Козьякова, М.В. Краснової, О.В. Леонової, Н.Р. Малишевої, О.Ю. Макаренка, Н.П. Медведєвої, В.В. Носіка, О.М. Олійника, О.О. Погрібного, С.В. Разметаєва, М.В. Шульги, О.П. Шем'якова, В.К. Філатової, І.В. Хохлової та інших.

Також слід згадати доробки представників радянської, російської та зарубіжної правової науки: Г.О. Аксеньонка, С.А. Боголюбова, Г.С. Башмакова, Л.О. Заславської, М.І. Клеандрова, Б.Д. Ключіна, М.Є. Кочіна, О.С. Колбасова, М.І. Краснова, О.М. Курського, Б.А. Лісковця, Н.Б. Мухітдінова, Л.Г. Навроцької, В.Г. Плахути, М.Є. Певзнера, С.О. Сосни, М.О. Сиродоева, О.М. Теплова та інших.

Однією з перших в юридичній науці України комплексне дослідження сукупності правових приписів, присвячених геологічному вивченню надр (далі - ГВН) виконала В.К. Філатова, яка у 2008 р. під науковим керівництвом проф. М.В. Шульги успішно захистила кандидатську дисертацію на тему "Правове регулювання геологічного вивчення надр". В роботі, зокрема, наведена загальна характеристика правового регулювання ГВН, де піддані дослідженню такі проблеми як становлення та розвиток законодавства, що регулює ГВН, сутність та ознаки ГВН як виду права надрокористування, правова класифікація ГВН. При розкритті питання про правовідносини з ГВН згадана авторка розглянула надра як об'єкт геологічного вивчення, суб'єктів ГВН, виникнення та припинення правовідносин з ГВН, а також права та обов'язки суб'єктів правовідносин з ГВН.

В.К. Філатова дійшла висновку, що право ГВН, будучи субінститутом, що входить до складного інституту надрокористування, являє собою таку систему юридичних норм і засобів, за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин щодо забезпечення раціональної, екологічно безпечної діяльності з отримання інформації про надра при вилученні обмеженої кількості корисних копалин з надр (дослідно-промислова розробка) з метою задоволення потреб суспільства та держави. Враховуючи наявність сукупності специфічних суспільних відносин в сфері

ГВН, ознаки і риси якого відрізняють його від інших видів діяльності, наявність та потребу в особливих джерелах права, які б регулювали ці відносини, можна стверджувати про визначеність самостійного місця субінституту права ГВН у складі права надрокористування як підгалузі гірничого права.

У підсумку згаданої дисертаційної роботи, разом із іншими окремими питаннями права ГВН, на світ з'являється монографія (у співавторстві із Т.М. Шульгою) "Правові засади геологічного вивчення надр в Україні" (рецензенти - Г.І. Балюк, Р.С. Кірін).¹

Майже одночасно юридична спільнота України змогла ознайомитися із іншими результатами досліджень в сфері права ГВН. В монографії "Право геологічного вивчення надр: загальні положення" (автор Р.С. Кірін) розглянуті поняття, предмет, джерела, суб'єкти і об'єкти права ГВН, підстави виникнення та припинення права ГВН, у тому числі правова класифікація видів ГВН, права і обов'язки суб'єктів права ГВН - загальні, спеціальні та їх захист (рецензенти В.І. Андрейцев, В.Ф. Приходченко).²

Назва галузі законодавства України, що регулює відносини в сфері використання, охорони та безпеки надр застосовується як в теоретичних так і у практичних аспектах юриспруденції в двох, на думку законодавця – тотожних поняттях: «законодавство про надра» (ст. 3 Кодексу України про надра – далі КпН) та «гірниче законодавство» (ст. 1 Гірничого Закону України – далі ГЗУ). Не підіймаючи питання, в цій роботі, про обґрунтованість та навіть коректність подібної тотожності, доцільно звернути увагу на практичну відсутність досліджень щодо структури системи зазначеного масиву нормативно-правових актів³.

В цьому напрямку зазначу, що вже не можна заперечити факт існування певної сукупності нормативно-правових актів, які пропонується об'єднати поняттям «геологічне законодавство». В якості обґрунтування такого вибору можна навести декілька вагомих аргументів:

1) на території України, яка становить 0,7 відсотка світової території, виявлено до п'яти відсотків усіх мінерально-сировинних ресурсів земної кулі; належне державне управління в галузі геологічного вивчення та використання надр дало б змогу мінімізувати імпорту гостродефіцитної сировини: кольорових, рідкісних, рідкісноземельних, дорогоцінних металів, збільшити видобуток власних нафти і газу, значно підвищити економічну незалежність і безпеку держави⁴;

¹ Філатова В.К., Шульга Т.М. Правові засади геологічного вивчення надр в Україні: Монографія / В.К. Філатова, Т.М. Шульга. - Харків: ФІНН, 2011. - 144 с.

² Кірін Р.С. Право геологічного вивчення надр: загальні положення: Монографія / Р.С. Кірін. - Д.: Національний гірничий університет, 2011. - 216 с.

³ Кірін Р.С. Про систему геологічного законодавства України / Роман Станіславович Кірін / Сучасні проблеми систематизації екологічного, земельного та аграрного законодавства України: Збірник наукових праць Круглого столу (18 березня 2011 р.). – К.: ВГЛ «Обрії», 2011. – С. 43 – 47.

⁴ Указ Президента України від 03.02.2010 р. № 90/2010 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 3 лютого 2010 року "Про заходи щодо підвищення

2) систематичне геологічне вивчення і картування території будь-якої держави є основою, що дає змогу поєднати раціональне природокористування з екологічною безпекою - як сучасною, так і майбутньою; усі винятково важливі гідрогеологічні, екологічні та інженерно-геологічні роботи і дослідження дають повноцінний позитивний ефект тільки за умови, якщо вони будуть заплановані і виконані на надійній геологічній основі відповідного масштабу⁵;

3) державна геологічна служба України включає спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр, державні підприємства, установи та організації, які організують та проводять геологічне вивчення надр, забезпечують реалізацію державної політики у галузі користування надрами, здійснюють планомірне проведення регіональних геологічних досліджень, пошуків і розвідки необхідних і стратегічно важливих корисних копалин, накопичення і зберігання геологічної інформації про надра, встановлення кондицій на мінеральну сировину для підрахування запасів корисних копалин у надрах, проведення наукових досліджень у сфері геологічного вивчення і використання надр, координують і здійснюють геологічний контроль за діяльністю інших суб'єктів геологічної діяльності⁶;

4) проведення робіт по геологічному вивченню надр організується та координується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр на основі державних комплексних або цільових програм, міжгалузевих і галузевих планів, проектів, відповідних норм і правил (ст. 37 КпН); в Україні встановлено професійне свято працівників геології, геодезії та картографії - День геолога⁷;

5) геологічне законодавство має подвійну юридичну природу як за формою так і змістом його нормативно-правових актів,⁸ що виявляється у їх

ефективності державного управління у галузі геологічного вивчення і використання надр» // Офіційний вісник України, 2010, № 8 (15.02.2010), ст. 381.

⁵ Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2010 року» // Офіційний вісник України, 2006, № 13 (12.04.2006), ст. 855.

⁶ Закон України «Про державну геологічну службу України» // Офіційний вісник України, 1999, № 48 (17.12.99), ст. 2335.

⁷ Указ Президента України від 07.02.1995 р. № 110/95 «Про День геолога» // Голос України, 1995, 02, 11.02.95 № 28.

⁸ Акад. В.І. Андрейцев слушно зазначив, що сучасна система природоресурсного законодавства зазнала новаційних змін, що не вписуються в традиційну систему правового регулювання природоресурсних відносин. Подібні новації виявляються у поєднанні в законодавчих актах норм і приписів природоресурсного, екологічного спрямування з приписами господарського характеру. Реальність нашого буття зумовлює доцільність такого міжгалузевого (ресурсо-господарського) правового регулювання, враховуючи, що галузевий гірничо-правовий підхід не забезпечує комплексності у використанні окремих компонентів такого складного природного ресурсу як надра, з інтеграційних природоресурсних та еколого-правових позицій, а відтак, зумовлює доцільність подальшої

диференціації (еколого-промисловий підхід) згідно Класифікатора галузей законодавства України⁹, за яким до законодавства про промисловість 120.000.000 (промислове законодавство) відносяться акти, що регулюють відносини у таких галузях промисловості як "Геологія. Геодезія і картографія" 120.090.020 (геологічне законодавство, геодезичне та картографічне законодавство), а до законодавства про природні ресурси та охорону довкілля (природоресурсне законодавство, природоохоронне законодавство) віднесені приписи законодавства про загальні питання охорони і використання надр (270.140.000), про користування надрами, види користування (270.180.000) та інші, тобто законодавства про надра;¹⁰

б) подвійну природу геологічної діяльності (професійно-будівельна диференціація) виявляє й інший класифікатор¹¹, за яким діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах (клас 71.12) відноситься до діяльності у сферах архітектури та інжинірингу; технічних випробувань та досліджень (розділ 71), яка в свою чергу входить до професійної, наукової та технічної діяльності (секція М), а такий вид геологічної діяльності як розвідувальне буріння (клас 43.13) є спеціалізованими будівельними роботами (розділ 43) тобто будівництвом (секція F);

7) в Україні підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра в галузі знань 0401 "Природничі науки" здійснюється за напрямом підготовки 6.040103 "Геологія"¹², а за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра за спеціальностями 7.04010301 (8.04010301) "Геологія" та 7.04010305 (8.04010305) "Геологія нафти і газу"¹³;

кодифікації цього блоку правового регулювання (див. Андрейцев В.І. Систематизація екологічного законодавства як невідмінна умова його подальшої кодифікації. Замість передмови. / Володимир Іванович Андрейцев / Екологічне законодавство України у 4-х томах. - К.: Слово, 2007. - С. 3 - 14.).

⁹ Наказ Мініюсту України від 02.06.2004 р. № 43/5 "Про затвердження Класифікатора галузей законодавства України" // Юридичний вісник України, 2004, 07, № 28.

¹⁰ На думку розробників зазначеного класифікатора подібний підхід сприятиме забезпеченню виконання завдань з організації та ведення еталонної бази даних правової інформації, необхідної для формування правової політики, підвищення ефективності правового регулювання, реалізації програм законопроектних робіт, забезпечення правової реформи в Україні, вдосконалення обліку актів законодавства, а також забезпечення автоматизованого обміну правовою інформацією.

¹¹ Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 р. № 457 "Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010" // Бухгалтер, 2011, 11, № 44.

¹² Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2006 р. № 1719 "Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра" // Офіційний вісник України, 2006, № 50 (25.12.2006), ст. 3333.

¹³ Постанова КМ|Перелік, КМ України, від 27.08.2010, № 787 "Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах

8) в Україні підготовка фахівців вищої кваліфікації здійснюється в такій галузі науки як "Геологічні науки" за спеціальностями: - 04.00.01 "Загальна та регіональна геологія"; - 04.00.02 "Геохімія"; - 04.00.04 "Геотектоніка"; - 04.00.05 "Геологічна інформатика"; - 04.00.06 "Гідрогеологія"; - 04.00.07 "Інженерна геологія"; - 04.00.08 "Петрологія"; - 04.00.09 "Палеонтологія і стратиграфія"; - 04.00.10 "Геологія океанів і морів"; - 04.00.11 "Геологія металевих і неметалевих корисних копалин"; - 04.00.16 "Геологія твердих горючих копалин"; - 04.00.17 "Геологія нафти і газу"; - 04.00.19 "Економічна геологія"; - 04.00.20 "Мінералогія, кристалографія"; - 04.00.21 "Літологія"; - 04.00.22 "Геофізика"; - 04.00.23 "Історія геології", в той же час зазначимо, що спеціальність 05.15.10 "Буріння свердловин" віднесена до групи спеціальностей "Розробка корисних копалин" (05.15.00), що входить до галузі науки "Технічні науки" (05).¹⁴

Таким чином очевидними є факти: - державного інтересу до існування такого угруповання нормативно-правових актів; - специфіки суспільних відносин (геологічних), що регулюються і складають предмет самостійного регулювання; - наявності особливих нормативно-правових актів в цій сфері.

Отже стверджуючи про наявність геологічного законодавства, як складової, комплексного інституту законодавства України про надра, період активного формування і удосконалення якого триває, вважаю актуальним і доцільним поставити та розглянути питання про систему геологічного законодавства, адже остання є основою для побудови системи геологічного права.

Розглядаючи систему геологічного законодавства як багатогранне суб'єктивно-об'єктивне утворення зі складною структурою, в якій основна роль належить нормативним актам та їх складовим елементам, що дозволяють групувати останні у більш стійкі формування – інститути законодавства, слід навести й вимоги, які мають висуватися до системи нормативних актів у певній сфері.¹⁵

Спираючись на подібні вимоги, сформульовані проф. Г.І. Балюк відносно системи ядерного законодавства¹⁶, зазначу:

а) для забезпечення дієвості та єдності системи законодавства вона має бути чіткою, визначеною, узгодженою та стабільною;

за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра // Офіційний вісник України, 2010, № 67 (13.09.2010), ст. 2406

¹⁴ Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.09.2011 р. № 1057 "Про затвердження Переліку наукових спеціальностей" // Офіційний вісник України, 2011, № 78 (17.10.2011), ст. 2893.

¹⁵ Детальне викладення див. Кірін Р.С. Джерела геологічного права (частина 1) / Роман Станіславович Кірін / - Вісник Академії митної служби України: Серія «Право», № 2 (5), 2010. – С. 110 – 118.; Кірін Р.С. Джерела геологічного права (частина 2) / Роман Станіславович Кірін / - Вісник Академії митної служби України: Серія «Право», № 1 (6), 2011. – С. 116 – 122.

¹⁶ Балюк Г.І. Проблеми формування та становлення ядерного права України / Балюк Галина Іванівна: Дис... д-ра юрид. наук: 12.00.06; 12.00.01 / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2000. – С. 91.

б) для сприяння точному і неухильному дотриманню правових норм, ефективному їх застосуванню система законодавства має бути доступною і зручною в користуванні;

в) для уникнення, без потреби, дублювання норм та поглинання нормативних актів, система законодавства має відповідати правилам кодифікаційної техніки;

г) для врахування впливу новітніх досягнень юридичних та природничих наук система законодавства має бути деталізованою в регулюванні всього кола відносин.

Останнє, в нашому випадку – коло геологічних відносин, як предмет регулювання геологічного законодавства¹⁷, виникає з приводу складної системи об'єктів, що базується на тріаді: «матерія – діяння – інформація», яка, на загальному рівні формується категоріями «надра – геологічна діяльність – геологічна інформація».

Оскільки на сьогодні геологічне законодавство систематизовано відносно – шляхом інтеграції в межах законодавства про надра, то окремі його інститути слід виокремити саме з КпН:

- 1) надання надр для геологічного вивчення (ст. 20);
- 2) обмеження, зупинення або припинення права геологічного вивчення надр (ст. 26, 57);
- 3) плата за геологічне вивчення надр (глава 4);
- 4) геологічне вивчення надр (розділ 2): - проведення робіт по геологічному вивченню надр (ст. 37); - вимоги щодо геологічного вивчення надр (ст. 38); - державна реєстрація та облік робіт по геологічному вивченню надр (ст. 39); - геологічна інформація (ст. 39); - передача розвіданих РКК для промислового освоєння (ст. 40); - першовідкривачі РКК (ст. 41);
- 5) державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин (ст. 45);
- 6) списання запасів корисних копалин (ст. 46);
- 7) охорона надр при геологічному вивченні (ст. 56);
- 8) забудова площ залягання корисних копалин (ст. 58);
- 9) охорона особливо цінних геологічних об'єктів (ст. 59).
- 10) державний геологічний контроль (ст. 60 – 62);
- 11) відповідальність за порушення геологічного законодавства (ст. 65);
- 12) міжнародні відносини в геологічній діяльності (розділ IX).

Структурними елементами системи геологічного законодавства є й інші окремі законодавчі (нормативні) інститути, що становлять собою підсистему нормативних актів, предметом яких є однорідні відносини з приводу певних георесурсів, геологічної діяльності чи геоінформації.

¹⁷ Кірін Р.С. Предмет регулювання геологічного права / Р.С. Кірін / Збірник тез Республіканської науково-практичної конференції «Сучасні екологічні проблеми та методика викладання еколого-правових дисциплін» (м. Харків, 25 – 26 листопада 2010 р.) / За заг. ред. А.П. Гетьмана. – Харків: НЮАУ ім. Ярослава Мудрого. 2010. –С. 73 – 74.

Так, до системи геологічного законодавства слід віднести й групу компетенційних (статусних) актів, які визначають *правове становище суб'єктів геологічної діяльності*: - Міністерства охорони навколишнього природного середовища України; - державної геологічної служби України та її державних підприємств, установ та організацій; - Національної акціонерної компанії "Надра України; - Державної комісії України по запасах корисних копалин; - Державного інформаційного геологічного фонду України; - Державного геологічного центру України; - міжвідомчої робочої групи з питань надрокористування (при Кабінеті Міністрів України); - геологічних та маркшейдерських служб підприємств; - першовідкривачів родовищ корисних копалин та інших.

Не менш важливим в системі геологічного законодавства є *інститут правового режиму об'єктів геологічних відносин*, серед яких необхідно виділити: - геологічне середовище; - мінерально-сировинну базу; - запаси і ресурси державного фонду надр, державного фонду родовищ корисних копалин (далі – РКК) та державного інформаційного геологічного фонду України; - ділянки надр, геологічні об'єкти, геологічні території, геологічні сховища; - геологічна діяльність; - геологічне вивчення надр тощо.

Хоча за кількістю нормативно-правових актів цілком логічно в межах зазначеного інституту виокремлюється субінститут геологічної інформації. На такий самий статус безумовно можуть претендувати й інші угруповання актів геологічного законодавства, що регулюють: - геологічне картування України; - геофізичні дослідження; - геологорозвідувальні роботи; - дослідно-промислову розробку РКК

Завершують систему сучасного геологічного законодавства України низка наказів, правил, інструкцій, методичних вказівок, галузевих та будівельних норм і нормативів, стандартів, що відносяться до таких інститутів як: - *інститут промислової безпеки геологічної діяльності*; - *інститут екологічної безпеки геологічної діяльності*.

Отже геологічне законодавство, як зовнішня форма геологічного права, є новим комплексним інститутом в системі такої галузі законодавства України як законодавство про надра. Система геологічного законодавства є основою для побудови системи геологічного права, відтак і – надроправа. В свою чергу виникнення, становлення та розвиток геологічного права взаємопов'язане із законодавчим виділенням геологічної діяльності в надрах, спрямованою на одержання геологічної інформації.

Претензія та статус галузі права має бути обґрунтована перш за все, наявністю однорідної за своїм змістом сукупності суспільних відносин. Саме існування специфічного предмету, який об'єктивно вимагає правової регламентації, дає підстави для відокремлення відповідного правового угруповання із своєрідним видом суспільних відносин.

Отже, геологічне право, як і будь-яку іншу юридичну, екологоправову дисципліну, можна визначити, насамперед, за предметною ознакою, тобто за сукупністю суспільних відносин, що регулюються нормами

геологічного права. Навіть в умовах, коли важлива частина останніх інтегрована у норми надроправа або гірничого права, не можна не помітити об'єктивне існування системи норм, які регулюють геологічні відносини, тобто відносини, що виникають у процесі організації, здійснення та припинення геологічної діяльності чи переходу або супроводження іншої сфери користування надрами (гірничі, підземні та інші види відносин)¹⁸.

Отже, зміст предмету геологічного права визначається трьома поняттями:

«організація геологічної діяльності», «здійснення геологічної діяльності», «припинення або перехід геологічної діяльності в інший вид користування надрами чи супроводження його». Безумовно, що центральне місце в сукупності геологічних відносин належить відносинам з геологічного вивчення надр, адже саме цей вид відносин передує іншому, не менш економіко значущому але більш капіталоемному виду гірничих відносин – відносин з видобування корисних копалин.

Власне термін «геологічна діяльність» вживається у Законі України «Про державну геологічну службу України» у такому значенні – виробнича, наукова та інша діяльність, пов'язана з геологічним вивченням надр. Якщо до цього додати законодавче розуміння й останнього поняття, то у поєднаному вигляді згаданий термін можна сформулювати наступним чином. Геологічна діяльність – це комплекс виробничої, наукової та інших видів діяльності, які пов'язані зі спеціальними роботами і дослідженнями, спрямованими на одержання інформації про надра з метою задоволення потреб суспільства.

Очевидно, що й наведене поняття не розкриває повною мірою ані технічної ані юридичної природи, хоча його окремі характерні ознаки все ж виділити можна.

По-перше, геологічна діяльність полягає у проведенні спеціальних, специфічних виробничих роботах і наукових дослідженнях з метою задоволення потреб суспільства.

Зазначені види робіт та досліджень з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр мають певне нормативне наповнення, а саме¹⁹: 1) регіональне геологічне вивчення території України; 2) пошукові та пошуково-оцінювальні роботи, розвідка, дослідно-промислова розробка (далі – ДПР) родовищ корисних копалин (далі – РКК); 3) видавнича діяльність, у тому числі видання геологічних карт; 4) геофізичне вивчення; 5) гідрогеологічні, інженерно-геологічні та еколого-геологічні дослідження; 6) буріння свердловин; 7) гірничі роботи, у тому числі під час дослідно-

¹⁸ Кірін Р.С. Предмет регулювання геологічного права / Р.С. Кірін / Збірник тез Республіканської науково-практичної конференції «Сучасні екологічні проблеми та методика викладання еколого-правових дисциплін» (м. Харків, 25 – 26 листопада 2010 р.) / За заг. ред. А.П. Гетьмана. – Харків: НЮАУ ім. Ярослава Мудрого. 2010. –С. 73 – 74.

¹⁹ Наказ Державного комітету природних ресурсів України від 13.12.2004 р. № 244 «Про затвердження Правил нормативного забезпечення геологічного вивчення надр» // Офіційний вісник України, 2005, № 7 (04.03.2005), ст. 411.

промислової розробки металічних (рудних) і неметалічних (нерудних) РКК; 8) лабораторні дослідження; 9) планування, нормування, складання проектів та кошторисів, звітність щодо робіт з геологічного вивчення надр за кошти державного бюджету; 10) управління якістю робіт з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр за ISO серії 9000; 11) управління охороною навколишнього середовища за ISO серії 14000; 12) охорона праці за ISO серії 18000 (OHSAS 18000). При цьому кожний з перелічених видів діяльності поділяється на окремі напрямки діяльності.

Крім того, слід мати на увазі й мету здійснення власне геологічного вивчення надр, яка відповідно до ст. 37 КпН реалізується за допомогою наступних дій:

а) одержання даних про геологічну будову надр, процеси, які відбуваються в них;

б) виявлення і оцінка корисних копалин, вивчення закономірностей їх формування і розміщення;

в) з'ясування гірничо-технічних та інших умов розробки РКК і використання надр для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Нарешті необхідно враховувати, що господарська діяльність з пошуку (розвідки) корисних копалин до недавня належала до таких, які підлягають ліцензуванню і відповідно до ліцензійних умов (ці умови хоча і втратили чинність, втім аж ніяк не відмінили існуючі види такої діяльності) також поділяються на певні види та підвиди²⁰: 1) геофізичні роботи; 2) геологічне супроводження геологорозвідувальних робіт; 3) буріння свердловин з метою пошуку (розвідки) твердих корисних копалин; 4) буріння спеціальних гідрогеологічних свердловин; 5) буріння свердловин з метою пошуку (розвідки) нафти і газу; 6) монтаж-демонтаж бурових комплексів з пошуку (розвідки) нафти і газу; 7) ДПР родовищ нафти і газу; 8) цементування обсадних колон, капітальний ремонт, тампонування та консервування нафтових і газових свердловин; 9) лабораторні роботи; 10) гірничі роботи (у тому числі ДПР); 11) гідрогеологічні, інженерно-геологічні, геоекологічні роботи.

По-друге, геологічна діяльність спрямовується на одержання геологічної інформації (інформації про надра). Остання є об'єктом товарних відносин і може використовуватись як частина внеску до статутного фонду під час створення підприємств.

Таким чином, для повного розкриття предмету регулювання геологічного права необхідно провести аналіз й інших його складових, що проявляються в ознаках права власності, дозвільного та економічного

²⁰ Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва та Міністерства екології та природних ресурсів України від 13.02.2001 р. № 31/51 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з пошуку (розвідки) корисних копалин» // Офіційний вісник України, 2001, № 9 (16.03.2001), ст. 395 (втратив чинність).

механізмів, об'єктно-суб'єктного кола, видів, етапів, стадій, вимог, умов, принципів, інтересів тощо.²¹

Крім того, слід зазначити, що традиційно питання, пов'язані з правовими засадами охорони та використання надр в юридичних ВНЗ та на факультетах розглядаються в межах навчальної дисципліни «Екологічне право». При цьому, як правило, акцент робиться на складову природоресурсного права – гірниче право. Така позиція цілком логічно спирається на визначення ГЗУ (ст. 1) гірничого законодавства як сукупності правових норм, які регулюють гірничі відносини та встановлюють правила ведення гірничих робіт. Власне ж гірничими відносинами вважаються правовідносини, пов'язані з використанням та охороною надр і врегульованими законами України та іншими нормативно-правовими актами.

Не вдаючись в цьому матеріалі в глибоку наукову дискусію щодо вказаних дефініцій, відзначу, що гірничі правовідносини не є тотожними із надроправовими відносинами, а виступають лише їх складовою частиною, навіть якщо і основною. Так само співвідносяться й гірниче право з надроправом. Останнє, в свою чергу, поділяється на три структурні елементи:

- а) надроресурсне право;
- б) надроохоронне право;
- в) право безпеки надр.

Очевидно, що всі три блоки є цілісними, послідовними, взаємообумовленими складовими, які об'єднує загальний правовий об'єкт – державний фонд надр, що в подальшому розглядається і в інтегрованому, і в комплексному, і в диференційованому проявах залежно від багатоманітності надроправових відносин.

Одним з видів останніх безумовно слід вважати геологічні правовідносини, що виступають предметом геологічного права. Під геологічними відносинами, на мою думку, слід розуміти відносини, що виникають у процесі організації, здійснення та припинення геологічної діяльності чи переходу або супроводження іншої сфери користування надрами (гірничі, підземні та інші види відносин).

Власне термін «геологічна діяльність» вживається у Законі України «Про державну геологічну службу України» у такому значенні – виробнича, наукова та інша діяльність, пов'язана з геологічним вивченням надр. Втім і ця дефініція не виглядає безспірною.

²¹ Окремі аспекти проблеми див.: Кірін Р. Особливості формування геологічної правосуб'єктності / Роман Станіславович Кірін // Право України. - 2012. - № 6. – С. 189 – 196. Кірін Р.С. Спеціальні обов'язки користувачів в сфері геологічного вивчення надр / Р.С. Кірін / Збірник тез доповідей VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Розвиток України в XXI столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми». – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – С. 159 – 167.

Кірін Р.С. Єдність і диференціація суб'єктів гірничих та геологічних відносин / Р.С. Кірін / Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання сучасної юридичної науки» (м. Київ, 5-6 жовтня 2011 р.) у 2-х томах. – Київ: Центр правових наукових досліджень. 2011. – Т. 2. – С. 30 – 33.

Загалом система сучасного геологічного законодавства обумовлена предметом регулювання, межі якого на сьогодні офіційно ні в теоретичному ні в практичному аспектах не визначені. В той же час сформованість геологічних відносин, що і є предметом геологічного законодавства, безумовно слід вважати об'єктивною реальністю.

З 2001 р. на юридичному факультеті Національного гірничого університету викладається вибіркова навчальна дисципліна «Гірниче та геологічне право», мета якої дати систематизований комплекс знань і умінь про правове регулювання гірничої справи та геологічної діяльності.

В інституті геологічного права викладаються основні положення, що отримали загальне визнання, ті необхідні та достатні знання, якими повинні оволодіти майбутні спеціалісти права в сфері надроправових відносин.

Сучасна система геологічного права як складової частини зазначеної навчальної дисципліни побудована наступним чином:

1. Загальна частина

- 1.1. Поняття та джерела геологічного права
- 1.2. Правове засади розвитку мінерально-сировинної бази України
- 1.3. Правовий режим запасів і ресурсів державного фонду надр
- 1.4. Право геологічного вивчення надр
- 1.5. Правові засади державного управління в галузі геології і розвідки надр
- 1.6. Правові засади державної реєстрації та обліку геологічної діяльності
- 1.7. Правові засади державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин
- 1.8. Економіко-правовий механізм в сфері геологічної діяльності
- 1.9. Правові засади державного геологічного контролю
- 1.10. Юридична відповідальність в сфері геологічної діяльності

2. Особлива частина

- 2.1. Правовий режим геологічної інформації (геоінформаційне право)
- 2.2. Правовий режим геологічного картування України (геокартографічне право)
- 2.3. Правовий режим геофізичних досліджень (геофізичне право)
- 2.4. Правовий режим геологорозвідувальних робіт (геологорозвідувальне право)
- 2.5. Правовий режим дослідно-промислової розробки РКК (гірничо-геологічне право)
- 2.6. Правове режим передачі РКК для промислового освоєння
- 2.7. Правовий режим забудови площ залягання корисних копалин
- 2.8. Правове становище першовідкривачів РКК
- 2.9. Правове становище геологічної та маркшейдерської служб
- 2.10. Правовий режим геологічних сховищ
- 2.11. Правовий режим особливо цінних геологічних об'єктів (геозаповідне право)

- 2.12. Правова охорона надр при геологічній діяльності
- 2.13. Правове забезпечення екологічної безпеки геологічної діяльності
- 2.14. Правове забезпечення промислової безпеки геологічної діяльності

3. Спеціальна частина

- 3.1. Міжнародне співробітництво в сфері геологічної діяльності (міждержавне геологічне право)
- 3.2. Міжнародне геологічне право
- 3.3. Геологічне право зарубіжних країн ²²

Цей збірник є першою спробою у вітчизняній юриспруденції систематизації геологічного законодавства і носить неофіційний характер, видання якого здійснено з ініціативи юридичного факультету Державного ВНЗ "Національний гірничий університет".

Упорядник цього збірника із вдячністю сприйме конструктивні та обгрунтовані пропозиції та зауваження щодо побудови системи геологічного законодавства і права України.

Вбачаються актуальними до розгляду потенційно дискусійні аспекти щодо наступних питань:

- про перебування того чи іншого нормативно-правового акту у тому чи іншому інституті законодавства;
- про оптимальність інтеграції та диференціації того чи іншого угруповання нормативно-правових актів;
- про наявність та доцільність виділення додаткових інститутів законодавства чи нормативно-правових актів, що не потрапили до збірника тощо.

Упорядник висловлює щирі вдячності за реальну допомогу при виданні збірника, слушні зауваження, конкретні доповнення, цінні матеріали та професійні консультації при його підготовці професорам: *Геннадію Григоровичу Півняку* – ректору НГУ, *Валентину Карловичу Мамутову* - директору ІЕПД НАН України, *Сергію Вікторовичу Грищаку* – декану ЮФ НГУ, *Володимирі Івановичу Андрейцеву* – науковому керівнику та науковому консультанту, *Анатолію Павловичу Гетьману*, *Марії Василівні Красновій*, *Антоніні Григорівні Бобковій*, *Михайлу Васильовичу Шульзі*, *Ігорю Миколайовичу Коз'якову* – опонентам, вчителям, колегам, землякам і друзям.

Роман Станіславович Кірін, доцент,
кандидат технічних наук,
кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри цивільного
та господарського права
юридичного факультету
ДВНЗ «Національний гірничий університет»

²² Кірін Р.С. Сучасна система навчальної дисципліни «Геологічне право» / Р.С. Кірін / Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасне міжнародне та вітчизняне право як регулятор суспільних відносин» (м. Одеса, Україна, 7 – 8 жовтня 2010 р.) у 3-х частинах. – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2010. – ч. 1. – С. 104 – 105.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 8 грудня 2004 року N 2222-IV,
від 1 лютого 2011 року N 2952-VI
Закон України від 8 грудня 2004 року N 2222-IV
визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним),
у зв'язку з порушенням конституційної процедури його розгляду та прийняття
і втрачає чинність з дня ухвалення Рішення Конституційного Суду України
від 30 вересня 2010 року N 20-рп/2010

(витяг)

Стаття 2. Суверенітет України поширюється на всю її територію.
Україна є унітарною державою.
Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною.

Стаття 9. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України.

Стаття 13. Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.

Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону.

Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству.

Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Стаття 14. Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону.

Стаття 50. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена

Стаття 92. Виключно законами України визначаються:

5) засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку;

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)
Із змінами і доповненнями

(витяг)

РОЗДІЛ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття про надра

Надра - це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння.

Стаття 2. Завдання Кодексу України про надра

Завданням Кодексу України про надра є регулювання гірничих відносин з метою забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища, а також охорона прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій та громадян.

Стаття 3. Законодавство про надра

Гірничі відносини в Україні регулюються Конституцією України, Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища", цим Кодексом та іншими актами законодавства України, що видаються відповідно до них.

Особливості користування надрами під час виконання угоди про

розподіл продукції, у тому числі пов'язані з наданням, передачею, обмеженням, тимчасовою заборонаю (зупиненням) та припиненням права користування надрами, а також з правовим оформленням таких відносин, регулюються Законом України "Про угоди про розподіл продукції".

Земельні, лісові та водні відносини регулюються відповідним законодавством України.

(Із доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

Стаття 3¹ Особливості застосування норм цього Кодексу

Якщо законами про користування нафтогазоносними надрами, зокрема Законом України "Про газ (метан) вугільних родовищ" та Законом України "Про угоди про розподіл продукції", встановлені інші норми, ніж ті, що передбачені у цьому Кодексі, то застосовуються норми цих законів.

(Доповнено статтею 3¹ згідно із Законом України від 04.03.2004 р. N 1578-IV; у редакції законів України від 21.05.2009 р. N 1392-VI, від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

Стаття 4. Власність на надра

Надра є виключною власністю народу України і надаються тільки у користування. Угоди або дії, які в прямій або прихованій формі порушують право власності народу України на надра, є недійсними. Народ України здійснює право власності на надра через Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим і місцеві Ради народних депутатів.

Окремі повноваження щодо розпорядження надрами законодавством України можуть надаватися відповідним органам державної виконавчої влади.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про охорону навколишнього природного середовища

(витяг)

Закон введено в дію з 1 липня 1991 року,
крім статті 45, яку введено в дію з 1 січня 1995 року
(згідно з Постановою Верховної Ради Української РСР
від 26 червня 1991 року N 1268-XII,
враховуючи зміни, внесені Постановою Верховної Ради України
від 25 лютого 1994 року N 4041-XII)
Із змінами і доповненнями

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини - невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Цей Закон визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Стаття 5. Об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища

Державній охороні і регулюванню використання на території України підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в народному господарстві в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси.

Особливій державній охороні підлягають території та об'єкти природно-заповідного фонду України й інші території та об'єкти, визначені відповідно до законодавства України.

Державній охороні від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки підлягають також здоров'я і життя людей.

Стаття 35. Державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища

Державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється Радами та їх виконавчими і розпорядчими органами, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів, його органами на місцях, а на території Автономної Республіки Крим - органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань екології та природних ресурсів, та іншими спеціально уповноваженими державними органами.

(частина перша статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

Державному контролю підлягають використання і охорона земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів та іншої рослинності, тваринного світу, морського середовища та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони республіки, природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні, стан навколишнього природного середовища, а також дотримання заходів біологічної і генетичної безпеки щодо біологічних об'єктів навколишнього природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів у відкритій системі.

(частина друга статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.03.2009 р. N 1158-VI)

Стаття 39. Природні ресурси загальнодержавного і місцевого значення

(назва статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 06.03.96 р. N 81/96-ВР)

До природних ресурсів загальнодержавного значення належать:

- а) територіальні та внутрішні морські води;
- б) природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;
- в) атмосферне повітря;
- г) підземні води;
- д) поверхневі води, що знаходяться або використовуються на території більш як однієї області;
- е) лісові ресурси державного значення;

є) природні ресурси в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

ж) дикі тварини, які перебувають у стані природної волі в межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, інші об'єкти тваринного світу, на які поширюється дія Закону України "Про тваринний світ" і які перебувають у державній власності, а також об'єкти тваринного світу, що у встановленому законодавством порядку набуті в комунальну або приватну власність і визнані об'єктами загальнодержавного значення;

(пункт "ж" статті 39 в редакції
Законів України від 06.03.96 р. N 81/96-ВР, від 11.07.2003 р. N 1122-IV)

з) корисні копалини, за винятком загальнопоширених.

Законодавством України можуть бути віднесені до природних ресурсів загальнодержавного значення й інші природні ресурси.

До природних ресурсів місцевого значення належать природні ресурси, не віднесені законодавством України до природних ресурсів загальнодержавного значення.

(стаття 39 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 06.03.96 р. N 81/96-ВР)

**УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

Про День геолога

На підтримку ініціативи працівників геології, геодезії та картографії України **постановляю:**

Установити в Україні професійне свято працівників геології, геодезії та картографії - День геолога, яке відзначати щорічно у першу неділю квітня.

Президент України

Л. КУЧМА

**м. Київ 7 лютого 1995 року N
110/95**

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОЇ БАЗИ УКРАЇНИ

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року

Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 17 травня 2012 року N 4731-VI

Верховна Рада України **постановляє**:

1. Затвердити Загальнодержавну програму розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року (далі - Програма) (додається).

2. Кабінету Міністрів України:

забезпечити виконання Програми;

під час підготовки проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік передбачати виділення коштів для здійснення заходів, визначених Програмою, виходячи з фінансових можливостей державного бюджету.

3. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

**м. Київ 21 квітня 2011 року N
3268-VI**

**ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
ПРОГРАМА РОЗВИТКУ
МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОЇ БАЗИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО Законом
України від 21 квітня 2011 року N 3268-
VI

УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

Розділ I. Загальна частина

Одним із вагомих чинників подолання кризового становища в економіці України є належне забезпечення потреб економіки в мінерально-сировинних ресурсах та ефективне їх використання. Мінерально-сировинна база - сукупність розвіданих і попередньо оцінених запасів корисних копалин і супутніх компонентів, що може бути застосована в галузях економіки за умови

отримання економічної вигоди на рівні, достатньому для провадження розширеного виробництва з метою забезпечення економічної безпеки держави.

Мінерально-сировинна база України є достатньо вагомою у світовому вимірі. В надрах нашої країни виявлено майже 20 тис. родовищ і проявів 117 видів корисних копалин, з яких 8290 родовищ і 1110 об'єктів обліку за 98 видами мінеральної сировини мають промислове значення і обліковуються в державному балансі запасів корисних копалин, 3349 родовищ розробляється.

Мінерально-сировинний комплекс забезпечує вагому частку валового національного продукту. З видобутком і використанням корисних копалин пов'язано 48 відсотків промислового потенціалу країни і до 20 відсотків її трудових ресурсів. Ці показники наближаються до показників розвинутих країн з потужною гірничодобувною промисловістю, де зосереджено від 20 до 40 відсотків загальних інвестицій та до 20 відсотків трудових ресурсів.

На сьогодні в Україні у значних обсягах ведеться видобування кам'яного вугілля (1,7 відсотка загального видобутку у світі), товарних залізних (4,5 відсотка) та марганцевих (9 відсотків) руд, урану, титану, цирконію, графіту (4 відсотки), каоліну (18 відсотків), бром, вохри, нерудної металургійної сировини (кварцитів, флюсових вапняків і доломітів), хімічної сировини (самородної сірки, кам'яних і калійних солей), облицювального каменю (гранітів, габро, лабрадоритів), скляного піску тощо. В Україні видобувається також вуглеводнева сировина, буре вугілля, торф, цементна сировина, тугоплавкі та вогнетривкі глини, сировина для виробництва будівельних матеріалів, йод, бром, різноманітні мінеральні води, дорогоцінне та коштовне каміння, п'єзокварц тощо. У відносно незначних обсягах здійснюється видобування нікелевих руд, золота, скандію, гафнію, бурштину, цеоліту, фосфатної сировини тощо.

З різним рівнем детальності вивчено родовища нетрадиційних для України корисних копалин - хрому, свинцю, цинку, міді, молібдену, берилію, літію, танталу, ніобію, рідкісних земель, плавикового шпату, апатиту, горючих сланців, бішофіту тощо.

Протягом останніх 5 - 10 років підтверджено реальні можливості подальшого приросту запасів вуглеводнів, відкриття і розвідки родовищ нових для України видів корисних копалин - золота, хрому, міді, свинцю, цинку, молібдену, рідкісних і рідкісноземельних елементів, літію, ніобію, танталу, фосфоритів, флюориту, каменесамоцвітної сировини тощо. Саме із започаткуванням та істотним нарощенням їх видобутку пов'язані потенційні можливості нарощення експортного потенціалу держави.

Однак через складне становище економіки держави, що зумовлює недостатні обсяги проведення геологозйомочних, пошукових і розвідувальних робіт, темпи та обсяги відтворення власної мінерально-сировинної бази не відповідають потребам країни.

Через нестачу коштів обсяги проведення геологорозвідувальних робіт скоротилися у 3 - 4 рази. Починаючи з 1994 року приріст розвіданих запасів більшості стратегічних видів корисних копалин не компенсує їх видобуток.

Подальше зволікання із вжиттям дієвих заходів зумовить нестачу деяких видів власної мінеральної сировини, зниження рівня захисту національних інтересів. Крім традиційного імпорту нафти, газу, деяких кольорових і рідкісних металів, коксівного вугілля, магnezиту, плавикового та польового шпату Україна вже сьогодні ввозить сірку, яку до 1992 року експортувала щороку в обсягах 1,5 - 2,9 млн тонн.

Скрутне економічне становище України з часу набуття незалежності значною мірою зумовлене відсутністю власних дешевих джерел енергії. Єдиним на сьогодні виходом з такої ситуації є пріоритетний розвиток нових енергетичних технологій, що базуються на значних запасах в Україні кам'яного і бурого вугілля, багатих органікою сланців ("сланцевий газ"), торфу тощо та істотне нарощення обсягів використання нетрадиційних та альтернативних джерел енергії.

Важливе значення також має комплексне геологічне вивчення території України (у тому числі української частини шельфу Чорного і Азовського морів) і природних та антропогенних змін геологічного середовища в режимі постійного моніторингу.

З урахуванням загальносвітових тенденцій у використанні корисних копалин основні проблемні питання задоволення на належному рівні потреб економіки в мінерально-сировинних ресурсах пов'язуються з такими факторами:

цінність і невідновлюваність природних мінеральних ресурсів зумовлюють необхідність їх раціонального та ощадливого використання. Інтенсивні методи видобутку, переробки і споживання корисних копалин на основі новітніх досягнень науки і техніки є невід'ємною складовою частиною загальносвітової технічної революції;

науково-технічний прогрес в усіх підгалузях мінерально-сировинного комплексу та жорстка конкуренція між виробниками мінеральної сировини у країнах з ринковою економікою унеможливають всупереч усім прогнозам перехід до активного використання бідніших руд.

Навпаки, за останні 10 - 20 років у таких країнах спостерігається тенденція до беззастережного видобутку і переробки найбагатших руд більшості видів мінеральної сировини;

подальше зростання хоч і уповільненими темпами загального обсягу споживання мінеральної сировини та продуктів її переробки в країнах з ринковою економікою, незважаючи на більш раціональне її використання. Досвід розвинутих країн (Японія, США, Південна Корея, Італія та інші) свідчить, що підвищення загального рівня соціально-економічного розвитку неминуче супроводжується нарощенням обсягів споживання природної мінеральної сировини. У розрахунку на душу населення їх споживання повільно, але непинно зростає, і ця тенденція, за оцінками фахівців, збережеться у найближчі десятиріччя. Тому ці країни продовжують нарощувати інвестиції в геологічну розвідку на власних територіях і територіях країн, що розвиваються;

аналіз світових тенденцій за останні 10 - 15 років свідчить, що найбільш високими темпами у світі продовжують зростати видобуток і споживання енергетичних ресурсів, легуючих металів та окремих видів кольорових і рідкісних металів, благородних металів та алмазів, сировини для сільського господарства.

Розділ II. Мета Програми

Метою Програми є забезпечення потреб національної економіки у мінеральних ресурсах за рахунок власного видобутку, зменшення залежності України від імпорту мінеральних ресурсів та збільшення експортного потенціалу країни за рахунок власного видобутку корисних копалин, що мають великий попит на світовому ринку.

Мета Програми повною мірою відповідає сучасним європейським принципам сталого розвитку - забезпечення нагальних потреб у мінеральних ресурсах без ризику позбавлення майбутніх поколінь у забезпеченні їх потреб.

За промислово-економічним значенням передбачається поділ видів сировини як складової мінерально-сировинної бази України на такі категорії:

категорія А - види мінеральної сировини, що інтенсивно видобуваються в Україні, характеризуються значними розвіданими запасами корисних копалин і компонентів та є предметом експорту або можуть розглядатися як такі з метою забезпечення в стислі строки валютних надходжень і надходжень до державного бюджету;

категорія Б - види мінеральної сировини, що на даний час в Україні видобуваються в обмежених обсягах, собівартість видобутку яких забезпечує граничний економічно вигідний рівень рентабельності, розробка ускладнюється екологічними проблемами, розвідані запаси родовищ невеликі або виснажені, нові родовища недостатньо вивчені, але потреба в таких видах сировини зумовлена розвитком промисловості. Нестача таких видів мінеральної сировини покривається за рахунок імпорту;

категорія В - види мінеральної сировини, родовища яких в Україні наявні, запаси їх (у тому числі значні) розвідані, але сировина видобувається в обмежених обсягах або не видобувається взагалі. Згідно з техніко-економічними розрахунками така мінеральна сировина при сучасному становищі економіки країни не є конкурентоспроможною порівняно з імпортною сировиною і не може бути рентабельно перероблена на вітчизняних підприємствах відповідно до діючих технологій. Водночас потреба в такій сировині може відновитися як результат освоєння новітніх технологій збагачення або попередньої переробки відповідних руд;

категорія Г - види мінеральної сировини, родовища яких на даний час в Україні не розробляються і недостатньо вивчені, але в перспективі можуть стати важливими для економіки держави, враховуючи потреби інших галузей промисловості.

Шляхи і способи розв'язання проблем

Проблема розвитку мінерально-сировинної бази України як матеріальної основи зростання національної економіки потребує зваженого

системного підходу, оптимальним варіантом якого є збалансоване використання ресурсів держави і приватного бізнесу та запровадження інноваційно-інвестиційного механізму надрокористування. Це дасть змогу підвищити ефективність засобів впливу з боку держави на розвиток геологічної галузі, забезпечити впровадження сучасних ефективних форм господарювання, створити додаткові робочі місця на підприємствах мінерально-сировинного комплексу та збільшити його внесок у розвиток національної економіки, зменшити її залежність від імпорту окремих видів мінеральної сировини та зміцнити експортний потенціал.

Проблеми передбачається розв'язати шляхом:

концентрації зусиль, у тому числі фінансових ресурсів, на пріоритетних напрямках розвитку мінерально-сировинної бази, пошуках та розвідці родовищ корисних копалин, насамперед стратегічно важливих для національної економіки;

активізації робіт щодо геологічного вивчення надр з використанням сучасних засобів нагромадження, систематизації та обробки геологічної інформації, впровадження нових методів і технологій пошуків і розвідки родовищ корисних копалин;

диференційного підходу до оцінки запасів і перспективних ресурсів мінеральної сировини, впровадження раціональних способів розробки комплексних родовищ і вилучення супутніх компонентів, відтворення ресурсного потенціалу регіонів з інтенсивним видобутком корисних копалин;

активізації міжнародного співробітництва з питань геологічного вивчення, раціонального використання і охорони надр.

Розділ III. Завдання і заходи Програми

Основним завданням Програми є стале пріоритетне забезпечення зростаючих потреб національної економіки в мінеральній сировині. В Україні наявні розвинута мінерально-сировинна база багатьох видів та значні перспективи її нарощування, потужна геологічна галузь, видобувна та переробна промисловість, вагомий потенціал досвідчених, висококваліфікованих науково-технічних працівників. За обсягами розвіданих запасів та видобутку ряду видів мінеральної сировини Україна посідає чільне місце серед країн СНД, Європи та світу. В умовах зростання світових інтеграційних процесів і глобалізації необхідний подальший розвиток національної геологічної галузі.

Завдання Програми визначене за пріоритетними напрямами розвитку мінерально-сировинної бази. Зведені обсяги приросту запасів видів корисних копалин та необхідні для досягнення цього обсяги фінансування наведені в додатку 2 до Програми.

Паливно-енергетичні ресурси

Газ, нафта, конденсат

Цей вид сировини належить до категорії А. У межах території України виділяються три нафтогазоносні райони: Східний (Дніпровсько-Донецька

западина і північно-західна частина Донбасу), Західний (Волино-Подільська плита, Прикарпаття, Карпати і Закарпаття) і Південний (Причорномор'я, Крим та шельф у межах виключної (морської) економічної зони Чорного та Азовського морів).

Державним балансом запасів корисних копалин враховано запаси нафти, газу і газового конденсату за 381 родовищем.

Основна їх кількість - 211 - зосереджена у Східному регіоні, 112 - у Західному, 45 - у Південному.

Обсяг щорічного видобутку вуглеводнів за останні роки в середньому становив 4 млн тонн нафти з конденсатом і 18 - 20 млрд куб. метрів газу, що дорівнює відповідно 10 і 20 відсоткам, що споживаються в країні.

У Східному регіоні початкові сумарні ресурси вуглеводнів за станом на 1 січня 2010 року становили 5425,4 млн тонн умовного палива, у тому числі газ (вільний та розчинний) - 4636,7 млрд куб. метрів, нафта і конденсат - 788,7 млн тонн.

Ступінь використання початкових сумарних ресурсів за сумарним обсягом усіх вуглеводнів за станом на 1 січня 2010 року становив близько 54 відсотки. Нерозвідана частка початкових сумарних ресурсів у кількісному відношенні за сумарним обсягом вуглеводнів становить 2565,2 млн тонн умовного палива, у тому числі газу - 2181,4 млрд куб. метрів, нафти і конденсату - 383,8 млн тонн.

Таким чином, у Східному регіоні є достатній потенціал для нарощування обсягів видобутку нафти і газу. Під час прогнозування приросту запасів вуглеводнів у Східному регіоні на перспективу враховано тенденції та обсяги, що склалися за останні п'ять років.

Початкові сумарні ресурси Західного регіону за станом на 1 січня 2010 року становлять 1464,2 млн тонн умовного палива, з них 988,2 млрд куб. метрів газу та 476,0 млн тонн нафти і конденсату. Ступінь реалізації початкових сумарних ресурсів вуглеводнів становить 41,8 відсотка. Нерозвідана (залишкова) частина становить 867,4 умовних одиниць. Поточна кількість прогнозних і перспективних ресурсів нафти та газу, що може бути першочерговою основою для відкриття нових родовищ і приросту запасів вуглеводнів, становить 2603,0 млн тонн нафти і 157,7 млрд куб. метрів вільного газу. У Західному регіоні також є значні перспективи для нарощування запасів вуглеводнів та їх видобутку.

У Південному регіоні (Причорномор'я, Крим та шельф у межах виключної (морської) економічної зони Чорного та Азовського морів) реалізовано тільки 4,4 відсотка початкових сумарних ресурсів, що в цілому становлять 2619,6 млн тонн вуглеводнів, з яких газ - 2208,0 млрд куб. метрів і нафта з конденсатом - 411,6 млн тонн. Потенціал цього регіону для приросту запасів.

У цілому протягом 2011 - 2020 років планується приростити 127 млрд куб. метрів газу та 32,5 млн тонн нафти і конденсату, а протягом 2021 - 2030 років - відповідно 160 млрд куб. метрів газу і 40 млн тонн нафти і конденсату.

Щорічне зростання приросту їх запасів на період до 2030 року

становить 2 відсотки та зумовлюється наявними ресурсами вуглеводнів. Під час визначення вартості одиниці підготовки запасів прийнятий досягнутий середній показник за 2004 - 2009 роки - 30,9 гривні. На запланований приріст запасів необхідні витрати (з урахуванням індексу споживчих цін): у 2011 - 2020 роках - 72032,35 млн гривень (у тому числі з державного бюджету - 5460,03 млн гривень), у 2021 - 2030 роках - відповідно 104225,73 млн гривень (у тому числі з державного бюджету - 7863,19 млн гривень). Частка державного бюджету в загальному фінансуванні робіт з пошуку та розвідки родовищ вуглеводнів становить 8 відсотків (досягнутий рівень співвідношень протягом останніх 10 років).

У цілому в цьому напрямі протягом 2011 - 2030 років за рахунок державного бюджету передбачено забезпечити приріст запасів вільного газу - 287 млрд куб. метрів, конденсату і нафти - 72,5 млн тонн.

Вугілля

Цей тип сировини належить до категорії А. Вугілля в Україні - єдина енергетична сировина, запасів якої потенційно достатньо для забезпечення енергетичної безпеки держави. Видобуток вугілля і його переробка в готову вугільну продукцію на прогнорований період залишається основним джерелом забезпечення потреб України в енергоносіях.

Необхідність залучення зовнішніх джерел для забезпечення потреб економіки у вугіллі зумовлена недостатніми обсягами власного видобутку коксівного вугілля та високим вмістом сірки в ньому, а також дефіцитом вугілля газової групи для потреб українських теплоелектростанцій. Основними імпортерами є Росія (майже 97 відсотків) та Казахстан. Споживачами імпортованого коксівного вугілля є підприємства металургійного комплексу України, енергетичного - теплоелектростанції та підприємства інших галузей промисловості.

Загальні ресурси вугілля України: балансові, позабалансові, прогнозні (за станом на 1 січня 2010 року) становлять 117,12 млрд тонн, у тому числі розвідані запаси - 56,25 млрд тонн, з них коксівних марок - 17,21 млрд тонн (30,6 відсотка), антрацитів - 7,60 млрд тонн (13,5 відсотка).

Разом з тим вугільні родовища України характеризуються дуже складними природними умовами їх розробки, а наявний шахтний фонд - високою зношеністю і низьким технічним рівнем, унаслідок чого вітчизняна вугільна промисловість є збитковою і потребує державної підтримки.

Тенденції розвитку металургії, електроенергетики, інших галузей матеріального виробництва та соціальної сфери зумовлюють достатньо постійний попит на коксівне і зростаючий високими темпами попит на енергетичне вугілля.

У цьому напрямі передбачаються:

дорозвідка родовищ, що розробляються, для продовження строку експлуатації та реконструкції діючих підприємств;

проведення пошуково-оцінювальних і геологорозвідувальних робіт на найбільш перспективних площах та родовищах вугілля.

Метан вугільних родовищ

Даний вид сировини належить до категорії В. Важливий додатковий ресурсний потенціал вуглеводневої сировини пов'язаний з покладами метану вугільних родовищ Донецького та Львівсько-Волинського вугільних басейнів. Станом на 1 січня 2010 року в Україні балансові запаси категорій А + В + С1 та С2 оцінені в 313,9 млрд куб. метрів метану вугільних родовищ (на балансі діючих шахт - 140,8 млрд куб. метрів).

У цьому напрямі передбачаються:

розроблення методів вивчення і оцінки запасів метану;

проведення геологорозвідувальних робіт з оцінкою запасів і ресурсів метану окремих ділянок;

одержання промислових категорій запасів газу метану вугільних родовищ для забезпечення його видобутку в обсязі 8 млрд куб. метрів у 2020 році та 16 млрд куб. метрів у 2030 році.

Сланцевий газ

Цей вид сировини належить до категорії Г. Запаси сланцевого газу за станом на 1 січня 2010 року в державному балансі запасів корисних копалин не обліковуються. Цілеспрямованими теоретичними та практичними дослідженнями проблем і можливостей видобування природного газу із сланцевих порід в Україні не займалася жодна організація.

У природних умовах сланцевий газ є сильно розсіяним, газонасичення порід досягає від десятих часток до кількох відсотків, товщина продуктивних пластів змінюється в значних обсягах до сотень метрів з глибиною залягання до 3000 метрів і більше та належить до важковидобувних корисних копалин. Поклади сланцевого газу пов'язані з сланцями (аргілітами) нафтогазоносних басейнів, у тому числі центральnobасейнового типу, а також родовищами горючих сланців Українського кристалічного щита, Волино-Поділля та Причорномор'я.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення фундаментальних та прикладних науково-дослідних і тематичних досліджень з наукового прогнозування та обґрунтування перспективних зон розвитку сланців з високим вмістом органічної речовини, з якими пов'язуються перспективи видобутку газу в усіх нафтогазоносних басейнах України, Українського кристалічного щита, Волино-Поділля та Причорномор'я;

здійснення оцінки прогнозних і перспективних ресурсів газу сланцевих товщ нафтогазоносних басейнів України, Українського кристалічного щита, Волино-Поділля та Причорномор'я;

розроблення проекту програми з техніко-економічним обґрунтуванням проведення регіональних пошуково-розвідувальних і геологорозвідувальних робіт та освоєння ресурсів сланцевого газу;

виявлення та підготовка об'єктів для першочергового проведення геологорозвідувальних робіт з метою відкриття родовищ сланцевого газу;
вивчення світового досвіду щодо проблем та технологій видобутку сланцевого газу;

реалізація пілотного проекту з пошуку, розвідки та видобутку сланцевого газу на найбільш перспективному об'єкті.

Уран

Цей вид сировини віднесено до категорії А. За даними Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, у 2010 році в Україні вироблено понад 202 млрд кіловат електричної енергії, з яких 47,4 відсотка вироблено на атомних електростанціях.

Загальний стан уранової мінерально-сировинної бази оцінюється як задовільний. Основу її становлять великі за запасами родовища у Кіровоградському рудному районі, уранові руди яких за якістю належать до рядових і бідних. Друге місце за своїм промисловим значенням займають родовища у вуглисто-піщаних відкладах палеогену Дніпровського басейну, придатні для відпрацювання методом підземного вилуговування на місці їх залягання. Хоча окремі родовища цього типу невеликі за запасами, але їх загальні ресурси значні.

До резервних належать невеликі за запасами родовища на Українському кристалічному щиті - Южне, Лозоватське і Калинівське, руди яких разом з ураном вміщують торій, молібден та рідкісноземельні метали. Крім того, в Україні є перспективи до відкриття родовищ з багатим урановим зруденінням, що дасть змогу суттєво покращити стан мінерально-сировинної бази.

У цьому напрямі передбачаються:

наращування та удосконалення структури промислових запасів урану на Новоколятинівсько-Докучаєвському гірничодобувному комплексі;

наращування промислових запасів Кіровоградського урановорудного району за рахунок детальної розвідки і передачі у промислове освоєння Апрельського, Партизанського, Кіровського та Літнього родовищ урану;

розвідка і підготовка до промислового освоєння Криничанського, Новогур'ївського, Хуторського та Оленівського родовищ урану для їх розробки методом підземного вилуговування, а також попереднє випробування разом із Східним гірничо-збагачувальним комбінатом методу збагачення за киснево-содовою технологією на Сафонівському родовищі;

виділення перспективних ділянок та пошуки уранового зруденіння у вулкано-тектонічних структурах Українського кристалічного щита.

Металічні корисні копалини

Чорні метали

Залізні руди

Цей вид сировини належить до категорії А. Усього в Україні нараховується 54 родовища залізних руд, з яких 22 перебувають в експлуатації. Багаті залізні руди і залістисті кварцити добуваються на родовищах Криворізького, Кременчуцького та Білозірського залізорудних басейнів. Розвідані (підтверджені) запаси становлять 28 млрд тонн. Найбільші підтверджені запаси світу (понад 10 млрд тонн) розподіляються серед чотирьох країн: Росія, Україна, Бразилія та Китай. Їх сумарна частка у світових підтверджених запасах - 67,2 відсотка (139 млрд тонн).

Товарними залізними рудами Україна не тільки повністю забезпечувала потужний власний металургійний комплекс, а й у великих обсягах експортувала їх до інших країн.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення геологорозвідувальних робіт у межах родовища багатих залізних руд Суха Балка;

розвідка і передача у промислове освоєння нових родовищ переважно окислених залістистих кварцитів та довивчення флангів родовищ, що розробляються;

вивчення гідрогеологічних умов південної частини Криворізького басейну для вжиття ефективних заходів щодо протидії водопритокам;

довивчення вузьких зон лужного метасоматозу на залізорудних родовищах, які можуть бути джерелом видобутку скандію, ванадію або рідкісних земель;

підготовка невеликих родовищ високоякісних легкозбагачуваних магнетитових кварцитів у Криворізькому басейні (Дальні західні смуги, Правобережні магнітні аномалії), Середньому Побужжі та Приазов'ї (можливо із залученням іноземних інвесторів).

Марганцеві руди

Цей вид сировини належить до категорії А. Україна з її розвиненою чорною металургією за наявності значних покладів марганцевих руд є провідною у світі за споживанням та виробництвом марганцевої продукції (феромарганець, сілікомарганець, металічний марганець тощо). За обсягом загальних запасів марганцевих руд Україна займає у світі друге місце після Південно-Африканської Республіки, а за підтвердженими запасами - перше. Промислові запаси марганцевих руд зосереджені у Південноукраїнській марганцеворудній провінції, що включає родовища найбільшого у світі Нікопольського марганцеворудного басейну.

Видобуток і переробку марганцевих руд в Україні здійснюють Орджонікідзевський і Марганецький гірничозбагачувальні комбінати.

Численні прояви залізо-марганцевих і марганцевистих залізних руд, виявлених у Середньому Побужжі на площах, прилеглих до Хашуватського родовища, можуть слугувати резервом для марганцеворудної промисловості.

Ці руди, як правило, окислені і легко піддаються збагаченню, що робить їх рентабельними для переробки.

Існуюча структура запасів і технологія збагачення марганцевих руд не можуть забезпечити зростаючі потреби чорної металургії у вищих сортах марганцевих концентратів, передусім малофосфористих. Важливим чинником є також забезпечення хімічної промисловості так званими пероксидними високоякісними концентратами, що раніше завозилися з Грузії. Одним із шляхів вирішення проблемних питань марганцеводобувного комплексу може стати підготовка до промислового освоєння Федорівського родовища марганцевих руд, що розташоване поблизу Нікопольського басейну. Руди родовища вміщують 98 відсотків окисних і карбонатно-окисних різновидів. Вони сприятливі для збагачення з отриманням високоякісного концентрату (вміст марганцю до 49 відсотків), а також придатні для виплавки металічного марганцю.

У цьому напрямі передбачаються:

виділення перспективних ділянок промислових марганцевих руд у межиріччі Інгул-Інгулець;

оцінка ресурсів карбонатних марганцевих руд у межиріччі Інгул-Інгулець;

проведення пошуку в межах Костромської ділянки Дніпропетровської області;

виявлення нових рудних покладів марганцевих руд у межах східного та західного флангів Нікопольського родовища;

проведення гідрогеологічних режимних спостережень на території Нікопольського марганцеворудного басейну;

прогнозна оцінка ресурсного потенціалу рудних районів Велико-Токмацького та Федорівського родовищ;

проведення геолого-економічної переоцінки марганцевих родовищ з урахуванням умов ринкової економіки.

Хромові руди

Цей вид сировини належить до категорії Г. Україна поки що не має власної мінерально-сировинної бази хрому, потреба в якому становить 300 - 330 тис. тонн на рік (у перерахунку на 100 відсотків Cr_2O_3). Скоротити імпорт хромових концентратів з Казахстану та Росії (з Донського і Саранського гірничо-збагачувальних комбінатів) Україна може найближчими роками за рахунок розвідки і введення в експлуатацію Капітанівського родовища хромітів на Українському кристалічному щиті. Експлуатація зазначеного родовища дасть змогу частково забезпечити потреби вітчизняної металургійної промисловості за рахунок власного видобутку хромової та хром-нікелевої сировини. Потребують подальших досліджень руди Капітанівського родовища та інших перспективних об'єктів Побужжя на наявність у них промислових концентрацій золота, платиноїдів і металевих руд.

У цьому напрямі передбачаються:

продовження виконання тематичних робіт з аналізу та інтерпретації геолого-геофізичної інформації та оцінки перспективних ресурсів хромітів;

проведення пошуково-оцінювальних робіт на найбільш перспективних об'єктах Капітанівського рудного поля та геологорозвідувальних робіт на двох кращих з них після визначення промислового значення Капітанівського родовища;

підготовка до промислового освоєння, затвердження запасів окремих ділянок Капітанівського родовища;

здійснення пошукової оцінки і розвідки Пушківського, Північно-Липовеньківського і Липнягівського родовищ у Середньому Побужжі;

здійснення супутньої оцінки хромітових руд на такі корисні копалини, як золото, метали групи платини, боксити, вермикуліт;

проведення прогностно-пошукових робіт у межах перспективних районів Українського кристалічного щита.

Кольорові та легуючі метали

Алюміній

Цей вид сировини належить до категорії В. Проблема забезпечення потреб вітчизняної промисловості у власній алюмінієвій сировині є дуже нагальною, незважаючи на її чималі ресурси в цілому на території України. Сировиною для Миколаївського глиноземного заводу (потужність підприємства за глиноземом близько 1300 тис. тонн) і Запорізького алюмінієвого комбінату (потужність за глиноземом - 250 тис. тонн, за первинним алюмінієм - 100 - 110 тис. тонн) є високоякісні боксити, що імпортуються. Потенційні внутрішні ресурси алюмінійвмісної сировини (залізисті боксити Високопільського родовища у Дніпропетровській області, нефелінові руди у Приазов'ї, закарпатські алуніти, каолін та інші) згідно з попередніми техніко-економічними розрахунками є неконкурентоспроможними порівняно з імпортною сировиною і не можуть бути рентабельно перероблені на вітчизняних підприємствах за діючими технологіями.

Для остаточного визначення промислового значення Високопільського родовища, загальні ресурси якого оцінюються у 72 млн тонн, а розвідані запаси - 17 млн тонн, необхідно розробити спеціальне техніко-економічне обґрунтування з урахуванням усіх можливих варіантів використання сировини, що вміщує глинозем.

Потенційною для видобутку алюмінію сировиною також є закарпатські алуніти за умови їх комплексного використання. На державному балансі запасів корисних копалин перебувають два великих родовища - Біганьське та Берегівське - з розвіданими запасами алунітових руд відповідно 290,3 та 51,4 млн тонн. Крім того, у межах Берегівського рудного поля нараховується ще майже 10 рудопроявів, пов'язаних із вторинними кварцитами.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення робіт з пошуку бокситів у Середньому Придністров'ї;

геологічне довивчення та оцінка промислових запасів залізистих бокситових руд у межах Високопільського родовища.

Мідь

Цей вид сировини належить до категорії Г. За оцінками експертів, прогнознi потреби України в міді найближчими роками наблизатимуться до 200 тис. тонн.

Україна не має промислових запасів мідних руд, незважаючи на загальні досить значні прогнознi ресурси. Вони пов'язані з трьома регіонами: Донецькою та Волино-Подільською металогенічними міднорудними провінціями, Українським кристалічним щитом. На території останнього виявлено самородну мідну мінералізацію у траповій формації Волинського рудного району, де вже визначилися як найбільш перспективні Рафалівський та Гірницький рудні вузли. Всього на території України відомо понад 150 рудопроявів міді, деякі з них можуть розглядатися як потенційні родовища.

Не можна не враховувати також значні перспективи виявлення мідних руд як компонента специфічного мідно-цинково-колчеданного зруденіння зеленокам'яних породних комплексів давніх щитів (насамперед Українського кристалічного щита) з вмістом міді класичних світових родовищ цього типу на рівні 3 - 4 відсотків та цинку на рівні 8 - 10 відсотків (при незначному вмісті свинцю). Ще одним важливим джерелом видобутку міді можуть бути зони розвитку халькопіриту у складі золото-продуктивного полісульфідного мінерального комплексу таких золоторудних родовищ, як Сергіївське.

У цьому напрямі передбачаються:

наращення обсягів геологорозвідувальних робіт з метою виявлення проявів самородної міді у траповій формації на території Волинського рудного району;

проведення пошукових і пошуково-оцінювальних робіт на Рафалівському і Гірницькому рудних вузлах з метою підготовки перспективних рудопроявів (родовищ) до розвідки;

розвідка найбільш перспективного з виявлених родовищ та підготовка його до промислового освоєння з орієнтовними запасами 1 млн тонн міді;

проведення поішуково-ревізійних та пошуково-оцінювальних робіт у межах перспективних рудопроявів Донецького басейну південно-західного крила Бахмутської котловини;

геолого-економічна оцінка перспективних на мідь родовищ на території Волинського рудного району та перспективних рудопроявів Донецького басейну, на південно-західному крилі Бахмутської котловини;

проведення цілеспрямованих тематичних і пошукових досліджень з розробки прогнозно-пошукових критеріїв міднорудного зруденіння, пов'язаного із зеленокам'яними породними комплексами (Дніпропетровська область).

Нікель і кобальт

Цей вид сировини належить до категорії Б. Практично вся внутрішня потреба в нікелі та кобальті забезпечується на сьогодні за рахунок імпорту переважно з Росії і країн Західної Європи.

Кобальт в Україні, як і в більшості країн світу, не створює самостійних родовищ, а міститься у нікелевих рудах та продуктах їх переробки (феронікель - із силікатних нікелевих руд, нікелевий концентрат - із сульфідних руд).

Родовища обох металів на території України представлені силікатними рудами кори вивітрювання гіпербазитів і зосереджені у двох районах: у Середньому Побужжі (Кіровоградська область) та Середньому Придніпров'ї (Дніпропетровська область). Залишки активних запасів нікелю в Середньому Побужжі становлять понад 60 тис. тонн, що забезпечує Побузький нікелевий завод сировиною на 9 - 10 років. Поблизу місця розташування зазначеного заводу виявлено кілька нових родовищ і перспективних ділянок із загальними перспективними ресурсами 52 тис. тонн.

Перспективи сульфідної нікеленосності України обмежені, але деякі передумови виявлення промислових родовищ сульфідного нікелю є. Нетрадиційним для України джерелом нікель-кобальтових руд є зеленокам'яні пояси та масиви гіпербазитів Українського кристалічного щита, де наявна достатньо висока вірогідність відкриття промислових об'єктів західно-австралійського типу (у коматіїтах) та пов'язаних із розшарованими дунітовими та перидотитовими інтрузіями.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення розвідки на найбільш перспективних Західнолащівській і Північнолиповеньківській ділянках та продовження пошукових і пошуково-оцінювальних робіт на перспективних ділянках для відкриття нових родовищ, розташованих поблизу Побузького нікелевого заводу;

проведення додаткових технологічних випробувань на Прутівському родовищі мідно-нікелевих сульфідних руд;

проведення пошуково-оцінювальних робіт у північно-західному районі Українського кристалічного щита та у Придніпров'ї;

вивчення базит-гіпербазитових масивів і стратифікованих потоків метакоматіїтів метакоматіїт-толейтової (сурська світа), а також нижньої та верхньої метакоматіїтових формацій (структурно-речовинні аналоги відповідно чортотлицької світи і талькового горизонту криворізької серії) у докембрійських граніт-зеленокам'яних областях під час проведення спеціальних тематичних досліджень; у разі одержання позитивних результатів - проведення пошуково-оцінювальних робіт.

Свинець і цинк

Цей вид сировини належить до категорії Г. Україна, незважаючи на відсутність власної свинцево-цинкової мінерально-сировинної бази, має значні потужності щодо виробництва свинцевої і цинкової продукції. Костянтинівський завод "Укрцинк" (Донецька область) є найбільшим в Європі підприємством з виробництва свинцю (80 - 90 тис. тонн на рік), цинку (20 - 30 тис. тонн), кадмію, індію та інших супутніх компонентів.

Свинцево-цинкові руди досить високої якості відомі у двох регіонах України: Закарпатті та південно-східній частині Дніпровсько-Донецької

западини. Перспективи з видобутком свинцю та цинку пов'язуються із золото-поліметалічними родовищами Закарпаття. Експлуатація Мужіївського золото-поліметалічного родовища може задовольнити потреби України тільки частково.

Найбільш перспективними об'єктами вважаються Біганьське комплексне алуніт-барит-поліметалічне родовище в Закарпатті та Біляївське у Харківській області.

У межах Біганьського родовища нараховано 381,1 тис. тонн цинку та 120,2 тис. тонн свинцю. Розроблено технологічну схему збагачення. Встановлено золотоносність поліметалічних руд.

У межах Біляївського родовища виділено рудний блок з неглибоким (до 500 метрів) заляганням руд для можливої першочергової розробки.

У межах цього блока попередньо розвідано запаси категорії С2, що становлять 618 тис. тонн цинку та 265 тис. тонн свинцю.

Перспективи відкриття додаткових джерел руд цих металів пов'язуються із зеленокам'яними комплексами на Українському кристалічному щиті, де у складі окремих зон мінералізації таких золоторудних родовищ, як Балка Широка, виявлено галеніт-сфалеритові руди. Основною проблемою залишається відсутність просторової параметризації рудних зон подібного тину.

У цьому напрямі передбачаються:

оцінка промислового значення Біганьського, Новодмитрівського та Біляївського родовищ;

проведення пошуково-оцінювальних робіт, а в разі отримання позитивних результатів - розвідки на Новодмитрівському рудопрояві;

проведення пошуково-оцінювальних робіт на флангах Біляївського родовища;

проведення досліджень з просторової параметризації золото-галеніт-сфалеритових руд у родовищах і рудопроявах золота зеленокам'яних поясів Українського кристалічного щита джеспілітового типу та в зоні зчленування Українського кристалічного щита і Донецького басейну (Комсомольський рудний вузол).

Титан

Цей вид сировини належить до категорії А. В Україні титанова металогенічна провінція охоплює північно-східну частину Українського кристалічного щита, Дніпровсько-Донецьку западину та частину південно-західного схилу Воронезького кристалічного масиву загальною площею більш як 200 тис. кв. кілометрів. В її межах виявлено 78 родовищ різного рівня вивченості. З них 19 враховані державним балансом запасів корисних копалин. Сім родовищ перебувають на різних етапах промислового освоєння. Родовища, які експлуатуються чи підготовлені до експлуатації, мають сумарні запаси, що перевищують запаси всіх промислових родовищ зарубіжних країн. У цілому в Україні створено потужну мінерально-сировинну базу титану, що нараховує більш як 40 родовищ, серед яких одне унікальне, 13 великих та 10 середніх.

Видобування титанових (ільменітових) концентратів здійснюють Іршанський гірничо-збагачувальний комбінат у Житомирській області та Вільногірський гірничо-металургійний комбінат у Дніпропетровській області сумарною продуктивною потужністю 700 тис. тонн концентратів на рік.

Розвіданими запасами титанових руд обидва комбінати забезпечені на далеку перспективу. Проблема полягає в дефіциті руд із свіжим ільменітом, з якого можна отримувати високоякісні та конкурентоспроможні пігменти за технологією діючих сірчаноокислотних виробництв у місті Суми та в Автономній Республіці Крим. Запаси таких руд в Україні пов'язані в основному з великим Стремигородським корінним родовищем, підготовленим до промислового освоєння, та меншим за розмірами Федорівським. Експлуатація цих родовищ дасть змогу одночасно отримувати дефіцитний апатитовий концентрат, а також рідкісні землі в апатитовому концентраті, ванадій та скандій - в ільменітовому.

Для експлуатації цих родовищ необхідне капітальне будівництво нових рудників та збагачувальних фабрик, що потребує значних інвестицій і часу.

У цьому напрямі передбачаються:

підготовка до промислового освоєння об'єктів комплексних циркон-титанових руд у межах Тарасівсько-Тарашанської площі;

проведення пошуково-розвідувальних робіт у межах Лихівської ділянки та Покрово-Кириївської структури (Дніпропетровська область);

проведення пошукових і пошуково-оцінювальних робіт на перспективних об'єктах центрального та північно-західного регіонів України.

Поряд з титаном передбачається також вилучення ванадію з ільменітових і рутилових концентратів. Технологію його вилучення давно розроблено, однак у промисловості ще й досі не реалізовано.

Олово

Цей вид сировини належить до категорії Г. Потреба господарського комплексу України в олові та його сплавах оцінюється в 700 - 800 тонн на рік.

В Україні відомі невеличкі розсипи каситериту в північно-західній частині Українського кристалічного щита (Суцано-Пержанська зона), в районі розміщення родовищ і рудопроявів літофільних рідких мінералів (берилію, танталу, ніобію, рідкісноземельних елементів), де в їх рудах і вмісних гранітоїдах і метасоматитах каситерит є звичайним акцесорним мінералом.

Перспективи відкриття промислових родовищ олова пов'язуються з рудовмісними структурами Суцано-Пержанської зони. Серед них рудопрояви Кар'єр, Західне, Гірниче та інші.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення комплексу бурових, мінералого-петрографічних і технологічних досліджень у процесі пошукових і пошуково-оцінювальних робіт;

проведення геолого-економічної оцінки і визначення доцільності розвідки Західного і Гірничого рудопроявів.

Вольфрам

Цей вид сировини належить до категорії Г. Потреби України у вольфрамовій продукції на найближчу перспективу становлять 430 - 480 тонн на рік і задовольнятимуться за рахунок імпорту з Росії і країн Азії.

В останні роки у Східному Приазов'ї виявлено перспективні прояви вольфраму. Підвищений вміст вольфраму у деяких частинах Сергіївського золоторудного родовища у Придніпровському регіоні свідчить про потенційні можливості виявлення в межах цього і подібних йому рудопроявів (крім промислових молібденових) також і вольфрамових руд.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення пошукових робіт літогеохімічними методами з проходженням поверхневих гірничих виробок і свердловин із здійсненням комплексу геофізичних досліджень у межах перспективних районів Українського кристалічного щита;

проведення тематичних досліджень з оцінки перспектив виявлення руд вольфраму серед рідкіснометалевого мінерального комплексу золоторудних родовищ типу Сергіївського за умови отримання позитивних результатів пошукових і пошуково-оцінювальних робіт.

Молібден

Цей вид сировини належить до категорії Г. Потреби сталеливарної промисловості України в молібденовій сировині оцінюються в обсязі близько 280 тонн на рік і забезпечуються виключно за рахунок імпорту. У невеликих обсягах (до 350 тонн) Україна ввозить молібденові концентрати в основному з Китаю і Росії.

В Україні відсутні розвідані родовища молібдену, хоча його численні рудопрояви широко поширені на території Українського кристалічного щита. Виділено три райони, що є високоперспективними на відкриття промислових родовищ молібдену: північно-західна частина Українського кристалічного щита, Середнє Придніпров'я та Східне Приазов'я.

Серед відомих об'єктів є перспективні площі і конкретні перспективні рудопрояви, підготовлені до проведення пошуково-оцінювальних робіт, розвідки і подальшого освоєння. Це насамперед Вербинський і Устинівський рудопрояви в північно-західній частині Українського кристалічного щита та Східносергіївський рудопрояр у Середньому Придніпров'ї. Останній є складовим елементом вертикальної та латеральної зональності Сергіївського золоторудного родовища, що за деяких умов може розглядатися як комплексний (золото-срібно-мідно-молібденовий).

В останні роки у Східноприазовському блоці Українського кристалічного щита у субвулканічних структурах виявлено рудопрояви молібдену, вольфраму, вісмуту, свинцю, срібла та інших металів. Виявлення нового перспективного типу вольфрам-молібденового зруденіння значно збільшує перспективи України на відкриття власних промислових родовищ вольфраму і молібдену.

У цьому напрямі передбачаються:

продовження виконання пошукових і пошуково-оцінювальних робіт на північному заході Українського кристалічного щита в Устинівському рудному полі - на перспективних рудопроявах: Устинівському, Високому та інших і розвідка Вербинського родовища для підготовки його до промислового освоєння;

завершення комплексу бурових робіт та технологічних досліджень на Східносергіївському рудопрояві, проведення прогностичної геолого-економічної оцінки рудопрояву і проведення техніко-економічних обрахунків доцільності гірничо-бурової розвідки поряд із розвідкою Сергіївського золоторудного родовища;

проведення пошукових робіт для виявлення нових і оконтурення виявлених об'єктів на рудопроявах (ділянках) Східного Приазов'я з подальшим виконанням комплексу оцінювальних робіт для визначення їх промислового значення;

проведення пошукових та пошуково-оцінювальних робіт у центральній частині Українського кристалічного щита (східний борт Криворізько-Кременчуцької шовної зони).

Рідкісні та рідкісноземельні метали

Тантал і ніобій

Цей вид сировини належить до категорії Г. Ресурсний потенціал танталу та ніобію в Україні є найвищим в Європі. Нині видобуток тантал-ніобієвої сировини в Україні не проводиться. Виробничі потужності з випуску готової продукції практично не задіяні через скорочення виробництва концентратів у Росії. Україна в змозі повністю забезпечити власні потреби у тантал-ніобієвій сировині. У межах Українського кристалічного щита виділяються два великих рідкіснометальних райони поширення танталу та ніобію: Приазовський і Північно-Західний.

Найбільш ґрунтовно вивчено об'єкти Приазов'я, що мають значні ресурси і запаси, а також сприятливі гірничо-геологічні і гідрогеологічні умови для розробки. За умови комплексного використання цих запасів (цирконій, нефелін, польовий шпат) родовища можуть рентабельно експлуатуватися. Видобуток танталу і ніобію проводиться Вільногірським гірничо-металургійним комбінатом на комплексному Малишевському родовищі в Дніпропетровській області.

Найбільш досконало вивчено значне за розмірами Мазурівське родовище, розташоване в Донецькій області поруч з Донецьким хіміко-металургійним заводом.

Значний ресурсний потенціал мають недостатньо вивчені кори вивітрювання в метасоматитах Суцано-Пержанської зони, де разом з ніобієм містяться рідкісні землі, тантал та інші метали.

Невеликі за розмірами рудопрояви (але з високим вмістом танталу - 0,10 - 0,15 відсотка) відкрито в межах Ганнівсько-Звенигородської зони (Мостове, Копанки, Вись та інші).

У цьому напрямі передбачаються:

розвідка Мазурівського родовища та апробація запасів у Державній комісії України по запасах корисних копалин;

проведення пошукових і пошуково-оцінювальних робіт у межах Ганнівсько-Звенигородської зони для визначення доцільності проведення подальших робіт на танталове багате зруденіння;

проведення пошукових і пошуково-оцінювальних робіт у межах перспективних районів Українського кристалічного щита.

Літій

Цей вид сировини належить до категорії В. Україна має значні запаси і перспективні ресурси літію. За розвіданими запасами і прогнозними ресурсами літію Україна може вважатися найбільш забезпеченою країною в Європі (включно з Європейською частиною Росії). Україна в змозі забезпечити в повному обсязі власні потреби і забезпечити потреби західноєвропейського ринку в літієвій сировині. Є пегматитові родовища, досліджені на різному рівні: Шевченківське (сподуменові руди), Полохівське (петалітові руди), Станковатське (сподумен-пелітові руди), Крута Балка (комплексні рідкіснометалеві руди), а також численні рудопрояви цього типу. Літій у складі слюдистих мінералів із вмістом окису літію в обсязі 0,2 - 0,6 відсотка утворює великі накопичення в Донецькому басейні.

Потреби України в літієвих продуктах (приблизно 100 - 200 тонн на рік у перерахунку на метал) забезпечуються імпортом з Росії, де єдине родовище літієвих руд Завітинське в Забайкаллі практично вже вироблене, і Росія сама імпортує літієву продукцію. Прогнозується збільшення потреби в петалітовому концентраті для виробництва спецскла і спецкераміки - до кількох десятків тисяч тонн. Перспективи створення власної мінерально-сировинної бази літію в Україні і перетворення країни з імпортера в експортера літієвої продукції достатньо високі. Пов'язані вони з реальною можливістю освоєння Полохівського родовища петалітових руд і Шевченківського сподуменового родовища, що вимагає додаткової розвідки з метою виявлення рентабельних руд промислових категорій. Освоєння інших полів рідкіснометалевих пегматитів може привести до виявлення нових перспективних до освоєння родовищ.

У цьому напрямі передбачаються:

виявлення запасів промислових категорій Полохівського родовища та Шевченківського рудного поля;

проведення розвідки та підготовка родовищ до промислового освоєння.

Рідкісні землі та ітрій

Цей вид сировини належить до категорії В. П'ятнадцять лантаноїдів і близький до них ітрій становлять групу рідкісних земель або рідкісноземельних металів, попит на які постійно зростає. За оцінками, потреби України в рідкісних землях на сьогодні становлять сотні тонн. Придніпровський хімічний завод виробляв раніше 1500 тонн рідкісноземельної продукції на рік. Сировиною був лопаритовий концентрат, виробництво якого нині в Росії згортається. Україна має промислові

потужності і технології для отримання високочистих рідкісноземельних металів та їх сполук і сплавів, що широко використовуються. Освоєння власної мінерально-сировинної бази рідкісноземельних металів, без яких неможливе виробництво високоякісних конкурентоспроможних сталей і сплавів, стало нагальною потребою.

На території України виявлено кілька сотень пунктів концентрації рідкісних земель у масштабах від родовищ до рудопроявів, які потребують оцінки. Більшість їх розміщена в межах Українського кристалічного щита і на прилеглих площах. У цілому ця велика територія є найбільшою в Європі рідкісноземельною металогенічною провінцією, в якій наявні прояви зруденіння майже всіх відомих ендеогенних та екзогенних рідкісноземельних формацій. У межах цієї провінції розглядаються три райони концентрацій рідкісноземельного зруденіння, у межах яких є родовища і перспективні рудопрояви: Південно-Східний, Північно-Західний і Центральний. Державним балансом запасів корисних копалин враховано Новополтавське родовище апатит-рідкіснометалевих руд (Запорізька область).

У Приазовській частині Українського кристалічного щита відкрито Азовське родовище рідкісних земель, що вивчається. За результатами пошуково-оцінювальних робіт складено попереднє техніко-економічне міркування.

У цьому напрямі передбачаються:

підготовка до дослідно-промислової експлуатації Азовського родовища цирконій-рідкісноземельних руд;

оцінка ресурсів Шевченківського рудного поля, Анадольського рудопрояву та Христофорівської ділянки;

здійснення оцінки рідкісноземельних руд у корах вивітрювання Суцано-Пержанської зони;

геологічна оцінка перспективних ультраметаморфічних комплексів Українського кристалічного щита.

Цирконій і гафній

Цей вид сировини належить до категорії Г. Ці два метали мають близькі фізико-хімічні властивості (вогнетривкість, інертність тощо). Гафній при цьому не утворює власних мінералів, але є постійною домішкою у цирконії при середньому співвідношенні їх оксидів 1:50.

Україна за ресурсами і запасами цирконію і гафнію входить до числа провідних країн світу. В центральній частині Українського кристалічного щита і на його схилах виявлені і різною мірою розвідані комплексні родовища розсипів циркон-ільменіт-рутилу в теригенних відкладах сарматського ярусу і полтавської світи неогену (Малишевське, Волчанське, Воскресенське, Тарасівське, Краснокутське та інші). У Приазов'ї розташовані крупні родовища комплексних рідкіснометалевих, цирконій-рідкісноземельних руд (Мазурівське, Азовське, Новополтавське). Як супутня корисна копалина цирконій виявлений у флюорит-рідкісноземельних рудах Ястребецького родовища і на берилієвому Пержанському родовищі в північно-східній частині Українського кристалічного щита.

Споживання цирконію і його сполук в Україні становить близько 90 тонн на рік, металевого гафнію 0,5 тонни і повністю забезпечується власним виробництвом. Перспективна потреба в цирконієвій сировині та сплавах на період до 2020 року оцінюється в 320 тонн, у металевому гафнії - 0,7 тонни.

На запасах Малишевського розсипного родовища працює Вільногірський гірничо-металургійний комбінат, який постачає цирконові концентрати та продукти їх первинної переробки.

У цьому напрямі передбачаються:

забезпечення приросту запасів цирконію категорій С1 та В на Тарасівсько-Таращанській площі;

здійснення підготовки до промислового освоєння об'єкта в межах Тарасівсько-Таращанської площі;

проведення додаткового вивчення корінних родовищ у Приазов'ї - рідкіснометального Мазурівського та рідкісноземельного Азовського.

Скандій

Цей вид сировини належить до категорії Г. Україна за ресурсами скандію є одним з лідерів на європейському субконтиненті. Державним балансом запасів корисних копалин враховані запаси скандію як супутнього компонента в чотирьох комплексних родовищах: Жовторічинському, Стремигородському, Торчинському і Злобицькому. Усі вони розміщені в межах Українського кристалічного щита і пов'язані з докембрійськими комплексами корінних порід, їх корама вивітрювання та розсипами.

У цьому напрямі передбачаються:

здійснення підготовки до експлуатації Жовторіченського родовища скандієвих руд із домішками ванадію та рідкісних земель;

продовження розвитку вітчизняних технологій отримання алюмінієво-скандієвих сплавів для забезпечення потреб вітчизняного літако- та ракетобудування;

продовження розвитку вітчизняних технологій вилучення скандію під час хімічної переробки ільменіту з руд Стремигородського апатит-ільменітового родовища.

Розсіяні елементи

Реній

Цей вид сировини належить до категорії Г. В Україні вперше у світовій геологічній практиці в ультрабазитах масивів Капітанівської групи виявлено достатньо крупні (до 50 мікрон) фази металевого ренію або його природних інтерметалевих сполук. Реній - надзвичайно рідкісний розсіяний елемент з найменшим кларком (7 x 10⁻⁸) з усіх платиноїдів і лантаноїдів. Досі реній був відомий лише у вигляді ізоморфних домішок і у промислових обсягах видобувався з інших мінералів (насамперед з молібденіту). В окремих випадках реній утворює власні мінерали, які через це не мають промислової цінності. Реній - метал майбутнього. Його унікальні і не до кінця з'ясовані властивості зумовлюють основні сфери застосування ренію: радіоелектроніка, електронна та електронно-вакуумна промисловість; нафтопереробка

(виробництво високооктанових бензинів); авіабудування (суттєве збільшення ресурсу двигунів); приладобудування; космонавтика; виробництво металокомпозитів з унікальними фізико-механічними властивостями за рахунок різних відсоткових домішок ренію (наприклад, вольфраму з 5, 20, 27 відсотками ренію та молібдену з 8, 20, 47 відсотками ренію, а також молібден-вольфрам-ренієві сплави). Такі сплави є високотехнологічними (добре зварюються, дуже міцні, при цьому пластичні, а отже, зберігають свої властивості та форму в екстремальних умовах їх експлуатації - високих і надвисоких температур, тиску), застосовуються для виробництва ниток накаливання із збільшеним ресурсом, підігрівачів катодів, термопар. Потреби в ренії є необмеженими. На сьогодні його використання здійснюється в обсягах видобування. За оцінками експертів, потреба в ренії з часом лише зростатиме.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення геолого-прогнозного картування перспективних територій;
проведення пошуково-оцінювальних робіт на виявлених перспективних ділянках з метою оцінки їх ресурсного потенціалу та (за сприятливих обставин) параметризації промислового об'єкта в їх межах.

Дорогоцінні метали та алмази

Золото і срібло

Ці види сировини належать до категорії В. Виділяються три золотоносні провінції: Карпати, Донбас та Український кристалічний щит.

Карпати є однією з найбільш досконало вивчених провінцій. Тут розвідано запаси золота в обсязі майже 55 тонн - Мужіївське родовище та родовище Сауляк.

Мужіївське золотополіметалічне родовище введено у промислове освоєння в 1999 році. Безпосередньо до Мужіївського родовища прилягає Берегівське золотополіметалічне родовище з рудами аналогічного складу. В межах єдиного гірничого відводу Мужіївського шахтного поля можна забезпечити приріст запасів до 80 - 100 тонн золота, 1 тис. тонн срібла та близько 2,5 млн тонн свинцю та цинку.

Родовище Сауляк попередньо розвідане, затверджено запаси за категоріями С1 і С2 обсягом у 10,1 тонни.

За попередніми оцінками фахівців, загальні ресурси Карпатської провінції визначаються: золота - 400 тонн, срібла - 5,5 тис., свинцю - 2,7 млн, цинку - 5,3 млн тонн.

Золотоносність Донецького басейну вивчається давно, але через відсутність ґрунтовних досліджень немає однозначної оцінки. Загальні прогнозні ресурси Донбасу оцінюються в 400 тонн золота. Тут відкрито невелике за запасами Бобриківське родовище золото-сульфідних руд.

Головною золотоносною провінцією України є Український кристалічний щит, загальні прогнозні ресурси якого визначаються у 2 тис. 400 тонн золота. Найбільш досконало вивчено шість родовищ: Майське, Клишівське, Юр'ївське, Сергіївське, Балка Золота та Балка Широка. Оцінені в їх межах ресурси становлять більш як 620 тонн золота.

У цьому напрямі передбачаються:

активізація геологорозвідувальних робіт у Закарпатті для надійного забезпечення Мужіївського золотополіметалічного комбінату запасами промислових категорій руд золота і збільшення перспективних ресурсів району та підготовка до експлуатації Бобриківського родовища у Донецькому басейні;

посилення пошукових, пошуково-оцінювальних робіт у Донецькому басейні для вивчення теригенно-карбонатних товщ Південного Донецького басейну перспективних на багаті руди типу Карлін;

продовження виконання пошукових і пошуково-оцінювальних робіт на Українському кристалічному щиті в межах перспективних структур відомих рудних полів і зон (Верхівцевська, Сурська і Чортомлицька зеленокам'яні структури Середнього Придніпров'я, Саврансько-Капустинське, Клинівсько-Юр'ївське рудні поля в гнейсових товщах) і в межах потенційних рудних полів інших районів, а також у межах нововиявлених зеленокам'яних структур (рудопрояви Андріївський, Сорокінський, Попельнастівський, Зеленодольський, Вільнохутірський, Гайчурський, Квітка, Оріховий, Капустянський, Південнополяницький);

проведення пошукових та пошуково-оцінювальних робіт на перспективних ділянках Берегівського і Вишківського рудних полів, а також на площах і ділянках Рахівського рудного району, розвідка Берегівського родовища, а також флангів Мужіївського родовища; вивчення чорносланцевих товщ Донецького басейну, перспективних на виявлення родовищ типу Кокпатас, Бакирчик, Мурун-Тау;

здійснення комплексної геолого-економічної оцінки прогнозних ресурсів виявлених золоторудних родовищ Українського кристалічного щита (Балка Широка та Сергіївське у Дніпропетровській області; Клинці, Губівське та Юр'ївське у Кіровоградській області; Майське в Одеській області);

продовження виконання робіт з геологічного вивчення золоторудних родовищ у Закарпатті (у тому числі завершення розвідки флангів Мужіївського родовища та родовища Сауляк; приріст запасів золота на основній частині Берегівського родовища з супутнім приростом запасів срібла, свинцю та цинку; оцінка ресурсів Східножуравського та Березівського родовищ срібла; підготовка до промислового освоєння, підрахунок запасів срібла Журавського і Східножуравського родовищ; відкриття нових родовищ у межах перспективних структур Українського кристалічного щита).

Платиноїди

Цей вид сировини належить до категорії Г. Необхідність оцінки перспективних геологічних формацій України на наявність металів платинової групи викликана постійним розширенням сфери їх використання.

На сьогодні в Україні розвіданих запасів металів платинової групи немає. Є досить високі загальні перспективи платиноносності різних геологічних формацій. Нині досить упевнено можна говорити про ресурси металів платинової групи, пов'язані з рудними формаціями самородної міді у

трапах Волині, та сульфідними мідно-нікелевими рудами у базит-ультробазитових масивах північного заходу Українського кристалічного щита і хромітоносними масивами гіпербазитів Середнього Побужжя (Голованівська шовна зона).

У цьому напрямі передбачаються:

створення власної лабораторної бази (оснащення спектрометром ICP-MS типу NEPTUNE) і організація масових цілеспрямованих пошуків металів платинової групи у процесі виконання всіх видів геологорозвідувальних робіт і геолого-прогнозного картування;

встановлення форм знаходження платиноїдів у рудах та проведення лабораторно-аналітичних досліджень лише в сертифікованих лабораторіях;

проведення цільових пошукових робіт на виявлення металів платинової групи на локальних площах і об'єктах з оцінкою перспективи практичного їх освоєння;

розвідування одного з родовищ металів платинової групи або здійснення геолого-економічної оцінки за високими промисловими категоріями як супутнього компонента в комплексному родовищі.

Алмази

Цей важливий вид сировини належить до категорії Г. У межах території України встановлено три райони прояву кімберлітового і лампроїтового магматизму (корінних джерел алмазів) - північ Волино-Подільської плити, центральна частина Українського кристалічного щита та Приазовський масив і зона його зчленування з Донецьким басейном.

За перспективами виявлення промислових алмазів Кухотсько-Серхівська площа посідає провідне місце. Саме біля села Кухотська Воля у 1975 році було виявлено перший кімберлітовий прояв на території України.

У центральній частині Українського кристалічного щита в останні роки поблизу міста Кіровограда на ділянках Лелеківська і Щорсівська були виявлені малопотужні тіла кімберлітів і лампроїтів дайкоподібної форми. Цілеспрямованих пошукових робіт щодо виявлення алмазів у цьому районі не проводилося.

У Приазов'ї виявлено сім кімберлітових тіл, прояви лампроїтового магматизму, значну кількість масивів ультраосновних лужних порід і карбонатитоподібних утворень, а також відомі численні знахідки алмазів та їх мінералів-супутників у вторинних колекторах, представлених різновіковими (від кам'яновугільного до четвертинного періоду) теригенними відкладами.

Крім зазначених районів реальними є перспективи виявлення промислових алмазів за комплексом геолого-геофізичних даних і на інших площах, але спеціалізовані пошукові роботи щодо виявлення алмазів потребують залучення значних обсягів інвестицій. У зв'язку з цим проведення широкомасштабних пошукових робіт у межах всієї території України сьогодні ускладнено.

У цьому напрямі передбачаються:

виявлення за комплексом методів потенційно-алмазоносних площ;

концентрація основних обсягів пошукових робіт на вже відомих площах, насамперед у межах Східного Приазов'я, Волино-Подільської плити, північно-західній і центральній частинах Українського кристалічного щита;
проведення розвідувальних робіт на найбільш перспективних ділянках.

Неметалічні корисні копалини

Неметалічна сировина для металургії

За більш як столітню історію української металургії створено потужну промисловість з видобування і первинної переробки неметалічної сировини. З усіх видів цієї сировини (вапняки, доломіти, кварцити, вогнетривкі глини, лужноземельні бентоніти) Україна до останнього часу повністю забезпечувала власні потреби і певною мірою потреби металургії Росії, Грузії, частково - Польщі, Словаччини. Але вже зараз виникають гострі проблеми, зумовлені загальним прогресом у металургії і значним підвищенням вимог до якості неметалічної сировини. Деякі види неметалічної сировини (магнезит, плавиковий шпат, лужні бентоніти) для металургійної галузі України імпортуються.

У цьому напрямі передбачається розвиток геологорозвідувальних робіт, спрямованих на максимально можливе забезпечення діючих підприємств власною мінеральною сировиною належної якості.

Плавиковий шпат

Цей вид сировини належить до категорії Г. Основними споживачами плавикового шпату є заводи, що випускають феросплави і зварні флюси, а також металургійні комбінати, заводи важкого машинобудування, суднобудівні та алюмінієві підприємства Донецької, Дніпропетровської, Запорізької та Миколаївської областей.

Значні поклади плавикового шпату відомі у східній частині Українського кристалічного щита, на його південно-західному та північному схилах. Перспективні прояви трапляються також у центральній частині щита - у Кіровоградській тектонічній зоні.

Державним балансом запасів корисних копалин враховуються два родовища плавикового шпату - Бахтинське родовище у Придністров'ї, запаси якого становлять 18 млн тонн, і Покрово-Кириївське у Приазов'ї та два родовища з вмістом супутнього фтору в апатиті - Стремигородське і Новополтавське. Усі чотири родовища не експлуатуються через відсутність значних капіталовкладень на їх освоєння. Бахтинське родовище флюориту у Придністров'ї розвідано і підготовлено до дослідно-промислової експлуатації.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення пошуково-оцінювальних робіт у межах Суцано-Пержанської зони для підготовки запасів рідкісноземельно-флюоритового флюсу;

підготовка до промислового освоєння Центральної ділянки Суцано-Пержанської зони;

оцінка запасів плавикового шпату Покрово-Кириївського родовища в Приазов'ї;

проведення пошуково-оцінювальних і розвідувальних робіт на флангах Бахтинського родовища;

геологічна оцінка перспективних комплексів Українського кристалічного щита (за позитивних результатів - розвідка родовищ).

Флюсові вапняки і доломіти

Цей вид сировини належить до категорії В. Запасами флюсової сировини діючі гірничодобувні підприємства повністю забезпечені, але переважна більшість цих запасів придатна лише для застарілого доменно-мартенівського виробництва сталі. Конверторне та електроплавильне виробництво сталі вимагає ту саму сировину, але високої якості (за хімічним складом та механічною міцністю).

В Україні розвідані великі родовища високоякісних флюсових вапняків у Кримській і Донецькій складчастих спорудах та Індол-Кубанському прогині.

Державним балансом запасів корисних копалин враховано 14 родовищ флюсових вапняків, загальні запаси яких становлять 2,46 млрд тонн, у тому числі 11 вапняків флюсових (немагnezіальних) і 3 комплексних немагnezіальних і магнезіальних. Також на державному балансі перебувають сім родовищ доломіту, з яких чотири розробляються. При значних загальних запасах вогнетривких доломітів, загальний обсяг яких становить 380 млн тонн, підприємства України відчувають дефіцит у високоякісних марочних сортах, обсяг яких всього 36 млн тонн.

Проблемою сировинної бази залишається нестача розвіданих запасів смолодоломітів. Єдине родовище в країні - Стельське (Донецький басейн) закрите через гідрогеологічні проблеми.

У цьому напрямі передбачаються:

розвідка західної ділянки Стельського родовища;

оцінка запасів і технологічна придатність отримання флюсової сировини високої якості за хімічним складом та механічною міцністю з Родниківського родовища та ділянки Балка Безводна Оленівського родовища для конверторного та електроплавильного виробництва сталі.

Бентонітові глини

Цей вид сировини належить до категорій В і Г. Україна за кількістю встановлених проявів бентонітів займає одне з провідних місць серед країн СНД. На її території відомо приблизно 100 родовищ і проявів бентонітів. Найзначніші поклади бентонітів є в Закарпатській, Черкаській, Тернопільській, Хмельницькій областях і Автономній Республіці Крим. Однак більшість відомих покладів не мають промислового значення через незначні запаси бентонітів або складні гірничо-геологічні умови їх залягання.

Металургійні підприємства України використовують як формувальні бентонітові глини Дашуківської ділянки Черкаського родовища (забезпечення запасами більш як на 100 років). У зв'язку з тим що перевагу в Україні мають лужноземельні різновиди бентонітів, не придатні для виробництва залізородних катунів, певну кількість лужних бентонітів Україна завозить переважно із Закавказзя (Азербайджану).

У цьому напрямі передбачаються:

оцінка запасів та ресурсів флангів Черкаського родовища, глини якого подібні до азербайджанських бентонітів;

проведення пошуково-оцінювальних робіт на перспективних площах з метою виявлення активних запасів для потреб чорної металургії у формувальній сировині для виробництва катунів.

Вогнетривка сировина

Цей вид сировини належить до категорії Г. Україна має великі запаси вогнетривких глин і формувальних пісків, розвіданих у межах Донецької складчастої споруди, Дніпровське-Донецької западини та осадового чохла Українського кристалічного щита. Державним балансом запасів корисних копалин враховано 18 родовищ, у тому числі чотири об'єкти обліку запасів глин комплексних родовищ, з яких 14 родовищ, у тому числі один об'єкт обліку, розробляються.

Однак запаси високоякісної вогнетривкої сировини на найбільш великих родовищах (Часів'ярське, Новоселицьке) майже виснажені, знижується сортність сировини, що видобувається, ускладнюються гірничо-геологічні умови, збільшується глибина кар'єрів, і, як наслідок, зростає собівартість видобутку сировини.

У цьому напрямі передбачаються:

забезпечення приросту запасів промислових категорій на Володимирівському родовищі вторинних каолінів і Пологівському родовищі вогнетривких глин, а також вторинних каолінів;

проведення розвідки Рижанівського (Черкаська область) і Балашівського (Кіровоградська область) родовищ глин з очікуваними запасами відповідно 20 і 10 млн тонн;

вивчення перспективних ділянок у Полтавській, Сумській та Харківській областях;

проведення пошукових робіт з виявлення глин Часів'ярського типу в Кальміус-Торезькій та Бахмутській котловинах Донецької області;

підготовка до промислового освоєння, підрахунок запасів Бантишівського (східна ділянка) та Часів'ярського (північна ділянка) родовищ формувальних пісків;

проведення пошукових та пошуково-оцінювальних робіт у межах перспективних районів Українського кристалічного щита та його схилів.

Магnezит

Цей вид сировини належить до категорії Г. Україна на сьогодні власної видобувної сировинної бази магнезиту практично не має. Родовищ основного геолого-промислового типу (кристалічних магнезитів древніх осадових товщ) на її території не виявлено. Поклади магнезиту відомі в межах Придніпровського блока Українського кристалічного щита.

В Україні вивчення серпентинітових масивів мало односторонній характер. Насамперед на масивах вивчалася кора вивітрювання серпентинітів на силікатні руди нікелю, проводилися пошуки сульфідного нікелю та

хромітових руд, але через специфіку робіт та недостатнє фінансування комплексні дослідження серпентинітів не проводилися. При цьому встановлено, що серпентиніти є насамперед якісними магнієвими рудами як для вилучення металічного магнію (MgO - 97 - 98,8 відсотка), придатного для виготовлення високоякісних периклазових вогнетривів, так і оксиду магнію (магнезії).

У Дніпропетровській області розвідано Правдинське родовище талько-магнезиту, розробка якого дасть змогу замінити імпортований магнезит у всіх випадках, якщо використовується його порошок (до 50 відсотків загальних потреб). До того ж у процесі збагачення талько-магнезитів отримується високоякісний і цінний тальк.

У металургії значна частина магнезиту переробляється на форстеритові вогнетриви, сировина для яких імпортується.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення пошуково-розвідувальних робіт у межах Побузького рудного району (Кіровоградська та Миколаївська області), спрямованих на заміну імпортованої сировини цього різновиду на власну;

проведення в межах Тарнаватського масиву або іншого перспективного об'єкта пошуково-оцінювальних робіт з відбором проб серпентинітів для лабораторно-технологічних досліджень з метою вилучення з них оксиду магнію і металічного магнію;

оцінка озалізненої вохри та нонтронітів кори вивітрювання серпентинітів (крім нікеленосності) на придатність їх як сировини (природно леговоної) для виробництва залізорудних окатишів. Показовими в цьому відношенні є Тарнаватський та Сухохутірський серпентинітові масиви, в корі вивітрювання яких середній вміст нікелю та кобальту відповідно становить (у відсотках): 0,81 і 0,04 та 0,78 і 0,05.

Високоглиноземна сировина

Цей вид сировини належить до категорії Г. Державним балансом запасів корисних копалин враховані запаси дістен-силіманіту як супутнього компонента в пісках Малишевського розсипного титан-цирконієвого родовища, що розробляється Вільногірським гірничо-металургійним комбінатом, та Вовчанського циркон-рутил-ільменітового родовища. Корінні поклади андалузит-дістен-силіманітових кварцитів і гнейсів тяжіють до докембрійських метаморфічних товщ Українського кристалічного щита. Перспективними щодо виявлення родовищ цієї сировини є райони Приазов'я та північної частини Житомирської області (Суцано-Пержанська зона). Нині річні потреби України у дістен-силіманітових концентратах становлять 400 тис. тонн, а в майбутньому вони будуть збільшуватися.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення розвідки Суцанського родовища дистену, на ділянці першочергової розробки якого прогнозується отримати запаси в обсязі 5 млн тонн;

проведення розвідки Соломійвського родовища гранат-силіманітових руд у Приазов'ї, на ділянці першочергової розробки якого прогнозується отримати запаси в обсязі 10 млн тонн;

проведення пошукових та пошуково-оцінювальних робіт у перспективних районах Українського кристалічного щита.

Сировина для гірничо-хімічного та агропромислового комплексів

Апатит

Цей вид сировини належить до категорії Г. За даними Державного агентства України з управління державними корпоративними правами та майном, сучасна потреба галузей економіки у фосфорній сировині оцінюється у 2,3 - 2,8 млн тонн на рік у розрахунку на 100 відсотків оксиду фосфору P_2O_5 (у перерахунку на оксид фосфору P_2O_5), тобто 6 - 7 млн тонн кондиційного апатитового концентрату. Із власних родовищ можна забезпечити тільки частину потреби у фосфорних добривах. Можливість ввезення кольського апатитового концентрату різко зменшується у зв'язку з відпрацюванням основних запасів для відкритого добування. Вирішення питання щодо імпорту фосфоритових концентратів з Північної Африки та Близького Сходу потребує певної обережності, оскільки в їх рудах переважають фосфорити з підвищеним вмістом кадмію, урану, торію та інших шкідливих компонентів.

Загальні запаси апатитових руд України становлять 842,2 млн тонн фосфорного ангідриту і майже повністю зосереджені у двох родовищах - Стремигородському та Новополтавському. Однак для освоєння цих родовищ необхідні значні затрати часу та інвестиції.

Водночас поблизу Стремигородського родовища є менші за обсягами родовища таких самих руд, що залягають на меншій глибині і потребують значно менших капітальних вкладень для їх розробки. Найкращі з них - Видиборське і Федорівське.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення пошуково-оцінювальних робіт на Голосківській ділянці у Хмельницькій області;

розвідка та затвердження запасів Державною комісією України по запасах корисних копалин Видиборського родовища апатит-ільменітових руд;

розвідка Голосківського родовища апатиту;

розвідка Володарського родовища апатиту, Донецька область;

проведення пошукових та пошуково-оцінювальних робіт у перспективних районах.

Фосфорити

Цей вид сировини належить до категорії Г. В Україні відкриті родовища та поклади зернистих фосфоритів (Новополтавське родовище - рихлі руди, фосфорити Донецького басейну та жовнові - Волині).

Орні площі України становлять 27,5 млн гектарів. Щороку після збирання врожаю сільськогосподарських культур ґрунти втрачають приблизно 1 млн тонн діючої речовини у перерахунку на P_2O_5 (пентоксид фосфору). Для її поповнення необхідне щорічне внесення добрив у кількості

60 кілограмів на гектар у перерахунку на пентоксид фосфору (засвоюваного). Фактично за останні 2 - 3 роки вносилося менш як 10 кілограмів на гектар у перерахунку на пентоксид фосфору.

За останні роки обсяги вживання мінеральних добрив у сільському господарстві України скоротилися у 4 рази, а обсяги вжитку фосфорних добрив в 11,5 раза стали менше науково обґрунтованих норм.

Результати аналізу використання традиційних фосфатних мінеральних добрив свідчать, що їх ефективність є невисокою, оскільки рослини засвоюють всього лише кілька відсотків фосфору, а кислотна технологія вимагає максимально високого вмісту п'ятиоксиду фосфору з використанням лише багатих руд і реагентів високої якості. Для розв'язання зазначених проблем пропонується втілити спосіб одержання фосфорних мінеральних добрив (з вмістом кальцію, магнію і кремнію), що виключає використання сірчаної кислоти і утворення гіпсу як відходів виробництва, шляхом неповного відновлення фосфатів вугіллям при нагріванні до 800 - 1200° С безпосередньо з фосфоровмісних руд. Досягається ефективна екологічна, раціональна комплексна переробка фосфоровмісної сировини, продуктом якої є оплавлені водонерозчинні фосфати. Такий підхід дає можливість започатковувати промислове освоєння численних невеликих родовищ фосфоритів, для яких початкові капітали можуть бути невеликими і тим самим приваблювати більше коло інвесторів.

У цьому напрямі передбачаються:

завершення розвідки Жванського родовища;

проведення пошуків та розвідки родовищ фосфоритів, техногенних фосфоровмісних об'єктів і фосфатовмісних вапняків Жванського, Осиківського, Крелевецького, Колківського, Білогірського родовищ, рудопроявів Криволуцької мульди;

прогноз та оцінка перспективних стратиграфічних комплексів.

Сірка самородна

Цей вид сировини належить до категорії Б. Україна протягом тривалого часу була одним із світових лідерів з видобутку самородної сірки. При цьому основний обсяг сірки видобувався відкритим способом. Кар'єрний видобуток сірки призвів до незворотних екологічних наслідків, а перехід на прогресивніший метод підземного виплавлення сірки - до різкого скорочення видобутку сірки (70 - 80 тис. тонн), що значно нижче за потреби України. Річна потреба України в самородній сірці для виробництва 98-відсоткової сірчаної кислоти (при загальній потужності існуючих виробництв 6 млн тонн) становить 2 млн тонн.

Усі запаси та прогнозні ресурси самородної сірки пов'язані з Прикарпатським сірчанним басейном, що є основним джерелом добування сірки для агрохімічної промисловості. На сьогодні єдине відносно рентабельне джерело добування сірки в Україні - Язівське родовище, залишкові запаси сірки в якому становлять 17 млн тонн.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення комплексу геологорозвідувальних робіт на площах, що прилягають до рудних тіл, які перебували в експлуатації (Язівське родовище), з метою розроблення охоронних заходів;

виконання прогностно-пошукових і тематичних робіт з переоцінки перспектив сірконосності Прикарпатського басейну в цілому;

оцінка перспективних ділянок для відпрацювання їх методом підземного виплавлення за результатами пошукових робіт;

впровадження нових вітчизняних технологій видобування сірки з нафтових родовищ України.

Калійні солі

Цей вид сировини належить до категорії Б. Калійна сіль головним чином застосовується у виробництві мінеральних добрив (калійних і комплексних). Різноманітні калійні солі у природних родовищах часто містяться разом із магнієвими і водночас можуть утворювати подвійні калій-магнієві хлоридні та сульфатні солі.

На території України калійні солі поширені в межах Дніпровсько-Донецької западини і Передкарпатського крайового прогину, з яким пов'язана одна з найбільших у світі провінцій калійних руд сульфатного типу (найбільш цінні калійні руди). Розвідані запаси її становлять майже 3,4 млрд тонн.

Вони переважно зосереджені у двох (усього 13) родовищах - Стебницькому із запасами 1626 млн тонн і Калуш-Голинському - 49,9 млн тонн.

Проте запаси більшості родовищ оцінено ще у 1948 - 1960 роках, і на сьогодні вони відповідають лише прогностичним ресурсам та частково попередньо розвіданим запасам. Тому передбачається забезпечити розвіданими запасами промислових категорій діючі Стебницький і Калуський збагачувальні комбінати.

У цьому напрямі передбачаються:

переоцінка запасів у перерахунку на оксид калію для першочергового відпрацювання району родовища Пійло;

науковий прогноз та проведення пошуків у межах Прикарпатського басейну нових родовищ із сприятливими гірничо-геологічними умовами;

проведення генеральної переоцінки запасів калійних солей.

Інша нерудна сировина

Каменесамоцвітна сировина

Сукупність різновидів цієї сировини належить до категорії Г. Включає традиційні для України різновиди: бурштин, топаз, берил, гірський кришталь. Оцінені запаси бурштину, мармурового оніксу, родоніту. Виявлені також прояви смарагду, аквамарину, рубіну, сапфіру, гранату, аметисту та різноманітного ювелірно-виробного каміння, але перспективи їх не з'ясовано.

Природне кольорове каміння (дорогоцінне, напівдорогоцінне та виробне) у ринкових умовах може бути однією з найбільш вигідних бюджетонаповнюючих корисних копалин. Окремі види і родовища цього каміння можуть давати значний прибуток при відносно невеликих затратах

часу і коштів на їх розвідку і освоєння. З усіх видів природного кольорового каміння України бурштин на сьогодні є найбільш конкурентоспроможним. Реалізація готових високохудожніх виробів із бурштину може стати надійним джерелом поповнення державної скарбниці коштами, у тому числі валютними.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення пошукових робіт у межах Клесівської, Дубровицької та Барашівської зон та у Володимирецькому районі Рівненської області;
оцінка площ, перспективних на виявлення родовищ опалу та мармурового оніксу в межах західного регіону України;
пошукова оцінка перспективних проявів каменесамоцвітної сировини.

Первинні каоліни і опоки

Цей вид сировини належить до категорії Б. Каоліни поширені головним чином на Українському кристалічному щиті, де виділяється одна з провідних каолінових провінцій світу, найбагатша в Європі, завдовжки майже 950 кілометрів при ширині до 350 кілометрів, а простежується від Полісся до Азовського моря.

Ще з позаминулого століття український каолін постачався для виробництва найкращих сортів фарфору і паперу в близько 50 країн світу.

Досвід розвинутих країн свідчить, що ефективний видобуток високих сортів цієї сировини здійснюється на малих родовищах, що залягають у простих гірничо-геологічних умовах.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення розвідки Бежбайрацького та Оксанинського родовищ високосортних первинних каолінів, що містяться в центральній частині України;

пошукова оцінка каолінів у межах перспективних районів Українського кристалічного щита;

оцінка ресурсів і запасів опок у межах перспективних ділянок Харківської та Сумської областей.

Вапняки для цукрової промисловості

Цей вид сировини належить до категорії Б. Для технологічного забезпечення цукрової промисловості використовуються міцні та хімічно чисті карбонатні породи з вмістом CaCO_3 не менш як 93 відсотки. Вапняки цього типу поширені в південній частині Волино-Подільської плити, на південно-західному схилі Українського кристалічного щита, де простежуються два рифові пасма - Подільське і Східне.

Для потреб цукрової промисловості розробляється ряд родовищ, запаси яких можуть забезпечити роботу цукрових підприємств України на 15 - 20 років.

У зв'язку із зменшенням виробництва цукру в Україні значно знизився і видобуток вапняків для цукрової промисловості. У разі збереження та розширення Національного природного парку "Подільські Товтри", де розташована переважна більшість родовищ вапняків високої якості, запасів вапняків теоретично вистачить на 13 - 15 років.

У цьому напрямі передбачаються пошуки та розвідка родовищ вапняків у Вінницькій та Хмельницькій областях.

Глауконіт

Цей вид сировини належить до категорії Г. Важливим природним адсорбентом серед інших є звичайний глауконіт як супутній компонент фосфоритових руд, а також у самостійних родовищах глауконіту. Кварц-глауконітові піски є комплексною агрономічною рудою. Іншим значним за обсягом напрямом застосування глауконіту може бути екологічний - рекультивація забруднених радіонуклідами ґрунтів.

В Україні відклади кварц-глауконітових пісків неогенового і крейдового віку широко поширені на території Волино-Подільської плити, Українського кристалічного щита та в південно-східній частині Дніпровсько-Донецької западини. Прогнозні ресурси їх становлять приблизно 5 млрд тонн. Розвіданих родовищ глауконіту в Україні немає, але в ряді регіонів поширені кварц-глауконітові піски із вмістом глауконіту до 40 - 60 відсотків.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення геологорозвідувальних робіт щодо глауконіту у межах Середнього та Лівобережного Придністров'я, Криму та у Донецькому регіоні; підготовлення до промислового освоєння родовищ (Автономна Республіка Крим, Вінницька, Хмельницька, Чернівецька та Луганська області) та підрахунок запасів і ресурсів руди.

Барит

Цей вид сировини належить до категорії В. Збагачений барит широко використовується в хімічній, лакофарбовій, електротехнічній, нафто- та газодобувній галузях промисловості.

На території України поклади бариту виявлено в Карпатській складчастій області та зоні зчленування Донецького басейну з приазовською частиною Українського кристалічного щита. Баритові руди Закарпаття містяться у двох родовищах - Березівському та Біганьському, але їх оцінені запаси є невеликими. Наявність власної сировинної бази баритових руд стала особливо актуальною в останні роки у зв'язку з виснаженням запасів цих руд на родовищах Росії, звідки Україна імпортувала сировину.

У цьому напрямі передбачається проведення пошукових робіт на флангах Біганьського родовища для виявлення додаткових рудних покладів з метою створення власної сировинної бази.

Буто-щебенева сировина

Цей вид сировини належить до категорії Б. Україна має великі ресурси різноманітних порід, що використовуються для виробництва бутового каменю і щебеню і поширені майже на всій території.

У плані майбутнього розвитку автотранспортної системи України передбачається, що будівництво вимагатиме виробництва великої кількості високоякісного, високоміцного, з певними нормами лещадності, щебеню та буту.

На розвіданих родовищах (і тих, що розробляються, і резервних) планується налагодити випуск саме такої сировини в необхідній кількості.

Найбільш перспективними є родовища гранітів. Їх використання дасть можливість у стислий строк і з найменшими фінансовими затратами організувати виробництво.

У цьому напрямі передбачаються:

проведення в межах західного та центрального регіонів України пошукової оцінки родовищ, перспективних для забезпечення приросту запасів високоміцних категорій щебеню та буту;

підготовка до промислового освоєння перспективних ділянок резервних родовищ, перспективних для забезпечення приросту запасів високоміцних категорій щебеню та буту.

Кварцити та кварцовий пісок для металургії та виробництва скла

Цей вид сировини належить до категорії Г. В Україні для виробництва вогнетривів (динасу, муліту, мертелю, феросплавів і кристалічного кремнію) використовуються кварцити, кварцитоподібні пісковики та кварцовий пісок. Вони виявлені і розробляються в різновікових геологічних утвореннях території України.

У цьому напрямі передбачаються:

пошукова оцінка ресурсів родовища кварцитів на Севостянівській площі Південного Донецького басейну для потреб чорної металургії;

оцінка запасів високоякісних кварцитів Українського кристалічного щита та його схилів для потреб кольорової металургії України;

оцінка ресурсів і запасів піску скляного в межах перспективних ділянок Полтавської та суміжних областей.

Польовий шпат

Цей вид сировини належить до категорії Г. На території України в межах Українського кристалічного щита широко розвинуті польовошпатові породи архей-протерозою. Пегматити 33 полів локалізації тяжіють до масивів гранітів різних комплексів, де утворюють скупчення переважно жильних тіл середньою потужністю 3 - 8 метрів, часто диференційованої будови. Блокова і пегматитова зони цих жил становлять промисловий інтерес як польовошпатової сировини.

Створений мінерально-сировинний комплекс протягом багатьох років не забезпечує потреби промисловості України в польовошпатовій сировині, тому щороку завозилося приблизно 300 тис. тонн польовошпатового концентрату з рідкісноземельних родовищ Карелії та Узбекистану.

Родовища, що розробляються в Україні, поставляють сировину низької якості. Для розв'язання проблеми польовошпатової сировини необхідно виконати роботи з технології збагачення лужних каолінів, а також провести пошук і розвідку нових родовищ високоякісної польовошпатової сировини.

У цьому напрямі передбачаються:

прогнозна оцінка сировини на родовищах пегматиту, що розробляються, - Балка Великого Табору у Приазов'ї та родовищ лужних каолінів - Просянівське у Дніпропетровській області та Дібровське в Житомирській області;

впровадження вітчизняних технологій збагачення лужних каолінів;
проведення пошуків і пошуково-оцінювальних робіт у перспективних районах.

Графіт

Цей вид сировини належить до категорії В. Родовища кристалічного графіту виявлені в межах Українського кристалічного щита, де утворюють українську графітоносну провінцію. Державним балансом запасів корисних копалин враховано шість родовищ кристалічного графіту із загальними запасами 17,4 млн тонн графіту.

Розробляється одне Завальївське родовище із загальними запасами 6,8 млн тонн графіту.

Готується до розробки Балахівське родовище, загальні запаси якого становлять 2,1 млн тонн графіту.

У цьому напрямі передбачається пошукова оцінка запасів та ресурсів графіту на перспективних ділянках та на флангах відомих родовищ.

Техногенна сировина

Цей вид сировини належить до категорії Г. У процесі добування, збагачування, переробки, транспортування, зберігання корисних копалин утворюються промислові відходи у вигляді розкритих порід, хвостів флотації і гравітації, фосфогіпсу, дефекату, металургійних шлаків, золошлаків, різноманітних шлаків, мулу, стічних вод тощо.

Щорічний обсяг відходів становить в Україні тільки у твердій фазі 0,6 млрд куб. метрів.

На площі понад 50 тис. гектарів накопичено близько 8,6 млрд куб. метрів (23 - 25 млрд тонн) твердих промислових відходів, з яких 0,1 - 0,12 млрд куб. метрів використовуються щороку для виробництва переважно будівельних матеріалів і мінеральних добрив, а решта залишається у відвалах.

За попередні роки майже в усіх областях України були проведені рекогносцирувальні роботи в місцях накопичення відходів.

У цьому напрямі передбачаються:

продовження робіт з формування бази даних техногенних родовищ України;

геолого-економічна оцінка техногенних накопичень, що перебувають у державній або комунальній власності.

Геологічні, еколого-геологічні та інші дослідження території України

Геологічне картування території України

Геологічне картування території дає можливість оцінювати перспективи розвитку сировинної бази, поєднувати раціональне використання надр з екологічною безпекою і створювати умови для сталого розвитку держави.

Одержання позитивного ефекту від виконання гідрогеологічних, екологічних та інженерно-геологічних робіт і досліджень досягається лише в разі, якщо вони виконуються на надійній геологічній основі відповідного

масштабу. З урахуванням цього геологічні карти певних масштабів є необхідною основою:

- пошуково-розвідувальних робіт за різними видами корисних копалин;
- вивчення геологічних особливостей територій з метою стратегічного планування розвитку регіонів;

- спеціалізованих геологічних досліджень з метою наземного та підземного будівництва, у тому числі не пов'язаного з розробкою родовищ корисних копалин, визначення місць захоронення небезпечних речовин тощо;
- оцінки еколого-геологічних умов і можливості виникнення надзвичайних ситуацій природного походження в межах конкретної території та прогнозу цих явищ на майбутнє;

- цільового картування інженерно-геологічних та гідрогеологічних умов з оцінкою їх змін у просторі та часі;

- оцінки та прогнозування стану геологічного середовища у межах техногенно навантажених територій, насамперед у межах гірничодобувних регіонів;

- визначення особливостей розвитку і прогнозу небезпечних ендегенних і екзогенних геологічних процесів і явищ та виявлення активних геодинамічних зон і зон розущільнення гірських порід;

- регіонального прогнозування підвищення сейсмічності під впливом змін інженерно-геологічних умов в регіонах із значним впливом господарської діяльності на геологічне середовище (гірничопромислові райони, промислово-міські агломерації, зони впливу АЕС тощо);

- розвитку та раціонального використання мінерально-сировинної бази регіонів (пошук і розробка нових корисних копалин, у тому числі газогідратів акваторії Чорного моря).

Незважаючи на певні досягнення у розв'язанні зазначених проблем та забезпеченні потреб економіки, а також у забезпеченні екологічної безпеки та фактичного стану вивченості, отримані переважно під час проведення геологічного довивчення раніше закартованих площ масштабу 1:200000 (ГДП-200) і відображені на картах, що входять до комплексу Державної геологічної карти України масштабу 1:200000 (Держгеолкарта-200), вони повною мірою не забезпечують потреб сьогодення. Нині близько 75 відсотків території України охоплені роботами, пов'язаними із створенням Держгеолкарти-200 (від підготовчого періоду ГДП-200 до вже виданих комплектів карт). Багато в чому середньомасштабні карти не відповідають сучасним вимогам. У країнах Європейського Союзу видаються карти геологічного змісту масштабу 1:50000 і крупніше. З урахуванням цього пріоритетними видами геологічного картування території України є:

- завершення робіт з ГДП-200 з метою складення Держгеолкарти-200;

- проведення геологічної зйомки і геологічного довивчення площ масштабу 1:50000 з метою створення Держгеолкарти-50 як багатоцільової основи надрокористування та іншого господарювання;

видання комплектів Держгеолкарти-200 і Держгеолкарти-50, а також зведених дрібномасштабних карт геологічного змісту території України та окремих регіонів.

З метою вивчення перспектив потенційних рудоносних структур і площ щодо певних видів корисних копалин, оцінки їх прогнозних ресурсів та виділення площ (ділянок), перспективних щодо виявлення родовищ цих корисних копалин, передбачено проведення геолого-прогнозного картування, основні обсяги якого будуть виконані під час реалізації другого етапу Програми.

У цьому напрямі передбачаються:

геологічне довивчення площ у масштабі 1:200000 на площі 120 тис. кв. кілометрів;

геологічна зйомка у масштабі 1:50000 на площі 300 тис. кв. кілометрів;

геолого-прогнозне картування у масштабі 1:200000 на площі 50 тис. кв. кілометрів;

підготовка геофізичних основ під геологічне довивчення площ у масштабах 1:200000 та 1:50000 на площі 80 тис. кв. кілометрів;

гідрогеологічне та інженерно-геологічне картування у масштабі 1:200000 на площі близько 190 тис. кв. кілометрів;

гідрогеологічне та інженерно-геологічне картування у масштабі 1:50000 на площі близько 18 тис. кв. кілометрів;

узагальнення геолого-геофізичної інформації за результатами проведених раніше робіт із складенням комплектів карт шельфу Чорного і Азовського морів у масштабі 1:500000;

проведення комплексного геологічного, інженерно-геологічного та еколого-геологічного картування шельфу Чорного і Азовського морів у масштабі 1:200000 із складенням комплектів карт багатocільового призначення;

геологічна зйомка шельфу в масштабі 1:50000 у прибережних акваторіях Чорного і Азовського морів.

Роботи з геологічного картування виконуються комплексно з необхідними обсягами геофізичних (випереджаючих і супроводжуючих геологічне картування), геохімічних, аерокосмічних, лабораторно-аналітичних та інших досліджень з обов'язковим їх науково-методичним супроводженням галузевою та академічною наукою.

Основним результатом регіональних геологічних, гідрогеологічних, еколого-геологічних досліджень є комплекти карт різних масштабів загального та цільового змісту, призначені для подальших геологорозвідувальних та природоохоронних робіт, потреб будівництва, сільського господарства, видобувних та інших видів господарської діяльності.

Усього на період 2011 - 2030 років передбачено видання комплектів Держгеолкарти-200 на більш як 100 аркушах та Держгеолкарти-50 на більш як 600 аркушах.

Гідрогеологічні, інженерно-геологічні та еколого-геологічні роботи

Частка підземних вод у господарсько-питному водопостачанні населення України становить лише близько 30 відсотків, тоді як у державах Євросоюзу водопостачання для комунальних потреб переважно базується на підземних водах, питома вага яких у загальному водоспоживанні для забезпечення господарсько-побутових потреб становить 70 відсотків.

Водночас розвідані родовища підземних вод України освоєні лише на 20 - 25 відсотків. Значна кількість розвіданих родовищ не використовується, а деякі з них вже є непридатними для експлуатації у зв'язку із забудовою території, видобуванням гравійно-галькових відкладів Карпатських річок, забрудненням водоносних горизонтів у межах меліоративних систем, на ділянках розташування фільтрувальних накопичувачів, техногенних відвалів, звалищ тощо.

Зазначені обставини обумовлюють нагальну необхідність проведення переоцінки прогнозних і перспективних ресурсів, а також експлуатаційних запасів підземних вод з метою визначення реальних перспектив забезпечення потреб держави в екологічно чистій питній воді.

Залишаються актуальними проблеми забезпечення якісною питною водою південних та східних регіонів держави, гірничопромислових районів (Одеської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької областей, Автономної Республіки Крим, Донецького басейну, Криворізького басейну, Прикарпаття тощо).

Актуальними є також роботи з подальшого пошуку та розвідки нових родовищ питних, технічних, мінеральних, теплоенергетичних та промислових підземних вод.

На території України продовжуються накопичення твердих побутових та промислових відходів, скиди забруднених стічних вод у водні об'єкти, викиди у повітря гірничодобувних та промислових підприємств, що в окремих регіонах перевищують граничнодопустимі концентрації та захисні можливості ґрунтів, гірських порід і підземних вод. Усе це обумовило забруднення підземних вод основних водоносних горизонтів, які використовуються для господарсько-питного водопостачання (Донецький басейн, Криворізький басейн, Прикарпаття, Крим, Приазов'я, Придніпров'я тощо).

На 80 відсотках території України верхня частина гірських порід земної кори порушена впливом гірничих робіт, промислово-міської забудови, меліорації земель, гідротехнічного будівництва, що обумовило забруднення підземних водних ресурсів, розвиток та активізацію небезпечних екзогенних геологічних процесів (зсувів, осідання та просідання, підтоплення, карстових процесів тощо) і підвищення сейсмічності. Еколого-геологічні проблеми багатьох регіонів істотно ускладнюються негативними наслідками закриття гірничодобувних підприємств, шахт і розрізів.

На регіональному рівні недостатньо досліджено вплив на умови життєдіяльності зон тектонічних порушень, підвищеної міграції в їх межах

радону, парів ртуті, метану, вуглекислого газу, розвитку геофізичних полів та їх вплив на стійкість споруд і формування інженерно-геологічних умов, особливо в гірничопромислових регіонах.

З огляду на зазначені проблеми у напрямі гідрогеологічних, інженерно-геологічних та еколого-геологічних робіт передбачаються:

виконання переоцінки прогностичних і перспективних ресурсів, а також експлуатаційних запасів підземних вод для господарсько-питного та технічного водопостачання, лікувальних, теплоенергетичних та промислових потреб;

проведення пошуку та розвідки питних, технічних, мінеральних, теплоенергетичних та промислових підземних вод для забезпечення потреб народного господарства;

продовження щорічного буріння артезіанських розвідувально-експлуатаційних свердловин (приблизно 100) з метою забезпечення населення екологічно чистою питною водою, насамперед у регіонах, що постраждали від наслідків стихійного лиха, у південних та східних регіонах держави, у регіонах з обмеженими ресурсами питної води, а також на територіях з інтенсивним техногенним навантаженням;

виконання еколого-геологічних досліджень на територіях, що мають інтенсивне техногенне навантаження, з метою визначення чинників та кількісних показників його впливу на геологічне середовище з розробленням заходів щодо мінімізації такого впливу на умови життєдіяльності в межах цих територій;

продовження інженерно-геологічних робіт з виявлення та оцінки розвитку небезпечних геологічних процесів, насамперед підтоплення, як процесу, що має регіональний розвиток і сприяє активізації інших небезпечних екзогенних геологічних процесів (зсувів, просідання та осідання земної поверхні, карсту та суфозії тощо) та обумовлює підвищення сейсмічної безпеки;

проведення оцінки ризику регіональних змін інженерно-сейсмогеологічних умов в межах гірничопромислових районів України, розташування АЕС, гідротехнічних споруд, промислово-міських агломерацій;

виконання спеціальних досліджень щодо забезпечення раціонального та екологічно безпечного надрокористування, ліквідаційний тампонаж пошуково-розвідувальних та експлуатаційних свердловин з метою запобігання забрудненню підземних вод;

проведення моніторингу геологічного середовища (геохімічного стану ландшафтів, підземних вод з оцінкою їх ресурсів, екзогенних геологічних процесів тощо);

продовження спеціальних еколого-геологічних досліджень в прибережних акваторіях Чорного та Азовського морів, насамперед в районах гирла ріки Дунай, Дніпровського лиману, островів Зміїного і Тузли.

Для виконання поставлених завдань необхідне забезпечення робіт сучасним технічним обладнанням, приладами і апаратурою, що повинні відповідати світовому технічному рівню.

Усі зазначені роботи потребують науково-методичного супроводження галузевих і академічних наукових установ.

Геологорозвідувальні роботи на континентальному шельфі та в межах виключної (морської) економічної зони

Проведення геологічних, геофізичних і бурових робіт багатьма країнами в останні роки засвідчило, що шельфові зони і континентальні схили є високоперспективними на безліч видів мінеральної сировини, у тому числі нафту і газ. Ці роботи підтверджують практичну можливість освоєння шельфу, а також його економічну цінність.

Україна як морська держава проводить різноманітні геологічні дослідження в акваторії у межах виключної (морської) економічної зони України. Стратегія розвитку геологорозвідувальних робіт на континентальному шельфі Чорного та Азовського морів полягає у проведенні середньо- і дрібномасштабного (відповідно 1:200000 і 1:50000) геологічного картування дна морів. Воно проводиться з метою отримання комплексної та графічно систематизованої геологічної (геолого-геофізичної) інформації, необхідної для створення відповідної основи, що забезпечує розв'язання проблем вивчення і освоєння дна акваторій (берегових зон), зокрема раціонального природокористування, оцінки мінерально-сировинних ресурсів, а також всіх видів досліджень моря, охорони навколишнього середовища, для підводного будівництва, у тому числі нафто- і газопроводів, споруд для розвідки і видобування вуглеводнів, геологічного вивчення, прогнозу, пошуків і видобутку корисних копалин, для потреб Міністерства закордонних справ України, Адміністрації Державної прикордонної служби України тощо.

З метою розширення мінерально-сировинної бази за рахунок участі в міжнародних проектах з освоєння перспективних ділянок світового океану Урядом України подано офіційну заявку про намір України приєднатися до спільної міжнародної організації "Інтерокеанметал".

У цьому напрямі передбачаються:

в акваторії Чорного та Азовського морів: геолого-зйомочні роботи середньомасштабні - на всій території шельфу; геолого-зйомочні роботи крупномасштабні - у берегових зонах та на деяких окремих ділянках; пошукові роботи (як супутні) на будівельні матеріали, сапропель, розсипи титану та цирконію, благородні та кольорові метали, мінеральні солі та грязі;

міжнародне співробітництво в галузі геологічного вивчення дна Чорного та Азовського морів;

пошук в акваторії Чорного і Азовського морів родовищ вуглеводневої сировини, у тому числі газогідратів; сапропелю, будівельних матеріалів і вивчення золотоносності;

пошук і розвідка у Світовому океані родовищ поліметалічних та залізо-марганцевих конкрецій, відпрацювання техніки, технології їх добування і переробки. Передбачається проведення цих робіт за рахунок недержавних інвестицій, обсяги яких на другому етапі виконання Програми становлять більш як 7 млрд гривень (додаток 2).

Глибинне дослідження надр

Остання чверть ХХ століття для багатьох країн (Росія, США, Німеччина, Японія, Канада, Франція, Швеція, Великобританія, Китай тощо) відзначилася реалізацією нового етапу вивчення Землі - континентального буріння в наукових цілях. Результати континентального буріння дали змогу по-новому підійти до розв'язання фундаментальних проблем еволюції земної кори і вирішення окремих практичних питань геомеханіки і температурного режиму порід. Усі глибокі та надглибокі свердловини після завершення буріння передбачається переобладнати на моніторингові геологічні лабораторії (полігони або геообсерваторії), оскільки ці об'єкти є унікальними штучними каналами в земній корі і несуть різнопланову інформацію для всіх галузей науки про Землю.

У цьому напрямі передбачається створення та функціонування у Криворізькому басейні моніторингової геологічної лабораторії на базі Криворізької надглибокої (5422 метри) свердловини. Головним завданням цієї лабораторії є реєстрація і збір даних про варіації різних полів у свердловині в інтервалі 2800 - 5300 метрів і навколо з метою отримання інформації про зміни характеристик геологічного середовища на різних глибинах і в часі, що і будуть враховані під час проектування та будівництва підземних об'єктів для екологічно безпечної утилізації активних промислових відходів, а також використані в разі розв'язання інших теоретичних і практичних проблем геології.

Геофізичні дослідження

Геофізичні дослідження з прогнозування землетрусів

Сейсмічне становище доквілля в регіонах, де зосереджена велика кількість родовищ корисних копалин та прогнозних ресурсів мінеральної сировини, зокрема вуглеводнів на шельфі Чорного та Азовського морів, вимагає належного врахування та оцінки ризиків, пов'язаних із сейсмічними явищами. З метою забезпечення функціонування єдиної мережі гідрогеодеформаційного моніторингу і варіацій геофізичних полів, необхідної для реалізації довгострокового і середньострокового прогнозу геодинамічного стану території України, створення банку гідрогеодеформаційних та інших геофізичних даних для оцінки ризику геодинамічних подій, підвищення безпеки діяльності промислових підприємств, у тому числі гірничодобувних, та проживання населення у сейсмонебезпечних регіонах, на період до 2030 року у цьому напрямі передбачаються:

проведення режимних сейсмологічних та пов'язаних з ними геофізичних спостережень;

виконання сейсмопрогностичних досліджень на основі комплексного аналізу сейсмологічних і геолого-геофізичних даних;

оперативний аналіз параметрів землетрусів на території України і суміжних територіях, сильних землетрусів на планеті, а також ядерних вибухів на іноземних випробувальних полігонах;

оперативне забезпечення центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, території яких розташовані у сейсмонебезпечних районах, інформацією про землетруси та їх можливі наслідки;

утворення центрального банку геофізичних даних, зокрема для забезпечення міжрегіонального та міжнародного обміну геофізичною інформацією;

розроблення карт сейсмічного районування території України;

інформаційне забезпечення робіт щодо сейсмічного районування території України, оцінки потенційної сейсмічної небезпеки, сейсмостійкого будівництва, а також фундаментальних і прикладних досліджень, спрямованих на розв'язання проблем землетрусів.

Регіональні геофізичні дослідження

Комплекс регіональних геофізичних досліджень включає методи, що дають змогу отримувати відомості про фізичний стан літосфери та її зв'язок з тектонічною будовою регіонів поширення родовищ корисних копалин. Комплекс геофізичних і геохімічних методів включає сейсмологічні дослідження, вивчення гравіметричного поля, магнітні спостереження тощо.

Метою регіональних геофізичних (і геохімічних) досліджень вздовж геотраверсів є одержання попередніх даних про тектонічну будову, структуру, поширення геологічних утворень, особливості їх внутрішньої будови і речовинного складу, прогноз перспективних ділянок і попередні висновки щодо закономірностей розміщення корисних копалин.

Зазначені дослідження також проводяться в разі пошуку родовищ корисних копалин, у тому числі вуглеводнів, а також для вирішення конкретних завдань під час прогнозно-геологічних досліджень. Комплексування геофізичних методів виконується з урахуванням геологічних завдань, у тому числі щодо пошуку конкретних видів корисних копалин, а також з урахуванням геологічної будови району, глибини залягання структурного поверху, що підлягає вивченню, тощо.

Регіональні геофізичні дослідження планується проводити на суші і в акваторіях Чорного та Азовського морів разом з геологічними організаціями інших країн.

Технічне переоснащення

На сьогодні значна частина підприємств геологічної галузі перебуває у становищі, що відрізняється суттєвим зношенням і моральною застарілістю багатьох позицій технічного оснащення, помітна частка якого придбана ще за часів СРСР. Намітилася тенденція відставання галузі за цими показниками від провідних країн світу, а за окремими позиціями навіть від країн ближнього зарубіжжя, що суттєво гальмує розвиток мінерально-сировинної бази в цілому.

Програмою передбачається спрямувати на технічне переоснащення галузі кошти в обсязі до 30 відсотків витрат на геологорозвідувальні роботи протягом 2011 - 2015 років. У наступні 2016 - 2030 роки на технічне

переоснащення спрямувати кошти в обсязі до 10 відсотків витрат на геолого-розвідувальні роботи. При цьому передбачається концентрація зусиль у таких напрямках:

- бурові верстати та бурове обладнання;
- геофізична апаратура та обладнання, у тому числі сейсмозвідувальна техніка, судна для морських робіт, забезпечення геофізичних досліджень свердловин та польової геофізики;
- обладнання для еколого-геологічних досліджень;
- інше технологічне обладнання для виконання геологорозвідувальних робіт, автотранспорт для польових робіт, а також геодезичне обладнання;
- лабораторне обладнання, у тому числі спектрометр ICP-MS типу NEPTUNE;
- технічне та програмне забезпечення обробки інформації;
- реконструкція виробничих приміщень.

Розділ IV. Механізм виконання Програми

Нормативно-правове забезпечення

Виконання Програми потребує вдосконалення нормативно-правових актів, зокрема підготовки нової редакції Кодексу України про надра, удосконалення методики розрахунків початкової ціни продажу спеціальних дозволів на користування надрами, критеріїв визначення переможців конкурсів (аукціонів) на користування надрами і на право укладення угод про розподіл продукції, відповідальності користувачів надр за виконання інвестиційних угод, проектної документації на розробку родовищ, ліквідації наслідків надкористування, здійснення вторинних операцій купівлі-продажу прав на користування надрами відповідно до практики розвинутих країн світу.

Наукове забезпечення

- Для наукового забезпечення виконання Програми передбачаються:
- наукове супроводження геологорозвідувальних робіт від прогносної оцінки нафтогазоносних районів до пошуку і розвідки родовищ вуглеводневої сировини;
 - проведення науково-методичних досліджень, спрямованих на підвищення ефективності геологорозвідувальних робіт щодо металічних і неметалічних корисних копалин, вугілля, метану вугільних родовищ;
 - розроблення нових та удосконалення чинних методик з регіонального вивчення надр;
 - підготовка наукових розробок та методичних рекомендацій щодо комплексного вивчення надр;
 - розроблення новітніх методик технологічного збагачення руд, удосконалення технічних засобів спорудження колонкових і глибоких розвідувальних свердловин;
 - наукова розробка та впровадження новітніх екологічно чистих і безпечних технологій у процеси використання корисних копалин та реабілітації земель, на яких здійснювався видобуток корисних копалин;

розроблення нових методик щодо оцінки прогностичних і перспективних ресурсів підземних вод, пошуків і оцінки запасів родовищ підземних вод в умовах техногенного навантаження на геологічне середовище в Україні, а також експлуатаційних запасів підземних вод з метою оперативного забезпечення подальшого удосконалення водопостачання за рахунок цих запасів потреб суспільства; розроблення та вдосконалення методики, здійснення наукового супроводження робіт з гідрогеологічного, інженерно-геологічного та еколого-геологічного картування та картографування; моніторингу екологічного стану геологічного середовища, моніторингу геохімічного стану ландшафтів, прогнозування розвитку екзогенних процесів в умовах інтенсивного освоєння території, а також наукове супроводження під час проведення зазначених робіт.

Етапи виконання Програми

Програма розрахована на період до 2030 року і буде виконуватися трьома етапами.

Перший етап - 2011 - 2012 роки.

На першому етапі передбачається здійснення комплексу першочергових організаційних, правових і науково-технічних заходів, спрямованих на розв'язання найважливіших проблем забезпечення гірничодобувних підприємств мінеральною сировиною, формування оптимального розподілу завдань та програм розвитку і використання мінерально-сировинної бази за кожною з чотирьох категорій корисних копалин і за конкретними видами сировини, а також створення сприятливих умов для залучення до фінансування геологічного вивчення надр вітчизняних і зарубіжних інвестицій.

(абзац третій підрозділу розділу IV із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.05.2012 р. N 4731-VI)

Крім того, на першому етапі передбачається провести докорінне технічне переоснащення підприємств геологічної галузі для їх успішної та ефективної діяльності в умовах ринкової економіки.

Другий етап - 2013 - 2020 роки:

формування збалансованої нормативно-правової бази для подальшого виконання Програми;

здійснення основних заходів, спрямованих на вдосконалення структури та функціонального навантаження складових мінерально-сировинного комплексу, пов'язаних з використанням стратегічно важливих для економіки України корисних копалин;

затвердження і виконання програм, контрольних виробничих та фінансових річних показників розвитку і використання мінерально-сировинної бази за категоріями корисних копалин на період до 2020 року;

перегляд та коригування Програми у 2019 році для забезпечення її збалансованого виконання на третьому етапі (2021 - 2030 роки);

визначення пріоритетів державної мінерально-сировинної політики щодо використання стратегічно важливих для економіки України корисних

копалин стосовно напрямів та механізмів залучення вітчизняних та іноземних інвестицій;

формування перспективних планів фінансування процесів виконання Програми та визначення співвідношень державних фінансових ресурсів, кредитно-банківських ресурсів, власних фондів підприємств, організацій та установ мінерально-сировинного комплексу, внутрішніх та зовнішніх інвестицій у загальному обсязі фінансування заходів з виконання Програми.

Третій етап - 2021 - 2030 роки:

реалізація основного об'єму перспективних цілей та завдань Програми; прискорений розвиток мінерально-сировинної бази, прогресивне зростання темпів та обсягів використання стратегічно важливих для економіки України корисних копалин;

збільшення обсягів експорту сировини, проміжних та кінцевих продуктів її переробки;

поступове зменшення залежності від імпорту сировини, в тому числі за рахунок виконання робіт українськими фахівцями за кордоном;

перетворення України на державу, що є важливою складовою світового мінерально-сировинного комплексу за обсягами використання стратегічно важливих корисних копалин і за масштабами залучення іноземних інвестицій.

Міжнародне співробітництво

Міжнародне співробітництво з питань геологічного вивчення та використання надр сприятиме гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу.

Для оперативного розв'язання проблем надрокористування країн СНД та розроблення першочергових заходів щодо координації і розвитку співробітництва у сфері вивчення, розвідки та використання мінерально-сировинних ресурсів Державна служба геології та надр України провадитиме діяльність у рамках Міжурядової ради країн СНД. З метою вивчення іноземного, насамперед європейського, досвіду організації геологічних служб, ознайомлення з новітніми науково-технічними розробками у галузі геологічного вивчення надр, гармонізації законодавства у сфері надрокористування Державна служба геології та надр України також братиме участь у діяльності Асоціації геологічних служб країн Європи.

Розвиток двостороннього співробітництва у галузі геології та використання надр з іншими країнами сприятиме ощадливому та комплексному використанню мінеральних ресурсів України, залученню нових методик та технологій дослідження геологічної будови надр, що застосовують геологічні служби і геологорозвідувальні компанії розвинутих країн, а також дасть змогу запобігти багатьом негативним геологічним наслідкам, пов'язаним з добуванням та переробкою корисних копалин на прикордонних територіях (Закарпаття, Донецький басейн тощо).

Очікувані результати виконання Програми

Очікуваними результатами виконання Програми є:

відкриття і розвідка нових родовищ паливно-енергетичної сировини;

створення власного виробництва необхідних видів мінеральної сировини, що ввозяться з інших країн і без яких неможлива робота діючих металургійних та деяких інших підприємств (хромові та хромонікелеві руди, флюорит, фосфатна сировина, форстеритові вогнетриви);

розбудова власної мінерально-сировинної бази найважливіших стратегічних видів корисних копалин (золота та інших благородних металів, скандію, літію, рідкісних земель тощо);

підготовка нових родовищ для вигідної експлуатації в майбутньому власними силами України і з використанням зарубіжних інвестицій;

проведення силами спеціалізованих державних підприємств різних видів геологорозвідувальних робіт (у тому числі розвідувальних та експлуатаційних) у країнах третього світу;

комплексна геологічна, гідрогеологічна, інженерно-геологічна та еколого-геологічна оцінка, картування і картографування території України;

переоцінка прогнозних та перспективних ресурсів питних підземних вод, визначення реальної схеми водовідбору підземних вод, яка дасть змогу визначити перспективи забезпечення прісними підземними водами споживачів в різних регіонах України і у зв'язку з цим конкретні плани проведення пошуково-розвідувальних робіт для розв'язання проблем водопостачання населення.

Розділ V. Обсяги та джерела фінансування

Передбачається, що обсяг загального фінансування Програми становитиме 189053,99 млн гривень, з них:

коштів державного бюджету - 26119,13 млн гривень;

інших джерел фінансування - 162934,86 млн гривень;

у тому числі:

перший етап виконання Програми (2011 - 2012 роки) відповідно - 1730,42 млн гривень і 10689,7 млн гривень;

другий етап виконання Програми (2013 - 2020 роки) відповідно - 8952,04 млн гривень і 55882,62 млн гривень;

третій етап виконання Програми (2021 - 2030 роки) відповідно - 15436,67 млн гривень і 96362,54 млн гривень.

Додаток 1 до Програми

ПАСПОРТ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ МІНЕРАЛЬНО- СИРОВИННОЇ БАЗИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

1. Концепція Програми схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 9 березня 1999 року N 338.

2. Програма затверджена Законом України від 21 квітня 2011 року N 3268-VI.

3. Державний замовник - Міністерство екології та природних ресурсів України.

4. Керівник Програми - голова Державної служби геології та надр України.

5. Виконавець заходів Програми - Державна служба геології та надр України.

6. Строки виконання Програми: 2011 - 2030 роки.

7. Прогнозні обсяги та джерела фінансування:

Джерела фінансування	Обсяг фінансування, млн гривень	У тому числі за роками		
		перший етап	другий етап	третій етап
		2011 - 2012	2013 - 2020	2021 - 2030
Державний бюджет	26119,13	1730,42	8952,04	15436,67
Інші джерела	162934,86	10689,7	55882,62	96362,54
Усього	189053,99	12420,12	64834,66	111799,21

Додаток 2 до Програми

ЗАВДАННЯ І ЗАХОДИ з виконання Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року

(не наводиться) ²³

Додаток 3 до Програми

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ виконання Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року

(не наводиться) ²⁴

²³ Офіційний вісник України, 2011, № 39 (03.06.2011), ст. 1581

²⁴ Там само

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

РОЗДІЛ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 5. Державний фонд надр та державний фонд родовищ корисних копалин

Державний фонд надр включає як ділянки надр, що використовуються, так і ділянки надр, не залучені до використання, в тому числі континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

Родовища корисних копалин - це нагромадження мінеральних речовин в надрах, на поверхні землі, в джерелах вод та газів, на дні водоймищ, які за кількістю, якістю та умовами залягання є придатними для промислового використання.

Техногенні родовища корисних копалин - це місця, де накопичилися відходи видобутку, збагачення та переробки мінеральної сировини, запаси яких оцінені і мають промислове значення. Такі родовища можуть виникнути також внаслідок втрат при зберіганні, транспортуванні та використанні продуктів переробки мінеральної сировини.

Усі родовища корисних копалин, у тому числі техногенні, з запасами, оціненими як промислові, становлять Державний фонд родовищ корисних копалин, а всі попередньо оцінені родовища корисних копалин - резерв цього фонду.

Державний фонд родовищ корисних копалин є частиною державного фонду надр.

Державний фонд родовищ корисних копалин формується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр.

Державний фонд надр формується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та

забезпечення раціонального використання надр разом з Державним комітетом України по нагляду за охороною праці.

Стаття 6. Види корисних копалин

Корисні копалини за своїм значенням поділяються на корисні копалини загальнодержавного і місцевого значення. Віднесення корисних копалин до корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року

Верховна Рада України **постановляє**:

1. Затвердити Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року (додається).
2. Кабінету Міністрів України розробити та затвердити до 31 березня 2011 року Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища.
3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

**м. Київ
21 грудня 2010 року
N 2818-VI**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Законом України
від 21 грудня 2010 року
N 2818-VI

ОСНОВНІ ЗАСАДИ (СТРАТЕГІЯ) державної екологічної політики України на період до 2020 року

(витяг)

Надра

За даними кадастрового обліку, в Україні на початок 2009 року налічувалося 8658 родовищ з 97 видами корисних копалин і майже 12 тисяч їх проявів. Одними з найбільших за обсягом є запаси вугілля, залізних, марганцевих і титаноцирконієвих руд, а також графіту, каоліну, калійних солей, сірки, вогнетривких глин, облицювального каменю. Частка їх в Україні є значною. Загалом у 2009 році функціонувало більше 2 тисяч гірничодобувних підприємств. Загальна кількість розроблених родовищ

становить 3 тисячі. В обсягах видобутку переважають залізорудна сировина, флюсові вапняки, кам'яне вугілля, а також будівельне каміння.

Більшість корисних копалин в Україні видобувається в межах кількох головних гірничопромислових регіонів - Донецького, Криворізько-Нікопольського, Прикарпатського. Довготривале інтенсивне використання ресурсів надр у цих регіонах призвело до значних змін геологічного середовища та виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Головними чинниками негативного впливу є надзвичайно висока концентрація гірничодобувних підприємств, високий рівень виробленості переважної більшості родовищ, недостатній обсяг фінансування робіт, спрямованих на зменшення впливу на навколишнє природне середовище, зумовленого розробкою родовищ.

Ціль 2. Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки

геологічне середовище та надра

впровадження до 2020 року екологічно безпечних технологій проведення гірничих робіт, обов'язкової рекультивациі та екологічної реабілітації територій, порушених внаслідок провадження виробничої діяльності підприємствами хімічної, гірничо-добувної, нафтопереробної промисловості, зокрема забезпечення до 2020 року рекультивациі земель на площі не менше 4,3 тисячі гектарів;

забезпечення максимально повного використання видобутих корисних копалин, мінімізаціі відходів при їх видобутку та переробці;

здійснення до 2015 року державного обліку артезіанських свердловин та обладнання їх засобами виміру обсягів видобутої води;

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними

Із змінами і доповненнями

(витяг)

Цей Закон визначає правові основи і принципи державного регулювання видобутку, виробництва, використання, зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контролю за операціями з ними.

Стаття 6. Державний резерв розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння

1. Для забезпечення перспективних потреб держави у дорогоцінних металах і дорогоцінному камінні, дорогоцінному камінні органогенного утворення та напівдорогоцінному камінні та регулювання обсягу їх видобутку утворюється державний резерв розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння.

2. Державний резерв розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння є частиною державного фонду надр України і містить дані про розвідані родовища дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння.

До державного резерву розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння включаються всі попередньо оцінені родовища.

3. Державний резерв розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння формується Державним комітетом України по геології і використанню надр.²⁵

²⁵ Повний текст див. Офіційний вісник України, 1997, число 50 (28.01.98), №с. 2

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 2 березня 1993 р. N 150
Київ**

Про Державний фонд родовищ корисних копалин України

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 червня 2004 року N 792, від 25 травня 2006 року N 754, від 31 серпня 2011 року N 911

З метою вдосконалення механізму державного управління мінерально-сировинним комплексом, розвитку мінерально-сировинної бази, її раціонального використання та охорони, визначення об'єктів видобутку основних видів корисних копалин Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

1. Створити Державний фонд родовищ корисних копалин України і покласти на Державну службу геології та надр функції щодо його формування.

2. Установити, що об'єктами обліку Державного фонду родовищ корисних копалин України є всі розроблювані та нерозроблювані родовища всіх видів корисних копалин з оціненими запасами.

Резервом Фонду є попередньо оцінені родовища всіх видів корисних копалин, незалежно від того, для яких цілей і якими підприємствами, установами та організаціями виконувалися роботи.

3. Державна служба геології та надр щорічно проводить узагальнення відомостей про хід промислового освоєння оцінених запасів по всіх розроблюваних родовищах, взятих на облік Державним фондом родовищ корисних копалин України.

4. Державній службі геології та надр включити до Державного фонду родовищ корисних копалин України всі розвідані родовища корисних копалин, які за станом на 1 січня 1993 р. не використовуються гірничодобувними підприємствами.

**Прем'єр-міністр України
Міністр Кабінету Міністрів
України**

**Л. КУЧМА
А. ЛОБОВ**

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 12 грудня 1994 р. N 827
Київ**

**Про затвердження переліків корисних копалин
загальнодержавного та місцевого значення**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 року N 1463, від 28 вересня 2000 року N 1481, від 21 червня 2004 року N 792, від 16 серпня 2005 року N 747, від 25 травня 2006 року N 754, від 6 липня 2011 року N 718, від 12 жовтня 2011 року N 1048, від 28 грудня 2011 року N 1370

Відповідно до статті 6 Кодексу України про надра Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити такі, що додаються:

Перелік корисних копалин загальнодержавного значення;

Перелік корисних копалин місцевого значення.

2. Міністерству екології та природних ресурсів, Міністерству економічного розвитку і торгівлі та Міністерству фінансів подавати у разі потреби до Кабінету Міністрів України пропозиції про внесення змін і доповнень до зазначених переліків.

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 28.09.2000 р. N 1481, від 21.06.2004 р. N 792, від 25.05.2006 р. N 754, від 12.10.2011 р. N 1048)

**Прем'єр-міністр України
Міністр Кабінету Міністрів
України**

**В. МАСОЛ
В. ПУСТОВОЙТЕНКО**

**ПЕРЕЛІК корисних копалин
загальнодержавного значення**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 12
грудня 1994 р. N 827 (у редакції
постанови Кабінету Міністрів України
від 28 грудня 2011 р. N 1370)

ГОРЮЧІ

Газоподібні

Газ природний (бутани, етан, Газ сланцевих товщ
пропан)

Газ, розчинений у нафті
Газ центрально-басейнового типу

Газ (метан) вугільних родовищ
Рідкі

Конденсат
Нафта

Бітум нафтовий

Тверді

Антрацит
Сланці

Буре вугілля
Торф

Кам'яне вугілля

МЕТАЛІЧНІ РУДИ

Чорних металів

Залізні
Хромові

Марганцеві

Кольорових металів

Алюмінієві
Нікелеві

Вольфрамові
Олов'яні

Вісмутові
Поліметалічні

Кобальтові
Ртутні

Магнієві
Свинцеві

Мідні
Сурм'яні

Миш'якові
Титанові

Молібденові
Цинкові

Благородних металів

Золота
Срібла

Металів платинової групи

Рідкіснометалеві та рідкісноземельні

Ванадієві
Скандієві

Берилієві
Стронцієві

Ітрієві	Танталові
Металів лантаноїдної групи	Церієві
Літієві	Цирконієві
Ніобієві	

Розсіяних металів

Галієві	Селенові
Гафнієві	Ренієві
Германієві	Рубідієві
Індієві	Талієві
Кадмієві	Телурові

Радіоактивних металів

Торієві	Уранові
---------	---------

НЕМЕТАЛІЧНІ

Сировина вогнетривка

Азбест*	Пірофіліт
Глина*	Пісок*
Доломіт*	Пісковик*
Дуніт	Серпентиніт
Каолін первинний*	Силіманіт
Каолін вторинний*	Ставроліт
Кварцит*	Талькомагнезит
Кіаніт (дистен)	Циркон

Сировина флюсова

Вапняк*	Флюорит*
Доломіт*	

Сировина формувальна та для грудкування залізорудних концентратів

Глина*	Пісок*
Глина бентонітова*	

Сировина хімічна

Алуніт	Крейда*
Барит	Озокерит*
Бішофіт	Сіль кам'яна (галіт)
Бром	Сіль калійна*
Вапняк	Сіль магнієва
Давсоніт	Сірка
Йод	Флюорит*

Сировина агрохімічна

Апатит	Сапропель*
Вапняк*	Сіль калійна*
Гіпс*	Фосфорити
Глауконіт*	Цеоліти*
Сапоніт*	

Сировина для мінеральних пігментів

Вохристі (фарбові) руди чорних та кольорових металів

Глауконіт*	Глина фарбова
------------	---------------

Сировина абразивна

Алмаз технічний	Корунд
Гранат	Креміль
Кварц*	Маршаліт

Сировина оптична та п'єзооптична

Ісландський шпат*	П'єзокварц
Кварц*	Флюорит*

Електро- та радіотехнічна сировина

Азбест*	Пірофіліт
Графіт	Тальк
Мусковіт	Флогопіт
Озокерит*	Шунгіт

Сировина адсорбційна

Бентоніт*	Палигорськіт
Вермикуліт	Сапоніт*
Гідробіотит	Спонголіт*
Діатоміт	Трепел*
Опока	Цеоліти*

Сировина ювелірна (дорогоцінне каміння)

Адуляр	Опал благородний
Аквамарин	Піроп
Аксиніт	Олександрит
Алмаз	Раухтопаз
Альмандин	Рубін
Аметист	Сапфір
Берил	Скаполіт
Бурштин	Смарагд
Гесоніт	Спесартин
Гросуляр	Сподумен
Данбурит	Танзаніт
Демантоїд	Топаз
Діоптаз	Турмалін
Евклаз	Фенакіт
Жадеїт (імперіал)	Фероортоклаз
Кварц рожевий	Хризоберил
Кліногуміт	Хризоліт
Кордієрит	Хризопраз
Кришталь гірський	Хромдіопсид
Кунцит	Циркон*
Лейкосапфір	Цитрин
Моріон	Шпінель

Сировина ювелірно-виробна (напівдорогоцінне каміння)

Агат	Родоніт
Амазоніт	Сапфірин
Арагоніт	Сердолік
Бірюза	Содаліт
Гематит (кровоавик)	Соколине око
Котяче око	Тектіти
Лабрадор	Тигрове око
Нефрит	Халцедон
Онікс	Яшма
Опал	

Сировина виробна

Алуніт візерунчастий	Лабрадорит*
Вапняк мармуризований*	Маріуполіт
Гагат	Мармур кольоровий
Гіпс візерунчастий	Обсидіан
Дерево скам'яніле	Пегматит графічний
Джеспіліт	Пірофіліт (агальматоліт)
Егіриніт	Порфірит
Епідозит (унакіт)	Селеніт
Кальцифір*	Туф кольоровий
Кварцит кольоровий	Флюорит кольоровий
Креміль візерунчастий	Хлоропал (унгварит)

Сировина для облицювальних матеріалів (декоративне каміння)

Андезит*	Габронорит
Андезито-базальт	Гіпс*
Ангідрит	Граніт
Анортозит	Гранодіорит
Базальт*	Граносієніт

Вапняк*	Діорит
Вапняк мармуризований*	Пісковик*
Габро	Серпентиніт
Діабаз	Сієніт
Кальцифір*	Травертин
Кварцит*	Туф*
Лабрадорит*	Чарнокіт
Мармур	

Сировина скляна та фарфоро-фаянсова

Каолін вторинний*	Нефелін
Каолін лужний	Пегматит (польовий шпат)
Каолін первинний*	Пісок кварцовий*
Ліпарит	

Сировина цементна

Вапняк*	Мергель*
Гіпс*	Опока*
Гіпсоангідрит	Спонголіт*
Глина*	Трепел*
Діатоміт	Туф*
Крейда*	Цеоліти*

Сировина для пиляних стінових матеріалів

Вапняк*	Опока*
Мергель*	Туф*

Сировина петрургійна та для легких заповнювачів бетону

Амфіболіт	Вермикуліт*
Андезит*	Глина*
Андезито-базальт	Перліт
Аргіліт	Сланець
Базальт*	

Сировина для побутового каменю

Андезит*	Діорит*
Андезито-базальт*	Доломіт*
Анортозит*	Ліпарпіт
Вапняк*	Мігматит
Габро*	Монзоніт
Габро-діабаз	Пісковик*
Габро-норит*	Плагіограніт
Гнейс	Порфірит*
Граніт*	Ріоліт
Гранодіорит*	Сієніт*
Граносієніт*	Туф*
Дацит	Чарнокіт*
Діабаз	

Сировина піщано-гравійна

Галька	Піщано-гальковий матеріал
Гравій	Ракуша

Сировина цегельно-черепична

Алеврит	Глина легкоплавка
Алевроліт	Лес
Аргіліт	Сланець

Сировина для покриття доріг

Асфальтити	Бітуми
------------	--------

Сировина для приготування бурових розчинів

Барит	Глина бентонітова*
Бішофіт*	

Сировина для виробництва кристалічного кремнію

Пісковик кварцитовидний

ВОДИ

Підземні води

Мінеральні (лікувальні, лікувально-столові, природні столові)

Питні (для централізованого водопостачання, для нецентралізованого водопостачання)

Промислові

Технічні

Теплоенергетичні

Поверхневі води

Ропи (лікувальна, промислова)

ГРЯЗІ ЛІКУВАЛЬНІ

Мулові сульфідні

Сопкові

Сапропелеві

Торфові

ІНЕРТНІ ГАЗИ

Гелій

_____ * Корисна копалина використовується у декількох напрямках. Напрямок використання родовища корисної копалини загальнодержавного значення визначається рішенням Державної комісії по запасах корисних копалин.

(Перелік в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.08.2005 р. N 747, із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 06.07.2011 р. N 718, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. N 1370)

ПЕРЕЛІК корисних копалин місцевого значення

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 12
грудня 1994 р. N 827 (у редакції
постанови Кабінету Міністрів України
від 28 грудня 2011 р. N 1370)

Сировина для хімічних меліорантів ґрунтів

Вапняк

Гіпс

Гажа

Сапропель

Сировина для будівельного вапна та гіпсу

Гіпс

Вапняк

Крейда

Сировина піщано-гравійна

Пісок

Сировина цегельно-черепична

Суглинок

Супісок

Інші корисні копалини, що не включені до Переліку корисних копалин загальнодержавного значення

(Перелік із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.08.2005 р. N 747, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. N 1370)

**РОЗДІЛ 3. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАПАСІВ І РЕСУРСІВ
ДЕРЖАВНОГО ФОНДУ НАДР**

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 5 травня 1997 р. N 432
Київ**

**Про затвердження Класифікації запасів і ресурсів корисних
копалин державного фонду надр**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 5 липня 2004 року N 850, від 26 березня 2008 року N 264

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

1. Затвердити Класифікацію запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр.
2. Державному комітетові по геології і використанню надр подати у тримісячний термін в установленому порядку пропозиції щодо внесення змін до актів Кабінету Міністрів України, що впливають з цієї постанови.

Прем'єр-міністр України

Інд. 33

П. ЛАЗАРЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 5 травня
1997 р. N 432

**КЛАСИФІКАЦІЯ запасів і ресурсів корисних копалин державного
фонду надр**

1. Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр (далі - Класифікація) встановлює єдині для державного фонду надр України принципи підрахунку, геолого-економічної оцінки і державного обліку запасів корисних копалин згідно з рівнем їх промислового значення та ступенем геологічного і техніко-економічного вивчення, умови, що визначають підготовленість розвіданих родовищ корисних копалин до промислового освоєння, а також основні принципи кількісної оцінки ресурсів корисних копалин.

2. У Класифікації наведені нижче терміни і поняття вживаються у такому значенні:

корисні копалини - природні мінеральні утворення органічного і неорганічного походження у надрах, на поверхні землі, у джерелах вод і газів, на дні водоймищ, а також техногенні мінеральні утворення в місцях видалення відходів виробництва та втрат продуктів переробки мінеральної сировини;

(абзац другий пункту 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

корисний компонент - складова частина корисної копалини, вилучення якої з метою промислового використання технологічно можливе і економічно доцільне. За наявності двох або більше корисних компонентів корисна копалина є комплексною. Родовище комплексної корисної копалини або двох чи більше однокомпонентних корисних копалин визначається як комплексне;

основні корисні копалини і компоненти - корисні копалини і компоненти, що визначають промислове значення родовища, напрям його промислового використання і назву;

супутні корисні копалини і компоненти - корисні копалини і компоненти, видобуток яких здійснюється разом з основними корисними копалинами, а вилучення і промислове використання технологічно можливі та економічно доцільні у процесі переробки основної мінеральної сировини;

ресурси корисних копалин і компонентів - обсяги корисних копалин і компонентів невідкритих родовищ, оцінені як можливі для видобутку і переробки при сучасному техніко-економічному рівні розробки родовищ даного виду мінеральної сировини;

оцінка ресурсів корисних копалин і компонентів - наближене визначення кількості та якості корисних копалин і компонентів на основі аналізу сприятливих геологічних та економічних передумов і позитивних результатів геологічних, геофізичних та інших досліджень;

(абзац сьомий пункту 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

запаси корисних копалин і компонентів (загальні запаси корисних копалин і компонентів) - обсяги корисних копалин і компонентів, виявлені та підраховані на місці залягання за даними геологічного вивчення відкритих (ідентифікованих) родовищ корисних копалин;

мінеральна сировина - корисна копалина, видобута і перероблена на товарну продукцію гірничого виробництва;

спільно залягаючі корисні копалини - корисні копалини, що утворюють в розкритих і вмисних породах самостійні поклади, селективний видобуток і вилучення яких технологічно можливі та економічно доцільні у процесі видобутку основних корисних копалин;

(абзац десятий пункту 2 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

товарна продукція гірничодобувного підприємства - мінеральна сировина, видобута гірничодобувним підприємством і відповідає установленим стандартам;

(абзац одинадцятий пункту 2 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

комплексне використання родовищ корисних копалин - видобуток усіх корисних копалин родовища і вилучення наявних корисних компонентів та їх промислове використання, а також використання відходів, що утворюються у процесі видобутку і переробки мінеральної сировини;

геолого-промисловий тип родовищ корисних копалин - сукупність родовищ корисних копалин, об'єднаних схожістю речовинного складу корисних копалин і спільністю геологічних умов їх утворення, що визначились як реальні джерела постачання даного виду мінеральної сировини на ринок;

геологічне вивчення корисних копалин - визначення речовинного складу, кількості, якості і технологічних властивостей корисних копалин, геологічної будови, гідрогеологічних, гірничо-геологічних та інших умов залягання їх покладів для обґрунтування проектних рішень щодо способу і системи видобутку та схеми комплексної переробки мінеральної сировини;

техніко-економічне вивчення корисних копалин - визначення гірничо-технічних, географо-економічних, соціально-екологічних та інших умов розробки родовищ корисних копалин і переробки мінеральної сировини, а також умов реалізації товарної продукції гірничого виробництва для геолого-економічної оцінки промислового значення нагромадження корисних копалин;

геолого-економічна оцінка ділянки надр - періодичний аналіз результатів кожної стадії геологічного та техніко-економічного вивчення ресурсів корисних копалин ділянки надр з метою встановлення та/або зміни промислового значення їх запасів на підставі інформації про фактичні технологічні схеми, техніко-економічні показники і фінансові результати видобування корисних копалин в межах такої ділянки. Виділяються детальна, попередня і початкова геолого-економічні оцінки;

(абзац шістнадцятий пункту 2 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

детальна геолого-економічна оцінка (ГЕО-1) - визначення рівня економічної ефективності виробничої діяльності гірничодобувного підприємства, що створюється або реконструюється, і доцільності інвестування робіт з його проектування та будівництва. ГЕО-1 здійснюється на основі розвіданих запасів корисних копалин і включає техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) постійних кондицій для їх підрахунку. Детальність техніко-економічних розрахунків і надійність фінансових показників ГЕО-1 повинні бути достатніми для прийняття інвестиційного рішення без додаткових досліджень. Матеріали детальної геолого-економічної оцінки родовища корисних копалин, позитивно оцінені Державною комісією по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ), є основним документом, що обґрунтовує доцільність фінансування робіт з опрацювання проектів будівництва гірничодобувних об'єктів;

попередня геолого-економічна оцінка (ГЕО-2) - обґрунтування доцільності промислового освоєння родовища (покладу) корисних копалин та інвестування геологорозвідувальних робіт з його розвідки і підготовки до експлуатації. ГЕО-2 здійснюється на основі попередньо розвіданих і розвіданих запасів корисних копалин, оформляється як техніко-економічна доповідь (ТЕД) про доцільність подальшої розвідки, в тому числі дослідно-промислової розробки родовища (покладу). При цьому оцінка ефективності розробки родовища проводиться на рівні кінцевої товарної продукції гірничого виробництва; техніко-економічні показники визначаються розрахунками або приймаються за аналогією;

початкова геолого-економічна оцінка (ГЕО-3) - обґрунтування доцільності інвестування пошуково-розвідувальних робіт на ділянках, перспективних щодо відкриття родовищ корисних копалин. ГЕО-3 здійснюється на основі попередньо розвіданих запасів та кількісної оцінки ресурсів корисних копалин і надається у формі техніко-економічних міркувань (ТЕМ) про можливе їх промислове значення. Оцінка можливості промислового освоєння передбачуваних родовищ корисних копалин обґрунтовується укрупненими техніко-економічними розрахунками на основі доведеної аналогії з відомими промисловими родовищами або технічного завдання замовника геологорозвідувальних робіт;

(абзац дев'ятнадцятий пункту 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

коефіцієнт рентабельності продукції гірничодобувного підприємства (промислу) - величина, що є співвідношенням фінансового результату операційної діяльності до виробничої собівартості продукції з урахуванням адміністративних витрат і витрат на збут.

(пункт 2 доповнено абзацом двадцятим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

3. За промисловим значенням запаси корисних копалин поділяються на три групи:

балансові - запаси корисних копалин ділянки надр, для яких на момент проведення геолого-економічної оцінки згідно з техніко-економічними розрахунками та/або матеріалами фінансової звітності доведено, що коефіцієнт рентабельності продукції гірничодобувного підприємства (розрахунковий та/або фактичний) є достатнім для економічно ефективного видобування корисних копалин на такій ділянці надр;

(абзац другий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

умовно балансові - запаси, ефективність видобутку і використання яких на момент оцінки не може бути однозначно визначена, а також запаси, що відповідають вимогам до балансових запасів, але з різних причин не можуть бути використані на момент оцінки;

позабалансові - запаси корисних копалин з ділянки надр, для яких на момент проведення геолого-економічної оцінки згідно з техніко-

економічними розрахунками та/або матеріалами фінансової звітності доведено, що коефіцієнт рентабельності продукції (мінеральної сировини) гірничодобувного підприємства (розрахунковий та/або фактичний) мав рівень, недостатній для економічно ефективного видобування корисних копалин на такій ділянці надр;

(абзац четвертий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

Серед балансових запасів за умовами видобутку і використання виділяються видобувні і дотаційні за такими критеріями:

(пункт 3 доповнено новим абзацом п'ятим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850, абзац п'ятий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

для видобувних запасів - рентабельність виробничої діяльності гірничодобувного підприємства (промислу), що проектується, визначена ДКЗ, перевищує ставку рефінансування Національного банку за умови раціонального використання технічних засобів і технологій та дотримання вимог щодо охорони надр і навколишнього природного середовища;

(пункт 3 доповнено новим абзацом шостим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

абзац сьомий пункту 3 виключено

(пункт 3 доповнено новим абзацом сьомим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850, абзац сьомий пункту 3 виключено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

для дотаційних запасів - ефективність видобутку і використання корисних копалин гірничодобувним підприємством (промислом), що проектується, визначена ДКЗ, можлива тільки за умови надання користувачу надр податкових пільг, субсидій, дотацій або інших видів підтримки за рахунок державного чи місцевого бюджетів.

(пункт 3 доповнено новим абзацом восьмим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

Дотаційні запаси родовищ корисних копалин обліковуються у Державному балансі корисних копалин окремо із зазначенням конкретних користувачів надр.

(пункт 3 доповнено новим абзацом дев'ятим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850, у зв'язку з цим абзац п'ятий вважати абзацом десятим, абзац дев'ятий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

Інструкціями ДКЗ із застосування Класифікації до родовищ окремих видів корисних копалин передбачається також розподіл запасів корисних копалин за собівартістю їх видобутку та переробки на товарну продукцію гірничого виробництва.

4. За ступенем техніко-економічного вивчення запаси і ресурси корисних копалин поділяються на три групи:

перша група - запаси корисних копалин, на базі яких проведено

детальну геолого-економічну оцінку ефективності їх промислового освоєння, матеріали якої, включаючи техніко-економічне обґрунтування постійних кондицій на мінеральну сировину, затверджені ДКЗ;

друга група - запаси корисних копалин, на базі яких проведено попередню геолого-економічну оцінку їх промислового значення, а матеріали техніко-економічної доповіді про доцільність подальшої розвідки родовища, включаючи обґрунтування тимчасових кондицій на мінеральну сировину, апробовані ДКЗ або замовником (інвестором) геологорозвідувальних робіт;

третья група - запаси і ресурси корисних копалин, на базі яких проведено початкову геолого-економічну оцінку можливого промислового значення перспективної ділянки надр, а матеріали техніко-економічних міркувань про доцільність проведення подальших пошуково-розвідувальних робіт, параметри попередніх кондицій на мінеральну сировину схвалені замовником (інвестором) геологорозвідувальних робіт.

5. За ступенем геологічного вивчення запаси корисних копалин поділяються на дві групи: розвідані і попередньо розвідані.

(абзац перший пункту 5 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

Розвідані запаси - це обсяги корисних копалин, кількість, якість, технологічні властивості, гірничо-геологічні, гідрогеологічні та інші умови залягання яких вивчені з повнотою, достатньою для опрацювання проектів будівництва гірничодобувних об'єктів і об'єктів з переробки мінеральної сировини. Основні параметри розвіданих запасів, які обумовлюють проектні рішення щодо видобутку і переробки мінеральної сировини та охорони природи, визначаються за даними безпосередніх вимірів чи досліджень, виконаних у межах покладів за щільною сіткою, в поєднанні з обмеженою екстраполяцією, обґрунтованою даними геологічних, геофізичних, геохімічних та інших досліджень. Розвідані запаси корисних копалин є основою для проектування і проведення розробки родовища (покладу).

(абзац другий пункту 5 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

Попередньо розвідані запаси - це обсяги корисних копалин, кількість, якість, технологічні властивості, гірничо-геологічні, гідрогеологічні та інші умови залягання яких вивчені з повнотою, достатньою для визначення промислового значення родовища. Основні параметри попередньо розвіданих запасів корисних копалин, що впливають на вибір способів видобутку і переробки мінеральної сировини, оцінюються переважно на основі екстраполяції даних безпосередніх вимірів чи досліджень, розташованих у межах родовища за рідкою або нерівномірною сіткою. Екстраполяція обґрунтовується аналогією з розвіданим родовищем (покладом), а також даними геологічного, геофізичного, геохімічного та іншого вивчення надр. Попередньо розвідані запаси є основою для обґрунтування подальшої розвідки чи дослідно-промислової розробки родовища (покладу).

(абзац третій пункту 5 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

6. За ступенем геологічного вивчення і достовірності ресурси корисних копалин поділяються на дві групи: перспективні та прогнозні.

Перспективні ресурси - це обсяги корисних копалин, кількісно оцінені за результатами геологічного, геофізичного, геохімічного та іншого вивчення ділянок у межах продуктивних площ з відомими родовищами корисних копалин певного геолого-промислового типу. Перспективні ресурси враховують можливість відкриття нових родовищ (покладів) корисних копалин того ж геолого-промислового типу, існування яких обґрунтовується позитивною оцінкою проявів корисних копалин, геофізичних, геохімічних та інших аномалій, природа і перспективність яких доведені. Кількісні оцінки параметрів родовищ (покладів) корисних копалин визначаються на основі інтерпретації геологічних, геофізичних, геохімічних та інших даних або статистичної аналогії. Перспективні ресурси є основою для геолого-економічної оцінки доцільності проведення пошуків і пошуково-розвідувальних робіт.

Прогнозні ресурси - це обсяги корисних копалин, що враховують потенційну можливість формування родовищ певних геолого-промислових типів, що ґрунтуються на позитивних стратиграфічних, літологічних, тектонічних, мінерагенічних, палеогеографічних та інших передумовах, установлених у межах перспективних площ, де промислові родовища ще не відкриті. Кількісна оцінка прогнозних ресурсів проводиться на основі припущених параметрів за аналогією з продуктивними площами, де є відкриті родовища корисних копалин того ж геолого-промислового типу. Прогнозні ресурси корисних копалин є основою для обґрунтування регіональних та прогнозно-геологічних робіт.

7. Інструкціями ДКЗ із застосування Класифікації до родовищ окремих видів корисних копалин у межах груп за ступенем геологічного вивчення запасів і ресурсів корисних копалин виділяються категорії розвіданості запасів і достовірності ресурсів корисних копалин та визначаються їх ознаки.

8. Запаси і ресурси корисних копалин, що характеризуються певними рівнями промислового значення і ступенями техніко-економічного та геологічного вивчення, розподіляються на класи, які ідентифікуються за допомогою міжнародного трипорядкового цифрового коду відповідно до таблиці.

```
*****
Промислове * Ступінь * Ступінь геологічного * Код
значення * техніко- * вивчення * класу
* економічного * *
* вивчення * *
*****
```

```
1. Балансові ГЕО-1 розвідані 111
запаси запаси
ГЕО-2 - " - 121
ГЕО-2 попередньо розвідані 122
запаси
```

2. Умовно балан- ГЕО-1 розвідані 211
сові та запаси
позабалансові
запаси
ГЕО-2 - " - 221
ГЕО-2 попередньо розвідані 222
запаси
3. Промислове ГЕО-3 - " - 332
значення
не визначено
ГЕО-3 перспективні ресурси 333
ГЕО-3 прогнозні ресурси 334

(пункт 8 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

9. Запаси корисних копалин підраховуються за результатами геолого-розвідувальних робіт або розробки родовищ корисних копалин. Окремо підраховуються запаси корисних копалин, що належать до різних класів за рівнем їх промислового значення, ступенем техніко-економічного та геологічного вивчення.

10. Підрахункові параметри і обсяги корисних копалин визначаються прямим ліком на основі даних опробування, вимірів або досліджень покладів корисних копалин і вмісних порід. Запаси корисних копалин за їх промисловим значенням розподіляються згідно з кондиціями на мінеральну сировину, що встановлюються для балансових і позабалансових запасів на основі поваріантних техніко-економічних розрахунків. Кондиції на мінеральну сировину визначаються з урахуванням раціонального використання обсягів усіх корисних копалин і компонентів у тій їх частині, яка вилучається у кінцеву товарну продукцію гірничого виробництва.

11. У Державному балансі запасів корисних копалин (далі - Державний баланс) обліковуються запаси всіх корисних копалин, а також перспективні ресурси нафти і газу. Нові родовища зараховуються до Державного балансу на основі рішень ДКЗ щодо кількості, промислового значення і ступеня вивчення запасів та достовірності ресурсів корисних копалин. Облік приросту запасів корисних копалин додатково виявлених у процесі розвідки або розробки родовищ, зарахованих до Державного балансу, ведеться на основі звітних балансів користувачів надр.

12. Позабалансові запаси підраховуються та обліковуються, якщо є можливість їх супутнього видобутку, складування і зберігання для використання в майбутньому або збереження на місці залягання для наступного видобутку.

13. Під час підрахунку умовно балансових і позабалансових запасів визначаються причини віднесення їх до цих груп (економічні, технологічні, гірничо-геологічні, правові, екологічні та інші).

14. На комплексних родовищах підрахунку та обліку підлягають запаси

основних, спільно залягаючих і супутніх корисних копалин, наявні у них корисні компоненти, а також відходи гірничого виробництва. Підрахунок запасів спільно залягаючих і супутніх корисних копалин та наявних у них корисних компонентів провадиться в установленому порядку.

(пункт 14 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

15. Підрахунок та обліку підлягають як загальні запаси корисних копалин і наявні в них корисні компоненти за наявності їх на місці залягання, так і балансові. Балансові запаси корисних копалин, що враховують втрати і розубожування під час видобутку і переробки мінеральної сировини, визначаються відповідно до оптимальної системи розробки родовища, яка ґрунтується на поваріантних техніко-економічних розрахунках. Супутні корисні компоненти, які накопичуються під час переробки мінеральної сировини в товарних продуктах переділу, підраховуються і обліковуються як за наявністю на місці залягання корисних копалин, так і в продуктах та мінералах, що з них вилучаються. Для нафти, газового конденсату, вільного і розчиненого газу та наявних у них корисних компонентів підраховуються й обліковуються загальні і балансові запаси.

(пункт 15 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

16. Ресурси корисних копалин оцінюються комплексно в межах перспективних ділянок до глибин, доступних для розробки при сучасному або можливому у найближчій перспективі технологічному рівні розробки родовищ даного виду мінеральної сировини. Під час оцінки враховуються вимоги щодо кількості та якості корисних копалин, а також наявних у них корисних компонентів, які передбачені кондиціями для відомих аналогічних родовищ, з урахуванням можливих змін цих вимог у найближчій перспективі. Зміни параметрів кондицій, які використовуються для кількісної оцінки ресурсів корисних копалин, повинні мати відповідні обґрунтування.

17. Запаси підраховуються та обліковуються, ресурси оцінюються окремо за кожним видом корисних копалин і напрямом їх промислового використання.

18. Оцінка якості корисних копалин здійснюється окремо за напрямами їх використання відповідно до граничних натуральних показників якості й технологічних властивостей мінеральної сировини, які встановлюються кондиціями на пробу, інтервал, перетин або підрахунковий блок корисних копалин. Кондиції щодо якості мінеральної сировини враховують вимоги діючих стандартів і технічних умов, технічних завдань надрокористувачів, а також якісні показники мінеральної сировини, на якій проводились технологічні випробування. При цьому визначаються вміст корисних і шкідливих компонентів, форми їх знаходження і особливості розподілу в продуктах переділу і відходах виробництва.

19. Підрахунок і облік запасів корисних копалин та кількісні оцінки їх ресурсів наводяться в одиницях маси або об'єму.

20. За складністю геологічної будови родовища корисних копалин або

їх ділянки, які передбачаються до розробки окремими гірничодобувними підприємствами, поділяються на чотири групи:

родовища (ділянки) простої геологічної будови з непорушеним або слабо порушеним заляганням, витриманими кількісними і якісними параметрами покладів основних корисних копалин, рівномірним розподілом основних корисних і шкідливих компонентів;

родовища (ділянки) складної геологічної будови з невитриманими кількісними або якісними параметрами покладів основних корисних копалин, нерівномірним розподілом основних корисних або шкідливих компонентів;

родовища (ділянки) дуже складної геологічної будови з мінливими кількісними або якісними параметрами покладів основних корисних копалин, дуже нерівномірним розподілом основних або шкідливих компонентів;

родовища (ділянки) надто складної геологічної будови з різко мінливими кількісними або якісними параметрами покладів основних корисних копалин, вкрай нерівномірним розподілом основних корисних або шкідливих компонентів.

Для визначення складності геологічної будови родовища (ділянки) корисних копалин використовуються показники мінливості параметрів найбільших покладів основних корисних копалин, які вміщують не менш як 70 відсотків запасів мінеральної сировини.

Інструкціями ДКЗ із застосування Класифікації до родовищ окремих видів корисних копалин передбачається використання кількісних методів оцінки мінливості параметрів покладів корисних копалин та показників якості мінеральної сировини для визначення групи складності геологічної будови родовища (ділянки).

21. За ступенем підготовленості до промислового освоєння виявлені родовища корисних копалин поділяються на:

підготовлені до проведення розвідувальних робіт, включаючи дослідно-промислову розробку з метою детальної геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин;

підготовлені до промислового освоєння з метою видобування корисних копалин.

22. Відкриті родовища корисних копалин вважаються підготовленими до проведення розвідувальних робіт, якщо ступінь геологічного і техніко-економічного їх вивчення забезпечує можливість визначення всіх корисних копалин і компонентів, очікуваних розмірів покладів та їх геологічної будови, технологічних властивостей корисних копалин і гірничо-геологічних умов їх залягання, гірничо-технічних, екологічних та інших умов видобутку і переробки мінеральної сировини та реалізації товарної продукції з детальною, достатньою для правильної оцінки їх промислового значення.

23. Розвідані родовища (ділянки) корисних копалин вважаються підготовленими до промислового освоєння, якщо:

балансові запаси основних, спільно залягаючих і супутніх корисних копалин та наявних у них супутніх корисних компонентів, що мають промислове значення, затверджено ДКЗ;

(абзац другий пункту 23 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. N 850)

встановлено обсяги загальних запасів і ресурсів корисних копалин у межах родовища згідно із ступенем їх геологічного вивчення, запасів і ресурсів розташованих поруч нерозроблюваних родовищ корисних копалин, які враховуються під час проектування будівництва (реконструкції) гірничодобувного підприємства для визначення можливих перспектив його розвитку, граничної глибини розробки, способу розкриття і схеми розробки покладів корисних копалин, розроблення плану розташування виробничих споруд, під'їзних шляхів, місць видалення відходів тощо;

визначено обсяги балансових розвіданих і попередньо розвіданих запасів корисних копалин, що використовуються для проектування будівництва (реконструкції) гірничодобувного підприємства, обґрунтовано можливість їх розробки без шкоди для покладів корисних копалин, які залишаються у надрах;

визначено й оцінено небезпечні екологічні фактори, що впливають або можуть вплинути на стан довкілля під час розвідки і розробки родовища, переробки мінеральної сировини, видалення виробничих відходів; розроблено раціональний комплекс заходів щодо охорони природи; визначено фонові параметри стану довкілля;

одержано попередні погодження на спеціальне користування земельними ділянками з метою видобутку корисних копалин згідно із законодавством;

обґрунтовано техніко-економічними розрахунками рентабельність виробничої діяльності гірничодобувного підприємства, що проектується, забезпечено узгоджену з надкористувачем ефективність капіталовкладень у розробку родовища (ділянки).

24. На родовищах першої та другої груп складності геологічної будови для проектування будівництва (реконструкції) гірничодобувних і переробних підприємств використовуються розвідані запаси корисних копалин, на родовищах третьої та четвертої груп складності геологічної будови - розвідані та попередньо розвідані запаси корисних копалин. При цьому кількість розвіданих запасів повинна забезпечувати діяльність гірничодобувного підприємства на період повернення капітальних вкладень у промислове освоєння родовища.

25. За згодою заінтересованих користувачів надр на умовах економічного ризику може бути здійснена передача для промислового освоєння родовища, запаси якого не повністю підготовлені до розробки. У цих випадках під час геологічного вивчення запасів корисних копалин, які передаються у промислове освоєння, мають бути виявлені та оцінені небезпечні екологічні фактори, пов'язані з експлуатацією родовища.

26. На введених у розробку родовищах проводиться дорозвідка і експлуатаційна розвідка.

Дорозвідка розроблюваних родовищ проводиться в недостатньо вивчених їх частинах (флангах, глибоких або верхніх горизонтах, відокремлених ділянках тощо) і здійснюється послідовно згідно з планами проведення видобувних робіт.

Експлуатаційна розвідка, яка випереджає розвиток видобувних робіт, уточнює визначені геологічною розвідкою дані про морфологію, внутрішню будову, умови залягання і розробки покладів корисних копалин, та про якість мінеральної сировини за даними додаткових свердловин або гірничих виробок, що проходяться перед видобувними роботами.

Експлуатаційна розвідка, яка супроводжує видобувні роботи, уточнює кількісні та якісні показники покладів корисних копалин за даними досліджень в експлуатаційних і режимних свердловинах, очисних гірничих виробках тощо.

27. За результатами проведених робіт з дорозвідки і експлуатаційної розвідки родовищ (ділянок) корисних копалин, які розробляються, здійснюється переведення попередньо розвіданих запасів у розвідані, підрахунок і облік додатково виявлених запасів. Умовно балансові та позабалансові запаси, що залучаються до розробки, переводяться до балансових. Розкриті, підготовлені і готові до видобутку, а також наявні в охоронних ціликах гірничо-капітальних і гірничо-підготовчих виробок запаси корисних копалин підраховуються і обліковуються окремо згідно з їх промисловим значенням, ступенем геологічного та техніко-економічного вивчення.

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин
(ДКЗ України)
при Комітеті України з питань геології та використання надр
від 4 лютого 2000 року N 23
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
29 лютого 2000 р. за N 109/4330**

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин
при Міністерстві екології та природних ресурсів України
від 10 листопада 2003 року N 209,
наказами Державної комісії України по запасах корисних копалин
при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України
від 5 грудня 2005 року N 296,
від 1 листопада 2006 року N 283

(витяг)

Відповідно до пунктів 14 і 16 Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. N 865, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ питних і технічних вод та умов визначення їх підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод (далі - Інструкція), що додається.

2. Установити, що Інструкція є обов'язковою для виконання суб'єктами підприємницької діяльності, що здійснюють пошуки, розвідку й експлуатацію родовищ питних і технічних підземних вод і подають матеріали геолого-економічної оцінки їх запасів на державну експертизу й оцінку.

3. Увести в дію Інструкцію з 01.04.2000 року.

4. Із введенням у дію Інструкції вважається такою, що не застосовується на території України, "Инструкция по применению

Классификации эксплуатационных запасов подземных вод к месторождениям питьевых и технических вод", затверждена Головою ДКЗ колишнього СРСР 19 січня 1984 р.

5. Провідному гідрогеологу Державної комісії України по запасах корисних копалин Бакаржиєвій О. О.:

забезпечити подання на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України наказу від 4 лютого 2000 р. N 23 "Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод";

у 10-денний термін після державної реєстрації зазначеного наказу забезпечити тиражування Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод та надсилання її підприємствам, установам, організаціям за замовленнями.

6. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

В. І. Ловинюков

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (ДКЗ України) при Комітеті України з питань геології та використання надр від 4 лютого 2000 р. N 23

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
29 лютого 2000 р. за N 109/4330

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод

1. Загальні положення

1.1. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод (далі - Інструкція) встановлює:

вимоги до геологічного вивчення родовищ (ділянок родовищ) питних і технічних підземних вод відповідно до складності їх геологічної будови;

принципи підрахування, геолого-економічної оцінки і державного обліку експлуатаційних (видобувних) запасів підземних вод згідно з рівнем їх промислового значення;

умови, що визначають підготовленість даного родовища (ділянки родовища) до промислового освоєння;

основні принципи оцінки перспективних та прогнозних ресурсів питних і технічних підземних вод у межах перспективних площ і територій.

(абзац п'ятий пункту 1.1 із змінами, внесеними згідно з наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 296)

1.2. Інструкція є обов'язковою для виконання підприємствами, організаціями й установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт із розвідки питних і технічних підземних вод, проектування і будівництво водозабірних споруд, експлуатацію родовищ питних і технічних підземних вод.

1.3. Із введенням у дію цієї Інструкції не застосовується "Інструкція по применению Классификации эксплуатационных запасов подземных вод к месторождениям питьевых и технических вод", затверджена головою Державної комісії по запасах корисних копалин при Раді Міністрів колишнього СРСР 19 січня 1984 р.

1.4. Інструкція розроблена відповідно до таких нормативних актів:

Кодекс України про надра;

Водний кодекс України;

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 зі змінами і доповненнями від 27.08.97 N 927;

Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75;

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432.

1.5. Наведені нижче терміни та визначення вживаються в Інструкції в такому значенні:

1.5.1. Надра - частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння.

1.5.2. Підземні води - води, що знаходяться нижче рівня земної поверхні в товщах гірських порід верхньої частини земної кори в усіх фізичних станах.

Питні підземні води - підземні води, що призначені для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення, а також харчової промисловості та тваринництва; якісні характеристики питних підземних вод у природному стані або після спеціальної водопідготовки повинні відповідати вимогам, установленим відповідними державними стандартами, нормативами екологічної безпеки водокористування і санітарними нормами.

Технічні підземні води - підземні води, що призначені для задоволення технічних і технологічних потреб; якісні характеристики технічних підземних вод у природному стані або після спеціальної водопідготовки повинні відповідати вимогам діючих галузевих нормативів або технічних умов водокористувача.

1.5.3. Водний об'єкт - сформований природою або створений штучно об'єкт ландшафту чи геологічна структура, де зосереджуються води (річка, ... водоносний горизонт).

До водних об'єктів загальнодержавного значення належать питні та технічні води, які є джерелом централізованого водопостачання.

До водних об'єктів місцевого значення належать питні та технічні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання.

1.5.4. Водозабір - споруда або пристрій для забору води з водного об'єкта.

Водозабір підземних вод може складатися з одної або групи компактно розміщених водозабірних споруд (свердловин, колодязів, каптажів).

1.5.5. Експлуатаційні запаси підземних вод - підрахована за даними геологічного вивчення водних об'єктів кількість підземних вод, яка може бути видобута з надр раціональними за техніко-економічними показниками водозаборами в заданому режимі видобутку за умови відповідності якісних характеристик підземних вод вимогам їх цільового використання та допустимого ступеня впливу на довкілля протягом розрахункового терміну водокористування.

Експлуатаційні запаси підземних вод ототожнюються з видобувними запасами інших корисних копалин у відповідності до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432.

1.5.6. Ресурси підземних вод (тут і далі за текстом під ресурсами розуміють перспективні та прогнозні ресурси) - оцінені за даними геологічного вивчення надр обсяги підземних вод, що характеризують потенційні можливості їх видобування з надр на відповідній території з визначеною забезпеченістю витрат (рівнів) підземних вод.

(підпункт 1.5.6 пункту 1.5 у редакції наказу Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 296)

1.5.7. Родовища питних або технічних підземних вод - водні об'єкти в надрах з підрахованими експлуатаційними запасами і просторово визначеними межами, у яких природним чином чи штучно створені сприятливі умови для видобування й подальшого використання питних або технічних вод.

(підпункт 1.5.7 в редакції наказу Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві екології та природних ресурсів України від 10.11.2003 р. N 209, наказу Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 01.11.2006 р. N 283)

1.5.8. Ділянка родовища підземних вод - просторово обмежена частина родовища підземних вод, у межах якої існують сприятливі умови для видобутку підземних вод окремим водозабором.

1.6. Експлуатаційні запаси питних і технічних підземних вод належить підраховувати і обліковувати, а ресурси оцінювати в кубічних метрах на добу або в тисячах кубічних метрів на добу.

(пункт 1.6 із змінами, внесеними згідно з наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 296)

1.7. Експлуатаційні запаси питних і технічних підземних вод слід підраховувати в межах родовищ або їх ділянок за даними геологічного вивчення надр, у тому числі за матеріалами дослідно-промислового видобутку, спеціальних досліджень або режимних спостережень на діючих водозаборах.

Просторові межі родовищ та їх ділянок визначаються і обґрунтовуються, виходячи з гідрогеологічних умов фільтрації підземних вод, умов надро-, водо- та землекористування, і встановлюються під час державної експертизи експлуатаційних запасів підземних вод.

1.8. Ресурси питних і технічних підземних вод слід оцінювати в межах басейнів підземних вод, гідрогеологічних районів і окремих ділянок надр за даними спеціальних гідрогеологічних розрахунків, а також у межах розвіданих і попередньо розвіданих родовищ або їх ділянок як обсяги підземних водних ресурсів, що характеризують різницю між потенційними можливостями їх видобутку з надр і підрахованими експлуатаційними запасами.

(пункт 1.8 із змінами, внесеними згідно з наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 296)

1.9. Підрахунок та облік експлуатаційних запасів і оцінка ресурсів питних і технічних підземних вод проводяться за кожним видом вод окремо у відповідності до цільового їх призначення.

(пункт 1.9 із змінами, внесеними згідно з наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 296)

1.10. Видобування питних і технічних підземних вод може здійснюватись в умовах усталеного або неусталеного режимів фільтрації залежно від ступеня забезпеченості експлуатаційних запасів поновлювальними джерелами формування.

1.11. В умовах усталеного режиму видобутку експлуатаційні запаси питних і технічних підземних вод повністю забезпечуються поновлювальними джерелами формування. У зазначеному випадку експлуатаційні запаси підземних вод допускається підраховувати на необмежений термін використання за умови збереження джерел їх формування та збереження незмінності екологічного стану довкілля, що існував на момент підрахунку запасів.

1.12. В умовах неусталеного режиму фільтрації експлуатаційні запаси підземних вод не повністю забезпечуються поновлюваними джерелами формування. У такому випадку експлуатаційні запаси підземних вод

належить підраховувати на обмежений термін водокористування. Розрахункове зниження рівня підземних вод у таких умовах не повинно перевищувати допустиме значення на кінець установленого терміну водокористування.

1.13. Якість підземних вод у процесі їх експлуатації може залишатися незмінною або змінюватися в часі як за усталеного, так і неусталеного режимом фільтрації. Потенційні зміни якості вод спричиняються гідродинамічними і гідрохімічними умовами формування експлуатаційних запасів родовища, наявністю джерел забруднення, умовами й обсягами видобування підземних вод.

1.14. Незалежно від режиму фільтрації термін дії водозабору належить визначати з обов'язковим урахуванням дотримання якості води, яка забезпечує її цільове використання.²⁶

²⁶ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2000, № 10 (24.03.2000), ст. 388

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза, марганцю та хрому)

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві екології та природних ресурсів України
від 18 жовтня 2002 року N 155
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
11 листопада 2002 р. за N 881/7169**

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 р. N 1689, а також пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432, та з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ руд чорних металів та умов визначення їх підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза, марганцю та хрому) (далі - Інструкція), що додається.

2. Увести в дію Інструкцію з 1 січня 2003 року.

3. Із введенням у дію Інструкції вважати такими, що не застосовуються в Україні:

"Інструкцію по применению Классификации запасов к месторождениям железных руд", затверджену наказом ДКЗ СРСР від 24 квітня 1984 р.;

"Інструкцію по применению Классификации запасов к месторождениям марганцевых руд", затверджену наказом ДКЗ СРСР від 14 березня 1983 р.;

"Інструкцію по применению Классификации запасов к месторождениям хромовых руд", затверджену наказом ДКЗ СРСР від 14 березня 1983 р.

4. Головному геологу ДКЗ Панкратову І. М. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Мін'юсту України та після державної реєстрації забезпечити тиражування та надсилання до установ і організацій, що належать до сфери управління Мінекоресурсів України, та зацікавлених організацій.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

В. І. Ловинюков

ПОГОДЖЕНО:

**Виконуючий обов'язки
Міністра економіки та з
питань
європейської інтеграції
України**

В. Першин

**Т. в. о. Державного
секретаря Міністерства
промислової політики
України**

С. Г. Грищенко

**Перший заступник
Державного
секретаря Мінекоресурсів
України**

С. О. Лизун

**Міністр праці
та соціальної політики
України**

І. Я. Сахань

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві екології та природних ресурсів України
від 18 жовтня 2002 р. N 155
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
11 листопада 2002 р. за N 881/7169

**Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних
копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза,
марганцю та хрому)**

1 Галузь використання

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних
копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза,

марганцю та хрому) (далі - Інструкція) встановлює: групування родовищ руд чорних металів за промисловими типами; розподіл родовищ руд чорних металів за складністю геологічної будови, величиною запасів, вмістом корисного компонента в руді; принципи розподілу запасів руд чорних металів за їхнім промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю; вимоги до вивченості родовищ руд чорних металів, підрахунку запасів і підготовленості до промислового освоєння; принципи оцінки ресурсів чорних металів перспективних ділянок надр відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр.

Інструкція є обов'язковою для використання підприємствами, організаціями й установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт, проектування й будівництво гірничодобувних підприємств та розроблення родовищ руд чорних металів.

2 Нормативні посилання

Інструкція опрацьована на основі таких актів законодавства та підзаконних актів:

Кодексу України про надра;

Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища";

Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (далі - Класифікація запасів);

Положення про порядок проведення державної експертизи і оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (із змінами й доповненнями);

Інструкції про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затвердженої наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 04.09.95 N 35 і зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.11.95 за N 394/930 (далі - Інструкція про порядок подання матеріалів);

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, затвердженого наказом Геолкому України від 15.02.2000 N 19 і зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.03.2000 за N 124/4345 (далі - Положення про стадії).

3 Терміни та визначення

В Інструкції наведені нижче терміни та визначення вживаються в такому значенні:

3.1 *Руди чорних металів* - природні або техногенні мінеральні утворення, що містять чорні метали в концентрації достатній та у формі

доступній для їхнього промислового використання.

3.2 *Поклади руд чорних металів* - скупчення руд чорних металів у надрах або на поверхні землі, оконтурені відповідно до вимог кондицій щодо якості, кількості, умов залягання та розробки цієї мінеральної сировини.

3.3 *Родовища руд чорних металів* - сукупність зближених покладів руд чорних металів у надрах, а також у місцях складування відходів виробництва або втрат продуктів перероблення сировини чорних металів, які за кількістю, якістю та умовами залягання є придатними для промислового використання. Родовища можуть бути однопокладовими і багатопокладовими. Межі родовищ визначаються контурами розвіданих і попередньо розвіданих запасів.

3.4 *Запаси руд чорних металів (загальні запаси руд чорних металів)* - кількість чорних металів, виявлена та підрахована на місці залягання за даними геологічного вивчення відкритих (ідентифікованих) родовищ (покладів) руд чорних металів за сіткою вимірів чи досліджень (перетинів).

3.5 *Видобувні запаси руд чорних металів* - частина загальних запасів чорних металів, видобування й перероблення якої в товарну продукцію гірничого підприємства є економічно доцільним за умови раціонального використання сучасних технічних засобів і технологій та виконання вимог щодо охорони надр і довкілля. Видобувні запаси чорних металів визначаються згідно з прийнятою оптимальною системою розроблення родовища й ураховують втрати й збіднення при видобуванні й переробленні руд чорних металів у товарну продукцію гірничо-металургійного виробництва.

3.6 *Ресурси руд чорних металів* - кількість чорних металів у невідкритих родовищах (покладах) визначеного геолого-промислового типу, оцінена як можлива для видобування й перероблення при сучасному техніко-економічному рівні розроблення родовищ та перероблення сировини чорних металів за даними вивчення геологічної будови ділянок надр або окремих вимірів чи досліджень проявів чорних металів.

3.7 *Товарна продукція гірничого виробництва* - продукція, вироблена на гірничому підприємстві відповідно до встановлених стандартів і підготовлена до реалізації.²⁷

²⁷Повний текст див. Офіційний вісник України, 2002, № 47 (06.12.2002), ст. 2178

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ каолінів

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України
від 20 грудня 2006 року N 354
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
15 січня 2007 р. за N 16/13283**

(витяг)

Відповідно до статті 45 Кодексу України про надра, підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689, з метою встановлення єдиних вимог до геологічної вивченості розвіданих родовищ (ділянок) каолінів; принципів розподілу запасів родовищ каолінів за їх промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю; принципів підрахунку запасів каолінів, геолого-економічної оцінки родовищ каолінів; умов, які визначають підготовленість до промислового освоєння розвіданих родовищ каолінів, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ каолінів (далі - Інструкція), що додається.

2. Начальнику відділу нерудних корисних копалин Державної комісії України по запасах корисних копалин Лисенко В. В. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Після державної реєстрації забезпечити тиражування і розсилання Інструкції до установ і організацій, що здійснюють геолого-економічну оцінку запасів і ресурсів родовищ каолінів, а також розміщення на сайті ДКЗ України.

4. У зв'язку з виданням цього наказу визнати такою, що не застосовується на території України, "Інструкцію по применению Классификации запасов к месторождениям каолинов", затверджену наказом Державної комісії СРСР по запасах корисних копалин від 21 червня 1983 року.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

Г. І. Рудько

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України
від 20 грудня 2006 р. N 354
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
15 січня 2007 р. за N 16/13283

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ каолінів

1. Загальні відомості

1.1. Ця Інструкція встановлює: єдині вимоги до геологічної вивченості розвіданих родовищ (ділянок) каолінів; принципи розподілу запасів родовищ каолінів за їх промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю; принципи підрахунку запасів каолінів, геолого-економічної оцінки родовищ і державного обліку запасів каолінів згідно з рівнем їхнього промислового значення; умови, які визначають підготовленість до промислового освоєння розвіданих родовищ каолінів.

1.2. Вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання підприємствами, організаціями й установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування, виконання геологорозвідувальних робіт з пошуків та розвідки каолінів, проектування розробки та видобування корисних копалин (промислому розробку) на родовищах каолінів.

2. Нормативні посилання

Інструкція опрацьована відповідно до таких актів законодавства та підзаконних актів:

Кодекс України про надра;

Водний кодекс України;

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (далі - Класифікація);

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689;

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512);

Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75;

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр від 04.09.95 N 35, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 01.11.95 за N 394/930;

Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, затверджене наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 03.03.2003 N 34/м, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20.05.2003 за N 377/7698;

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, затверджене наказом Комітету України з питань геології та використання надр від 15.02.2000 N 19, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 02.03.2000 за N 124/4345 (далі - Положення про стадії);

Положення про порядок розробки та обґрунтування кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів твердих корисних копалин у надрах, затверджене наказом ДКЗ України 07.12.2005 N 300, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 25.01.2006 за N 65/11939.

3. Терміни та визначення

Наведені в Інструкції терміни та визначення застосовуються в такому значенні:

3.1. Каоліни - глинисті породи світлого кольору, що складені головним чином з каолініту (теоретичний вміст Al_2O_3 - 39,5 %, SiO_2 - 46,5 %, H_2O - 14 %) і кварцу, як домішки вміщують й інші глинисті мінерали - дикіт, накрит, галуазит, монтморилоніт, змішаношарові мінерали, а також опал, кристобаліт, тридиміт, частково розкладені зерна польових шпатів і інших мінералів.

3.2. Родовище каолінів - просторово визначена ділянка надр, у межах якої виявлені, геологічно та економічно оцінені поклади каолінів, які за своїми властивостями, якістю, умовами залягання та кількістю запасів є економічно доцільними та технологічно допустимими для промислового використання відповідно до встановлених державних стандартів та технічних вимог споживача.

3.3. Ділянка родовища каолінів - просторово обмежена частина родовища каолінів, виділена за структурними умовами, технологічними особливостями корисної копалини, за іншими ознаками, у межах якої слід

проводити окремий підрахунок запасів, яка за кількістю запасів є економічно доцільною для промислової розробки.

3.4. Основна корисна копалина родовища каолінів - корисна копалина, що визначає промислове значення родовища, напрям використання його товарної продукції і назву.

3.5. Супутня корисна копалина родовища каолінів - корисна копалина, видобуток якої здійснюється разом з основною корисною копалиною, а вилучення і промислове використання якої технологічно можливе та економічно доцільне в процесі видобування або переробки каоліну.

3.6. Корисна копалина родовища каолінів, що спільно залягає, - корисна копалина, що утворює в розкривних та вмисних породах самостійні поклади, селективний видобуток і промислове використання яких технологічно можливе та економічно доцільне в процесі видобутку основної корисної копалини.

3.7. Ресурси каолінів - обсяги каолінів прогнозних та перспективних площ, оцінені як можливі для видобутку і переробки за сучасного техніко-економічного рівня розробки родовищ каолінів.

3.8. Запаси каолінів (загальні запаси) - кількість (обсяги) каолінів з відповідними властивостями, які виявлені і підраховані на місці залягання за даними геологічного вивчення відкритих (ідентифікованих) родовищ.

3.9. Постійні, тимчасові, попередні та оперативні кондиції для підрахунку запасів каолінів - сукупність граничних вимог до якості та кількості каоліну в надрах, гірничогеологічних та гірничо-технічних умов розробки продуктивних покладів каоліну, які дають змогу оконтурити корисну копалину та підрахувати запаси відповідно на етапах початкової, попередньої та детальної геолого-економічних оцінок об'єктів геологорозвідувальних робіт.²⁸

²⁸ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2007, № 5 (02.02.2007), ст. 183

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ вугілля

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин
при Державному комітеті природних ресурсів України
від 25 жовтня 2004 року N 225
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
8 листопада 2004 р. за N 1419/10018**

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ вугілля та умов визначення їхньої підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ вугілля (далі - Інструкція), що додається.

2. Інструкція набуває чинності з 01.01.2005.

3. Визнати такою, що не застосовується на території України, "Инструкцию по применению Классификации запасов к месторождениям углей и горючих сланцев", затверджену наказом Державної комісії по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР 20.08.82, у частині стосовно вугілля.

4. Начальнику відділу економіки мінеральної сировини Державної комісії України по запасах корисних копалин Пижуку І. П. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та забезпечити після державної реєстрації тиражування та надсилання до установ і організацій, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт, а також експлуатаційних робіт на родовищах вугілля.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

Г. І. Рудько

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному
комітеті природних ресурсів України
від 25 жовтня 2004 р. N 225
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
8 листопада 2004 р. за N 1419/10018

ІНСТРУКЦІЯ **із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин** **державного фонду надр до родовищ вугілля**

1. ГАЛУЗЬ ВИКОРИСТАННЯ

1.1. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ вугілля (далі - Інструкція) встановлює групування родовищ вугілля за геолого-промисловими типами, складністю геологічної будови, промисловим значенням, техніко-економічним і геологічним вивченням, а також до вивченості родовищ вугілля та супутніх корисних копалин, підрахунку запасів і їх підготовленості до промислового освоєння, оцінки ресурсів вугілля в межах перспективних ділянок.

1.2. Вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт із розвідки родовищ вугілля, а також проектування й будівництво вугільних шахт та розрізів (гірничодобувних підприємств), експлуатацію родовищ та облік запасів і ресурсів вугілля.

2. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

Інструкція опрацьована відповідно до таких законодавчих та підзаконних актів:

Кодекс України про надра.

Гірничий закон України.

Земельний кодекс України.

Водний кодекс України.

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (далі - Класифікація запасів).

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689.

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512) (далі - Положення про порядок державної експертизи).

Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75.

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 04.09.95 N 35, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 01.11.95 за N 394/930.

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, затверджене наказом Геолкому України від 15.02.2000 N 19, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 02.03.2000 за N 124/4345 (далі - Положення про стадії геологорозвідувальних робіт).

"Инструкция по применению классификации запасов к месторождениям углей и горючих сланцев", затверджена Державною комісією по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР 20.08.82.

"Условия использования данных геофизических исследований скважин при подсчете разведанных запасов углей", затверджені Державною комісією по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР 31.12 80.

3. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

3.1. Викопне вугілля - тверда горюча корисна копалина осадового походження. До його складу входять: органічна речовина, мінеральні речовини (умовно не більше 60 % від сухої маси) і волога. Значною мірою викопне вугілля представлене гумолітами, органічна речовина яких утворилася в результаті біохімічних і фізичних змін відмерлих вищих рослин. Сапропеліти - продукти перетворення нижчих рослин, а також сапрогумоліти - перехідні різновиди вугілля, мають обмежене поширення, утворюючи прошарки в шарах гумолітів, рідко - самостійні шари і поклади.

У залежності від вихідної органічної речовини, характеру і ступеня її перетворення, вмісту і складу мінеральних речовин викопне вугілля представлене різновидами, що істотно розрізняються за хімічним складом, фізичними та технологічними властивостями. З підвищенням ступеня вуглефікації (метаморфізму) в елементарному складі органічної речовини вугілля наростає вміст вуглецю (від 63 до 95 %) і відповідно знижується вміст

водню, кисню й азоту. Колір вугілля змінюється від бурого до інтенсивно чорного, блиск від матового до алмазного, твердість за шкалою Мооса - від 1 до 5, питома вага - від 0,92 до 1,7 г/см³; значно змінюються твердість, крихкість, електропровідність, термічна стійкість та інші фізичні властивості. На середніх стадіях вуглефікації вугілля набуває властивості спікання - переходити при нагріванні без доступу повітря у пластичний стан і утворювати пористий напівкокс або кокс. Питома теплота згорання вугілля за бомбою в перерахуванні на сухий беззольний залишок (Q_s^{daf}) - 25 - 37 МДж/кг (6000 - 8800 ккал/кг), у перерахуванні на робоче паливо (Q_i^r) 8 - 29 МДж/кг (1900 - 6900 ккал/кг).

3.2. Розрізняють три основні природні різновиди викопного вугілля: буре, кам'яне й антрацит, що утворюють безперервний генетичний ряд за ступенем вуглефікації органічної речовини.

3.3. Для промислової класифікації вугілля використовують середній показник відбиття вітриніту (R_o , %), вихід летких речовин (V^{daf} , %) та показники, що характеризують їх основні технологічні властивості:

для бурого вугілля - масова частка максимальної вологоємкості на беззольний залишок (W_{max}^{af} , %), вихід смоли напівкоксування (T_{sk}^{daf} , %) і вища теплота згорання на сухий беззольний залишок (Q_s^{daf} , МДж/кг);

для кам'яного - товщина пластичного шару (Y) мм;

для високометаморфізованого кам'яного вугілля - вища теплота згорання на сухий беззольний залишок (Q_s^{daf} , МДж/кг), показник спікливості по індексу Рога (RI);

для антрацитів - вища теплота згорання на сухий беззольний залишок (Q_s^{daf} , МДж/кг).

Викопне вугілля згідно з ДСТУ 3472 за значеннями R_o , V^{daf} поділяється на дев'ять марок: буре (Б), довгополум'яне (Д), довгополум'яне газове (ДГ), газове (Г), жирне (Ж), коксівне (К), піснувате спікливе (ПС), пісне (П) та антрацит (А).

3.4. Основним напрямом промислового використання вугілля є енергетичний - спалювання в шарових і факельних печах. У значних обсягах спікливе кам'яне вугілля використовується для одержання металургійного коксу, у більш обмеженому обсязі - для напівкоксування та газифікації. При коксуванні і напівкоксуванні вугілля утворюються рідинні і газоподібні продукти розкладу органічної речовини, що є цінною хімічною сировиною. Поряд із збільшенням традиційного енергетичного споживання вугілля зростає його використання для одержання синтетичного газоподібного і рідкого палива, пластичних мас, різноманітних хімічних продуктів, буровугільного воску, високовуглецевих конструкційних і вуглеграфітових матеріалів, високоазотистих гумінових добрив. Зростає застосування золи від спалювання вугілля, відходів його видобутку і збагачення у виробництві будівельних матеріалів; перспективним є одержання з цих відходів глинозему, розкислювачів, керамічних, вогнетривких і абразивних матеріалів.

Промисловому використанню вугілля передують процеси його

підготовки - сортування, збагачення з метою підвищення в ньому вмісту органічної маси, брикетування пухких і сипучих різновидів, підсушування для видалення надлишкової вологи.

Вимоги до якості вугілля для різних напрямів його промислового використання визначаються відповідними стандартами та договірними вимогами між постачальником і замовником.

3.5. У зонах аерації й активного впливу підземних вод поблизу поверхні землі вугілля, внаслідок окислювання, втрачає міцнісні властивості (аж до перетворення у сажисту речовину), змінюються його хімічні і технологічні властивості: зростає вміст кисню, вологи, зольність, знижуються вміст вуглецю і питома теплота згорання, у кам'яному вугіллі з'являються гумінови кислоти, втрачається здатність спікатися.

Глибина зони окислювання вугілля, як правило, не перевищує 100 м в залежності від сучасного і древнього рельєфів, тривалості процесу окислювання, положення дзеркала ґрунтових вод, кліматичних умов, речовинного складу і ступеня вуглефікації.

У зв'язку з розвитком підприємництва до видобутку залучається деяка кількість окисленого кам'яного і бурого вугілля. Вимоги до якості окисленого вугілля лімітуються відповідними стандартами або технічними завданнями надрокористувачів.

3.6. Мінеральні речовини у вугіллі і породних прошарках представлені кварцом, глинистими мінералами, польовими шпатами, піритом, марказитом і карбонатами. Основна частина мінеральних речовин при спалюванні вугілля переходить у золу. Склад мінеральних речовин визначає хімічний склад і технологічні властивості золи, відіграє істотну роль у процесах енергетичного і технологічного використання вугілля, а також при визначенні можливості і доцільності використання золи і відходів збагачення та шлаків для виробництва будівельних матеріалів і глинозему.

У деяких родовищах у вугіллі і породах, що його вміщують, містяться підвищені концентрації піриту, марказиту, германію, рубідію, цезію, індію, галію, урану, скандію, молібдену, свинцю і цинку, бітумів і гумінових кислот, промислове вилучення яких може істотно підвищити економічний потенціал цих родовищ. Наявність у вугіллі підвищеного вмісту сірки і інших елементів, що утворюють високотоксичні і лужні сполуки (ртуті, миш'яку, берилію, фтору, K_2O , Na_2O), може створити при спалюванні небезпеку забруднення навколишнього середовища.

3.7. Викопне вугілля залягає у вигляді пластів, шароподібних і лінзоподібних покладів. Розміри площ безперервного поширення вугільних пластів і покладів коливаються від декількох до десятків тисяч квадратних кілометрів. Потужності пластів і покладів змінюються від десятків сантиметрів до перших десятків метрів.

Разом з вугіллям нерідко залягають глини (у тому числі вогнетривкі), глинисті сланці, вапняки, мергелі, опоки, іноді зустрічаються каоліни. Ці породи можуть мати промислове значення.

Вугленосні відклади переважно газonosні, серед вугільних газів переважає метан, який при дегазації може бути використаний для енергетичних цілей.

Підземні води, що надходять у гірничі виробки при відпрацюванні вугілля, а також у дренажні системи, в ряді випадків можуть мати промислове значення.

3.8. У практиці розвідки і розробки пласти кам'яного вугілля і антрацитів підрозділяються за потужністю на тонкі (менше 0,7 м), середньої потужності (0,71 - 1,2 м), потужні - більше 1,2 м. Для бурого вугілля, відповідно, - менше 2 м, середньої потужності - 2,1 - 4,0 м і потужні - більше 4 м.

Виділяються пласти простої будови - без породних прошарків, складної будови - при наявності невеликої кількості таких прошарків і дуже складної будови, коли пласти представлені чергуванням вугільних та породних прошарків.

Пласти складної і дуже складної будови, що містять породні прошарки, витриманість і потужність яких дозволяють вести селективне пошарове відпрацювання, розділяються такими прошарками на частини, що розглядаються як окремі об'єкти для підрахунку запасів.

Для пластів складної і дуже складної будови і для частин таких пластів, що виділяються як окремі об'єкти підрахунку запасів і відпрацювання, визначаються потужності: загальна - за сумою потужностей вугільних шарів і породних прошарків, що неминуче видобуваються разом, і корисна - за сумою потужностей, прийнятих до підрахунку вугільних шарів (пачок).

3.9. У практиці розвідки і промислової оцінки вугільних родовищ пласти середньої потужності і потужні підрозділяються у залежності від величини коефіцієнта варіації потужності пласта (далі застосовується як позначка "V") на три групи: витримані, відносно витримані та невитримані.

Таблиця 1

Групи пластів кам'яного вугілля за потужністю (м)	Групи витриманості вугільних пластів (V, %)		
	витримані	відносно витримані	невитримані
Середньої потужності 0,71 - 1,2	$V \leq 20$	$20 < V \leq 35$	> 35
Потужні > 1,2	$V \leq 25$	$25 < V \leq 50$	> 50

Примітка: пласти з потужністю до 0,7 м відносяться до невитриманих.

Витримані пласти - коли на площі, для якої виконується оцінка, відхилення в окремих пластоперетинах від середньої величини загальної потужності для пластів середньої потужності не перевищують 20 %, для потужних пластів - 25 %, при цьому для пластів середньої потужності нижнє значення потужності перевищує встановлену кондиціями межу мінімальної потужності на величину більшу, ніж величина можливої помилки у визначенні потужності пластів використаними методами; ділянки з неробочим значенням пласта відсутні, будова його однорідна, показники якості вугілля не мають істотних відхилень від середніх, характерних для площі оцінки, величин.

Відносно витримані пласти, коли на площі оцінки відхилення від середньої величини загальної потужності для пластів середньої потужності не перевищують 35 %, а для потужних пластів - 50 %; встановлені закономірності просторової зміни морфології пласта і якості вугілля.

Невитримані пласти, коли на площі оцінки внаслідок різкої мінливості потужності або будови пластів і показників якості вугілля, а для тонких також внаслідок близькості їхньої потужності до встановлених кондиціями меж, пласт на багатьох локальних ділянках втрачає робоче значення.

Ступінь витриманості потужних і надпотужних пластів оцінюється в кожному конкретному випадку з урахуванням геологічної мінливості їхньої потужності, морфології і якості вугілля, а також передбаченого способу відпрацювання (валового чи селективного - пошарового).

У практиці розвідки вугільних родовищ (ділянок) ступінь витриманості шару звичайно встановлюється для площі розміром не менш 4 км².

3.10. Для розробки родовищ істотне значення мають кути падіння пластів. Виділяються пласти з горизонтальним (0 - 5°), пологим (6 - 18°), похилим (19 - 35°), крутопохилим (36 - 55°) і крутим (56 - 90°) заляганням.

Зони різкої зміни кутів падіння пластів (переходу від крутого залягання до похилого, від похилого - до пологого) і великі розривні порушення з амплітудами в десятки метрів і більш, як правило, є межами полів шахт (розрізів) або окремих експлуатаційних блоків та використовуються як межі ділянок надр, на які надаються спеціальні дозволи на користування надрами.

За ступенем порушеності на тектонічно складних полях шахт (розрізів) більш дрібними розривними порушеннями виділяються крупноблочні та дрібноблочні структури.

Розривні порушення за величиною амплітуди поділяються на 5 класів: надзвичайно дрібні - менше 3 м, дрібні - 3 - 10 м, середні - 10 - 100 м, крупні - 100 - 1000 м та надзвичайно крупні - більше 1000 м.

3.11. За кількістю запасів родовища вугілля поділяються на надвеликі з запасами вугілля більше 100 млн. т, великі - від 50 до 100 млн. т, середні - від 20 до 50 млн. т та малі - менше 20 млн. т.²⁹

²⁹ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2004, N 46 (03.12.2004), ст. 3078

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ лікувальних грязей

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин
при Державному комітеті природних ресурсів України
від 29 грудня 2004 року N 298
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
12 січня 2005 р. за N 31/10311**

(витяг)

Відповідно до Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 року N 1689, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 року N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ лікувальних грязей та умов визначення їхньої підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ лікувальних грязей (далі - Інструкція), що додається.

2. Цей наказ набуває чинності з 15 лютого 2005 року.

3. Відділу підземних вод, гідромінеральної сировини та лікувальних грязей (Бакаржієва О. О.):

3.1. У п'ятиденний термін подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3.2. У десятиденний термін після державної реєстрації забезпечити тиражування та надсилання Інструкції до установ і організацій, які подають матеріали геолого-економічної оцінки родовищ лікувальних грязей на державну експертизу.

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

Г. І. Рудько

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Державному комітеті природних ресурсів України
від 29 грудня 2004 р. N 298
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
12 січня 2005 р. за N 31/10311

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ лікувальних грязей

1. Галузь використання

1.1. Ця Інструкція встановлює:

- вимоги до геологічного вивчення родовищ лікувальних грязей відповідно до мінливості їхнього гідролого-гідрохімічного режиму та складності будови покладів;
- принципи розподілу запасів лікувальних грязей за їх промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю;
- принципи підрахування запасів лікувальних грязей, геолого-економічної оцінки родовищ та державного обліку запасів згідно з рівнем їх промислового значення;
- умови, що визначають підготовленість розвіданих родовищ до промислового освоєння;
- основні принципи оцінки перспективних ресурсів лікувальних грязей.

1.2. Інструкція є обов'язковою для виконання підприємствами, установами й організаціями всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт з пошуків і розвідки родовищ лікувальних грязей, проектування розробки та експлуатацію родовищ лікувальних грязей.

2. Нормативні посилання

Інструкція розроблена згідно з такими законодавчими та нормативно-правовими актами:

- Кодекс України про надра;
- Водний кодекс України;
- Закон України "Про курорти";
- Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432;
- Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512);

Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75;

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, затверджене наказом Комітету України з питань геології та використання надр від 15.02.2000 N 19 і зареєстроване в Міністерстві юстиції України 02.03.2000 за N 124/4345;

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи), затверджене наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.07.2001 N 260 і зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30.07.2001 за N 648/5839;

Порядок здійснення медико-біологічної оцінки якості та цінності природних лікувальних ресурсів, визначення методів їх використання, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.06.2003 N 243 і зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29.08.2003 за N 752/8073.

3. Терміни та визначення

Наведені в Інструкції терміни та визначення застосовуються у такому значенні:

3.1. Лікувальні грязі (пелоїди) - торфові, сапропелеві, мулові сульфідні відклади, сопкові утворення, які складаються з мінеральних і органічних речовин та води, пройшли складні перетворення внаслідок фізико-хімічних, хімічних, біохімічних процесів і являють собою однорідну тонкодисперсну пластичну масу, яка відповідно до бальнеологічного висновку спеціально уповноваженої установи придатна для застосування з лікувальною метою.

3.2. Бальнеологічний висновок - висновок на підставі комплексних медико-біологічних та інших спеціальних досліджень складу та властивостей природних лікувальних корисних копалин щодо можливості їх використання з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань; документ, який регламентує якість природних лікувальних корисних копалин, а також кондиційний склад корисних та шкідливих для людини компонентів у них.

3.3. Родовище лікувальних грязей - просторово визначена ділянка надр, у межах якої виявлені, геологічно, бальнеологічно та економічно оцінені поклади лікувальних грязей, які за своїми властивостями, кількістю, якістю, умовами залягання і стабільністю запасів є придатними для промислового видобування та використання з лікувальною метою.

3.4. Ділянка родовища лікувальних грязей - просторово обмежена частина родовища лікувальних грязей, виділена за структурними, гідрологічними, геоморфологічними умовами, якісними показниками чи технологічними особливостями корисної копалини та за іншими ознаками, у межах якої необхідне виконання окремого підрахунку запасів.

3.5. Запаси лікувальних грязей (загальні запаси) - кількість лікувальних грязей, які виявлені і підраховані на місці залягання на визначену дату за даними геологічного вивчення відкритих (ідентифікованих) родовищ. У зв'язку з тим, що в покладах лікувальних грязей постійно відбуваються природні процеси приросту грязей та їх деградації, скаламучення й некомпенсованого перевідкладення, можливі пересихання й заводнення, а також фізико-хімічні і біологічні зміни та зміни санітарно-бактеріологічного стану, величина запасів лікувальних грязей родовища може змінюватись у багаторічному періоді та за сезонами року. Але в будь-якому разі якість лікувальних грязей повинна відповідати встановленим для них вимогам (кондиціям).

3.6. Видобувні запаси лікувальних грязей - частина загальних запасів, видобування і використання яких є економічно доцільним при застосуванні раціональних технологій та дотримання вимог щодо охорони надр і довкілля.

3.7. Перспективні ресурси лікувальних грязей - оцінені за даними геологічного вивчення надр обсяги лікувальних грязей, що характеризують потенційні можливості їх видобування на відповідній території.

3.8. Стабільність запасів (міра стабільності запасів) - характеристика запасів щодо мінливості кількості та якості лікувальних грязей у часі на місці їхнього залягання під дією природних та техногенних факторів (окрім фактора видобування).

3.9. Постійні, тимчасові, попередні кондиції для підрахунку запасів - фізичні, хімічні, санітарно-бактеріологічні, просторові, техніко-економічні, гірничо-геологічні та інші параметри, що характеризують прийнятні якість та просторові характеристики покладу лікувальних грязей, які дають змогу оконтурити в просторі корисну копалину заданої якості та підрахувати її запаси відповідно на етапах початкової, попередньої та детальної геолого-економічних оцінок об'єктів геологорозвідувальних робіт.³⁰

³⁰ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2005, № 2 (28.01.2005), ст. 118

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до торфових родовищ

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин
при Державному комітеті природних ресурсів України**

від 25 жовтня 2004 року N 224

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

8 листопада 2004 р. за N 1418/10017

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки торфових родовищ та умов визначення їхньої підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до торфових родовищ (далі - Інструкція), що додається.

2. Інструкція набуває чинності з 01.01.2005.

3. Визнати такою, що не застосовується на території України, "Інструкцію по разведке торфяных месторождений СССР", затверджену наказом Міністерства геології СРСР 21.01.83, у частині I розділи 2, 3, 7.

4. Начальнику відділу економіки мінеральної сировини Державної комісії України по запасах корисних копалин Пижуку І. П. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та забезпечити після державної реєстрації тиражування та надсилання до установ і організацій, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт, а також експлуатаційних робіт на торфових родовищах.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

Г. І. Рудько

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Державному комітеті природних ресурсів України
від 25 жовтня 2004 р. N 224
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
8 листопада 2004 р. за N 1418/10017

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до торфових родовищ

1. Галузь використання

1.1. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до торфових родовищ (далі - Інструкція) встановлює групування родовищ за природними типами і видами торфу, розподіл родовищ за складністю геологічної будови, принципи розподілу запасів торфу за промисловим значенням, техніко-економічним і геологічним вивченням, а також вимоги до вивченості торфових родовищ, підрахунку запасів і підготовленості їх до промислового освоєння, принципи оцінки ресурсів торфу в межах перспективних ділянок надр.

1.2. Вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт на торф, проектування й будівництво торфодобувних підприємств, експлуатацію родовищ та облік запасів і ресурсів торфу.

2. Нормативні посилання

Інструкція опрацьована відповідно до таких актів законодавства та підзаконних актів:

Кодекс України про надра.

Водний кодекс України.

Земельний кодекс України.

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (далі - Класифікація запасів).

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689.

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512).

Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75.

Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02.10.2003 N 1540.

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 04.09.95 N 35, зареєстрована в Мін'юсті України 01.11.95 за N 394/930.

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, затверджене наказом Геолкому України від 15.02.2000 N 19, зареєстроване в Мін'юсті України 02.03.2000 за N 124/4345.

3. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Нижченаведені терміни та визначення вживаються в Інструкції у такому значенні:

3.1. Торф - органічна гірська порода, що утворилася внаслідок відмирання і неповного біохімічного розкладу болотних рослин в умовах надлишкового зволоження при нестачі кисню, який може містити до 50 % мінеральних компонентів на суху речовину.

Торф - органічна порода із зольністю менше 50 %; порода із зольністю більше 50 %, але менше 85 % - органо-мінеральні відклади (далі - ОМВ). При більше 85 % - порода відноситься до мінеральних ґрунтів.

Зовнішнє торф - це волокниста (при малому ступені розкладу рослинних залишків) чи пластична (при високому ступені розкладу) маса. Забарвлення торфу залежить від вмісту в ньому гумусу і змінюється від світло-жовтого у мало розкладеному стані до темно-коричневого чи майже чорного у сильно розкладеному стані.

3.2. Торфовий поклад - оконтурене згідно з вимогами кондицій по латералі та вертикалі геологічне тіло, що утворене нашаруванням торфу.

3.3. Торфове родовище - ділянка надр, що містить торфові поклади, які за розміром, якістю та умовами залягання придатні для рентабельної розробки.

3.4. Торфовий очіс (очісний шар торфу) - поверхневий рослинний шар покриву торфового родовища з живих і відмерлих мохів і трав, ще не порушений оторфуванням.

3.5. Нульова межа торфового родовища - межа виклинювання торфового покладу.

3.6. Межа промислової глибини торфового покладу - умовна межа, яка проводиться на площі торфового родовища по глибині торфового покладу, у межах якого економічно доцільна розробка торфового родовища.

3.7. Ботанічний склад торфу - процентний вміст залишків різних рослин у волокнистій, відмитій від гумусу, частині торфу.

3.8. Ступінь розкладу торфу - вміст у торфі аморфної безструктурної маси, що складається з гумінових речовин і негуміфікованих рослинних залишків, що втратили клітинну структуру.

3.9. Зольність торфу - відношення маси мінеральної частини торфу, яка залишається після його згорання, до маси сухого торфу.

Робоча зольність - перемінна величина, що залежить від вологи, у зв'язку з чим торф характеризується зольністю на суху речовину - A^c . У практиці торфового виробництва торф за зольністю поділяється на малозольний ($A^c < 5\%$), середньозольний ($A^c - 5 - 10\%$) та високозольний ($A^c > 10\%$).

3.10. Вологість торфу є виражене у відсотках відношення кількості води, що утримується у торфі, до загальної маси торфу. Розділяють такі види вологості торфу: природна, експлуатаційна, умовна і натуральна вологість готової продукції.

Природна вологість - вологість торфу в неосушеному покладі торфу.

Експлуатаційна вологість - вологість осушеного торфового покладу, підготовленого до експлуатації.

Умовна вологість - умовно прийняте значення вологості торфу, яке використовують при розрахунках запасів або обсягів видобутку та реалізації.

Натуральна вологість - фактична вологість торфу і готової продукції. Цей показник змінюється під впливом різних факторів, у зв'язку з чим кількість видобутого торфу при натуральній волозі перераховується на умовну вологу.

3.11. Питома теплота згорання - це кількість тепла, що виділяється при повному згоранні одиниці маси торфу у бомбі, з урахуванням теплоти утворення та теплоти розчинення сірчаної та азотної кислот, а також теплоти конденсації водяної пари.

Вища теплота згорання - теплота згорання торфу у бомбі без теплоти утворення кислот.

Нижча теплота згорання - теплота згорання торфу у бомбі без теплоти утворення кислот і без теплоти конденсації водяної пари.

3.12. Пенькуватість торфового покладу - відношення об'єму деревних включень (пеньків) до загального об'єму торфового покладу, вираженого у відсотках.

3.13. Типова ділянка - це частина площі покладу (родовища), що вміщує запаси торфу, які придатні для певного напрямку використання (на паливо, добриво або підстилку).³¹

³¹ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2004, № 46 (03.12.2004), ст. 3077

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ будівельного й облицювального каменю

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві екології та природних ресурсів України
від 16 грудня 2002 року N 199
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
30 січня 2003 р. за N 78/7399**

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про Державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 р. N 1689, а також пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ будівельного й облицювального каменю та умов визначення їх підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ будівельного й облицювального каменю (далі - Інструкція), що додається.

2. Увести в дію Інструкцію з 1 березня 2003 року.

3. З уведенням у дію Інструкції вважати такою, що не застосовується в Україні, "Інструкцію по применению Классификации запасов к месторождениям строительного и облицовочного камня", затверджену наказом Державної комісії СРСР по запасах корисних копалин від 10 серпня 1982 р.

4. Головному геологу відділу рудних і нерудних корисних копалин Державної комісії України по запасах корисних копалин Лисенко В. В. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та забезпечити після державної реєстрації тиражування та надсилання до установ і організацій, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних, а також експлуатаційних робіт на родовищах будівельного й облицювального каменю.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

В. І. Ловинюков

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних
копалин при Міністерстві екології та природних ресурсів України
від 16 грудня 2002 р. N 199
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
30 січня 2003 р. за N 78/7399

Інструкція
із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин
державного фонду надр до родовищ будівельного й облицювального
каменю

1. Галузь використання

- 1.1. Ця Інструкція встановлює:
- вимоги до ступеня вивченості розвіданих родовищ (ділянок) будівельного й облицювального каменю;
 - принципи розподілу запасів родовищ будівельного й облицювального каменю за їх промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю;
 - принципи підрахунку запасів, геолого-економічної оцінки родовищ і державного обліку запасів згідно з рівнем їх промислового значення;
 - умови, які визначають підготовленість розвіданих родовищ до промислового освоєння.
- 1.2. Інструкція є обов'язковою для виконання підприємствами, організаціями й установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних, а також експлуатаційних робіт на родовищах будівельного й облицювального каменю.

2. Нормативні посилання

Інструкція опрацьована на основі таких актів законодавства та підзаконних актів:

- Кодексу України про надра;
- Водного кодексу України;
- Закону України "Про державну геологічну службу України";
- Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (далі - Класифікація);

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512);

Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75;

Інструкції про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затвердженої наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 04.09.95 N 35 і зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.11.95 за N 394/930;

Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, затвердженого наказом Комітету України з питань геології та використання надр 15.03.2000 N 40, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.04.2000 за N 211/4432;

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, затвердженого наказом Комітету України з питань геології та використання надр від 15.02.2000 N 19, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.03.2000 за N 124/4345;

Положення про склад і зміст матеріалів оцінки впливу запроектованої господарської діяльності на стан оточуючого (навколишнього) середовища і природних ресурсів на різних стадіях вирішення завдань будівництва нових, розширення, реконструкції, технічного переозброєння діючих промислових і інших об'єктів, затвердженого наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 08.07.92 N 59.

3. Терміни та визначення

Наведені в Інструкції терміни та визначення застосовуються у такому значенні:

3.1. Родовища будівельних і облицювальних каменів - просторово визначені та економічно обґрунтовані ділянки надр, у межах яких виявлені й оцінені гірські породи, які за своїми властивостями, кількістю, якістю та умовами залягання є придатними для промислового видобутку та використання в будівництві відповідно до встановлених стандартів та технічних вимог споживачів.

3.2. Штучні камені - вироби правильної форми, оброблені шляхом відколювання, обтісування, розпилювання природного каменю (блоки облицювального, стінового, бортового каменю, брущатка і шашка, плитняковий будовий камінь), а також фігурні й промислові кам'яні вироби (вали, жорна, бігуни).

3.3. Облицювальний камінь - гірські породи, які за фізико-механічними та декоративними властивостями придатні для виготовлення облицювальних та архітектурно-будівельних виробів.

3.4. Бортовий камінь - обколоті або обтесані уламки кам'яних порід довжиною 70 - 200 см, висотою 30, 40 см і шириною 10, 15 або 20 см.

3.5. Брущатка - колоті й обтесані бруски каменю, за формою наближені до паралелепіпеда з лицьовим боком у формі прямокутника.

3.6. Рваний камінь - уламки породи неправильної форми, які утворюються в результаті вибуху або подрібнення, а також відходи від обробки блоків і плит. До рваного каменю слід відносити бутовий камінь довільної форми і щебінь.

3.7. Бутовий камінь - великі уламки природної однорідної невивітреної породи без пухких і глинистих включень неправильної форми розміром 150 - 500 мм, масою 20 - 40 кг.

3.8. Будівельний камінь - гірські породи, фізико-механічні властивості яких відповідають вимогам відповідних державних стандартів та технічних умов і які застосовуються у будівництві без зміни їх хімічного складу.

3.9. Основна корисна копалина родовищ будівельного й облицювального каменю - корисна копалина, що визначає промислове значення родовища, напрям використання його товарної продукції і назву.

3.10. Супутня корисна копалина родовищ будівельного й облицювального каменю - корисна копалина, промислове використання якої економічно доцільне за умови, що видобуток її здійснюється разом з основною корисною копалиною.

3.11. Корисна копалина, що спільно залягає, - корисна копалина, яка залягає в розкривних породах, бортах кар'єру або в некондиційних пластах, промислове використання якої економічно доцільне за умови, що видобуток її здійснюється разом з основною корисною копалиною.

3.12. Запаси будівельного й облицювального каменю (загальні запаси) - кількість (обсяги) гірських порід з відповідними властивостями, які виявлені і підраховані на місці залягання за даними геологічного вивчення відкритих (ідентифікованих) родовищ.

3.13. Видобувні запаси будівельного й облицювального каменю - частина загальних запасів, видобування і переробка яких у товарну продукцію гірничого підприємства є економічно доцільними за умови раціонального використання сучасних технічних засобів і технологій та дотримання вимог щодо охорони надр і довкілля.

3.14. Товарна продукція гірничого виробництва - продукція, яка вироблена на гірничому підприємстві відповідно до установлених стандартів та технічних вимог споживачів і підготовлена до реалізації.

Інші терміни та визначення прийняті у відповідності з ДСТУ Б А.1.1-32-94 Вироби будівельного призначення з природного каменю. Терміни та визначення та ДСТУ Б А.1.1-56-94 Гірські породи для виробництва нерудних будівельних матеріалів. Терміни та визначення.³²

³² Повний текст див. Офіційний вісник України, 2003, № 6 (21.02.2003), ст. 261

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічної оцінки загальних (емісійних) та видобувних запасів шахтного метану вуглегазових родовищ у зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України
від 7 листопада 2008 року N 523
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
12 січня 2009 р. за N 7/16023**

(витяг)

Відповідно до статті 45 Кодексу України про надра, підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689, з метою встановлення єдиних вимог до порядку геолого-економічної оцінки загальних (емісійних) та видобувних запасів шахтного метану вуглегазових родовищ у зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів та до змісту і оформлення матеріалів, що подаються на державну експертизу й оцінку, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічної оцінки загальних (емісійних) та видобувних запасів шахтного метану вуглегазових родовищ у зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів (далі - Інструкція), що додається.

2. Інструкція набирає чинності через 10 днів після державної реєстрації в Міністерстві юстиції України.

3. З набуттям чинності Інструкцією уважати такими, що не застосовуються на території України, "Временные методические требования к геолого-экономической оценке и подсчету запасов метана в угольных пластах", затверджені ДКЗ СРСР 15 січня 1987 року.

4. Начальнику відділу геолого-економічної експертизи запасів мінеральної сировини Управління горючих та рудних корисних копалин Державної комісії України по запасах корисних копалин Пижучу І. П. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку та після державної реєстрації у десятиденний термін забезпечити тиражування і розсилання Інструкції до установ і організацій, що

здійснюють пошуки, розвідку і розробку вуглегазових родовищ, а також розміщення на сайті ДКЗ.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ

Г. І. Рудько

ПОГОДЖЕНО:

**Голова Державного
комітету
України з питань
регуляторної
політики та
підприємництва**

К. О. Ващенко

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин
від 7 листопада 2008 р. N 523

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
12 січня 2009 р. за N 7/16023

ІНСТРУКЦІЯ

із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічної оцінки загальних (емісійних) та видобувних запасів шахтного метану вуглегазових родовищ у зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція встановлює вимоги до геологічного вивчення метаноносності вугільних пластів та пластів умісних порід - колекторів метану, а також вимоги до підрахунку і державного обліку видобувних та загальних (емісійних) запасів шахтного метану вуглегазових родовищ (ділянок) та їхньої геолого-економічної оцінки; умови, що визначають підготовленість видобувних запасів шахтного метану вуглегазових родовищ (ділянок) до промислового освоєння.

1.2. Інструкція є обов'язковою для виконання підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт з геолого-економічної оцінки запасів метану вуглегазових родовищ (ділянок), підготування їх до промислового освоєння й експлуатації.

1.3. На сучасних технічному й технологічному рівнях видобуток метану з вугленосних товщ (далі - МВТ) здійснюється шляхом:

вилучення метану через свердловини, пробурені з поверхні, у зонах ведення гірничих робіт і на резервних ділянках у режимі попередньої дегазації;

вилучення метану засобами підземної дегазації, що супроводжує видобуток вугілля;

вилучення метану під час постексплуатаційної дегазації зрушених вугільно-породних товщ.

Крім того, деяка кількість метану видобувається з покладів, розташованих у не порушених гірничими роботами вуглепородних товщах.

II. Нормативні посилання

Інструкцію розроблено відповідно до таких законодавчих та підзаконних актів:

Кодекс України про надра.

Гірничий закон України.

Закон України "Про альтернативні види рідкого та газового палива".

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 10.07.98 N 46, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 24.07.98 за N 475/2915.

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ вугілля, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 25.10.2004 N 225, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 08.11.2004 за N 1419/10018.

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432.

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689.

Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75.

III. Терміни та визначення понять

У цій Інструкції нижченаведені терміни та визначення використовуються в такому значенні:

Депресія - різниця тисків у різних середовищах, яка призводить до інтенсивної міграції флюїду із середовища з високим тиском в середовище з низьким (розвантаження масиву).

Емісія метану - виділення метану з вугленосної товщі в гірничу виробку внаслідок виникнення техногенних тріщин та депресії під впливом ведення очисних робіт.

Ефективна пористість - частка з'єднаних між собою порожнин (пор, тріщин, каверн) в об'ємі вугілля і породи, за винятком простору, зайнятого залишковою водою.

Загальна (абсолютна) пористість - частка всіх пор (відкритих і закритих) в об'ємі вугілля чи породи (об'ємна частка в %).

Залишкова газоносність - об'єм газу (метану), який міститься в одиниці об'єму або маси вугілля чи порід, вилучених із свердловини або гірничої виробки без застосування заходів із збереження її природної газоносності, приведеної до нормальних умов, тобто при 20° С і при 760 мм. рт. ст. (м³/т або м³/м³).

Зближений пласт або пропласток вугілля ("супутник") - пласт або пропласток вугілля, з якого в гірничі виробки основного розроблюваного пласта може надходити газ за його підробки чи надробки.

Зона газового вивітрювання - приповерхнева частина вугленосної товщі, в межах якої вміст метану та його гомологів у складі природних газів вугільних пластів становить від 20 - 50 до 60 - 80 %.

Зона метанових газів - це зона вугленосної товщі, де вміст метану та його гомологів у складі природних газів перевищує 80 %.

Метан шахтний - метан, який міститься у відроблюваному вугільному пласті, вугільних пластах, пропластках та пісковиках, які розміщуються в зоні впливу (зоні розвантаження) гірничої виробки під час видобувних гірничих робіт.

Метан шахтний емісійний (далі - МШЕ) - вільний метан, який може надійти в очисні гірничі виробки вугільного пласта, що відробляється, з вуглепородного масиву внаслідок його розущільнення та зниження тиску в зоні дренажу під час видобувних гірничих робіт без застосування дегазації.

Метан шахтний видобувний (далі - МШВд) - вільний метан з концентрацією 25 - 95 %, що каптується паралельно з веденням очисних робіт вакуум-насосними станціями системи супроводжувальної дегазації через спеціально пробурені свердловини. У міжнародній термінології позначається аббревіатурою - СММ (coal mine methane). Як правило, коефіцієнт дегазації на шахтах становить 40 - 55 %.

Метан шахтний вентиляційний (далі - МШВв) - вільний метан вентиляційних викидів шахт з концентрацією, меншою ніж 1 %. У міжнародній термінології позначається аббревіатурою - VAM (ventilation air methane).

Метан свердловинний видобувний (далі - МСВ) - метан вугільних товщ (МВТ) з концентрацією до 95 %, що видобувається свердловинами, пробуреними з поверхні, у процесі випереджальної та супровідної дегазації. У міжнародній термінології позначається аббревіатурою - СВМ (coal bed methane).

Метан вугільних товщ, сорбований (далі - МВТС) - метан вугільних пластів і пропластків, вуглистих порід, розсіяної і концентрованої органіки в породах, у яких міститься вугілля, що утримується в них унаслідок процесів адсорбції і абсорбції.

Метан вугільних товщ, вільний (далі - МВТВ) - метан проникних умісних порід і вугілля, який перебуває у вільному стані (характеризується тиском, температурою і питомим об'ємом та підлягає законам газового стану). Найбільшу кількість вільного метану (до 20 %) містить малометаморфізоване вугілля, що збагачене мікрокомпонентами групи фюзиніту.

Метановість (метанозбагаченість) гірничих виробок - кількість (об'єм) метану, який виділяється в гірничу виробку або в одиницю часу (м^3 за хвилину або іншу одиницю часу - абсолютна метановість), або віднесений до однієї тонни видобутого вугілля (м^3 на одну тонну добового видобутку - відносна метановість).

Метаноносність - об'єм вільного, сорбованого і водорозчиненого метану, що міститься в одиниці маси вугілля (м^3 метану в тонні сухої беззольної маси вугілля - $\text{м}^3/\text{т.с.б.м.}$) чи об'єму породи ($\text{м}^3/\text{м}^3$ або $\text{м}^3/\text{т}$) на місці залягання.

Сорбційна метаноемність - здатність вугілля та інших гірничих порід поглинати вільний метан з навколишнього простору за визначених термодинамічних умов ($\text{м}^3/\text{м}^3$ або $\text{м}^3/\text{т}$).³³

³³ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2009, № 3 (26.01.2009), ст. 92

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ піску та гравію

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України
від 25 червня 2007 року N 198
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
13 липня 2007 р. за N 819/14086**

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 року N 1689, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 року N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ піску та гравію та умов визначення їх підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ піску та гравію, що додається.

2. Інструкція набирає чинності з 1 серпня 2007 року.

3. З набранням чинності Інструкції уважати такою, що не застосовується на території України, "Инструкция по применению классификации запасов к месторождениям песка и гравия", затверджена головою Державної комісії по запасах корисних копалин СРСР 20 серпня 1982 року.

4. Відділу нерудних корисних копалин (Лисенко В. В.):

4.1. Подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

4.2. У десятиденний термін після державної реєстрації забезпечити тиражування та надсилання цього наказу до підприємств і організацій, які подають матеріали геолого-економічної оцінки родовищ піску та гравію на державну експертизу.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

В. о. Голови ДКЗ України

О. П. Мітько

ПОГОДЖЕНО:

**В. о. Голови Державного
комітету України з
питань
регуляторної політики та
підприємництва**

К. О. Ващенко

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України
від 25 червня 2007 р. N 198
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
13 липня 2007 р. за N 819/14086

**Інструкція
із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин
державного фонду надр до родовищ піску та гравію**

1. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція установлює: єдині вимоги до геологічної вивченості розвіданих родовищ (ділянок) піску та гравію; принципи розподілу запасів родовищ за їх промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю; принципи підрахунку запасів піску та гравію, геолого-економічної оцінки родовищ згідно з рівнем їхнього промислового значення; умови, які визначають підготовленість до промислового освоєння розвіданих родовищ піску та гравію.

1.2. Вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання підприємствами, організаціями й установами всіх форм власності та підпорядкування, що здійснюють планування, фінансування, виконання геологорозвідувальних робіт з пошуків та розвідки піску та гравію, проектування розробки та видобування корисних копалин (промислому розробку) на родовищах піску та гравію.

2. Нормативні посилання

Інструкція опрацьована відповідно до таких актів законодавства та державних стандартів:

Кодекс України про надра;

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (далі - Класифікація);

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689;

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865;

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин (далі - Інструкція про зміст), затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр від 04.09.95 N 35, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 01.11.95 за N 394/930;

Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, затверджене наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 03.03.2003 N 34/м, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20.05.2003 за N 377/7698;

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини (далі - Положення про стадії), затверджене наказом Комітету України з питань геології та використання надр від 15.02.2000 N 19, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 02.03.2000 за N 124/4345;

ДСТУ Б В. 2.7-27-95 Пісок із вапняків-черепашників для будівельних робіт. Технічні умови.

ДСТУ Б В. 2.7-29-95 Дрібні заповнювачі природні із відходів промисловості, штучні для будівельних матеріалів, виробів та робіт. Класифікація.

ДСТУ Б В. 2.7-32-95 Пісок щільний природний для будівельних матеріалів, виробів, конструкцій та робіт. Технічні умови.

ДСТУ Б В. 2.7-30-95 Матеріали нерудні для щибених і гравійних основ та покриттів автомобільних доріг. Технічні умови.

ДСТУ Б В. 2.7-43-96 Бетони важкі. Технічні умови.

ДСТУ Б В. 2.7-45-96 Бетони ніздрюваті. Технічні умови.

ДСТУ Б В. 2.7-71-98 (ГОСТ 8269.0-97) Щебінь і гравій із щільних гірських порід і відходів промислового виробництва для будівельних робіт. Методи фізико-механічних випробувань.

ДСТУ Б В. 2.7-72-98 (ГОСТ 8269.1-97) Щебінь і гравій із щільних гірських порід і відходів промислового виробництва для будівельних робіт. Методи хімічного аналізу.

ДСТУ Б В. 2.7-74-98 Крупні заповнювачі природні, із відходів промисловості, штучні для будівельних матеріалів, виробів, конструкцій та робіт. Класифікація.

ДСТУ Б В. 2.7-75-98 Щебінь та гравій щільні природні для будівельних матеріалів, виробів, конструкцій та робіт. Технічні умови.

ДСТУ Б В. 2.7-80-98 Цегла та камені силікатні. Технічні умови.

ГОСТ 4417-75 "Песок кварцевый для сварочных материалов".

ГОСТ 22263-76 "Щебень и песок из пористых горных пород. Технические условия".

ГОСТ 22552.0-76, ГОСТ 22552.1-76, ГОСТ 22552.4-76 "Песок кварцевый, молотые песчаник, кварцит и жильный кварц для стекольной промышленности. Методы анализа".

ГОСТ 22551-77 "Песок кварцевый, молотые песчаник, кварцит и жильный кварц для стекольной промышленности. Технические условия".

ГОСТ 23558-79 "Материалы щебеночные, гравийные и песчаные, обработанные неорганическими вяжущими. Технические условия".

ГОСТ 23735-79 "Смеси песчано-гравийные для строительных работ. Технические условия".

ГОСТ 3647-80 "Материалы шлифовальные. Классификация. Зернистость и зерновой состав. Методы контроля".

ГОСТ 24100-80 "Сырье для производства песка, гравия и щебня из гравия для строительных работ. Технические требования и методы испытаний".

ГОСТ 25214-82 "Бетон силикатный плотный. Технические условия".

ГОСТ 25246-82 "Бетоны химически стойкие. Технические условия".

ГОСТ 7392-85 "Щебень из природного камня для балластного слоя железнодорожного пути. Технические условия".

ГОСТ 7394-85 "Балласт гравийный и песчано-гравийный для железнодорожного пути. Технические условия".

ГОСТ 23845-86 "Породы горные скальные для производства щебня для строительных работ. Технические требования и методы испытаний".

ГОСТ 21520-89 "Блоки из ячеистых бетонов стеновые мелкие. Технические условия".

ГОСТ 20910-90 "Бетоны жаростойкие. Технические условия".

ГОСТ 2138-91 "Пески формовочные. Общие технические условия".

ГОСТ 29234.0-91 "Пески формовочные. Методы испытаний".

3. Терміни та визначення понять

Наведені в Інструкції терміни та визначення понять застосовуються в такому значенні:

3.1. Пісок - сипка осадова дрібноуламкова гірська порода, що складена різною мірою обкатаними зернами (кварц, польові шпати, слюда, інші) та рідше уламками мінералів і порід розміром від 0,05 до 5,0 мм.

3.2. Пісок гравелистий - сипка осадова гірська порода, з умістом уламків розміром більше 5,0 мм від 10 % до 15 %.

3.3. Гравій - пухка крупноуламкова осадова порода, що складена обкатаними уламками міцних порід розміром 5,0 - 70,0 мм, іноді зерен мінералів.

3.4. Валуні - обкатані уламки гірських порід розміром більше 70 мм.

3.5. Гравійно-піщана порода - сипка гірська порода з умістом гравійної складової від 15 % до 30 %.

3.6. Піщано-гравійна порода - сипка гірська порода з умістом гравійної складової більше 30 %.

3.7. Родовища піску та гравію - просторово визначені ділянки надр, у межах яких виявлені, геологічно вивчені та економічно оцінені поклади пісків та гравію, які за своїми властивостями, якістю, умовами залягання та кількістю запасів є економічно доцільними для промислової розробки і використання відповідно до встановлених державних стандартів та технічних вимог споживача.

3.8. Ділянка родовища піску та гравію - просторово обмежена частина родовища піску та гравію, виділена за структурними умовами, технологічними особливостями корисної копалини та іншими ознаками, у межах якої слід проводити окремий підрахунок запасів, яка за кількістю запасів є економічно доцільною для промислової розробки.

3.9. Основна корисна копалина родовища піску та гравію - корисна копалина, що визначає промислове значення родовища, напрям використання його товарної продукції і назву.

3.10. Супутні корисні копалини родовища піску та гравію - корисні копалини і компоненти, видобуток яких здійснюється разом з основною корисною копалиною, а вилучення і промислове використання яких технологічно можливе та економічно доцільне в процесі видобування основної корисної копалини.

3.11. Спільно залягаюча корисна копалина родовища піску та гравію - корисна копалина, що утворює в розкривних та вмісних породах самостійні поклади, селективний видобуток і промислове використання яких технологічно можливі та економічно доцільні в процесі видобутку основної корисної копалини.

3.12. Запаси піску та гравію (загальні запаси) - кількість (обсяги) піску та гравію з відповідними властивостями, які виявлені і підраховані на місці залягання за даними геологічного вивчення відкритих (ідентифікованих) родовищ, які можна видобути для використання.³⁴

³⁴ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2007, № 53 (30.07.2007), ст. 2178

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ мінеральних підземних вод

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві екології та природних ресурсів України від 14 березня 2002 року N 32
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 р. за N 320/6608**

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 5 грудня 2005 року N 295

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 р. N 1689, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ мінеральних вод та умов визначення їх підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ мінеральних вод (далі - Інструкція), що додається.

2. Увести в дію Інструкцію з 1 травня 2002 року.

3. Із введенням у дію Інструкції вважати такою, що не застосовується на території України, "Инструкцию по применению классификации эксплуатационных запасов подземных вод к месторождениям лечебных минеральных вод", затверджену головою Державної комісії по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР 6 червня 1984 р.

4. Відділу експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки запасів родовищ підземних вод, гідромінеральної сировини та лікувальних грязей (Бакаржиєва О. О.):

4.1. У 5-денний термін після затвердження подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4.2. У 15-денний термін після державної реєстрації забезпечити тиражування та надсилання Інструкції до установ і організацій, що належать до сфери управління Мінекоресурсів України та зацікавлених організацій.

5. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ

В. І. Ловинюков

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин

від 14 березня 2002 р. N 32

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

1 квітня 2002 р. за N 320/6608

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин Державного фонду надр до родовищ мінеральних підземних вод

1. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція встановлює:

вимоги до геологічного вивчення родовищ (ділянок родовищ) мінеральних вод відповідно до складності їх геологічної будови;

вимоги до підрахунку, геолого-економічної оцінки і державного обліку експлуатаційних (видобувних) запасів підземних мінеральних вод згідно з рівнем їх промислового значення;

умови, що визначають підготовленість даного родовища (ділянки родовища) до промислового освоєння;

основні принципи оцінки перспективних та прогнозних ресурсів мінеральних підземних вод у межах перспективних площ і територій та ділянок надр.

(абзац п'ятий пункту 1.1 із змінами, внесеними згідно з наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 295)

1.2. Інструкція є обов'язковою для виконання підприємствами, установами й організаціями всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт із пошуків і розвідки родовищ мінеральних вод, проектування і будівництво водозабірних споруд, експлуатацію родовищ мінеральних вод.

1.3. Інструкція розроблена згідно з такими законодавчими та нормативно-правовими актами:

Кодекс України про надра;

Водний кодекс України;

Закон України "Про державну геологічну службу України";

Закон України "Про курорти";

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432;

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689;

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512);

Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75;

Порядок справляння плати за користування надрами для видобування корисних копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12.09.97 N 1014, зі змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 19.01.98 N 42, від 07.03.2000 N 456, від 28.09.2000 N 1481, від 11.07.2001 N 822, від 26.10.2001 N 1426, від 28.02.2002 N 222;

постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2000 N 456 "Про затвердження диференційованих нормативів плати за користування надрами для видобування мінеральних підземних вод";

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи), затверджене наказом Мінекоресурсів України 16.07.2001 N 260, зареєстроване Мін'юстом України 30.07.2001 за N 648/5839.

1.4. Віднесення підземних вод до категорії мінеральних здійснюється відповідно до ДСТУ 878-93 "Води мінеральні питні" або ГСТУ 42.10-02-96 "Води мінеральні лікувальні" на підставі довідки про кондиції, обґрунтованої бальнеологічним висновком установи, спеціально уповноваженої для цього Міністерством охорони здоров'я України (далі - МОЗ України), де зазначаються кондиційні показники якості мінеральних вод, напрями і способи застосування, висновок щодо можливості їх промислового розливу.

1.5. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 07.03.2000 N 456 "Про затвердження диференційованих нормативів плати за користування надрами для видобування мінеральних підземних вод" родовища мінеральних вод розподіляються на 3 групи за їхніми властивостями та на 3 категорії за поширеністю.

Групи мінеральних підземних вод:

природні столові;

лікувальні та лікувально-столові питні для внутрішнього використання;

лікувальні для зовнішнього використання.

Група мінеральних підземних вод визначається відповідно до ДСТУ

878-93 "Води мінеральні питні" або ГСТУ 42.10-02-96 "Води мінеральні лікувальні" на підставі бальнеологічного висновку (довідки про кондиції) і вноситься до протоколів Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ).

Категорії родовищ:

I категорія - родовища унікальних мінеральних підземних вод;

II категорія - родовища рідкісних мінеральних підземних вод;

III категорія - всі інші родовища мінеральних підземних вод.

1.6. Родовище мінеральних вод - це водний об'єкт у надрах з підрахованими експлуатаційними запасами і просторово визначеними межами, у якому утворились сприятливі умови для видобування й подальшого цільового використання мінеральних вод.

1.7. Ділянка родовища мінеральних вод - це просторово обмежена частина родовища мінеральних вод, виділена за геолого-структурними, гідрогеологічними, геоморфологічними умовами або за умовами розташування водозабірних споруд та іншими ознаками, у межах якої існують сприятливі умови для видобування мінеральних вод окремим водозабором.

1.8. Експлуатаційні запаси мінеральних вод - це підрахована за даними геологічного вивчення родовищ (ділянок) кількість мінеральних вод, яка може бути видобута з надр раціональними за техніко-економічними показниками водозаборами в заданому режимі експлуатації за умови відповідності якісних характеристик мінеральних вод вимогам установлених кондицій та допустимого рівня впливу на довкілля протягом розрахункового терміну водокористування.

1.9. Ресурси мінеральних вод (тут і далі за текстом під ресурсами розуміють перспективні та прогнозні ресурси) - оцінені за даними геологічного вивчення надр обсяги мінеральних вод, що характеризують потенційні можливості їх видобування з надр на відповідній території з визначеною забезпеченістю витрат (рівнів) підземних вод.

(пункт 1.9 у редакції наказу Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 295)

1.10. Експлуатаційні запаси мінеральних вод належить підраховувати й обліковувати, а ресурси оцінювати в кубічних метрах на добу. У разі нерівномірної циклічної потреби в мінеральній воді підрахунок і облік експлуатаційних запасів допускається проводити відповідно до циклічного режиму їх видобування протягом року.

(пункт 1.10 із змінами, внесеними згідно з наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 295)

1.11. Експлуатаційні запаси мінеральних вод підраховуються в межах родовищ і їх ділянок.

Просторові межі родовищ та їх ділянок визначаються і обґрунтовуються, виходячи з гідрогеологічних умов, умов формування

експлуатаційних запасів мінеральних вод, надро-, водо- та землекористування, і встановлюються під час проведення державної експертизи експлуатаційних запасів мінеральних вод відповідно до Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512).

1.12. Ресурси мінеральних вод оцінюються в межах басейнів підземних вод, гідрогеологічних районів і окремих ділянок надр за даними спеціальних гідрогеологічних розрахунків.

(пункт 1.12 із змінами, внесеними згідно з наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 295)

1.13. Підрахунок експлуатаційних запасів та оцінка ресурсів мінеральних вод проводяться за кожним типом вод окремо. Облік експлуатаційних запасів мінеральних вод здійснюється у розділі "Мінеральні води" в цілому.

(пункт 1.13 із змінами, внесеними згідно з наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 05.12.2005 р. N 295)

1.14. Видобування мінеральних вод здійснюється в умовах усталеного або неусталеного режимів фільтрації залежно від рівня забезпеченості експлуатаційних запасів поновлюваними джерелами формування.

1.15. В умовах усталеного режиму фільтрації видобування експлуатаційних запасів мінеральних вод повністю забезпечується відновлюваними джерелами формування. У цьому разі експлуатаційні запаси мінеральних вод слід підраховувати на необмежений термін використання за умови збереження джерел їх формування та збереження незмінності екологічного стану довкілля, що існував на момент підрахунку запасів.

1.16. В умовах неусталеного режиму фільтрації експлуатаційні запаси мінеральних вод не повністю забезпечуються поновлюваними джерелами формування. У такому випадку експлуатаційні запаси мінеральних вод належить підраховувати на обмежений термін водокористування. Розрахункове зниження рівня мінеральних вод при цьому не повинно перевищувати допустиме значення на кінець установленого терміну водокористування.

1.17. У процесі експлуатації як при усталеному, так і при неусталеному режимі фільтрації якість мінеральних вод може змінюватися в залежності від гідрохімічних умов родовища, наявності джерел забруднення та ін. Тому у всіх випадках підрахунку експлуатаційних запасів мінеральних вод необхідно обґрунтовувати відповідність якості води вимогам установлених кондицій для її цільового використання протягом розрахункового терміну водоспоживання.

1.18. Вимоги до порядку (режиму) експлуатації родовищ мінеральних вод визначаються водоспоживачами, а можливість застосування цього

порядку (режиму) на родовищі слід визначати в процесі проведення робіт щодо оцінки його експлуатаційних запасів. У заявках на проведення геологорозвідувальних робіт слід зазначати: потребу у воді, термін уведення родовища в експлуатацію, цільове призначення використання мінеральної води, спосіб водовідбору, режим і розрахунковий період експлуатації родовища. У випадку, якщо в заявці термін експлуатації не визначений, для родовищ, що будуть експлуатуватися в умовах неусталеного режиму фільтрації, він приймається таким, що дорівнює 25 років.

1.19. Вибір ділянок для розвідувальних робіт належить узгоджувати із замовником геологорозвідувальних робіт, органами, що здійснюють державне управління в галузі використання і охорони підземних вод, землевласником (землекористувачем) та з державними органами, що здійснюють санітарно-епідеміологічний та ветеринарний нагляд з наданням ними висновків про можливість розміщення водозабору мінеральних вод і організації зони санітарної охорони.

Якщо для організації зони санітарної охорони потрібен благоустрій території, то необхідний комплекс заходів перед проведенням розвідки потрібно узгодити з органами місцевого самоврядування або, за їх дорученням, з місцевими органами виконавчої влади і, якщо такі заходи планується виконувати за рахунок користувача надр, врахувати витрати на їх здійснення в геолого-економічному обґрунтуванні освоєння родовища мінеральних вод.

2. Розподіл родовищ мінеральних вод за складністю геологічної будови, гідрогеологічних та інших умов формування експлуатаційних запасів

2.1. Складність геологічної будови, гідрогеологічних умов родовищ мінеральних вод визначається характером залягання, будовою водоносних горизонтів, мінливістю потужності і фільтраційних властивостей водовмісних порід, особливостями джерел формування кількісних і якісних показників їх експлуатаційних запасів, а також водогосподарськими і еколого-геологічними умовами.

З урахуванням цього, родовища мінеральних вод поділяються на три групи:

1-ша група. Родовища з простими гідрогеологічними, гідрохімічними та гірничо-геологічними умовами, які характеризуються спокійним заляганням водоносних горизонтів, витриманою потужністю та однорідними фільтраційними властивостями водовмісних порід і гідрохімічними показниками цільового водоносного горизонту в межах зони формування експлуатаційних запасів мінеральних вод. Основні джерела формування цих запасів можуть бути кількісно визначені в процесі розвідувальних робіт, що забезпечує проведення обґрунтованого гідродинамічного та гідрохімічного прогнозу роботи проектного водозабору мінеральних вод та його впливу на

довкілля. Водогосподарські умови стабільні, характеризуються наявністю достовірної інформації і можуть бути легко враховані в прогнозах.

2-га група. Родовища зі складними гідрогеологічними, гідрохімічними та гірничо-геологічними умовами, які характеризуються складністю геологічної будови, значною мінливістю потужностей і неоднорідністю фільтраційних властивостей водовмісних порід, складними гідрохімічними умовами, що створюють можливість змін якості мінеральної води у часі, які можуть бути спрогнозовані лише наближено. Частина джерел формування експлуатаційних запасів і їх кількісні зміни у процесі експлуатації визначаються надійно, а частина може бути встановлена лише наближено. Оцінка впливу проектного водозабору на довкілля можлива на якісному рівні або не на всій площі впливу водозабору з однаковим рівнем достовірності. Водогосподарські умови досить складні, характеризуються наявністю декількох водоспоживачів у зоні впливу проектного водозабору, прогноз взаємного впливу від роботи водозаборів ускладнюється фільтраційною мінливістю водовмісних порід.

3-тя група. Родовища з дуже складними гідрогеологічними, гідрохімічними та гірничо-геологічними умовами, що характеризуються високим рівнем мінливості потужності та фільтраційних властивостей водовмісних порід, нестійкістю гідрохімічних показників у просторі і часі, їх мінливістю для різних рівнів збудження цільового водоносного горизонту. Джерела формування експлуатаційних запасів можуть бути оцінені лише наближено. Вплив проектного водозабору на довкілля може оцінюватись лише на якісному рівні із застосуванням методу природно-техногенних аналогів. Водогосподарські умови дуже складні, відзначаються нестабільністю роботи водоспоживачів у зоні впливу проектного водозабору, що в умовах складної фільтраційної неоднорідності водовмісних порід значно знижує достовірність прогнозних показників їх взаємовпливу.

2.2. Під час визначення групи складності родовища для зарахування його до групи більш високої складності достатньо, щоб хоч один із зазначених вище критеріїв відповідав цій групі.

Віднесення родовища (ділянки) мінеральних вод до тої або іншої групи потребує обґрунтування в кожному конкретному випадку.

2.3. У разі оцінки експлуатаційних запасів мінеральних вод за даними джерельного стоку група складності родовища не визначається.³⁵

³⁵ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2002, № 14 (19.04.2002), ст. 787

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу

**Наказ Державної комісії України по запасах
корисних копалин (ДКЗ України)
від 10 липня 1998 року N 46
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
24 липня 1998 р. за N 475/2915**

(витяг)

Відповідно до пункту 16 Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. N 865, а також пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432, НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, що додається.

2. Ця Інструкція є обов'язковою для виконання суб'єктами підприємницької діяльності, що здійснюють геологорозвідувальні роботи, проектування і будівництво нафтогазодобувних підприємств, розробку родовищ вуглеводнів.

3. Ввести в дію цю Інструкцію з 01.01.1999 року.

4. Із введенням в дію цієї Інструкції вважати такою, що не застосовується в Україні, "Инструкцию по применению классификации запасов месторождений, перспективных и прогнозных ресурсов нефти и горючих газов", затверджену головою ДКЗ СРСР 14 жовтня 1983 року.

5. Головному геологу відділу ДКЗ Зіць А.П. подати цю Інструкцію на державну реєстрацію до Мін'юсту України.

6. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

**Голова ДКЗ
України**

В. Ловинюков

ІНСТРУКЦІЯ

із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу

1. Загальні відомості

1.1. Нафта - природна суміш, що складається з вуглеводневих сполук метанової, нафтенової та ароматичної груп, які в пластових і стандартних умовах (0,1 МПа при 20 град.) перебувають у рідкій фазі. Невуглеводневі сполуки присутні в нафті у вигляді сірчастих, азотистих, кисневих, металоорганічних комплексів. Поширеним компонентом є сірка, що міститься в нафті як у вигляді різних сполук, так і у вільному стані. У більшості нафт в пластових умовах міститься, у тій чи іншій кількості, розчинений газ.

За відмінностями складу і фізичних властивостей нафти поділяються на низку типів. Їх типізація провадиться за груповим вуглеводневим і фракційним складом, вмістом сірки та інших неуглеводневих компонентів, асфальтенів і смол.

Груповий вуглеводневий склад відображає вміст (у відсотках за масою) трьох основних груп вуглеводнів - метанових, нафтових і ароматичних. Суттєве значення має наявність розчинених у нафті твердих вуглеводнів - парафінів. За їх кількістю нафти поділяються на малопарафінові (до 1,5 %), парафінові (1,51 - 6 %) і високопарафінові (понад 6 %).

Фракційний склад відображає відносний вміст (у відсотках за масою) тих фракцій нафт, які википають при розгонці до 350 град. і масляних фракцій (дистилятів) з температурою кипіння понад 350 град.

За вмістом сірки нафти поділяються на малосірчасті (до 0,5 %), сірчасті (0,51 - 2 %) і високосірчасті (понад 2 %), а у разі виявлення вмісту більш ніж 0,5 % сірка в нафтах має промислове значення.

За кількістю смол нафти поділяються на малосмолисті (до 5 %), смолисті (5 - 15 %) і високосмолисті (понад 15 %). Концентрація рідких металів (ванадію, хрому, кобальту, нікелю та ін.) у деяких високосмолистих нафтах може сягати промислових значень (див. додаток 4).

Властивості нафт в стандартних умовах суттєво відрізняються від їхніх властивостей в пластових умовах внаслідок впливу розчиненого газу, температури і тиску в надрах. В стандартних умовах основними параметрами є густина, молекулярна маса, в'язкість, температури застигання і кипіння, в пластових умовах - тиск насичення розчиненим газом, газовміст, об'ємний коефіцієнт, коефіцієнт теплового розширення, коефіцієнт стисливості, густина і в'язкість.

1.2. Природний горючий газ (далі - газ) - природна суміш вуглеводневих та неуглеводневих сполук і елементів, які перебувають в пластових умовах у різних фазах (газоподібній, рідкій, твердій) або розчиненими в нафті чи воді, а в стандартних умовах - тільки в газоподібній

фазі. Основними компонентами газу в стандартних умовах є метан і його гомологи - етан, пропан, бутан. Газ часто містить сірководень, гелій, вуглекислий газ, азот і інертні гази, іноді ртуть. Етан, пропан і бутани є сировиною для виробництва скрапленого газу і продукції нафтохімічної промисловості.

Промислове значення має вміст (за об'ємом): етану в газі 3 % і більше, гелію в газі, вільному і розчиненому в нафті, відповідно 0,050 % і 0,035 %, та сірководню більше 0,5 %. Якщо вміст азоту у вільному газі є більшим за 30 %, то можливе його промислове видобування і, відповідно, потрібен облік таких запасів (див. додаток 4).

Основними показниками властивостей газу є молекулярна маса, густина в стандартних умовах, густина відносно повітря, критичні температура і тиск, коефіцієнт надстисливості, об'ємний коефіцієнт, в'язкість, здатність до гідратування, теплота згоряння.

1.3. Конденсат - природна суміш переважно легких вуглеводневих сполук, які перебувають у газі в розчиненому стані за певних термобаричних умов і переходять в рідку фазу в разі зменшення тиску до рівня, нижчого від тиску конденсації. Основними параметрами газу, до складу якого входить конденсат, є потенційний вміст вуглеводнів C5+вищі, густина конденсату в стандартних умовах і тиск початку конденсації.

1.4. Нафта і газ акумулюються в колекторах порового, кавернового, тріщинного і змішаного типів, утворюючи природні скупчення - поклади. Поклад - це будь-яке природне скупчення нафти або газу в пастці, утвореній породою-колектором під покришкою зі слабопроникних і непроникних порід. Поклад може бути утворений одним або кількома пластами-колекторами з єдиною гідродинамічною системою.

1.5. Родовище - це ділянка земної кори, з якою закономірно пов'язані один або більше покладів вуглеводнів, які за кількістю, якістю та умовами залягання є придатними для промислового використання. Родовище може бути однопокладовим і багатопокладовим. Межі родовища визначаються контурами розвіданих і попередньо розвіданих запасів.

1.6. Залежно від фазового стану в стандартних умовах і складу основних вуглеводневих сполук в надрах родовища (поклади) нафти і газу поділяються на:

- нафтові, які містять нафту і розчинений в ній газ;
- газонафтові та нафтогазові (двофазові): у перших основна частина родовища (покладу) нафтова, а газова (газова шапка) займає менший об'єм, у других газова частина (газова шапка) за об'ємом перевищує нафтову;
- газові, які містять тільки газ;
- газоконденсатні, в газі яких міститься конденсат;
- нафтогазоконденсатні, які містять нафту, газ і конденсат.

1.7. Область використання нафти і газу визначається згідно з вимогами державних і галузевих стандартів і технічних умов до складу вуглеводнів. В стандартах визначаються технологія видобутку, способи транспортування і

переробки сировини, які забезпечують її комплексне використання. Промислова цінність вуглеводневих та неуглеводневих компонентів, що містяться у нафті і газі, визначається на основі вимог кондицій згідно з техніко-економічними розрахунками рентабельності їх вилучення і використання.

2. Розподіл родовищ (покладів) нафти і газу за величиною запасів та складністю будови

2.1. За величиною видобувних запасів нафти і газу родовища поділяються на 7 груп:

- унікальні - понад 300 млн. т нафти; понад 300 млрд. куб. м газу;
- крупні - 100 - 300 млн. т нафти; 100 - 300 млрд. куб. м газу;
- великі - 30 - 100 млн. т нафти; 30 - 100 млрд. куб. м газу;
- середні - 10 - 30 млн. т нафти; 10 - 30 млрд. куб. м газу;
- невеликі - 5 - 10 млн. т нафти; 5 - 10 млрд. куб. м газу;
- дрібні - 1 - 5 млн. т нафти, 1 - 5 млрд. куб. м газу;
- дуже дрібні - до 1 млн. т нафти; до 1 млрд. куб. м газу.

2.2. За складністю геологічної будови, фазового стану вуглеводнів, умовами залягання і мінливістю властивостей продуктивних пластів виділяються, незалежно від величини запасів родовища, такі поклади або експлуатаційні об'єкти:

- простої будови, що пов'язані з непорушеними або слабо порушеними структурами; їхні продуктивні пласти містять однофазовий флюїд і характеризуються витриманістю товщин і колекторських властивостей у плані і в розрізі (коефіцієнт піщанистості більше 0,7 і коефіцієнт розчленування менше 2,6);

- складної будови, що мають одно- або двофазовий флюїд і характеризуються значною мінливістю товщин і колекторських властивостей продуктивних пластів у плані і в розрізі, літологічними заміщеннями колекторів слабопроникними породами або наявністю тектонічних порушень (коефіцієнт піщанистості менше 0,7 і коефіцієнт розчленування більше 2,6);

- дуже складної будови, для яких характерні як наявність багатofазних флюїдів, літологічні заміщення, тектонічні порушення, так і невитриманість товщин і колекторських властивостей продуктивних пластів.

2.3. За умовами геологічної будови покладів, фільтраційно-ємкісних властивостей колекторів, пластових флюїдів та інших природних факторів, що впливають на продуктивність свердловин, виділяються важковидобувні запаси нафти і газу.

2.4. Ступінь складності геологічної будови родовища встановлюється за відповідними характеристиками основних покладів, які уміщують переважну частину (понад 70 %) запасів родовища.

3. Розподіл запасів та ресурсів за ступенем їх техніко-економічного вивчення

3.1. Розподіл запасів і ресурсів на групи проводиться за показниками геолого-економічної оцінки (ГЕО) результатів геологічного та техніко-економічного вивчення перспективних ділянок надр (об'єктів) або родовищ. Оцінка у процесі геологічного вивчення окремих об'єктів проводиться періодично із детальністю, яка зростає, з метою визначення їхнього промислового значення, встановлення кондицій на вуглеводневу сировину і прогнозування економічної ефективності інвестицій в реалізацію проектів робіт. Матеріали ГЕО використовуються надрокористувачами для прийняття рішень щодо доцільності інвестування наступних геологорозвідувальних робіт або будівництва нафтогазовидобувних підприємств.

3.2. У процесі геологорозвідувальних робіт з підготовки запасів вуглеводнів до промислового видобутку родовища характеризуються за трьома рівнями геолого-економічних оцінок, які мають одну мету, але різняться за своєю детальністю:

- початкова геолого-економічна оцінка (ГЕО-3), яка провадиться для обґрунтування доцільності пошукових робіт на об'єктах, що підготовлені до глибокого буріння. ГЕО-3 провадиться на підставі попередньо розвіданих запасів і кількісної оцінки перспективних ресурсів вуглеводнів окремих об'єктів ліцензійної ділянки, яка є перспективною для відкриття нових родовищ, та надається у формі техніко-економічних міркувань (ТЕМ) про можливе їх промислове значення. Оцінка економічної ефективності інвестицій у геологорозвідувальні роботи і подальше освоєння передбачуваних родовищ нафти і газу обґрунтовується техніко-економічними розрахунками на підставі доведеної аналогії окремих укрупнених вихідних параметрів з відомими родовищами;

- попередня геолого-економічна оцінка (ГЕО-2) провадиться для обґрунтування економічної доцільності промислового освоєння відкритого родовища (покладу) нафти чи газу і інвестування геологорозвідувальних робіт з його розвідки і підготовки до експлуатації. ГЕО-2 провадиться на підставі попередньо розвіданих і розвіданих запасів і оформлюється як техніко-економічна доповідь (ТЕД) про доцільність подальшої розвідки, в тому числі дослідно-промислової розробки. Оцінка ефективності інвестицій визначається з урахуванням витрат на геологорозвідувальні роботи, видобуток і підготовку вуглеводневої сировини до транспортування. Техніко-економічні показники визначаються розрахунками з використанням конкретних вихідних даних та даних доведеної аналогії;

- детальна геолого-економічна оцінка (ГЕО-1) провадиться з метою визначення рівня економічної ефективності виробничої діяльності нафтогазовидобувного підприємства, створення якого передбачається, оцінки економічної доцільності фінансування робіт з облаштування і видобутку вуглеводнів. ГЕО-1 провадиться на підставі групи розвіданих запасів

вуглеводнів і надається у вигляді техніко-економічного обґрунтування (ГЕО) коефіцієнтів вилучення. Детальність техніко-економічних розрахунків і надійність фінансових показників ГЕО-1 повинні забезпечувати прийняття рішення про інвестування без додаткових досліджень.

3.3. За ступенем техніко-економічного вивчення запаси та ресурси вуглеводнів поділяються на три групи:

- до першої групи належать запаси, на базі яких проведена детальна геолого-економічна оцінка (ГЕО-1) ефективності їх промислового освоєння. Матеріали ГЕО-1, які позитивно оцінені Державною комісією України по запасах корисних копалин, є для інвестора основним документом, який обґрунтовує економічну доцільність фінансування робіт з розробки проектів будівництва нафтогазовидобувного підприємства;

- до другої групи належать запаси, на основі яких виконана попередня геолого-економічна оцінка (ГЕО-2) їхнього промислового значення. Матеріали ГЕО-2 у вигляді техніко-економічної доповіді (ТЕД) повинні пройти апробацію в Державній комісії України по запасах корисних копалин або у замовника (інвестора) робіт з подальшого вивчення і використання цих запасів;

- до третьої групи належать запаси і ресурси, на базі яких проведена початкова геолого-економічна оцінка (ГЕО-3) можливого промислового значення перспективної ділянки надр. Матеріали ГЕО-3 у вигляді техніко-економічних міркувань (ТЕМ) повинні бути схвалені замовником (інвестором) геологорозвідувальних робіт.

4. Розподіл запасів та ресурсів нафти і газу за промисловим значенням

4.1. За промисловим значенням запаси нафти, газу, конденсату та наявні в них корисні компоненти поділяються на групи:

- балансові (нормально економічні) запаси, які на момент підрахунку можна, згідно з техніко-економічними розрахунками, економічно ефективно видобути і використати за умови застосування сучасної техніки і технології видобутку та переробки вуглеводневої сировини, що забезпечують дотримання вимог раціонального використання надр і охорони навколишнього природного середовища;

- умовно балансові (обмежено економічні) запаси, ефективність видобутку і використання яких на момент оцінки не може бути однозначно визначена, а також запаси, що відповідають вимогам до балансових запасів, але з різних причин не можуть бути використані на момент оцінки. Зокрема, використання цієї групи запасів можливе в разі надання пільгових умов видобутку або іншої підтримки інвесторів з боку держави;

- позабалансові (потенційно економічні) запаси, видобуток і використання яких на момент оцінки є економічно недоцільним, але в майбутньому вони можуть стати об'єктом промислового значення;

- з невизначеним промисловим значенням (можливо економічні), запаси, для яких виконано тільки початкову геолого-економічну оцінку з використанням припущених технологічних та економічних вихідних даних.

4.2. Ресурси вуглеводнів (перспективні і прогнозні), кількісна та економічна оцінка яких проводиться за припущеними параметрами, в повному обсязі (загальні ресурси) належать до групи, промислове значення якої не визначено. Ця група ресурсів у відповідності з міжнародними вимогами використовується для обліку кількості ресурсів, які можуть бути залучені для пошуків. Для визначення економічної доцільності подальших пошукових і прогнозно-пошукових робіт та розрахунку їхнього промислового значення при складанні початкової геолого-економічної оцінки (ТЕМ) в загальних ресурсах може виділятися їх видобувна частина. Ця частина ресурсів використовується тільки на галузевому рівні підприємств, які причетні до геологорозвідувальних робіт.

5. Розподіл запасів та ресурсів за ступенем геологічного вивчення

5.1. За ступенем геологічної вивченості запаси нафти і газу поділяються на дві групи - розвідані запаси і попередньо розвідані.

Розвідані запаси - це обсяги нафти і газу, кількість, якість, технологічні властивості, гірничо-геологічні та інші умови залягання яких вивчені з повнотою, достатньою для складання проектів розробки і облаштування родовищ. Основні параметри розвіданих запасів, які зумовлюють проектні рішення з видобутку і підготовки вуглеводневої сировини та охорони навколишнього природного середовища, визначаються за даними безпосередніх вимірів чи досліджень, які виконано в межах покладів за щільною сіткою, в поєднанні з обмеженою екстраполяцією, обґрунтованою даними геологічних, геофізичних, геохімічних та інших досліджень. Розвідані запаси є підставою для проектування будівництва видобувного підприємства і проведення промислової розробки родовища (покладу).

Тип, форма і розміри покладу, умови залягання пластів-колекторів, які містять нафту і газ, встановлюються за результатами буріння пошукових, розвідувальних і експлуатаційних свердловин і визначеними для даного району методами геологічних і геофізичних досліджень. Літологічний склад, тип колектора, колекторські властивості, нафто- і газонасиченість, коефіцієнт витіснення нафти, ефективна нафто- і газонасичена товщина продуктивних пластів вивчені за керном та за матеріалами геофізичних досліджень свердловин. Склад і властивості нафти, газу і конденсату в пластових і стандартних умовах вивчені за даними випробування свердловин. Промислову цінність нафтової облямівки газонафтових покладів, а також продуктивність свердловин, гідропровідність і п'єзопровідність покладу, пластові тиски, температуру, дебіти нафти, газу і конденсату, робочі депресії, зміну дебітів в часі та природні режими, вивчено за результатами випробувань і дослідно-промислової розробки. Гідрогеологічні умови

встановлені за результатами буріння свердловин і за аналогією з сусідніми розвіданими родовищами.

Розвідані запаси визначаються за даними закінченої геологічної розвідки та дослідно-промислової розробки.

Діапазон геологічного вивчення розвіданих запасів охоплює ділянки родовищ, що розбурені експлуатаційними свердловинами згідно з проектом розробки, а також ділянки, що розбурені згідно з технологічною схемою розробки, а також ділянки з пошуковими і розвідувальними свердловинами, на яких вже завершені роботи з дослідно-промислової розробки. З метою більш детального встановлення структури розвіданих запасів вуглеводнів ця група розподіляється на категорії розвіданості, індекси яких є відповідними до категорій "Классификации запасов месторождений, перспективных и прогнозных ресурсов нефти и горючих газов", Л., ВСЕГЕИ, 1983.

Розвідані запаси включають:

категорію А - запаси покладу (його частини) вивчені з детальністю, яка забезпечує повне визначення типу, форми і розмірів покладу, ефективної нафто- і газонасиченої товщини, типу колектора, характеру зміни колекторських властивостей, нафто- і газонасиченості продуктивних пластів, складу і властивостей нафти, газу і конденсату, а також основні особливості покладу, від яких залежать умови його розробки (режим роботи, продуктивність свердловин, пластові тиски, дебіти нафти, газу і конденсату, гідропровідність і п'єзопровідність та ін.);

категорію В - запаси покладу (його частини), нафтогазоносність якого встановлена на підставі отриманих промислових притоків нафти чи газу у свердловинах на різних гіпсометричних відмітках. Тип, форма і розмір покладу, ефективна нафто- і газонасичена товщина, тип колектора, характер зміни колекторних властивостей, нафто- і газонасиченості продуктивних пластів, склад і властивості нафти, газу і конденсату в пластових і стандартних умовах та інші параметри, а також якщо основні особливості покладу, що визначають умови його розробки, вивчені з повнотою, достатньою для виконання проекту розробки покладу;

категорію С1 - запаси покладу (його частини), промислова нафтогазоносність якого встановлена за результатами дослідно-промислової розробки та випробування свердловин з промисловими припливами нафти або газу, геологічних і геофізичних досліджень у невипробуваних свердловинах. Без позитивних результатів дослідно-промислової розробки запаси вуглеводнів не можуть бути віднесені до балансової групи розвіданих запасів. Запаси категорії С1 слід вивчити з докладністю, яка забезпечить отримання вихідних даних для економічного обґрунтування доцільності подальших робіт з організації промислової розробки.

Попередньо розвідані запаси - це група запасів нафти і газу, кількість, якість, технологічні властивості, гірничо-геологічні та інші умови залягання яких вивчені з повнотою, достатньою для техніко-економічного обґрунтування промислового значення родовища. Основні параметри

попередньо розвіданих запасів нафти і газу, що впливають на вибір способів видобутку і підготовки вуглеводневої сировини, оцінюються переважно на підставі екстраполяції даних безпосередніх вимірів чи досліджень в свердловинах, розташованих в межах родовища по рідкій або нерівномірній сітці. Екстраполяція обґрунтовується доведеною аналогією з розвіданими родовищами (покладами), а також даними геологічного, геофізичного та іншого вивчення надр. Попередньо розвідані запаси є основою для обґрунтування доцільності подальшої розвідки та дослідно-промислової розробки.

Попередньо розвідані запаси можуть бути проіндексовані літерою категорії запасів С2. До категорії С2 належать запаси того покладу (його частини), нафтогазоносність якого визначена за результатами випробування та дослідження свердловин (частина свердловин може бути випробувана випробувачем пластів) та геологічних і геофізичних досліджень. До їх числа належать також запаси нерозвіданих частин покладів, що прилягають до ділянок з розвіданими запасами з боку підняття пласта.

Попередньо розвідані запаси використовуються для визначення перспектив родовища, планування геологорозвідувальних робіт чи геолого-промислових досліджень і за умов значної складності геологічної будови для проектування розробки покладів.

5.2. За ступенем геологічного вивчення ресурси нафти і газу поділяються на дві групи: перспективні і прогнозні.

Перспективні ресурси - це обсяги нафти та газу, що пов'язані з об'єктами, підготовленими до глибокого буріння, кількісно оцінені за результатами геологічного, геофізичного, геохімічного та іншого вивчення ділянок надр в межах продуктивних площ з відомими родовищами нафти і газу певного геолого-промислового типу. Перспективні ресурси враховують можливість відкриття нових родовищ (покладів) нафти і газу того самого геолого-промислового типу, існування яких обґрунтовується позитивною оцінкою проявів вуглеводнів у геофізичних та інших аномаліях, природа і перспективність яких доведена. Кількісні оцінки параметрів родовищ (покладів) нафти і газу визначаються на підставі інтерпретації геологічних, геофізичних та інших даних, а також статистичної аналогії. Перспективні ресурси є підставою для геолого-економічної оцінки доцільності проведення пошукових робіт.

Перспективні ресурси можуть бути проіндексовані літерою категорії ресурсів С3. До ресурсів категорії С3 належать ті ресурси нафти і газу, щодо яких не встановлено прямих доказів типу, виду та властивостей вуглеводнів.

На перспективних ділянках надр в межах нафтогазоносного району, які підготовлені до глибокого буріння та оконтурені перевіреними для даного району методами геологічних і геофізичних досліджень, ресурси категорії С3 можуть бути пов'язані із пластами, продуктивність яких встановлена на відомих родовищах району; на флангах відомих родовищ - із невипробуваними або нерозкритими бурінням зануреними частинами

покладів, що прилягають до запасів більш високих категорій.

Прогнозні ресурси - це ті обсяги вуглеводнів (нафти та газу), які враховують потенційну можливість формування родовищ певних геолого-промислових типів, на підставі позитивних стратиграфічних, літологічних, тектонічних та інших передумов, встановлених в межах перспективних площ, де родовища ще не відкриті. Кількісна оцінка прогнозних ресурсів визначається на підставі припущених параметрів за аналогією з тими продуктивними площами, де є відкриті родовища нафти і газу того самого геолого-промислового типу.

Прогнозні ресурси нафти і газу включають:

категорію Д1 - прогнозні ресурси літолого-стратиграфічних комплексів, які оцінюються в межах крупних регіональних структур з доведеною нафтогазоносністю. Кількісна оцінка прогнозних ресурсів нафти і газу категорії Д1 проводиться за результатами регіональних геологічних, геофізичних і геохімічних досліджень і за аналогією з розвіданими родовищами у межах регіону, який оцінюється;

категорію Д2 - прогнозні ресурси нафти і газу тих літолого-стратиграфічних комплексів, які оцінюються у межах значних структур, нафтогазоносність яких ще не доведена. Перспективи нафтогазоносності цих комплексів прогноуються на підставі даних геологічних, геофізичних і геохімічних досліджень. Кількісна оцінка прогнозних ресурсів цієї категорії проводиться за передбаченими параметрами на підставі загальних геологічних уявлень і за аналогією з іншими, більш вивченими регіонами, де є розвідані родовища нафти і газу.

5.3. Запаси корисних компонентів у нафті, газі і конденсаті, які мають промислове значення, підраховуються в контурах запасів нафти і газу за тими самими групами чи категоріями розвіданості.

5.4. Головні ознаки груп запасів та ресурсів за ступенем геологічного вивчення та співставлення їх з категоріями розвіданості запасів і достовірності ресурсів "Классификации запасов месторождений, перспективных и прогнозных ресурсов нефти и горючих газов" 1983 р. наведено в додатку 1 (таблиці 1, 2).

5.5. Нормативні похибки визначення кількості запасів різних груп за геологічною вивченістю залежать від розмірів і складності геологічної будови родовищ (покладів) вуглеводнів. Усереднені значення цих похибок вказані в додатку 1 (таблиця 3).³⁶

³⁶ Повний текст див. Офіційний вісник України, 1998, № 31 (20.08.98), ст. 1195

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ бурштину

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві екології та природних ресурсів України від 10 лютого 2003 року N 29
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 лютого 2003 р. за N 155/7476**

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 р. N 1689, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ бурштину та умов визначення їхньої підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ бурштину (далі - Інструкція), що додається.

2. Увести в дію Інструкцію з 1 липня 2003 р.

3. З уведенням у дію Інструкції вважати такою, що не застосовується у частині стосовно бурштину, "Временную инструкцию по применению Классификации запасов к месторождениям ювелирно-поделочных камней", затверджену головою Державної комісії по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР 30 листопада 1984 р.

4. Відділу експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки запасів родовищ твердих корисних копалин (Телков І. Г.): у 5-денний термін подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

В. І. Ловинюков

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві екології та природних ресурсів України
від 10 лютого 2003 р. N 29
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
25 лютого 2003 р. за N 155/7476

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ бурштину

1. Галузь використання

1.1. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ бурштину (далі - Інструкція) установлює групування родовищ бурштину за геолого-промисловими типами, розподіл родовищ бурштину за величиною запасів та складністю геологічної будови, принципи розподілу запасів бурштину за їхнім промисловим значенням, техніко-економічним і геологічним вивченням, а також вимоги до вивченості родовищ бурштину, підрахунку запасів і підготовленості їх до промислового освоєння, принципи оцінки ресурсів бурштину в межах перспективних ділянок.

1.2. Вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт із розвідки родовищ бурштину, проектування й будівництво гірничодобувних підприємств, експлуатацію родовищ та облік запасів і ресурсів бурштину.

2. Нормативні посилання

Інструкція опрацьована відповідно до таких нормативно-правових актів:

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. N 132/94-ВР.

Гірничий закон України (від 6 жовтня 1999 р. N 1127-XIV. Офіційний вісник України. 1999. N 43).

Закон України "Про державну геологічну службу" (від 4 листопада 1999 р. N 1216-XIV. Офіційний вісник України. 1999. N 48).

Закон України "Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними" (від 18 листопада 1997 р. N 637/97-ВР. Урядовий кур'єр. 12 грудня 1997 р. N 230 - 231).

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432 (далі - Класифікація).

3. Терміни та визначення

Наведені нижче терміни та визначення вживаються в Інструкції у такому значенні:

3.1. **Бурштин** - збірний термін, що об'єднує різновиди викопних смол, придатних для використання в ювелірно-виробній, хімічній, фармацевтичній та інших галузях виробництва.

3.2. **Прояв бурштину (бурштинопрояв)** - місце виявлення шматків або зерен бурштину в природному заляганні.

3.3. **Розсип бурштину** - природне скупчення пухкого уламкового матеріалу в надрах або на поверхні землі, що вміщує бурштин у вигляді кусків та зерен різної величини.

3.4. **Бурштинова руда** - природне мінеральне утворення, що містить бурштин у концентрації достатній та у формі доступній для його промислового видобутку, вилучення й використання.

3.5. **Поклади бурштину** - скупчення бурштинової руди в надрах або на поверхні землі, що оконтурені відповідно до вимог кондицій щодо вмісту, якості й кількості бурштину, умов залягання та розробки.

3.6. **Родовище бурштину** - сукупність зближених покладів бурштинових руд, які за кількістю і якістю бурштину, умовами розробки та реалізації товарної продукції є придатними для промислової експлуатації.

3.7. **Запаси бурштину загальні** - обсяги бурштину, що виявлені та підраховані на місці залягання за даними геологічного вивчення відкритих родовищ.

3.8. **Запаси бурштину видобувні (запаси товарної мінеральної сировини на місці залягання)** - частина загальних запасів бурштину, видобуток і переробка яких на товарну продукцію є економічно доцільними за умови раціонального використання сучасних технічних засобів і технологій та дотримання вимог щодо охорони надр і довкілля.

3.9. **Ресурси бурштину** - обсяги бурштину на місці залягання, наближено оцінені на основі аналізу сприятливих геологічних передумов і позитивних результатів геологічних, геофізичних та інших досліджень як можливі для видобутку й переробки при сучасному техніко-економічному рівні розробки родовищ бурштину.

3.10. **Товарна продукція гірничо-збагачувального виробництва** - бурштин-сирець, що вироблений на підприємстві й підготовлений до реалізації відповідно до вимог ТУ У - 13970826.003-2000 "Бурштин", затверджених генеральним директором ДП "Укрбурштин" 26 грудня 2000 р. та зареєстрованих Рівненським державним центром стандартизації, метрології та сертифікації 14 лютого 2001 р. за N 097/000638.

3.11. **Геолого-промисловий тип родовищ бурштину** - сукупність родовищ бурштину, об'єднаних подібністю геологічних умов їхнього утворення й схожістю речовинного складу та фізико-механічних властивостей індивідів бурштину, що визначилась як реальне джерело постачання бурштину на світовий ринок.

3.12. **Геологорозвідувальні роботи на бурштин** - комплекс спеціалізованих робіт і досліджень, що здійснюються з метою геологічного вивчення надр для пошуку, розвідки та геолого-економічної оцінки родовищ бурштину.

3.13. **Геологорозвідувальний процес на бурштин** - сукупність послідовно й цілеспрямовано здійснюваних дедалі більш детальних геологорозвідувальних робіт із картування, прогнозування, виявлення й геолого-економічної оцінки дедалі більш локальних рудоносних (продуктивних) ділянок надр методом послідовних наближень від рудних районів (полів) до рудних покладів (блоків).

3.14. **Стадія геологорозвідувальних робіт** - визначена нормативно-правовими документами частина геологорозвідувального процесу, що відрізняється притаманними їй об'єктами геологічного вивчення, цілями та методами геологорозвідувальних робіт, вимогами до їхніх кінцевих результатів.³⁷

³⁷ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2003, № 9 (14.03.2003), ст. 427 Офіційний вісник України, 2003, № 14 (18.04.2003), уточнення

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ промислових підземних вод

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 6 жовтня 2009 року N 393
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
26 жовтня 2009 р. за N 981/16997**

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про Державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689 (зі змінами), та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (зі змінами), з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ промислових підземних вод та умов визначення їх підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ промислових підземних вод, що додається.

2. Визнати такою, що не застосовується на території України, "Инструкцию по применению Классификации эксплуатационных запасов подземных вод к месторождениям промышленных вод", затверджену головою Державної комісії по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР 06.06.84.

3. Відділу підземних вод, гідромінеральної сировини та лікувальних грязей (Бакаржієва О. О.) подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Голова Комісії

Г. І. Рудько

ПОГОДЖЕНО:

**Голова Державного
комітету
України з питань
регуляторної
політики та
підприємництва**

О. Кужель

**В. о. Міністра охорони
навколишнього
природного
середовища України**

І. Г. Чернокур

**Міністр промислової
політики
України**

В. Новицький

**Т. в. о. Голови
Державного
комітету України з
промислової
безпеки, охорони праці та
гірничого
нагляду**

А. Дєньгін

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин
від 6 жовтня 2009 р. N 393

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

26 жовтня 2009 р. за N 981/16997

Інструкція

**із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин
державного фонду надр до родовищ промислових підземних вод**

І. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція встановлює вимоги до геологічного вивчення родовищ (ділянок родовищ) промислових вод відповідно до складності їх геологічної будови, вимоги до підрахунку, геолого-економічної оцінки і

державного обліку експлуатаційних (видобувних) запасів підземних промислових вод згідно з рівнем їх промислового значення, умови, що визначають підготовленість певного родовища (ділянки родовища) до промислового освоєння, основні принципи оцінки перспективних та прогнозних ресурсів промислових підземних вод у межах перспективних площ і територій та ділянок надр.

1.2. Вимоги Інструкції є обов'язковими для суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та підпорядкування, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт з пошуків і розвідки родовищ промислових підземних вод, проектування і будівництво водозабірних споруд, експлуатацію родовищ промислових підземних вод.

II. Нормативні посилання

Інструкція розроблена згідно з такими нормативно-правовими актами:

Кодекс України про надра;

Водний кодекс України;

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (далі - Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр);

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689;

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512) (далі - Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин);

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи), затверджене наказом Мінекоресурсів України від 16.07.2001 N 260, зареєстроване в Мін'юсті України 30.07.2001 за N 648/5839 (далі - Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи)).

III. Терміни та визначення

Наведені в Інструкції терміни та визначення застосовуються в такому значенні:

Промислові підземні води - це підземні води, що містять корисні компоненти в кількостях, при яких вилучення їх для подальшого промислового використання є економічно доцільним.

Родовище промислових підземних вод - це водний об'єкт у надрах з

підрахованими експлуатаційними запасами і просторово визначеними межами, у якому утворились сприятливі умови для видобування і використання промислових вод.

Ділянка родовища промислових підземних вод - це просторово обмежена частина родовища промислових підземних вод з підрахованими експлуатаційними запасами, виділена за геолого-структурними, гідрогеологічними умовами, складом і вмістом корисних компонентів у воді або за умовами розташування водозабірних споруд та іншими ознаками, у межах якої існують сприятливі умови для видобування промислових вод окремим водозабором.

Експлуатаційні запаси промислових вод - це підрахована за даними геологічного вивчення родовищ (ділянок) кількість промислових вод, яка може бути видобута з надр раціональними за техніко-економічними показниками водозаборами в заданому режимі експлуатації за умови відповідності якісних характеристик цих вод вимогам установлених кондицій та допустимого рівня впливу на довкілля впродовж розрахункового терміну водокористування.

Ресурси промислових підземних вод (тут і далі під ресурсами розуміють перспективні та прогнозні ресурси) - оцінені за даними геологічного вивчення надр обсяги промислових підземних вод, що характеризують потенційні можливості їх видобування з надр на відповідній території.

IV. Загальні відомості щодо геолого-економічної оцінки родовищ промислових підземних вод

4.1. За сучасним станом з підземних вод у промисловому масштабі вилучаються йод, бром, літій, бор, рубідій, калій, магній, кухонна сіль, сульфати натрію, сульфати калію та інші компоненти.

4.2. Доцільність використання промислових вод слід визначати на основі техніко-економічного обґрунтування (далі - ТЕО) кондицій для підрахунку запасів цих вод, що містять вимоги до їх якості й кількості та технічні умови експлуатації при раціональному й комплексному використанні вод з урахуванням встановленого порядку водокористування та з додержанням заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.

4.3. Придатність промислових вод для використання як сировини для вилучення корисних компонентів визначається головним чином складом і вмістом в них корисних компонентів, технологічними властивостями вод (агресивністю, наявністю шкідливих домішок, інтенсивністю процесів солевідкладення та ін.), а також можливістю скидання (утилізації) відпрацьованих вод.

4.4. При комплексному використанні промислових вод як теплоенергетичних для теплопостачання або як лікувальних мінеральних для бальнеологічних цілей слід керуватися також інструкціями із застосування

Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ відповідно теплоенергетичних і мінеральних підземних вод.

4.5. Родовища промислових вод пов'язані з водоносними горизонтами, поширеними у артезіанських басейнах платформ, у артезіанських басейнах складчастих областей, у озерних пониженнях.

4.6. Видобування промислових вод може відбуватися в умовах усталеного або неусталеного режимів фільтрації залежно від рівня забезпеченості експлуатаційних запасів поновлюваними джерелами формування.

Експлуатація промислових вод, пов'язаних з ізольованими водонапірними системами типу пласта, а також з водоносними горизонтами безстічних озерних понижень, що не мають прямого гідравлічного зв'язку з озерною ропою, зазвичай відбувається при неусталеному режимі фільтрації. При розробці родовищ в озерних пониженнях, де промислові води гідравлічно пов'язані з поверхневою ропою озер, може досягатися усталений режим фільтрації. Незалежно від режиму фільтрації підрахунок запасів промислових вод слід проводити на розрахунковий строк експлуатації, що встановлюється при обґрунтуванні кондицій з урахуванням допустимого зниження рівня води в свердловинах і необхідності збереження впродовж цього строку кондиційної якості води.

4.7. Експлуатаційні запаси промислових вод підраховуються в межах родовищ і їх ділянок.

Просторові межі родовищ та їх ділянок визначаються і обґрунтовуються виходячи з геолого-гідрогеологічних умов, умов формування експлуатаційних запасів промислових вод, надро-, водо- та землекористування і встановлюються під час проведення державної експертизи експлуатаційних запасів промислових вод відповідно до Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.

4.8. Ресурси промислових вод слід оцінювати в межах басейнів підземних вод, гідрогеологічних районів і окремих ділянок надр за даними спеціальних гідрогеологічних розрахунків, а також у межах розвіданих і попередньо розвіданих родовищ або їх ділянок як обсяги ресурсів промислових вод, що характеризують різницю між потенційними можливостями їх видобутку з надр і підрахованими запасами.

4.9. Вимоги до порядку (режиму) експлуатації родовищ промислових вод і необхідний строк їх експлуатації визначаються водоспоживачами або за їх дорученням спеціалізованою проектною організацією. Можливість застосування цього порядку (режиму) на родовищі слід визначати в процесі проведення робіт з оцінки його експлуатаційних запасів. У технічному завданні на проведення геологорозвідувальних робіт слід зазначати: потребу у воді, термін уведення родовища в експлуатацію, цільове призначення використання води, вимоги до її якості, спосіб водовідбору, режим і розрахунковий період експлуатації родовища, шляхи використання або

утилізації відпрацьованих вод.

4.10. Вибір ділянок для розвідувальних робіт належить узгоджувати із замовником геологорозвідувальних робіт, органами, що здійснюють державне управління в галузі використання й охорони підземних вод та охорони довкілля, землевласником (землекористувачем).

V. Розподіл родовищ промислових вод за складністю їх геологічної будови, гідрогеологічних, гідрохімічних та інших умов формування експлуатаційних запасів

5.1. Складність геологічної будови, гідрогеологічних умов родовищ промислових вод визначається характером залягання, будовою водоносних горизонтів, мінливістю потужності й фільтраційних властивостей водовмісних порід, особливостями джерел формування експлуатаційних запасів вод, гідрохімічними, еколого-геологічними умовами.

З урахуванням цього родовища промислових підземних вод поділяються на три групи:

Перша група. Родовища з простими гідрогеологічними умовами, зі спокійним заляганням водоносних горизонтів, витриманих за потужністю, будовою й фільтраційними властивостями водовмісних порід, з відносно однорідними гідрохімічними умовами. Основні джерела формування цих запасів можуть бути кількісно визначені, можливі обґрунтовані гідрохімічний та геолого-екологічний прогнози на строк експлуатації родовища. Можлива достовірна оцінка впливу проектного водозабору на довкілля.

До них належать багато родовищ в артезіанських басейнах платформ і найбільш крупні родовища в артезіанських басейнах складчастих областей з поровими колекторами.

Друга група. Родовища зі складними гідрогеологічними умовами внаслідок мінливості потужності, будови водоносних горизонтів чи фільтраційних властивостей водовмісних порід або зі складними гідрохімічними, геолого-екологічними умовами, що створюють можливість зміни якості води у часі, які можуть бути спрогнозовані лише наближено. Частина джерел формування експлуатаційних запасів і їх кількісні зміни у процесі експлуатації визначаються надійно, а частина може бути встановлена лише наближено. Оцінка впливу проектного водозабору на довкілля можлива на якісному рівні або не на всій площі впливу водозабору з однаковим рівнем достовірності.

Такі родовища зустрічаються в артезіанських басейнах як платформ, так і складчастих областей.

Третя група. Родовища з дуже складними гідрогеологічними, гідрохімічними умовами внаслідок високої мінливості потужності і будови водоносних горизонтів і фільтраційних властивостей водовмісних порід. До них належать окремі родовища в артезіанських басейнах платформ і складчастих областей; родовища обмеженого (осередкового)

розповсюдження, наприклад, тріщинно-жильного типу в складчастих областях; родовища з дуже складними гідрохімічними умовами, характерними для родовищ в озерних пониженнях.

Джерела формування експлуатаційних запасів можуть бути оцінені лише наближено. Вплив експлуатації водозабору на довкілля може бути оцінений лише на якісному рівні із застосуванням переважно методу природно-техногенних аналогів.

5.2. Під час визначення групи складності родовища для зарахування його до групи більш високої складності достатньо, щоб хоч один із зазначених вище критеріїв відповідав цій групі.

Якщо відбувається або планується закачування відпрацьованих або інших вод у водоносні горизонти, що розробляються, група складності родовища (ділянки) визначається з урахуванням достовірності прогнозу зміни якості води.

Віднесення родовища або ділянки до тієї або іншої групи вимагає обґрунтування в кожному конкретному випадку.³⁸

³⁸ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2009, № 83 (06.11.2009), ст. 2831

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ глинистих порід

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин
при Державному комітеті природних ресурсів України
від 2 грудня 2004 року N 263
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
17 грудня 2004 р. за N 1595/10194**

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про Державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 року N 1689, а також пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 року N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ глинистих порід та умов визначення їхньої підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ глинистих порід (далі - Інструкція), що додається.

2. Цей наказ набуває чинності з 1 січня 2005 року.

3. З набранням чинності Інструкцією вважати такою, що не застосовується в Україні, "Инструкцию по применению Классификации запасов к месторождениям глинистых пород", затверджену наказом Державної комісії СРСР по запасах корисних копалин від 20 серпня 1982 року.

4. Начальнику відділу нерудних корисних копалин Державної комісії України по запасах корисних копалин Лисенко В. В. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та забезпечити після державної реєстрації тиражування та надсилання до установ і організацій, що здійснюють планування, фінансування і виконання геологорозвідувальних, а також експлуатаційних робіт на родовищах глинистих порід.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

Г. І. Рудько

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Державному комітеті природних ресурсів України
від 2 грудня 2004 р. N 263
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
17 грудня 2004 р. за N 1595/10194

**Інструкція
із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин
державного фонду надр до родовищ глинистих порід**

1. Галузь використання

1.1. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ глинистих порід (далі - Інструкція) установлює: вимоги до ступеня вивченості розвіданих родовищ (ділянок); принципи розподілу запасів родовищ глинистих порід за їх промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю; принципи підрахунку запасів, геолого-економічної оцінки родовищ і державного обліку запасів згідно з рівнем їх промислового значення; умови, які визначають підготовленість до промислового освоєння розвіданих родовищ глинистих порід, крім каолінів.

1.2. Вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання підприємствами, організаціями й установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування, виконання геологорозвідувальних робіт та видобування корисних копалин (промислому розробку) на родовищах глинистих порід.

2. Нормативні посилання

Інструкція опрацьована відповідно до таких актів законодавства, підзаконних актів та державних стандартів:

Кодекс України про надра;

Водний кодекс України;

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (далі - Класифікація);

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689;

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512);

Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних

копалин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.95 N 75;

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр від 04.09.95 N 35 і зареєстрована в Міністерстві юстиції України 01.11.95 за N 394/930;

Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, затверджене наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 03.03.2003 N 34/м, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20.05.2003 за N 377/7698;

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, затверджене наказом Комітету України з питань геології та використання надр від 15.02.2000 N 19, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 02.03.2000 за N 124/4345;

ДСТУ Б А. 1-54-94 Сировина глиниста для виробництва керамічних будівельних матеріалів;

ДСТУ Б В. 2.7-14-94 Сировина глиниста для виробництва керамзитового гравію та піску. Технічні умови;

ДСТУ Б В. 2.7-17-95 із зміною N 1 Гравій, щебінь і пісок штучні пористі. Технічні умови;

ДСТУ Б В. 2.7-26-95 Сировина глиниста. Метод визначення чутливості глин до сушіння;

ДСТУ Б В. 2.7-28-95 із зміною N 1 Черепиця керамічна. Технічні умови;

ДСТУ Б В. 2.5-8-96 (ГОСТ 15167-93) Вироби санітарні керамічні. Загальні технічні умови;

ДСТУ Б В. 2.7-60-97 Сировина глиниста для виробництва керамічних будівельних матеріалів. Класифікація;

ДСТУ Б В. 2.7-61-97 Цегла та камені керамічні рядові і лицьові. Технічні умови;

ДСТУ Б В. 2.7-67-98 Плити керамічні фасадні та килими з них. Технічні умови;

ГОСТ 8411-74 Трубы керамические дренажные. Технические условия;

ГОСТ 7032-75 Глина бентонитовая для тонкой и строительной керамики;

ГОСТ 8426-75 Кирпич глиняный для дымовых труб;

ГОСТ 286-82 Трубы керамические канализационные. Технические условия;

ГОСТ 961-89 Плитки кислотоупорные и термокислотоупорные керамические. Технические условия;

ГОСТ 474-90 Кирпич кислотоупорный. Технические условия;
ГОСТ 6141-91 Плитки керамические глазурованные для внутренней облицовки стен. Технические условия;
ГОСТ 3226-93 Глины формовочные огнеупорные. Общие технические условия;
ГОСТ 21216.0-12-93 Сырье глинистое. Методы анализа;
ГОСТ 6787-2001 Плитки керамические для полов. Технические условия;
ОСТ 21-78-88 Сырье глинистое (горные породы) для производства керамического кирпича и камней. Технические требования. Методы испытаний;
ТУ 39-688-81 Глинопорошок;
ТУ У В.2.7-00294349.061-2000 Вироби керамічні тротуарні. Технічні умови.³⁹

³⁹ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2004, № 51 (06.01.2005), ст. 3410

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ п'єзооптичного кварцу

Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України

від 19 березня 2007 року N 77

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

8 травня 2007 р. за N 477/13744

(витяг)

Відповідно до статті 45 Кодексу України про надра, підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689, з метою встановлення єдиних вимог до геологічної вивченості розвіданих родовищ (ділянок) п'єзооптичного кварцу; принципів розподілу запасів родовищ п'єзооптичного кварцу за їх промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю; принципів підрахунку запасів п'єзооптичного кварцу, геолого-економічної оцінки родовищ п'єзооптичного кварцу; умов, які визначають підготовленість до промислового освоєння розвіданих родовищ п'єзооптичного кварцу, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ п'єзооптичного кварцу (далі - Інструкція), що додається.

2. Начальнику відділу твердих горючих та рудних корисних копалин Державної комісії України по запасах корисних копалин Євпаку Г. Т. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Після державної реєстрації забезпечити тиражування і розсилання Інструкції до установ і організацій, що здійснюють геолого-економічну оцінку запасів і ресурсів родовищ п'єзооптичного кварцу, а також розміщення на сайті ДКЗ України.

4. У зв'язку з виданням цього наказу визнати такою, що не застосовується на території України в частині, що стосується п'єзооптичного кварцу, "Инструкцию по применению Классификации запасов к месторождениям жильного кварца, горного хрусталя и исландского шпата",

затверджену Державною комісією СРСР по запасах корисних копалин 6 серпня 1984 року.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

Г. І. Рудько

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин
від 19 березня 2007 р. N 77
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
8 травня 2007 р. за N 477/13744

**Інструкція із застосування
Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного
фонду надр до родовищ п'єзооптичного кварцу**

1. Галузь використання

1.1. Ця Інструкція визначає геолого-промислові типи родовищ п'єзооптичного кварцу, установлює принципи розподілу родовищ за величиною запасів та складністю геологічної будови, принципи розподілу запасів за їхнім промисловим значенням, ступенем техніко-економічного і геологічного вивчення, а також вимоги до вивченості розвіданих родовищ п'єзооптичного кварцу, підрахунку запасів і підготовленості їх до промислового освоєння, принципи оцінки ресурсів п'єзооптичного кварцу в межах перспективних ділянок надр.

1.2. Вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт з пошуків та розвідки родовищ п'єзооптичного кварцу, проектування й будівництво гірничодобувних підприємств, експлуатацію родовищ та облік запасів і ресурсів п'єзооптичного кварцу.

2. Нормативні посилання

Інструкція опрацьована відповідно до таких нормативно-правових актів:

Кодекс України про надра.

Гірничий закон України від 6 жовтня 1999 року N 1127-XIV.

Закон України "Про державну геологічну службу України" від 4 листопада 1999 року N 1216-XIV.

Закон України "Про державне регулювання видобутку, виробництва і

використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними" від 18 листопада 1997 року N 637/97-ВР.

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 року N 432 (далі - Класифікація).

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд ДКЗ України матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затверджена наказом ДКЗ України від 04.09.95 N 35, зареєстрована в Мін'юсті України 01.11.95 за N 394/930.

Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2003 року N 1540.

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, затверджене наказом Геолкому України від 15.02.2000 N 19, зареєстроване в Мін'юсті України 02.03.2000 за N 124/4345 (далі - Положення про стадії геологорозвідувальних робіт).

Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки (далі - ДПР) родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, затверджене наказом Мінприроди України від 03.03.2003 N 34/м, зареєстроване в Мін'юсті України 20.05.2005 за N 377/7698.

3. Терміни та визначення

Наведені в Інструкції терміни та визначення вживаються у такому значенні:

Кварц - двоокис кремнію каркасної будови SiO_2 , водяно-прозорий, рідше забарвлений, твердість - 7.00 - 7.25, блиск скляний, злом раковистий.

Кварц має багато різновидів та входить до складу різних за генезисом гірських порід. У процесі вивітрювання він стійкий, переходить у розсипи. Деякі різновиди кварцу належать до ювелірного каміння: це - фіолетовий аметист, жовтий цитрин, рожевий кварц, димчастий кварц, чорний моріон, гірський криштал. Вони використовуються як природна ювелірна, виробна та колекційна сировина.

П'єзооптичний кварц - природні кристали кварцу або їхні частини, з яких можуть бути отримані бездефектні монокристалічні ділянки (монообласті), достатні за розмірами для виготовлення з них оптичних і п'єзооптичних виробів.

Кварцова сировина (кварц-сирець) - товарна продукція гірничого виробництва, представлена кристалами кварцу або їхніми уламками, які відповідають технічним вимогам підприємства щодо п'єзооптичного кварцу.

П'єзокварц - різновид кварцу, що характеризується добре виявленими п'єзоелектричними властивостями і застосовується в радіотехнічних приладах.

Кварц оптичний - різновид кварцу, що має високу прозорість у

видимій та ультрафіолетовій частинах спектра і застосовується для виготовлення оптичних приладів.

Запаси кварцу загальні - обсяги кварцової сировини, виявлені та підраховані на місці залягання за даними геологічного вивчення ділянок надр.

Ресурси кварцу - обсяги кварцової сировини, кількісно оцінені як можливі для видобутку при сучасному техніко-економічному рівні розробки родовищ кварцу.

Прояв кварцу - місце виявлення кварцової сировини в природному заляганні.

Поклад п'єзооптичного кварцу - природне скупчення п'єзооптичного кварцу в надрах або на поверхні землі, вивчене відповідно до вимог кондицій щодо його вмісту, якості й кількості, умов залягання та розробки.

Занориш (зона вільного росту кристалів) - порожнина в пегматиті, що вміщує кристали, які вирости на її стінках.

Погріб - порожнина в кварцовій жилі, що вміщує кристали, які вирости на її стінках.

Родовище п'єзооптичного кварцу - сукупність вивчених і близько розташованих покладів, що вміщують у промислових концентраціях кристали п'єзооптичного кварцу та які за його якістю й кількістю, умовами залягання, розробки і реалізації товарної продукції є економічно придатними для промислової експлуатації.

Геолого-промисловий тип родовищ п'єзооптичного кварцу - сукупність родовищ, об'єднаних подібністю геологічних умов їхнього утворення і схожістю речовинного складу та фізико-хімічних властивостей індивідів кварцу, що визначились як реальні джерела постачання п'єзооптичної сировини на ринок.

Геологорозвідувальні роботи на п'єзооптичний кварц - комплекс спеціальних робіт і досліджень з геологічного вивчення надр з метою пошуку, розвідки та геолого-економічної оцінки родовищ п'єзооптичного кварцу.

Геологорозвідувальний процес - сукупність послідовно й цілеспрямовано здійснюваних дедалі детальніших геологорозвідувальних робіт з картування, прогнозування, виявлення й геолого-економічної оцінки дедалі більш локальних продуктивних ділянок надр методом послідовних наближень від перспективних районів (полів, зон) до окремих покладів (блоків).

Стадія геологорозвідувальних робіт - частина геологорозвідувального процесу, що визначається притаманними їй об'єктами геологічного вивчення, метою та методами геологорозвідувальних робіт, вимогами до їхніх кінцевих результатів.

Пошукові ознаки - геолого-геофізичні прикмети, що вказують на наявність або можливість виявлення родовищ корисних копалин.⁴⁰

⁴⁰ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2007, № 35 (25.05.2007), ст. 1394

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ уранових руд

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин
(ДКЗ України)
при Державному комітеті України з геології і використання надр
від 14 грудня 1998 року N 100
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
10 лютого 1999 р. за N 90/3383**

(витяг)

Відповідно до пункту 16 Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. N 865, а також пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432, **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ уранових руд (додається).
2. Інструкція є обов'язковою для виконання суб'єктами підприємницької діяльності, що здійснюють геологорозвідувальні роботи, проектування і будівництво уранодобувних підприємств, розроблення родовищ урану.
3. Ввести в дію Інструкцію з 1 липня 1999 року.
4. Із введенням у дію Інструкції вважати такою, що не застосовується в Україні, Інструкцію із застосування Класифікації запасів до родовищ радіоактивних руд (ДКЗ СРСР, 1985).
5. Начальнику відділу ДКЗ Панкратову І. М. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Мін'юсту України.
6. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України В. Ловинюков

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по запасах
корисних копалин
при Державному Комітеті України з геології і
використання надр від 14 грудня 1998 р. N 100
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
10 лютого 1999 р. за N 90/3383

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ уранових руд

1. Галузь використання

1.1. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ уранових руд (далі - Інструкція) встановлює: групування родовищ урану за промисловими типами; розподіл родовищ уранових руд за величиною запасів, вмістом урану і складність геологічної будови; принципи розподілу запасів урану за їхнім промисловим значенням, техніко-економічною і геологічною вивченістю; вимоги до вивченості родовищ урану, підрахунку запасів і підготовленості до промислового освоєння; принципи оцінки ресурсів урану перспективних ділянок надр відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432 (далі - Класифікація). Інструкція також враховує основні положення Класифікації ресурсів урану Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) та Міжнародної рамкової класифікації ООН запасів і ресурсів родовищ (ЕКОСОР, 1997).

1.2. Положення та вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання підприємствами, організаціями й установами всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування й виконання геологорозвідувальних робіт, проектування й будівництво гірничодобувних підприємств та розроблення родовищ уранових руд.

2. Нормативні посилання

Інструкція опрацьована на основі таких актів законодавства:

- Кодекс України про надра;
- Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432);
- Положення про порядок проведення державної експертизи і оцінки запасів корисних копалин (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. N 865);
- Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державною комісією України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин (затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних

копалин від 4 вересня 1995 р. N 35, зареєстрована в Мін'юсті України 1 листопада 1995 р. N 394/930);

3. Терміни та визначення

В Інструкції наведені нижче терміни та визначення вживаються в такому значенні:

3.1. Уранова руда - природне або техногенне мінеральне утворення, що містить уран у концентрації достатній та у формі доступній для його промислового вилучення.

3.2. Поклад уранової руди - скупчення уранової руди в надрах або на поверхні землі, оконтурене відповідно до вимог кондицій щодо якості, кількості й умов залягання уранової сировини.

3.3. Родовище уранових руд - сукупність зближених покладів уранових руд у надрах, а також у місцях складування відходів виробництва або втрат продуктів перероблення уранової сировини, які за кількістю, якістю та умовами залягання є придатними для промислового використання. Родовище може бути однопокладовим і багатопокладовим. Межі родовища визначаються контурами розвіданих і попередньо розвіданих запасів.

3.4. Запаси урану (загальні запаси урану) - кількість урану, виявлена та підрахована на місці залягання за даними геологічного вивчення відкритих (ідентифікованих) родовищ (покладів) уранових руд за сіткою вимірів чи досліджень (перетинів).

3.5. Видобувні запаси урану - частина загальних запасів урану, видобування і перероблення якої в товарну продукцію гірничого підприємства економічно доцільні за умови раціонального використання сучасних технічних засобів і технологій та виконання вимог щодо охорони надр і довкілля. Видобувні запаси урану визначаються згідно з прийнятою оптимальною системою розроблення родовища й ураховують втрати й розубожування при видобуванні й переробленні уранової руди в товарну продукцію гірничо-металургійного виробництва.

3.6. Ресурси урану - кількість урану в невідкритих родовищах (покладах) певного геолого-промислового типу, оцінена як можлива для видобутку й перероблення при сучасному техніко-економічному рівні розроблення родовищ та перероблення уранової сировини за даними вивчення геологічної будови ділянок надр або окремих вимірів чи досліджень уранових проявів.

3.7. Товарна продукція уранового підприємства - продукція, вироблена на гірничо-металургійному урановому підприємстві відповідно до визначених стандартів і підготовлена до реалізації. Практично кінцевою товарною продукцією гірничо-металургійного підприємства є закис-окис урану (U₃O₈). Подальше перероблення його, включаючи збагачення за ізотопом ²³⁵u та виготовлення тепловидільних елементів (ТВЕЛів), здійснюється на окремих підприємствах.

3.8. МАГАТЕ - Міжнародне агентство з атомної енергії.⁴¹

⁴¹ Повний текст див. Офіційний вісник України, 1999, № 7 (05.03.99), ст. 263

Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ теплоенергетичних підземних вод

**Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при
Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України
від 7 червня 2007 року N 182
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
21 червня 2007 р. за N 704/13971**

(витяг)

Відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 року N 1689, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 року N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ теплоенергетичних підземних вод та умов визначення їх підготовленості до промислового освоєння **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ теплоенергетичних підземних вод (далі - Інструкція), що додається.

2. Інструкція набирає чинності з 1 серпня 2007 року.

3. З набранням чинності Інструкції визнати такою, що не застосовується на території України, "Инструкция по применению классификации эксплуатационных запасов подземных вод к месторождениям теплоэнергетических вод", затверджена головою Державної комісії по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР 6 червня 1984 року.

4. Відділу підземних вод, гідромінеральної сировини та лікувальних грязей (Бакаржієва О. О.):

4.1. Подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

4.2. У десятиденний термін після державної реєстрації забезпечити тиражування та надсилання цього наказу до підприємств і організацій, які подають матеріали геолого-економічної оцінки родовищ теплоенергетичних підземних вод на державну експертизу.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

Г. І. Рудько

ПОГОДЖЕНО:

**В. о. Голови Державного
комітету
України з питань
регуляторної
політики та
підприємництва**

К. Ващенко

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин

від 7 червня 2007 р. N 182

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

21 червня 2007 р. за N 704/13971

**Інструкція
із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин
державного фонду надр до родовищ теплоенергетичних підземних вод**

1. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція розроблена відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 року N 1689, та пункту 7 Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 року N 432, з метою встановлення єдиних вимог до геологічного вивчення, геолого-економічної оцінки родовищ теплоенергетичних підземних вод та умов визначення їх підготовленості до промислового освоєння.

1.2. Інструкція встановлює:

вимоги до геологічного вивчення родовищ (ділянок родовищ) теплоенергетичних вод відповідно до складності їх геологічної будови;

вимоги до підрахунку, геолого-економічної оцінки і державного обліку експлуатаційних (видобувних) запасів підземних теплоенергетичних вод згідно з рівнем їх промислового значення;

умови, що визначають підготовленість даного родовища (ділянки родовища) до промислового освоєння;

основні принципи оцінки перспективних та прогнозних ресурсів теплоенергетичних підземних вод у межах перспективних площ і територій та ділянок надр.

1.3. Вимоги Інструкції є обов'язковими для суб'єктів господарювання незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, що здійснюють планування, фінансування та виконання геологорозвідувальних робіт з пошуків і розвідки родовищ теплоенергетичних підземних вод, проектування і будівництво водозабірних споруд, експлуатацію родовищ теплоенергетичних підземних вод.

2. Нормативні посилання

Інструкція розроблена згідно з такими законодавчими та нормативно-правовими актами:

Кодекс України про надра;

Водний кодекс України;

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432;

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689;

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512);

Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи), затверджене наказом Мінекоресурсів України від 16.07.2001 N 260, зареєстроване в Мін'юсті України 30.07.2001 за N 648/5839;

Постанова Верховної Ради України від 05.03.98 N 188/98-ВР "Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки".

3. Терміни та визначення

Наведені в Інструкції терміни та визначення застосовуються в такому значенні:

3.1. Теплоенергетичні підземні води - це підземні термальні води, які використовуються для опалювання і виробітку електроенергії. Теплоенергетичні води характеризуються температурою більше 35° С. В окремих випадках для тепlopостачання та інших цілей можуть використовуватись субтермальні підземні води з температурою від 20 до 35° С.

За температурою й агрегатним (фазовим) станом теплоенергетичні підземні води поділяються на дві групи: власно термальні з температурою при виході на поверхню до 100° С і перегріті (пароводяні суміші, суха пара) з температурою більше 100° С.

За температурою в групі теплоенергетичних вод виділяються

низькопотенційні - до 70° С, середньопотенційні - від 70 до 100° С. Перегріті води з температурою понад 100° С належать до групи високопотенційних природних теплоносіїв.

Теплоенергетичні низькопотенційні і середньопотенційні води використовуються для теплопостачання промислових, сільськогосподарських і цивільних об'єктів, а високопотенційні - також для виробітку електроенергії. У багатьох випадках теплоенергетичні води є комплексною гідромінеральною сировиною і можуть використовуватись для вилучення з них корисних компонентів або як лікувальні мінеральні, а відпрацьовані - як технічні.

3.2. Родовище теплоенергетичних підземних вод - це водний об'єкт у надрах з підрахованими експлуатаційними запасами і просторово визначеними межами, у якому утворились сприятливі умови для видобування і використання теплоенергетичних вод.

3.3. Ділянка родовища теплоенергетичних підземних вод - це просторово обмежена частина родовища теплоенергетичних підземних вод з підрахованими експлуатаційними запасами, виділена за геолого-структурними, гідрогеологічними, гідротермальними умовами або за умовами розташування водозабірних споруд та іншими ознаками, у межах якої існують сприятливі умови для видобування теплоенергетичних вод окремим водозабором.

3.4. Експлуатаційні запаси теплоенергетичних вод - це підрахована за даними геологічного вивчення родовищ (ділянок) кількість теплоенергетичних вод, яка може бути видобута з надр раціональними за техніко-економічними показниками водозаборами в заданому режимі експлуатації за умови відповідності якісних характеристик цих вод вимогам установлених кондицій та допустимого рівня впливу на довкілля впродовж розрахункового терміну водокористування.

Під якістю теплоенергетичних вод розуміють комплекс фізико-хімічних показників цих вод та пов'язані з ними властивості: температура, агрегатний (фазовий) стан, хімічний і газовий склад, агресивність та інші специфічні властивості.

3.5. Ресурси теплоенергетичних підземних вод (тут і далі під ресурсами розуміють перспективні та прогнозні ресурси) - оцінені за даними геологічного вивчення надр обсяги теплоенергетичних підземних вод, що характеризують потенційні можливості їх видобування з надр на відповідній території.

4. Загальні відомості щодо геолого-економічної оцінки родовищ теплоенергетичних підземних вод

4.1. Доцільність використання теплоенергетичних вод слід визначати на основі техніко-економічного обґрунтування (далі - ТЕО) кондицій для підрахунку запасів цих вод, що містять вимоги до їхньої якості й кількості та технічні умови експлуатації при раціональному й комплексному використанні

вод з урахуванням встановленого порядку водокористування та додержанням заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.

4.2. Придатність теплоенергетичних вод як джерела тепла визначається головним чином їхньою температурою (тепломісткістю) та можливістю видобування їх у необхідній кількості. Велике значення для практичного використання мають також хімічний та газовий склад, агресивні властивості, інтенсивність процесів солевідкладення й можливі шляхи скидання (утилізації) відпрацьованих вод.

4.3. При комплексному використанні теплоенергетичних вод для вилучення з них корисних компонентів або як лікувальних мінеральних слід керуватися чинними нормативно-правовими актами із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ відповідних видів підземних вод.

4.4. Теплоенергетичні води, призначені для прямого гарячого водопостачання населення, за мікробіологічними, токсикологічними, органолептичними, радіаційно-гігієнічними показниками повинні відповідати вимогам чинних державних стандартів та нормативно-правових актів для питних вод. Придатність теплоенергетичних вод для гарячого водопостачання визначається за погодженням з державними органами, що здійснюють санітарно-епідеміологічний нагляд.

4.5. Вимоги до якості використаних (відпрацьованих) теплоенергетичних вод, які призначені для використання як технічних, визначаються їх користувачами.

4.6. Видобування теплоенергетичних вод може відбуватися в умовах усталеного або неусталеного режимів фільтрації залежно від рівня забезпеченості експлуатаційних запасів поновлюваними джерелами формування.

При усталеному режимі фільтрації експлуатаційні запаси повністю забезпечуються поновлюваними джерелами їхнього формування, але в ряді випадків може змінюватися якість води в часі. Незалежно від режиму фільтрації підрахунок запасів теплоенергетичних вод слід проводити на розрахунковий строк експлуатації, що встановлюється при обґрунтуванні кондицій з урахуванням допустимого зниження рівня води в свердловинах і збереження впродовж цього строку кондиційної якості води, особливо її теплоємності.

4.7. Експлуатаційні запаси теплоенергетичних вод підраховуються в межах родовищ і їх ділянок.

Просторові межі родовищ та їх ділянок визначаються і обґрунтовуються, виходячи з гідрогеологічних та геотермічних умов, умов формування експлуатаційних запасів теплоенергетичних вод, надро-, водо- та землекористування, і встановлюються під час проведення державної експертизи експлуатаційних запасів теплоенергетичних вод відповідно до Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512).

4.8. Ресурси теплоенергетичних підземних вод слід оцінювати в межах басейнів підземних вод, гідрогеологічних районів і окремих ділянок надр за даними спеціальних гідрогеологічних розрахунків, а також у межах розвіданих і попередньо розвіданих родовищ або їх ділянок як обсяги ресурсів термальних вод, що характеризують різницю між потенційними можливостями їх видобутку з надр і підрахованими запасами.

4.9. Вимоги до порядку (режиму) експлуатації родовищ теплоенергетичних вод і необхідний строк їх експлуатації визначаються водоспоживачами або за їхнім дорученням спеціалізованою проектною організацією. Можливість застосування цього порядку (режиму) на родовищі слід визначати в процесі проведення робіт з оцінки його експлуатаційних запасів. У технічному завданні на проведення геологорозвідувальних робіт слід зазначати: потребу у воді, термін уведення родовища в експлуатацію, цільове призначення використання води, вимоги до її температури та інших показників якості, спосіб водовідбору, режим і розрахунковий період експлуатації родовища, шляхи використання або утилізації відпрацьованих вод.

4.10. Вибір ділянок для розвідувальних робіт належить узгоджувати із замовником геологорозвідувальних робіт, органами, що здійснюють державне управління в галузі використання й охорони підземних вод та охорони довкілля, землевласником (землекористувачем).⁴²

⁴² Повний текст див. Офіційний вісник України, 2007, № 47 (06.07.2007), ст. 1957

Про затвердження Положення про проектування гірничодобувних підприємств України та визначення запасів корисних копалин за ступенем підготовленості до видобування

**Наказ Міністерства промислової політики України
від 7 травня 2004 року № 221
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
7 липня 2004 р. за № 846/9445**

(витяг)

Відповідно до Положення про Міністерство промислової політики України, затвердженого Указом Президента України від 21 вересня 2001 року № 849/2001 "Про Положення про Міністерство промислової політики України", **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про проектування гірничодобувних підприємств України та визначення запасів корисних копалин за ступенем підготовленості до видобування (додається).

2. Управлінню гірничорудної промисловості (Надточенко М. М.) забезпечити разом з Юридичним управлінням (Давидчук М. М.) реєстрацію цього наказу в Міністерстві юстиції України.

3. Керівникам гірничодобувних підприємств та проектних організацій незалежно від форм власності, що входять до сфери діяльності Мінпромполітики України, надалі керуватися цим Положенням та забезпечити приведення у відповідність до нього своїх внутрішніх розпорядчих документів.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Федяєва А. Г.

Міністр

О. Л. Неустроєв

ПОГОДЖЕНО:

**Голова Державного
комітету
України з будівництва
та архітектури**

В. І. Череп

**Голова Державного
комітету
України з нагляду
за охороною праці**

С. О. Сторчак

**Голова Державного
комітету
природних ресурсів
України**

М. В. Злочевський

**В. о. Голови Державної
комісії України по запасах
корисних копалин**

Г. І. Рудько

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства промислової політики України
від 7 травня 2004 р. № 221
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
7 липня 2004 р. за № 846/9445

**Положення
про проектування гірничодобувних підприємств України та
визначення запасів корисних копалин за ступенем підготовленості до
видобування**

Це Положення визначає порядок проектування будівництва нових, розширення або реконструкції діючих гірничодобувних підприємств з підземним і відкритим способом розробки, порядок визначення розкритих, підготовлених та готових до виймання запасів та класифікацію гірничих робіт та гірничих виробок гірничодобувних підприємств України.

1. Загальні положення

1.1. Дія цього Положення поширюється на підприємства всіх форм власності, які здійснюють видобування, переробку і збагачення корисних копалин, та проектні організації, які проектують зазначені підприємства.

1.2. Проектування, будівництво і введення в експлуатацію гірничодобувних об'єктів і об'єктів з переробки мінеральної сировини здійснюється відповідно до вимог Кодексу України про надра, а саме:

1.2.1. У проектах будівництва гірничодобувних об'єктів повинні передбачатися:

розташування наземних і підземних споруд, що забезпечує найбільш раціональне та ефективне використання запасів корисних копалин;

способи проведення розкривних робіт, системи розробки родовищ корисних копалин і технічні схеми переробки (підготовки) мінеральної сировини, що забезпечують найбільш повне, комплексне та економічно доцільне вилучення з надр запасів корисних копалин, а також використання наявних у них компонентів;

раціональне використання розкривних порід при розробці родовищ корисних копалин;

складування, збереження та визначення порядку обліку корисних копалин, які тимчасово не використовуються, а також відходів виробництва, що містять корисні компоненти;

геологічне вивчення надр, що розкриваються в процесі будівництва та експлуатації гірничодобувних об'єктів, та складання геологічної і маркшейдерської документації;

рекультивація порушених земель, максимальне збереження ґрунтового покриву;

заходи, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища.

1.2.2. У проектах будівництва об'єктів з переробки мінеральної сировини повинні передбачатися:

застосування технологічних схем, які забезпечують раціональне і комплексне вилучення з видобутої мінеральної сировини наявних у ній компонентів, що мають промислове значення;

раціональне використання, утилізацію, знешкодження або безпечне захоронення відходів переробки (шламу, пилу, стічних вод тощо);

складування, збереження та визначення порядку обліку відходів виробництва, що містять корисні компоненти і тимчасово не використовуються;

заходи, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища.

1.3. Положення розроблено з урахуванням вимог Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза, марганцю та хрому), затвердженої наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 18.10.2002 N 155 і зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 11.11.2002 за N 881/7169.

1.4. Норми технологічного проектування гірничодобувних підприємств чорної металургії з підземним способом розробки, затверджені протоколом Міністерства чорної металургії СРСР від 24.12.85 N 10-187, та Норми технологічного проектування гірничодобувних підприємств чорної металургії з відкритим способом розробки, затверджені протоколом Міністерства чорної металургії СРСР від 11.03.86 N 10-187, діють у частині, що не суперечить цьому Положенню.

4. Класифікація запасів за ступенем підготовленості

4.1. За промисловим значенням запаси корисних копалин поділяються на балансові, умовно балансові і позабалансові запаси родовища.

4.2. До **балансових запасів** родовища належать запаси, які на момент оцінки згідно з техніко-економічними розрахунками можна економічно ефективно видобути і використати при сучасній техніці і технології видобутку та переробки мінеральної сировини, що забезпечують дотримання вимог раціонального, комплексного використання корисних копалин і охорони природи.

4.3. До **умовно балансових запасів** належать запаси, ефективність видобування і використання яких на момент оцінки не може бути однозначно визначена, а також запаси, що відповідають вимогам до балансових запасів, але з різних причин не можуть бути використані на момент оцінки.

4.4. До **позабалансових запасів** родовища належать запаси, видобування і використання яких на момент оцінки є економічно недоцільним, але в майбутньому вони можуть стати об'єктом промислового значення.

Якщо проектом доведена економічна доцільність відробки позабалансових запасів (або їхньої частини), то ці запаси повинні бути в установленому порядку переведені в балансові запаси.

4.5. З числа балансових у процесі розробки родовища виділяються промислові та експлуатаційні запаси.

Промисловими запасами вважаються запаси в межах проектних контурів кар'єрного (шахтного) поля, що підлягають видобуванню з надр відповідно до проекту розробки родовища. Промислові запаси визначаються шляхом вилучення з балансових запасів втрат, передбачених проектом.

Експлуатаційними запасами вважаються обґрунтовані проектом промислові запаси за винятком утрат та з урахуванням збіднення їх при видобуванні.

4.6. У міру уточнення в процесі експлуатації контурів покладів, об'ємної ваги корисної копалини та інших параметрів кількість балансових і промислових запасів підприємства повинна коригуватися. У разі зменшення кількості балансових і промислових запасів їх необхідно списувати у відповідності до вимог Положення про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року N 58.

4.7. За ступенем підготовленості до видобування запаси корисних копалин поділяються на розкриті, підготовлені та готові до виймання.

4.8. В основу класифікації запасів корисних копалин за ступенем підготовленості до видобування покладено виконання певних видів гірничих робіт і проведення необхідних гірничих виробок.

4.9. Забезпеченість підприємства розкритими, підготовленими і готовими до виймання запасами корисної копалини визначається у проекті як частка від ділення кількості цих запасів на середньомісячний видобуток

планового періоду. Плановим періодом для визначення забезпеченості підприємства запасами є півріччя, наступне за звітним періодом.

4.10. Нормативи розкритих, підготовлених і готових до виймання запасів корисних копалин повинні встановлюватися при проектуванні кар'єрів та шахт згідно з пунктом 4.9 цього Положення. Урахування стану та руху запасів за ступенем підготовленості до видобування здійснюється маркшейдерською і геологічною службами підприємства.

4.11. Гірничодобувні підприємства зобов'язані проводити облік стану та руху розкритих, підготовлених і готових до виїмки запасів корисних копалин з метою визначення забезпеченості підприємства цими запасами, обґрунтованого планування обсягів і напрямків гірничих робіт відповідно до виробничої потужності підприємства.

4.12. Звіт про стан та рух розкритих, підготовлених і готових до видобування запасів корисних копалин складається один раз на півріччя. Форма звіту наведена в додатку.⁴³

⁴³ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2004, № 27 (23.07.2004)(частина 2), ст. 1807

РОЗДІЛ 4. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ГЕОЛОГІЇ І РОЗВІДКИ НАДР

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну геологічну службу України

Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 27 листопада 2003 року N 1344-IV, від 23 грудня 2004 року N 2285-IV, від 25 березня 2005 року N 2505-IV, від 20 грудня 2005 року N 3235-IV, від 19 січня 2006 року N 3370-IV, від 9 лютого 2006 року N 3421-IV, від 19 грудня 2006 року N 489-V, від 28 грудня 2007 року N 107-VI (окремі положення Закону України від 28 грудня 2007 року N 107-VI визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 22 травня 2008 року N 10-рп/2008), від 3 березня 2009 року N 1051-VI, від 27 квітня 2010 року N 2154-VI (окремі положення Закону України від 27 квітня 2010 року N 2154-VI, визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 30 листопада 2010 року N 22-рп/2010), від 19 жовтня 2010 року N 2608-VI, від 3 грудня 2010 року N 2774-VI (зміни, внесені Законом України від 3 грудня 2010 року N 2774-VI, застосовуються з 30 листопада 2010 року та діють до 1 січня 2011 року), від 23 грудня 2010 року N 2856-VI

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові основи діяльності державної геологічної служби України.

Розділ I. Загальні положення

Стаття 1. Державна геологічна служба України

Державна геологічна служба України включає спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр, державні підприємства, установи та організації, які організують та проводять геологічне вивчення надр, забезпечують реалізацію державної політики у галузі користування надрами, здійснюють планомірне проведення регіональних геологічних досліджень, пошуків і розвідки необхідних і стратегічно важливих корисних копалин, накопичення і зберігання геологічної інформації про надра, встановлення кондицій на мінеральну сировину для підрахування запасів корисних копалин у надрах, проведення наукових досліджень у сфері геологічного вивчення і використання надр, координують і здійснюють геологічний контроль за діяльністю інших суб'єктів геологічної діяльності.

Стаття 2. Визначення основних термінів

У цьому Законі основні терміни вживаються у такому значенні:

геологічне вивчення надр - спеціальні роботи і дослідження, спрямовані на одержання інформації про надра з метою задоволення потреб суспільства;
геологічна діяльність - виробнича, наукова та інша діяльність, пов'язана з геологічним вивченням надр;

геологічне середовище - частина земної кори (гірські породи, ґрунти, донні відкладення, підземні води тощо), яка взаємодіє з елементами ландшафту, атмосферою та поверхневими водами і може зазнавати впливу техногенної діяльності;

небезпечне геологічне явище - явище, яке є наслідком дії геологічних процесів, що виникають у земній корі під впливом природних чи техногенних чинників або їх спільної дії;

мінерально-сировинна база - сукупність родовищ корисних копалин, у тому числі техногенних, а також відходів від видобування та переробки корисних копалин, придатних для промислового використання;

моніторинг геологічного середовища - система спостережень, збирання, оброблення, передавання, зберігання та аналізу інформації про стан геологічного середовища, прогнозування його змін, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття відповідних рішень;

моніторинг мінерально-сировинної бази - система спостережень, збирання, оброблення, передавання, зберігання та аналізу інформації про розвідані запаси та ресурси корисних копалин, прогнозування їх стану, видобутку та переробки, на основі чого формується Державний фонд родовищ корисних копалин і його резерв.

Стаття 3. Законодавство про державну геологічну службу України

Діяльність державної геологічної служби України регулюється Кодексом України про надра, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 4. Основні завдання державної геологічної служби України

Основними завданнями державної геологічної служби України є: поліпшення та нарощування мінерально-сировинної бази держави як основи розвитку видобувних та переробних галузей національної економіки; геологічне, гідрогеологічне, інженерно-геологічне та еколого-геологічне вивчення і картування геологічного середовища, в тому числі небезпечних геологічних явищ;

моніторинг геологічного середовища і мінерально-сировинної бази; проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень, пов'язаних з розробленням і впровадженням у виробництво наукових і методичних основ прогнозування, пошук та розвідка родовищ корисних копалин, прогнозування змін геологічного середовища та інші потреби геологічного вивчення надр;

створення єдиної інформаційної системи користування надрами; забезпечення охорони та раціонального користування надрами під час видобування корисних копалин та використання надр у цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

сприяння підприємницькій діяльності у сфері користування надрами.

Розділ II. Склад і організація державної геологічної служби України

Стаття 5. Склад державної геологічної служби України

Державну геологічну службу України складають: спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр;

державні підприємства, установи та організації з геологічного вивчення та використання надр, які входять до сфери управління спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр.

Стаття 6. Управління державною геологічною службою України

Управління державною геологічною службою України здійснює Кабінет Міністрів України та спеціально уповноважений ним центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр.

До повноважень спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр належать:

організація проведення державної експертизи звітів щодо результатів геологічного вивчення надр, які подаються користувачами надр Державному інформаційному геологічному фонду України;

здійснення функцій єдиного замовника державного контракту з приросту запасів корисних копалин та головного розпорядника коштів державного бюджету, спрямованих на проведення геологорозвідувальних робіт;

державна реєстрація робіт і досліджень, пов'язаних з геологічним вивченням надр;

організація проведення державної експертизи програм, планів та проектів з геологічного вивчення надр;

здійснення державного геологічного контролю за веденням робіт з геологічного вивчення надр;

організація проведення державної експертизи та оцінки запасів і ресурсів корисних копалин, а також інших геологічних матеріалів;

абзац восьмий частини

другої статті 6 виключено

(абзац восьмий частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.01.2006 р. N 3370-IV)

(дію абзацу восьмої частини другої статті 6 зупинено на 2004 рік (щодо надання повноважень та умов надання спеціальних дозволів (ліцензій) на користування надрами) згідно із Законом України від 27.11.2003 р. N 1344-IV, на 2005 рік - згідно із Законами України від 23.12.2004 р. N 2285-IV, від 25.03.2005 р. N 2505-IV, на 2006 рік - згідно із Законом України від 20.12.2005 р. N 3235-IV)

(дію абзацу восьмої частини другої статті 6 зупинено на 2007 рік в частині надання повноважень та умов надання спеціальних дозволів на користування надрами згідно із Законом України від 19.12.2006 р. N 489-V, на 2008 рік - згідно із Законом України від 28.12.2007 р. N 107-VI)

(зупинення дії абзацу восьмої частини другої статті 6 на 2008 рік, передбачене пунктом 4 статті 67 розділу I Закону України від 28.12.2007 р. N 107-VI, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 22.05.2008 р. N 10-рп/2008)

(дію абзацу восьмої частини другої статті 6 зупинено на 2010 рік в частині надання повноважень та умов надання спеціальних дозволів на користування надрами згідно із Законом України від 27.04.2010 р. N 2154-VI)

(абзац восьмий частини другої статті 6 виключено згідно із Законом України від 23.12.2010 р. N 2856-VI)

(зупинення дії абзацу восьмої частини другої статті 6 на 2010 рік, передбачене підпунктом 5 пункту 12 розділу VII Закону України від 27.04.2010 р. N 2154-VI, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 30.11.2010 р. N 22-рп/2010)

(дію абзацу восьмої статті 6 зупинено в частині надання повноважень та умов надання спеціальних дозволів на користування надрами згідно із Законом України від 03.12.2010 р. N 2774-VI, зміни, внесені Законом України від 03.12.2010 р. N 2774-VI, застосовуються з 30.11.2010 р. та діють до 01.01.2011 р.)

видача суб'єктам господарювання ліцензій на видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення, напівдорогоцінного каміння, здійснення контролю за дотриманням ними ліцензійних умов;

(абзац дев'ятий частини другої статті 6 у редакції Законів України від 19.01.2006 р. N 3370-IV, від 03.03.2009 р. N 1051-VI, із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.10.2010 р. N 2608-VI)

абзац десятий частини другої статті 6 виключено

(зупинення дії абзацу десятої частини другої статті 6 на 2008 рік, передбачене пунктом 4 статті 67 розділу I Закону України від 28.12.2007 р. N 107-VI, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 22.05.2008 р. N 10-рп/2008)

(дію абзацу десятої частини другої статті 6 зупинено на 2010 рік в частині надання повноважень та умов надання спеціальних дозволів на користування надрами згідно із Законом України від 27.04.2010 р. N 2154-VI)

(зупинення дії абзацу десятої частини другої статті 6 на 2010 рік, передбачене підпунктом 5 пункту 12 розділу VII Закону України від 27.04.2010 р. N 2154-VI, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням

(абзац десятий частини Конституційного Суду України від 30.11.2010 р. N другої статті 6 виключено згідно із 22-рп/2010)
Законом України від 23.12.2010 р. N 2856-VI)

(дію абзацу десятого статті 6 зупинено в частині надання повноважень та умов надання спеціальних дозволів на користування надрами згідно із Законом України від 03.12.2010 р. N 2774-VI, зміни, внесені Законом України від 03.12.2010 р. N 2774-VI, застосовуються з 30.11.2010 р. та діють до 01.01.2011 р.)

контроль за дотриманням користувачами надр, незалежно від форм власності, вимог законодавства України про надра, а також встановлених стандартів, норм і правил щодо геологічного вивчення надр;

підготовка аналітичних матеріалів про стан і наслідки геологічного вивчення та використання надр, подання їх відповідним органам виконавчої влади.

Керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр здійснює координацію діяльності державної геологічної служби України і несе персональну відповідальність перед Президентом України та Кабінетом Міністрів України за виконання покладених на неї завдань.

Координація і регулювання геологічної діяльності здійснюються з метою отримання максимальних результатів у сфері геологічного вивчення та наступного використання надр з мінімальним впливом на навколишнє природне середовище.

Стаття 7. Державні підприємства, установи та організації державної геологічної служби України

З метою наукового забезпечення геологічного вивчення надр спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр може створювати науково-дослідні установи та організації, що діють на підставі статутів або положень, затверджених відповідно до законодавства України.

Для проведення робіт і досліджень, пов'язаних з геологічним вивченням надр, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр створює відповідні регіональні або територіальні підприємства, установи та організації.

Залежно від характеру виконуваних робіт і досліджень державні підприємства, діяльність яких спрямована на геологічне вивчення надр, відносяться до категорії стратегічно важливих, їм надається статус казенних та їх майно не підлягає приватизації.

Статути (положення) про державні підприємства, установи та організації державної геологічної служби України затверджуються згідно із законодавством України.

Для проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин при спеціально уповноваженому центральному органі виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр діє Державна комісія України по запасах корисних копалин.

Державна комісія України по запасах корисних копалин провадить на замовлення користувачів надр або за дорученням відповідних центральних

органів виконавчої влади державну експертизу геологічних матеріалів щодо вивчення та використання надр.

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин затверджується Кабінетом Міністрів України.

Для функціонування єдиної державної інформаційної геологічної системи, метою якої є накопичення та надання інформації про надра (геологічної інформації), при спеціально уповноваженому центральному органі виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр діє спеціалізована науково-виробнича установа, положення про яку затверджує Кабінет Міністрів України.

Порядок розпорядження геологічною інформацією затверджується Кабінетом Міністрів України.

Контроль за дотриманням користувачами надр, незалежно від форм власності, вимог законодавства України про надра, а також встановлених стандартів, норм і правил щодо геологічного вивчення і використання надр під час видобування корисних копалин здійснює створена при спеціально уповноваженому центральному органі виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр служба державного геологічного контролю за веденням робіт з геологічного вивчення та використання (видобутку корисних копалин тощо) надр.

(частина десята статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 03.03.2009 р. N 1051-VI, від 19.10.2010 р. N 2608-VI)

Положення про державний геологічний контроль затверджується Кабінетом Міністрів України.

Розділ III. Фінансування геологічної діяльності

Стаття 8. Фінансування робіт з геологічного вивчення надр, передбачених державними цільовими програмами

(назва статті 8 у редакції Закону України від 09.02.2006 р. N 3421-IV)

Фінансування робіт з геологічного вивчення надр здійснюється за рахунок коштів від збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету України, та відрахувань за користування надрами, а також інших коштів, передбачених державними цільовими програмами, спрямованими на нарощування мінерально-сировинної бази.

(частина перша статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 09.02.2006 р. N 3421-IV)

Кошти від збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету України, та відрахувань за користування надрами перераховуються на окремий рахунок Державного бюджету України.

Не перераховані на кінець бюджетного року залишки цільових коштів на геологічне вивчення надр використовуються у новому бюджетному році.

Фінансування державних цільових програм з геологічної розвідки родовищ корисних копалин, що не мають промислового видобутку, здійснюється за рахунок загальних видатків Державного бюджету України та залучення недержавних інвестицій.

(частина четверта статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 09.02.2006 р. N 3421-IV)

Стаття 9. Фінансування місцевих програм і завдань розвитку мінерально-сировинної бази

Фінансування місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони надр здійснюється за рахунок коштів

бюджету Автономної Республіки Крим, обласних, міських, Київського та Севастопольського бюджетів.

Місцеві програми розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони надр здійснюються відповідно до завдань, погоджених з державною геологічною службою України, і затверджуються відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

Стаття 10. Фінансування робіт з геологічного вивчення надр суб'єктами геологічної діяльності

Фінансування робіт з геологічного вивчення надр, не передбачених державними та місцевими програмами і завданнями, здійснюється за рахунок власних коштів суб'єктів геологічної діяльності.

Розділ IV. Особливості діяльності державної геологічної служби України

Стаття 11. Міжнародне співробітництво у сфері геологічної діяльності

Україна здійснює міжнародне співробітництво у сфері геологічного вивчення та використання надр відповідно до міжнародних двосторонніх та багатосторонніх договорів.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр бере участь у підготовці міжнародних договорів України, в установленому порядку представляє інтереси України у сфері геологічного вивчення та використання надр, взаємодіє з міжнародними організаціями інших країн, а також укладає міжнародні договори міжвідомчого характеру.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр координує міжнародну діяльність з цих питань, що провадиться іншими юридичними та фізичними особами України.

Стаття 12. Громадські організації сприяння діяльності державної геологічної служби України

Для сприяння діяльності державної геологічної служби України та популяризації геології в суспільстві можуть створюватися творчі та інші громадські організації, які провадять свою діяльність згідно із законодавством України.

Розділ V. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із Законом України "Про державну геологічну службу України";

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ 4 листопада 1999 року

N 1216-XIV

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)
Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 7 грудня 2000 року N 2120-III, ОВУ, 2000 р., N 52, ст. 2243,
від 12 липня 2001 року N 2665-III, ОВУ, 2001 р., N 33, ст. 1524,
від 20 грудня 2001 року N 2905-III, ОВУ, 2002 р., N 2, ст. 50,
ОВУ, 2002 р., N 5, додаткова інформація,
від 26 грудня 2002 року N 380-IV, ОВУ, 2003 р., N 2, ст. 43,
від 15 травня 2003 року N 762-IV, ОВУ, 2003 р., N 23, ст. 1021,
від 9 липня 2003 року N 1025-IV, ОВУ, 2003 р., N 31, ст. 1597,
від 27 листопада 2003 року N 1344-IV, ОВУ, 2003 р., N 49, ст. 2552,
від 4 березня 2004 року N 1578-IV, ОВУ, 2004 р., N 13, ст. 877,
від 23 грудня 2004 року N 2285-IV, ОВУ, 2004 р., N 52, ст. 3431,
від 25 березня 2005 року N 2505-IV, ОВУ, 2005 р., N 13, ст. 662
(зміни, внесені розділом 63 Закону України від 25 березня 2005 року N 2505-IV,
набрали чинності з 16 травня 2005 року),
від 20 грудня 2005 року N 3235-IV, ОВУ, 2005 р., N 52, ст. 3251,
від 19 січня 2006 року N 3370-IV, ОВУ, 2006 р., N 7, ст. 341,
від 30 листопада 2006 року N 398-V, ОВУ, 2006 р., N 50, ст. 3304,
від 19 грудня 2006 року N 489-V, ОВУ, 2007 р., N 52, ст. 3477,
від 28 грудня 2007 року N 107-VI, ОВУ, 2008 р., N 1, ст. 1
(окремі положення Закону України від 28 грудня 2007 року N 107-VI
визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними),
згідно з Рішенням Конституційного Суду України
від 22 травня 2008 року N 10-рп/2008),
від 3 червня 2008 року N 309-VI, ОВУ, 2008, N 40, ст. 1321,
від 21 травня 2009 року N 1392-VI, ОВУ, 2009, N 46, ст. 1544,
від 27 квітня 2010 року N 2154-VI, ОВУ, 2010, N 32, ст. 1155
(окремі положення Закону України від 27 квітня 2010 року N 2154-VI,
визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними),
згідно з Рішенням Конституційного Суду України
від 30 листопада 2010 року N 22-рп/2010),
від 8 липня 2010 року N 2457-VI, ОВУ, 2010, N 59, ст. 2048,
від 23 вересня 2010 року N 2562-VI, ОВУ, 2010, N 82, ст. 2864,
від 2 грудня 2010 року N 2756-VI, ОВУ, 2010, N 92, ст. 3249,
від 3 грудня 2010 року N 2774-VI, ОВУ, 2010, N 95, ст. 3377
(зміни, внесені Законом України від 3 грудня 2010 року N 2774-VI,
застосовуються з 30 листопада 2010 року та діють до 1 січня 2011 року),

від 22 грудня 2010 року N 2849-VI, ОВУ, 2011, N 3, ст. 164,
від 23 грудня 2010 року N 2856-VI, ОВУ, 2010, N 101, ст. 3619,
від 16 червня 2011 року N 3530-VI, ОВУ, 2011 р., N 53, ст. 2090,
від 8 липня 2011 року N 3687-VI, ОВУ, 2011 р., N 60, ст. 2409,
від 21 жовтня 2011 року N 3959-VI, ОВУ, 2011 р., N 90, ст. 3264,
від 12 квітня 2012 року N 4650-VI

(У тексті Кодексу слова "Державний комітет України по геології і використанню надр" в усіх відмінках замінено словами "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр" у відповідному відмінку згідно із Законом України від 4 березня 2004 року N 1578-IV)

(У тексті Кодексу слово "(ліцензія)" в усіх відмінках і числах виключено згідно із Законом України від 19 січня 2006 року N 3370-IV)

(У тексті Кодексу слова "Верховна Рада Республіки Крим" в усіх відмінках замінено словами "Верховна Рада Автономної Республіки Крим" у відповідному відмінку згідно із Законом України від 16 червня 2011 року N 3530-VI)

(витяг)

Стаття 7. Компетенція Верховної Ради України у сфері регулювання гірничих відносин

До відання Верховної Ради України у сфері регулювання гірничих відносин належить:

- 1) законодавче регулювання гірничих відносин;
- 2) визначення основних напрямів державної політики у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр;
- 3) визначення повноважень органів державної виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих Рад народних депутатів щодо використання та охорони надр;
- 4) затвердження переліку ділянок надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність і не можуть надаватися у користування на умовах угод про розподіл продукції;
- 4¹) встановлення плати за користування надрами та рентної плати за нафту, природний газ і газовий конденсат;
- 5) вирішення інших питань у сфері регулювання гірничих відносин.

(Із доповненнями, внесеними згідно із законами України від 23.09.2010 р. N 2562-VI, від 02.12.2010 р. N 2756-VI, від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

Стаття 8. Компетенція Кабінету Міністрів України у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр

До відання Кабінету Міністрів України у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр належить:

- 1) реалізація державної політики у сфері регулювання гірничих відносин;
- 2) здійснення державного контролю за геологічним вивченням, використанням та охороною надр, а також за утворенням та використанням техногенних родовищ і переробкою мінеральної сировини;
- 3) визначення порядку діяльності органів державної виконавчої влади в галузі використання і охорони надр, координація їх діяльності;
- 4) забезпечення розробки загальнодержавних та регіональних програм у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр;
- 5) визначення темпів використання, подальшого розширення та якісного поліпшення мінерально-сировинної бази;
- 6) визначення порядку використання надр та їх охорони, розробки і затвердження відповідних стандартів, норм і правил;
- 7) встановлення збору за видачу спеціальних дозволів на користування надрами;
- 8) створення єдиної системи Державного інформаційного геологічного фонду та визначення порядку розпорядження геологічною інформацією;
- 9) організація державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин;
- 10) вирішення питань використання надр для складування і захоронення відходів виробництва та інших шкідливих речовин;
- 11) виключено;
- 12) визначення критеріїв щодо визнання запасів корисних копалин незначними;
- 13) укладення угод про розподіл продукції;
- 14) створення постійно діючої міжвідомчої комісії як уповноваженого органу щодо вирішення питань з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції;
- 15) укладення угод про розподіл продукції щодо використання ділянок надр у виключній (морській) економічній зоні, на континентальному шельфі України;
- 16) вирішення інших питань у галузі управління і контролю за використанням та охороною надр.

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 23.09.2010 р. N 2562-VI, від 02.12.2010 р. N 2756-VI, від 21.10.2011 р. N 3959-VI)

Стаття 9. Компетенція Верховної Ради Автономної Республіки Крим у сфері регулювання гірничих відносин

До компетенції Верховної Ради Автономної Республіки Крим у порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законодавчими актами, належить:

- 1) розподіл між відповідними місцевими бюджетами плати за користування надрами;
- 2) виключено;
- 3) розроблення, затвердження та виконання місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони надр;
- 4) оголошення геологічних об'єктів, що становлять наукову або культурну цінність, об'єктами природно-заповідного фонду місцевого значення;
- 5) вирішення інших питань у сфері регулювання гірничих відносин, визначених законом.

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 23.09.2010 р. N 2562-VI, від 16.06.2011 р. N 3530-VI, від 21.10.2011 р. N 3959-VI)

Стаття 9¹. Компетенція обласних, Київської та Севастопольської міських рад у сфері регулювання гірничих відносин

До компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських рад у порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законодавчими актами, належить:

- 1) надання надр у користування для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення;
- 2) виключено;
- 3) погодження клопотань про надання надр у користування з метою геологічного вивчення і розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;
- 4) розподіл між відповідними місцевими бюджетами плати за користування надрами;
- 5) розроблення, затвердження та виконання місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання і охорони надр;
- 6) оголошення геологічних об'єктів, що становлять наукову або культурну цінність, об'єктами природно-заповідного фонду місцевого значення;
- 7) припинення права на користування ділянкою надр у випадках і порядку, передбачених цим Кодексом;
- 8) здійснення контролю за використанням та охороною надр;

9) вирішення інших питань у сфері регулювання гірничих відносин, визначених законом.

(Доповнено статтею 9¹ згідно із
Законом України від 16.06.2011 р. N 3530-VI;
із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 21.10.2011 р. N 3959-VI)

Стаття 9². Компетенція Ради міністрів Автономної Республіки Крим у сфері регулювання гірничих відносин

До компетенції Ради міністрів Автономної Республіки Крим у порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законодавчими актами, належить:

- 1) надання надр у користування для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення;
- 2) погодження клопотань про надання надр у користування з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;
- 3) розроблення та забезпечення виконання місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання і охорони надр;
- 4) припинення права користування ділянкою надр у випадках і порядку, передбачених цим Кодексом;
- 5) здійснення контролю за використанням та охороною надр;
- 6) вирішення інших питань у сфері регулювання гірничих відносин, визначених законом.

(Доповнено статтею 9² згідно із
Законом України від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

Стаття 10. Компетенція сільських, селищних, міських і районних Рад народних депутатів у сфері регулювання гірничих відносин

До відання сільських, селищних, міських та районних Рад народних депутатів на їх території у порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законодавчими актами, належить:

- 1) погодження клопотань про надання надр у користування з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних копалин місцевого значення;
- 2) реалізація місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони надр;
- 3) обмеження діяльності підприємств, установ, організацій і громадян у випадках і порядку, передбачених цим Кодексом;
- 4) здійснення контролю за використанням та охороною надр;
- 5) вирішення інших питань у сфері регулювання гірничих відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 11. Органи, що здійснюють державне управління у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр

Державне управління у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр здійснюють Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр, Державний комітет України по нагляду за охороною праці, Рада Міністрів Республіки Крим, інші державні органи, місцеві Ради народних депутатів і органи виконавчої влади на місцях відповідно до законодавства України.

Стаття 12. Участь громадян та їх об'єднань у здійсненні заходів щодо раціонального використання та охорони надр

Громадяни та їх об'єднання сприяють Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим Радам народних депутатів і спеціально уповноваженим органам державної виконавчої влади у здійсненні заходів щодо раціонального використання та охорони надр.

(Із доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року

(витяг)

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Затвердити Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року (додається).
2. Кабінету Міністрів України розробити та затвердити до 31 березня 2011 року Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища.
3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ
21 грудня 2010 року
N 2818-VI

ЗАТВЕРДЖЕНО
Законом України
від 21 грудня 2010 року
N 2818-VI

ОСНОВНІ ЗАСАДИ (СТРАТЕГІЯ) державної екологічної політики України на період до 2020 року

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні у кілька разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу.

Тривалість життя в Україні становить у середньому близько 66 років (у Швеції - 80, у Польщі - 74). Значною мірою це зумовлено забрудненням навколишнього природного середовища внаслідок провадження виробничої діяльності підприємствами гірничодобувної, металургійної, хімічної промисловості та паливно-енергетичного комплексу.

Першопричинами екологічних проблем України є:

успадкована структура економіки з переважаючою часткою ресурсо- та енергоємних галузей, негативний вплив якої був посилений переходом до ринкових умов;

зношеність основних фондів промислової і транспортної інфраструктури;

існуюча система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, регулювання використання природних ресурсів, відсутність чіткого розмежування природоохоронних та господарських функцій;

недостатня сформованість інститутів громадянського суспільства;

недостатнє розуміння в суспільстві пріоритетів збереження навколишнього природного середовища та переваг сталого розвитку;

недотримання природоохоронного законодавства.

Надра

За даними кадастрового обліку, в Україні на початок 2009 року налічувалося 8658 родовищ з 97 видами корисних копалин і майже 12 тисяч їх проявів. Одними з найбільших за обсягом є запаси вугілля, залізних, марганцевих і титаноцирконієвих руд, а також графіту, каоліну, калійних солей, сірки, вогнетривких глин, облицювального каменю. Частка їх в Україні є значною. Загалом у 2009 році функціонувало більше 2 тисяч гірничодобувних підприємств. Загальна кількість розроблених родовищ становить 3 тисячі. В обсягах видобутку переважають залізорудна сировина, флюсові вапняки, кам'яне вугілля, а також будівельне каміння.

Більшість корисних копалин в Україні видобувається в межах кількох головних гірничопромислових регіонів - Донецького, Криворізько-Нікопольського, Прикарпатського. Довготривале інтенсивне використання ресурсів надр у цих регіонах призвело до значних змін геологічного середовища та виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Головними чинниками негативного впливу є надзвичайно висока концентрація гірничодобувних підприємств, високий рівень виробленості переважної більшості родовищ, недостатній обсяг фінансування робіт, спрямованих на зменшення впливу на навколишнє природне середовище, зумовленого розробкою родовищ.

Забезпечення екологічно збалансованого природокористування

Всесвітня Конференція ООН з питань навколишнього природного середовища і розвитку ухвалила декларацію та визнала концепцію сталого розвитку домінантною ідеологією цивілізації у XXI столітті.

Сталий соціально-економічний розвиток будь-якої країни означає таке функціонування її господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і

високоєфективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Інтеграція екологічної політики та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління

Врахування майбутнього впливу на довкілля на етапі планування політик, планів і програм розвитку не є законодавчо обов'язковим в Україні на відміну від законодавства ЄС.

Природоохоронні аспекти не набули широкого відображення в галузевих економічних політиках. Запровадження новітніх екологічно чистих технологій та поширення найкращого досвіду є дуже повільними. Низькі ціни на енергоресурси, що втримуються протягом тривалого часу, а також високий рівень зношеності обладнання призвели до того, що Україна посідає шосте місце у світі за обсягом споживання газу, перевищуючи в 3 - 4 рази показники країн Європи. Лише протягом останніх трьох років в умовах підвищення ціни на газ вживаються заходи, спрямовані на розвиток джерел відновлюваної та альтернативної енергетики.

Необхідно також вирішити питання щодо охорони навколишнього природного середовища на об'єктах військово-оборонного промислового комплексу, недоступність яких для відповідного нагляду та контролю призводить до порушень природоохоронного законодавства, забруднення поверхневих та ґрунтових вод нафтопродуктами, знищення природних ландшафтів, незадовільного відновлення не придатних до використання земель. Вітчизняними підприємствами та іншими суб'єктами господарювання не створено систему екологічного управління та екологічного маркування продукції. На 2009 рік в Україні налічується 1630 підприємств, що отримали сертифікати системи управління якістю, в тому числі 55 - системи екологічного управління. Лише для 256 видів продукції 27 товаровиробників отримали екологічний сертифікат на відповідність міжнародним екологічним критеріям згідно з вимогами міжнародних стандартів серії ISO 14000.

Інтеграція екологічної політики до галузевих політик, обов'язкове врахування екологічної складової при складанні стратегій, планів і програм розвитку України, впровадження екологічного управління на підприємствах, екологізація господарської діяльності є шляхом до сучасної секторальної екологічної політики, що реалізується у країнах Західної та Центральної Європи.

Ціль 2. Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки

Завданнями у цій сфері є:

підвищення рівня екологічної безпеки шляхом запровадження до 2015 року комплексного підходу до проведення оцінки ризиків, запобігання та

мінімізації наслідків стихійних лих відповідно до Йоганнесбурзького плану дій:

геологічне середовище та надра

впровадження до 2020 року екологічно безпечних технологій проведення гірничих робіт, обов'язкової рекультивації та екологічної реабілітації територій, порушених внаслідок провадження виробничої діяльності підприємствами хімічної, гірничо-добувної, нафтопереробної промисловості, зокрема забезпечення до 2020 року рекультивації земель на площі не менше 4,3 тисячі гектарів;

забезпечення максимально повного використання видобутих корисних копалин, мінімізації відходів при їх видобутку та переробці;

здійснення до 2015 року державного обліку артезіанських свердловин та обладнання їх засобами виміру обсягів видобутої води;⁴⁴

⁴⁴ Повий текст див. Офіційний вісник України, 2011, № 3 (24.01.2011), ст. 158

ПОСТАНОВА Верховної Ради України

Про стан дотримання вимог природоохоронного законодавства при здійсненні діяльності, пов'язаної з надрокористуванням в Україні

Заслухавши інформацію Кабінету Міністрів України про стан дотримання вимог природоохоронного законодавства при здійсненні діяльності, пов'язаної з користуванням надр в Україні, Верховна Рада України відзначає особливе національне значення питання, пов'язаного із забезпеченням раціонального та невиснажливого використання природних ресурсів, дотриманням вимог природоохоронного законодавства, збереженням і відтворенням природних комплексів.

Виходячи з інтересів державної безпеки, нагальної необхідності забезпечення економічної незалежності, власної сировинної бази держави, збереження та відтворення природного середовища, вжиття термінових заходів щодо підвищення ефективності користування надрами, Верховна Рада України **постановляє**:

1. Діяльність Кабінету Міністрів України щодо забезпечення ефективної державної політики у сфері користування надрами, комплексного економічного підходу до оцінки мінерально-ресурсного потенціалу країни, удосконалення нормативно-правової бази з питань інноваційного та інвестиційного забезпечення при здійсненні державного управління у цій сфері визнати недостатньою.

2. Визнати, що негативний вплив на навколишнє природне середовище, порушення природної екологічної рівноваги є наслідком:

1) відсутності затвердженої державної концепції розвитку геологічної галузі з визначенням довгострокової стратегії користування надрами, механізму переходу підприємств галузі на самоокупність та самофінансування, відокремлення виконавчих функцій по безпосередньому виконанню геологічних робіт від функцій замовлення цих робіт, контролю за їх виконанням та здійсненням дозвільних функцій;

2) неодноразового реформування протягом останніх чотирьох років спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр;

3) відсутності комплексного підходу до освоєння родовищ корисних копалин, яким забезпечувалося б максимальне залучення власної сировинної бази та об'єднання мінерально-сировинного, гірничодобувного та металургійних комплексів у єдину систему на основі сучасних високих технологій;

4) відсутності механізму диференційованих платежів, які встановлюються за видами корисних копалин;

5) відсутності належної адміністративної та кримінальної відповідальності надрокористувачів за систематичні порушення вимог природоохоронного законодавства під час освоєння родовищ, застосування недосконалих технологій та техніки підприємствами видобувних галузей промисловості;

6) невизначеності умов державної експертизи та контролю за виконанням виробничих програм користувачів надр, недостатнього економічного обґрунтування розрахунків державних часток і часток інвесторів при видачі спеціальних дозволів (ліцензій) на проведення пошуку (розвідки) та промислової розробки родовищ корисних копалин;

7) виснаження сировинних баз діючих підприємств, низьких темпів введення в експлуатацію нових родовищ корисних копалин, значного скорочення обсягів геологорозвідувальних робіт;

8) недотримання вимог статті 39 Закону України "Про нафту і газ" щодо укладання власниками спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами страхових угод при промисловій розробці родовищ нафти і газу;

9) недостатньої інформованості учасників конкурсів на отримання спеціального дозволу (ліцензії) на користування надрами про характеристику екологічного стану ліцензійної ділянки;

10) несприятливих для підприємництва обсягів відрахувань коштів замовників на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населених пунктів.

3. Основними напрямками вдосконалення державної політики у сфері надрокористування є:

1) удосконалення законодавства, системи державного управління контролю та нагляду, розробка та затвердження державної концепції розвитку геологічної галузі з визначенням довгострокової стратегії користування надрами з метою їх раціонального використання;

2) вжиття комплексу економічних, правових та організаційних заходів з метою залучення інвестицій на розвиток і відтворення мінерально-сировинного комплексу України;

3) затвердження Верховною Радою України концепції розвитку мінерально-сировинної бази, яка має включати довгострокову стратегію раціонального користування надрами, механізм переходу підприємств галузі на часткову самоокупність та самофінансування, відокремлення виконавчих функцій по безпосередньому виконанню геологічних робіт від функцій замовлення цих робіт, контролю за їх виконанням та дозвільних функцій, перегляд вимог до державного замовлення на геологорозвідувальні роботи;

4) проведення за рахунок державного бюджету випереджаючих геологічних досліджень з метою прогнозування, виявлення та оцінки запасів корисних копалин, забезпечення комплексного підходу при освоєнні родовищ на основі сучасних високоліквідних технологій;

5) запровадження економічних механізмів стимулювання діяльності із забезпечення приросту та відтворення запасів корисних копалин за рахунок коштів надрокористувачів;

6) створення державної системи заохочення та санкцій щодо надрокористувачів під час проведення геологорозвідувальних робіт і розробки родовищ корисних копалин з метою забезпечення комплексного освоєння родовищ корисних копалин за умови дотримання вимог природоохоронного законодавства;

7) створення сприятливих і рівних умов для всіх суб'єктів господарської діяльності на ринку користування надрами в отриманні дозволів та ліцензій; внесенні обов'язкових платежів за користування надрами; вільному доступі до газотранспортної мережі; прозорому та об'єктивному нарахуванні рентних платежів за видобування природних ресурсів.

4. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

1) розробити та подати на розгляд Верховної Ради України такі проекти законів:

про затвердження Загальнодержавної програми поліпшення екологічного стану гірничодобувних регіонів України;

про надання земельних ділянок, які перебувають у власності громадян або юридичних осіб, для ведення гірничих робіт;

про порядок обов'язкового страхування гірничодобувних підприємств для забезпечення у подальшому виконання робіт із відновлення довкілля гірничодобувних регіонів та закриття і ліквідації підприємств;

про рентну плату за використання природних ресурсів, з встановленням єдиного порядку розрахунку плати за видобування корисних копалин;

про природні лікувальні ресурси, що належать до надр;

про внесення змін та доповнень до Закону України "Про нафту і газ" та Кодексу України про надра, з метою створення державного органу з питань ліцензування господарської діяльності в галузі надрокористування у складі центрального виконавчого органу;

про виробничо-технологічні втрати під час видобування та транспортування корисних копалин;

2) при підготовці проекту положення про Державний комітет природних ресурсів України передбачити покладання на нього функцій спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр, а також щодо забезпечення державного контролю відповідно до законодавства;

3) прискорити доопрацювання проекту нової редакції Кодексу України про надра, передбачивши в ньому визначення компетенції спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері користування надрами, посилення відповідальності надрокористувачів за порушення вимог природоохоронного законодавства, забезпечення його кодифікації та усунення суперечностей з іншими законодавчими актами у сфері користування надрами;

4) прискорити підготовку проектів нормативно-правових актів щодо механізму введення в дію у повному обсязі Закону України "Про угоди про розподіл продукції", з метою стимулювання та активізації інвестиційної діяльності з користування надрами недержавних суб'єктів господарської діяльності у цій галузі, їх доступу до систем транспортування нафти і газу, сприятливої тарифної політики;

5) підготувати та затвердити нормативно-правові документи щодо дослідно-промислової експлуатації родовищ для кожного виду родовищ корисних копалин та її диференціації по групах родовищ;

6) посилити відповідальність надрокористувачів за забруднення поверхневих та підземних вод, підтоплення і заболочування територій, засолення ґрунтів, вилучення земельних угідь з сільськогосподарського обороту, незворотні деформації земної поверхні, забруднення атмосфери тощо; забезпечити належний державний нагляд та контроль з боку міністерств та інших центральних органів виконавчої влади за дотриманням надрокористувачами вимог природоохоронного законодавства; створити такі організаційні умови і системи проведення робіт, що унеможливають порушення такого законодавства;

7) розробити програми технічного переоснащення підприємств гірничодобувної галузі з метою вдосконалення технологій видобутку, повної та комплексної розробки родовищ, переробки корисних копалин, мінімізації обсягів утворення відходів з максимальним їх використанням у виробництві та розвитку вітчизняного машинобудування для забезпечення потреб галузі;

8) забезпечити організацію робіт з видобутку корисних копалин, що базуються на впровадженні прогресивних технологій, техніки та реалізації економічно обґрунтованих природоохоронних заходів;

9) розробити і затвердити в установленому порядку керівні та інструктивні документи щодо виводу з експлуатації об'єктів з видобутку корисних копалин під час проведення реструктуризації гірничодобувної та нафтогазової галузей з урахуванням вимог природоохоронного законодавства;

10) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів, які затверджені до 1992 року, щодо проведення робіт, пов'язаних з видобутком корисних копалин, у тому числі щодо лібералізації режиму секретності у сфері користування надрами, у відповідність із законодавством;

11) розробити методики визначення розмірів збитків, заподіяних внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства при здійсненні діяльності, пов'язаної з користуванням надрами, та подати пропозиції щодо внесення змін до відповідних законів для забезпечення правової основи відшкодування цих збитків;

12) упорядкувати процедуру видачі спеціальних дозволів (ліцензій) на користування надрами і встановити в ліцензійних угодах відповідальність надрокористувачів за порушення природоохоронного законодавства;

13) удосконалити існуючу організацію взаємодії при поводженні з відходами між підприємствами, установами і організаціями, які займаються утилізацією, переробкою та використанням вторинних ресурсів;

14) забезпечити стабільне фінансування геологорозвідувальних робіт та щорічне збільшення його обсягів на 20 % відповідно до Указу Президента України від 15 вересня 2003 року N 1039 "Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів";

15) забезпечити безумовне дотримання вимог статті 39 Закону України "Про нафту і газ" щодо укладання власниками спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами страхових угод при промисловій розробці родовищ нафти і газу;

16) забезпечити повну інформованість учасників конкурсів на отримання спеціального дозволу (ліцензії) на користування надрами про характеристику екологічного стану ліцензійної ділянки;

17) внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2000 року N 1930 "Про встановлення граничного розміру залучення коштів замовників на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населених пунктів" з метою зменшення розміру відрахувань з 25 % до 5 % вартості будівництва об'єктів нафтогазодобувної галузі; призупинити дію зазначеної постанови на період геологічного вивчення та дослідно-промислової розробки родовищ.

5. Кабінету Міністрів України протягом місяця з дня прийняття цієї Постанови розробити та подати на розгляд Верховної Ради України план заходів щодо виконання викладених у ній рекомендацій.

6. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

**Голова Верховної Ради
України**

В. ЛИТВИН

**м. Київ 20 листопада 2003
року N 1310-IV**

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про заходи щодо підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр

З метою підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр та поліпшення забезпечення потреб України в корисних копалинах **постановляю**:

1. Кабінету Міністрів України:

1) здійснити в установленому порядку заходи щодо створення у місячний строк Національної акціонерної компанії "Надра України" (далі - Компанія), зокрема:

а) затвердити статут Компанії, визначивши її основними завданнями:

проведення пошукових та розвідувальних робіт на родовищах корисних копалин в Україні та поза її межами, а також здійснення переробки окремих видів корисних копалин;

сприяння залученню інвестицій у розвиток розвідки, розробки та промислової експлуатації родовищ корисних копалин;

забезпечення поліпшення та нарощування мінерально-сировинної бази держави як основи розвитку видобувних та переробних галузей національної економіки;

геологічне, гідрогеологічне, інженерно-геологічне та еколого-геологічне вивчення геологічного середовища, в тому числі небезпечних геологічних явищ;

б) затвердити персональний склад спостережної ради Компанії, призначити голову, заступників голови та членів правління Компанії;

в) забезпечити формування статутного фонду Компанії. З цією метою, зокрема, визначити:

відкриті акціонерні товариства, пакети акцій яких закріплено в установленому порядку в державній власності і які передаються до статутного фонду Компанії;

державні та казенні підприємства, які підлягають перетворенню в державні акціонерні товариства, з наступною передачею акцій до статутного фонду Компанії;

г) затвердити перелік державного майна, яке передається в користування Компанії для забезпечення її діяльності;

2) вирішити в установленому порядку питання щодо закріплення у державній власності 100 відсотків акцій Компанії, а також недопущення

відчуження цих акцій з державної власності, використання для формування статутних фондів будь-яких підприємств та передачі в управління будь-яким особам;

3) привести свої рішення у відповідність із цим Указом.

2. Контроль за виконанням цього Указу покласти на Першого віце-прем'єр-міністра України Ю. Єханурова.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ 14 червня 2000 року

№ 802/2000

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 6 листопада 1997 р. N 1242
Київ**

Про реорганізацію галузі "Геологія і розвідка надр"

З метою ефективного забезпечення розвитку мінерально-сировинної бази України, здійснення структурної перебудови в галузі та проведення єдиної політики у сфері вивчення, використання та охорони надр Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Підтримати ініціативу Державного комітету по геології і використанню надр щодо проведення реструктуризації галузі "Геологія і розвідка надр" із залишенням за відповідними державними геологічними підприємствами та організаціями здійснення регіонального геологічного вивчення надр з метою отримання інформації про наявність мінеральної сировини, пошук і розвідку найбільш необхідних та стратегічно важливих корисних копалин (нафта, газ, золото, уран, рідкісноземельні метали тощо) і перетворення тих підприємств та організацій, приватизація яких не заборонена законодавчими актами, у відкриті акціонерні товариства, які виконуватимуть геологорозвідувальні роботи з пошуку і детальної розвідки всіх інших видів корисних копалин.

2. Державному комітетові по геології і використанню надр вжити заходів щодо реорганізації галузі "Геологія і розвідка надр", а саме:

виділити у двомісячний термін з державних геологічних підприємств підрозділи, які здійснюють регіональні геологічні та геоecологічні дослідження, лабораторні роботи тощо, і на їх базі створити державні регіональні геологічні підприємства;

провести у тримісячний термін реструктуризацію державних геологічних підприємств і на базі їх відокремлених структурних підрозділів створити самостійні підприємства;

забезпечити проведення організаційних заходів щодо підготовки до приватизації геологічних підприємств, приватизація яких не заборонена законодавчими актами, а також подання ними до державних органів приватизації документів, необхідних для прийняття рішення про їх приватизацію до 31 грудня 1997 року;

розробити в 1 кварталі 1998 р. проект положення про Державний комітет по геології і використанню надр та подати його Кабінетові Міністрів України.

3. Доручити Державному комітетові по геології і використанню надр разом із заінтересованими міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади подати у десятимісячний термін Кабінетові Міністрів України проект закону про Державну геологічну службу України, передбачивши в ньому, що основними функціями цієї служби будуть організація та проведення єдиної політики користування надрами, планомірне проведення регіональних геологічних досліджень, пошук і розвідка найбільш необхідних та стратегічно важливих корисних копалин (нафта, газ, золото, уран, рідкісноземельні метали тощо), забезпечення накопичення, зберігання геологічної інформації про вивчення надр, встановлення кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів корисних копалин у надрах, проведення наукових досліджень у сфері геологічного вивчення і використання надр, а також, що ця служба підпорядковуватиметься Державному комітетові по геології і використанню надр.

Прем'єр-міністр України

В. ПУСТОВОЙТЕНКО

**УКАЗ
Президента України**

**Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів
України**

(витяг)

1. Затвердити Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України (додається).
2. Кабінету Міністрів України привести у тримісячний строк свої рішення у відповідність із цим Указом.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

**м. Київ
13 квітня 2011 року
N 452/2011**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 13 квітня 2011 року N 452/2011

**ПОЛОЖЕННЯ
про Міністерство екології та природних ресурсів України**

1. Міністерство екології та природних ресурсів України (Мінприроди України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Мінприроди України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні і забезпеченні реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та у межах своєї компетенції біологічної, генетичної та радіаційної безпеки, поводження з відходами, пестицидами і агрохімікатами, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (надр, поверхневих та підземних вод, внутрішніх морських вод і територіального моря, атмосферного повітря, лісів, тваринного (у тому числі водних живих ресурсів, мисливських та немисливських видів тварин) і

рослинного світу та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України (далі - природні ресурси), відтворення та охорони земель, збереження, відтворення і невиснажливого використання біо- та ландшафтного різноманіття, формування, збереження і використання екологічної мережі, організації, охорони та використання природно-заповідного фонду, збереження озонового шару, регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання у межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, розвитку водного господарства і меліорації земель, геологічного вивчення та раціонального використання надр, а також у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання, відтворення та охорону природних ресурсів.

2. Мінприроди України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України, наказами Мінприроди України, дорученнями Президента України, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями Мінприроди України є:

1) формування державної політики у сферах:

охорони навколишнього природного середовища, екологічної та в межах своєї компетенції біологічної, генетичної та радіаційної безпеки, поводження з відходами, пестицидами і агрохімікатами, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, відтворення та охорони земель, збереження, відтворення та невиснажливого використання біо- та ландшафтного різноманіття, формування, збереження та використання екологічної мережі, організації, охорони та використання природно-заповідного фонду, охорони атмосферного повітря, збереження озонового шару, регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату і адаптації до його змін і виконання у межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, розвитку водного господарства і меліорації земель, геологічного вивчення та раціонального використання надр;

державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання, відтворення і охорону природних ресурсів, відтворення та охорону земель, екологічну та у межах своєї компетенції радіаційну безпеку, охорону та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, збереження, відтворення і невиснажливе використання біо- та ландшафтного різноманіття, формування, збереження і використання екологічної мережі, з питань поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, дотримання вимог біологічної і генетичної безпеки щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та

практичному використанні генетично модифікованих організмів (ГМО) у відкритій системі, здійснення державного геологічного контролю;

2) реалізація державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та в межах своєї компетенції біологічної і генетичної безпеки, поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, відтворення та охорони земель, збереження, відтворення і невиснажливого використання біо- та ландшафтного різноманіття, формування, збереження та використання екологічної мережі, організації, охорони та використання природно-заповідного фонду, охорони атмосферного повітря, збереження озонового шару, регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання в межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї та реалізація у межах компетенції державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

⁴⁵

⁴⁵ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2011, № 29 (26.04.2011), ст. 1258

УКАЗ Президента України

Про Положення про Державну службу геології та надр України

1. Затвердити Положення про Державну службу геології та надр України (додається).
2. Кабінету Міністрів України в місячний строк:
привести свої рішення у відповідність із цим Указом;
вирішити питання щодо передачі в установленому порядку до сфери управління Державної служби геології та надр України зі сфери управління Міністерства екології та природних ресурсів України підприємств, необхідних для забезпечення виконання покладених на Державну службу геології та надр України функцій.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ 6 квітня 2011 року N
391/2011

ПОЛОЖЕННЯ про Державну службу геології та надр України

ЗАТВЕРДЖЕНО Указом
Президента України від 6 квітня 2011
року N 391/2011

1. Державна служба геології та надр України (Держгеонадра України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів України (далі - Міністр), входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.
2. Держгеонадра України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства екології та природних ресурсів України (далі - Міністерство), іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України та Міністра, а також цим Положенням.
3. Основними завданнями Держгеонадр України є:
внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр;
реалізація державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

4. Держгеонадра України відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру для погодження і внесення їх у встановленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України;

2) здійснює функції замовника державного контракту з приросту запасів корисних копалин;

3) здійснює державний облік родовищ, запасів і проявів корисних копалин;

4) веде державний баланс запасів корисних копалин;

5) веде державний кадастр родовищ і проявів корисних копалин;

6) здійснює облік параметричних, пошукових, розвідувальних та експлуатаційних нафтових і газових свердловин;

7) веде державний резерв розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння;

8) формує державний фонд родовищ корисних копалин та резерв цього фонду;

9) здійснює державну реєстрацію і облік робіт і досліджень, пов'язаних із геологічним вивченням надр;

10) веде єдину інформаційну систему користування надрами;

11) веде банк гідрогеодеформаційної та геофізичної інформації;

12) видає у встановленому порядку спеціальні дозволи на:

геологічне вивчення родовищ корисних копалин;

геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислому розробку родовищ корисних копалин;

видобування корисних копалин;

геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислому розробку родовищ з подальшим видобуванням нафти і газу (промисловою розробкою родовищ);

будівництво та експлуатацію підземних споруд, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;

створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне та рекреаційно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.);

виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції;

13) зупиняє та анулює в установленому порядку дію спеціальних дозволів на користування надрами, поновлює їх дію;

14) здійснює переоформлення спеціальних дозволів на користування

надрами, внесення до них змін та видачу дублікатів, продовжує термін дії спеціальних дозволів на користування надрами;

15) видає, анулює, зупиняє та переоформлює ліцензії на видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння;

16) організовує роботу Комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин та Міжвідомчої комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин при Державній комісії по запасах корисних копалин, Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції;

17) здійснює комплексне геологічне картування територій для детального сейсмічного районування;

18) здійснює державний контроль за геологічним вивченням надр (державний геологічний контроль) та раціональним і ефективним використанням надр України, у тому числі:

виконанням вимог щодо охорони надр під час ведення робіт з їх вивчення;

виконанням державних програм геологорозвідувальних робіт, геологічних завдань і замовлень;

обґрунтованістю застосування методик і технологій, якістю, комплексністю, ефективністю робіт із геологічного вивчення;

виконанням рішень з питань методичного забезпечення робіт із геологічного вивчення та використання надр;

дотриманням нормативів, стандартів та інших вимог щодо геологічного вивчення і використання надр, умов спеціальних дозволів на користування надрами та угод про умови користування надрами;

повнотою вивчення геологічної будови надр, гірничо-технічних, інженерно-геологічних, геолого-екологічних та інших умов вивчення родовищ корисних копалин;

відповідністю геологорозвідувальних робіт і наукових досліджень державним контрактам і замовленням, а також проектам за проведенням таких робіт;

використанням технічних засобів і методів ведення робіт із геологічного вивчення надр, які б виключали невиправдані втрати корисних копалин і погіршення їх якості;

своєчасністю та відповідністю встановленим вимогам введення в експлуатацію розвіданих родовищ корисних копалин;

дотриманням під час дослідно-промислової експлуатації родовищ корисних копалин технологій, які б забезпечували необхідне їх вивчення, не знижуючи при цьому промислову цінність;

збереженням розвідувальних гірничих виробок і свердловин для розробки родовищ корисних копалин, збереженням геологічної документації, зразків порід, дублікатів проб, які можуть бути використані при подальшому вивченні надр;

обґрунтованістю напрямів пошукових, розвідувальних і інших робіт з геологічного вивчення надр;

своєчасністю і правильністю державної реєстрації робіт із геологічного вивчення і використання надр, наявністю спеціальних дозволів на користування надрами і виконання передбачених ними умов;

повнотою і вірогідністю вихідних даних про кількість та якість запасів основних та спільно залягаючих корисних копалин і компонентів, що містяться в них, а також наданням підприємствами та організаціями звітних балансів запасів корисних копалин;

обліком видобування нафти, газу та супутніх компонентів;

виконанням рішень Державної комісії України по запасах корисних копалин;

веденням пошуково-розвідувальних та інших робіт щодо геологічного вивчення підземних вод;

19) виявляє недіючі свердловини на воду і вживає заходів щодо їх ліквідації або ремонту і подальшого використання;

20) у межах своїх повноважень розглядає справи про адміністративні правопорушення та накладає адміністративні стягнення; проводить перевірки, за результатами яких складає акти, видає приписи щодо усунення фактів порушень вимог нормативно-правових актів;

21) контролює додержання ліцензіатами ліцензійних умов з видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння;

22) контролює додержання користувачами нафтогазоносних надр умов дозволів на введення родовища або окремого покладу нафти та газу в дослідно-промислову та промислову розробку;

23) здійснює в межах повноважень державний контроль ефективності і цільового використання державних коштів, що спрямовуються на геологічне вивчення надр;

24) погоджує забудову площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення;

25) вносить Міністру пропозиції щодо переліку корисних копалин України загальнодержавного та місцевого значення, а також щодо встановлення квот на видобування окремих видів корисних копалин загальнодержавного значення;

26) погоджує норми відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини і гідромінеральні ресурси;

27) забезпечує розвиток мінерально-сировинної бази, організацію геологічного, геофізичного, геохімічного, гідрогеологічного, інженерно-геологічного та еколого-геологічного, сейсмічного вивчення надр, пошуку і розвідки корисних копалин на території України, у межах територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України;

28) здійснює моніторинг мінерально-сировинної бази, геологічного середовища та підземних вод;

29) організовує проведення державної експертизи та оцінки запасів і ресурсів корисних копалин, а також інших геологічних матеріалів;

30) організовує державну експертизу звітів щодо результатів геологічного вивчення надр;

31) затверджує геологоекономічну оцінку запасів нафти і газу та супутніх компонентів у встановленому порядку;

32) веде державний облік підземних вод та водного кадастру;

33) виконує роботи зі стандартизації, метрології, сертифікації у сфері геологічного вивчення, охорони та використання надр;

34) затверджує пооб'єктні плани спеціалізованих підприємств, установ і організацій, які виконують геологорозвідувальні роботи за кошти державного бюджету на території України, вносить до зазначених планів у разі потреби зміни;

35) розпоряджається геологічною інформацією згідно з порядком, встановленим Кабінетом Міністрів України;

36) вирішує спори з питань користування надрами у порядку, встановленому законодавством;

37) здійснює управління у сфері геологічного вивчення та забезпечення проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень, пов'язаних із розробленням та впровадженням у виробництво наукових і методичних основ прогнозування, пошуку та розвідки корисних копалин, прогнозування змін геологічного середовища та інших потреб геологічного вивчення надр;

38) розробляє та вносить на розгляд Міністра пропозиції щодо проектів типових документів з планування, фінансування, проектування і визначення кошторисної вартості геологорозвідувальних робіт, що виконуються за кошти державного бюджету;

39) організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних із діяльністю Держгеонадр України, підприємств, установ, організацій, що належать до сфери її управління;

40) забезпечує міжнародне співробітництво з питань, що належать до компетенції Держгеонадр України;

41) утворює, ліквідує, реорганізовує підприємства, установи та організації, затверджує їх положення (статути), в установленому порядку призначає на посади та звільняє з посад їх керівників, формує кадровий резерв на посади керівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Держгеонадр України;

42) виконує у межах повноважень інші функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

43) формує державне замовлення на підготовку фахівців у відповідній сфері;

44) організовує наукову, науково-технічну, інвестиційну, інформаційну, видавничу діяльність, сприяє створенню і впровадженню сучасних інформаційних технологій та комп'ютерних мереж у відповідній сфері;

45) здійснює інші повноваження, визначені законами України та пов'язані з виконанням покладених на Держгеонадра України Президентом України завдань.

5. Держгеонадра України з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням у Держгеонадрах України та на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

2) здійснює в установленому порядку добір кадрів у Держгеонадра України та на керівні посади на підприємства, в установи та організації, що належать до сфери її управління, формує в установленому порядку кадровий резерв Держгеонадр України, організовує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації державних службовців та працівників Держгеонадр України, а також осіб, включених до кадрового резерву;

3) організовує планово-фінансову роботу в Держгеонадрах України, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

4) забезпечує у межах повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням у Держгеонадрах України, а також мобілізаційну підготовку, мобілізацію та контроль за здійсненням цих заходів;

5) організовує ведення діловодства та архіву відповідно до встановлених правил.

6. Держгеонадра України для виконання покладених на неї завдань має право в установленому порядку:

1) залучати спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) для розгляду питань, що належать до компетенції Держгеонадр України;

2) одержувати в установленому законодавством порядку безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування інформацію, документи і матеріали, зокрема від органів статистики - статистичні дані, необхідні для виконання покладених завдань;

3) скликати в установленому порядку наради з питань, що належать до її компетенції;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державними, в тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

5) припиняти всі види робіт із геологічного вивчення та використання надр, що проводяться з порушенням стандартів та правил і можуть

спричинити псування родовищ, суттєве зниження ефективності робіт або призвести до значних збитків;

б) зупиняти діяльність підприємств, установ та організацій, що здійснюють геологічне вивчення та використання надр без спеціальних дозволів та ліцензій або з порушенням умов, передбачених цими дозволами чи ліцензіями;

7) давати керівникам підприємств, установ та організацій обов'язкові до виконання вказівки (приписи) щодо усунення виявлених порушень законодавства під час проведення робіт із геологічного вивчення та використання надр.

7. Держгеонадра України здійснює свої повноваження безпосередньо та через свої міжрегіональні територіальні органи (повноваження яких поширюються на декілька областей), які є структурними підрозділами апарату Держгеонадр України.

8. Держгеонадра України у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, а також з органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, підприємствами, установами, організаціями.

9. Держгеонадра України у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України та наказів Міністерства видає накази організаційно-розпорядчого характеру, які підписуються Головою Держгеонадр України, організовує і контролює їх виконання.

Держгеонадра України у разі потреби видає разом з іншими органами виконавчої влади спільні акти.

10. Держгеонадра України очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра, та звільняє з посади Президент України.

Голова Держгеонадр України:

1) очолює Держгеонадра України, здійснює керівництво її діяльністю, представляє Держгеонадра України у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями;

2) вносить на розгляд Міністра пропозиції щодо формування державної політики у сфері геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр та розроблені Держгеонадрами України проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України;

3) вносить на розгляд Міністру розроблені Держгеонадрами України проекти нормативно-правових актів Міністерства з питань, що належать до сфери діяльності Держгеонадр України;

4) забезпечує виконання Держгеонадрами України Конституції та законів України, актів та доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства та доручень Міністра;

5) затверджує за погодженням з Міністром схвалений на засіданні колегії річний план роботи Держгеонадр України, заходи щодо реалізації основних напрямів та пріоритетних цілей її діяльності відповідно до визначених завдань;

6) звітує перед Міністром про виконання річного плану роботи Держгеонадр України та покладених на неї завдань, про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок Держгеонадр України, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях;

7) вносить пропозиції Міністрові щодо кандидатур на посади своїх заступників;

8) утворює в межах граничної чисельності державних службовців та працівників Держгеонадр України і коштів, передбачених на її утримання, ліквідує, реорганізовує за погодженням із Кабінетом Міністрів України та Міністром територіальні органи Держгеонадр України як структурні підрозділи апарату Держгеонадр України;

9) затверджує за погодженням з Міністром структуру апарату Держгеонадр України;

10) затверджує положення про структурні підрозділи апарату Держгеонадр України;

11) затверджує розподіл обов'язків між своїми заступниками;

12) вносить Міністру пропозиції щодо граничної чисельності державних службовців і працівників апарату Держгеонадр України;

13) забезпечує взаємодію Держгеонадр України зі структурним підрозділом Міністерства, визначеним Міністром відповідальним за взаємодію з Держгеонадрами України;

14) забезпечує дотримання встановленого Міністром порядку обміну інформацією між Міністерством та Держгеонадрами України і вчасність її подання;

15) призначає на посади та звільняє з посад за погодженням із Міністром керівників і заступників керівників структурних підрозділів апарату Держгеонадр України, призначає на посади та звільняє з посад інших державних службовців апарату Держгеонадр України;

16) приймає на роботу та звільняє з роботи у порядку, передбаченому законодавством про працю, працівників Держгеонадр України;

17) представляє в установленому порядку Держгеонадра України у відносинах з іншими державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями в Україні та за її межами;

18) у межах повноважень дає обов'язкові до виконання державними службовцями і працівниками апарату Держгеонадр України доручення;

19) здійснює відповідно до законів інші повноваження.

11. Голова Держгеонадр України має двох заступників, у тому числі одного першого.

Першого заступника, заступника Голови Держгеонадр України призначає на посади Президент України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Голови Держгеонадр України, погоджених із Міністром.

Першого заступника, заступника Голови Держгеонадр України звільняє з посад Президент України.

12. Для підготовки рекомендацій щодо виконання завдань Держгеонадрами України, погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держгеонадр України, обговорення найважливіших напрямів її діяльності у Держгеонадрах України утворюється колегія у складі Голови Держгеонадр України (голова колегії), першого заступника та заступника Голови Держгеонадр України за посадою, визначених посадових осіб Міністерства. У разі потреби до складу колегії Держгеонадр України можуть входити керівники структурних підрозділів Держгеонадр України, а також у встановленому порядку інші особи.

Члени колегії Держгеонадр України затверджуються та увільняються Головою Держгеонадр України.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом прийняття Головою Держгеонадр України відповідного наказу.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у Держгеонадрах України можуть утворюватися постійні або тимчасові консультативні, дорадчі органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, постійних або тимчасових консультативних, дорадчих органів, їх кількісний та персональний склад, положення про них затверджуються Головою Держгеонадр України.

13. Положення про Держгеонадра України затверджується Президентом України.

Гранична чисельність державних службовців та працівників Держгеонадр України затверджується Кабінетом Міністрів України.

Структура апарату Держгеонадр України затверджується Головою Держгеонадр України за погодженням із Міністром.

Штатний розпис, кошторис Держгеонадр України затверджуються Головою Держгеонадр України за погодженням із Міністерством фінансів України.

Держгеонадра України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Державної казначейської служби України.

**Глава Адміністрації
Президента України**

С. ЛЬОВОЧКІН

УКАЗ Президента України

Про Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України

1. Затвердити Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України (додається).
2. Установити, що Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України є правонаступником Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду.
3. Кабінету Міністрів України:
привести в шестимісячний строк свої рішення у відповідність із цим Указом;
вирішити питання щодо розміщення Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України у приміщеннях будинку по вул. Еспланадній, 8/10, у м. Києві.
4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ 6 квітня 2011 року N
408/2011

**ПОЛОЖЕННЯ про Державну
службу гірничого нагляду та
промислової безпеки України**

ЗАТВЕРДЖЕНО Указом
Президента України від 6 квітня 2011
року N 408/2011

1. Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держгірпромнагляд України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра надзвичайних ситуацій України (далі - Міністр).

Держгірпромнагляд України входить до системи органів виконавчої влади та забезпечує реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, охорони надр та державного регулювання у сфері безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення.

2. Держгірпромнагляд України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету

Міністрів України, наказами Міністерства надзвичайних ситуацій України (МНС України), іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України та Міністра, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями Держгірпромнагляду України є:

1) реалізація державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, охорони надр, промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, а також внесення пропозицій щодо її формування;

2) здійснення комплексного управління у сфері промислової безпеки, охорони праці, а також контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

3) організація та здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законів та інших нормативно-правових актів з питань:

промислової безпеки, охорони праці, безпечного ведення робіт юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю;

геологічного вивчення надр, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини;

безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

безпечного проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення;

трубопровідного транспорту, функціонування ринку природного газу та діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами.

4. Держгірпромнагляд України відповідно до покладених на неї завдань:

1) готує та подає пропозиції щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, геологічного вивчення, використання та охорони надр та у сфері, пов'язаній з діяльністю об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів;

2) бере у межах компетенції участь у розробленні проектів Державного бюджету України, Державної програми економічного та соціального розвитку України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, державних програм економічного розвитку щодо геологічного вивчення, використання та охорони надр, видобування корисних копалин, а також у формуванні державного фонду надр, введенні в експлуатацію новозбудованих видобувних та збагачувальних підприємств, а також підземних споруд, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

3) бере участь у здійсненні державного управління у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр, поводження з вибуховими

матеріалами промислового призначення, діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами;

4) здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

5) опрацьовує за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, всеукраїнських об'єднань роботодавців і професійних спілок проекти загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

б) здійснює у визначеному порядку державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю, у тому числі з питань:

будівництва, реконструкції та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, потенційно небезпечних об'єктів і виробництв;

видобування вуглеводнів, їх транспортування, переробки та використання на підприємствах, в установах та організаціях;

застосування технологій, технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;

забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;

виготовлення, монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження, випробування і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;

облаштування системами автоматичного контролю і управління технологічними процесами та станом виробничого середовища;

проведення робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, а також утилізації зброї, звичайних видів боєприпасів, виробів ракетної техніки та палива, вибухових матеріалів військового призначення, окрім вибухових матеріалів, призначених для військового та спеціального використання;

7) проводить розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

8) проводить технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних з використанням газу в побуті;

9) здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням та обліком, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

10) бере участь у розслідуванні обставин і причин аварій, розкрадання та втрат вибухових матеріалів, приймає за матеріалами зазначеного розслідування у межах своєї компетенції відповідні рішення;

11) здійснює у встановленому порядку державний гірничий нагляд, у тому числі з питань:

безпечного ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної, нафтогазової промисловості під час будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих об'єктів та підприємств, на об'єктах метробудівництва та підземних спорудах;

відповідності визначеним вимогам введення в експлуатацію розвіданих родовищ корисних копалин;

ведення робіт з геологічного вивчення надр під час дослідно-промислової розробки, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини;

повноти вивчення родовищ корисних копалин, гірничотехнічних, інженерно-геологічних, гідрогеологічних та інших умов їх розробки, будівництва та експлуатації підземних споруд, захоронення в надрах шкідливих речовин і відходів виробництва;

виконання вимог з охорони надр під час ведення робіт з їх вивчення, визначення кондицій мінеральної сировини та експлуатації родовищ корисних копалин, відповідності розробки родовищ корисних копалин встановленим вимогам, повноти видобування оцінених запасів корисних копалин і наявних у них компонентів;

додержання визначеного порядку обліку запасів корисних копалин, обґрунтованості і своєчасності їх списання, правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час розробки родовищ корисних копалин, правил та технологій переробки мінеральної сировини з метою забезпечення найповнішого видобування корисних компонентів;

відповідності визначеним вимогам та своєчасності здійснення заходів, що гарантують безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;

готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;

12) здійснює державний нагляд за діяльністю Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань щодо:

здійснення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих осіб, спричиненим умовами праці;

фінансування та виконання загальнодержавної, галузевих і регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;

13) здійснює згідно із законодавством державний нагляд та контроль у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, у тому числі з:

проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

розроблення та впровадження планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;

проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, у тому числі пожежо-вибухонебезпечних об'єктів та об'єктів, господарська діяльність яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру;

14) бере участь у прийнятті в експлуатацію новозбудованих добувних і збагачувальних підприємств;

15) здійснює державний контроль з питань:

відповідності вимогам віднесення вугільних шахт, які небезпечні через наявність газу, можливість раптових викидів, гірських ударів, до відповідних категорій;

ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної і нерудної промисловості;

16) здійснює нагляд за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;

17) здійснює нагляд за дотриманням вимог під час проведення навчання і перевірки знань з питань промислової безпеки, охорони праці посадових осіб та інших працівників;

18) здійснює контроль за дотриманням вимог технічних регламентів, а саме: засобів індивідуального захисту, безпеки простих посудин високого тиску, ліфтів, канатних доріг для перевезення пасажирів, знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, безпеки обладнання, що працює під тиском;

19) погоджує:

питання ліквідації та консервації гірничодобувних об'єктів або їх ділянок, контролює відповідність визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні через наявність газу, можливість раптових викидів, гірських ударів, до відповідних категорій;

питання консервації та ліквідації гірничих об'єктів та інших споруд, пов'язаних із користуванням надрами, відповідно до визначеного порядку;

20) веде державний облік ділянок надр, наданих для будівництва та експлуатації підземних споруджень та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

21) здійснює у межах своєї компетенції нагляд за проведенням робіт із розробки родовищ корисних копалин і будівництва підземних споруд, виконанням заходів із запобігання виникненню та усунення небезпечного впливу гірничих робіт на технічний стан будинків і споруд, а також за додержанням визначеного порядку забудови площ залягання корисних

копалин, обсягів перероблюваної сировини, обґрунтованістю і своєчасністю їх списання;

22) організовує проведення:

експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протиаварійного захисту гірських гірничих підприємств;

23) веде державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці, державний реєстр об'єктів підвищеної небезпеки, державний облік ділянок надр, наданих для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, у тому числі для будівництва та експлуатації підземних споруд;

24) здійснює відомчу реєстрацію та веде облік великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування; визначає порядок проведення державного технічного огляду цих засобів;

25) реєструє підймальні споруди (вантажопідймальні крани та машини, ліфти, ескалатори, канатні дороги, підйомники, фунікулери тощо), парові та водогрійні котли, посудини, що працюють під тиском, трубопроводи пари та гарячої води, об'єкти нафтогазового комплексу та інші об'єкти;

26) реєструє декларації безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

27) видає у передбачених законодавством випадках:

ліцензії на виробництво вибухових матеріалів промислового призначення та контролює дотримання ліцензійних умов;

дозволи на право проведення вибухових робіт і виготовлення засобів їх механізації;

свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

дозволи на початок виконання робіт підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та контролює дотримання умов дії дозволів;

гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва та експлуатації підземних споруд та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

свідоцтва про державну реєстрацію об'єкта (об'єктів) підвищеної небезпеки;

28) визначає порядок проведення навчання і перевірки знань з питань промислової безпеки, охорони праці посадових осіб та інших працівників, здійснює нагляд за дотриманням вимог цього порядку;

29) визначає вимоги до працівників, які здійснюють керівництво вибуховими роботами, та контролює організацію навчання працівників у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

30) надає у визначеному порядку гірничі відводи для розробки родовищ

корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва та експлуатації підземних споруд для інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

31) здійснює функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

32) організовує за участю експертно-технічних центрів державних підприємств, установ і організацій, які забезпечують науково-технічну підтримку державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці та належать до сфери управління Держгірпромнагляду України, проведення експертної оцінки стану безпеки промислового виробництва, технологій та об'єктів підвищеної небезпеки;

33) визначає уповноважені організації у сфері проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

34) забезпечує проведення та здійснює в межах своїх повноважень науково-методичне забезпечення, координацію наукових досліджень (науково-дослідних робіт) у сфері промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду та безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

35) бере участь у державній експертизі інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

36) бере участь в організації проведення експертизи проектів будівництва (реконструкції, технічного переоснащення) підприємств і виробничих об'єктів, засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту працівників на їх відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці та промислової безпеки;

37) бере участь у прийнятті в експлуатацію об'єктів соціально-культурного та промислового призначення, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

38) погоджує:

проекти стандартів, технічних регламентів і технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки, охорони праці та охорони надр;

документацію на забудову площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення;

типові навчальні плани і програми навчальних дисциплін "Охорона праці", "Основи охорони праці", "Охорона праці в галузі" тощо;

типові навчальні плани та програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці;

проекти планів розвитку гірничих робіт щодо охорони надр, їх

безпечного ведення, а також норми відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

видачу спеціальних дозволів на користування надрами;

проекти гірничих підприємств щодо запобігання шкідливому впливу гірничих робіт на життя та здоров'я населення, а також захисту об'єктів, розташованих на гірничому відводі, від шкідливого впливу гірничих робіт під час підробки цих об'єктів гірничими роботами;

39) організовує (якщо характер і ступінь небезпеки це зумовлюють) проведення органами виконавчої влади та суб'єктами господарювання випробувань устаткування та матеріалів, технічного огляду устаткування, незалежної експертизи проектно-конструкторської документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із промислової безпеки та охорони праці;

40) готує та подає у визначеному порядку пропозиції щодо призначення органів з оцінки відповідності;

41) організовує роботу з підготовки, атестації та сертифікації фахівців з неруйнівного контролю, системи управління охороною праці та сертифікації засобів індивідуального захисту працівників;

42) бере участь у державній експертизі інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

43) бере участь у роботі з удосконалення системи обліку, звітності та державної статистики з питань, що належать до її компетенції;

44) здійснює у визначеному порядку міжнародне співробітництво з питань, що належать до її компетенції, вивчає, узагальнює та поширює досвід іноземних держав, бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів, залученні та координації міжнародної технічної допомоги, представляє у визначеному порядку інтереси України у міжнародних організаціях;

45) формує державне замовлення на науково-дослідні роботи з питань охорони праці, промислової безпеки, безпечного ведення робіт, здійснення державного гірничого нагляду, геологічного вивчення, використання та охорони надр і поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, об'єктами підвищеної небезпеки, контролює виконання державного замовлення;

46) приймає у визначеному законодавством порядку рішення про утворення, реорганізацію і ліквідацію підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

47) здійснює в установленому порядку внутрішній фінансовий контроль за роботою підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

48) розглядає у визначеному порядку звернення громадян з питань, що належать до її компетенції, та вживає у межах своїх повноважень заходів щодо вирішення порушених у зверненнях питань;

49) забезпечує у межах повноважень, визначених законодавством, виконання завдань мобілізаційної підготовки;

50) забезпечує у межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, здійснює контроль за її збереженням у центральному апараті Держгірпромнагляду України, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

51) забезпечує оприлюднення інформації про свою діяльність, здійснює заходи з налагодження діалогу Держгірпромнагляду України з громадськістю та створення умов для участі громадян у процесі формування та реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, гірничого нагляду та державного регулювання у сфері безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

52) проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань, що належать до її компетенції;

53) вживає заходів щодо створення та розвитку інформаційних систем і ресурсів Держгірпромнагляду України;

54) провадить у межах своїх повноважень у визначеному порядку видавничу діяльність та організовує проведення виставок;

55) забезпечує у межах повноважень, визначених законодавством, заходи щодо детінізації доходів та відносин у сфері зайнятості населення;

56) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру;

57) бере участь у проведенні соціального діалогу та взаємодії із всеукраїнськими професійними спілками і організаціями роботодавців з питань розроблення і реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, охорони надр, промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

58) здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на неї Президентом України.

5. Держгірпромнагляд України для виконання покладених на неї завдань має право в установленому порядку:

1) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців (за їх згодою), працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади;

2) одержувати інформацію, документи і матеріали від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб;

3) скликати наради, створювати комісії та робочі групи;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державними, в тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

5) безперешкодно здійснювати заходи державного нагляду суб'єктів

господарювання, а також об'єктів виробництва фізичних осіб у присутності роботодавця або його представника з питань додержання законодавства, що належать до її компетенції;

6) визначати обсяги та періодичність проведення заходів державного нагляду (контролю) у межах компетенції;

7) одержувати від роботодавців і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан профілактичної роботи, причини порушень законодавства та про вжиття заходів щодо їх усунення;

8) здійснювати комплексні перевірки за участю інших органів державного нагляду;

9) видавати у визначеному порядку роботодавцям, керівникам та іншим посадовим особам юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування обов'язкові до виконання приписи (розпорядження) про усунення порушень і недоліків у сфері промислової безпеки, охорони праці, геологічного вивчення, використання, охорони надр та безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;

10) видавати у визначеному законодавством порядку рішення на підставі матеріалів за результатами проведення технічного розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних із використанням газу в побуті, які обов'язкові до виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами;

11) зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень та інших виробничих об'єктів, виготовлення та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних з користуванням надрами, застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції шляхом видачі розпорядчого документа про заборону зазначеного у випадках, передбачених законодавством, а також анулювати видані дозволи і ліцензії до усунення порушень, які створюють загрозу життю працівників;

12) притягати у межах компетенції до адміністративної відповідальності посадових осіб, працівників і громадян за порушення законодавства;

13) притягати за порушення законодавства про охорону праці, невиконання розпоряджень посадових осіб юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, до сплати штрафу;

14) надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих

посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали органам прокуратури для притягнення осіб до відповідальності, встановленої законом;

15) надсилати подання про зупинення та анулювання дії спеціальних дозволів на користування надрами;

16) представляти Кабінет Міністрів України за його дорученням у міжнародних організаціях та під час укладення міжнародних договорів;

17) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців, у тому числі на договірній основі, працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади;

18) залучати вчених, спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), представників громадських організацій (за згодою) до розгляду питань, що належать до її компетенції;

19) скликати у визначеному порядку наради з питань, що належать до її компетенції;

20) утворювати за погодженням з іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади комісії, експертні та робочі групи;

21) організувати і провадити видавничу діяльність з метою висвітлення державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду;

22) заслуховувати звіти посадових осіб центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій з питань промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, геологічного вивчення, використання та охорони надр, безпеки поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

23) здійснювати захист своїх прав та законних інтересів у суді.

6. Держгірпромнагляд України здійснює свої повноваження безпосередньо та через свої територіальні органи в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, у місті обласного значення Кривий Ріг.

7. Держгірпромнагляд України у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, з органами місцевого самоврядування, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами, організаціями.

8. Держгірпромнагляд України у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України видає накази організаційно-розпорядчого характеру, які підписуються Головою Держгірпромнагляду України.

9. Держгірпромнагляд України очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра, та звільняє з посади Президент України.

10. Голова Держгірпромнагляду України:

1) очолює Держгірпромнагляд України, здійснює керівництво Держгірпромнаглядом України, представляє Держгірпромнагляд України у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями;

2) вносить на розгляд Міністра пропозиції щодо формування державної політики у відповідній сфері та розроблені Держгірпромнаглядом України проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України;

3) вносить на розгляд Міністра проекти нормативно-правових актів МНС України з питань, що належать до сфери діяльності Держгірпромнагляду України;

4) забезпечує виконання Держгірпромнаглядом України актів та доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України;

5) затверджує за погодженням із Міністром схвалені на засіданні колегії річний план роботи Держгірпромнагляду України, заходи щодо реалізації основних напрямів та пріоритетних цілей його діяльності відповідно до визначених завдань;

6) звітує перед Міністром про виконання річного плану роботи Держгірпромнагляду України та покладених на неї завдань, про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності Держгірпромнагляду України, її територіальних органів, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях;

7) вносить пропозиції Міністру щодо кандидатур на посади своїх заступників;

8) затверджує за погодженням із Міністром структуру апарату Держгірпромнагляду України;

9) забезпечує виконання наданих доручень;

10) вносить Міністру пропозиції щодо утворення в межах граничної чисельності державних службовців та працівників Держгірпромнагляду України і коштів, передбачених на її утримання, а також щодо ліквідації, реорганізації Кабінетом Міністрів України територіальних органів Держгірпромнагляду України, які є юридичними особами, затверджує положення про них;

11) утворює у межах граничної чисельності державних службовців та працівників Держгірпромнагляду України і коштів, передбачених на її утримання, ліквідує, реорганізовує за погодженням із Кабінетом Міністрів України та Міністром територіальні органи Держгірпромнагляду України як структурні підрозділи її апарату;

12) призначає на посади за погодженням із Міністром та головами відповідних місцевих державних адміністрацій, звільняє з посад керівників територіальних органів Держгірпромнагляду України, призначає на посади за погодженням із Міністром, звільняє з посад заступників керівників територіальних органів Держгірпромнагляду України;

13) забезпечує взаємодію Держгірпромнагляду України з визначеним Міністром структурним підрозділом МНС України;

14) забезпечує дотримання встановленого Міністром порядку обміну інформацією між МНС України та Держгірпромнаглядом України та вчасність її подання;

15) призначає на посади та звільняє з посад за погодженням із Міністром керівників і заступників керівників структурних підрозділів апарату Держгірпромнагляду України, призначає на посади та звільняє з посад інших державних службовців і працівників апарату Держгірпромнагляду України;

16) погоджує проекти законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України з питань, що належать до сфери діяльності Держгірпромнагляду України;

17) розглядає питання про присвоєння працівникам центрального апарату Держгірпромнагляду України відповідних рангів державних службовців, про заохочення, притягнення до дисциплінарної відповідальності;

18) вносить у визначеному законодавством порядку подання про відзначення державними нагородами працівників Держгірпромнагляду України;

19) підписує акти від імені Держгірпромнагляду України;

20) приймає рішення про утворення, реорганізацію та ліквідацію підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Держгірпромнагляду України, та її територіальних органів;

21) приймає рішення про розподіл бюджетних коштів, головним розпорядником яких є Держгірпромнагляд України;

22) веде переговори і підписує міжнародні договори України відповідно до наданих повноважень;

23) представляє у визначеному порядку Кабінет Міністрів України у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні та за її межами;

24) затверджує програми і плани роботи Держгірпромнагляду України та звіт про їх виконання;

25) організовує у межах своїх повноважень роботу із запобігання корупції, виявлення та припинення її проявів, усунення наслідків корупційних діянь;

26) здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

11. Голова Держгірпромнагляду України може мати не більше двох заступників.

Заступники Голови Держгірпромнагляду України призначаються за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Голови Держгірпромнагляду України, погоджених із Міністром, та звільняються з посад Президентом України.

Голова Держгірпромнагляду розподіляє обов'язки між своїми заступниками.

12. Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держгірпромнагляду України, обговорення найважливіших напрямів її діяльності утворюється колегія у складі Голови Держгірпромнагляду України (голова колегії), його першого заступника та заступника за посадою, визначених Міністром посадових осіб МНС України. У разі потреби до складу колегії можуть входити керівники структурних підрозділів Держгірпромнагляду України, а також у встановленому порядку інші особи.

Рішення колегії вводяться в дію наказами Держгірпромнагляду України.

13. Для розгляду пропозицій щодо основних напрямів діяльності Держгірпромнагляду України, обговорення найважливіших проблем та інших питань Держгірпромнагляд України може утворювати науково-технічну раду, постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, їх кількісний і персональний склад, положення про них затверджуються Головою Держгірпромнагляду України.

14. Гранична чисельність державних службовців та працівників Держгірпромнагляду України затверджується Кабінетом Міністрів України.

Структура апарату Держгірпромнагляду України затверджується її Головою за погодженням із Міністром.

Штатний розпис, кошторис Держгірпромнагляду України затверджуються її Головою за погодженням із Міністерством фінансів України.

Держгірпромнагляд України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Державної казначейської служби України.

**Глава Адміністрації
Президента України**

С. ЛЬОВОЧКІН

**Указ
Президента України**

Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 3 лютого 2010 року "Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у галузі геологічного вивчення і використання надр"

Відповідно до статті 107 Конституції України **постановляю:**

1. Увести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 3 лютого 2010 року "Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у галузі геологічного вивчення і використання надр" (додається).
2. Контроль за виконанням цього Указу покласти на Секретаря Ради національної безпеки і оборони України.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
м. Київ 3 лютого 2010 року N
90/2010

В. ЮЩЕНКО

**РАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ
РІШЕННЯ**

від 3 лютого 2010 року

Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у галузі геологічного вивчення і використання надр

Розглянувши ситуацію, що склалася у сфері використання надр, проаналізувавши законодавство про надра, Рада національної безпеки і оборони України відзначає наявність системних проблем, які становлять реальну загрозу економічній безпеці держави.

На території України, яка становить 0,7 відсотка світової території, виявлено до п'яти відсотків усіх мінерально-сировинних ресурсів земної кулі.

Належне державне управління в галузі геологічного вивчення та використання надр дало б змогу мінімізувати імпорт гостродефіцитної сировини: кольорових, рідкісних, рідкісноземельних, дорогоцінних металів, збільшити видобуток власних нафти і газу, значно підвищити економічну незалежність і безпеку держави.

Однак постійне реформування за роки незалежності органів, що здійснюють державне управління у галузі геологічного вивчення і використання надр, зокрема передача повноважень з управління підприємствами з геологічного вивчення та використання надр від одного державного органу до іншого, призвело до зниження ефективності діяльності таких підприємств та погіршення стану використання надр у державі в цілому.

Національна акціонерна компанія "Надра України", утворена у 2000 році з метою підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр та поліпшення забезпечення потреб України в корисних копалинах, не лише не досягла поставленої мети, а й не забезпечила ефективного управління підприємствами, у статутних (складених) капіталах яких Компанія володіє корпоративними правами.

Відсутність чіткого розподілу компетенції державних органів фактично унеможливила здійснення ефективного контролю за виконанням державного замовлення в галузі геологічного вивчення і використання надр.

Унаслідок формального застосування результативних показників бюджетних програм, неефективного здійснення розпорядниками бюджетних коштів видатків бюджету, зокрема, під час планування геологорозвідувальних робіт обсяги геологорозвідувальних робіт з 1991 року скоротилися в десятки разів, а кількість зайнятих у галузі працівників - ушестеро.

Використання видобувними підприємствами застарілого обладнання, зношеність якого становить 50 - 70 відсотків, відтік кваліфікованих спеціалістів призвели до зниження якості виконання робіт у галузі, виникнення аварійних ситуацій і, відповідно, відмови замовників геологорозвідувальних робіт від послуг підприємств, у статутних (складених) капіталах яких Національна акціонерна компанія "Надра України" володіє корпоративними правами.

Не відповідає потребам сьогодення, стримує розвиток галузі, створює передумови для нераціонального використання надр та поширення корупції в цій галузі й недосконалість законодавства про надра.

З огляду на загрозливу ситуацію, що склалася в галузі геологічного вивчення і використання надр, та наявні у цій галузі ризики, а також урахувавши, що нераціональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів відповідно до статті 7 Закону України "Про основи національної безпеки України" віднесено до основних загроз національній безпеці в екологічній сфері, Рада національної безпеки і оборони України **вирішила**:

1. Вважати незадовільною роботу Кабінету Міністрів України із реалізації державної політики у сфері регулювання гірничих відносин.

2. Визнати такою, що не відповідає інтересам національної безпеки, існуючу систему державного управління у галузі геологічного вивчення і використання надр.

3. Кабінету Міністрів України:

1) розробити, в установленому порядку внести на розгляд Верховної Ради України та забезпечити супроводження в парламенті проекту Закону про внесення змін до Кодексу України про надра та інших законодавчих актів України, в якому передбачити, зокрема:

заборону переоформлення, відчуження спеціальних дозволів на користування надрами;

вичерпні підстави надання спеціальних дозволів на користування надрами без проведення аукціонів;

порядок та умови проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами;

методику визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціальних дозволів на користування надрами;

посилення відповідальності за порушення умов спеціального дозволу (ліцензії) на користування надрами;

збільшення частки відрахувань з платежів за користування надрами, що спрямовуються до місцевих бюджетів;

2) вжити у тримісячний строк у встановленому порядку заходів щодо:

затвердження пріоритетних напрямів розвитку мінерально-сировинної бази України на 2011 та наступні роки для забезпечення потреб вітчизняної промисловості у кольорових, рідкісних і рідкісноземельних металах;

визначення переліку родовищ корисних копалин для першочергового промислового освоєння з використанням прогресивних технологій;

забезпечення впровадження на підприємствах гірничо-металургійного комплексу високотехнологічних способів виробництва з використанням рідкісних, рідкісноземельних і легуючих металів та розвитку нових напрямів гірничо-металургійного виробництва з їх пріоритетним використанням;

удосконалення порядку ліцензування господарської діяльності з геологічного вивчення і використання надр для забезпечення найбільш ефективного та раціонального їх використання;

визначення оптимальної потреби підприємств металургійної промисловості у мінеральній сировині з урахуванням сучасних тенденцій розвитку гірничо-металургійного комплексу, прогресивних технологій, підвищення якості і конкурентоспроможності продукції;

3) розробити та затвердити у тримісячний строк у встановленому порядку комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу господарської діяльності гірничодобувних підприємств на навколишнє природне середовище;

4) забезпечити розроблення з урахуванням світового досвіду механізмів залучення інвестицій у сферу використання надр;

5) забезпечити здійснення комплексу заходів щодо підвищення ефективності діяльності та виведення з кризового стану Національної акціонерної компанії "Надра України", зокрема:

провести у чотиримісячний строк інвентаризацію майна і оцінку активів Національної акціонерної компанії "Надра України" та підприємств, у

статутних (складених) капіталах яких Компанія володіє корпоративними правами, перевірку ефективності її фінансово-господарської діяльності;

затвердити у п'ятимісячний строк план заходів зі стабілізації фінансового стану Національної акціонерної компанії "Надра України" та стратегію її дальшого розвитку;

ужити заходів щодо запровадження в установленому порядку мораторію на списання, відчуження основних фондів (засобів) Компанії та підприємств, у статутних (складених) капіталах яких Компанія володіє корпоративними правами, на період до визначення стратегії її дальшого розвитку;

вирішити питання щодо доцільності дальшого перебування керівників Національної акціонерної компанії "Надра України" та підприємств, у статутних (складених) капіталах яких Компанія володіє корпоративними правами, на посадах;

б) забезпечити у тримісячний строк розроблення за участю Національної академії наук України, з урахуванням Енергетичної стратегії України на період до 2030 року та схвалити Стратегію розвитку геологічної галузі України на період до 2030 року, спрямовану на:

удосконалення державного управління у сфері використання надр; формування збалансованої мінерально-сировинної бази для задоволення прогнозованих потреб вітчизняної промисловості та з урахуванням кон'юнктури світового ринку;

упровадження екологічно безпечних технологій видобутку та переробки мінеральної сировини;

стимулювання комплексного використання надр під час видобутку та переробки корисних копалин;

упровадження ефективних механізмів видобутку і переробки мінеральної сировини на засадах державно-приватного партнерства;

забезпечення ефективного державного контролю за додержанням користувачами надр зобов'язань, що регламентують їх діяльність відповідно до законодавства;

створення загальнодоступної бази даних про видані спеціальні дозволи на користування надрами;

7) проаналізувати за участю Національної академії наук України інформацію про розвідані родовища корисних копалин, запаси корисних копалин яких оцінено або які знаходяться у стадії дослідно-промислової розробки та можуть бути у найкоротші строки передані для промислового освоєння, за наслідками цього аналізу в разі необхідності прийняти рішення щодо доцільності фінансування за рахунок державного бюджету дальшого проведення робіт на найбільш перспективних родовищах.

4. З метою посилення нагляду за додержанням законодавства про надра запропонувати Генеральній прокуратурі України:

здійснити у тримісячний строк перевірку додержання вимог законів при укладенні Національною акціонерною компанією "Нафтогаз України" та

Національною акціонерною компанією "Надра України" договорів про спільну діяльність із вітчизняними та іноземними інвесторами;

організувати перевірку додержання законів під час надання прав на користування родовищами корисних копалин, зокрема спеціального дозволу на користування Сахалінським родовищем (Харківська область);

здійснити у тримісячний строк перевірку додержання вимог законів:

а) під час виконання суб'єктами господарювання договорів про спільну діяльність у сфері використання надр і проведення фінансово-господарських операцій за цими договорами та вжити в разі потреби відповідних заходів;

б) під час виконання робіт суб'єктами господарювання, яким надано спеціальні дозволи на користування вуглеводневими родовищами;

ужити за результатами проведених перевірок заходів реагування відповідно до законодавства.

5. Прем'єр-міністрові України щоквартально інформувати Секретаря Ради національної безпеки і оборони України про хід виконання цього рішення.

**Голова Ради національної
безпеки і оборони України**

В. ЮЩЕНКО

**Секретар Ради національної
безпеки і оборони України**

Р. БОГАТИРЬОВА

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 10 листопада 2000 р. N 1689
Київ**

**Про затвердження Положення про Державну комісію України по
запасах корисних копалин**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 червня 2004 року N 792, від 16 березня 2006 року N 342, від 31 серпня 2011 року N 911

Відповідно до статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України" Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин (додається).

2. Міністерству екології та природних ресурсів привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цією постановою.

3. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1992 р. N 526 "Питання Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр" (ЗП України, 1992 р., N 10, ст. 250).

Прем'єр-міністр України

В. ЮЩЕНКО

**ПОЛОЖЕННЯ про Державну
комісію України по запасах корисних
копалин**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 10
листопада 2000 р. N 1689

1. Державна комісія України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ) є установою, що діє при Держгеонадрах і провадить науково-технічну діяльність, пов'язану з проведенням на замовлення користувачів надр або за дорученням відповідних центральних органів виконавчої влади державної експертизи геологічних матеріалів з вивчення і використання надр та оцінки запасів корисних копалин.

(пункт 1 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21.06.2004 р. N 792, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.03.2006 р. N 342, із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011

2. ДКЗ у своїй діяльності керується Конституцією й законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, цим Положенням, а також наказами Мінприроди.

(абзац перший пункту 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.03.2006 р. N 342)

ДКЗ узагальнює застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо його вдосконалення та адаптації до міжнародних стандартів і вносить їх в установленому порядку на розгляд відповідних центральних органів виконавчої влади.

3. Головними завданнями ДКЗ є:

встановлення кондицій на мінеральну сировину для обчислення запасів корисних копалин у надрах;

прийняття рішень щодо кількості, якості та ступеня вивченості запасів розвіданих родовищ корисних копалин і стану підготовленості їх до промислового освоєння.

4. ДКЗ відповідно до покладених на неї завдань:

1) проводить державну експертизу техніко-економічних розрахунків, що обґрунтовують кондиції на мінеральну сировину, перевіряє відповідність поданих проектів кондицій вимогам найбільш повного, економічно раціонального та комплексного використання запасів корисних копалин, встановлює кондиції на мінеральну сировину для обчислення запасів корисних копалин кожного родовища;

2) встановлює коефіцієнти видобутку нафти, газу й конденсату на підставі висновків експертизи, дослідження й аналізу поданих користувачами надр геологічних матеріалів з їх технологічного і техніко-економічного обґрунтування;

3) затверджує кондиції для обчислення запасів корисних копалин, які мають лікувальні властивості, на підставі бальнеологічних висновків та висновків експертизи матеріалів з геологічного і техніко-економічного обґрунтування;

4) проводить експертизу геологічної інформації з обчислення запасів корисних копалин і затверджує їх обсяги, визначаючи відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр їх кількість, якість, рівень промислового значення, ступінь геологічного та техніко-економічного вивчення і підготовленість до промислового освоєння;

5) перевіряє техніко-економічні обґрунтування розподілу запасів раніше розвіданих родовищ корисних копалин між ділянками, що передаються в користування, і затверджує запаси корисних копалин таких ділянок;

6) видає рекомендації щодо:

встановлення квот на видобуток корисних копалин;

забезпечення найбільш повного видобутку мінеральної сировини;

забезпечення видобутку затверджених запасів мінеральної сировини на

родовищах та ділянках, що гідродинамічно або іншим чином пов'язані між собою;

забезпечення економічно або технологічно обґрунтованих пропорцій видобутку типів і сортів корисних копалин;

запобігання негативним соціальним та екологічним наслідкам інтенсивного видобутку корисних копалин;

7) організує проведення експертизи геологічної інформації щодо корисних властивостей ділянок надр, розвіданих для будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобутком корисних копалин, встановлює кондиції для оцінки їх якісних показників і дає висновки щодо можливості використання за визначеними напрямками;

8) бере участь у проведенні комплексної державної експертизи проектів промислового освоєння родовищ, реконструкції діючих гірничодобувних і збагачувальних комплексів, а також їх ліквідації; перевіряє обґрунтованість, ефективність та якість проектних рішень гірничодобувних підприємств щодо повноти використання розвіданих запасів родовищ корисних копалин;

9) готує висновки про доцільність проектування розроблення та облаштування родовищ на базі попередньо оцінених запасів корисних копалин і введення їх у дослідно-промислове розроблення;

10) визначає належність родовищ нафти і газу до групи непромислових та виснажених;

11) проводить попередній розгляд матеріалів пошуків і розвідки родовищ корисних копалин на будь-якій стадії їх вивчення з метою надання методичної допомоги виконавцям робіт; визначає достовірність виявлених запасів корисних копалин, промислове значення родовищ, доцільність проведення подальших геологорозвідувальних робіт;

12) переоцінює запаси корисних копалин, що змінилися під час проведення додаткових геологорозвідувальних робіт, експлуатації родовищ, встановлення нових кондицій або з інших причин; готує висновки про доцільність списання з державних балансів запасів корисних копалин, їх кількісної і якісної переоцінки;

13) визначає на підставі поданих матеріалів, що містять геолого-економічну оцінку запасів родовищ корисних копалин, якість і достовірність виконаних геологорозвідувальних робіт, робіт з вивчення якісних і кількісних показників мінеральної сировини, гідрогеологічних, інженерно-геологічних, технологічних, екологічних та інших спеціальних досліджень, готує висновки щодо ступеня виконання геологічного (технічного) завдання на розвідку запасів корисних копалин, а також рекомендації щодо усунення недоліків, включаючи проведення додаткових геологорозвідувальних робіт;

14) аналізує та узагальнює результати експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки запасів родовищ різних видів мінеральної сировини та на їх підставі надає рекомендації з:

підвищення якості і достовірності геологорозвідувальних робіт та скорочення термінів розвідки родовищ корисних копалин;

проведення геологорозвідувальних робіт із зіставлення даних розвідки та експлуатації родовищ корисних копалин і покладів, встановлення за їх результатами коригувальних коефіцієнтів до підрахункових параметрів та обсягів розвіданих запасів;

підготовки тематичних планів науково-дослідних робіт з питань удосконалення методики і техніки проведення геологорозвідувальних робіт, обчислення запасів корисних копалин, проведення технологічних та аналітичних досліджень мінеральної сировини, вивчення гірничо-геологічних, гідрогеологічних і екологічних умов розроблення родовищ корисних копалин, проведення геолого-економічної оцінки їх промислового значення;

15) розробляє і подає на затвердження в установленому порядку Класифікацію запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр;

16) розробляє, в установленому порядку затверджує та подає на державну реєстрацію нормативно-правові акти, що регламентують застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ окремих видів або груп споріднених видів корисних копалин, та інші нормативно-правові акти, якими встановлюється зміст, оформлення та порядок подання на державну експертизу матеріалів, що містять геолого-економічну оцінку запасів родовищ корисних копалин; визначає порядок розроблення кондицій на мінеральну сировину;

17) проводить аналіз стану Державного фонду родовищ корисних копалин та його резерву;

18) погоджує нормативні документи щодо стадій геологорозвідувальних робіт, методів розвідки та обчислення запасів корисних копалин, методики обґрунтування і розрахунків кондицій мінеральної сировини;

19) готує на розгляд Міжвідомчої комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин матеріали, які надходять від галузевих комісій у цих справах, і подає в установленому порядку її висновки та пропозиції на затвердження;

20) здійснює збирання та аналітичне узагальнення матеріалів з економіки мінеральної сировини та геолого-економічної оцінки запасів родовищ корисних копалин, кон'юнктури мінеральної сировини на внутрішньому і світовому ринку;

21) здійснює науково-технічне співробітництво з відповідними органами інших держав у питаннях, що належать до компетенції Комісії;

22) проводить єдину науково-технічну політику щодо геолого-економічної оцінки, державного обліку і повноти використання запасів родовищ корисних копалин та інших корисних властивостей надр;

23) виконує інші функції, що впливають з покладених на неї завдань.

5. ДКЗ має право:

1) залучати на договірній основі вчених і фахівців, наукові та інші організації, тимчасові творчі колективи, у тому числі із зарубіжних країн, для участі в експертизі проектів кондицій, матеріалів обчислення запасів

корисних копалин, обґрунтування коефіцієнтів видобутку з надр нафти, газу й газового конденсату, розроблення нормативних документів та надання консультацій з цих питань;

2) одержувати від геологорозвідувальних і видобувних підприємств, установ та організацій:

геологічну та іншу інформацію і матеріали, необхідні для перевірки обґрунтувань кондицій, підрахунків і зіставлення запасів корисних копалин;

графіки надходження на розгляд Комісії матеріалів, що містять геолого-економічну оцінку родовищ корисних копалин та інших геологічних матеріалів щодо вивчення і використання надр;

3) проводити наради, семінари, розробляти, подавати на державну реєстрацію і видавати нормативно-правові акти з питань, що належать до компетенції ДКЗ;

4) встановлювати ділові контакти із зарубіжними вченими, фахівцями, установами та організаціями щодо проведення геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин, експертизи інформації з геологічного вивчення надр та інших питань, що належать до компетенції ДКЗ.

6. Висновки ДКЗ з питань оцінки кількості та якості запасів корисних копалин, їх промислового значення і ступеня геологічного та техніко-економічного вивчення є підставою для обліку їх у державному балансі запасів корисних копалин.

7. ДКЗ очолює голова, який за поданням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади призначається на посаду і звільняється з посади Кабінетом Міністрів України.

Голова ДКЗ має заступників, яких за його поданням призначає на посаду і звільняє з посади Голова Державної служби геології та надр.

(абзац другий пункту 7 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 21.06.2004 р. N 792, із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 16.03.2006 р. N 342, від 31.08.2011 р. N 911)

Розподіл обов'язків між заступниками голови провадиться головою ДКЗ.

Голова ДКЗ несе персональну відповідальність за виконання покладених на Комісію завдань і виконання нею своїх функцій, встановлює ступінь відповідальності заступників голови, а також інших працівників ДКЗ, затверджує склад експертних груп, призначає на посаду і звільняє з посади працівників ДКЗ.

Голова ДКЗ в межах своєї компетенції видає накази, обов'язкові для виконання підприємствами, установами та організаціями, організує і контролює їх виконання.

8. Для погодженого вирішення питань, пов'язаних з проведенням державної експертизи геологічної інформації розвіданих родовищ, оцінки кількості та якості корисних копалин, стану підготовки їх до промислового освоєння, у ДКЗ утворюється колегія у складі голови ДКЗ (голова колегії) та керівників структурних підрозділів Комісії.

До складу колегії можуть входити фахівці підприємств, установ та організацій з питань геології та використання надр і видобутку корисних

копалин.

Склад колегії затверджує Голова Державної служби геології та надр за поданням голови ДКЗ.

(абзац третій пункту 8 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 21.06.2004 р. N 792, із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 16.03.2006 р. N 342, від 31.08.2011 р. N 911)

9. Для розгляду пропозицій та підготовки рекомендацій щодо розроблення нормативних документів з удосконалення методики проведення державної експертизи запасів мінеральної сировини і промислової оцінки родовищ корисних копалин у ДКЗ створюється експертно-технічна рада з учених та висококваліфікованих спеціалістів.

Склад експертно-технічної ради і положення про неї затверджуються головою ДКЗ.

10. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення діяльності ДКЗ здійснюється за рахунок коштів, одержаних від проведення експертизи матеріалів, що містять геолого-економічну оцінку запасів родовищ корисних копалин, науково-дослідних та інших робіт, інших джерел, не заборонених законодавством.

11. Структура, штатний розпис ДКЗ та положення про її структурні підрозділи затверджуються головою ДКЗ.

12. ДКЗ є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ**

**від 21 червня 2004 р. N 407-р
Київ**

**Деякі питання підвищення ефективності державного управління у
сфері надрокористування**

Із змінами і доповненнями, внесеними розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 квітня 2007 року N 192-р

1. Покласти на Держкомприродресурсів функції з виконання Державної програми створення і концепції розвитку золотовидобувної та золотопереробної галузі на 1996 - 2005 роки (Програма "Золото України"), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 1996 р. N 532.

2. Фонду державного майна та Мінфіну передати Мінпромполітики функції з управління пакетами акцій Державної акціонерної компанії "Українські поліметали" (далі - Компанія).

3. Погодитися з пропозицією Мінпромполітики щодо:
проведення незалежної експертної оцінки пакета акцій (часток) та інших корпоративних прав, які належать Компанії у статутних фондах господарських товариств;

вилучення із статутного фонду Компанії майна дочірніх підприємств "Бурштин", "Бурштинові копальні" та "Укрбурштин" з наступним перетворенням їх у державні підприємства та передачею в установленому порядку до сфери управління Держкомприродресурсів;

абзац четвертий пункту 3 виключено

(згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.04.2007 р. N 192-р)

абзац п'ятий пункту 3 виключено

(згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.04.2007 р. N 192-р)

вилучення із статутного фонду Компанії майна дочірніх підприємств згідно з додатком 2 з наступним перетворенням їх у державні підприємства;

внесення змін до установчих документів Компанії, які впливають із цього розпорядження.

4. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на Віце-прем'єр-міністра України Ключова А. П.

Прем'єр-міністр України

В. ЯНУКОВИЧ

**ПЕРЕЛІК золоторудних родовищ,
щодо яких Держкомприродресурсів
передається інформація за
результатами проведення геологознімальних, прогнозно-металогенічних,
оцінних і геологорозвідувальних робіт**

Додаток 1 до розпорядження
Кабінету Міністрів України від 21
червня 2004 р. N 407-р

Балка Золота
Балка Широка
Клинцівське
Майське
Родовища Березівського рудного району
Сергіївське
Юр'ївське

**ПЕРЕЛІК дочірніх підприємств
ДАК "Українські поліметали", майно
яких вилучається із статутного фонду
Компанії з наступним перетворенням їх у державні підприємства**

Додаток 2 до розпорядження
Кабінету Міністрів України від 21
червня 2004 р. N 407-р

Найменування підприємства	Частка корпоративних прав	Код згідно з ЄДРПОУ
Київське державне підприємство "Ізумруд"	100 відсотків	05792885
Львівський державний ювелірний завод	100 відсотків	05785017
Державне підприємство "Вінницький завод "Кристал"	100 відсотків	00226744

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ**

**від 31 травня 2012 р. N 326-р
Київ**

Питання Державної служби геології та надр

Погодитися з пропозицією Міністерства екології та природних ресурсів щодо можливості забезпечення здійснення Державною службою геології та надр функцій і повноважень Міністерства охорони навколишнього природного середовища, що припиняється, у частині реалізації державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ**

**від 31 серпня 2011 р. N 810-р
Київ**

Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Державної служби геології та надр

Із змінами і доповненнями, внесеними розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 року N 937-р

Прийняти пропозицію Міністерства охорони навколишнього природного середовища та Державної служби геології та надр щодо передачі цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій за переліком згідно з додатком до сфери управління зазначеної Служби.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

ПЕРЕЛІК цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій, що передаються до сфери управління Державної служби геології та надр

Додаток до розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. N 810-р

Код згідно з ЄДРПОУ	Найменування та місцезнаходження
25967766	Державна організація "Донецька територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" м. Артемівськ Донецької області, вул. Сибірцева, 17
25119860	Державне регіональне геологічне підприємство "Донецькгеологія" м. Артемівськ Донецької області, вул. Сибірцева, 17
24616094	Державна організація "Південна територіальна інспекція державного геологічного контролю за

	веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" м. Дніпропетровськ, вул. Чернишевського, 11
01432150	Казенне підприємство "Південукргеологія" м Дніпропетровськ, вул. Чернишевського, 11
01432865	Державна комісія України по запасах корисних копалин м. Київ, вул. Кутузова, 18/7
20077619	Державна організація "Кіровська територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" м. Київ, вул. Софії Перовської, 10
16394030	Державне геологічне підприємство "Державна комісія з експертизи геологічних проектів та кошторисів "Геолекспертиза" м. Київ, вул. Кутузова, 18/7
01432761	Державне геофізичне підприємство "Укргеофізика" м. Київ, вул. Софії Перовської, 10
01432859	Державне науково-виробниче підприємство "Державний інформаційний геологічний фонд України" м. Київ, вул. Ежена Потьє, 16
14308279	Казенне підприємство "Кіровгеологія" м. Київ, вул. Кіквідзе, 8/9
25398506	Позицію виключено
01432032	Український державний геологорозвідувальний інститут м. Київ, вул. Автозаводська, 78а
25361584	Східне державне регіональне геологічне підприємство м. Луганськ, вул. Радянська, 38
22360549	Державна організація "Західна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" м. Львів, пл. Міцкевича, 8
01432144	Причорноморське державне регіональне геологічне підприємство м. Одеса, вул. 25 Чапаївської дивізії, 1
25154767	Державна організація "Полтавська територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" м. Полтава, вул. Фрунзе, 149
34112754	Державне підприємство "Бурштин України" м.

	Рівне, вул. Київська, 94
36115815	Державна організація "Чорноморська територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" м. Сімферополь, вул. 51-ї Армії, 55
23450378	Казенне підприємство "Південний еколого-геологічний центр" м. Сімферополь, вул. Беспалова, 47

(додаток із змінами, внесеними згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 р. N 937-р)

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ**

**від 16 листопада 2011 р. N 1145-р
Київ**

**Про утворення міжрегіональних територіальних органів Державної
служби геології та надр**

Погодитись з пропозицією Державної служби геології та надр щодо утворення міжрегіональних територіальних органів як структурних підрозділів апарату Служби за переліком згідно з додатком.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

**ПЕРЕЛІК міжрегіональних
територіальних органів Державної
служби геології та надр**

Північний міжрегіональний відділ

Південний міжрегіональний відділ

Західний міжрегіональний відділ

Східний міжрегіональний відділ

Центральний міжрегіональний відділ

Азово-Чорноморський міжрегіональний відділ

Додаток до розпорядження
Кабінету Міністрів України від 16
листопада 2011 р. N 1145-р

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 1 червня 2011 р. N 705
Київ**

Про затвердження переліків платних адміністративних послуг, які надаються Міністерством екології та природних ресурсів і Державною службою геології та надр

Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити такі, що додаються:

перелік платних адміністративних послуг, які надаються Міністерством екології та природних ресурсів;

перелік платних адміністративних послуг, які надаються Державною службою геології та надр.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

**ПЕРЕЛІК платних
адміністративних послуг, які
надаються Міністерством екології та
природних ресурсів**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 1
червня 2011 р. N 705

Найменування адміністративної послуги	Нормативно-правовий акт, яким встановлено розмір плати
Видача ліцензії на збирання, заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини (згідно з переліками, які визначаються Кабінетом Міністрів України)	постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2000 р. N 1755 (Офіційний вісник України, 2000 р., N 48, ст. 2093)
Видача копії ліцензії на збирання, заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини (згідно з переліками, які визначаються Кабінетом Міністрів України)	Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності"

Переоформлення ліцензії на збирання, заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини (згідно з переліками, які визначаються Кабінетом Міністрів України)	- " -
Видача дублікату ліцензії на збирання, заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини (згідно з переліками, які визначаються Кабінетом Міністрів України)	- " -
Видача ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами	постанова Кабінету Міністрів України від 20 листопада 2000 р. N 1755 (Офіційний вісник України, 2000 р., N 48, ст. 2093)
Видача копії ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами	Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності"
Переоформлення ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами	- " -
Видача дублікату ліцензії на здійснення операції у сфері поводження з небезпечними відходами	- " -

ПЕРЕЛІК платних адміністративних послуг, які надаються Державною службою геології та надр

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 р. N 705

Найменування адміністративної послуги	Нормативно-правовий акт, яким встановлено розмір плати
Надання спеціального дозволу на користування надрами за результатами продажу на аукціоні	Кодекс України про надра
Надання спеціального дозволу на користування надрами без проведення аукціону	Кодекс України про надра
Видача ліцензії на видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного	постанова Кабінету Міністрів України від 20

каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння	листопада 2000 р. N 1755 (Офіційний вісник України, 2000 р., N 48, ст. 2093)
Видача копії ліцензії на видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння	Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності"
Переоформлення ліцензії на видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння	- " -
Видача дублікату ліцензії на видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння	- " -

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

від 14 липня 2000 р. N 1128

Київ

**Про утворення Національної акціонерної компанії "Надра
України"**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2004 року N 183, від 31 серпня 2011 року N 912

На виконання Указу Президента України від 14 червня 2000 р. N 802 "Про заходи щодо підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр" Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Утворити Національну акціонерну компанію "Надра України" (далі - Компанія).

2. Пункт 2 виключено

3. Призначити Гошовського Сергія Володимировича головою правління Компанії.

4. Національній акціонерній компанії "Надра України" разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади у місячний термін подати пропозиції щодо:

проекту статуту Компанії;

переліку відкритих акціонерних товариств, пакети акцій яких закріплено в установленому порядку в державній власності і які передаються до статутного фонду Компанії, а також державних і казенних підприємств, які підлягають перетворенню в державні акціонерні товариства з наступною передачею акцій до статутного фонду Компанії;

переліку державного майна, яке передається в користування Компанії для забезпечення її діяльності.

5. Розмістити Компанію у приміщеннях у м. Києві по вул. Володимирській, 34 та вул. Золотоворітській, 9.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Першого віце-прем'єр-міністра України Єханурова Ю. І.

Прем'єр-міністр України

В. ЮЩЕНКО

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 17 серпня 2000 р. N 1273
Київ

Питання Національної акціонерної компанії "Надра України"

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 24 січня 2001 року N 43, від 24 січня 2002 року N 82, від 18 лютого 2004 року N 183

На виконання Указу Президента України від 14 червня 2000 р. N 802 "Про заходи щодо підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр" Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Фонду державного майна передати у місячний термін до статутного фонду Національної акціонерної компанії "Надра України" 100 відсотків акцій державної акціонерної холдингової компанії "Укргеолреммаш".

2. Пункт 2 втратив чинність

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2002 р. N 82)

3. Фонду державного майна разом з Національною акціонерною компанією "Надра України", Міністерством екології та природних ресурсів, Міністерством економіки підготувати проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" в частині виключення з цього переліку підприємств, зазначених у додатку 1.

Абзац другий пункту 3 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2001 р. N 43)

4. Передати до статутного фонду Національної акціонерної компанії "Надра України" майно підприємств згідно з додатком 3 з наступним їх перетворенням у дочірні підприємства Компанії.

5. Установити, що 100 відсотків акцій Національної акціонерної компанії "Надра України" закріплюються у державній власності. Відчуження цих акцій з державної власності, використання для формування статутних фондів будь-яких підприємств та передача в заставу не допускається.

(пункт 5 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.2004 р. N 183)

6. Міністерству екології та природних ресурсів передати в повне господарське віддання Національної акціонерної компанії "Надра України" для забезпечення її діяльності будівлі, розташовані по вул. Володимирській, 34, та вул. Золотоворітській, 9, у м. Києві, і забезпечити у десятиденний

термін їх звільнення.

Прем'єр-міністр України

В. ЮЩЕНКО

**ПЕРЕЛІК підприємств, які
підлягають перетворенню у відкриті
акціонерні товариства після**

**виключення їх в установленому порядку з переліку підприємств, які не
підлягають приватизації, з наступною передачею пакетів акцій до
статутного фонду НАК "Надра України"**

Додаток 1 втратив чинність (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2002 року N 82)

Додаток 1 до постанови Кабінету
Міністрів України від 17 серпня 2000 р.
N 1273

**ПЕРЕЛІК державних
підприємств, які підлягають
перетворенню у відкриті акціонерні
товариства з наступною передачею пакетів акцій до статутного фонду**

НАК "Надра України"

Додаток 2 виключено (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2001 року N 43)

Додаток 2 до постанови Кабінету
Міністрів України від 17 серпня 2000 р.
N 1273

**ПЕРЕЛІК підприємств, майно яких передається до статутного
фонду НАК "Надра України" з наступним перетворенням їх у дочірні
підприємства Компанії**

Державне бурове підприємство "Житомирбуррозвідка", смт Нова
Борова Житомирської області

(перелік доповнено позицією згідно з постановою Кабінету Міністрів України від
24.01.2001 р. N 43)

Державне геологічне підприємство "Західукргеологія", м. Львів

Державне геологічне підприємство "Кримгеологія", м. Сімферополь

(перелік доповнено позицією згідно з постановою Кабінету Міністрів України від
24.01.2001 р. N 43)

Державне геологічне підприємство "Полтавнафтогазгеологія"

Державне геологічне підприємство "Центрукргеологія", м. Черкаси

Державне геологічне підприємство "Чернігівнафтогазгеологія"

Державне геофізичне підприємство "Балакліяпромгеофізика",
Харківська область

Державне підприємство "Агрогеофізика", м. Балаклія Харківської
області

Державне підприємство "Горліврозвідка", Донецька область

(перелік доповнено позицією згідно з постановою Кабінету Міністрів України від
24.01.2001 р. N 43)

Полтавське нафтогазове державне регіональне геологічне підприємство
Український державний проектний інститут "Укрдіпрогеолбуд", м.

Полтава

Чернігівське нафтогазове державне регіональне геологічне
підприємство

Державне геофізичне підприємство "Укргеофізика", м. Київ

Донецьке державне регіональне геологічне підприємство, м. Артемівськ

Донецької області

Київське державне геологічне підприємство "Геосервіс"

Північне державне регіональне геологічне підприємство, м. Київ

Причорноморське державне регіональне геологічне підприємство, м.

Одеса

Східне державне регіональне геологічне підприємство, м. Луганськ.

(перелік доповнено позиціями згідно з постановою Кабінету Міністрів України від
24.01.2002 р. N 82)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 27 вересня 2000 р. N 1460

Київ

Про затвердження статуту Національної акціонерної компанії
"Надра України"

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 11 липня 2001 року N 823, від 17 липня 2001 року N 848, від 18 лютого 2004 року N 183, від 27 червня 2007 року N 886, від 11 вересня 2007 року N 1109, від 26 серпня 2009 року N 905, від 13 квітня 2011 року N 413, від 31 серпня 2011 року N 912
Додатково див. оголошення ("Урядовий кур'єр", N 207, 1 листопада 2005 р.)

На виконання Указу Президента України від 14 червня 2000 р. N 802 "Про заходи щодо підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр" Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити статут Національної акціонерної компанії "Надра України", що додається.

2. Національній акціонерній компанії "Надра України" разом з Фондом державного майна, іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади забезпечити підготовку пропозицій щодо збільшення статутного (складеного) капіталу Компанії після виконання заходів, передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2000 р. N 1273 "Питання Національної акціонерної компанії "Надра України".

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. N 413)

Прем'єр-міністр України

В. ЮЩЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 27
вересня 2000 р. N 1460 (в редакції
постанови Кабінету Міністрів України
від 31 серпня 2011 р. N 912)

СТАТУТ Національної акціонерної компанії "Надра України"

Загальні положення

1. Національна акціонерна компанія "Надра України" (далі - Компанія) утворена на виконання Указу Президента України від 14 червня 2000 р. N 802 "Про заходи щодо підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр".

2. Компанія є публічним акціонерним товариством.

3. Офіційне найменування Компанії:

повне:

українською мовою - публічне акціонерне товариство "Національна акціонерна компанія "Надра України";

російською мовою - публичное акционерное общество "Национальная акционерная компания "Надра Украины";

англійською мовою - public joint-stock company "National joint-stock company "Nadra Ukrayny";

скорочене:

українською мовою - Національна акціонерна компанія "Надра України";

російською мовою - Национальная акционерная компания "Надра Украины";

англійською мовою - National joint-stock company "Nadra Ukrayny".

4. Місцезнаходження Компанії: 03151, м. Київ, просп. Повітрофлотський, 54.

Мета і предмет діяльності Компанії

5. Компанія утворена з метою підвищення ефективності управління підприємствами галузі геології і розвідки надр, задоволення потреби держави в нарощуванні мінерально-сировинної бази та отримання прибутку шляхом провадження господарської діяльності.

6. Предметом діяльності Компанії є:

1) організація і проведення пошукових та геологорозвідувальних робіт в Україні та за її межами;

2) видобування та переробка корисних копалин;

3) забезпечення нарощування мінерально-сировинної бази держави як основи розвитку добувних та переробних галузей національної економіки;

4) геологічне, гідрогеологічне, інженерно-геологічне та еколого-геологічне вивчення навколишнього природного середовища, зокрема небезпечних геологічних явищ;

5) участь у:

реалізації державної політики в галузі геології і розвідки надр та формуванні цільових програм розвитку мінерально-сировинного комплексу;

формуванні та реалізації єдиної технічної політики, організації та координації науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт, пов'язаних з виробництвом, розробленням та впровадженням нової техніки і передових технологій у сфері пошуку, розвідки та розробки родовищ корисних копалин, переробки мінеральної сировини, що виконуються дочірніми підприємствами;

реалізації міжнародних інвестиційних проектів;

6) здійснення лізингових операцій;

7) залучення інвестицій та реалізація інвестиційних проектів, пов'язаних з пошуком, розвідкою та розробкою родовищ корисних копалин, зокрема проведення конкурсів на залучення інвестицій у виконання пошукових, геологорозвідувальних, видобувних та інших робіт, що виконуються Компанією, її філіями, представництвами, іншими відокремленими структурними підрозділами, дочірніми підприємствами та господарськими товариствами, у статутному (складеному) капіталі яких Компанія володіє корпоративними правами, в межах виданих в установленому порядку спеціальних дозволів на користування надрами та/або ліцензій;

8) надання фінансової, організаційної та інжинірингової підтримки підприємствам галузі геології і розвідки надр;

9) організація виробництва необхідних для галузі обладнання, машин, механізмів і приладів, запасних частин та деталей до них;

10) здійснення проектування, геологічного супроводу та проведення геологічної експертизи проектів, пов'язаних з пошуком, розвідкою та розробкою родовищ корисних копалин, бурінням свердловин, будівництвом, розширенням, реконструкцією і технічним переоснащенням, як для дочірніх підприємств та господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких Компанія володіє корпоративними правами, так і для інших суб'єктів господарювання за їх зверненням;

11) регіональне геологічне або спеціальне вивчення надр, виконання науково-дослідних, проектно-вишукувальних та проектно-конструкторських робіт;

12) здійснення відповідно до законодавства збирання, систематизації та зберігання геологічної інформації;

13) забезпечення підготовки пакетів геологічної інформації для розроблення та реалізації інвестиційних проектів дочірніми підприємствами та господарськими товариствами, у статутному (складеному) капіталі яких Компанія володіє корпоративними правами;

14) проведення на території України та за її межами маркетингових досліджень щодо визначення можливості задоволення потреби держави у корисних копалинах та мінеральній сировині;

15) забезпечення вивчення світового ринку геологічних послуг та організація участі дочірніх підприємств у тендерах, зокрема міжнародних, з проведення сервісних геологічних робіт, пошуку та розвідки родовищ корисних копалин;

16) вжиття заходів щодо підвищення ефективності пошукових та геологорозвідувальних робіт шляхом проведення аналізу, експертизи і узгодження програм робіт з геологічного вивчення надр, оцінки виробничих можливостей дочірніх підприємств та господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких Компанія володіє корпоративними правами, перед одержанням ними спеціальних дозволів на користування надрами та/або ліцензій;

17) регулювання інвестиційної політики філій, представництв, інших, відокремлених структурних підрозділів, дочірніх підприємств;

18) координація діяльності філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів, дочірніх підприємств;

19) надання транспортно-експедиційних послуг;

20) провадження видавничої діяльності, надання поліграфічних послуг;

21) організація та проведення семінарів, конференцій, виставок та аукціонів з питань, що належать до предмета діяльності Компанії;

22) надання маркетингових, консультаційних та посередницьких послуг підприємствам галузі геології і розвідки надр.

Відповідно до мети, визначеної цим Статутом, Компанія може провадити інші види діяльності згідно із законодавством.

7. Роботи, що потребують спеціальних знань і допуску до державної таємниці, виконуються особами, підготовленими в установленому порядку, за наявності у них відповідного документа.

Захист державної таємниці Компанія здійснює відповідно до вимог Закону України "Про державну таємницю" та інших актів законодавства.

Відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю Компанії, що не належать до державної таємниці, є комерційною таємницею Компанії.

Перелік відомостей, що є комерційною таємницею Компанії, а також порядок їх обліку, зберігання і видачі визначаються правлінням Компанії.

Юридичний статус Компанії

8. Компанія є юридичною особою.

Компанія набуває права юридичної особи з дня її державної реєстрації.

9. Компанія:

1) має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку із своїм найменуванням, ідентифікаційним кодом, штампи, бланки, може мати фірмовий знак, а також знак для товарів і послуг та інші реквізити;

2) діє на принципах повної господарської самостійності і самоокупності, несе відповідальність за результати своєї господарської діяльності та виконання зобов'язань;

3) може набувати майнові та особисті немайнові права, нести обов'язки, вчиняти правочини відповідно до вимог законодавства та цього Статуту, бути позивачем та відповідачем в суді, у тому числі у відповідних юрисдикційних органах інших держав;

4) має право випускати (емітувати) цінні папери в установленому законодавством порядку;

5) самостійно планує свою господарську діяльність з урахуванням попиту на її продукцію (роботи, послуги) і провадить таку діяльність на підставі договорів;

6) може виступати виконавцем державного замовлення (контракту) з приросту запасів корисних копалин;

7) здійснює матеріально-технічне забезпечення власної діяльності шляхом самостійного укладення договорів, у тому числі через біржі та посередницькі організації;

8) реалізує власну продукцію (роботи, послуги), надає в оренду (користування) належне їй майно;

9) провадить зовнішньоекономічну діяльність відповідно до законодавства, мети і предмета діяльності Компанії, визначених цим Статутом.

10. Компанія відповідає за своїми зобов'язаннями всім належним їй майном.

Компанія не відповідає за зобов'язаннями акціонерів, дочірніх підприємств та господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких Компанія володіє корпоративними правами.

Акціонери не відповідають за зобов'язаннями Компанії і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю Компанії лише у межах належних їм акцій Компанії.

11. Компанія має право в установленому законодавством порядку утворювати філії, представництва, інші відокремлені структурні підрозділи, бути засновником юридичних осіб (у тому числі дочірніх підприємств) як на території України, так і за її межами, наділяючи їх основними фондами та обіговими коштами.

12. Компанія разом з іншими суб'єктами господарювання може утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання, залучати до роботи вітчизняних та іноземних спеціалістів, утворювати тимчасові робочі групи для виконання своїх статутних завдань.

13. Компанія згідно із законодавством самостійно:
визначає форми, системи, розміри та види оплати праці;
встановлює технічно обґрунтовані норми праці;
надає своїм працівникам додаткові відпустки;
визначає трудовий розпорядок.

Умови праці іноземних громадян та її оплати визначаються окремими трудовими договорами відповідно до законодавства.

14. Компанія має право вносити відповідним центральним органам виконавчої влади пропозиції щодо прийняття нормативно-правових актів з метою підвищення ефективності функціонування галузі геології і розвідки надр.

15. Компанія у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства та цим Статутом.

Засновник Компанії та її акціонери

16. Засновником Компанії є держава в особі Кабінету Міністрів України.

17. Акціонерами Компанії є:

держава в особі Держгеонадр - до прийняття в установленому порядку рішення про приватизацію пакета акцій Компанії та в особі Фонду державного майна - після передачі йому пакета акцій Компанії, визначеного для продажу згідно з рішенням про приватизацію;

фізичні та юридичні особи, що набули право власності на акції Компанії відповідно до законодавства.

18. Кожною простою акцією Компанії її власнику-акціонеру надається однакова сукупність прав, включаючи право на:

- 1) участь в управлінні Компанією;
- 2) отримання дивідендів;
- 3) отримання у разі ліквідації Компанії частини її майна або частини вартості такого майна;
- 4) отримання інформації про господарську діяльність Компанії.

Акціонер - власник простих акцій має переважне право на придбання акцій у процесі їх приватного розміщення в установленому законодавством порядку.

Акціонери мають інші права, передбачені законодавством та цим Статутом.

19. Акціонери зобов'язані:

- 1) дотримуватися вимог цього Статуту, інших внутрішніх документів Компанії;
- 2) виконувати рішення загальних зборів, інших органів Компанії;
- 3) виконувати свої зобов'язання перед Компанією, у тому числі ті, що пов'язані з майновою участю;
- 4) оплачувати акції у розмірі, в порядку та засобами, що передбачені законодавством і цим Статутом;
- 5) не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність Компанії.

Додаткові обов'язки акціонерів Компанії (у тому числі обов'язок участі у загальних зборах та відповідальність за його невиконання) передбачаються в окремому договорі між акціонерами.

Акціонери мають також інші обов'язки, передбачені законами.

Майно Компанії

20. Майно Компанії складається з основних засобів, обігових коштів, акцій (часток, паїв) у статутному (складеному) капіталі господарських товариств, а також інших активів, відображених у бухгалтерському балансі Компанії.

21. Майно Компанії формується за рахунок:

1) майна, переданого засновником до статутного капіталу Компанії;
2) продукції, виробленої Компанією в результаті провадження власної господарської діяльності, майна та майнових прав, набутих у процесі господарської діяльності;

3) доходів, отриманих в результаті провадження господарської діяльності, включаючи доходи, отримані від реалізації цінних паперів і корпоративних прав, провадження господарської діяльності дочірніми підприємствами та доходів (дивідендів) від володіння корпоративними правами та цінними паперами;

4) коштів, майнових і немайнових прав, цінних паперів, іншого майна, що надходять від оплати акцій;

5) майна, що не увійшло до статутного капіталу Компанії, та передане засновником на праві господарського відання;

6) кредитів, позик;

7) майна, отриманого в найм (користування);

8) іншого майна, набутого на законних підставах.

22. Здійснюючи право власності, Компанія володіє, користується та розпоряджається належним їй майном і вчиняє стосовно нього будь-які дії, що не суперечать закону та меті діяльності Компанії.

Компанія несе ризик випадкового знищення та пошкодження майна, що є її власністю.

23. Майно, передане засновником до статутного капіталу Компанії, може відчужуватися у порядку, встановленому законодавством та цим Статутом.

У період до проведення перших загальних зборів, які скликаються після прийняття рішення про приватизацію пакета акцій Компанії, правочини щодо майна Компанії, переданого до її статутного капіталу засновником, вчиняються за рішенням Держгеонадр.

24. Компанія використовує державне майно, що не підлягає приватизації, відповідно до законодавства.

Статутний капітал Компанії

25. Статутний капітал Компанії сформовано за рахунок внесків її засновника і становить 739295625,25 гривні.

26. Статутний капітал Компанії поділяється на 2957182501 просту іменну акцію номінальною вартістю 0,25 гривні кожна.

27. Статутний капітал Компанії після оплати в повному обсязі усіх раніше випущених акцій вартістю не нижче номінальної може бути збільшено за рішенням загальних зборів шляхом:

розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості;
підвищення номінальної вартості акцій.

28. Зменшення статутного капіталу Компанії провадиться шляхом:
зменшення номінальної вартості акцій;
анулювання раніше викуплених Компанією акцій та зменшення їх загальної кількості.

29. Рішення про збільшення або зменшення статутного капіталу Компанії приймається у порядку, встановленому законодавством та цим Статутом.

Акції Компанії

30. Акція Компанії посвідчує корпоративні права акціонера щодо Компанії.

31. Компанія здійснює розміщення простих іменних акцій в порядку, встановленому законодавством.

32. Засновник Компанії, який володіє 100 відсотками її акцій, не може відчужувати належні йому акції до прийняття в установленому порядку рішення про приватизацію пакета акцій Компанії.

Після прийняття рішення про приватизацію пакета акцій Компанії засновник передає Фонду державного майна пакет акцій, призначений для продажу. Водночас до Фонду державного майна переходять усі права та обов'язки акціонера на переданий для продажу пакет акцій.

33. Реалізація акцій Компанії провадиться за їх ринковою вартістю, крім випадків, передбачених законом.

Оплата акцій здійснюється:

коштами;

майновими і немайновими правами, що мають грошову вартість;

цінними паперами (крім боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є набувач, та векселів);

іншим майном.

34. Компанія має право здійснювати розміщення інших цінних паперів відповідно до законодавства та цього Статуту.

Рішення про розміщення цінних паперів на суму, що перевищує 25 відсотків вартості активів Компанії, приймається загальними зборами.

35. Акції Компанії існують в бездокументарній формі.

Прибуток Компанії та його використання. Порядок покриття збитків

36. Прибуток Компанії утворюється з надходжень, отриманих в результаті провадження нею господарської діяльності, після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці та є узагальнюючим показником ефективності діяльності Компанії.

Прибуток є основним джерелом зміцнення матеріально-технічної бази Компанії, соціального забезпечення її трудового колективу, матеріального стимулювання працівників.

37. За рішенням загальних зборів за рахунок прибутку можуть створюватися фонд виплати дивідендів та інші фонди.

38. Для покриття збитків Компанії створюється резервний капітал у розмірі не менш як 15 відсотків статутного капіталу.

Резервний капітал формується шляхом щорічного відрахування коштів у розмірі 5 відсотків суми чистого прибутку Компанії до досягнення резервним капіталом зазначеного розміру.

У разі повного або часткового використання резервного капіталу його поповнення здійснюється в порядку, передбаченому цим пунктом.

39. Збитки від господарської діяльності Компанії покриваються за рахунок коштів резервного капіталу, а в разі їх недостатності - у порядку, визначеному загальними зборами.

40. Рішення про виплату дивідендів за простими акціями та їх розмір приймається загальними зборами відповідно до законодавства.

Для кожної виплати дивідендів наглядова рада встановлює дату складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, порядок та строк їх виплати. Дата складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів за простими акціями, не може передувати даті прийняття загальними зборами рішення про виплату дивідендів. Компанія повідомляє особам, які мають право на отримання дивідендів, про дату, розмір, порядок та строк їх виплати рекомендованим листом.

Органи Компанії

41. Органами Компанії є:

- загальні збори;
- наглядова рада;
- правління;
- ревізійна комісія.

Загальні збори

42. Вищим органом Компанії є загальні збори.

Загальні збори мають право приймати рішення з будь-якого питання діяльності Компанії, внесеного до порядку денного зборів, згідно з цим Статутом та законодавством.

43. До виключної компетенції загальних зборів належить:

- 1) визначення основних напрямів діяльності Компанії;
- 2) внесення змін до Статуту Компанії;
- 3) прийняття рішення про анулювання викуплених акцій;
- 4) прийняття рішення про зміну типу Компанії;
- 5) прийняття рішення про розміщення акцій;
- 6) прийняття рішення про збільшення або зменшення статутного капіталу Компанії;
- 7) прийняття рішення про дроблення або консолідацію акцій;
- 8) затвердження положень про загальні збори, наглядову раду, правління та ревізійну комісію Компанії, а також внесення змін до них;
- 9) затвердження річного звіту Компанії;

- 10) розподіл прибутку і збитків Компанії;
- 11) прийняття рішення про викуп Компанією розміщених нею акцій, крім випадків обов'язкового викупу акцій, визначених законом;
- 12) прийняття рішення про виплату дивідендів та їх розмір;
- 13) прийняття рішень з питань порядку проведення загальних зборів;
- 14) обрання членів наглядової ради, затвердження умов цивільно-правових договорів, трудових договорів (контрактів), що укладатимуться з членами наглядової ради, встановлення розміру їх винагороди, обрання особи, яка уповноважується на підписання договорів (контрактів) з членами наглядової ради, прийняття рішення про припинення повноважень членів наглядової ради;
- 15) обрання голови, заступників голови та членів правління, прийняття рішення про припинення їх повноважень, відсторонення голови, заступників голови та інших членів правління від здійснення ними повноважень та обрання особи, яка тимчасово здійснює повноваження голови правління;
- 16) обрання членів ревізійної комісії, прийняття рішення про дострокове припинення їх повноважень;
- 17) затвердження висновків ревізійної комісії;
- 18) обрання членів лічильної комісії, прийняття рішення про припинення їх повноважень;
- 19) прийняття рішення про виділ та припинення Компанії, про ліквідацію Компанії, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку та строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу;
- 20) прийняття рішення за результатами розгляду звітів наглядової ради, правління ревізійної комісії;
- 21) затвердження принципів (кодексу) корпоративного управління Компанії;
- 22) обрання комісії з припинення Компанії;
- 23) прийняття рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Компанії, а також правочину щодо майна, переданого засновником до статутного капіталу Компанії;
- 24) погодження рішення правління про:
 - утворення, реорганізацію та ліквідацію філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії, дочірніх підприємств, інших юридичних осіб, затвердження їх положень і статутів;
 - придбання, продаж акцій (часток паїв) у статутному (складеному) капіталі інших господарських товариств;
- 25) затвердження фінансового плану Компанії;
- 26) погодження утворення дочірніми підприємствами, іншими утвореними Компанією юридичними особами, суб'єктів господарювання, а також придбання ними акцій (часток, паїв) у статутному (складеному)

капіталі інших господарських товариств;

27) прийняття рішення про обрання (заміну) реєстратора власників іменних цінних паперів Компанії або депозитарію цінних паперів та затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;

28) вирішення інших питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів згідно із законом, цим Статутом або положенням про загальні збори.

Повноваження з вирішення питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів, не можуть бути передані іншим органам Компанії.

44. У період до проведення перших загальних зборів, які скликаються після прийняття рішення про приватизацію пакета акцій Компанії, повноваження вищого органу Компанії здійснюються Держгеонадрами в установленому законодавством порядку.

Рішення Держгеонадр з питань, що належать до компетенції загальних зборів, оформляється письмово у формі наказу.

Кабінет Міністрів України у зазначений період:

приймає рішення про:

- внесення змін до Статуту Компанії;
- зміну типу Компанії;
- збільшення або зменшення статутного капіталу Компанії;
- виділ та припинення Компанії, призначення ліквідаційної комісії;
- продаж або відчуження в будь-який інший спосіб пакетів акцій, переданих до статутного капіталу Компанії;

за поданням Держгеонадр призначає на посаду та звільняє з посади голову і заступників голови правління, приймає рішення про відсторонення голови правління від здійснення ним повноважень та призначення особи, яка тимчасово виконує обов'язки голови правління.

Держгеонадрами у зазначений період здійснюється:

визначення основних напрямів діяльності Компанії;

у разі прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про ліквідацію Компанії затвердження порядку та строку ліквідації, ліквідаційного балансу;

призначення на посаду та звільнення з посади голови та членів наглядової ради;

укладення контракту з головою правління;

призначення на посаду та звільнення з посади за поданням голови правління членів правління (крім голови і заступників голови правління);

призначення на посаду та звільнення з посади голови та членів ревізійної комісії;

прийняття за результатами розгляду звітів наглядової ради, правління, ревізійної комісії відповідних рішень;

прийняття в установленому законодавством порядку рішення про:

- анулювання викуплених акцій;

- розміщення акцій;

затвердження положення про наглядову раду, правління та ревізійну комісію;

погодження рішень правління про утворення, реорганізацію та ліквідацію філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії, дочірніх підприємств, інших юридичних осіб, затвердження їх положень і статутів, придбання, продаж акцій (часток, паїв) у статутному (складеному) капіталі інших господарських товариств;

погодження утворення дочірніми підприємствами, іншими утвореними Компанією юридичними особами, суб'єктів господарювання, а також придбання, продаж ними акцій (часток, паїв) у статутному (складеному) капіталі інших господарських товариств;

відсторонення заступників голови та інших членів правління від здійснення ними повноважень;

затвердження фінансового плану Компанії;

затвердження річного звіту Компанії;

розподіл прибутку і збитків Компанії;

затвердження розміру річних дивідендів;

затвердження висновків ревізійної комісії;

прийняття за поданням наглядової ради рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Компанії, а також правочину щодо майна, переданого засновником до статутного капіталу Компанії;

затвердження принципів (кодексу) корпоративного управління Компанії;

прийняття інших рішень, що належать до компетенції загальних зборів і не віднесені до повноважень Кабінету Міністрів України.

45. Акціонери можуть доручати реалізацію їх прав на загальних зборах своїм представникам.

Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах може посвідчуватися реєстратором, депозитарієм, зберігачем, нотаріусом та посадовими особами, які вчиняють нотаріальні дії, чи в іншому передбаченому законодавством порядку.

Акціонер має право призначити свого постійного представника або представника на певний строк. Акціонер має право у будь-який момент замінити свого представника, повідомивши про це правління.

Видача довіреності на право участі та голосування на загальних зборах не виключає право участі в таких зборах акціонера, який видав довіреність, замість свого представника.

46. Загальні збори мають кворум за умови реєстрації для участі в них акціонерів, які сукупно є власниками не менш як 60 відсотків голосуючих акцій.

47. У роботі загальних зборів можуть брати участь з правом дорадчого голосу члени наглядової ради, правління та ревізійної комісії, які не є акціонерами Компанії.

48. Рішення загальних зборів з питання, винесеного на голосування, приймаються простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій.

Рішення загальних зборів з питань, передбачених підпунктами 2 - 6 та 19 пункту 43 цього Статуту, вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більш як три чверті голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі в загальних зборах та є власниками голосуючих з відповідного питання акцій.

Одна голосуюча акція надає акціонеру один голос для вирішення кожного з питань, винесених на голосування на загальних зборах, крім проведення кумулятивного голосування.

49. Загальні збори скликаються щороку (річні загальні збори) та проводяться не пізніше 30 квітня року, що настає за звітним.

50. Позачергові загальні збори скликаються наглядовою радою:

- 1) з власної ініціативи;
- 2) на вимогу правління - в разі порушення провадження у справі про банкрутство Компанії або необхідності вчинення значного правочину;
- 3) на вимогу ревізійної комісії;
- 4) на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 10 і більше відсотків простих акцій Компанії;
- 5) в інших випадках, якщо цього потребують інтереси Компанії.

Позачергові загальні збори проводяться протягом 45 днів з дати отримання Компанією вимоги про їх скликання.

51. Письмове повідомлення про проведення загальних зборів та їх порядок денний (зміну порядку денного) надсилається кожному акціонеру в установленому законодавством порядку.

52. У повідомленні про проведення загальних зборів зазначаються:

- 1) повне найменування та місцезнаходження Компанії;
- 2) дата, час і місце (із зазначенням номера кімнати, офісу або залу, куди мають прибути акціонери) проведення загальних зборів;
- 3) час початку і закінчення реєстрації акціонерів для участі у загальних зборах;
- 4) дата складення переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах;
- 5) перелік питань, що виносяться на голосування;
- 6) порядок ознайомлення акціонерів з матеріалами під час підготовки до загальних зборів.

53. Проводить загальні збори голова наглядової ради.

54. Для забезпечення підрахунку голосів та вирішення інших питань, пов'язаних із забезпеченням проведення голосування, на загальних зборах діє лічильна комісія, яка обирається загальними зборами.

За підсумками голосування складається протокол, що підписується всіма членами лічильної комісії, які брали участь у підрахунку голосів.

Рішення загальних зборів вважається прийнятим з моменту складення протоколу про підсумки голосування.

55. Протокол загальних зборів складається протягом 10 днів з моменту закриття загальних зборів, підписується головою наглядової ради та секретарем загальних зборів, прошивається, скріплюється печаткою Компанії та підписом голови правління.

56. У разі коли Компанія складається з однієї особи (100 відсотків акцій належить державі), положення, передбачені пунктами 43, 45 - 55 цього Статуту щодо порядку скликання та проведення загальних зборів, до неї не застосовуються.

Наглядова рада

57. Наглядова рада є органом, що здійснює захист прав акціонерів Компанії і в межах компетенції, визначеної законом і цим Статутом, контролює та регулює діяльність правління.

58. Склад наглядової ради формується відповідно до законодавства та цього Статуту.

59. Члени наглядової ради обираються з числа фізичних осіб, які мають повну цивільну дієздатність. Одна і та сама особа може обиратися до складу наглядової ради неодноразово.

60. Член наглядової ради не може бути одночасно членом правління та/або членом ревізійної комісії.

61. Наглядова рада обирається загальними зборами у кількості п'яти осіб.

У період до проведення перших загальних зборів, які скликаються після прийняття рішення про приватизацію пакета акцій Компанії, персональний склад наглядової ради, у тому числі її голова, затверджується Держгеонадрами.

62. До виключної компетенції наглядової ради належить:

1) підготовка порядку денного загальних зборів, прийняття рішення про дату їх проведення та включення пропозицій до порядку денного, крім скликання акціонерами позачергових загальних зборів;

2) прийняття рішення про:

проведення чергових та позачергових загальних зборів відповідно до цього Статуту та у випадках, встановлених законом;

продаж раніше викуплених Компанією акцій;

розміщення Компанією інших цінних паперів, крім акцій;

викуп розміщених Компанією інших цінних паперів, крім акцій;

3) затвердження ринкової вартості майна у випадках, передбачених законом;

4) затвердження умов контрактів, які укладатимуться з членами правління, встановлення розміру їх винагороди;

5) встановлення дати складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, порядку та строків виплати дивідендів у межах граничного строку, встановленого законом;

6) вирішення питань про участь Компанії у господарських об'єднаннях;

7) визначення ймовірності визнання Компанії неплатоспроможною внаслідок взяття нею зобов'язань або їх виконання, у тому числі внаслідок виплати дивідендів або викупу акцій;

8) прийняття рішення про обрання оцінювача майна Компанії та затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;

9) обрання аудитора Компанії та визначення умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;

10) затвердження в межах компетенції внутрішніх документів, якими регулюються питання, пов'язані з діяльністю Компанії;

11) прийняття рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є його предметом, становить від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Компанії;

12) ініціювання в разі потреби проведення позачергової ревізії та аудиторської перевірки фінансово-господарської діяльності Компанії;

13) розроблення та подання для розгляду на загальних зборах матеріалів для прийняття рішення про злиття, приєднання, поділ, виділ або перетворення Компанії, а також вирішення питань, віднесених законодавством до компетенції наглядової ради в разі прийняття відповідного рішення.

Питання, що належать до виключної компетенції наглядової ради, не можуть вирішуватися іншими органами Компанії, крім загальних зборів, за винятком випадків, встановлених законом.

63. Посадові особи органів Компанії забезпечують доступ членів наглядової ради до інформації в межах, передбачених законом та цим Статутом.

64. Організаційною формою роботи наглядової ради є засідання, які проводяться в міру потреби, але не рідше ніж один раз на три місяці.

65. Засідання наглядової ради скликаються за ініціативою голови наглядової ради або на вимогу члена наглядової ради, ревізійної комісії, правління чи його члена.

66. Особа, яка виступила з ініціативою скликання засідання наглядової ради, зобов'язана надати кожному члену наглядової ради не менш як за 10 днів до дати його проведення:

перелік питань, які виносяться на розгляд наглядової ради;

документи та матеріали до кожного з питань порядку денного;

проект рішення ради.

67. Засідання наглядової ради вважається правоможним, якщо в його роботі взяли участь більшість її членів.

68. У засіданні наглядової ради за її запрошенням можуть брати участь з правом дорадчого голосу голова та члени правління, представники профспілкового або іншого уповноваженого трудовим колективом органу, який підписав колективний договір від імені трудового колективу, а також інші особи, визначені наглядовою радою.

69. Рішення наглядової ради приймається простою більшістю голосів членів наглядової ради, присутніх на засіданні.

У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови наглядової ради.

70. Рішення наглядової ради оформляється протоколом протягом п'яти робочих днів після проведення засідання. Протокол засідання наглядової ради підписує її голова.

У протоколі засідання наглядової ради зазначаються:

місце, дата і час проведення засідання;

особи, які брали участь у засіданні;

порядок денний засідання;

питання, винесені на голосування, та підсумки голосування із зазначенням прізвищ членів наглядової ради, які голосували "за", "проти" (або утрималися від голосування) з кожного питання;

зміст прийнятих рішень.

71. Допускається прийняття наглядовою радою рішень шляхом проведення заочного голосування (опитування). У такому разі проект рішення надсилається головою наглядової ради її членам, які повинні викласти в письмовій формі свою думку щодо рішення і надіслати протягом п'яти робочих днів з дати одержання проекту рішення.

Голова наглядової ради протягом п'яти робочих днів з дати закінчення зазначеного строку інформує членів наглядової ради та правління Компанії в письмовій формі про прийняті рішення.

У разі проведення заочного голосування (опитування) рішення приймається в порядку, визначеному пунктом 69 цього Статуту.

72. Голова наглядової ради:

1) організовує її роботу;

2) скликає засідання наглядової ради та головує на них;

3) відкриває загальні збори;

4) організовує обрання секретаря загальних зборів;

5) забезпечує підготовку матеріалів з питань, що виносяться для розгляду на засіданнях наглядової ради;

6) організовує контроль за виконанням рішень загальних зборів та наглядової ради.

Правління

73. Управління поточною діяльністю Компанії здійснює правління, яке є колегіальним виконавчим органом Компанії.

74. Правління підзвітне загальним зборам і наглядовій раді та організовує виконання їх рішень.

75. Членом правління може бути фізична особа, яка має повну цивільну дієздатність і не є членом наглядової ради чи ревізійної комісії.

76. Правління обирається загальними зборами строком на п'ять років.

У період до проведення перших загальних зборів, які скликаються після прийняття рішення про приватизацію пакета акцій Компанії, голова і заступники голови правління призначаються на посаду Кабінетом Міністрів України, інші члени правління - Держгеонадрами. Контракт з головою правління укладається Держгеонадрами.

77. Основною формою роботи правління є засідання.

Засідання правління вважається правоможним, якщо в його роботі взяли участь не менш як половина його членів.

Рішення правління приймається простою більшістю голосів його членів, які взяли участь у засіданні. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови правління.

Рішення правління оформляється протоколом, який підписують голова, секретар та члени правління.

78. До компетенції правління Компанії належить:

1) вирішення питань організації господарської діяльності Компанії, фінансування, ведення обліку та звітності, роботи з цінними паперами, інших питань діяльності Компанії;

2) вирішення питань управління роботою філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії, дочірніх підприємств, інших утворених Компанією юридичних осіб, забезпечення виконання покладених на них завдань;

3) підготовка та попередній розгляд питань, що підлягають обговоренню на загальних зборах та засіданнях наглядової ради, підготовка у зв'язку з цим матеріалів; організація виконання рішень загальних зборів та наглядової ради;

4) забезпечення дотримання законодавства Компанією, її філіями, представництвами, іншими відокремленими структурними підрозділами Компанії, дочірніми підприємствами, іншими утвореними Компанією юридичними особами;

5) розгляд матеріалів ревізій та перевірок фінансово-господарської діяльності Компанії, а також звітів керівників філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії, дочірніх підприємств, інших утворених Компанією юридичних осіб, господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких Компанія володіє корпоративними правами, прийняття рішення за їх результатами;

6) розгляд і подання загальним зборам та наглядовій раді річного звіту і балансу Компанії, а також інформації про діяльність філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії, дочірніх підприємств, інших утворених Компанією юридичних осіб, господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких Компанія володіє корпоративними правами;

7) затвердження в межах своєї компетенції правил, процедур та інших внутрішніх документів, визначення організаційної структури Компанії;

8) затвердження опису та зображення фірмового знака Компанії;

9) прийняття в установленому законодавством порядку рішення про: списання майна Компанії;

утворення, реорганізацію та ліквідацію дочірніх підприємств, інших юридичних осіб, затвердження їх положень і статутів, придбання, продаж акцій (часток, паїв) у статутному (складеному) капіталі господарських товариств;

укладення договорів про спільну, в тому числі інвестиційну, діяльність;

утворення, реорганізацію та ліквідацію філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії, затвердження їх положень;

організацію і проведення конкурсів на залучення інвестицій для виконання пошукових, геологорозвідувальних, видобувних та інших робіт, що виконуються Компанією, її філіями, представництвами, іншими відокремленими структурними підрозділами, дочірніми підприємствами та господарськими товариствами, у статутному (складеному) капіталі яких Компанія володіє корпоративними правами, затвердження умов таких конкурсів;

10) погодження:

договорів оренди, відчуження основних засобів, що укладаються Компанією, а також вчинення правочинів щодо майна Компанії, переданого засновником до її статутного капіталу;

договорів, що укладаються філіями, представництвами, іншими відокремленими структурними підрозділами Компанії та дочірніми підприємствами на суму (ціна договору), що перевищує 200000 гривень, а також договорів, що пов'язані з придбанням, відчуженням будь-яким чином, обміном, орендою, наданням у безоплатне користування майна, заставою нежитлових приміщень та основних засобів;

рішення дочірніх підприємств про утворення суб'єктів господарювання, філій, представництв та інших відокремлених структурних підрозділів, погодження проектів їх статутів та положень, а також придбання ними акцій (часток, паїв) у статутному (складеному) капіталі інших господарських товариств;

11) затвердження фінансових планів дочірніх підприємств та звітів про їх виконання;

12) прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади керівників філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії та дочірніх підприємств;

13) установлення умов оплати праці керівників філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії та дочірніх підприємств, а також прийняття рішення про притягнення зазначених осіб до матеріальної відповідальності.

Правління вирішує інші питання діяльності Компанії, крім тих, що належать до виключної компетенції загальних зборів та наглядової ради.

79. Правління очолює голова, який несе персональну відповідальність за виконання покладених на Компанію завдань.

Голова правління вправі без довіреності вчиняти юридичні дії від імені Компанії.

80. Голова правління:

1) видає накази та приймає інші рішення з питань діяльності Компанії;
2) розпоряджається майном, у тому числі коштами, Компанії з урахуванням обмежень, встановлених цим Статутом і законодавством;

3) представляє Компанію у відносинах з державними органами, юридичними та фізичними особами;

4) видає довіреності на вчинення юридичних дій від імені Компанії;

5) установлює порядок підписання договорів від імені Компанії;

6) призначає на посаду та звільняє з посади працівників Компанії, вирішує питання щодо застосування до них заходів дисциплінарного стягнення або матеріального стимулювання;

7) розподіляє обов'язки між заступниками голови правління та членами правління;

8) затверджує положення про структурні підрозділи Компанії;

9) вирішує питання добору, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів;

10) затверджує в межах своєї компетенції внутрішні документи Компанії;

11) приймає рішення про притягнення до матеріальної відповідальності працівників Компанії;

12) укладає контракти з керівниками філій, представництв, інших відокремлених структурних підрозділів Компанії та дочірніх підприємств;

13) укладає договори від імені Компанії;

14) погоджує договори, що укладаються філіями, представництвами, іншими відокремленими структурними підрозділами Компанії та дочірніми підприємствами на суму (ціна договору), що перевищує 30000 гривень;

15) затверджує штатний розпис апарату Компанії;

16) організовує ведення обліку військовозобов'язаних та проведення мобілізаційної підготовки згідно із законодавством;

17) призначає за погодженням з СБУ керівника режимно-секретного підрозділу, на якого покладається організація та здійснення заходів щодо охорони державної таємниці;

18) укладає контракти із заступниками голови правління та іншими членами правління після затвердження їх умов наглядовою радою;

19) надає уповноваженому представнику Компанії завдання на голосування на загальних зборах акціонерів (учасників) і на засіданнях наглядової ради господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких Компанії належать пакети акцій (частки, паї);

20) здійснює відповідно до законодавства інші функції, що не належать до компетенції інших органів Компанії.

Ревізійна комісія

81. Ревізійна комісія здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю Компанії.

82. Члени ревізійної комісії обираються загальними зборами строком на п'ять років в порядку, передбаченому законодавством та цим Статутом.

Голова ревізійної комісії обирається членами ревізійної комісії з їх числа простою більшістю голосів від кількісного складу ревізійної комісії.

У період до проведення перших загальних зборів, які скликаються після прийняття рішення про приватизацію пакета акцій Компанії, ревізійна комісія призначається Держгеонадрами.

83. До складу ревізійної комісії включаються представники Держгеонадр, Держфінінспекції, ДПС.

До складу ревізійної комісії не можуть входити члени наглядової ради, голова та члени правління Компанії, члени інших органів, особи, які не мають повної цивільної дієздатності.

84. Ревізійна комісія проводить перевірку фінансово-господарської діяльності Компанії за результатами фінансового року.

Ревізійна комісія проводить спеціальні перевірки фінансово-господарської діяльності за рішенням загальних зборів, наглядової ради, правління, з її власної ініціативи або на вимогу акціонерів, які на момент подання вимоги сукупно є власниками не менш як 10 відсотків простих іменних акцій Компанії.

85. На вимогу ревізійної комісії подаються всі матеріали, бухгалтерські або інші документи і особисті пояснення посадових осіб Компанії.

Ревізійна комісія може залучати до проведення перевірок експертів з числа осіб, які не перебувають у трудових відносинах з Компанією.

86. Ревізійна комісія інформує про результати проведених нею перевірок загальні збори та наглядову раду.

87. За підсумками перевірки фінансово-господарської діяльності Компанії за результатами фінансового року ревізійна комісія готує висновок, в якому міститься інформація про:

підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності за відповідний період;

факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності, а також встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності.

88. Ревізійна комісія має право:

вносити пропозиції до порядку денного загальних зборів;

вимагати скликання позачергових загальних зборів;

брати участь у загальних зборах та засіданнях наглядової ради з правом дорадчого голосу.

Трудовий колектив Компанії

89. Трудовий колектив Компанії становлять усі фізичні особи, що беруть участь у її діяльності на основі трудового договору, а також інших документів, які регулюють трудові відносини працівників з Компанією.

90. Умови організації та оплати праці членів трудового колективу Компанії, а також їх соціального захисту визначаються відповідно до законодавства.

Облік та звітність

91. Компанія веде оперативний, бухгалтерський і податковий облік результатів своєї господарської діяльності відповідно до законодавства.

92. Фінансові результати діяльності Компанії визначаються на підставі річного бухгалтерського балансу та звіту про виконання фінансового плану на поточний рік.

93. Перший фінансовий рік Компанії розпочинається з дати її реєстрації і закінчується 31 грудня поточного року. Кожний наступний фінансовий рік відповідає календарному.

94. Компанія забезпечує подання статистичної та іншої звітності органам державної статистики, іншим центральним органам виконавчої влади відповідно до їх компетенції в обсягах та у строки, передбачені законодавством.

Порядок внесення змін до цього Статуту

95. Внесення змін до цього Статуту належить до виключної компетенції загальних зборів.

96. Зміни до цього Статуту підлягають державній реєстрації.

Припинення Компанії

97. Компанія припиняється шляхом її реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації.

98. Реорганізація Компанії проводиться за рішенням загальних зборів, а у випадках, передбачених законом, - за рішенням суду або відповідних державних органів.

99. Компанія ліквідується:

1) за рішенням загальних зборів;

2) за рішенням суду.

100. Припинення Компанії здійснюється комісією, утвореною в установленому законом порядку.

З дня призначення ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження з управління діяльністю Компанії.

101. Ліквідаційна комісія несе майнову відповідальність за шкоду, заподіяну нею Компанії, її акціонерам і третім особам, відповідно до законодавства.

102. Майно, що належить Компанії (включаючи виручку від продажу її майна у разі ліквідації) і залишилось після розрахунків з кредиторами, в установленому законодавством порядку розподіляється між акціонерами.

Майно, передане Компанії у користування, повертається власнику, крім випадків, передбачених законом.

103. Припинення Компанії вважається завершеним, а Компанія такою, що припинила свою діяльність, з моменту внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців.

(Статут із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 р. N 823, від 17.07.2001 р. N 848, від 18.02.2004 р. N 183, у редакції постанови

Кабінету Міністрів України від 27.06.2007 р. N 886, із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 11.09.2007 р. N 1109, від 26.08.2009 р. N 905, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 912)

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 8 листопада 1996 р. N 1366
Київ**

**Про надання Державному інформаційному геологічному фонду
статусу галузевого державного архіву**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 року N 911

Відповідно до статті 9 Закону України "Про національний архівний фонд і архівні установи" Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Надати Державному інформаційному геологічному фонду Державного комітету по геології і використанню надр статус галузевого державного архіву.

Установити, що витрати, пов'язані з діяльністю зазначеного архіву, провадяться в межах коштів державного бюджету, передбачених на фінансування геологорозвідувальних робіт Державної служби геології та надр, та за рахунок проведення договірних робіт.

(абзац другий пункту 1 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

2. Державному комітетові по геології і використанню надр і Головному архівному управлінню при Кабінеті Міністрів України у двомісячний термін внести відповідні зміни до статуту Державного інформаційного геологічного фонду.

Прем'єр-міністр України

П. ЛАЗАРЕНКО

**ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ АРХІВІВ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

НАКАЗ

Про затвердження Статуту Геоінформу України

30.10.2001

м. Київ

№ 390/85

Відповідно до Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України, затвердженого Указом Президента України від 20 травня 2000 р. № 724/2000, статті 7 Закону України "Про державну геологічну службу України", статті 9 Закону України "Про Національний архівний фонд і архівні установи" та постанови Кабінету Міністрів України від 8 листопада 1996 р. № 1366 "Про надання Державному інформаційному геологічному фонду України статусу галузевого державного архіву"

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити Статут державного науково-виробничого підприємства "Державний інформаційний геологічний фонд України".
2. Визнати таким, що втратив чинність Статут державного геологічного підприємства "Державний інформаційний геологічний фонд України "ГЕОІНФОРМ"", затверджений наказом Державного комітету України по геології і використанню надр та Головного архівного управління при Кабінеті Міністрів України, від 26 березня 1998 р. № 43/15.
3. Начальнику Департаменту геології та використання надр Рурському Д. С. забезпечити в установленому порядку державну реєстрацію Статуту державного науково-виробничого підприємства "Державний інформаційний геологічний фонд України".
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Першого заступника Державного секретаря міністерства Лизуна С. О.

Міністр екології та природних ресурсів України С. І. Курикін

Голова Державного комітету архівів України

Р. Я. Пиріг

Статут Геоінформ

Державне науково-виробниче підприємство "Державний інформаційний геологічний фонд України" (далі-Підприємство) засноване на державній власності й підпорядковане Міністерству екології та природних ресурсів України, яке є органом управління майном (далі - орган управління).

Відповідно до Закону України "Про Національний архівний фонд і архівні установи" (№3814-ХІІ від 24.12.93 р.) постановою Кабінету Міністрів України "Про надання Державному інформаційному геологічному фонду статусу галузевого державного архіву" (№1366-1996-п від 08.11.96 р.) Державному інформаційному геологічному фонду України надано статус галузевого державного архіву.

Підприємство є правонаступником державного геологічного підприємства "Державний інформаційний геологічний фонд України "Геоінформ" (ДГП "Геоінформ", код ЄДРПОУ - 01432859) щодо його активів, правових і боргових зобов'язань.

1. Найменування та місцезнаходження Підприємства

1.1. Найменування Підприємства:

українською мовою:

повне – Державний інформаційний геологічний фонд України;

скорочене – Геоінформ України;

російською мовою: повне – Государственный информационный геологический фонд Украины; скорочене - Геоинформ Украины; англійською мовою: повне – The State information geological fund of Ukraine;

скорочене – Geoinform of Ukraine.

1.2. Юридична адреса Підприємства: 03057, м. Київ, вул. Ежена Потьє, 16.

2. Мета й предмет діяльності Підприємства

2.1. Метою діяльності Підприємства є реалізація в межах його компетенції державної політики у сфері інформатизації галузі геології, охорони й використання надр шляхом збирання, накопичення, зберігання, оброблення й створення аналітичної інформації щодо геологічного вивчення надр і мінерально-сировинної бази України, надання архівних геологічних документів, аналітичних матеріалів та іншої інформаційної продукції органам державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям, об'єднанням громадян, а також приватним особам в Україні та за її межами.

2.2. Предметом діяльності Підприємства є:

1) створення й забезпечення функціонування галузевого державного архіву геологічних документів, у тому числі на машинних носіях із застосуванням засобів сучасних інформаційних технологій;

2) науково-дослідні, тематичні, дослідно-методичні, проектно-технологічні роботи (у тому числі спрямовані на використання засобів комп'ютеризації та телекомунікації) щодо аналізу, систематизації, узагальнення, інтерпретації, зберігання й передавання архівної, аналітичної та

картографічної інформації з геологічного вивчення та використання надр;

3) розроблення проектів нормативно-правових актів щодо діяльності державної геологічної служби України;

4) нормативно-методичне забезпечення поведінки з геологічними документами, що зберігаються в архівах користувачів надр будь-якого підпорядкування та форм власності;

5) державна реєстрація та облік робіт з геологічного вивчення надр України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;

6) приймання, облік, постійне зберігання, аналітично-синтетичне оброблення та надання документів Національного архівного фонду, що містять результати робіт з геологічного вивчення та використання надр;

7) автоматизоване ведення системи обліку об'єктів Державного фонду родовищ корисних копалин і його резерву:

- державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин (у тому числі техногенних);

- державного кадастру родовищ підземних вод і кадастру свердловин на воду;

- державного балансу запасів корисних копалин і вторинних (техногенних) мінеральних ресурсів, а також обліку прогнозних ресурсів;

8) вивчення стану й перспектив розвитку мінерально-сировинної бази країни та дослідження кон'юнктури внутрішнього й світового ринку мінеральної сировини;

9) проведення експертизи установчих матеріалів, що подаються для отримання ліцензій на користування ділянками надр для геологічного вивчення та видобування корисних копалин, а також ліцензій на здійснення відповідних видів діяльності;

10) аналіз геологічних матеріалів щодо відсутності (наявності) родовищ корисних копалин на площах, де передбачається розміщення об'єктів господарювання;

11) розроблення та подання в установленому порядку на затвердження форм первинного обліку та статистичної звітності з результатів геологічного вивчення та використання надр;

12) надання юридичним особам і громадянам у користування фондових геологічних матеріалів, виготовлення на замовлення копій, витягів з архівних документів та іншої інформаційної продукції;

13) створення комп'ютерних мереж, галузевих баз даних, інформаційно-пошукових систем, методів і засобів інформаційної підтримки геологічної діяльності;

14) здійснення інших функцій, необхідних для виконання покладених на нього завдань.

3. Юридичний статус Підприємства

3.1. Підприємство є юридичною особою. Права й обов'язки юридичної особи Підприємство набуває з дня його державної реєстрації. 3.2.

Підприємство у своїй діяльності керується законодавством України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими нормативними актами та цим Статутом, який затверджується Мінекоресурсів України та Держкомархівом України.

3.3. Участь Підприємства в асоціаціях, корпораціях, концернах та інших об'єднаннях здійснюється на добровільних засадах згідно із законодавством та іншими нормативними актами України.

Створення будь-яких спільних підприємств за участю Підприємства здійснюється виключно за згодою Мінекоресурсів України.

3.4. Підприємство веде самостійний баланс, має розрахункові (поточні) та інші рахунки в установах банків, печатку із своїм найменуванням та зображенням фірмового знака, зареєстрованого в установленому порядку, а також штампи, бланки та інші реквізити.

3.5. Підприємство відповідає за своїми зобов'язаннями коштами та іншим майном, що є в його розпорядженні, крім основних фондів.

Підприємство не несе відповідальності за зобов'язаннями держави та органу управління майном.

Держава та орган управління майном не відповідає за зобов'язання Підприємства.

3.6. Підприємство має право залучати до співпраці на договірній основі українські та іноземні підприємства, установи й організації.

3.7. Підприємство має право залучати до роботи за індивідуальними трудовими угодами (контрактами) українських та іноземних спеціалістів, утворювати тимчасові творчі колективи, визначати форми, розміри та види оплати їх праці згідно із законодавством України.

3.8. Підприємство в межах своєї компетенції за погодженням з органом управління може здійснювати зовнішньоекономічну діяльність згідно із законодавством України.

3.9. Підприємство в межах своєї компетенції взаємодіє з центральними та місцевими органами виконавчої влади, з органами місцевого самоврядування, з громадськими об'єднаннями та організаціями.

3.10. Підприємство здійснює науково-методичне керівництво архівними підрозділами підприємств, установ і організацій незалежно від їх підпорядкування та форм власності, які здійснюють зберігання геологічних матеріалів.

3.11. Підприємство має право укладати угоди, набувати майнові та особисті немайнові права, бути позивачем і відповідачем у суді.

4. Майно Підприємства

4.1. Майно Підприємства становлять основні фонди та обігові кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається у самостійному балансі.

4.2. Майно, що є державною власністю і закріплюється за Підприємством, належить йому на праві повного господарського відання, за яким Підприємство володіє, користується та розпоряджається зазначеним майном на свій розсуд, вчиняючи щодо нього будь-які дії, які не суперечать законодавству та цьому Статуту.

Підприємство має право розпоряджатися закріпленим за ним майном, що є у державній власності й належить до його основних фондів, лише з дозволу органу управління.

4.3. Джерелами формування майна Підприємства є :

- майно, передане йому органом управління;
- доходи, одержані від реалізації продукції, наданих послуг, а також від інших видів фінансово-господарської діяльності;
- кредити банків та інших кредиторів;
- капітальні вкладення та дотації з бюджетів;
- безоплатні або благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян;
- придбання майна іншого підприємства, організації;
- інші джерела, не заборонені законодавством України.

4.4. Підприємство має право відповідно до законодавства надавати в оренду майно, інші матеріальні цінності, які йому належать, а також списувати їх з балансу.

4.5. Відчуження майна, що є державною власністю та закріплене за Підприємством, здійснюється за погодженням з органом управління в порядку, установленому законодавством. Одержані в результаті відчуження зазначеного майна кошти спрямовуються виключно на інвестиції Підприємства і є державною власністю.

4.6. Підприємство здійснює володіння, користування землею та іншими природними ресурсами відповідно до законодавства.

4.7. Підприємство здійснює володіння, використання й розпорядження документами Національного архівного фонду, що передані до нього на державне зберігання, у порядку, встановленому законодавством.

4.8. Збитки, завдані Підприємству в результаті порушення його майнових прав громадянами, юридичними особами й державними органами, відшкодовуються Підприємству за рішенням суду або арбітражного суду.

5. Права та обов'язки Підприємства

5.1. Права Підприємства

5.1.1. Підприємство самостійно планує й організовує свою діяльність, визначає стратегію та основні напрями свого розвитку відповідно до державних програм та замовлень (контрактів), кон'юнктури ринку продукції, робіт, послуг та економічної ситуації.

5.1.2. Підприємство реалізує свою продукцію, послуги, залишки від виробництва за цінами, що формуються відповідно до умов економічної діяльності, а у випадках, передбачених законодавством України, - за фіксованими державними цінами.

5.1.3. Підприємство за погодженням з органом управління утворює в установленому порядку філіали, інші відокремлені структурні підрозділи в Україні, які діють на підставі положень про них, що затверджує директор Підприємства. Керівництво їх роботою здійснюють особи, які призначаються на посаду наказами директора Підприємства.

5.1.4. Підприємство самостійно обирає форми та систему оплати праці, встановлює працівникам розміри тарифних ставок, посадових окладів, премій, винагород, надбавок та доплат на умовах, передбачених колективним договором та згідно із законодавством.

5.1.5. Підприємство має право в межах своєї компетенції:

приймати офіційне рішення щодо державної реєстрації робіт з геологічного вивчення надр, або мотивованої відмови в цьому, або повернення установчих матеріалів на доопрацювання чи надання додаткових матеріалів для встановлення доцільності державної реєстрації робіт;

приймати офіційне рішення щодо прийняття на державне зберігання регламентованих геологічних матеріалів, або мотивоване рішення про відмову в цьому чи про повернення геологічних матеріалів на доопрацювання;

вимагати від користувачів надр незалежно від їх підпорядкування й форм власності подання ними на державну реєстрацію (перереєстрацію) робіт з геологічного вивчення надр та подання на державне зберігання відповідних звітних геологічних матеріалів;

укладати з юридичними та фізичними особами України договори (контракти) щодо надання їм платних інформаційних послуг на регулярній основі або на замовлення (запит) за договірними цінами, що встановлюються згідно із законодавством;

готувати офіційні висновки щодо можливості видачі спеціальних дозволів (ліцензій) на користування ділянками надр для геологічного вивчення та видобування корисних копалин, а також видачі ліцензій на здійснення відповідних видів діяльності;

видавати офіційні довідки щодо:

- державної реєстрації робіт з геологічного вивчення надр та прийняття на державне зберігання звітних геологічних матеріалів;

- обчислення збору за геологорозвідувальні роботи, які виконані за рахунок державного бюджету;

- використання ділянок надр для розміщення на них об'єктів господарювання ;

- інших питань, які віднесено до його компетенції;

подавати вищестоящим органам пропозиції щодо організації діяльності державної геологічної служби.

5.2. Підприємство зобов'язане:

забезпечувати виконання державного замовлення (контракту) та укладених договорів;

забезпечувати своєчасну сплату обов'язкових платежів до бюджету та інших відрахувань згідно із законодавством;

забезпечувати цільове використання закріпленого за ним майна та виділених державних коштів;

здійснювати будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт основних фондів; забезпечувати своєчасне освоєння нових виробничих технологій;

створювати належні умови для високопродуктивної праці, здійснювати заходи з удосконалення організації роботи Підприємства;

здійснювати заходи з удосконалення організації заробітної плати працівників, посилення їх матеріальної заінтересованості, забезпечувати своєчасні розрахунки з працівниками Підприємства;

виконувати вимоги щодо охорони довкілля, екологічної безпеки, раціонального використання й відтворення природних ресурсів.

5.3. Підприємство здійснює бухгалтерський, оперативний облік та веде статистичну звітність згідно із законодавством.

Директор Підприємства та головний бухгалтер несуть персональну відповідальність за додержання порядку ведення і достовірність обліку та статистичної звітності.

6. Управління Підприємством і самоврядування трудового колективу

6.1. Управління Підприємством здійснює директор.

6.2. Наймання директора здійснюється Міністерством України шляхом укладення з ним контракту.

6.3. Директор самостійно вирішує питання діяльності Підприємства за винятком тих, що віднесені до компетенції органу управління майном Підприємства.

6.4. Директор Підприємства :

несе відповідальність за формування та виконання плану робіт та надання послуг для державних потреб, фінансового плану й плану розвитку Підприємства, за результати господарської діяльності Підприємства, використання державного майна й прибутку Підприємства згідно із законодавством ;

самостійно визначає структуру Підприємства, встановлює штати з урахуванням умов формування фонду оплати праці;

призначає на посаду й звільняє з посади керівників та спеціалістів підрозділів апарату управління та структурних підрозділів Підприємства;

діє без довіреності від імені Підприємства, представляє його в усіх підприємствах, установах та організаціях;

розпоряджається майном та коштами Підприємства відповідно до законодавства;

укладає договори, видає довіреності, відкриває в установах банків розрахункові та інші рахунки;

у межах своєї компетенції видає накази та інші акти, дає вказівки, обов'язкові для всіх підрозділів та працівників Підприємства ;

вирішує питання про надання фондів (архівних) геологічних документів у тимчасове користування та про доступ користувачів до роботи над документами в читальних залах Підприємства;

вирішує інші питання, віднесені законодавством, органом управління, статутом Підприємства та контрактом до його компетенції.

6.5. Для колегіального вирішення важливих питань у сфері діяльності Підприємства утворюється науково-технічна рада в складі директора (голова НТР), заступників директора за посадою, керівників структурних підрозділів Підприємства, а також науковців та висококваліфікованих фахівців, у тому числі з інших організацій.

Положення про НТР та персональний склад ради затверджує директор Підприємства.

6.6. Для визначення цінності архівних геологічних документів, що входять до складу Національного архівного фонду, утворюється експертно-перевірна комісія, положення про яку розробляється на підставі типового положення, затвердженого Держкомархівом України.

Персональний склад зазначеної комісії та положення про неї затверджує директор Підприємства.

6.7. Виробничі, трудові й соціально-економічні відносини Підприємства з працівниками регулюються законодавством про працю та соціальний захист населення України.

6.8. Трудовий колектив Підприємства складається з осіб, які беруть участь в його діяльності на основі трудового договору, контракту, угоди, які регулюють трудові відносини працівників з Підприємством.

Умови організації та оплати праці членів трудового колективу Підприємства, а також їх соціального страхування визначаються відповідно до вимог законодавства.

6.9. Повноваження трудового колективу Підприємства реалізуються загальними зборами (конференцією) через їх виборні органи. Для представництва інтересів трудового колективу на загальних зборах (конференції) трудовий колектив обирає орган колективного самоврядування – профспілковий комітет, до складу якого не може обиратися директор Підприємства.

Вибори комітету здійснюються таємним голосуванням строком на 2-3 роки не менш як 2/3 голосів присутніх.

Члени профспілкового комітету не можуть звільнитися з роботи або переводитися на інші посади з ініціативи адміністрації Підприємства без згоди профкому.

6.10. Рішення соціально-економічних питань, що стосуються діяльності Підприємства, виробляються й приймаються за участю трудового колективу та відображаються у колективному договорі, яким також регулюються питання охорони праці, виробничі та трудові відносини трудового колективу з адміністрацією Підприємства.

6.11. Право укладення колективного договору від імені власника надається директору Підприємства, а від імені трудового колективу - профспілковому комітету.

7. Господарська та соціальна діяльність Підприємства

7.1. Джерелом формування фінансових ресурсів Підприємства є чистий прибуток, кошти, виділені в установленому порядку з державного бюджету й

державних позабюджетних фондів, амортизаційні відрахування, кредити та інші надходження.

7.2. Результати фінансово-господарської діяльності Підприємства визначаються на підставі річного бухгалтерського балансу.

Основним узагальнюючим показником фінансових результатів господарської діяльності Підприємства є чистий прибуток, порядок використання якого визначається органом управління шляхом установаження обов'язкових нормативів його розподілу.

7.3. Чистий прибуток Підприємства, який залишається після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат, витрат на оплату праці, оплати відсотків по кредитах банків, внеску передбачених законодавством України податків та інших платежів до бюджету, відрахувань у галузеві інвестиційні фонди, залишається у повному його розпорядженні.

7.4. Підприємство утворює цільові фонди, призначені для покриття витрат, пов'язаних зі своєю діяльністю:

- фонд розвитку виробництва;
- фонд соціального розвитку;
- фонд оплати праці.

7.4.1. Фонд розвитку виробництва створюється за рахунок коштів відрахувань від чистого прибутку у порядку, передбаченому законодавством. Кошти фонду використовуються для розвитку матеріально-технічної бази Підприємства. Напрямки витрат фонду визначаються кошторисом.

7.4.2. Фонд соціального розвитку створюється у розмірах, які визначаються згідно із законодавством.

7.5. Умови оплати праці та матеріального забезпечення директора Підприємства передбачаються контрактом за рахунок коштів Підприємства.

7.6. Питання соціального розвитку, включаючи поліпшення умов праці, життя та здоров'я, гарантії обов'язкового медичного страхування членів трудового колективу та їх сімей вирішуються згідно із законодавством та колективним договором.

7.7. Відносини Підприємства з іншими підприємствами, установами, організаціями й громадянами у сфері його діяльності здійснюються на основі договорів.

Підприємство реалізує свої послуги та інформаційну продукцію згідно із законодавством за цінами, що встановлюються на договірній основі.

Інформаційна продукція, підготовлена на умовах державного замовлення, надається органам державної виконавчої влади та органам місцевого самоврядування в установленому порядку безплатно.

7.8. Аудит фінансової діяльності Підприємства здійснюється згідно із законодавством України.

8. Ліквідація та реорганізація Підприємства

8.1. Ліквідація та реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) Підприємства здійснюється за рішенням органу управління майном, погодженим з Держкомархівом України, за участю трудового

колективу або за рішенням арбітражного суду згідно із законодавством.

8.2. У разі реорганізації Підприємства його права та обов'язки переходять до правонаступників.

8.3. Ліквідація Підприємства провадиться призначеною Мінекоресурсів України ліквідаційною комісією, яка діє відповідно до законодавства.

З дня призначення ліквідаційної комісії до неї переходять усі повноваження з управління Підприємством.

Порядок і строки проведення ліквідації, а також строк для заяви претензій кредиторам визначаються органом управління майном.

У разі банкрутства Підприємства його ліквідація проводиться згідно із Законом України "Про банкрутство".

8.4. При реорганізації чи ліквідації Підприємства працівникам, які звільняються, гарантується додержання їх прав та інтересів відповідно до чинного законодавства України про працю.

**Директор Державного інформаційного
геологічного фонду України**

Т.Р.Олексійчук

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
НАКАЗ**

від 19 липня 2004 року N 465

**Про внесення змін до Положення про Державний гемологічний
центр України**

З метою вдосконалення роботи Державного гемологічного центру України і підвищення ефективності його діяльності **наказую**:

1. Внести зміни до Положення про Державний гемологічний центр України, затвердженого 07.09.95, виклавши його у новій редакції, що додається.

2. Директору Державного гемологічного центру України Індутному В. В. забезпечити реєстрацію Положення відповідно до чинного законодавства.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Чалого В. Д.

**Перший віце-прем'єр-міністр
України, Міністр фінансів України**

М. Я. Азаров

**ПОЛОЖЕННЯ про Державний
гемологічний центр України**

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства фінансів України від 19
липня 2004 р. N 465

1. Загальні положення

1.1. Державний гемологічний центр України, скорочена назва: ДГЦУ, англійською мовою: State Gemological Centre of Ukraine (SGCU), є науковою бюджетною установою, що належить до сфери управління Міністерства фінансів України і очолюється директором.

1.2. ДГЦУ створено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 року N 713 "Про створення Державного гемологічного центру України".

1.3. У своїй діяльності ДГЦУ керується Конституцією України, Бюджетним кодексом України, Законом України "Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними", іншими законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України,

наказами Міністерства фінансів України, а також цим Положенням.

2. Основними завданнями та функціями ДГЦУ є:

2.1. Проведення незалежної експертизи та контроль за якістю сировини і виробів з дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного, декоративного каміння та штучних замінників природного каміння, а також виробів з ними.

2.2. Експертна оцінка дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, внесеного до Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України.

2.3. Надання методологічної допомоги геологорозвідувальним, видобувним і переробним підприємствам для підвищення якості робіт та методичне їх забезпечення.

2.4. Проведення гемологічних досліджень сировини, виконання інших робіт за розпорядженнями уповноважених органів, пов'язаних із незалежною експертизою дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння.

3. ДГЦУ здійснює такі види діяльності:

3.1. Гемологічне вивчення дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного і декоративного каміння та їх штучних замінників у вигляді сировини і виробів, а також культурних цінностей з їх вмістом з метою визначення якості та ринкової вартості, у тому числі на основі застосування досвіду інших країн відповідно до чинного законодавства України.

3.2. Діагностику та експертизу дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння, а також їх штучних замінників у вигляді сировини і готових виробів, у тому числі виробів і мистецьких творів, що мають культурну (наукову, історичну, меморіальну та іншу) цінність, та видає відповідні письмові висновки за формами, затвердженими Міністерством фінансів України.

3.3. Розробляє і затверджує в межах компетенції власними наказами технічні умови, регламенти та інші документи на діагностику і експертизу дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння у вигляді сировини і готових виробів, їх штучних замінників, а також культурних цінностей з їх вмістом.

3.4. Здійснює розробку нормативної документації щодо атестації і сертифікації самоцвітної сировини та виробів з неї за допомогою сучасних приладів та на основі законодавства України, а також видає сертифікати відповідності зазначеній якості.

3.5. Веде Реєстр власних і торгових назв дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного і декоративного каміння з родовищ України.

3.6. Здійснює освітню діяльність у сфері підвищення кваліфікації фахівців зі спеціальності "Експертиза товарів і послуг" (спеціалізація експерт-гемолог, експерт-оцінювач об'єктів у матеріальній формі) та підготовки

експертів-гемологів та експертів-оцінювачів дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння у вигляді сировини та готових виробів, штучних заміників, а також культурних цінностей з їх вмістом.

3.7. Здійснює акредитацію на експертну діяльність гемологів, що мають відповідну професійну підготовку, на умовах, які визначаються Міністерством фінансів України.

3.8. Разом з Міністерством фінансів України бере участь у розробці нормативно-правових актів щодо виробництва, використання та продажу дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння, а також їх штучних заміників.

3.9. Проводить наукові гемологічні дослідження.

3.10. Виконує функції національного органу імпорту-експорту алмазів відповідно до сертифікаційної схеми Кімберлійського процесу.

3.11. Разом із іншими уповноваженими органами відповідно до чинного законодавства бере участь в оцінці культурних цінностей, в тому числі тих, які внесені до Музейного фонду України.

3.12. Збирає та обробляє інформацію, а також розробляє технології щодо обробки всіх видів даних про дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення, напівдорогоцінне та декоративне каміння та умови його раціонального використання і продажу.

3.13. Збирає та офіційно оприлюднює інформацію про вартісні показники щодо природного і штучного каміння.

3.14. Разом із геологічними організаціями та установами виконує гемологічне вивчення родовищ дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння, збирає для власних потреб інформацію про запаси та можливі умови видобутку.

3.15. Бере участь у виконанні міждержавних угод при здійсненні операцій з дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення, напівдорогоцінним та декоративним камінням (як у вигляді сировини, так і у вигляді виробів).

3.16. Створює та обслуговує еталонні колекції дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння, а також їх штучних заміників.

3.17. Популяризує різні види дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного та декоративного каміння України та виробів із них на світовому ринку шляхом участі з експозиціями в міжнародних виставках, ярмарках та конференціях.

3.18. Популяризує досягнення вітчизняної гемологічної науки в Україні та за її межами.

3.19. Обслуговує експертні потреби установ і організацій незалежно від форми власності, а також населення на договірній основі та за тарифами, затвердженими Міністерством фінансів України.

3.20. Виготовляє та реалізує експериментальні колекції та окремі зразки природного каміння у вигляді сировини та готових виробів.

3.21. Надає послуги щодо розробки новітніх технологій, надає інформацію і консулює з питань потенційних можливостей виробників.

3.22. Виготовляє та розповсюджує видавничу продукцію та друковані засоби масової інформації, здійснює рекламно-видавничу діяльність, а також експорт власних товарів та послуг.

3.23. Інші види діяльності, у межах визначених вище повноважень, що охоплюють коло питань, пов'язаних з дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення, напівдорогоцінним та декоративним камінням, їх штучними заміниками і культурними цінностями з їх вмістом.

4. Права та обов'язки ДГЦУ

ДГЦУ має право:

4.1. Укладати договори, у тому числі зовнішньоекономічні, з українськими та іноземними юридичними та фізичними особами.

4.2. Здійснювати в Україні та за кордоном співробітництво з іноземними організаціями, фірмами, громадянами.

4.3. За погодженням з Міністерством фінансів України засновувати свої філії та представництва як в Україні, так і за кордоном.

4.4. Брати участь у торгах, аукціонах, ярмарках та виставках як в Україні, так і за кордоном; організувати виставки, ярмарки, аукціони, тендери, симпозіуми, конференції.

4.5. Видавати та розповсюджувати спеціальну та рекламну літературу.

4.6. Проводити обмін спеціалістами з аналогічними іноземними установами, організувати семінари з питань, що впливають з основних завдань та функцій ДГЦУ.

4.7. Створювати власну наукову дослідно-експериментальну базу.

4.8. За погодженням із Міністерством фінансів України створювати структурні підрозділи, наукові відділення, відділи, сектори, групи, тимчасові творчі колективи, а також науково-допоміжні і господарські підрозділи, необхідні для наукової і господарської діяльності.

4.9. Залучати до роботи в тимчасових творчих колективах на договірних засадах власних співробітників (за їх згодою), фахівців і спеціалістів, які мають необхідну кваліфікацію.

4.10. Придбавати майно, обладнання, матеріали, інструменти, транспортні засоби, обчислювальні та розмножувальні прилади, інші матеріальні цінності, необхідні для функціонування ДГЦУ.

4.11. Орендувати приміщення, обладнання, транспортні засоби.

4.12. Мати власні засоби зв'язку, у тому числі з підключенням до міжнародних інформаційних систем.

ДГЦУ відповідно до покладених завдань:

4.13. Відповідає за своїми зобов'язаннями належним майном згідно з чинним законодавством України.

4.14. Виконує накази і розпорядження Міністерства фінансів України.

4.15. Здійснює заходи щодо проведення поточного та капітального ремонту приміщень.

4.16. Створює належні умови праці і забезпечує дотримання вимог законодавства про працю, правил та норм охорони праці, техніки безпеки, соціального страхування.

5. Утримання ДГЦУ здійснюється за рахунок:

5.1. Загального фонду Державного бюджету України.

5.2. Спеціального фонду Державного бюджету України, який формується за рахунок:

- платних послуг, що надаються ДГЦУ згідно з його функціональними повноваженнями відповідно до законів України та нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України;

- коштів, отриманих від господарської діяльності;

- коштів, отриманих ДГЦУ на виконання окремих доручень від підприємств, організацій чи фізичних осіб, інших бюджетних установ;

- інших доходів, згідно з чинним законодавством.

5.3. Власні надходження ДГЦУ використовуються відповідно до Бюджетного кодексу України, Закону України "Про Державний бюджет України" та інших законодавчих актів.

5.4. Фінансові надходження, одержані в результаті виконання своїх безпосередніх функцій, а також виконання робіт і надання платних послуг, після сплати податків та інших обов'язкових платежів, використовуються на утримання, розвиток матеріально-технічної бази ДГЦУ та матеріальне заохочення його працівників.

6. ДГЦУ очолює директор, який призначається на посаду та звільняється з посади Міністром фінансів України.

7. У своїй діяльності директор є підзвітним Міністерству фінансів України.

8. Директор ДГЦУ:

8.1. Планує роботу ДГЦУ та здійснює постійний контроль за виконанням запланованих заходів.

8.2. Керує фінансово-господарською діяльністю ДГЦУ.

8.3. Без довіреності діє від імені ДГЦУ, представляє його у всіх установах як України, так і за кордоном, розпоряджається відповідно до чинного законодавства майном і коштами ДГЦУ, укладає договори, в тому числі трудові, видає доручення, відкриває в органах Державного казначейства України розрахунковий та інші рахунки.

8.4. Враховуючи вимоги чинного законодавства, визначає умови укладання трудових угод і контрактів з акредитованими експертами і працюючими за контрактами.

8.5. Згідно з чинним законодавством визначає умови оплати праці акредитованим експертам, працюючим за контрактами і працівникам ДГЦУ, встановлює преміювання і здійснює їх оплату у межах кошторису по

спеціальному фонду, затвердженому Міністерством фінансів України.

8.6. Оголошує та організовує проведення конкурсів на заняття вакантних посад наукових працівників і проведення атестації співробітників ДГЦУ, вирішує питання прийому на роботу, переміщення і звільнення працівників ДГЦУ згідно з вимогами чинного законодавства України.

8.7. Вживає заходів до заохочення працівників і накладає дисциплінарні стягнення, видає накази і дає розпорядження та вказівки, обов'язкові для виконання усіма працівниками ДГЦУ.

8.8. Організовує діяльність працівників, затверджує посадові інструкції працівників ДГЦУ.

8.9. Встановлює працівникам ДГЦУ посадові оклади, розміри надбавок та здійснює преміювання згідно з чинним законодавством.

8.10. Організовує роботу, спрямовану на підвищення професійного рівня працівників ДГЦУ.

8.11. Забезпечує взаємодію ДГЦУ з органами державної влади, громадськими організаціями та засобами масової інформації.

8.12. Видає накази у межах компетенції ДГЦУ, організовує перевірку їх виконання.

8.13. Здійснює інші повноваження відповідно до чинного законодавства.

9. Штатний розпис, граничну чисельність працівників ДГЦУ та кошторис затверджує Міністерство фінансів України.

10. Перевірка наукової діяльності ДГЦУ здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

11. Діяльність ДГЦУ може бути припинена відповідно до законодавства України.

12. ДГЦУ є юридичною особою, власником відокремленого майна, має самостійний баланс, рахунки в Державному казначействі України, печатку, кутовий штамп і бланки зі своїм найменуванням і державним гербом України, а також спеціальні бланки, форма яких визначена чинним законодавством.

Юридична адреса ДГЦУ: 04119, Україна, м. Київ, вул. Дегтярівська, 38 - 44.

РОЗДІЛ 5. ПРАВО ГЕОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ НАДР

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Глава 2. НАДАННЯ НАДР У КОРИСТУВАННЯ

Стаття 13. Користувачі надр

Користувачами надр можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземні юридичні особи та громадяни.

Користувачами надр на умовах угод про розподіл продукції можуть бути громадяни України, іноземці, особи без громадянства, юридичні особи України або інших держав, об'єднання юридичних осіб, створені в Україні чи за межами України (інвестори), що відповідають вимогам законодавства України. Об'єднання юридичних осіб, що не є юридичною особою, може бути користувачем надр відповідно до угоди про розподіл продукції за умови, що учасники такого об'єднання несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, передбаченими угодою про розподіл продукції.

(Із доповненнями, внесеними згідно із
Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

Стаття 14. Види користування надрами

Надра надаються у користування для:

- геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення;
- видобування корисних копалин;
- будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;

створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.);

виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції;

задоволення інших потреб.

(Із доповненнями, внесеними згідно із
Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

Стаття 15. Строки користування надрами

Надра надаються у постійне або тимчасове користування.

Постійним визнається користування надрами без заздалегідь встановленого строку.

Тимчасове користування надрами може бути короткостроковим (до 5 років) і довгостроковим (до 50 років). У разі необхідності строки тимчасового користування надрами може бути продовжено.

Перебіг строку користування надрами починається з дня одержання спеціального дозволу (ліцензії) на користування надрами, якщо в ньому не передбачено інше, а в разі укладення угоди про розподіл продукції - з дня, зазначеного в такій угоді.

(Із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

Стаття 16. Спеціальні дозволи на користування надрами

Частина першу виключено

Спеціальні дозволи на користування надрами надаються переможцям аукціонів, крім випадків, визначених Кабінетом Міністрів України, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр або Радою міністрів Автономної Республіки Крим щодо розробки родовищ корисних копалин місцевого значення на території Автономної Республіки Крим. Порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами та порядок їх надання встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Надання спеціальних дозволів на користування надрами здійснюється після попереднього погодження з відповідною Радою народних депутатів питання про надання земельної ділянки для зазначених потреб, крім випадків, коли у наданні земельної ділянки немає потреби.

У разі виконання окремих видів робіт, пов'язаних з користуванням надрами, особами, не зазначеними у спеціальному дозволі, відповідальність за виконання умов, передбачених спеціальними дозволами, несе суб'єкт, що отримав спеціальний дозвіл.

Щодо окремих видів користування надрами чи окремих користувачів надр можуть встановлюватись певні обмеження, передбачені законодавством України.

Власник спеціального дозволу на користування надрами не може дарувати, продавати або в інший спосіб відчужувати права, надані йому спеціальним дозволом на користування надрами, іншій юридичній чи фізичній особі, в тому числі передавати їх до статутних капіталів створюваних за його участю суб'єктів господарювання, а також вноситись як вклад у спільну діяльність.

Порядок проведення та умови конкурсу на укладення угод про розподіл продукції визначаються Законом України "Про угоди про розподіл продукції". Спеціальний дозвіл на користування надрами на умовах розподілу продукції видається на підставі укладеної угоди про розподіл продукції і повинен містити усі види користування надрами та інші дані та відомості, передбачені цією угодою. Права користування надрами можуть бути передані третім особам одночасно з передачею прав та обов'язків за угодою про розподіл продукції та з обов'язковим переоформленням спеціального дозволу на користування надрами відповідно до вимог Закону України "Про угоди про розподіл продукції".

Надання спеціальних дозволів на користування надрами суб'єкту господарювання, який отримав цілісний майновий комплекс державного вугледобувного підприємства в оренду чи концесію, здійснюється шляхом переоформлення спеціальних дозволів на користування надрами, виданих вугледобувному підприємству державного сектору економіки, цілісний майновий комплекс якого передано в оренду чи концесію, на ім'я суб'єкта господарювання, який отримав цілісний майновий комплекс такого вугледобувного підприємства в оренду чи концесію, на строк дії такого спеціального дозволу та без проведення конкурсу (аукціону).

Під час оренди чи концесії цілісного майнового комплексу державного вугледобувного підприємства на період отримання орендарем чи концесіонером спеціального дозволу на користування надрами та гірничого відводу орендар чи концесіонер здійснює видобуток вугілля та (або) лігніту (бурого вугілля) на об'єкті, переданому в оренду чи концесію, на підставі чинного спеціального дозволу на користування надрами та гірничого відводу державного вугледобувного підприємства, цілісний майновий комплекс якого передано в оренду чи концесію, але не більше 12 місяців з дня укладення договору оренди чи концесії.

Надання спеціальних дозволів на користування надрами суб'єкту господарювання, який приватизував державне вугледобувне підприємство відповідно до Закону України "Про особливості приватизації вугледобувних підприємств", здійснюється шляхом переоформлення спеціальних дозволів на користування надрами, наданих зазначеному вугледобувному підприємству, на ім'я суб'єкта господарювання, який його приватизував, на строк дії такого спеціального дозволу та без проведення аукціону.

(дію частин другої та шостої статті 16 зупинено на 2010 рік (щодо умов надання спеціальних дозволів на користування надрами) згідно із Законом України від 27.04.2010 р. N 2154-VI)

(зупинення дії частин другої та шостої статті 16 на 2010 рік, передбачене підпунктом 3 пункту 12 розділу VII Закону України від 27.04.2010 р. N 2154-VI, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 30.11.2010 р. N 22-рп/2010)

(Із доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

(дію частин другої та шостої статті 16 зупинено (щодо умов надання спеціальних дозволів на користування надрами) згідно із Законом України від 03.12.2010 р. N 2774-VI, зміни, внесені Законом України від 03.12.2010 р. N 2774-VI, застосовуються з 30.11.2010 р. та діють до 01.01.2011 р.)

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 23.12.2010 р. N 2856-VI, від 16.06.2011 р. N 3530-VI, від 08.07.2011 р. N 3687-VI, від 12.04.2012 р. N 4650-VI)

Стаття 17. Гірничий відвід

Гірничим відводом є частина надр, надана користувачам для промислової розробки родовищ корисних копалин та цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Користування надрами за межами гірничого відводу забороняється.

Гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва і експлуатації підземних споруд та інших цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, надаються Державним комітетом України по нагляду за охороною праці, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

Гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення надаються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими Радами народних депутатів і підлягають реєстрації в органах державного гірничого нагляду.

При наданні гірничих відводів вирішуються питання щодо правильності поділу родовищ корисних копалин на окремі гірничі відводи з метою запобігання залишенню поза гірничими відводами менш цінних ділянок родовищ та не придатних для самостійної розробки, дотримання вимог безпеки під час проведення гірничих і підривних робіт при розробці родовищ корисних копалин та при використанні надр для інших цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, відвернення небезпеки для людей, майна та навколишнього природного середовища.

Порядок надання гірничих відводів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Надання гірничих відводів інвесторам, з якими укладено угоду про розподіл продукції, здійснюється на підставі укладеної угоди про розподіл продукції шляхом оформлення відповідного акта, форма і зміст якого визначаються законодавством України.

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 23.09.2010 р. N 2562-VI, від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

Стаття 18. Надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами

Надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, провадиться в порядку, встановленому земельним законодавством України.

Земельні ділянки для користування надрами, крім випадків, передбачених статтею 23 цього Кодексу, надаються користувачам надр після одержання ними спеціальних дозволів на користування надрами чи гірничих відводів.

Місцеві Ради народних депутатів при наданні земельної ділянки для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення одночасно надають у користування і надра.

Стаття 19. Надання надр у користування

Надра надаються у користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам лише за наявності у них спеціального дозволу на користування ділянкою надр. Право на користування надрами засвідчується актом про надання гірничого відводу.

При укладенні угод про розподіл продукції надра надаються в користування на підставі угоди про розподіл продукції з оформленням спеціального дозволу на користування надрами та акта про надання гірничого відводу.

Користування надрами здійснюється без надання гірничого відводу чи спеціального дозволу у випадках, передбачених цим Кодексом.

(Із доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

Стаття 20. Надання надр для геологічного вивчення

Для геологічного вивчення, в тому числі для дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, надра надаються у користування без надання гірничого відводу після одержання спеціального дозволу на геологічне вивчення надр.

Дослідно-промислова розробка родовищ корисних копалин загальнодержавного значення здійснюється з метою уточнення їх окремих гірничо-геологічних та інших параметрів, вибору раціональних методів видобування мінеральної сировини на підставі проекту цих робіт, погодженого з Державним комітетом України по нагляду за охороною праці. Видобуті під час дослідно-промислової розробки корисні копалини підлягають реалізації у загальному порядку.

Стаття 21. Надання надр у користування для видобування прісних підземних вод і розробки родовищ торфу

Надра у користування для видобування прісних підземних вод і розробки родовищ торфу надаються без надання гірничого відводу на підставі спеціальних дозволів, що видаються після попереднього погодження з органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці та Міністерства охорони здоров'я України на місцях.

Стаття 22. Надання надр для захоронення відходів виробництва та інших шкідливих речовин, скидання стічних вод

Надання надр для захоронення відходів виробництва та інших шкідливих речовин, скидання стічних вод допускається у виняткових випадках при додержанні норм, правил та вимог, передбачених законодавством України.

Надра для вказаних цілей надаються відповідно до статті 19 цього Кодексу за результатами спеціальних досліджень та на підставі проектів, виконаних на замовлення заінтересованих підприємств, установ і організацій.

Стаття 23. Право землевласників і землекористувачів на видобування корисних копалин місцевого значення, торфу, прісних підземних вод та користування надрами для інших цілей

Землевласники і землекористувачі в межах наданих їм земельних ділянок мають право без спеціальних дозволів та гірничого відводу видобувати для своїх господарських і побутових потреб корисні копалини місцевого значення і торф загальною глибиною розробки до двох метрів, підземні води для власних господарсько-побутових потреб, нецентралізованого та централізованого (крім виробництва фасованої питної води) господарсько-питного водопостачання, за умови що продуктивність водозаборів підземних вод не перевищує 300 кубічних метрів на добу, та використовувати надра для господарських і побутових потреб.

Видобування корисних копалин місцевого значення і торфу з застосуванням спеціальних технічних засобів, які можуть призвести до

небажаних змін навколишнього природного середовища, погоджується з місцевими Радами народних депутатів, Радою міністрів Автономної Республіки Крим та органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України на місцях.

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 22.12.2010 р. N 2849-VI, від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

Глава 3. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КОРИСТУВАЧІВ НАДР

Стаття 24. Права та обов'язки користувачів надр

Користувачі надр мають право:

1) здійснювати на наданій їм ділянці надр геологічне вивчення, комплексну розробку родовищ корисних копалин та інші роботи згідно з умовами спеціального дозволу або угоди про розподіл продукції;

2) розпоряджатися видобутими корисними копалинами, якщо інше не передбачено законодавством або умовами спеціального дозволу;

3) здійснювати на умовах спеціального дозволу консервацію наданого в користування родовища корисних копалин або його частини;

4) на першочергове продовження строку тимчасового користування надрами;

5) користуватися додатковими правами, передбаченими угодою про розподіл продукції.

Користувачі надр зобов'язані:

1) використовувати надра відповідно до цілей, для яких їх було надано;

2) забезпечувати повноту геологічного вивчення, раціональне, комплексне використання та охорону надр;

3) забезпечувати безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища;

4) приводити земельні ділянки, порушені при користуванні надрами, в стан, придатний для подальшого їх використання у суспільному виробництві;

5) виконувати інші вимоги щодо користування надрами, встановлені законодавством України та угодою про розподіл продукції.

Права та обов'язки користувача надр виникають з моменту отримання спеціального дозволу на користування надрами, а в разі надання права користування надрами на умовах угод про розподіл продукції - з моменту набрання чинності такою угодою, якщо інше не передбачено цією угодою.

Користувач надр (інвестор), який отримав спеціальний дозвіл на користування надрами та гірничий відвід або уклав угоду про розподіл продукції, має виключне право здійснювати в його межах користування надрами відповідно до цього спеціального дозволу та угоди про розподіл продукції. Будь-яка діяльність, пов'язана з користуванням надрами в межах гірничого відводу, може здійснюватися тільки за згодою користувача надр (інвестора), якому він наданий.

(Із доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

Стаття 25. Захист прав користувачів надр

Права користувачів надр охороняються законом і можуть бути обмежені лише у випадках, передбачених законодавством України.

Збитки, завдані порушенням прав користувачів надр, підлягають відшкодуванню в повному обсязі відповідно до законодавчих актів України.

Стаття 26. Припинення права користування надрами

Право користування надрами припиняється у разі:

- 1) якщо відпала потреба у користуванні надрами;
- 2) закінчення встановленого строку користування надрами;
- 3) припинення діяльності користувачів надр, яким їх було надано у користування;
- 4) користування надрами з застосуванням методів і способів, що негативно впливають на стан надр, призводять до забруднення навколишнього природного середовища або шкідливих наслідків для здоров'я населення;
- 5) використання надр не для тієї мети, для якої їх було надано, порушення інших вимог, передбачених спеціальним дозволом на користування ділянкою надр;
- 6) якщо користувач без поважних причин протягом двох років, а для нафтогазоперспективних площ та родовищ нафти та газу - 180 календарних днів не приступив до користування надрами;
- 7) вилучення у встановленому законодавством порядку наданої у користування ділянки надр.

Право користування надрами припиняється органом, який надав надра у користування, а у випадках, передбачених пунктами 4, 5, 6 цієї статті, у разі незгоди користувачів, - у судовому порядку. При цьому питання про припинення права користування земельною ділянкою вирішується у встановленому земельним законодавством порядку.

Законодавством України можуть бути передбачені й інші випадки припинення права користування надрами.

Вимоги цієї статті не застосовуються до користувачів надр за угодою про розподіл продукції. У цьому разі право користування надрами може бути припинено, обмежено чи тимчасово заборонено (зупинено) лише у разі:

- 1) припинення (в тому числі дострокового) дії угоди про розподіл продукції, що здійснюється на умовах і в порядку, передбачених такою угодою;
- 2) виникнення безпосередньої загрози життю та здоров'ю людей або довкіллю.

Особливості і умови обмеження або припинення чи тимчасової заборони (зупинення) користування надрами відповідно до угоди про

розподіл продукції визначаються Законом України "Про угоди про розподіл продукції".

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 12.07.2001 р. N 2665-III, від 19.01.2006 р. N 3370-IV, від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

Стаття 27. Позбавлення землевласників і землекористувачів права користування надрами

Землевласники і землекористувачі можуть бути позбавлені права видобування корисних копалин місцевого значення, торфу і прісних підземних вод та права користування надрами для господарських і побутових потреб у разі порушення ними порядку і умов користування надрами на наданих їм у власність або користування земельних ділянках місцевими Радами народних депутатів або іншими спеціально уповноваженими органами в порядку, передбаченому законодавством України.

Розділ II ГЕОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ НАДР

Стаття 37. Проведення робіт по геологічному вивченню надр

Геологічне вивчення надр здійснюється з метою одержання даних про геологічну будову надр, процеси, які відбуваються в них, виявлення і оцінки корисних копалин, вивчення закономірностей їх формування і розміщення, з'ясування гірничо-технічних та інших умов розробки родовищ корисних копалин і використання надр для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Проведення робіт по геологічному вивченню надр організується та координується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр на основі державних комплексних або цільових програм, міжгалузевих і галузевих планів, проектів, відповідних норм і правил.

Геологічне вивчення надр, передбачене державними програмами, здійснюється, як правило, за рахунок коштів, що відраховуються видобувними підприємствами до державного бюджету за раніше виконані геологорозвідувальні роботи. В окремих випадках геологічне вивчення надр може виконуватись за рахунок прямих видатків державного та місцевих бюджетів.

Місцеві Ради народних депутатів і органи виконавчої влади на місцях сприяють проведенню робіт по геологічному вивченню надр, що виконуються згідно з державними програмами, розробляють та реалізують відповідні територіальні програми.

Стаття 38. Вимоги щодо геологічного вивчення надр

При геологічному вивченні надр повинні забезпечуватися:

1) раціональне і ефективне проведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр;

2) екологічно безпечний для життя і здоров'я людей стан навколишнього природного середовища;

3) повнота вивчення геологічної будови надр, гірничо-технічних, гідрогеологічних та інших умов розробки розвіданих родовищ, будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

4) достовірність визначення кількості та якості запасів усіх корисних копалин і наявних у них компонентів, геолого-економічна оцінка родовищ корисних копалин;

5) ведення робіт методами і способами, які б виключали не виправдані втрати корисних копалин, зниження їх якості, надмірне руйнування ґрунтового покриву та забруднення навколишнього природного середовища;

6) розміщення видобутих гірських порід і корисних копалин, яке б виключало їх шкідливий вплив на навколишнє природне середовище і здоров'я населення;

7) збереження розвідувальних гірничих виробок і свердловин, які можуть бути використані при розробці родовищ та в інших цілях, і ліквідація у встановленому порядку виробок і свердловин, які не підлягають подальшому використанню;

8) збереження геологічної і виконавчо-технічної документації, зразків гірських порід і руд, дублікатів проб корисних копалин, які можуть бути використані при подальшому вивченні надр, розвідці та розробці родовищ корисних копалин, а також при користуванні надрами для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Замовниками робіт можуть обумовлюватись й інші вимоги щодо геологічного вивчення надр, що не суперечать законодавству України.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 30 травня 2011 р. N 615
Київ**

**Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на
користування надрами**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 4 липня 2011 року N 751, від 25 січня 2012 року N 307

Відповідно до частини другої статті 16 Кодексу України про надра та частини першої статті 14 Закону України "Про нафту і газ" Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами, що додається.

2. В абзаці другому пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. N 742 "Про надання спеціальних дозволів на користування ділянками надр з метою геологічного вивчення та видобування стратегічно важливих корисних копалин" (Офіційний вісник України, 1997 р., число 29, с. 26; 2002 р., N 47, ст. 2134; 2004 р., N 25, ст. 1650; 2006 р., N 22, ст. 1635; 2008 р., N 86, ст. 2892; 2010 р., N 54, ст. 1815, N 88, ст. 3100; 2011 р., N 14, ст. 589) слова "Міністерством охорони навколишнього природного середовища" замінити словами "Державною службою геології та надр".

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

**ПОРЯДОК надання спеціальних
дозволів на користування надрами**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 30
травня 2011 р. N 615

1. Цей Порядок регулює питання надання спеціальних дозволів на користування надрами (далі - дозволи) у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також визначає процедуру продовження строку дії, переоформлення, видачі дубліката, зупинення дії чи анулювання дозволу та внесення до нього змін.

Дія цього Порядку поширюється на всі види користування надрами.

Користувачами надр можуть бути особи, визначені статтею 13 Кодексу України про надра (далі - надрокористувачі).

2. Дозволи надаються Держгеонадрами переможцям аукціонів з їх продажу та у випадках, передбачених пунктом 8 цього Порядку.

3. На кожний вид користування надрами в межах конкретної ділянки Держгеонадра надає окремий дозвіл.

Одному заявникові може надаватися дозвіл на видобування одного виду корисних копалин з кількох близько розташованих родовищ, якщо доцільність їх спільної розробки підтверджується відповідним рішенням Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ).

У межах однієї ділянки надр можуть проводитися роботи з геологічного вивчення та видобування різних за видом корисних копалин за кількома дозволами. При цьому в угоді на користування надрами визначаються просторові межі кожного виду корисної копалини.

Використання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, здійснюється надрокористувачами у порядку, встановленому законодавством.

4. Дозвіл на видобування корисних копалин надається після затвердження ДКЗ запасів та ресурсів корисних копалин або їх апробації за умови подальшого затвердження ДКЗ.

(абзац перший пункту 4 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Надрокористувач, якому надано дозвіл на видобування корисних копалин, має право проводити дорозвідку (довивчення) родовища у межах наданої йому ділянки надр.

Видобування не придатних для побутового використання мінералізованих підземних вод для потреб нафтогазової галузі, захоронення супутніх і стічних вод у нафтогазоносних пластах та пластах, насичених мінералізованими водами, що не придатні для господарського і побутового використання, в межах цієї ділянки здійснюються користувачами нафтогазоносних надр без дозволу на спеціальне водокористування.

(абзац третій пункту 4 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

5. Дозволи надаються на такі види користування надрами:
геологічне вивчення родовищ корисних копалин;
геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислова розробка родовищ корисних копалин загальнодержавного значення;
видобування корисних копалин;
геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислова розробка родовищ, з подальшим видобуванням нафти, газу (промислова розробка родовищ);

будівництво та експлуатація підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;

створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо);

виконання робіт (провадження діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції.

6. Строк дії дозволу обчислюється з дня його реєстрації, якщо в ньому не передбачено інше.

7. Дозвіл надається на строк, визначений заявником, але не більш як на: п'ять років - на геологічне вивчення родовищ корисних копалин і геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислому розробку родовищ корисних копалин загальнодержавного значення;

10 років - на геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислому розробку родовищ нафти і газу, в межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України;

20 років - на видобування корисних копалин;

30 років - на видобування нафти і газу в межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України;

строк дії окремих дозволів на геологічне вивчення нафтогазоносних надр та видобування нафти і газу (промислова розробка родовищ), але не більш як на 20 років на суші і не більш як на 30 років на континентальному шельфі та в межах виключної (морської) економічної зони України - на геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислому розробку родовищ, з подальшим видобуванням нафти і газу (промислова розробка родовищ). При цьому строк геологічного вивчення нафтогазоносних надр не може перевищувати 10 років;

20 років - на будівництво та експлуатацію підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

50 років - на будівництво та експлуатацію підземних сховищ нафти чи газу;

строк дії відповідної угоди про розподіл продукції - на виконання угод про розподіл продукції.

Дозвіл на створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні та оздоровчі заклади тощо), в частині їх геологічного вивчення і збереження надаються без обмеження строку дії.

8. Без проведення аукціону дозвіл надається у разі:

1) видобування корисних копалин, якщо заявник за результатами геологічного вивчення ділянки надр за власні кошти здійснив підрахунок запасів корисних копалин, який затверджено ДКЗ, а також видобування корисних копалин, якщо заявник за власні кошти здійснив апробацію в ДКЗ за умови затвердження підрахунку запасів корисних копалин у ДКЗ протягом

п'яти років, а в межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України десяти років з моменту надання дозволу;

(підпункт 1 пункту 8 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

2) розширення меж не більш як на 50 відсотків раніше наданої у користування площі ділянки надр з метою її геологічного вивчення або розміщення підземних сховищ, а також збільшення обсягу видобування корисних копалин за рахунок розширення меж ділянки, але не більш як на 50 відсотків запасів, визначених раніше наданим дозволом, за умови, що суміжну ділянку не надано у користування;

3) геологічного вивчення та видобування корисних копалин місцевого значення.

(абзац перший підпункту 3 пункту 8 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Інформацію про ділянки надр, які пропонуються для надання зазначених дозволів, Держгеонадра розміщує не пізніше ніж за 30 днів до прийняття рішення про надання дозволу у газеті "Урядовий кур'єр" та на своєму офіційному веб-сайті із зазначенням назви ділянки надр, її місцезнаходження, виду корисних копалин, виду користування надрами, початкової ціни продажу дозволу, адреси, за якою надсилаються заяви на отримання дозволу.

У разі надходження до Держгеонадр в установлений строк заяв разом із зазначеними у додатку 1 документами щодо отримання дозволу на користування однією і тією ж ділянкою надр від кількох претендентів дозвіл надається на умовах аукціону;

4) геологічного вивчення надр за рахунок коштів державного бюджету;

5) геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки та видобування підземних питних і технічних вод для забезпечення технологічного процесу виробництва та для потреб сільського господарства;

6) геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки та видобування підземних вод для власних господарсько-побутових потреб, нецентралізованого та централізованого господарсько-питного водопостачання (крім виробництва фасованої питної води), за умови, що обсяг видобування підземних вод з водозаборів перевищує 300 куб. метрів на добу;

7) геологічного вивчення та видобування природних лікувальних ресурсів лікувально-профілактичними та санаторно-курортними закладами, які спеціалізуються на їх використанні виключно для лікувальних цілей і мають лікувальну інфраструктуру;

8) геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення або видобування корисних копалин, якщо відповідно до законодавства заявник є власником цілісного майнового комплексу, побудованого (реконструйованого) з метою видобування та переробки корисних копалин з ділянки надр, на користування якою надається дозвіл, або такий майновий комплекс надано надрокористувачу в оренду (концесію).

У разі перебування цілісних майнових комплексів в оренді (концесії) строк дії дозволу не може перевищувати строку оренди (концесії) таких комплексів (з урахуванням строку дії дозволу, визначеного пунктом 7 цього Порядку);

9) будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;

10) створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо), в частині їх геологічного вивчення та збереження;

11) експлуатації підземних споруд, пов'язаної із запобіганням підтопленню навколишнього середовища внаслідок закриття шахт;

12) видобування корисних копалин з родовищ, що містять затверджені або апробовані ДКЗ незначні запаси за критеріями, встановленими постановою Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2000 р. N 1257 "Про затвердження критеріїв, за якими визначаються незначні запаси корисних копалин" (Офіційний вісник України, 2000 р., N 33, ст. 1405);

13) геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки та видобування корисних копалин суб'єктами господарювання державного сектора економіки та господарськими товариствами, у статутному (складеному) капіталі яких не менш як 25 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі;

(підпункт 13 пункту 8 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

14) геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки та видобування торфу, а також бурштиноносних порід на ділянках проявів бурштину, які не мають промислового значення, розмір яких не перевищує один гектар;

(підпункт 14 пункту 8 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

15) виконання угод про розподіл продукції.

Для отримання дозволів згідно з підпунктами 1 - 15 цього пункту заявники подають Держгеонадрам в установленому порядку заяву разом з документами, зазначеними у додатку 1. У заяві зазначаються назва і місцезнаходження ділянки надр, вид корисних копалин, відомості про заявника (найменування, місцезнаходження, код згідно з ЄДРПОУ юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця чи серія та номер паспорта такої особи (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті), номер засобу зв'язку, адреса

електронної пошти, а також підстава надання дозволу згідно з пунктом 8 цього Порядку.

(абзац двадцятий пункту 8 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Документи розглядаються тільки за умови їх комплектності.

Реєстрація документів, що надійшли для надання дозволу, здійснюється у визначеному Держгеонадрами порядку.

Документи, що не відповідають вимогам цього Порядку, повертаються заявникові.

Рішення про надання дозволу без проведення аукціону приймається протягом 60 днів (для вугільних шахт, які відповідно до законодавства вважаються малими, - протягом 30 днів) після надходження заяви разом із зазначеними документами у повному обсязі.

(абзац двадцять четвертий пункту 8 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 04.07.2011 р. N 751)

Надання дозволів у випадках, передбачених підпунктами 1 - 14 цього пункту, здійснюється за рішенням Держгеонадр.

Надання дозволу на геологічне вивчення чи видобування стратегічно важливих корисних копалин здійснюється відповідно до висновку Міжвідомчої комісії з питань надрокористування, утвореної відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. N 742 "Про надання спеціальних дозволів на користування ділянками надр з метою геологічного вивчення та видобування стратегічно важливих корисних копалин" (Офіційний вісник України, 1997 р., число 29, с. 26; 2002 р., N 47, ст. 2134).

У випадку, передбаченому підпунктом 15 цього пункту, дозволи надаються за поданням Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції.

9. Надання надр у користування, за винятком надання надр на умовах угод про розподіл продукції, погоджується заявником з:

Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними обласними, Київською і Севастопольською міськими радами - на користування ділянками надр з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

(абзац другий пункту 9 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

відповідними районними, міськими, селищними, сільськими радами - на користування ділянками надр, що містять корисні копалини місцевого значення;

Мінприроди - на всі види користування надрами;

Держгірпромнаглядом - на геологічне вивчення з дослідно-промисловою розробкою та видобування, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, і для створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, рекреаційно-оздоровче

значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо).

Погодження надання надр у користування на виконання угод про розподіл продукції здійснюється у порядку та на умовах, визначених Законом України "Про угоди про розподіл продукції" і відповідними угодами про розподіл продукції.

10. Держгеонадра з метою раціонального та ефективного використання надр під час надання дозволу встановлює з урахуванням умов, перелічених у погодженнях органів, що зазначені у пункті 9 цього Порядку, особливі умови користування надрами щодо:

правил і стандартів користування конкретними ділянками надр;

якості продукції або робіт;

технології видобування та переробки корисних копалин;

порядку видобування корисних копалин, зокрема з метою запобігання негативним екологічним наслідкам і забезпечення безпеки забудованих територій;

видів, обсягів і строків виконання робіт на ділянці надр;

припинення діяльності, пов'язаної з використанням ділянки надр.

Невід'ємною частиною дозволу є угода про умови користування надрами, що укладається між Держгеонадрами і надрокористувачем, і містить програму робіт, яка оформляється як додаток.

Примірні угоди про умови користування надрами затверджуються Держгеонадрами.

11. У разі надання дозволу на користування надрами у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України визначається площа морського дна (ділянки надр) із зазначенням координат, у яких дозволяється провадження діяльності, передбаченої у дозволі.

В угоді про умови користування ділянкою нафтогазоносних надр, що розташована в межах континентального шельфу або виключної (морської) економічної зони України, укладеній між Держгеонадрами і надрокористувачем, можуть встановлюватися відповідно до законодавства додаткові вимоги.

12. Дозвіл надається надрокористувачеві, а робочий примірник дозволу разом з відповідними документами зберігається в Держгеонадрах.

У дозволі зазначаються:

реєстраційний номер і дата видачі;

підстави для надання дозволу;

вид користування надрами;

відомості про ділянку надр, що надається у користування, із зазначенням її назви, місцезнаходження, координат, площі та у разі потреби обмежень щодо глибини використання;

вид корисної копалини відповідно до переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 р. N 827 (ЗП України, 1995 р.,

№ 2, ст. 42; Офіційний вісник України, 2005 р., № 33, ст. 1991), її запаси на час надання дозволу;

найменування органу, який затвердив (апробував) запаси корисної копалини, дата складення і номер протоколу (для дозволів на видобування корисних копалин);

мета користування надрами;

джерело фінансування робіт;

особливі умови;

відомості про власника дозволу (найменування, місцезнаходження, код згідно з ЄДРПОУ юридичної особи, прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця (у дозволі, наданому фізичним особам, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, зазначається серія та номер паспорта);

(абзац дванадцятий пункту 12 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. № 307)

відомості про погодження надання дозволу;

строк дії дозволу.

Форма дозволу наведена у додатку 3.

13. За надання дозволу без проведення аукціону справляється збір у розмірі, який розраховується виходячи з початкової ціни продажу такого дозволу на аукціоні відповідно до Методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1374 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 42, ст. 2772; 2006 р., № 45, ст. 3014).

Суб'єкт господарювання повинен сплатити у повному обсязі збір за надання дозволу протягом 45 днів з дати прийняття рішення Держгеонадрами про надання дозволу.

У разі несплати в установлений строк збору за надання дозволу суб'єкт господарювання, щодо якого прийнято рішення відповідно до пункту 8 цього Порядку, втрачає право на його отримання, а зазначене рішення підлягає скасуванню.

Придбання геологічної інформації про ділянку надр, яка надається суб'єкту господарювання в користування, здійснюється в порядку, визначеному постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 1995 р. № 423 "Про затвердження Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією" (ЗП України, 1995 р., № 8, ст. 220).

14. У разі виникнення потреби у закінченні геологічного вивчення, геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки, та затвердження запасів родовища корисних копалин, продовженні видобування корисних копалин строк дії дозволу продовжується за наявності інформації

про відсутність порушень надкористувачем умов користування надрами, передбачених дозволом або угодою про умови користування ділянкою надр.

(абзац перший пункту 14 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Продовження строку дії дозволу на геологічне вивчення може здійснюватися не більше двох разів, крім дозволів на геологічне вивчення, згідно з якими роботи виконуються за кошти державного бюджету.

Строк дії дозволу, наданого відповідно до підпункту 8 пункту 8 цього Порядку, може бути продовжено лише в межах строку дії договору оренди (концесії) цілісного майнового комплексу.

Для продовження строку дії дозволу на видобування корисних копалин надкористувач подає Держгеонадрам заяву на видобування корисних копалин не пізніше ніж за шість місяців, на геологічне вивчення надр та геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислому розробку, - за три місяці до закінчення строку його дії. У заяві зазначається причина продовження строку дії дозволу. Надкористувач, що не подав заяву в установленій строк, втрачає право на продовження строку дії дозволу.

(абзац четвертий пункту 14 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Для продовження строку дії дозволу надкористувач подає ті ж документи, що і для отримання дозволу без проведення аукціону, крім документів, що підтверджують погодження з органами місцевого самоврядування.

Строк продовження дії дозволу не може перевищувати строки, передбачені пунктом 7 цього Порядку.

Продовження дії дозволу, наданого на підставі підпункту 15 пункту 8 цього Порядку, здійснюється на період продовження відповідної угоди про розподіл продукції в порядку та на умовах, визначених Законом України "Про угоди про розподіл продукції" та відповідною угодою про розподіл продукції.

Рішення про продовження строку дії дозволу приймається Держгеонадрами протягом 60 днів після надходження документів у повному обсязі.

Збір за продовження строку дії дозволу справляється у розмірі, визначеному згідно з додатком 2.

15. Надкористувачу може бути відмовлено у продовженні строку дії дозволу у разі:

невиконання умов користування надрами, передбачених дозволом або відповідною угодою;

порушення вимог законодавства;

прийняття рішення про обмеження користування надрами відповідно до законодавства.

16. Переоформлення дозволу здійснюється у випадках, передбачених Законом України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності", а також у разі отримання юридичною особою в оренду чи концесію цілісного майнового комплексу державного вугледобувного підприємства.

У таких випадках до заяви, в якій зазначаються номер і дата дозволу, додаються:

засвідчені копії установчих документів заявника - юридичної особи;

копія паспорта та реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця (фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, подають лише копію паспорта із серією, номером та відміткою);

пояснювальна записка, яка складається надкористувачем, засвідчується його підписом, скріплюється печаткою (у разі її наявності) та містить обґрунтування необхідності переоформлення дозволу;

копія рішення власника або уповноваженого ним органу про зміну найменування або місцезнаходження юридичної особи, копії документів, що підтверджують зміну прізвища, імені та по батькові, місця проживання фізичної особи - підприємця;

засвідчена копія договору оренди чи концесії цілісного майнового комплексу державного вугледобувного підприємства у випадку переоформлення дозволу у зв'язку з укладенням такого договору.

Законом можуть бути встановлені інші підстави для переоформлення дозволу.

(пункт 16 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

17. Внесення змін до дозволу здійснюється на підставі заяви та поданих надкористувачем документів у разі:

1) правонаступництва юридичної особи (надкористувача) у результаті реорганізації;

2) зміни особливих умов та інших умов, визначених у дозволі;

3) зменшення площі ділянки надр за ініціативою надкористувача або відповідних контролюючих органів;

4) виявлення під час користування надрами даних про нові властивості, якість або кількість корисних копалин після проведення державної експертизи відповідних геологічних матеріалів;

5) заснування (створення) надкористувачем юридичної особи з метою продовження діяльності на наданій йому у користування ділянці надр за умови передачі новоутвореній юридичній особі основних засобів або іншого майна, необхідного для забезпечення та ефективного користування надрами згідно з дозволом, та якщо частка надкористувача в статутному (складеному) капіталі новоутвореної юридичної особи на час прийняття рішення про внесення змін до дозволу становить не менш як 50 відсотків;

б) виявлення надкористувачем після отримання дозволу описок, очевидних помилок.

Для внесення змін до дозволу заявник подає заяву, в якій зазначаються номер та дата дозволу, разом з:

(абзац восьмий пункту 17 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

абзаци дев'яятий пункту 17 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

абзаци десятий пункту 17 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

абзаци одинадцятий пункту 17 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

копією паспорта та реєстраційним номером облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця (фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, подають лише копію паспорта із серією, номером та відміткою);

(абзац дванадцятий пункту 17 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

інформацією (у формі довідки, яка складається надрокористувачем, засвідчується його підписом та скріплюється печаткою) про виконання особливих умов дозволу, до якого планується внести зміни, та програми робіт, виконання якої передбачено угодою про умови користування надрами;

пояснювальною запискою, яка складається надрокористувачем, засвідчується його підписом, скріплюється печаткою та містить обґрунтування необхідності внесення змін до дозволу.

абзаци п'ятнадцятий пункту 17 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

абзаци шістнадцятий пункту 17 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

До перелічених документів заявник додає:

оригінал або засвідчену копію передавального акта або розподільчого балансу, складеного відповідно до вимог законодавства, або нотаріально засвідчену копію цивільно-правового договору, який підтверджує факт передачі майна, необхідного для користування надрами, та засвідчені копії установчих документів - у випадках, передбачених підпунктами 1 і 5 цього пункту;

(абзац вісімнадцятий пункту 17 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

лист-згоду від надрокористувача на внесення змін до дозволу - у випадку, передбаченому підпунктом 5 цього пункту.

Внесення змін до угоди про умови користування надрами здійснюється Держгеонадрами без внесення змін до дозволу за наявності інформації органів державного геологічного контролю про відсутність порушень надрокористувачем умов користування надрами, передбачених дозволом або угодою про умови користування ділянкою надр.

18. Держгеонадра надає протягом 30 календарних днів з дати надходження заяви про переоформлення дозволу (внесення змін до нього) та документів, що додаються до неї, заявникові дозвіл на новому бланку з урахуванням відповідних змін або вмотивовану відмову.

Переоформлення дозволу або внесення змін до нього здійснюється без

зміни номера, дати реєстрації, строку його дії та умов користування надрами і є обов'язковою підставою для внесення змін до угоди про умови користування надрами.

У разі зміни особливих умов, визначених у дозволі, до нього вносяться зміни з урахуванням змін умов користування надрами.

Під час отримання переоформленого дозволу або дозволу із внесеними до нього змінами надрокористувач повертає Держгеонадрам оригінал виданого раніше дозволу.

19. Підставами для прийняття рішення про відмову в наданні, продовженні строку дії, переоформленні дозволу або внесення змін до нього є:

подання заявником документів не в повному обсязі;
виявлення у поданих документах недостовірних даних;
невідповідність документів, поданих заявником, вимогам законодавства.

20. У разі втрати або пошкодження дозволу Держгеонадра видає надрокористувачу його дублікат.

Для отримання дублікату дозволу надрокористувач подає до Держгеонадр заяву із зазначенням причини.

У разі втрати дозволу до заяви про видачу його дублікату додаються оригінал загальнодержавного друкованого засобу масової інформації з оголошенням про втрату дозволу із зазначенням його серії та номера, а також (за наявності) документи, що підтверджують факт такої втрати.

Якщо дозвіл не придатний для подальшого використання внаслідок пошкодження, надрокористувач подає Держгеонадрам заяву про видачу дублікату дозволу разом з оригіналом дозволу.

Держгеонадра після надходження заяви про видачу дублікату дозволу та документів, передбачених цим пунктом, на письмову вимогу надрокористувача видає йому довідку про прийняття документів, необхідних для видачі дублікату дозволу.

Дублікат дозволу видається Держгеонадрами на новому бланку протягом двох робочих днів з дати надходження заяви про надання дублікату та відповідних документів.

21. У разі відмови в наданні, продовженні строку дії, переоформленні, видачі дублікату дозволу або внесенні змін до нього документи повертаються в повному обсязі заявникові.

22. Дія дозволу може бути зупинена Держгеонадрами безпосередньо або за поданням органів державного гірничого та санітарно-епідеміологічного нагляду, державного геологічного і екологічного контролю, органів місцевого самоврядування, органів державної податкової служби у разі:

1) порушення надрокористувачем умов користування надрами, передбачених дозволом або угодою про умови користування ділянкою надр;

2) виникнення внаслідок проведення робіт, пов'язаних з користуванням ділянкою надр, безпосередньої загрози життю чи здоров'ю працівників або

населення;

3) проведення гірничих робіт без геологічного та маркшейдерського обслуговування;

4) наявності заборгованості з плати за користування надрами;

5) порушення надрокористувачем вимог законодавства у сфері надрокористування та охорони навколишнього природного середовища;

6) проведення на наданій у користування ділянці надр робіт, не передбачених дозволом;

7) відсутності у надрокористувача під час проведення робіт ліцензії на провадження господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону;

8) невиконання в установлений строк приписів уповноважених органів щодо усунення порушень законодавства у сфері надрокористування;

9) непереоформлення дозволу у випадках, передбачених пунктом 16 цього Порядку.

Після зупинення дії дозволу надрокористувач зобов'язаний зупинити проведення на наданій йому в користування ділянці надр робіт, передбачених дозволом.

Зупинення дії дозволу не звільняє надрокористувача від обов'язку проводити на ділянці надр роботи, пов'язані із запобіганням виникненню аварійної ситуації або усуненням її наслідків.

Зупинення дії дозволу не є підставою для переривання строку його дії.

Дія дозволу поновлюється Держгеонадрами після усунення надрокористувачем причин, що призвели до зупинення його дії, і сплати сум фінансових санкцій, застосованих у зв'язку із зупиненням дії дозволу.

23. Право користування надрами припиняється Держгеонадрами безпосередньо або за поданням органів державного гірничого та санітарно-епідеміологічного нагляду, державного геологічного і екологічного контролю, органів місцевого самоврядування, органів державної податкової служби у разі:

1) відсутності потреби у подальшому користуванні надрами;

2) відмови надрокористувача від права користування надрами;

3) ліквідації юридичної особи або смерті фізичної особи - підприємця, фізичної особи, що є власниками дозволу;

4) встановлення рішенням суду факту подання надрокористувачем свідомо неправдивих відомостей, подробиць документів;

5) використання надр не за призначенням;

6) визнання дозволу недійсним у судовому порядку;

7) визнання недійсним у судовому порядку аукціону, за результатами якого надано дозвіл;

8) вилучення в установленому законодавством порядку наданої у користування ділянки надр;

9) невжиття надрокористувачем заходів для усунення причин зупинення дії дозволу в установлений строк;

10) припинення без поважних причин робіт, передбачених дозволом, більш як на два роки, а у разі, коли дозвіл надано на користування нафтогазоносними надрами, - більш як на 180 днів;

11) коли суб'єкт господарської діяльності протягом двох років, а щодо нафтогазоперспективних площ, родовищ нафти і газу - 180 календарних днів та газу (метану) вугільних родовищ - одного року з початку дії дозволу без поважної причини не розпочав користування надрами;

12) припинення дії договору оренди (концесії) цілісного майнового комплексу, укладеного надрокористувачем, якому надано дозвіл відповідно до підпункту 8 пункту 8 цього Порядку, крім випадку набуття у власність об'єкта оренди (концесії).

Припинення права користування надрами здійснюється шляхом прийняття Держгеонадрами наказу про анулювання дозволу.

24. Вимоги пунктів 22 і 23 цього Порядку не застосовуються до користувачів надр, яким надано дозвіл на підставі підпункту 15 пункту 8 цього Порядку за угодою про розподіл продукції. У такому разі право користування надрами може бути припинено, обмежено чи тимчасово заборонено (зупинено) лише у разі припинення (в тому числі дострокового) дії угоди про розподіл продукції, що здійснюється на умовах і в порядку, передбачених такою угодою.

Право користування надрами під час виконання угоди про розподіл продукції може бути обмежено, тимчасово заборонено (зупинено) або припинено Кабінетом Міністрів України у разі виникнення безпосередньої загрози життю та здоров'ю людей або довкіллю в порядку, передбаченому такою угодою.

Особливості користування надрами під час виконання угоди про розподіл продукції, у тому числі пов'язані з припиненням (зупиненням чи обмеженням) права користування надрами, встановлюються в порядку та на умовах, визначених Законом України "Про угоди про розподіл продукції" та відповідною угодою про розподіл продукції.

З моменту усунення інвестором умов, внаслідок яких було обмежене право користування надрами, таке право підлягає відновленню у повному обсязі.

25. Про надання, продовження строку дії, зупинення, поновлення, переоформлення, видачу дубліката, анулювання дозволу та внесення змін до нього Держгеонадра видає наказ.

З метою попереднього розгляду матеріалів щодо надання дозволів Держгеонадра утворює комісію з питань надрокористування, до складу якої включаються спеціалісти Секретаріату Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Положення про зазначену комісію та її персональний склад затверджуються Держгеонадрами.

Наказ про надання дозволу розміщується протягом п'яти днів на офіційному веб-сайті Держгеонадр.

Накази Держгеонадр про зупинення, анулювання, відмову в наданні чи продовженні строку дії дозволу можуть бути оскаржені в установленому законодавством порядку.

26. Облік наданих дозволів ведеться державним науково-виробничим підприємством "Геоінформ України" в установленому Держгеонадрами порядку.

Держгеонадра на письмову вимогу державних органів, зазначених у пункті 28 цього Порядку, подає узагальнену інформацію про надання, переоформлення, зупинення та поновлення дії, анулювання дозволу та внесення змін до нього.

Проведення моніторингу та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами, передбачених дозволом та угодою про умови користування надрами, здійснюються спеціалізованими державними геологічними підприємствами, установами та організаціями.

27. Держгеонадра для геологічного вивчення, геологічного вивчення з дослідно-промисловою розробкою та видобування корисних копалин продовжує, поновлює строк дії дозволів за умови надання позитивного висновку спеціалізованим державним геологічним підприємством, установою, організацією, що належать до сфери управління Держгеонадр, за результатами проведення державної експертизи звітів щодо результатів геологічного вивчення надр, а також інших геологічних матеріалів.

(абзац перший пункту 27 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Запаси корисних копалин розвіданих родовищ, а також запаси корисних копалин, додатково розвіданих у процесі розробки родовищ, підлягають експертизі та оцінюються ДКЗ у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

28. Контроль та нагляд за дотриманням умов дозволу здійснюють у межах своїх повноважень Держгеонадра, Держекоінспекція, Держгірпромнагляд, Міненерговугілля, МОЗ, ДПС, а також органи місцевого самоврядування.

ПЕРЕЛІК документів, що подаються разом із заявою про надання спеціального дозволу на користування надрами без проведення аукціону

Додаток 1 до Порядку (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 січня 2012 р. N 307)

Вид користування надрами	Найменування документа
1. Геологічне вивчення; геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка; геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислова розробка родовищ вуглеводнів, з	копія паспорта та реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця (фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера

подальшим видобуванням нафти і газу
(промислова розробка родовищ)

облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, замість зазначеного реєстраційного номера подають копію паспорта із серією, номером та відміткою)
оригінали або засвідчені копії погоджень, передбачених пунктом 9 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами засвідчена копія дозволу на спеціальне водокористування (для родовищ підземних вод)
пояснювальна записка з обґрунтуванням необхідності проведення геологорозвідувальних робіт на ділянці надр із зазначенням мети її геологічного вивчення, потужності підприємства
каталог географічних координат кутових точок ділянки надр (похибка - менш як 1 секунда) із зазначенням її площі, а для геологічного вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки підземних вод, - каталог географічних координат водозабірних споруд
оглядова карта (масштаб 1:200000)
ситуаційний план з нанесеними межами площі геологічного вивчення та географічними координатами її кутових точок (похибка - менш як 1 секунда) у масштабі, який дає змогу перевірити правильність визначення координат, а для геологічного вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки підземних вод, - ситуаційний план з нанесеними водозабірними спорудами та їх географічними координатами
оглядова геологічна карта (масштаб 1:200000 - 1:50000) з лініями

	<p>проектних геологічних розрізів гідрогеологічна карта (для родовищ підземних вод) геологічні розрізи До зазначеного переліку додаються: у разі проведення геологічного вивчення за рахунок коштів державного бюджету - засвідчена в установленому порядку виписка з пооб'єктного плану у разі розширення меж ділянки надр, наданої для геологічного вивчення: - результати проведення геологорозвідувальних робіт, які підтверджують факт, що родовище (площа) виходить за межі ділянки надр, наданої в користування для геологічного вивчення родовища (площі) - для власника (орендаря, концесіонера) цілісного майнового комплексу - засвідчені копії документів, що підтверджують право власності (оренди, концесії) на цілісний майновий комплекс у разі продовження строку, поновлення дії дозволу - позитивний висновок про проведення державної експертизи звітів щодо результатів геологічного вивчення надр, а також інших геологічних матеріалів</p>
<p>2. Видобування корисних копалин</p>	<p>копія паспорта та реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця (фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, замість зазначеного реєстраційного номера подають копію паспорта із серією,</p>

номером та відміткою)
оригінали або засвідчені копії
погоджень, передбачених пунктом 9
Порядку надання спеціальних
дозволів на користування надрами
пояснювальна записка з
характеристикою об'єкта, стану його
геологічного вивчення, методу
розробки, обґрунтуванням
необхідності використання надр, із
зазначенням потужності
підприємства
результати хімічного та
бактеріологічного аналізу води
строком давності не більш як шість
місяців (для родовищ підземних вод)
копії протоколів, завірені заявником,
Державної комісії по запасах
(Української територіальної комісії
по запасах корисних копалин,
центральної комісії по запасах
корисних копалин, науково-
технічних/технічних рад) про
затвердження (апробацію) запасів у
повному обсязі
засвідчена копія дозволу на
спеціальне водокористування (для
родовищ підземних вод)
каталог географічних координат
кутових точок ділянки надр (похибка
- менш як 1 секунда) із зазначенням її
площі, а для видобування підземних
вод - каталог географічних координат
водозабірних споруд
оглядова карта (масштаб не менш як
1:200000)
ситуаційний план з нанесеними
межами площі видобування та
географічними координатами її
кутових точок (похибка - менш як 1
секунда) у масштабі, який дає змогу
перевірити правильність визначення
координат, а для геологічного

вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки підземних вод,
- ситуаційний план з нанесеними водозабірними спорудами та їх географічними координатами
план підрахунку запасів корисної копалини на топографічній основі з нанесеними межами категорії запасів, межами земельного та гірничого відводів (за наявності), контуром ліцензійної площі з географічними координатами кутових точок ділянки надр (похибка - менш як 1 секунда), а також з лініями геологічних розрізів
гідрогеологічна карта (для родовищ підземних вод)
структурна карта (для родовищ нафти і газу)
характерні геологічні розрізи з межами категорій запасів та умовними позначками
До перелічених документів додаються:
для власника (орендаря, концесіонера) цілісного майнового комплексу - засвідчені документи, що підтверджують право власності (оренди, концесії) на цілісний майновий комплекс
для підприємств, які розпочинають розробку родовища, - програма робіт із введення родовища в експлуатацію із зазначенням окремих етапів та строку їх проведення, джерел фінансування до досягнення підприємством проектної потужності у разі продовження строку, поновлення дії дозволу - позитивний висновок про проведення державної експертизи звітів щодо результатів геологічного вивчення надр, а також інших геологічних матеріалів

<p>3. Будівництво та експлуатація підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод</p>	<p>копія паспорта та реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця (фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, замість зазначеного реєстраційного номера подають копію паспорта із серією, номером та відміткою) оригінали або засвідчені копії погоджень, передбачених пунктом 9 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами тлумачальна записка з характеристикою об'єкта та обґрунтуванням необхідності використання надр (для комерційного використання надр) каталог географічних координат кутових точок ділянки надр (похибка - менш як 1 секунда) та її площа планова карта (масштаб більш як 1:200000) ситуаційний план з нанесеними межами площі ділянки надр та географічними координатами її кутових точок (похибка - менш як 1 секунда) у масштабі, який дає змогу перевірити правильність визначення координат</p>
<p>4. Створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо)</p>	<p>копія паспорта та реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця (фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, замість</p>

	<p>зазначеного реєстраційного номера подають копію паспорта із серією, номером та відміткою) оригінали або засвідчені копії погоджень, передбачених пунктом 9 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами Тлумачальна записка з характеристикою об'єкта та зазначенням мети використання надр, перспективний план розвитку геологічної території (об'єкта) із зазначенням джерел фінансування, програма облаштування території та охорони навколишнього природного середовища Висновок Інституту геологічних наук Національної академії наук про можливість використання об'єкта з науковою та культурною метою (для територій та об'єктів, які мають важливе наукове і культурне значення) Каталог географічних координат кутових точок ділянки надр (похибка - менш як 1 секунда) із зазначенням її площі Топографічна карта (масштаб більш як 1:200000) Ситуаційний план з нанесеними межами площі ділянки надр та географічними координатами її кутових точок (похибка - менш як 1 секунда) у масштабі, який дає змогу перевірити правильність визначення координат</p>
--	--

Примітки: 1. Іноземні підприємства додатково подають документ, що підтверджує їх реєстрацію в країні місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру.

2. Для надання дозволу з метою виконання угод про розподіл продукції подаються документи за переліком, визначеним Законом України "Про угоди про розподіл продукції", у тому числі:

засвідчена копія укладеної угоди про розподіл продукції;

засвідчена копія свідоцтва про державну реєстрацію укладеної угоди про розподіл продукції;

засвідчені копії установчих документів (для юридичних осіб);

копія паспорта та реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця (фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, замість зазначеного реєстраційного номера подають копію паспорта із серією, номером та відміткою).

(додаток 1 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Додаток 2 до Порядку (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 січня 2012 р. N 307)

РОЗМІР збору за продовження строку дії спеціальних дозволів на користування надрами

Вид користування надрами	Розмір збору	
	неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	відсотків початкової ціни продажу дозволу на аукціоні
Геологічне вивчення		5 за кожний рік продовження (але не менш як 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян)
Геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка та видобування підземних питних і технічних вод для забезпечення технологічного процесу виробництва та для потреб сільського господарства		- " -
Геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка та видобування підземних вод для власних господарсько-побутових потреб, нецентралізованого та централізованого господарсько-		- " -

питного водопостачання (крім виробництва фасованої питної води), за умови, що обсяг видобування підземних вод з водозаборів перевищує 300 куб. метрів на добу		
Геологічне вивчення за рахунок коштів державного бюджету	20	
Геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки		10 за кожний рік продовження (від вартості наданого дозволу, але не менш як 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян)
Видобування		20 (від вартості наданого дозволу, але не менш як 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян)
Будівництво та експлуатація підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод	20	
Експлуатація підземних споруд, пов'язаних із запобіганням підтопленню недіючих шахт	20	

(додаток 2 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ
СПЕЦІАЛЬНИЙ ДОЗВІЛ на користування надрами**

Реєстраційний номер _____

Дата видачі ____ _____ 20__ року

Підстава надання _____
(дата прийняття та номер наказу Держгеонадр, протоколу

_____ Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл

_____ продукції або протоколу аукціонного комітету та договору купівлі-продажу)

Вид користування надрами відповідно до статті 14 Кодексу України про надра, статті 13 Закону України "Про нафту і газ" та пункту 5 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами _____

Мета користування надрами _____

Відомості про ділянку надр (геологічну територію відповідно до державного балансу запасів корисних копалин України), що надається у користування:

назва родовища _____

географічні координати:	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5
ПШ	_____	_____	_____	_____	_____
СхД	_____	_____	_____	_____	_____
	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10
ПШ	_____	_____	_____	_____	_____
СхД	_____	_____	_____	_____	_____

місцезнаходження _____
(область, район, населений пункт)

прив'язка на місцевості відповідно до адміністративно-територіального устрою України:

_____ (напрямок, відстань від найближчого населеного пункту,

_____ залізничної станції, природоохоронних об'єктів)

площа _____
(зазначається в одиницях виміру)

Обмеження щодо глибини використання (у разі потреби) _____

Вид корисної копалини відповідно до переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 р. N 827 _____

Загальний обсяг запасів (ресурсів) на час надання спеціального дозволу на користування надрами (основні, супутні) _____
(одиниця виміру, категорія, обсяг)

Ступінь освоєння надр _____
(розробляється, не розробляється)

Відомості про затвердження (апробацію) запасів корисної копалини (зазначається у разі видобування) _____

дата складення, номер протоколу, _____
найменування органу)

Джерело фінансування робіт, які планує виконати надрокористувач під час користування надрами _____
(державні або недержавні кошти)

Особливі умови: _____

Відомості про власника: _____
(найменування юридичної особи, код згідно з ЄДРПОУ

_____ або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи – підприємця
ідентифікаційний номер, місцезнаходження)

Відомості про погодження надання спеціального дозволу на користування надрами:

_____ найменування органу, який погодив надання дозволу,

_____ дата прийняття та номер документа про погодження)

Строк дії спеціального дозволу на користування надрами (кількість років)

_____ (цифрами та словами)

Угода про умови користування ділянкою надр є невід'ємною частиною спеціального дозволу на користування надрами і визначає умови користування ділянкою надр _____

_____ (дата складення та номер угоди про

_____ умови користування надрами)

Особа, уповноважена підписати спеціальний дозвіл на користування надрами:

_____ (посада)

М. П.

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 30 травня 2011 р. N 594
Київ**

Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами

Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 25 січня 2012 року N 307

Відповідно до частини другої статті 16 Кодексу України про надра та частини першої статті 14 Закону України "Про нафту і газ" Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, що додається.

2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2003 р. N 1475 "Про затвердження Порядку та загальних умов проведення конкурсів на отримання спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами" (Офіційний вісник України, 2003 р., N 38, ст. 2032).

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

**ПОРЯДОК проведення аукціонів
з продажу спеціальних дозволів на
користування надрами**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 30
травня 2011 р. N 594

1. Цей Порядок визначає процедуру продажу на аукціоні спеціального дозволу на користування надрами у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони (далі - дозвіл).

2. Терміни, що вживаються у цьому Порядку, мають таке значення:
аукціон - спосіб продажу дозволів шляхом проведення торгів;
договір купівлі-продажу дозволу - укладений між організатором і переможцем аукціону договір, за яким організатор аукціону надає дозвіл його переможцю, а переможець сплачує організаторові аукціону погоджену під час торгів ціну дозволу;

гарантійний внесок - платіж у розмірі 20 відсотків початкової ціни дозволу, що вноситься претендентом на рахунок організатора, відкритий в органі Казначейства;

картка покупця - картка з реєстраційним номером покупця, яка дає йому право на участь в аукціоні;

крок аукціону - встановлена організатором аукціону величина, на яку в процесі проведення аукціону підвищується кожна запропонована ціна продажу дозволу;

ліцитатор - ведучий аукціону;

пакет аукціонної документації - документи, що містять відомості про ділянку надр, дозвіл на користування надрами у межах якої виставляється на аукціон (назва та координати, місцезнаходження, загальна інформація про геологічну будову, початкову ціну), проект угоди про умови користування надрами;

покупець - претендент, якого відповідно до цього Порядку допущено до участі в аукціоні;

початкова ціна дозволу - ціна, яка розраховується організатором аукціону відповідно до Методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. N 1374 (Офіційний вісник України, 2004 р., N 42, ст. 2772; 2006 р., N 45, ст. 3014);

претендент - суб'єкт господарювання (юридична або фізична особа - підприємець), який подав заявку на участь в аукціоні на отримання дозволу;

угода про умови користування ділянкою надр - угода між організатором та переможцем аукціону, яка є невід'ємною частиною дозволу і визначає умови користування ділянкою надр.

3. Учасниками аукціону є організатор аукціону, аукціонний комітет, покупці.

Організатором аукціону є Держгеонадра.

4. Загальне керівництво та контроль за дотриманням умов проведення аукціонів здійснює аукціонний комітет, склад якого затверджується Держгеонадрами.

Продаж на аукціоні дозволів на геологічне вивчення чи видобування стратегічно важливих корисних копалин здійснюється відповідно до висновку Міжвідомчої комісії з питань надрокористування, утвореної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. N 742 "Про надання спеціальних дозволів на користування ділянками надр з метою геологічного вивчення та видобування стратегічно важливих корисних копалин" (Офіційний вісник України, 1997 р., число 29, с. 26; 2002 р., N 47, ст. 2134).

5. Аукціонний комітет:

затверджує типові форми аукціонних документів, протокол проведення аукціону;

визначає правила поведінки покупців і осіб, присутніх на торгах, під час проведення аукціону, дату, час і місце його проведення;

розглядає заявки на участь в аукціоні, визначає їх відповідність вимогам цього Порядку;

складає перелік покупців;

припиняє проведення аукціону та/або знімає з продажу окремі дозволи;

визнає аукціон таким, що не відбувся;

вчиняє інші дії, пов'язані з проведенням аукціону.

Рішення аукціонного комітету приймається шляхом голосування простою більшістю від затвердженого складу та оформляється протоколом.

6. Організатор аукціону готує, зокрема з урахуванням заявок, поданих претендентами, пропозиції щодо визначення переліку ділянок надр, дозволи на користування якими виставляються на аукціон, та погоджує їх з:

Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними обласними, Київською і Севастопольською міськими радами - стосовно користування ділянками надр, що містять корисні копалини загальнодержавного значення, а також ділянками надр, що надаються для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

(абзац другий пункту 6 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

відповідними районними, міськими, селищними, сільськими радами - стосовно користування ділянками надр, що містять корисні копалини місцевого значення;

Мінприроди - стосовно всіх видів користування ділянками надр;

Держгірпромнаглядом - стосовно геологічного вивчення з дослідно-промисловою розробкою та видобуванням.

Зазначені органи погоджують протягом 30 календарних днів надання відповідних ділянок надр у користування або приймають рішення про відмову, про що надсилають організаторові аукціону вмотивовану відповідь.

Після погодження пропозицій щодо визначення ділянок надр організатор аукціону складає перелік таких ділянок, затверджує його та приймає рішення про проведення аукціону.

До переліку можуть включатися ділянки, користування надрами в межах яких погоджено суб'єктами господарювання із зазначеними органами.

7. Організатор аукціону не пізніше ніж за 30 календарних днів до дня проведення аукціону розміщує в газеті "Урядовий кур'єр" та на своєму офіційному веб-сайті оголошення про його проведення, в якому зазначаються:

назва та місцезнаходження ділянки надр, дозвіл на користування якою виставляється на аукціон;

вид корисних копалин (у разі видобування - категорія та розмір запасів корисних копалин, а також дата проведення їх державної експертизи);

вид користування надрами та строк, на який надається дозвіл;

початкова ціна дозволу;

вартість геологічної інформації;

дата, час і місце проведення аукціону;

строк подання заявок, який становить 15 днів після опублікування оголошення про проведення аукціону;

адреса, за якою приймаються заявки і надається інформація про умови проведення аукціону;

розмір гарантійного внеску;
номер телефону для довідок.

Для участі в аукціоні претендент повинен придбати пакет аукціонної документації.

Вартість пакета аукціонної документації становить 3,12 відсотка початкової ціни дозволу, але не менш як 4500 гривень і не більш як 72550 гривень.

8. Для участі в аукціоні претендент подає в строк та за адресою, наведеними в оголошенні, такі документи:

заяву про намір взяти участь в аукціоні із зазначенням назви і місцезнаходження ділянки надр, виду корисних копалин, відомостей про претендента (найменування юридичної особи, прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця), адреси, номера телефону, телефаксу, прізвища та посади керівника (для юридичної особи), електронної адреси. Заява про намір взяти участь в аукціоні подається в двох примірниках;

опис документів, що додаються до заяви, належним чином завірених претендентом;

абзац четвертий пункту 8 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

копію паспорта та реєстраційний номер облікової картки платника податків (фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті, замість зазначеного реєстраційного номера подають копію паспорта із серією, номером та відміткою) (для фізичних осіб - підприємців);

(абзац п'ятий пункту 8 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

документ, що підтверджує реєстрацію юридичної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру (для іноземних юридичних осіб);

абзац сьомий пункту 8 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

документ, що підтверджує повноваження уповноважених осіб, які представлятимуть інтереси покупця на аукціоні;

довідку з Єдиної бази даних про підприємства, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство;

(абзац дев'ятий пункту 8 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

абзац десятий пункту 8 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

абзац одинадцятий пункту 8 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

документи, що підтверджують сплату вартості пакета аукціонної документації, гарантійного внеску.

абзац тринадцятий пункту 8 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Подання претендентом заявки на участь в аукціоні свідчить про його згоду з умовами проведення аукціону.

Підтвердженням подання претендентом заявки на участь в аукціоні є відмітка Держгеонадр на другому примірнику заяви про намір взяти участь в аукціоні, який повертається претенденту.

9. Заявка подається організаторові аукціону з пронумерованими сторінками з описом доданих до неї документів, засвідченим підписом уповноваженої особи претендента, в запечатаному конверті. Заявка засвідчується підписом уповноваженої особи претендента із зазначенням дати та вихідного номера і скріплюється печаткою (якщо претендентом є фізична особа - підприємець, робиться позначка "Печатка відсутня"). На конверті зазначаються місцезнаходження організатора аукціону, назва ділянки надр та відомості про претендента (найменування, місцезнаходження юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання фізичної особи - підприємця) і робиться позначка "Заявка про участь в аукціоні з продажу спеціального дозволу на користування надрами".

(абзац перший пункту 9 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 р. N 307)

Заявка реєструється організатором аукціону в журналі обліку з присвоєнням їй номера і зазначенням дати і часу подання.

У разі коли заявка надійшла після 16-ї години останнього дня подання заявок, зазначеного в оголошенні, вона повертається без розгляду.

10. За рішенням аукціонного комітету заявка на участь в аукціоні підлягає відхиленню у разі:

невідповідності документів вимогам цього Порядку;
виявлення в документах, поданих претендентом, недостовірних відомостей,

застосування до претендента ліквідаційної процедури або винесення судовими органами постанови про визнання його банкрутом; наявності у претендента податкового боргу та активів у податковій заставі;

невиконання претендентом вимог цього Порядку та регламенту попередніх аукціонів;

невиконання програм робіт на ділянках надр, на користування якими претенденту вже надано дозвіл, або виявлення порушень правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовані в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів і не усунуті в установлені строки.

Претендентам, заявки яких відхилено, організатор аукціону повертає протягом 10 робочих днів після прийняття відповідного рішення сплачену ними суму гарантійного внеску. Вартість пакета аукціонної документації не повертається.

11. Повідомлення щодо допущення до участі в аукціоні за рішенням аукціонного комітету надсилається претендентам рекомендованим листом. Інформація про участь в аукціоні розміщується на офіційному веб-сайті організатора аукціону не пізніше ніж за три дні до його початку.

12. У день проведення аукціону претенденти (їх уповноважені особи) реєструються в журналі реєстрації покупців. Реєстрація починається за дві години і закінчується за 30 хвилин до початку проведення аукціону. Після реєстрації претендентам видається картка покупця.

Претенденти, які не зареєструвалися відповідно до абзацу першого цього пункту, вважаються такими, що відмовилися від участі в аукціоні. При цьому сплачені вартість пакета аукціонної документації та сума гарантійного внеску не повертаються.

13. Аукціон щодо кожної ділянки надр відбувається за умови реєстрації не менш як двох претендентів на придбання дозволу.

Аукціон починається з оголошення ліцитатором порядку його проведення, правил поведінки покупців і осіб, присутніх на торгах, а також іншої інформації.

14. У встановлений час ліцитатор оголошує початок торгів з ударом молотка.

15. Ліцитатор оголошує назву кожної ділянки надр, дозвіл на користування якою виставляється на аукціон, та інформацію про:
місцезнаходження ділянки надр;
вид корисних копалин;
вид користування;
початкову ціну дозволу;
крок аукціону.

16. Крок аукціону визначається за такою шкалою:

Початкова ціна дозволу, гривень	Крок аукціону, гривень
До 4999	1000
Від 5000 до 9999	2000
Від 10000 до 99999	5000
Від 100000 до 999999	10000
Від 1000000 до 2999999	20000
Від 3000000 до 4999999	30000
Від 5000000 до 9999999	50000
10000000 і більше	100000

17. Якщо після триразового оголошення початкової ціни дозволу покупці не висловлять бажання її підвищити, заявлений до продажу дозвіл знімається з аукціону.

18. У разі коли після оголошення ліцитатором запропонованої ціни дозволу двоє і більше покупців одночасно піднімають свої картки покупців, ліцитатор називає ціну, збільшену на відповідний крок аукціону, не оголошуючи номерів карток.

19. Якщо після збільшення запропонованої ціни дозволу двоє і більше покупців залишають свої картки піднятими, ліцитатор може запропонувати одному з них назвати свою ціну. Після оголошення одним з покупців своєї ціни ліцитатор називає номер картки такого покупця, запропоновану ним ціну і продовжує аукціон.

20. Аукціон вважається закінченим, якщо після триразового оголошення запропонованої ціни дозволу не буде оголошено його вищу ціну і ліцитатор одночасно з ударом молотка оголосить номер покупця, якому продано дозвіл.

21. Переможцем визнається покупець, який погодився сплатити найвищу ціну дозволу.

22. Під час проведення аукціону його організатор забезпечує дотримання правил поведінки покупцями і особами, присутніми на торгах.

23. У разі невиконання покупцями і особами, присутніми на торгах, правил поведінки або перешкоджання веденню аукціону, а також виникнення спорів під час аукціону ліцитатор оголошує перерву в торгах і звертається до аукціонного комітету для прийняття відповідного рішення.

24. Аукціон вважається таким, що відбувся, якщо хоча б один із покупців придбав дозвіл за початковою ціною з урахуванням кроку аукціону або ціною, визначеною в ході його проведення.

25. За результатами проведення аукціону складається протокол, в якому зазначаються:

назва ділянки надр, її місцезнаходження, вид користування ділянкою надр, вид корисних копалин та строк, на який надається дозвіл;
дата, час і місце проведення аукціону;
склад аукціонного комітету;
кількість учасників аукціону;
початкова ціна дозволу;
крок аукціону;
найменування (прізвище, ім'я, по батькові) переможця;
ціна дозволу (разовий платіж, що вноситься переможцем за придбаний дозвіл).

У разі потреби до протоколу можуть бути внесені інші відомості, які вважає за необхідне зазначити аукціонний комітет.

Протокол аукціону підписується всіма присутніми членами аукціонного комітету в день проведення аукціону, переможцем та затверджується Держгеонадрами. Копія затвердженого протоколу протягом трьох робочих днів з дня проведення аукціону видається його переможцеві.

26. На підставі протоколу переможець та організатор аукціону укладають протягом п'яти робочих днів після його проведення договір купівлі-продажу дозволу.

Перелік переможців розміщується на офіційному веб-сайті організатора аукціону.

27. Переможець здійснює протягом 30 календарних днів після проведення аукціону розрахунки за придбаний дозвіл шляхом внесення

коштів до державного бюджету і сплачує різницю між ціною продажу дозволу та гарантійним внеском.

Придбання геологічної інформації про ділянку надр, яка надається в користування переможцю, здійснюється в порядку, визначеному постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 1995 р. N 423 "Про затвердження Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією" (ЗП України, 1995 р., N 8, ст. 220).

Гарантійний внесок, сплачений переможцем, перераховується протягом п'яти робочих днів організатором аукціону до державного бюджету.

28. Якщо переможець в установлений строк не вніс належної до сплати вартості дозволу та не надав письмових пояснень, він позбавляється права на отримання дозволу (при цьому сума гарантійного внеску не повертається). Аукціон з продажу зазначеного дозволу оголошується таким, що не відбувся, а дозвіл підлягає повторному виставленню на аукціон згідно з цим Порядком.

Аукціонний комітет може визнати причину несвоєчасного внесення плати поважною та продовжити строк, протягом якого необхідно сплатити збір, але не більш як на 30 календарних днів.

29. У разі коли переможець безпідставно відмовився від підписання протоколу аукціону та/або договору купівлі-продажу, він втрачає право на отримання дозволу (при цьому сума гарантійного внеску не повертається). Такий учасник не допускається до участі в інших аукціонах, а дозвіл підлягає повторному виставленню на аукціон згідно з цим Порядком.

30. Покупцям, яких не визнано переможцями, повертається сплачена ними сума гарантійного внеску протягом 30 днів після проведення аукціону. Матеріали, подані учасниками аукціону відповідно до пункту 9 цього Порядку, не повертаються.

31. Аукціонний комітет може відмінити проведення аукціону або зняти окремі дозволи з продажу. У такому разі претендентам протягом 30 днів повертається в повному обсязі сплачені ними вартість пакета аукціонної документації та сума гарантійного внеску.

32. Аукціон вважається таким, що не відбувся, у разі:

відсутності покупців;

коли покупці не запропонували вищу за зазначену в оголошенні про проведення аукціону початкову ціну дозволу (при цьому сума гарантійного внеску не повертається);

відмови переможця від підписання протоколу аукціону та/або договору купівлі-продажу дозволу.

У разі визнання аукціону таким, що не відбувся, повторний аукціон проводиться відповідно до цього Порядку.

33. Результати аукціонів можуть бути визнані недійсними тільки в судовому порядку.

У разі визнання результатів аукціону та договору купівлі-продажу дозволу, укладеного з переможцем, недійсними організатор аукціону приймає рішення про проведення повторного аукціону.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 15 жовтня 2004 р. N 1374
Київ**

**Про затвердження Методики визначення початкової ціни продажу
на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2006 року N 1570, від 2 липня 2008 року N 599, від 31 серпня 2011 року N 911

(У назві та тексті постанови слово "ліцензії"
виключено згідно з постановою Кабінету Міністрів
України від 8 листопада 2006 року N 1570)

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

Затвердити Методику визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами, що додається.

Прем'єр-міністр України

В. ЯНУКОВИЧ

Інд. 33

**МЕТОДИКА визначення
початкової ціни продажу на аукціоні
спеціального дозволу на право
користування надрами**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 15
жовтня 2004 р. N 1374

(назва із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2006 р. N 1570)

1. Згідно з цією Методикою визначається початкова ціна продажу на аукціоні спеціальних дозволів на право користування надрами (далі - дозвіл) у межах України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони.

(пункт 1 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2006 р. N 1570)

Терміни, що вживаються у цій Методиці, мають таке значення:

(пункт 1 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

категорія С₁ - розвідані запаси покладу (його частини), промислова нафтогазоносність якого встановлена за результатами дослідно-промислової розробки та випробування свердловин з промисловими припливами нафти або газу, геологічних і геофізичних досліджень у невикористаних свердловинах;

(пункт 1 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

категорія С₂ - попередньо розвідані запаси покладу (його частини), нафтогазоносність якого визначена за результатами випробування та дослідження свердловин (у тому числі з використанням випробувача пластів) та геологічних і геофізичних досліджень. До таких запасів належать також запаси нерозвіданих частин покладів, що прилягають до ділянок з розвіданими запасами з боку підняття пласта;

(пункт 1 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

категорія С₃ - перспективні ресурси нафти і газу, щодо яких не встановлено прямих доказів типу, виду та властивостей вуглеводнів;

(пункт 1 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

категорія Д₁ - прогнозні ресурси літолого-стратиграфічних комплексів, які оцінюються в межах великих регіональних структур з доведеною нафтогазоносністю;

(пункт 1 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

категорія Д₂ - прогнозні ресурси нафти і газу літолого-стратиграфічних комплексів, які оцінюються у межах значних структур, нафтогазоносність яких ще не доведена.

(пункт 1 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

2. Об'єктом обчислення початкової ціни продажу дозволу на аукціоні є визначене Держгеонадрами родовище або ділянка надр.

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599, від 31.08.2011 р. N 911)

3. Початкова ціна продажу дозволу (ПЦ_л) - це частка від вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовищ або ділянки надр, яка обчислюється на строк дії спеціального дозволу відповідно до Методики визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. N 1117, за формулою

$$ПЦ_{л} = \left(\sum_{t=1}^T \frac{(D_t - B_t) - P_t}{(1 + E)^t} - \sum_{t=1}^T \frac{K_t}{(1 + E)^t} \right) \cdot K_{л},$$

(абзац перший пункту 3 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

де E - норма дисконту (частка одиниці); D_t - річний дохід від реалізації товарної продукції в t -му році; B_t - експлуатаційні витрати в t -му році, за винятком амортизаційних відрахувань; Pt - розмір податків і платежів у t -му році, що не входять до експлуатаційних витрат; K_t - капітальні вкладення в промислове будівництво в t -му році, включаючи придбання геологічної інформації; T - строк використання родовища або ділянки надр для геологічного вивчення та/або видобування корисних копалин до виведення родовища з експлуатації; κ_t - коефіцієнт переходу від вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр до початкової вартості продажу дозволу.

(абзац другий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

4. У разі геологічного вивчення надр, у тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин, капітальні вкладення збільшуються на вартість геологорозвідувальних робіт, яка визначається виходячи з нормативів збору за геологорозвідувальні роботи, встановлених у Порядку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 29 січня 1999 р. N 115, та обсягу запасів і ресурсів родовища або ділянки надр.

Для родовищ нафти і газу вартість геологорозвідувальних робіт визначається на основі середніх по Україні витрат на підготовку одиниці розвіданих запасів, що склалися за попередні 5 років до закінчення геологорозвідувальних робіт.

При визначенні початкової ціни продажу дозволу на аукціоні щодо підготовленого до пошуків перспективного об'єкта (ділянки) для переведення його ресурсів категорії C_3 в розвідані запаси застосовується коефіцієнт переведення, який розраховується як відношення сумарних запасів категорії $C_1 + C_2$ виявлених в регіоні (зоні) за останні 10 років родовищ нафти і газу до сумарних перспективних ресурсів категорії C_3 , що виявлені на об'єктах, на яких проведені пошукові роботи за аналогічний період.

(пункт 4 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

Для об'єктів з виявленими ресурсами категорії D_1 крім коефіцієнта переведення ресурсів категорії C_3 в розвідані запаси застосовується коефіцієнт підтвердження об'єктів (структур).

(пункт 4 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

Для ділянки надр з недоведеною нафтогазоносністю і з невиявленими об'єктами для пошукових робіт, але з оціненими прогнозними ресурсами нафти і газу (категорії D_1 і D_2), для визначення початкової ціни продажу дозволу використовується величина прогнозних ресурсів такої ділянки, яка обчислюється із застосуванням показника питомої щільності ресурсів (тис. тонн/кв. кілометр нафти і млн. куб метрів/кв. кілометр газу), та приймається за результатами прогнозної оцінки ресурсів регіону (зони).

(пункт 4 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

Коефіцієнти переведення ресурсів категорій С₃ та Д₁ і Д₂ у розвідані запаси не застосовуються у разі, коли надання спеціального дозволу на пошук або видобування корисних копалин здійснюється без проведення аукціону до затвердження Кабінетом Міністрів України Методики розрахунку коефіцієнтів переведення ресурсів категорій С₃ та Д₁ і Д₂ у розвідані запаси.

(пункт 4 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

5. Вихідною інформацією для визначення початкової ціни продажу дозволу є результати раніше проведених геолого-економічних оцінок (ГЕО-1, ГЕО-2, ГЕО-3), протоколи затвердження запасів корисних копалин Державної комісії по запасах корисних копалин, державні баланси запасів корисних копалин, акти та протоколи експертної оцінки ресурсів підготовлених і виявлених об'єктів Держгеонадр, протоколи затвердження прогнозних ресурсів наукової ради з прогнозування, науково-технічних рад підприємств та фактичні техніко-економічні показники діючих гірничопереробних (гірничодобувних) підприємств або об'єктів-аналогів, затвержені наказом Держгеонадр.

(абзац перший пункту 5 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599, від 31.08.2011 р. N 911)

Для розрахунку початкової ціни продажу дозволу на аукціоні застосовується ціна одиниці товарної продукції, яка діє на момент розрахунку:

на нафту і газовий конденсат - за даними останнього аукціону з продажу нафти і конденсату;

на газ - за діючим на дату проведення розрахунку граничним рівнем цін для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання, який установлюється Кабінетом Міністрів України;

на інші корисні копалини - за даними офіційних джерел та діючих гірничопереробних (гірничодобувних) підприємств або об'єктів-аналогів згідно з поданими ними статистичними звітами.

Гірничопереробні підприємства, інші підприємства, установи та організації, що є власниками об'єктів-аналогів, на письмову вимогу Держгеонадр протягом 10 робочих днів з моменту надходження запиту подають статистичну звітність в обсягах та за період, що визначені у запиті.

(абзац другий пункту 5 замінено абзацами згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599, абзац шостий пункту 5 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

6. Коефіцієнт переходу від вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр до початкової вартості продажу дозволу становить:

1) для нафтогазових об'єктів - диференційовано за видами родовищ або ділянок надр і категоріями ресурсів (запасів) корисних копалин:

розвіданих родовищ нафти і газу (за результатами ГЕО-1, запаси С₁) - 0,1075;

відкритих, але не завершених розвідкою родовищ (за результатами ГЕО-2, запаси $C_1 + C_2$) - 0,084;

ділянок надр з недоведеною нафтогазоносністю, але з підготовленими об'єктами для пошуково-розвідувальних робіт і оціненими перспективними ресурсами нафти і газу (за результатами ГЕО-3, ресурси C_3) - 0,06;

ділянок надр з недоведеною нафтогазоносністю, але з виявленими об'єктами для пошуково-розвідувальних робіт і оціненими прогнозними ресурсами нафти і газу (з використанням ГЕО-3 і підтвердженням пастки, ресурси $D_1 + D_2$) - 0,04;

ділянок надр з недоведеною нафтогазоносністю, невиявленими об'єктами для пошуково-розвідувальних робіт, але з оціненими прогнозними ресурсами нафти і газу (з використанням ГЕО-3 і підтвердженням пастки, ресурси $D_1 + D_2$) - 0,02;

2) для об'єктів підземних вод (за результатами ГЕО-1, ГЕО-2, ГЕО-3):

для питних централізованого і нецентралізованого водопостачання (крім виробництва фасованої питної води) і води для технічних цілей - 0,05;

для інших вод - 0,1;

3) для інших об'єктів - 0,0395.

При цьому в усіх розрахунках початкова ціна продажу дозволу не може бути меншою від 2 відсотків сумарного чистого прибутку за весь період розробки родовища або ділянки надр, обчисленого без урахування капітальних вкладень.

(пункт 6 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

7. Пункт 7 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

8. Початкова ціна продажу дозволу на розвідку родовищ корисних копалин (крім нафтогазових) становить 10 відсотків початкової ціни продажу дозволу на видобування корисних копалин.

(пункт 8 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. N 599)

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 25 серпня 2004 р. N 1117
Київ**

**Про затвердження Методики визначення вартості запасів і ресурсів
корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у
користування**

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Методику визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування (додається).
2. Державному комітетові природних ресурсів розробити і затвердити до 1 січня 2006 р. Порядок розроблення геолого-економічної оцінки запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр.

Прем'єр-міністр України

В. ЯНУКОВИЧ

**МЕТОДИКА визначення вартості
запасів і ресурсів корисних копалин
родовища або ділянки надр, що
надаються у користування**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 25
серпня 2004 р. N 1117

1. Згідно з цією Методикою здійснюється порядок обчислення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування (далі - ресурси).
2. Об'єктом оцінки вартості ресурсів є родовище або ділянка надр, що містить корисні копалини, які за якісними і кількісними показниками можуть бути придатні для промислової розробки.
3. Визначення вартості ресурсів може здійснюватися на будь-якій стадії геологічного вивчення надр і розробки родовища корисних копалин за результатами їх початкової, попередньої або детальної геолого-економічної оцінки.
4. Визначення вартості ресурсів здійснюється на основі техніко-економічних розрахунків, що проводяться виходячи з прогносної ціни на першу товарну продукцію, одержану з основних, спільно залягаючих і

супутніх корисних копалин та компонентів або продуктів їх переробки, що підлягають реалізації гірничопереробним (гірничодобувним) підприємством, з урахуванням застосування сучасних способів видобутку та технологій переробки корисних копалин, забезпечення раціонального використання надр і максимально можливого збереження навколишнього природного середовища.

Якщо ціну визначено тільки на товарну продукцію більш високого ступеня технологічної переробки мінеральної сировини, враховуються витрати на подальшу переробку товарної продукції та вилучення корисного компонента у процесі такої переробки і транспортні витрати.

5. Визначення вартості ресурсів здійснюється з урахуванням експлуатаційних витрат, капітальних вкладень і доходів, що розраховуються за роками виконання передбачуваних робіт з геологічного вивчення надр та розробки родовищ корисних копалин. Розрахунки проводяться на дату оцінки вартості ресурсів із застосуванням методу дисконтування грошових потоків.

Ставка дисконту, що застосовується для визначення вартості ресурсів, береться рівною обліковій ставці Національного банку.

6. Вартість ресурсів розраховується як сума доходів, одержаних за весь розрахунковий період, за такою формулою:

$$B = \sum_{t=1}^T \frac{(D_t - B_t) - P_t}{(1 + E)^t} - \sum_{t=1}^T \frac{K_t}{(1 + E)^t},$$

де B - вартість ресурсів на дату оцінки; E - норма дисконту; D_t - річний дохід від реалізації товарної продукції в t -у році; B_t - експлуатаційні витрати в t -у році, за виключенням амортизаційних відрахувань; P_t - розмір податків і платежів у t -у році, що не входять до експлуатаційних витрат; K_t - капітальні вкладення в промислове будівництво в t -у році, включаючи придбання геологічної інформації; T - строк використання родовища або ділянки надр для геологічного вивчення та/або видобування корисних копалин до розраховується на момент прийняття рішення про інвестування робіт з подальшої розвідки родовища або його ділянки та можливого промислового освоєння.

Вартість ресурсів розвіданого родовища або його ділянки визначається на основі результатів проведеної детальної геолого-економічної оцінки і розраховується на момент прийняття рішення про початок будівництва гірничопереробного (гірничодобувного) підприємства.

Вартість ресурсів родовища або його ділянки, що розробляється, визначається з урахуванням технологій видобутку та переробки корисних копалин, що застосовуються на гірничопереробному (гірничодобувному) підприємстві, а також наявних запасів і строку їх розробки, визначеного проектом освоєння родовища.

8. Визначення вартості ресурсів здійснюється під час проведення геолого-економічної оцінки об'єкта геологічних робіт.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 15 липня 1997 р. N 742

Київ

**Про надання спеціальних дозволів на користування ділянками
надр з метою геологічного вивчення та видобування стратегічно
важливих корисних копалин**

(назва із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від
16.11.2002 р. N 1746)

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від
16 листопада 2002 року N 1746, від 21 червня 2004 року N 792, від 25 травня 2006 року N
754, від 30 жовтня 2008 року N 979, від 23 червня 2010 року N 596, від 18 серпня 2010 року
N 1060, від 24 січня 2011 року N 152, від 30 травня 2011 року N 615

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити перелік корисних копалин та їх мінімальні запаси або перспективні ресурси, що вважаються стратегічно важливими для економіки України (додається).

Установити, що спеціальні дозволи на геологічне вивчення та видобування корисних копалин, включених до зазначеного переліку, надаються Державною службою геології та надр відповідно до висновку Міжвідомчої комісії з питань надрокористування згідно з порядком надання спеціальних дозволів на користування надрами. До складу зазначеної Комісії входять Прем'єр-міністр України - голова Комісії, Міністр екології та природних ресурсів - перший заступник голови Комісії, Міністр енергетики та вугільної промисловості - заступник голови Комісії, перший заступник (заступник) Міністра економічного розвитку і торгівлі, перший заступник Міністра фінансів, перший заступник (заступник) Міністра юстиції, заступник Міністра екології та природних ресурсів, керівник (заступник керівника) Секретаріату Кабінету Міністрів України, Голова Державної служби геології та надр, Голова Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки, представник Секретаріату Кабінету Міністрів України. Персональний склад і порядок діяльності Комісії визначається її головою.

(абзац другий пункту 1 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р. N 1746, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.10.2008 р. N 979, із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету

Міністрів України від 23.06.2010 р. N 596, від 18.08.2010 р. N 1060, від 24.01.2011 р. N 152,
від 30.05.2011 р. N 615)

2. Пункт 2 виключено

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р. N 1746, від 21.06.2004 р. N 792, від 25.05.2006 р. N 754, від 30.10.2008 р. N 979, виключено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23.06.2010 р. N 596)

3. Видані до набрання чинності цією постановою Державним комітетом по геології і використанню надр згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 1995 р. N 709 спеціальні дозволи (ліцензії) на користування ділянками надр з метою геологічного вивчення та видобування корисних копалин, які ввійшли до переліку згідно з пунктом 1 цієї постанови, вважати дійсними.

**Виконуючий обов'язки
Прем'єр-міністра України**

В. ДУРДИНЕЦЬ

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 15
липня 1997 р. N 742

**ПЕРЕЛІК корисних копалин та їх мінімальні запаси або
перспективні ресурси, що вважаються стратегічно важливими для
економіки України**

* * Мінімальні
Назва корисних * Одиниця * стратегічно
копалин * виміру * важливі запаси
* * або перспективні
* * ресурси

Горючі корисні копалини

Нафта млн. тонн 10
Природний газ млрд. куб. м 10
Кам'яне вугілля коксівне млн. тонн 75

Руди, що містять кольорові метали

Мідь тис. тонн металу 500
Свинець і цинк (сумарно) тис. тонн металу 1000
Нікель тис. тонн металу 200

Руди, що містять рідкісні та рідкісноземельні метали

Молібден тис. тонн металу 50
Кобальт тис. тонн металу 15
Вольфрам тис. тонн триокису
вольфраму 15
Цирконій млн. тонн двоокису
цирконію 2
Берилій тис. тонн окису берилію 10
Літій тис. тонн окису літію 500
Тантал у танталових і тис. тонн п'ятиокису
тантал-ніобієвих рудах танталу 3
Ніобій тис. тонн п'ятиокису 300
ніобію
Рідкісноземельні елементи тис. тонн півтораокисів
церієвої групи (сумарно) рідкісноземельних 500
металів церієвої групи
Рідкісноземельні елементи тис. тонн півтораокисів
ітрієвої групи (сумарно) рідкісноземельних 50
металів ітрієвої групи

Руди, що містять благородні метали

Золото корінних родовищ тонн металу 30
Золото розсипних родовищ тонн металу 5

Неметалічні корисні копалини

Кристалосировина тонн моноблоків
(п'езокварц) 10

Алмази млн. каратів 5

(перелік із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від
30.10.2008 р. N 979)

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ
НАКАЗ**

від 16 листопада 2011 року N 155

Про затвердження Положення про проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Державної служби геології та надр України від 6 червня 2012 року N 255

Відповідно до абзацу третього пункту 26 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 N 615, з метою організації проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування **наказую**:

1. Затвердити Положення про проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування, що додається.
2. Управлінню адміністративної роботи та контролю (Щукін О. М.) довести цей наказ до відома керівників структурних підрозділів Держгеонадр України.
3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова

Е. А. Ставицький

Положення про проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування

ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ
Державної служби геології та надр
України 16.11.2011 N 155 (у редакції
наказу Державної служби геології та
надр України 06.06.2012 N 255)

1. Це Положення визначає основні організаційні та методичні засади проведення моніторингу об'єктів надрокористування (далі - моніторинг) та наукового супроводження виконання надрокористувачем умов, передбачених спеціальним дозволом на користування надрами та Угодою про умови користування надрами (далі - наукове супроводження), з метою ефективного та раціонального використання надр.

2. Моніторинг та наукове супроводження здійснюється на підставі Кодексу України про надра, Закону України "Про нафту і газ",

Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року, затвердженої Законом України від 21.04.2011 N 3268-VI, Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність", Гірничого закону України, Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", абзацу третього пункту 26 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 N 615, підпункту 35 пункту 4 Положення про Державну службу геології та надр України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 N 391, Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.06.95 N 423, а також інших актів законодавства, які врегульовують питання окремих етапів і стадій геологорозвідувальних робіт, дорозвідки та експлуатаційної розвідки родовищ в процесі видобування різних видів корисних копалин.

3. Проведення моніторингу та наукового супроводження здійснюють спеціалізовані державні геологічні підприємства, установи та організації (далі - спеціалізовані підприємства), акредитовані Державною службою геології та надр України, із застосуванням нормативної і методичної бази, форм і форматів представлення інформації.

4. Моніторинг та наукове супроводження - це системне регулярне спостереження за об'єктом надрокористування і виконанням умов, передбачених спеціальним дозволом на користування надрами (далі - дозвіл) та Угодою про умови користування надрами (далі - Угода); оцінка стану, моделювання та прогнозування змін геологічного середовища; консультативно-методичне забезпечення всіх етапів, стадій та видів робіт, передбачених Програмою робіт надрокористувача, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо їх оптимізації, надання допомоги надрокористувачеві у дотриманні вимог законодавчих та нормативно-правових актів, методичних рекомендацій, інструкцій, стандартів, технічних регламентів, інших загальнодержавних та галузевих нормативних документів при користуванні надрами.

5. Основними принципами моніторингу та наукового супроводження є дотримання законодавчих та правових актів про надра, об'єктивність, науково-методична обґрунтованість, компетентність та достовірність.

6. Об'єктом моніторингу та наукового супроводження є ділянка надр, яка визначена у дозволі та Угоді про умови користування надрами; всі види робіт, передбачені Програмою робіт надрокористувача; зміни геологічного середовища в зоні очікуваного впливу робіт з користування надрами.

7. Моніторинг та наукове супроводження здійснюється за програмою моніторингу та наукового супроводження, яка складається на кожний об'єкт надрокористування відповідно до Програми робіт надрокористувача.

8. Замовником моніторингу та наукового супроводження виступає суб'єкт господарської діяльності, що використовує надра згідно з дозволом.

9. Моніторинг та наукове супроводження є складовою частиною

Програми робіт надрокористувача.

10. Моніторинг та наукове супроводження, що проводяться на об'єктах, інформація про які становить державну таємницю, проводяться з урахуванням відповідних законодавчих актів.

11. Моніторинг та наукове супроводження проводяться на підставі договору між надрокористувачем та спеціалізованим підприємством, укладеного відповідно до вимог законодавства та цього Положення. У договорі з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування визначаються умови й порядок проведення моніторингу та наукового супроводження та оплати виконаних робіт, склад та вартість робіт, порядок взаєморозрахунків, відповідальність сторін, звітність, інші умови відповідно до специфіки об'єкта та виду користування надрами.

Оплата проведення моніторингу та наукового супроводження здійснюється за рахунок надрокористувача.

12. Заявка на укладення договору, отримана Держгеонадрами України, попередньо розглядається Секцією Науково-технічної ради Держгеонадр України з питань моніторингу та наукового супроводження надрокористування, яка формує позицію Держгеонадр України стосовно належного відповідального виконавця для проведення робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування конкретної ділянки надр з числа спеціалізованих підприємств з огляду на статутні завдання, спеціалізацію та завантаженість спеціалізованого підприємства, обсяг виконуваних робіт, вид корисної копалини, територіальне розташування ділянки надр, вид користування надрами, термін виконання Програми робіт надрокористувача, яка є додатком до Угоди про умови користування надрами, наявність у володінні спеціалізованих підприємств первинної геологічної інформації тощо.

13. Спеціалізоване підприємство забезпечує включення до умов договору права спеціалізованого підприємства під час проведення моніторингу та наукового супроводження:

13.1. ознайомлюватися з геологічним завданням, Угодою, характеристикою ділянки надр, Програмою робіт надрокористувача, технічним завданням на складання геологічних проектів та геологічними проектами, а також з запропонованою послідовністю проведення робіт для досягнення мети користування надрами, відповідністю мети виду користування надрами та виду основних, спільно залягаючих і супутніх корисних копалин, техніки та технології проведення робіт (в першу чергу геологорозвідувальних), відповідності робіт вимогам нормативних документів;

13.2. розробляти програму моніторингу та наукового супроводження надрокористування;

13.3. здійснювати аналіз результатів спеціальних геологічних, геофізичних, гідрогеологічних, дослідних робіт і надавати рекомендації щодо методики проведення робіт;

13.4. узгоджувати із надрокористувачем пропозиції щодо зміни

послідовності і технології проведення робіт, якщо ті, що застосовуються, не забезпечують виконання особливих умов користування надрами, визначених Угодою;

13.5. використовувати результати моніторингу для підготовки висновків і пропозицій щодо оптимізації проведення всіх етапів, визначених Програмою робіт надрокористувача, своєчасної розробки технічних (технологічних) рішень по запобіганню несприятливого впливу робіт з користування надрами на геологічне та навколишнє середовище;

13.6. у разі виникнення потреби у внесенні змін та уточнень до Програми робіт надрокористувача попередньо розглядати пропозиції надрокористувача та надавати відповідні рекомендації, обґрунтовувати їх необхідність та направляти свої висновки до Державної служби геології та надр України для прийняття відповідного рішення.

14. У процесі виконання договору спеціалізоване підприємство отримує всі необхідні матеріали (робоча проектна документація, поточна геологічна технічна та технологічна інформація, результати роботи та інтерпретації даних, висновки та рекомендації, звітна інформація тощо), а також надає надрокористувачеві інформацію про хід моніторингу та наукового супроводження Програми робіт надрокористувача.

15. При виявленні порушень методики або технології робіт спеціалізоване підприємство складає відповідні рекомендації щодо їх усунення у найкоротший термін та надає їх надрокористувачеві. При відмові надрокористувача виконувати зазначені рекомендації спеціалізоване підприємство направляє їх до Державної служби геології та надр України.

16. Спеціалізовані підприємства щомісячно надсилають за встановленою Держгеонадрами України формою інформацію про стан виконання зобов'язань по укладеним договорам з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування, яка узагальнюється та аналізується Секцією Науково-технічної ради Держгеонадр України з питань моніторингу та наукового супроводження надрокористування.

17. За результатами моніторингу та наукового супроводження спеціалізоване підприємство подає до Державної служби геології та надр України щорічний звіт в електронному вигляді та на паперових носіях, в якому відображаються:

- повнота та якість виконаних етапів робіт з користування надрами, дотримання нормативно-методичних документів;
- очікувані та фактичні зміни геологічного середовища під впливом проведених робіт з користування надрами;
- дотримання термінів виконання етапів, передбачених програмою робіт надрокористувача;
- виявлені недоліки та рекомендації щодо їх усунення, а також додаткові заходи та роботи, необхідність у яких виникла у процесі реалізації програми робіт.

18. Заключний звіт спеціалізованого підприємства повинен містити дані

для формування об'єктивних та достовірних висновків про результати моніторингу та наукового супроводження, а саме:

- загальні відомості про об'єкт та замовника наукового супроводження;
- мету моніторингу та наукового супроводження, програму та обсяг виконаних робіт;
- відомості про спеціалізоване підприємство;
- перелік нормативно-методичних документів, відповідно до яких проводились моніторинг та наукове супроводження;
- перелік та зміст виконаних спеціалізованим підприємством робіт;
- висновки про стан геологічного середовища ділянки надр, його очікувані та фактичні зміни під впливом проведених робіт з користування надрами;
- умови проведення робіт з користування надрами, їх методика, отримані результати;
- пропозиції щодо забезпечення ефективного та раціонального використання ділянки надр, запобігання шкідливого впливу робіт на геологічне середовище;
- рекомендації щодо організації виконання Програми робіт відповідно до норм законодавства.

(Положення у редакції наказу Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ
НАКАЗ**

від 15 лютого 2012 року N 44

**Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення
моніторингу та наукового супроводження надрокористування**

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Державної служби геології та надр України від 6 червня 2012 року N 255

З метою впровадження єдиного підходу до проведення спеціалізованими державними геологічними підприємствами, установами та організаціями моніторингу та наукового супроводження надрокористування, згідно з Положенням про моніторинг та науковий супровід надрокористування, затвердженим наказом Держгеонадр України від 16.11.2011 N 155, **наказую:**

1. Затвердити Методичні рекомендації з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування, що додаються.

2. Спеціалізованим державними геологічними підприємствами, установами та організаціями, які акредитовані Держгеонадрами України, проводити моніторинг та наукове супроводження надрокористування з урахуванням вказаних Методичних рекомендацій.

3. Департаменту організаційно-аналітичної та кадрової роботи (Щукін О. М.) у встановленому порядку ознайомити з цим наказом керівників структурних підрозділів Держгеонадр України та спеціалізованих державних геологічних підприємств, установ та організацій, які акредитовані Держгеонадрами України для проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування.

4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова

Е. А. Ставицький

Методичні рекомендації з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування

I. Загальні положення

1. Ці Методичні рекомендації (далі - рекомендації) визначають склад та організацію робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування і складені відповідно до Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність", Положення про Державну службу геології та надр України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 N 391, Положення про моніторинг та наукове супроводження надрокористування, затвердженого наказом Державної служби геології та надр України від 16.11.2011 N 155 (далі - Положення).

2. Моніторинг та наукове супроводження - це системне регулярне спостереження за об'єктом надрокористування і виконанням умов, передбачених спеціальним дозволом на користування надрами (далі - дозвіл) та Угодою про умови користування надрами (далі - Угода), оцінка стану, моделювання та прогнозування змін навколишнього природного середовища, консультативно-методичне забезпечення всіх етапів, стадій та видів робіт, передбачених Програмою робіт надрокористувача, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо їх оптимізації, надання допомоги надрокористувачеві у дотриманні вимог законодавчих та нормативно-правових актів, методичних рекомендацій, інструкцій, стандартів, технічних регламентів, інших загальнодержавних та галузевих нормативних документів при користуванні надрами, розроблених відповідно до вимог Кодексу України про надра, Гірничого закону України, Законів України "Про нафту і газ" і "Про охорону навколишнього природного середовища".

3. Об'єктом моніторингу та наукового супроводження є ділянка надр, яка визначена у дозволі та Угоді про умови користування надрами; всі види робіт, передбачені Програмою робіт надрокористувача; зміни навколишнього природного середовища в зоні очікуваного впливу робіт з користування надрами.

Моніторинг та наукове супроводження здійснюється за програмою моніторингу та наукового супроводження, яка складається на кожний об'єкт надрокористування відповідно до Програми робіт надрокористувача на строк дії дозволу або проекту робіт, у разі його наявності.

4. На здійснення моніторингу та наукового супроводження надрокористування Державна служба геології та надр України акредитувала спеціалізовані підприємства, установи, організації (далі - спеціалізовані підприємства):

- Казенне підприємство "Південний еколого-геологічний центр";

- Публічне акціонерне товариство "Національна акціонерна компанія "Надра України";

- Державна комісія України по запасах корисних копалин;
- Державне геофізичне підприємство "Укргеофізика";
- Український державний геологорозвідувальний інститут.

5. Моніторинг та наукове супроводження проводяться за зверненням суб'єкта господарювання на підставі договору між спеціалізованим підприємством (Виконавець) та надрокористувачем (Замовник), який укладається відповідно до вимог законодавства. У договорі з проведення моніторингу та наукового супроводження визначаються умови й порядок проведення моніторингу та наукового супроводження відповідно до специфіки об'єкта та виду користування надрами. Форма договору наведена у додатку 1 до цих рекомендацій. Оплата робіт з моніторингу та наукового супроводження здійснюється відповідно до умов Угоди про умови користування надрами, що є додатком до спеціального дозволу на користування надрами та яка укладена між Держгеонадрами та надрокористувачем.

6. Для виконання робіт спеціалізованим підприємством можуть залучатися до виконання договору інші підприємства, установи, організації та окремі фахівці геологічної галузі за напрямками робіт, але спеціалізоване підприємство здійснює керівництво всіма роботами і несе відповідальність за повноту та якість всього комплексу робіт з моніторингу та наукового супроводження, залишаючись відповідальним виконавцем перед Замовником.

7. Спеціалізоване підприємство надає надрокористувачеві консультативну допомогу щодо:

- дотримання установлених законодавством вимог, правил та стандартів користування надрами і охорони навколишнього природного середовища, вимог, передбачених спеціальним дозволом на користування надрами, ліцензією, у разі її наявності;

- послідовності виконання робіт з користування надрами, основних методів їх вирішення, переліку інструкцій та технічних вимог, обов'язкових при виконанні робіт з урахуванням вимог охорони надр і навколишнього природного середовища;

- використання отриманих відходів гірничодобувних та пов'язаних з ним переробних підприємств своїми силами або з залученням інших юридичних та фізичних осіб;

- складання відповідної звітності, яка передається на зберігання до Державного науково-виробничого підприємства "Державний інформаційний геологічний фонд України".

8. Спеціалізовані підприємства щомісячно надсилають до Секції Науково-технічної ради Держгеонадр України з питань моніторингу та наукового супроводження надрокористування за формою, що є додатком 9, інформацію про стан виконання зобов'язань по укладеним договорам з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування.

Зокрема, щодо стану виконання сторонами договору зобов'язань за договором (графа 7) спеціалізовані підприємства повідомляють інформацію щодо:

- 1) отримання спеціалізованим підприємством необхідних документів;
- 2) виконання пункту 2.4.2 договору;
- 3) виконання зобов'язань надрокористувача стосовно оплати за договором;
- 4) відмови спеціалізованого підприємства від зобов'язань, взятих за договором у разі порушення надрокористувачем умов договору.

9. Склад загальних (примірних) напрямків і показників моніторингу та наукового супроводження для різних видів геологічного вивчення надр та надрокористування наведено у цих рекомендаціях. Замовник та спеціалізоване підприємство у договорі з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування встановлюють конкретні склад напрямків та показників.

(розділ I у редакції наказу Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

II. Пошуково-розвідувальні роботи на нафту і газ

2.1. Аналіз дотримання стадійності геологорозвідувальних робіт, визначення першочергових об'єктів для вводу у параметричне та пошукове буріння, повнота використання результатів попередніх робіт.

2.2. Стан зберігання та використання керна матеріалу та геологічної інформації.

2.3. Відповідність паспортів нафтогазоперспективних об'єктів фактичним (первинним) матеріалам.

2.4. Обґрунтування та доцільність проведення усіх видів геологорозвідувальних робіт на різних стадіях нафтогазопошукових робіт.

2.5. Відповідність методики виконання геологорозвідувальних робіт діючим нормативно-методичним та нормативним документам.

2.6. Достовірність геологічних побудов (моделі об'єктів, стратиграфія, літологія, тектоніка, колектори, покришки, флюїдні контакти тощо).

2.7. Проведення комплексу лабораторних досліджень та використання їх результатів.

2.8. Відповідність звіту про геологічне вивчення надр проекту, геологічному завданню та законодавчим актам.

2.9. Обґрунтованість, доцільність та показники дослідно-промислової розробки родовищ.

2.10. Використання новітніх технологій при проведенні нафтогазопошукових робіт.

2.11. Використання результатів науково-дослідних і тематичних робіт, а також послуг третіх осіб.

2.12. Оцінка відповідності геологічних завдань та проектів робіт надрокористувача Угоді про користування надрами.

2.13. Надання рекомендацій щодо технологій буріння, з метою забезпечення більш повного виходу керна.

III. Спорудження та випробування нафтогазових свердловин

3.1. Відповідність геолого-технічного наряду цільовому завданню, нормативно-методичним та правовим документам, сучасним технологіям спорудження свердловин.

3.2. Оцінка комплексу та результатів геолого-технологічних досліджень.

3.3. Аналіз рецептур та параметрів промивальних рідин для буріння свердловин та розкриття продуктивних горизонтів.

3.4. Оцінка якості неруйнівного контролю технічного стану труб нафтогазового сортаменту, бурильного інструмента та обладнання, їх метрологічного забезпечення.

3.5. Аналіз рецептур тампонажних розчинів, їх фізико-хімічних властивостей та відповідність геологічним умовам, аналіз гідравлічних розрахунків процесу цементування.

3.6. Обґрунтованість інтервалів відбору зразків керну, якості та повноти їх вивчення.

3.7. Оцінка якості випробування свердловин в процесі буріння всіма типами випробувачів та розрахунків гідродинамічних параметрів пласта.

3.8. Аналіз правильності вивчення нафто-газоконденсатних систем:

- аналіз кондиційності визначення дебетів пластових флюїдів у процесі випробування і дослідження пластів;
- аналіз кондиційності замірів пластових тисків;
- аналіз кондиційності відбору глибинних проб флюїдів;
- аналіз об'єктивності визначення фізико-хімічних параметрів пластових флюїдів.

3.9. Моніторинг прострільно-вибухових робіт у свердловинах (технічне забезпечення, вид заряду, щільність прострелу тощо).

3.10. Оцінка сучасного технічного та технологічного рівня усього комплексу робіт, стан використання новітніх наукових та технічних розробок.

3.11. Аналіз отриманих негативних результатів з позиції технології буріння та випробувань.

3.12. Забезпечення сучасних природоохоронних заходів з облаштування свердловин, перероблення відходів буріння, проведення екологічного моніторингу навколишнього природного середовища у процесі бурових робіт.

3.13. Надання методичної допомоги з питань техніки та технології буріння глибоких свердловин.

3.14. Оцінка відповідності геологічних завдань та проектів робіт надрокористувача Угоді про користування надрами.

VI. Геофізичні роботи

4.1. Аналіз геологічних завдань, що вирішуються геофізичними методами, обґрунтування необхідності постановки робіт.

4.2. Аналіз раціонального комплексу геофізичних досліджень, вибору технічних засобів та технологій виконання робіт.

4.3. Відповідність виконання кожного виду геофізичних робіт діючим нормативно-методичним документам та інструкціям.

4.4. Застосування сучасних технологій обробки та комплексної інтерпретації геофізичних матеріалів.

4.5. Відповідність вибраних технічних засобів для ефективного вирішення геологічного завдання.

4.6. Достовірність складання паспортів на нафтогазоперспективні об'єкти та достовірності геологічних побудов за геофізичними даними.

4.7. Забезпечення технічної та екологічної безпеки при проведенні робіт.

4.8. Обґрунтування потрав сільськогосподарських угідь та їх оптимізація, відповідність проектним показникам.

4.9. Відповідність звітів про геофізичні роботи нормативним документам.

4.10. Метрологічне забезпечення геофізичної апаратури.

4.11. Стан зберігання та використання геофізичної інформації.

4.12. Надання методичної допомоги з питань проведення геофізичних досліджень, обробки та комплексної інтерпретації їх результатів.

4.13. Оцінка відповідності геологічних завдань та проектів робіт надрокористувача Угоді про користування надрами.

V. Пошуково-розвідувальні роботи на тверді корисні копалини

5.1. Оцінка відповідності геологічного завдання та проекту робіт надрокористувача Угоді про умови користування надрами.

5.2. Аналіз дотримання стадійності геологорозвідувальних робіт, повноти урахування результатів попередніх робіт, визначення першочергових об'єктів під постановку пошукових та пошуково-оціночних робіт.

5.3. Оцінка вибору рудопрояву (родовища) під постановку геологорозвідувальних робіт, дотримання їх стадійності. Обґрунтування доцільності розвідки та перспективності розробки родовища на означену сировину.

5.4. Оцінка побудови поверхневого контуру та обґрунтування глибини розвідки родовища.

5.5. Відповідність методики виконання геологорозвідувальних робіт діючим нормативним.

5.6. Моніторинг польових робіт:

5.6.1. Оцінка повноти і якості виконання бурових (гірничих) робіт, в тому числі обґрунтування мережі свердловин (гірничих виробок), глибини розвідки; забезпечення виходу керна, відбір орієнтованого керну, повнота каротажних досліджень, якість і повнота опису та опробування керну (забоїв, стінок виробок), зіставлення геологічних і каротажних даних;

5.6.2. Аналіз технології буріння геологорозвідувальних свердловин на тверді корисні копалини:

Відповідність геолого-технічного наряду цільовому завданню, чинним нормативно-методичним та правовим документам, сучасним технологіям спорудження свердловин;

Аналіз рецептур промивальних рідин, їх відповідність геолого-технічним умовам буріння, оцінка методів контролю їх параметрів;

Аналіз технології тампонажних робіт, рецептур тампонажних розчинів, їх відповідність геолого-технічним умовам буріння;

Оцінка технології та технічних засобів для отримання найбільш достовірних кернових проб;

Забезпечення сучасних природоохоронних заходів з облаштування свердловин, перероблення відходів буріння, проведення екологічного моніторингу геологічного середовища у процесі бурових робіт.

5.6.3. Оцінка раціональності вибраного комплексу методів детальних геофізичних і геохімічних досліджень, їх відповідності сучасному рівню, наявності відповідних технічних засобів, їх метрологічного забезпечення.

5.6.4. Оцінка повноти і якості опробування (повнота визначення комплексу корисних компонентів, якість і повнота опробування, схема обробки проб тощо).

5.6.5. Оцінка повноти і якості лабораторних досліджень.

5.7. Оцінка повноти і якості технологічних досліджень, порід та руд корисних копалин.

5.8. Оцінка якості геологічних побудов розрізів і карт, погоризонтних планів та вертикальних проекцій. Достовірність геологічних побудов та розробка моделі родовища (рудопрояву).

5.9. Використання новітніх технологій при проведенні польових робіт та інтерпретації отриманої інформації. Використання результатів науково-дослідних і тематичних робіт, а також послуг третіх осіб.

5.10. Оцінка використання сучасних геоінформаційних технологій в процесі зберігання та обробки геологічної інформації.

5.11. Оцінка повноти та якості завершального звіту. Відповідність звіту про геологорозвідувальні роботи проекту, геологічному завданню та нормативним документам.

VI. Геологічне вивчення родовищ твердих корисних копалин у частині гідрогеологічних, інженерно-геологічних та еколого-геологічних досліджень

6.1. Оцінка відповідності проектно-кошторисної документації умовам спеціального дозволу на користування надрами та Угоди про умови користування надрами.

6.2. Аналіз стадійності робіт та відповідності запроектованих об'єктів та видів досліджень геолого-гідрогеологічним умовам родовища та запроектованого способу розробки.

6.3. Відповідність методики й об'єктів інженерно-геологічних випробувань геологічному розрізу.

6.4. Обґрунтованість глибини гідрогеологічного вивчення родовища і технології проведення дослідних відкачок відповідно до характеру обводненості розрізу.

6.5. Оцінка повноти вивчення досвіду гірничоексплуатаційних робіт на

родовищах-аналогах з урахуванням підземного чи відкритого способу розробки.

6.6. Оцінка об'єктивності і повноти отриманої під час геологорозвідувальних робіт інформації стосовно визначення зони прогнозного впливу розробки родовища на навколишнє природне середовища.

6.7. Визначення достовірності вихідних даних для обчислення гідрогеологічних параметрів, об'єктивність вибору узагальнених параметрів та прогнозування обсягів водоприпливу в гірничі виробки та якості дренажних вод.

6.8. Оцінка обґрунтованості характеристик інженерно-геологічних елементів, прогнозу стійкості гірничих виробок, можливості виникнення небезпечних інженерно-геологічних процесів у процесі розкриття родовища.

6.9. Оцінка запроєктованих заходів охорони навколишнього природного середовища від негативного впливу в процесі подальшої розробки родовища.

6.10. Аналіз відповідності звіту в частині гідрогеологічних, інженерно-геологічних та еколого-геологічних питань вимогам нормативних документів.

VII. Геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка родовищ підземних вод

7.1. Оцінка відповідності проектно-кошторисної документації умовам спеціального дозволу на користування надрами та Угоді про умови користування надрами.

7.2 Дотримання стадійності робіт, обґрунтування суміщення стадій, обґрунтування запроєктованих видів та обсягів робіт, їх відповідність поставленим завданням, природним умовам та особливостям водогосподарської обстановки.

7.3. Обґрунтованість вибору ділянки пошуково-розвідувальних робіт для виконання поставленого завдання.

7.4. Виконання аналізу постадійної результативності з оцінкою відповідності реальних результатів очікуваним.

7.5. Оцінка обґрунтованості вибору водозаборів-аналогів і об'єктивності висновків стосовно досвіду їх експлуатації.

7.6. Оцінка повноти і якості вихідних даних для схематизації природних гідрогеологічних умов, розрахунку достовірних гідрогеологічних параметрів, а також прогнозу якості підземних вод протягом проектного розрахункового періоду експлуатації.

7.7. Аналіз відповідності вибраної для оцінки експлуатаційних запасів розрахункової схеми природним умовам, особливостям водогосподарської обстановки; аналіз обґрунтованості використаних при розрахунках узагальнених гідрогеологічних параметрів, достовірності оцінки експлуатаційних запасів і прогнозів якості підземних вод та впливу розробки на навколишнє природне середовище.

VIII. Геологознімальні роботи (ГДП-200, ГДП-50, ГПК-50)

8.1. Оцінка обсягів, повноти та пріоритетності робіт, визначених у геологічному завданні.

8.2. Оцінка повноти та якості інформаційного забезпечення об'єктів геологічного знімання (матеріали геофізичного та аерокосмічного знімання, геохімічних робіт тощо).

8.3. Оцінка повноти виконання підготовчого періоду (повнота опрацювання матеріалів попередніх робіт та їх критичного аналізу, повнота визначення питань, які потребують вирішення в процесі робіт, повнота і якість комплексу попередніх карт, повнота розробки стратиграфічних і тектонічних схем, повнота і достатність проектних об'ємів (бурових, геофізичних, геохімічних, лабораторних тощо) для отримання кондиційної геологічної карти відповідного масштабу, виконання рекогносцирувальних робіт і т. п., наявність внутрішніх контрольних актів по визначенню якості робіт і повнота перевірок).

8.4. Моніторинг польових робіт.

8.4.1. Оцінка повноти і якості польових маршрутів, повнота їх використання в процесі обробки аерокосмічних, геофізичних і геохімічних зйомок, проведення геоморфологічних досліджень.

8.4.2. Оцінка раціональності вибраного комплексу методів, його відповідності сучасному рівню; повноти і якості виконання геофізичного знімання, обґрунтування детальних ділянок, якості інтерпретації та повноти використання при проведенні робіт.

8.4.3. Оцінка повноти і якості виконання бурових робіт, в тому числі обґрунтування місця закладання свердловини, її глибини, конструкції; забезпечення виходу керну, відбір орієнтованого керну, повнота каротажних досліджень, якість і повнота опису та опробування керну, зіставлення геологічних і каротажних даних.

8.4.4. Оцінка повноти і якості опробування (повнота визначення комплексу корисних компонентів, якість і повнота опробування).

8.4.5. Оцінка повноти і якості обробки проб, оцінка схем обробки проб.

8.4.6. Оцінка повноти і якості лабораторних досліджень.

8.4.7. Оцінка достовірності геологічних побудов на різних етапах робіт.

8.5. Аналіз повноти комплексу карт та їх кондиційності.

8.6. Оцінка відповідності виконаних робіт діючим нормативно-методичним документам.

8.7. Оцінка збереження та використання геологічної інформації і кернавого матеріалу та результатів його досліджень.

8.8. Оцінка використання сучасних геоінформаційних технологій в процесі зберігання та обробки геологічної інформації.

8.9. Аналіз повноти та якості завершального звіту.

ІХ. Регіональні гідрогеологічні дослідження (гідрогеологічне довивчення площ масштабу 1:200000, гідрогеологічне картування та картографування)

9.1. Відповідність та обґрунтованість проектних розробок поставленому геологічному завданню.

9.2. Оцінка рівня вивченості площі запроектованих робіт. Визначення відповідності рівня вивченості повноті опрацювання матеріалів попередніх робіт та їх критичний аналіз.

9.3. Оцінка комплексності застосованих методів робіт, їх раціональність, відповідність вимогам методичних та інструктивних документів.

9.4. Оцінка повноти і якості матеріалів, отриманих у процесі робіт, їх достатність для визначення сучасного стану підземних вод досліджуваної території, та встановлення змін у порівнянні з даними попередніх досліджень.

9.5. Аналіз оптимальності технології буріння гідрогеологічних свердловин стосовно очікуваного розрізу водовмісних порід, а також режиму проведення дослідно-фільтраційних робіт і результатів їх обробки з метою визначення достовірних гідрогеологічних параметрів.

9.6. Оцінка повноти і якості гідрохімічного випробування підземних вод та результатів лабораторних досліджень.

9.7. Визначення достовірності і повноти отриманої інформації і її придатності для виконання поставленого завдання.

9.8. Оцінка повноти та якості камеральних робіт, повноти комплекту карт та їх кондиційності.

9.9. Оцінка використання сучасних геоінформаційних технологій в процесі зберігання та обробки геологічної інформації.

9.10. Аналіз повноти та якості завершального звіту і його відповідності вимогам галузевого стандарту та нормативно-методичних документів з картографування.

Х. Еколого-геологічні дослідження та моніторинг геологічного середовища

10.1. Аналіз відповідності проектної документації вимогам геологічного завдання.

10.2. Аналіз відповідності запроектованих видів і обсягів робіт рівню еколого-геологічної вивченості та природно-техногенним умовам території.

10.3. Обґрунтованість мережі еколого-геологічного випробування, схеми пробовідбору тощо.

10.4. Оцінка оптимальності переліку контрольованих показників стану компонентів навколишнього природного середовища та обґрунтованості періодичності випробування в процесі режимних (моніторингових) спостережень.

10.5. Визначення відповідності раціонального комплексу методів застосованих лабораторних досліджень сучасним вимогам, наявності відповідних технічних засобів.

10.6. Оцінка обґрунтованості критеріїв оцінки екологічного стану навколишнього природного середовища.

10.7. Оцінка обґрунтованості підходів із забезпечення збереження та обробки отриманої в процесі робіт еколого-геологічної інформації на основі використання сучасних комп'ютерних технологій.

10.8. Оцінка методики виконаних робіт чинним нормативно-методичним документам.

10.9. Оцінка об'єктивності рекомендацій щодо подальших обсягів та методів робіт для достовірної оцінки стану навколишнього природного середовища, визначеності спрямованості його змін та розробка заходів, спрямованих на поліпшення його стану.

10.10. Аналіз відповідності звітних матеріалів вимогам галузевого стандарту.

XI. Розробка нафтогазових родовищ

11.1. Аналіз проекту розробки, визначення показників.

11.2. Моніторинг щорічного сумарного видобутку нафти, газу, конденсату і води окремо по покладах та їх використання за час розробки.

11.3. Аналіз відомостей про фактичне вилучення із флюїдів корисних супутніх компонентів під час видобутку та переробки сировини.

11.4. Аналіз результатів та систем розробки кожного покладу.

11.5. Моніторинг депресій, дебетів нафти, газу, конденсату і води від початку розробки до дати підрахунку запасів, пластового тиску з обов'язковим заміром його глибинними приладами на початковій стадії розробки (особливо для нафтових покладів), газовмісту нафти, ступеня обводненості продукції, що вилучається з надр.

11.6. Оцінка кількості води, закачаної у пласт.

11.7. Оцінка депресії на пласт та взаємовпливу свердловини.

11.8. Аналіз методів інтенсифікації видобутку нафти, газу і конденсату та їх ефективності.

11.9. Аналіз методів підвищення ступеня вилучення нафти, газу і конденсату з надр, поточних коефіцієнтів вилучення.

11.10. Оцінка результатів вимірів рівнів рідини у п'єзометричних свердловинах.

11.11. Моніторинг інших параметрів та показників родовища, передбачених проектом розробки.

11.12. Оцінка впливу експлуатації родовищ вуглеводнів на стан навколишнього середовища і природних ресурсів зокрема:

- показників стану навколишнього природного середовища у регіоні родовища в радіусі 1000 м від крайніх проектних свердловин та інших об'єктів збору попередньої переробки і підготовки до транспортування вуглеводнів з характеристикою забрудненості ґрунтів, поверхневих і підземних вод, повітряного басейну;

- наявності аномалій підвищеної концентрації вуглеводнів та інших шкідливих речовин;

- наявності звалищ побутового сміття, полігонів складування промислових відходів, ділянок порушень ґрунтового покриву;
- даних про основні можливі види впливу, у тому числі аварійні, на навколишнє природне середовище під час буріння нафтогазових свердловин і видобутку вуглеводнів;
- змін фонових показників їх відповідності вимогам стандартів і технічних умов (показники водопостачання і водовідведення, характеристики промислових вод, стоків з промплощадок, їх очищення і відведення тощо).

11.13. Аналіз проектних рішень, що приймаються для компенсації шкоди, а також потреб і способів очищення супутніх підземних вод, заходів для охорони від виснаження або забруднення поверхневих водотоків і підземних вод тощо.

11.14. Аналіз дотримання законодавчих вимог з охорони навколишнього природного середовища під час експлуатації нафтогазових родовищ.

11.15. Аналіз пропозицій щодо складу і розташування режимної мережі спостереження пунктів (у тому числі свердловин) для контролю і оцінки стану гірських порід, підземних і поверхневих вод та повітря, заходів щодо запобігання аварійних ситуацій.

11.16. Надання методичної допомоги з оптимізації доцільних способів і технологій розробки родовищ та переробки нафти, газу, конденсату і супутніх корисних компонентів, які забезпечують раціональне використання наявних запасів з найменшою екологічною шкодою.

11.17. Дотримання технологій видобування вуглеводнів згідно із законодавством з метою більш повного їх вилучення.

ХІІ. Розробка родовищ твердих корисних копалин

12.1. Відповідність комплексу виконуваних робіт проекту розробки родовищ.

12.2. Аналіз комплексності, раціональності і повноти розробки основних та супутніх корисних копалин, використання розкривних порід і відходів виробництва.

12.3. Аналіз застосування сучасних технологій збагачування руд твердих корисних копалин.

12.4. Аналіз дотримання технологій експлуатації родовищ твердих корисних копалин.

12.5. Оцінка ефективності заходів щодо комплексного видобутку та переробки твердих корисних копалин.

12.6. Оцінка раціональності і необхідності складування, збереження та обліку корисних копалин, а також відходів виробництва, що містять корисні компоненти і тимчасово не використовуються.

12.7. Оцінка заходів з оптимізації засобів видобутку корисних копалин, попередження аварійних ситуацій та ослаблення негативних наслідків експлуатаційних робіт на масиви гірських порід та підземних вод та пов'язані з ними фізичні поля, геологічні процеси та інші складові геологічного середовища.

12.8. Методична допомога під час експлуатації родовищ.

12.9. Аналіз своєчасності та повноти надання звітної інформації органам виконавчої влади.

12.10. Оцінка необхідності довивчення родовищ, що експлуатуються.

XIII. Еколого-геологічні роботи при розробці родовищ

13.1. Оцінка проектних заходів з мінімізації впливу розробки родовища на стан навколишнього природного середовища.

13.2. Відповідність технології зберігання, утилізації чи скиду дренажних вод, проекту розробки родовища.

13.3. Оцінка стану шламонакопичувачів, відстійників рідких відходів, териконів, їх впливу підземні та поверхневі води, ґрунти та інші компоненти навколишнього природного середовища.

13.4. Оцінка системи контролю за впливом розробки родовища на навколишнє природне середовище.

13.5. Оцінка ефективності заходів, що проводяться надрокористувачем, з метою мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище.

13.6. Оцінка відповідності впливу розробки родовища на навколишнє природне середовище проектним прогнозам.

13.7. Розробка рекомендацій з підвищення ефективності природоохоронних заходів щодо мінімізації впливу розробки родовища на навколишнє природне середовище.

XIV. Розробка родовищ підземних вод

14.1. Оцінка наявного технічного проекту розробки родовища, його відповідність рішенням ДКЗ України з оцінки експлуатаційних запасів підземних вод, а також наявність затвердженої зони санітарної охорони.

14.2. Оцінка представництва наявної режимної об'єктової мережі і розробка рекомендацій стосовно її удосконалення.

14.3. Оцінка рівня і схеми освоєності родовищ підземних вод, розробка рекомендацій з оптимізації елементів експлуатаційного водовідбору та використання наявної бази експлуатаційних свердловин.

14.4. Оцінка рівня впливу розробки родовищ підземних вод на навколишнє природне середовище та визначення причин виснаження та забруднення, якщо ці чинники зафіксовані в процесі розробки родовища.

14.5. Оцінка необхідності довивчення родовища з метою переоцінки запасів.

14.6. Оцінка відповідності геологічних завдань та проектів робіт надрокористувача Угоді про користування надрами.

Рекомендації щодо визначення вартості проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування

I. Загальні положення

1.1. Зазначені норми встановлюють основні правила визначення вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження.

1.2. Вартість послуг з моніторингу та наукового супроводження - це сума коштів, необхідних для відшкодування прямих, загальновиробничих та адміністративних витрат, понесених організацією при виконанні зазначених робіт, з урахуванням нормативних витрат матеріально-технічних ресурсів, вільних цін, податків, зборів та обов'язкових платежів, а також прибутку (планових накопичень).

1.3. Рекомендації передбачають визначення вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження за двома методами:

а) Метод визначення вартості моніторингу та наукового супроводження із застосуванням усереднених відсоткових показників вартості до вартості програми робіт (додаток 2 до Угоди про умови користування надрами) - застосовується при геологічному вивченні надр;

б) Метод визначення вартості проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування із застосуванням тимчасових кошторисних норм, - застосовується при видобуванні корисних копалин з розвіданих родовищ;

в) З метою більш повного врахування особливостей розвідки та розробки родовищ підземних вод при геологічному вивченні, в тому числі дослідно-промислової розробці підземних вод, рекомендується до дослідно-промислового видобутку підземних вод застосовувати метод визначення вартості проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування із застосуванням тимчасових кошторисних норм.

(пункт 1.3 підрозділу I доповнено підпунктом "в" згідно з наказом Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

Вибір методу здійснюється виконавцем при підготовці проекту договору.

(розділ I із змінами, внесеними згідно з наказом Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

II. Метод визначення кошторисної вартості моніторингу та наукового супроводження із застосуванням усереднених відсоткових показників вартості до вартості програми робіт (додаток 2 до Угоди про умови користування надрами)

2.1. Цей метод встановлює правила визначення кошторисної вартості моніторингу та наукового супроводження шляхом застосування до відповідної вартості програми робіт (додаток 2 до Угоди про умови користування надрами) усереднених відсоткових показників вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження.

2.2. Базою, до якої застосовуються усереднені відсоткові показники вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження, є вартість програми робіт (додаток 2 до Угоди про умови користування надрами) (геологорозвідувальних та інших робіт з надрокористування).

2.3. Показник вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження приймається за додатком 2 в залежності від вартості програми робіт (додаток 2 до Угоди про умови користування надрами) (геологорозвідувальних та інших робіт) (графа 2) і категорії складності об'єктів (графа 3 - 5).

2.4. Проміжні значення визначаються методом інтерполяції з округленням до другого знаку.

2.5. Категорія складності геологічної будови об'єкта та умов надрокористування, що підлягають моніторингу та науковому супроводженню, встановлюється виконавцем послуг з моніторингу та наукового супроводження в залежності від типу об'єктів на підставі Переліку об'єктів за категоріями складності, наведеного у додатку 3.

2.6. Розподіл вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження за видами наведений в додатку 4.

2.7. У вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження, що визначений за цим методом, не враховані витрати на службові відрядження (крім відряджень адміністративного персоналу).

(розділ II із змінами, внесеними згідно з наказом Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

III. Метод визначення вартості проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування із застосуванням тимчасових кошторисних норм

3.1. Тимчасові норми призначені для визначення витрат часу і праці та розрахунків кошторису на виконання моніторингу та наукового супроводження надрокористування.

3.2. Тимчасові норми часу служать для проектування та складання кошторисів. Норми розроблено з урахуванням застосування нової техніки, найбільш ефективних методик, технології та організації робіт. В основу розробки тимчасових норм покладено:

- Інструкція по складанню проектів і кошторисів на геологорозвідочні роботи, що затверджена Міністерством геології СРСР від 14.03.85 р.;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2000 року "Про затвердження критеріїв, за якими визначаються незначні запаси корисних копалин";

- Наказ Державного комітету України по геології і використанню надр від 26 листопада 1997 року N 135 "Про затвердження інструкції про грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення"

- Збірники укрупнених кошторисних норм (ЗУКН) на геологорозвідувальні роботи;

- Паспорти, технічні характеристики апаратури та обладнання.

3.3. Тимчасові норми наведені в людино-місяцях на одиницю обсягу робіт та на встановлений склад виконавців при 40 годинному робочому тижні.

3.4. Тимчасовими нормами враховано час на оперативну роботу, підготовчо-завершувальні роботи на робочому місці, відпочинок і особисті потреби, а також необхідні затрати на технічне обслуговування обладнання.

3.5. Назви професій і розряди працівників приводяться відповідно до "Галузевої угоди між Державною Геологічною Службою і Центральним комітетом профспілки працівників геології, геодезії та картографії".

3.6. Норми витрат праці виконавців розраховані на нормалізовані умови, виходячи з раціональної організації виробництва протягом 40-годинного робочого тижня при однозмінному режимі з вихідними й святковими днями. При цьому враховано типовий склад (зміст) роботи відповідно до інструкцій, методичних та інших нормативних документів. В залежності від конкретних умов склад (зміст) роботи може бути змінено, але без коригування норм.

3.7. При виконанні робіт в умовах, що відрізняються від нормалізованих, передбачених нормами часу (виробітку), останні коригуються коефіцієнтами, які обґрунтовуються проектом.

3.8. Крім норм витрат праці, цін на матеріальні ресурси, норм амортизаційних відрахувань основних виробничих засобів, тарифних ставок робітників і посадових окладів інженерно-технічних працівників, у розрахунках кошторисної вартості об'єкта та одиничних розцінок на види робіт застосовуються такі нормативи відрахувань і нарахувань, які встановлюються згідно з чинним законодавством, діючими інструкціями та вказівками:

а) транспортно-заготівельні витрати, які нараховуються на вартість матеріалів, інструменту, малоцінних предметів та предметів, що швидко зношуються;

б) транспортно-заготівельні витрати, які нараховуються на вартість устаткування, приладів, апаратури та спорядження, що відноситься до основних виробничих засобів;

в) коефіцієнти до оплати праці робітників та інженерно-технічних працівників, що компенсують ускладнення умов праці;

г) нормативи обчислення витрат на оплату відпусток робітників та інженерно-технічних працівників від суми оплати праці;

г) нормативи відрахувань на соціальні заходи від суми оплати праці і оплати відпусток;

д) нормативи обчислення вартості послуг від суми оплати праці робітників та ІТП, а також вартості зносу та амортизації устаткування, приладів, апаратури, інструментів і спорядження на технічне обслуговування, поточні та капітальні ремонти, палітурні роботи, виготовлення мілкої поліграфічної продукції (бланки етикеток, журналів реєстрації тощо), ремонт і виготовлення дрібного інструменту й спорядження власними та сторонніми допоміжними службами з визначенням питомої ваги заробітної плати у загальній вартості послуг.

Норми витрат розраховуються за такою номенклатурою:

- оплата праці (основна та додаткова заробітна плата);
- оплата відпусток;
- відрахування на соціальні заходи;
- матеріали;
- амортизація;
- знос малоцінних предметів та предметів, що швидко зношуються;

- послуги;
- накладні витрати;
- планові накопичення.

Витрати на оплату відпусток нараховуються на суму оплати праці ІТП і робітників у встановленому розмірі у складі додаткової зарплати.

Показник "відрахування на соціальні заходи" включає відрахування на соціальне страхування, відрахування на обов'язкове медичне страхування, відрахування до пенсійного фонду та інші відрахування на соціальні заходи, встановлені чинним законодавством.

Норми витрат показників "матеріальні витрати" та "знос малоцінних предметів та предметів, що швидко зношуються" визначаються за єдиними нормами, що фактично склалися протягом минулих років.

Показник "Амортизація" включає до себе амортизаційні відрахування на повне відновлення від вартості устаткування, апаратури, приладів та спорядження, які відносяться до основних виробничих засобів. Витрати на амортизацію основних виробничих засобів визначаються, виходячи з переліку устаткування, апаратури, приладів, інструменту та спорядження, їхньої марки, кількості, коефіцієнта резерву і норм амортизації, а також діючих цін (закупочної вартості обладнання на день розрахунку кошторису) з урахуванням транспортно-заготівельних витрат. Амортизація розраховується за єдиними нормами річних амортизаційних відрахувань що фактично склалися протягом минулих років.

Показник "Послуги". Основні витрати на послуги власних підсобно-допоміжних виробництв або сторонніх підприємств включаються у вартість тематичних робіт за вартістю, що фактично склалися протягом минулих років.

Накладні витрати нараховуються на витрати на оплату праці (з нарахуваннями) в розмірах, встановлених у відповідному порядку.

(абзац підпункту "д" пункту 3.8 підрозділу III із змінами, внесеними згідно з наказом Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

Планові накопичення нараховуються на суму основних і накладних витрат по всім видам робіт, які виконуються власними силами.

3.9. Роботи з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування виконуються, як правило, штатними працівниками за спеціальним завданням із залученням на договірних умовах фахівців з розвідки або видобування родовищ корисних копалин. Організацію та керування цими роботами здійснюють штатні працівники. Примірний склад виконавців спеціалізованого підприємства для проведення моніторингу та наукового супроводження наведено у додатку 5 до цих рекомендацій.

3.10. Для оцінки витрат праці пропонується прийняти один людино-місяць роботи тематичної групи. Вартість одного людино-місяця приймається як середня заробітна плата одного працівника за штатним розкладом, що наведений у додатку 5 до цих рекомендацій.

3.11. Норми витрат праці як і самі роботи з моніторингу та наукового супроводження робіт передбачають поділ робочого процесу на окремі види та стадії, які у подальшому відображаються у календарному плані робіт. Примірний перелік видів робіт, норми витрат праці на їх виконання наведено у додатку 6 до цих рекомендацій. Календарний план та умови його виконання визначається договором між надкористувачем та виконавцем моніторингу та наукового супроводження залежно від специфіки об'єкта та обсягу робіт надкористувача.

3.12. Для виконання кошторисних розрахунків рекомендується використовувати нормоутворюючі фактори, перелік яких наведено у додатку 7 до цих рекомендацій.

3.13. З метою врахування особливостей кожного із широкого різноманіття об'єктів надкористування, які і визначають склад робіт при оцінці загальної вартості моніторингу та наукового супроводження рекомендується використовувати корегуючі коефіцієнти, на які множиться типова оцінка вартості. Перелік корегуючих коефіцієнтів надається у додатку 8 до цих рекомендацій.

3.14. На підставі вищенаведених показників витрат праці та нормоутворюючих показників розраховується вартість послуг з моніторингу та наукового супроводження.

**Договір № ___ з проведення
моніторингу та наукового
супроводження надкористування**

Додаток 1 до Методичних
рекомендацій з проведення моніторингу
та наукового супроводження
надкористування, затверджених
наказом Державної служби геології та
надр України

м. Київ

" ___ " _____ 20__ р.

_____ (далі - Замовник), в особі _____, який діє на підставі _____, з однієї сторони та _____ (далі - Виконавець), в особі _____, який діє на підставі _____, з іншої сторони, разом за текстом Договору іменовані як Сторони, уклали цей Договір про наступне:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. Виконавець зобов'язується виконати для Замовника, а Замовник зобов'язується прийняти й оплатити роботи з проведення моніторингу та наукового супроводження надкористування (далі - Роботи) відповідно до умов цього Договору.

1.2. Моніторинг та наукове супроводження здійснюється згідно з Порядком надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615, та Угодою про умови користування надрами від _____ №

_____, що є додатком до спеціального дозволу на користування надрами.

1.3. Обсяг робіт, етапи (підетапи) та строки їх виконання наведені в Календарному плані (Додаток 1), який є невід'ємною частиною цього Договору та складається Виконавцем щорічно.

2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

2.1. Замовник зобов'язаний:

2.1.1. У процесі виконання цього Договору забезпечувати Виконавця всією достовірною інформацією, необхідною для проведення моніторингу та наукового супроводження, на паперових та електронних носіях:

- дозвільними документами органів державного управління в сфері надрокористування;

- необхідними геологічними матеріалами попередніх років;

- проектною документацією;

- поточною геологічною та техніко-економічною інформацією;

- результатами робіт та інтерпретації даних;

- звітною інформацією та статистичними даними (відомостями) тощо.

2.1.2. Своєчасно та в повному обсязі згідно з умовами цього Договору здійснювати оплату за виконані роботи.

2.1.3. Допускати на об'єкт моніторингу представників Виконавця, представництво яких оформлюється згідно з чинним законодавством України; надавати їм технічну допомогу та супроводжувати представників Виконавця на об'єкті.

2.1.4. Інформувати Виконавця про врахування наданих Виконавцем пропозицій щодо зміни послідовності і технології робіт для забезпечення виконання особливих умов користування надрами, визначених спеціальним дозволом на користування надрами та Угодою про умови користування надрами.

2.2. Замовник має право:

2.2.1. _____ одержувати інформацію про хід виконання робіт, без втручання (визначити періодичність)

в оперативно-господарську діяльність Виконавця.

2.3. Виконавець зобов'язаний:

2.3.1. Виконувати роботи з моніторингу та наукового супроводження надрокористування в строки, що визначені Календарним планом.

2.3.2. Надавати Замовнику пропозиції щодо зміни послідовності і технології робіт, якщо ті, що застосовуються, не забезпечують виконання особливих умов користування надрами, визначених спеціальним дозволом на користування надрами та угодою про умови користування надрами.

2.3.3. У разі виникнення потреби у внесенні змін та уточнень до Програми робіт надрокористувача - Замовника попередньо розглядати пропозиції Замовника та надавати відповідні рекомендації.

2.3.4. За результатами моніторингу та наукового супроводження подавати до Державної служби геології та надр України щорічний звіт в електронному вигляді та на паперових носіях, в якому відображаються:

- повнота та якість виконаних етапів робіт з користування надрами, дотримання нормативно-методичних документів;

- очікувані та фактичні зміни геологічного середовища під впливом

проведених робіт з користування надрами;

- дотримання термінів виконання етапів, передбачених програмою робіт надрокористувача - Замовника;
- виявлені недоліки та рекомендації щодо їх усунення;
- додаткові заходи та роботи, необхідність у яких виникла у процесі реалізації програми.

2.4. Виконавець має право:

2.4.1. Отримувати від Замовника всі необхідні для виконання робіт геологічні матеріали та фактичні техніко-економічні показники і статистичні дані (відомості).

2.4.2. Брати участь у проведенні спеціальних геологічних, геофізичних, гідрогеологічних дослідних робіт з метою аналізу їх результатів і надання рекомендацій щодо методики проведення робіт.

2.4.3. Використовувати результати моніторингу для підготовки висновків і пропозицій щодо оптимізації проведення всіх етапів, визначених Програмою робіт надрокористувача (Замовника), своєчасної розробки технічних (технологічних) рішень по запобіганню несприятливого впливу робіт з користування надрами на геологічне середовище.

2.4.4. Залучати інші підприємства, установи, організації та окремих фахівців геологічної галузі за напрямками робіт для виконання частини робіт, передбачених цим Договором, залишаючись перед Замовником відповідальним Виконавцем.

2.4.5. Своєчасно та в повному обсязі отримувати оплату за виконані роботи.

2.4.6. Частково або в повному обсязі відмовитись від зобов'язань, взятих за цим Договором, у разі порушення Замовником умов цього Договору щодо своєчасної оплати послуг згідно з Календарним планом та розділом 5 цього Договору.

2.4.7. Інформувати Державну службу геології та надр України про виявлення подання Замовником недостовірної інформації, а також про невиконання, неналежне виконання та/або порушення Замовником умов цього Договору.

3. СТРОКИ ВИКОНАННЯ РОБІТ

3.1. Строки виконання робіт або їх етапів (підетапів) визначаються Календарним планом.

3.2. Строки виконання робіт або їх етапів (підетапів) можуть змінюватися за письмовою домовленістю Сторін з обов'язковим оформленням Сторонами Додаткової угоди до цього Договору.

3.3. Виконавець, в разі невиконання Замовником п. п. 2.1.1, 5.2 та 5.3 цього Договору або у випадках припинення/зупинення дії спеціального дозволу на користування надрами, має право без узгодження з Замовником призупинити виконання робіт або до моменту надходження коштів, або до моменту відновлення дії спеціального дозволу на користування надрами, попередньо надіславши письмове повідомлення про таке призупинення Замовнику та Державній службі геології та надр України.

3.4. У випадках припинення/зупинення та відновлення дії спеціального дозволу на користування надрами Замовник зобов'язаний письмово повідомити про це Виконавця протягом 10 (десяти) календарних днів з моменту настання такої події.

4. ПОРЯДОК ЗДАВАННЯ ТА ПРИЙМАННЯ РОБІТ

4.1. По завершенню кожного підетапу Виконавець надає Замовнику підписаний ним Акт здавання-приймання виконаних робіт в 2-х примірниках та Звіт у письмовій формі.

4.2. Замовник протягом 5 робочих днів з дня одержання Звіту та Акта здавання-приймання виконаних робіт, якщо вони відповідають умовам Договору, зобов'язаний направити Виконавцю підписаний та належним чином оформлений Акт здавання-приймання виконаних робіт.

5. ВАРТІСТЬ РОБІТ ТА ПОРЯДОК РОЗРАХУНКІВ

5.1. Вартість робіт за цим Договором визначається Протоколами узгодження договірної ціни на підставі Розрахунків вартості робіт на кожний календарний рік в межах дії Договору, у Додатках до цього Договору, які є його невід'ємними частинами.

5.2. Замовник перераховує Виконавцю попередню оплату у розмірі 100 % від вартості робіт за відповідним підетапом. Перерахування попередньої оплати здійснюється на підставі рахунку-фактури Виконавця протягом 10 (десяти) робочих днів з дати отримання рахунку-фактури.

5.3. Вартість робіт етапу (підетапу) за цим Договором може змінюватись у випадках зміни обсягів робіт за узгодженням Сторін шляхом підписання Додаткової угоди до цього Договору.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

6.1. За невиконання або неналежне виконання зобов'язань по цьому Договору Виконавець і Замовник несуть відповідальність відповідно до законодавства України.

6.2. У разі несвоєчасної оплати авансу Замовник сплачує Виконавцю пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми заборгованості за кожен день прострочення виконання своїх зобов'язань з оплати.

6.3. У разі невиконання Замовником зобов'язань згідно з умовами цього Договору щодо своєчасної оплати послуг згідно з Календарним планом та розділом 5 цього Договору, Виконавець має право частково або в повному обсязі відмовитись від зобов'язань, взятих за цим Договором, внаслідок чого цей Договір припиняється (розривається) в односторонньому порядку. Для цього Виконавець не пізніше ніж за 10 днів до дати припинення Договору направляє Замовнику письмове повідомлення про односторонню часткову або в повному обсязі відмову від зобов'язань та повідомляє дату припинення (розірвання) Договору.

Одностороння відмова від зобов'язання не звільняє Замовника від відповідальності за порушення зобов'язання.

Про кожний факт невиконання, неналежного виконання та/або порушення Замовником умов цього Договору Виконавець інформує Державну службу геології та надр України для вжиття відповідних заходів реагування, в тому числі щодо дії спеціального дозволу на користування надрами.

7. ОБСТАВИНИ НЕПЕРЕБОРНОЇ СИЛИ

7.1. Сторони звільняються від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за цим Договором у разі виникнення обставин непереборної сили, які не існували під час укладання цього Договору та виникли поза волею Сторін (катастрофа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, війна тощо).

7.2. Сторона, яка не може виконувати зобов'язання за цим Договором унаслідок дії обставин непереборної сили, повинна протягом 5 робочих днів з моменту їх виникнення повідомити про це іншу Сторону у письмовій формі.

7.3. Доказом виникнення обставин непереборної сили та строку їх дії є відповідні документи, які видаються Торгово-промисловою палатою України.

8. КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ

8.1. Виконавець погоджується з тим, що дані, надані Замовником Виконавцю для виконання робіт за даним Договором, можуть містити конфіденційну інформацію.

8.2. Склад конфіденційної інформації та умови її охорони можуть визначатися окремою угодою про конфіденційність.

9. ВРЕГУЛЮВАННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ

9.1. Усі суперечності, які можуть виникнути стосовно цього Договору чи з його приводу, Сторони будуть прагнути вирішити шляхом взаємної згоди.

9.2. При недосягненні згоди між Сторонами спір вирішується у судовому порядку згідно з законодавством України.

10. ІНШІ УМОВИ

10.1. Всі зміни, що вносяться до умов цього Договору, оформлюються Додатковими угодами, які є невід'ємними частинами цього Договору.

10.2. Сторони зобов'язуються повідомляти одна одну про зміни у відомостях про себе, що містяться у цьому Договорі, у термін 10 робочих днів з моменту виникнення таких змін.

10.3. Виконавець має право на ощадливе виконання робіт за умови забезпечення належної їх якості.

10.4. Цей Договір діє з _____ та до закінчення дії Угоди про умови користування надрами від "___" _____ року N __, що є додатком до спеціального дозволу на користування надрами від "___" _____ року N __.

10.5. Договір з додатками, які є його невід'ємними частинами, складається у двох примірниках, що мають однакову юридичну силу, з яких один примірник знаходиться у Виконавця, а другий - у Замовника.

11. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ ТА РЕКВІЗИТИ СТОРІН

Виконавець:

Замовник:

ПІДПИСИ СТОРІН:

ВІД ВИКОНАВЦЯ

ВІД ЗАМОВНИКА

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН на _____ рік

Додаток N 1 до Договору N _____ на виконання робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування з видобування (геологічного вивчення) від _____ 20__ р.

N етапів	Найменування етапу (підетапу)	Строки виконання етапу (підетапу)	Вартість грн. з ПДВ

Цей Календарний план є невід'ємною частиною Договору від "___" _____ року N __.

Від ЗАМОВНИКА _____ М. П.	Від ВИКОНАВЦЯ: _____ М. П.
---------------------------------	----------------------------------

ПРОТОКОЛ узгодження договірної ціни

Додаток N 2 до Договору N _____ на виконання робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування з видобування (геологічного вивчення) від _____ 20__ р.

1. Ми, що нижче підписались:

від Виконавця - _____, який

діє на підставі Статуту,

від Замовника - _____, який

діє на підставі Статуту,

засвідчуємо, що Сторонами досягнута домовленість про ціну робіт з моніторингу та наукового супроводження об'єкта(ів) за 20__ рік, яка становить:

() гривень, в т. ч. ПДВ _____ грн. _____ коп.

2. Цей Протокол є невід'ємною частиною Договору від "___" _____ року N __.

ПІДПИСИ СТОРІН:

ВІД ВИКОНАВЦЯ

М. П.

ВІД ЗАМОВНИКА

М. П.

(додаток 1 у редакції наказу Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255

**УСЕРЕДНЕНІ ВІДСОТКОВІ
ПОКАЗНИКИ вартості моніторингу та
наукового супроводження станом на
01.01.2012**

) Додаток 2 до Методичних
рекомендацій з проведення моніторингу
та наукового супроводження
надрокористування, затверджених
наказом Державної служби геології та
надр України 15.02.2012 N 44

N з/п	Вартість Програми робіт, млн. грн.	Усереднені відсоткові показники вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження у відсотках за категоріями складності об'єктів		
		3	4	5
1	2	I	II	III
1	До 3,0	4,55	4,75	5,00
2	3,0 - 10,0	4,55 - 4,41	4,75 - 4,62	5,00 - 4,93
3	10,0 - 20,0	4,41 - 4,36	4,62 - 4,57	4,93 - 4,87
4	20 - 100	4,36 - 3,97	4,57 - 4,16	4,87 - 4,42
5	100 - 200	3,97 - 3,48	4,16 - 3,66	4,42 - 3,87
6	200 - 300	3,48 - 3,00	3,66 - 3,15	3,87 - 3,31
7	300 - 500	3,00 - 2,66	3,15 - 2,79	3,31 - 2,94
8	500 - 750	2,66 - 2,23	2,79 - 2,34	2,94 - 2,47
9	750 - 1000	2,23 - 1,80	2,34 - 1,89	2,47 - 2,01
10	Вище 1000	1,7	1,8	1,9

Таблиця визначення категорії складності об'єктів залежно від складності геологічної будови та умов надрокористування

Додаток 3 до Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування, затверджених наказом Державної служби геології та надр України 15.02.2012 N 44

Характеристика об'єктів	Категорія складності
Проста геологічна будова	I
Складна геологічна будова	II
Дуже складна геологічна будова	III
Надто складна геологічна будова	III

Розподіл кошторисної вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження за їх видами

Додаток 4 до Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування, затверджених наказом Державної служби геології та надр України 15.02.2012 N 44

Вид послуг	Відсоток у загальному обсязі
Оперативний аналіз всього складу робіт, що виконуються надрокористувачем і оцінка їх відповідності Програмі (проекту) робіт надрокористувача та чинним нормативно-методичним та нормативно-правовим документам; надання консультативної методичної допомоги у реалізації всіх етапів та стадій виконання Програми робіт.	40
Оцінка впливу виконуваних робіт на стан навколишнього природного середовища і природних ресурсів; аналіз проектних рішень, що приймаються для компенсації заподіяної шкоди; аналіз та методична допомога з дотримання законодавчих вимог з охорони довкілля під час надрокористування.	40
Узагальнення і оцінка результатів проведення моніторингу та наукового супроводження; підготовка висновків, рекомендацій; складання звітів.	20

Склад виконавців при проведенні моніторингу та науковому супроводженні надрокористування для розрахунку середньої вартості одного людино-місяця (станом на 01.01.2012)

Додаток 5 до Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування, затверджених наказом Державної служби геології та надр України 15.02.2012 N 44

N	Найменування посад і професій	Мін. к-т Галузевої угоди*	Макс. к-т Галузевої угоди*	Мінімальна з-та, грн.**	Додаткова з-та %
1	2	3	4	5	6
1	Заступник директора з наукової роботи	7,06	9,07	1073,00	30
2	Заступник директора з виробництва	6,34	8,15	1073,00	30
3	Головний науковий співробітник	3,36	6,72	1073,00	30
4	Завідувач відділу	3,96	7,40	1073,00	30
5	Провідний науковий співробітник	3,36	6,35	1073,00	30
6	Старший науковий співробітник	2,80	5,75	1073,00	30
7	Науковий співробітник	2,82	5,38	1073,00	30
8	Молодший науковий співробітник	2,55	4,84	1073,00	30
9	Провідний геолог (геофізик)	3,13	4,50	1073,00	30
10	Геолог (геофізик) I категорії	2,93	4,29	1073,00	30
11	Геолог (геофізик) II категорії	2,66	3,99	1073,00	30

12	Геолог (геофізик)	2,40	3,70	1073,00	30
13	Провідний інженер	3,12	4,14	1073,00	30
14	Інженер I категорії	2,54	3,84	1073,00	30
15	Інженер II категорії	2,33	3,70	1073,00	30
16	Інженер	1,99	3,55	1073,00	30
17	Технік I категорії	2,14	3,10	1073,00	30
18	Технік II категорії	1,99	2,96	1073,00	30
19	Технік	1,86	2,67	1073,00	30

* - Галузева угода між Державною службою геології та надр України і Центральним комітетом профспілки працівників геології, геодезії та картографії України на 2011 - 2013 роки.

** - у разі зміни мінімальної заробітної плати розрахунок змінюється відповідно до встановлених законодавством показників.

Примірний перелік видів послуг з моніторингу та наукового супроводження та витрати праці

Додаток 6 до Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування, затверджених наказом Державної служби геології та надр України 15.02.2012 N 44

1. Аналіз програми (проекту) робіт надрокористувача, складання програми робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування - 1 людино-місяць.

2. Оперативний аналіз всього складу реальних робіт, що виконуються надрокористувачем та оцінка їх відповідності програмі (проекту) робіт надрокористувача та чинним, нормативно-методичним і правовим документам (вибір та застосування методичних і технічних засобів, оцінка показників геологорозвідувальних робіт та розробки родовищ, достовірність побудови геологічних моделей, повнота та достовірність звітних матеріалів тощо); надання оперативної, консультативної методичної допомоги надрокористувачу у реалізації всіх етапів та стадій виконання своєї програми (проекту) робіт - 3 людино-місяці щорічно.

3. Оцінка впливу виконуваних ГРР або експлуатації родовищ на стан навколишнього середовища і природних ресурсів, аналіз проектних рішень, що приймаються для компенсації заподіяної шкоди а також способів очищення супутних підземних вод, заходів щодо охорони від виснаження або забруднення поверхневих водотоків і підземних вод. Аналіз дотримання законодавчих вимог з охорони навколишнього природного середовища під

час надкористування - 3 людино-місяці щорічно.

4. Узагальнення і оцінка результатів проведення моніторингу та наукового супроводження, підготовка висновків та рекомендацій а інформаційних звітів для центрального органу виконавчої влади та надкористувача - 2 людино-місяці щорічно.

5. Складання остаточного звіту, заключна оцінка повноти і якості виконання надкористувачем своєї програми (проекту), формулювання та рекомендацій за результатами всього обсягу виконаних робіт - 2 людино-місяці.

6. Щорічні витрати праці на проведення моніторингу та наукового супроводження надкористування прийняти в розмірі 4 (чотири) людино-місяці замість 8 (вісім) людино-місяців, що визначаються сумою витрат праці згідно з пунктами 2, 3, 4 в наступних випадках:

1) сезонне видобування цегельної сировини (суглинків, глини, аргілітів) за умови виробництва цегли з природною сушкою на підставі наданої надкористувачем відповідної довідки.

2) сезонне видобування будівельного піску на підставі наданої надкористувачем відповідної довідки.

3) сезонне видобування вручну будівельного каміння (андезиту, вапняку, пісковика тощо) на підставі наданої надкористувачем відповідної довідки.

4) сезонне видобування морської повареної солі на підставі наданої надкористувачем відповідної довідки.

(додаток 6 доповнено пунктом 6 згідно з наказом Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

Додаток 7 до Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та наукового супроводження надкористування, затверджених наказом Державної служби геології та надр України 15.02.2012 N 44

Структура розрахунків вартості проведення моніторингу та наукового супроводження

№ з/п	Статті витрат	Показник
1.	Витрати на оплату праці, грн.	Розрахунок
2.	Додаткова заробітна плата	30 % від п. 1
3.	Відрахування на соціальні заходи (ЄСВ),	36,76 % від суми п. 1, п. 2
4.	Загальні витрати на оплату праці	Сума п. 1, п. 2, п. 3

5.	Матеріали	3 % від суми п. 4
6.	Амортизація основних засобів, знос МШП	Розрахунок
7.	Послуги допоміжних виробництв	Розрахунок
8.	Інші прямі витрати (в т. ч. відрядження)	Розрахунок
9.	Накладні витрати	30 % від суми п. 4
10.	Загальна сума витрат	Сума п. 4, п. 5, п. 6, п. 7. п. 8, п. 9
11.	Прибуток (планові накопичення)	20 % від суми п. 10
12.	Податок на додану вартість	Згідно з Податковим кодексом України

Додаток 8 до Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування, затверджених наказом Державної служби геології та надр України 15.02.2012 N 44

Обґрунтування та розрахунок коригуючих коефіцієнтів при визначенні загальної вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження

Загальний коефіцієнт при визначенні загальної вартості послуг з моніторингу та наукового супроводження визначається за формулою:

$$K = 1 + (K_1 - 1) + (K_2 - 1) + (K_3 - 1) + (K_4 - 1)$$

Коригуючі коефіцієнти визначаються у залежності від характеристики об'єктів (родовищ) та геофізичних методів, що передбачаються:

K_1 - коефіцієнт, що враховує складність геологічної будови та умов надрокористування (тектоніка, гідрогеологічні та термобаричні умови, фазовий стан вуглеводнів, умови залягання продуктивних пластів тощо):

для простої геологічної будови об'єкта $K_1 = 1$;

для складної геологічної будови об'єкта $K_1 = 1,2$;

для дуже складної геологічної будови об'єкта $K_1 = 1,5$;

для надто складної геологічної будови об'єкта $K_1 = 1,7$.

K_2 - коефіцієнт, що враховує кількість свердловин, яка суттєво впливає на обсяг послуг з наукового супроводження та моніторингу:

Для вуглеводнів:

$$K_2 = 1 + (\text{кількість нафтогазових свердловин} \times 0,3);$$

Для підземних вод:

$K_2 = 0,1 + (\text{кількість свердловин} \times 0,1)$ - для родовищ із кількістю свердловин від 1 до 10.

$K_2 = 1,1 + (\text{кількість свердловин} - 10) \times 0,05$ - для родовищ із кількістю свердловин більше 10;

Для твердих корисних копалин в разі проведення експлуатаційної розвідки:

$K_2 = 1 + (\text{кількість свердловин} \times 0,01)$ - для родовищ із кількістю свердловин експлуатаційної розвідки до 30.

$K_2 = 1,3 + (\text{кількість свердловин} - 30) \times 0,005$ - для родовищ із кількістю свердловин більше 30.

K_3 - коефіцієнт, який враховує величину ресурсів та запасів корисних копалин:

Для вуглеводнів:

при ресурсах (запасах) до 1 млн. т. у. п. - $K_3 = 1$;

при ресурсах (запасах) від 1 до 10 млн. т. у. п. $K_3 = 1,2$;

при ресурсах (запасах) більше 10 млн. т. у. п. $K_3 = 1,5$;

Для твердих корисних копалин:

родовища з незначними запасами корисних копалин $K_3 = 0,3$;

родовища з невеликими та середніми за запасами $K_3 = 0,8$;

крупні родовища $K_3 = 1$;

родовища, що мають важливе стратегічне значення $K_3 = 1,2$.

K_4 - коефіцієнт залежності від комплексу геофізичних робіт, що передбачаються:

роботи з одним геофізичним методом $K_4 = 1,0$;

роботи з комплексом двох-трьох геофізичних методів $K_4 = 1,2$;

роботи з комплексом чотирьох і більше геофізичних методів $K_4 = 1,3$;

роботи з 3D сейсмозвідки $K_4 = 2,0$.

(додаток 8 у редакції наказу Державної служби геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

Додаток 9 до Методичних
рекомендацій з проведення моніторингу
та наукового супроводження
надрокористування, затверджених
наказом Державної служби геології та
надр України

**Інформація стан виконання зобов'язань по укладених договорах з
проведення моніторингу та наукового супроводження
надрокористування**
(назва спеціалізованого підприємства) за " " 20__ р.

п/п	Найменування надрокористувача	Номер та дата спеціального дозволу на користування надрами	Дата укладення договору	Дата закінчення дії договору	Кошторисна вартість виконання робіт	Стан виконання сторонами договору зобов'язань
1	2	3	4	5	6	7

Керівник

(підпис)

П. І. Б.

М. П.

(Методичні рекомендації доповнено додатком 9 згідно з наказом Державної служби
геології та надр України від 06.06.2012 р. N 255)

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ
НАКАЗ**

від 14 березня 2012 року N 83

Про затвердження стандартів надання адміністративних послуг

Відповідно до підпункту 4 пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 2009 року N 737 "Про заходи щодо упорядкування державних, у тому числі адміністративних послуг" щодо затвердження стандартів адміністративних послуг та постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 N 705 "Про затвердження Переліку платних адміністративних послуг, які надаються Державною службою геології та надр" **наказую**:

1. Затвердити такі, що додаються:

Стандарт надання адміністративної послуги з надання ліцензії на видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння;

Стандарт адміністративної послуги з надання спеціального дозволу на користування надрами.

2. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова

Е. А. Ставицький

**Стандарт адміністративної
послуги з надання ліцензії на
видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння,
дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного
каміння**

ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ
Держгеонадр України 14.03.2012 N 83

1. Реквізити органу, що здійснює адміністративну послугу:
03057, м. Київ-57, Державна служба геології та надр України,
тел.(факс): 456-71-45. Веб-сайт Держгеонадр: www.geo.gov.ua.

2. Перелік категорій одержувачів адміністративної послуги
Адміністративна послуга з надання ліцензії на видобування
дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння
органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння (далі - ліцензія)
надається фізичним особам - підприємцям та юридичним особам, які

zareєстровані в установленому законодавством порядку незалежно від їх організаційно-правової форми власності.

3. Перелік документів, що подаються суб'єктами господарювання для отримання адміністративної послуги

Перелік необхідних документів затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.07.2001 N 756, із змінами та доповненнями:

відомості за підписом заявника - суб'єкта господарювання (за формою, встановленою ліцензійними умовами) про наявність:

технічного обладнання та фахівців, необхідних для провадження відповідного виду господарської діяльності;

власних або орендованих приміщень, необхідних для провадження господарської діяльності, засвідчені в установленому порядку копії документів (дозволів) на проведення робіт підвищеної небезпеки.

4. Час і строк надання адміністративної послуги

Строк надання ліцензії не повинен перевищувати часу, мінімально необхідного для виконання послідовності дій (прийняття рішень), необхідних для надання ліцензії, з дотриманням установлених нормативів інтенсивності праці, але в будь-якому разі не повинен перевищувати термін, встановлений п. 1 ст. 14 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності".

Час прийому одержувача в адміністративному органі повинен передбачати можливість звернення до даного органу принаймні три рази на тиждень не менше ніж по чотири години.

5. Вичерпний перелік підстав для відмови у наданні адміністративної послуги

Недостовірність даних у документах, поданих заявником, для отримання ліцензії;

невідповідність заявника згідно з поданими документами ліцензійним умовам, встановленим для виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про видачу ліцензії;

заява подана (підписана) особою, яка не має на це повноважень;

документи оформлені з порушенням вимог статті 10 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності".

6. Інформація про платність або безоплатність надання адміністративної послуги та розмір плати за її надання, якщо плата передбачена

Плата за видачу ліцензії справляється відповідно до п. 1-1 постанови Кабінету Міністрів України від 29.11.2000 N 1755 "Про строк дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу" виходячи з розміру мінімальної заробітної плати, що діє на момент видачі ліцензії.

7. Запит про надання адміністративної послуги

Для одержання дозволу заповнення стандартних бланків не передбачено. Заява оформлюється у довільній формі.

Прийняття заяв та документів здійснюється особисто заявником через канцелярію Держгеонадр України. При дистанційному способі надання послуги розписка надсилається поштою.

Відмова у прийнятті документів можлива тільки у випадках звернення до неналежного органу чи ненадання всіх документів, необхідних для надання дозволу. Відмова повинна бути мотивована.

Забороняється вимагати документи, не зазначені у стандарті.

При неправильному оформленні документів одержувачу повинні надаватися роз'яснення про порядок усунення недоліків. Після усунення недоліків повторна відмова на підставі неправильного оформлення документів не допускається, за винятком випадків, коли недоліки містяться у документах, що при попередньому зверненні не були представлені.

8. Забезпечення сприятливих умов надання адміністративної послуги

Стандарт повинен передбачати збір адміністративним органом інформації і документації, необхідних для надання ним ліцензії, що надаються іншими органами державної влади, і скорочення участі у цьому одержувача.

Одержувачам, у першу чергу особам похилого віку та інвалідам, має бути забезпечена можливість одержання ліцензії дистанційним способом, тобто без особистої явки до адміністративного органу, а також через його законного представника, за винятком випадків, коли особиста присутність прямо передбачена законом.

В інтересах осіб з обмеженими можливостями доступ до приміщення та приміщення, у якому надаються ліцензії, мають бути обладнані з урахуванням їх потреб, у тому числі мати стоянку для розміщення їх транспортних засобів.

У приміщеннях місця очікування та одержання ліцензії повинні відповідати державним санітарно-епідемічним нормам, передбаченим для громадських приміщень.

Одержувачу має бути забезпечений вільний доступ у санітарно-побутові приміщення, дотримання вимог з освітлення та вентиляції приміщення.

Одержувачу у приміщенні адміністративного органу мають бути надані місця для сидіння, створені необхідні умови для підготовки документів (стіл, ручка, папір, зразки документів тощо), можливість копіювання необхідних для надання ліцензії документів за цінами, що не перевищують ринкової ціни послуг із копіювання.

9. Використання інформаційно-комунікаційних технологій

Стандарти повинні передбачати максимально можливе з урахуванням ресурсного забезпечення використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для надання ліцензії в електронній формі, включаючи:

надіслання запиту про надання ліцензії в електронній формі;

одержання інформації, необхідної для одержання ліцензії, у тому числі про її стандарт, в електронній формі;

одержання в електронній формі необхідної інформації від одержувача;

одержання інформації про стан (етапи) надання ліцензії дистанційним способом;

формування статистичних даних про надання ліцензії;

гарантії захисту особистих даних одержувача;

можливість використовувати отримані документи для звернення за іншою ліцензією (в електронному чи паперовому форматі);

створення мережі пунктів доступу до одержання ліцензії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Надання ліцензії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій не повинне скорочувати можливості її одержання іншими способами.

10. Критерії оцінки якості надання адміністративної послуги

Критеріями оцінки якості надання ліцензії є показники, які визначають рівень задоволення потреб та інтересів одержувача, професійність діяльності адміністративних органів.

Оцінка якості надання ліцензії повинна здійснюватися на основі таких критеріїв:

Результативність.

Результативність передбачає спрямованість діяльності адміністративного органу на позитивне вирішення справи. Законна, обґрунтована та своєчасна відмова у наданні ліцензії не є підставою для негативної оцінки якості надання послуги.

Своєчасність.

Своєчасність надання ліцензії передбачає дотримання встановленого законом строку надання ліцензії з орієнтацією на якнайшвидше вирішення справи. Критерій своєчасності в окремих випадках вимагає від адміністративного органу врахування особливостей конкретної справи.

Доступність.

Доступність передбачає фактичну можливість особи звернутися за отриманням ліцензії.

Доступність включає:

наявність достатньої (повної) та коректної інформації про адміністративний орган; різноманітність джерел такої інформації, у тому числі ефективність спілкування телефоном;

територіальну наближеність адміністративного органу до одержувача; наявність громадського транспорту, вказівних знаків, під'їзних шляхів та місць паркування для приватного транспорту;

можливість вільного (безперешкодного) доступу одержувача до приміщення адміністративного органу;

наявність та доступність (у тому числі безоплатність) бланків та інших формулярів, необхідних для звернення за ліцензією, можливість отримання таких бланків з офіційної веб-сторінки адміністративного органу тощо.

Зручність.

Зручність передбачає врахування інтересів та потреб одержувача в процесі надання ліцензії.

Зручність включає:

можливість вибору способу звернення за ліцензією, у тому числі забезпечення можливості звернення поштою, електронною поштою тощо;

впровадження принципу "єдиного вікна", коли одержувач звертається до адміністративного органу, який самостійно організовує подальше надання ліцензії без участі одержувача; мінімізацію кількості інстанцій, залучених до надання ліцензії; використання анкет та інших стандартизовано-допоміжних форм;

зручність для одержувача режиму роботи адміністративного органу, його дотримання; відсутність черг та організованість особистого прийому громадян, використання механізмів попереднього запису, прозорості (нумерованої) черги тощо;

зручний порядок оплати ліцензії (якщо послуга платна); плата повинна бути визначеною у фіксованому розмірі та відомою наперед і в разі можливості прийматися безпосередньо у приміщенні адміністративного органу.

Відкритість.

Відкритість - це наявність та доступність інформації, необхідної для отримання ліцензії про: процедуру надання ліцензії; перелік документів, які потрібно подати для отримання ліцензії, із зразками їх заповнення; розмір та порядок оплати ліцензії; посадових осіб, відповідальних за надання ліцензії.

Відкритість включає: наявність та якість довідкових ресурсів (інформаційних щитів, офіційної веб-сторінки адміністративного органу тощо); можливість отримання інформації телефоном та в електронній формі; можливість отримання консультативної допомоги.

Повага до одержувача.

Повага до особи передбачає ввічливе (шанобливе) ставлення до особи, її честі та гідності. Критерій поваги до особи також включає: готовність працівників адміністративного органу допомогти одержувачу в оформленні звернення тощо; дотримання принципу рівності громадян; наявність побутових зручностей в адміністративному органі (місць для сидіння тощо).

Професійність.

Професійність передбачає наявність належного рівня кваліфікації працівників адміністративного органу. Професійність визначається продемонстрованим рівнем знань та дотриманням процедури надання ліцензії, конкретністю та обґрунтованістю вимог, що ставляться до одержувача.

11. Інформування про стандарт і порядок надання адміністративної послуги

Інформація щодо надання ліцензії повинна бути повністю відкритою та максимально доступною для розуміння.

Адміністративний орган забезпечує надання одержувачу інформації про стандарт безкоштовно шляхом:

опублікування її в друкованих засобах масової інформації;
розміщення у мережі Інтернет на офіційному веб-сайті адміністративного органу;

розміщення на інформаційних стендах у приміщенні адміністративного органу (інформація розміщується на інформаційних стендах у місцях, що дозволяють ознайомитися з нею незалежно від графіка роботи адміністративного органу);

пересилання тексту стандарту поштою у разі надходження відповідного запиту.

Адміністративний орган зобов'язаний забезпечувати надання інформації з питань застосування стандарту та порядку надання ліцензії.

Інформація про стандарт та про надання ліцензії надається одержувачу безкоштовно незалежно від його права на одержання ліцензії.

**Начальник управління
надання надр у користування**

О. В. Сушко

**Стандарт адміністративної
послуги з надання спеціального дозволу
на користування надрами**

ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ
Держгеонадр України 14.03.2012 N 83

1. Реквізити органу, що надає адміністративну послугу:
03057, м. Київ-57, Державна служба геології та надр України,
тел.(факс): 456-71-45. Веб-сайт Держгеонадр: www.geo.gov.ua.

2. Перелік категорій одержувачів адміністративної послуги
Адміністративна послуга з надання спеціальних дозволів на користування надрами (далі - дозвіл) надається фізичним особам - підприємцям та юридичним особам, які зареєстровані в установленому законодавством порядку незалежно від їх організаційно-правової форми власності.

3. Перелік документів, що подаються суб'єктами господарювання для отримання адміністративної послуги

Перелік необхідних документів згідно з Додатком 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 N 615 "Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами" (далі - Порядок надання) включає:

у випадку отримання спеціального дозволу на користування надрами з метою геологічного вивчення (у тому числі дослідно-промислової розробки):

виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;

нотаріально засвідчені копії установчих документів;
нотаріально засвідчена копія довідки про включення до ЄДРПОУ (для юридичних осіб);

копії паспорта та довідки про присвоєння ідентифікаційного номера (для фізичних осіб);

оригінали або нотаріально засвідчені копії погоджень, передбачених пунктом 9 Порядку надання;

довідка щодо відсутності рішення про порушення проти суб'єкта господарювання справи про банкрутство чи визнання його в установленому порядку банкрутом;

програма робіт з геологічного вивчення ділянки надр (види робіт, їх обсяг та вартість, джерело фінансування, календарний план виконання за роками, застосування корисної копалини);

нотаріально засвідчена копія дозволу на спеціальне водокористування (для родовищ підземних вод);

пояснювальна записка з обґрунтуванням необхідності проведення геологорозвідувальних робіт на ділянці надр із зазначенням мети її геологічного вивчення;

інформація про ефективність можливого використання та очікувані техніко-економічні показники експлуатації ресурсів корисних копалин (обсяг капітальних вкладень, річна потужність з видобутку корисної копалини, виробництво готової продукції, собівартість сировини та готової продукції, відпускна ціна готової продукції, рентабельність, джерела фінансування);

каталог географічних координат кутових точок ділянки надр (похибка - менш як 1 секунда) із зазначенням її площі;

оглядова карта (масштаб 1:200000), ситуаційний план з нанесеними межами площі геологічного вивчення та географічними координатами її кутових точок (похибка - менш як 1 секунда) у масштабі, який дає змогу перевірити правильність визначення координат;

оглядова геологічна карта (масштаб 1:200000 - 1:50000) з лініями проектних геологічних розрізів, гідрогеологічна карта (для родовищ підземних вод), геологічні розрізи.

До зазначеного переліку додаються:

у разі проведення геологічного вивчення за рахунок коштів державного бюджету - засвідчена в установленому порядку виписка з пооб'єктного плану;

у разі розширення меж ділянки надр, наданої для геологічного вивчення:

- копія дозволу на її геологічне вивчення;

- результати проведення геологорозвідувальних робіт, які підтверджують факт, що родовище (площа) виходить за межі ділянки надр, наданої в користування для геологічного вивчення родовища (площі) або створення підземного сховища для власника (орендаря, концесіонера) цілісного майнового комплексу, - нотаріально засвідчені копії документів, що підтверджують право власності (оренди, концесії) на цілісний майновий комплекс;

у випадку отримання спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування корисних копалин:

виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;

нотаріально засвідчені копії установчих документів;

нотаріально засвідчена копія довідки про включення до ЄДРПОУ (для юридичних осіб), копії паспорта та довідки про присвоєння ідентифікаційного номера (для фізичних осіб);

оригінали або нотаріально засвідчені копії погоджень, передбачених пунктом 9 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами;

довідка щодо відсутності рішення про порушення проти суб'єкта господарювання справи про банкрутство чи визнання його в установленому порядку банкрутом;

програма робіт з розробки ділянки надр, ефективність використання та очікувані техніко-економічні показники експлуатації запасів корисних копалин (обсяг капітальних вкладень, річна потужність з видобутку корисної копалини, виробництва готової продукції, собівартість сировини та готової продукції, відпускна ціна готової продукції, рентабельність, джерела фінансування);

пояснювальна записка з характеристикою об'єкта, стану його геологічного вивчення, методу розробки та обґрунтування необхідності використання надр, результати хімічного та бактеріологічного аналізу води строком давності не більш як шість місяців (для родовищ підземних вод);

копії протоколів, завірені заявником, Державної комісії по запасах (Української територіальної комісії по запасах корисних копалин, корисних копалин, науково-технічних/технічних рад) про затвердження (апробацію) запасів у повному обсязі (копії, завірені заявником);

нотаріально засвідчена копія дозволу на спеціальне водокористування (для родовищ підземних вод);

каталог географічних координат кутових точок ділянки надр (похибка - менш як 1 секунда) із зазначенням її площі;

довідка державного науково-виробничого підприємства "Геоінформ України" про залишкові запаси корисної копалини на початок поточного року за даними державного балансу запасів;

оглядова карта (масштаб не менш як 1:200000), ситуаційний план з нанесеними межами площі видобування та географічними координатами її кутових точок (похибка - менш як 1 секунда) у масштабі, який дає змогу перевірити правильність визначення координат, план підрахунку запасів корисної копалини на топографічній основі з нанесеними межами категорії запасів, межами земельного та гірничого відводів (за наявності), контуром ліцензійної площі з географічними координатами кутових точок ділянки надр (похибка - менш як 1 секунда), а також з лініями геологічних розрізів;

гідрогеологічна карта (для родовищ підземних вод);

структурна карта (для родовищ нафти і газу);

характерні геологічні розрізи з межами категорій запасів та умовними позначками.

До перелічених документів додаються:

у разі проведення геологічного вивчення за власні кошти:

- копія дозволу на геологічне вивчення надр;

- копії фінансових звітів підприємства (філій) за роки проведення геологорозвідувальних робіт;

- довідка за підписом керівника та головного бухгалтера про загальну вартість геологорозвідувальних робіт, проведених на родовищі за власні кошти;

у разі використання природних ресурсів лікувально-профілактичними та санаторно-курортними закладами - перелік структурних підрозділів (філій, представництв тощо), які надають лікувальні послуги з використанням лікувальних природних ресурсів родовища, що надається у користування власника (орендаря, концесіонера) цілісного майнового комплексу, - нотаріально засвідчені документи, що підтверджують право власності (оренди, концесії) на цілісний майновий комплекс

для підприємств, які розпочинають розробку родовища, - програма робіт із введення родовища в експлуатацію із зазначенням окремих етапів та строку їх проведення, джерел фінансування до досягнення підприємством проектної потужності.

4. Час і строк надання адміністративної послуги

Рішення про надання дозволу відповідно до пункту 8 Порядку надання приймається протягом 60 днів (для вугільних шахт, які відповідно до законодавства вважаються малими, - протягом 30 днів) після надходження заяви разом із зазначеними документами у повному. Надання дозволу здійснюється після сплати протягом 45 днів збору за надання дозволу.

Протягом 60 днів після внесення ним плати згідно з договором купівлі-продажу, а суб'єкту господарювання, який має право на отримання дозволу відповідно до пункту 8 цього Порядку, після сплати протягом 45 днів збору за надання дозволу.

Час прийому одержувача в адміністративному органі повинен передбачати можливість звернення до даного органу принаймні три рази на тиждень не менше ніж по чотири години.

5. Вичерпний перелік підстав для відмови у наданні, продовженні терміну дії, переоформленні адміністративної послуги

Підставами для прийняття рішення про відмову в наданні, продовженні строку дії, переоформленні дозволу або внесення змін до нього є:

подання заявником документів не в повному обсязі;

виявлення у поданих документах недостовірних даних;

відповідність документів, поданих заявником, вимогам законодавства.

6. Інформація про платність або безоплатність

Платність надання адміністративної послуги, передбаченої пунктом 13 Порядку надання.

7. Запит про надання адміністративної послуги

Для одержання дозволу заповнення стандартних бланків не передбачено. Заява оформлюється у довільній формі.

Прийняття заяв та документів здійснюється особисто заявником через канцелярію Держгеонадр України. При дистанційному способі надання послуги розписка надсилається поштою.

Відмова у прийнятті документів можлива тільки у випадках звернення до неналежного органу чи ненадання всіх документів, необхідних для надання дозволу. Відмова повинна бути мотивована.

Забороняється вимагати документи, не зазначені у стандарті.

При неправильному оформленні документів одержувачу повинні надаватися роз'яснення про порядок усунення недоліків. Після усунення недоліків повторна відмова на підставі неправильного оформлення документів не допускається, за винятком випадків, коли недоліки містяться у документах, що при попередньому зверненні не були представлені.

8. Забезпечення сприятливих умов надання адміністративної послуги

Стандарт повинен передбачати збір адміністративним органом інформації і документації, необхідних для надання ним дозволу, що надаються іншими органами державної влади, і скорочення участі у цьому одержувача.

Одержувачам, у першу чергу особам похилого віку та інвалідам, має бути забезпечена можливість одержання дозволу дистанційним способом, тобто без особистої явки до адміністративного органу, а також через його законного представника, за винятком випадків, коли особиста присутність прямо передбачена законом.

В інтересах осіб з обмеженими можливостями доступ до приміщення та приміщення, у якому надаються дозволи, мають бути обладнані з урахуванням їх потреб, у тому числі мати стоянку для розміщення їх транспортних засобів.

У приміщеннях місця очікування та одержання дозволу повинні відповідати державним санітарно-епідемічним нормам, передбаченим для громадських приміщень. Одержувачу має бути забезпечений вільний доступ у санітарно-побутові приміщення, дотримання вимог з освітлення та вентиляції приміщення.

Одержувачу у приміщенні адміністративного органу мають бути надані місця для сидіння, створені необхідні умови для підготовки документів (стіл, ручка, папір, зразки документів тощо), можливість копіювання необхідних для надання адміністративної послуги документів за цінами, що не перевищують ринкової ціни послуг із копіювання.

9. Використання інформаційно-комунікаційних технологій

Стандарти повинні передбачати максимально можливе з урахуванням ресурсного забезпечення використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для надання дозволу в електронній формі, включаючи:

надіслання запиту про надання дозволу в електронній формі;
одержання інформації, необхідної для одержання дозволу, у тому числі про її стандарт, в електронній формі;
одержання в електронній формі необхідної інформації від одержувача;
одержання інформації про стан (етапи) надання дозволу дистанційним способом;
формування статистичних даних про надання дозволів;
гарантії захисту особистих даних одержувача;
можливість використовувати отримані документи для звернення за іншим дозволом (в електронному чи паперовому форматі).

Надання дозволу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій не повинне скорочувати можливості його одержання іншими способами.

10. Критерії оцінки якості надання адміністративної послуги

Критеріями оцінки якості надання дозволу є показники, які визначають рівень задоволення потреб та інтересів одержувача, професійність діяльності адміністративних органів.

Оцінка якості надання дозволу повинна здійснюватися на основі таких критеріїв:

Результативність - спрямованість діяльності адміністративного органу на позитивне вирішення справи. Законна, обґрунтована та своєчасна відмова у наданні дозволу не є підставою для негативної оцінки якості надання послуги.

Своєчасність надання дозволу - дотримання встановленого законом строку надання дозволу з орієнтацією на якнайшвидше вирішення справи. Критерій своєчасності в окремих випадках вимагає від адміністративного органу врахування особливостей конкретної справи.

Доступність - фактичну можливість особи звернутися за отриманням дозволу, яка включає:

наявність достатньої (повної) та коректної інформації про адміністративний орган; різноманітність джерел такої інформації, у тому числі ефективність спілкування телефоном;

територіальну наближеність адміністративного органу до одержувача; наявність громадського транспорту, вказівних знаків, під'їзних шляхів та місць паркування для приватного транспорту;

можливість вільного (безперешкодного) доступу одержувача до приміщення адміністративного органу;

наявність та доступність (у тому числі безоплатність) бланків та інших формулярів, необхідних для звернення за адміністративною послугою, можливість отримання таких бланків з офіційної веб-сторінки адміністративного органу тощо.

Зручність - врахування інтересів та потреб одержувача в процесі надання дозволу та включає:

можливість вибору способу звернення за дозволом, у тому числі забезпечення можливості звернення поштою, електронною поштою тощо;

впровадження принципу "єдиного вікна", коли одержувач звертається до адміністративного органу, який самостійно організовує подальше надання дозволу без участі одержувача; мінімізацію кількості інстанцій, залучених до надання дозволу; використання анкет та інших стандартизовано-допоміжних форм;

зручність для одержувача режиму роботи адміністративного органу, його дотримання; відсутність черг та організованість особистого прийому громадян, використання механізмів попереднього запису, прозорої (нумерованої) черги тощо;

зручний порядок оплати дозволу (якщо послуга платна); плата повинна бути визначеною у фіксованому розмірі та відомою наперед і в разі можливості прийматися безпосередньо у приміщенні адміністративного органу.

Відкритість - наявність та доступність інформації, необхідної для отримання дозволу про: процедуру надання дозволу; перелік документів, які потрібно подати для отримання дозволу, із зразками їх заповнення; розмір та порядок оплати дозволу; посадових осіб, відповідальних за надання дозволу. Відкритість включає: наявність та якість довідкових ресурсів (інформаційних щитів, офіційної веб-сторінки адміністративного органу тощо); можливість отримання інформації телефоном та в електронній формі; можливість отримання консультативної допомоги.

Повага до особи передбачає ввічливе (шанобливе) ставлення до особи, її честі та гідності. Критерій поваги до особи також включає: готовність працівників адміністративного органу допомогти одержувачу в оформленні звернення тощо; дотримання принципу рівності громадян; наявність побутових зручностей в адміністративному органі (місце для сидіння тощо).

Професійність - наявність належного рівня кваліфікації працівників адміністративного органу. Професійність визначається продемонстрованим рівнем знань та дотриманням процедури надання дозволу, конкретністю та обґрунтованістю вимог, що ставляться до одержувача.

11. Інформування про стандарт і порядок надання адміністративної послуги

Інформація щодо надання дозволу повинна бути повністю відкритою та максимально доступною для розуміння.

Адміністративний орган забезпечує надання одержувачу інформації про стандарт безкоштовно шляхом:

опублікування її в друкованих засобах масової інформації;
розміщення у мережі Інтернет на офіційному веб-сайті адміністративного органу;

розміщення на інформаційних стендах у приміщенні адміністративного органу (інформація розміщується на інформаційних стендах у місцях, що

дозволяють ознайомитися з нею незалежно від графіка роботи адміністративного органу);

пересилання тексту стандарту поштою у разі надходження відповідного запиту.

Адміністративний орган зобов'язаний забезпечувати надання інформації з питань застосування стандарту та порядку надання дозволу.

Інформація про стандарт та про надання дозволу надається одержувачу безкоштовно незалежно від його права на одержання дозволу.

**Начальник управління
надання надр у користування**

О. В. Сушко

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ НАКАЗ

від 29 квітня 2011 року N 08

Про проведення акредитації

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Державної служби геології та надр України від 2 грудня 2011 року N 179

Відповідно до підпунктів 29, 30 пункту 4 Положення про Державну службу геології та надр України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 N 391, з метою підготовки висновків державної геологічної експертизи **наказую**:

1. Затвердити Положення про акредитацію державних підприємств, установ, організацій геологічної галузі (підприємства), які здійснюватимуть державну геологічну експертизу, що додається.

2. Утворити комісію для проведення акредитації у складі:

Гончарук Л. М. - перший заступник Голови - голова комісії;

Щукін О. М. - начальник Управління адміністративної роботи та контролю;

Миргородський О. П. - в. о. начальника юридичного відділу;

Третяк Ю. І. - начальник Управління економіки та фінансів;

Сушко О. В. - начальник Управління з надання надр у користування та ліцензування господарської діяльності;

Липнік С. М. - заступник начальника Управління, начальник відділу контролю, документообігу, інформаційно-аналітичної роботи та зв'язків із ЗМІ - секретар комісії.

3. Комісії провести до 15.05.2011 акредитацію відповідно до вказаного Положення.

4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова

Е. А. Ставицький

**Положення про акредитацію
державних геологічних підприємств,
установ, організацій для здійснення
державної експертизи звітів щодо**

**результатів геологічного вивчення надр та інших геологічних матеріалів,
а також моніторингу та наукового супроводження надрокористування**

Додаток 1 до наказу Державної
служби геології та надр України
29.04.2011 N 08 (уредакції наказу
Державної служби геології та надр
України 02.12.2011 N 179)

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблене з метою встановлення критеріїв, умов та порядку проведення акредитації спеціалізованих державних геологічних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління Державної служби геології та надр України (далі - Держгеонадра України), для здійснення геологічної експертизи відповідно до пункту абзацу першого пункту 27 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 N 615 (далі - Порядок), а також спеціалізованих державних геологічних підприємств, установ, організацій для проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування відповідно до абзацу третього пункту 26 Порядку.

1.2. Акредитація для здійснення геологічної експертизи відповідно до пункту абзацу першого пункту 27 Порядку здійснюється серед спеціалізованих державних геологічних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління Держгеонадр України відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 N 810-р "Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Державної служби геології та надр", та таких, на які Держгеонадрам України згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 N 912 "Деякі питання Національної акціонерної компанії "Надра України" передано повноваження з управління державними корпоративними правами.

Акредитація для проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування відповідно до абзацу третього пункту 26 Порядку здійснюється серед спеціалізованих державних геологічних підприємств, установ, організацій.

1.3. Положення розроблено відповідно до вимог законодавства з метою встановлення спроможності (компетентності) спеціалізованих державних геологічних підприємств, установ, організацій, в тому числі тих, що належать до сфери управління Держгеонадр України (далі - Підприємства), наявності в них умов та можливостей для здійснення геологічної експертизи, підготовки експертних висновків, проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування.

1.4. Згідно з цим Положенням акредитацію окремо для здійснення геологічної експертизи та проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування проводить комісія для проведення акредитації (далі - комісія), створена наказом Голови Держгеонадр України.

2. Принципи та критерії акредитації

2.1. Основними принципами здійснення акредитації Підприємств за цим Положенням є:

- забезпечення рівності прав, законних інтересів усіх заінтересованих сторін;
- загальнодоступність та неупередженість при проведенні акредитації;
- прозорість діяльності з акредитації;
- професійна компетентність членів комісії;
- добровільність акредитації;
- дотримання суспільних інтересів;
- конфіденційність інформації, отриманої в процесі акредитації.

2.2. Для відбору Підприємств комісія застосовує критерії кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення, а саме наявність:

- достатньої кількості фахівців, які мають відповідну освіту та кваліфікацію і забезпечують проведення досліджень в установленому обсязі в заявленій галузі акредитації;
- інформаційної та матеріально-технічної бази, достатньої для забезпечення проведення досліджень;
- власної бази геологічної інформації, а також можливості накопичувати, зберігати і використовувати створену Підприємством геологічну інформацію;
- розгалуженої мережі (філій, представництв, дочірніх підприємств) на території України.

3. Порядок проведення акредитації

3.1. Акредитація проводиться в такому порядку:

3.1.1. Підприємство, яке бажає отримати акредитацію, повинно надати до комісії такі документи:

- заяву (на офіційному бланку за підписом керівника) про акредитацію на ім'я Голови Держгеонадр України. У заяві має бути зазначено місцезнаходження заявника; номери телефонів, телефаксів, банківські реквізити (рахунок у гривнях, валютний рахунок) та вид діяльності, на який прагне отримати акредитацію Підприємство;
- пояснювальну записку про діяльність Підприємства з зазначенням інформації про наявність матеріально-технічної бази, власної бази геологічної інформації тощо;
- копію завірених в установленому порядку установчих документів Підприємства та його філій, представництв, дочірніх підприємств Підприємства з усіма змінами та доповненнями до них;
- копії завірених в установленому порядку Свідоцтва про державну

реєстрацію, Довідки про включення до ЄДРПОУ, Довідки про взяття на облік платників податків Підприємства та його філій, представництв, дочірніх підприємств Підприємства;

- документи щодо кількості та кваліфікації спеціалістів, які працюють на Підприємстві на постійних засадах.

3.2. Комісія виконує наступні дії:

- розміщує оголошення про проведення акредитації на сайті Держгеонадр України;

- приймає документи від Підприємства та реєструє їх в журналі акредитації;

- проводить перевірку документів на їх достатність та повноту наведеної в них інформації (при недостатності наданих документів та (або) неповного надання передбаченої даним Положенням інформації, що повинна міститися в документах, повертає їх Підприємству, про що робиться відмітка в журналі акредитації);

- готує подання на акредитацію Підприємства (або відмову у акредитації) на ім'я Голови комісії та включає це питання до порядку денного чергового засідання комісії.

3.3. Голова комісії на засіданні комісії представляє пакет документів про акредитацію та проводить голосування з цього питання.

Комісія приймає рішення більшістю голосів на закритих засіданнях у присутності не менше ніж двох третин складу Комісії, яке оформлюється у вигляді протоколу та підписується усіма членами комісії. Окрема думка члена комісії викладається на окремому аркуші та додається до рішення комісії.

3.4. Комісія протягом 10 календарних днів з моменту прийняття рішення про акредитацію направляє Підприємству витяг з протоколу засідання комісії про прийняте рішення про акредитацію та розміщує дані про проведену акредитацію на сайті Держгеонадр України.

(Положення у редакції наказу Державної служби геології та надр України від 02.12.2011 р. N 179)

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ
НАКАЗ**

Про затвердження примірних угод на користування надрами

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби геології
та надр України

Додаток до спеціального дозволу
на користування надрами,
наданого з метою геологічного вивчення
родовищ корисних копалин

№ _____ від « ____ » _____
_____ року

**Примірна Угода № _____
про умови користування надрами
з метою геологічного вивчення родовищ корисних копалин**

м. Київ

(дата укладення)

Державна служба геології та надр України, в особі Начальника
Управління з надання надр у користування та ліцензування господарської
діяльності Сушка Олександра Васильовича, який діє на підставі наказу
Держгеонадр від 01.09.2011 № 60 та довіреності від 01.09.2011 № 06 (далі -
Держгеонадр), з однієї сторони,

та _____,
(повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові
фізичної особи підприємця)

який(а/е) зареєстрований(а/е) _____,
(орган реєстрації, дата та реєстраційний номер)

в особі

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)
який (а) діє на підставі _____
(назва документа)

(далі – Надрокористувач), з іншої сторони, разом – Сторони, уклали цю

Угоду, яка є невід'ємною частиною спеціального дозволу на користування надрами № _____ від «___» _____ року (далі - Дозвіл), про нижчевикладене,

1. Предмет Угоди

1.1. Держгеонадра надає Надрокористувачу право користування ділянкою надр з метою геологічного вивчення родовищ корисних копалин, а Надрокористувач зобов'язується виконувати та дотримуватись умов користування ділянкою надр передбачених Дозволом, цією Угодою та нормами діючого законодавства.

2. Відомості про ділянку надр, яка надана в користування

2.1. Місцезнаходження ділянки надр _____

2.2. Просторові межі ділянки надр, яка є предметом цієї Угоди, ступінь геологічного вивчення та освоєння об'єкта надрокористування, відомості про кількість прогнозних запасів (ресурсів) корисних копалин на час надання Дозволу вказуються Надрокористувачем у характеристиці ділянки надр і є Додатком 1 та невід'ємною частиною цієї Угоди.

3. Умови користування ділянкою надр, яка надана в користування

3.1. Умови користування надрами, види та строки виконання Надрокористувачем робіт з метою геологічного вивчення родовищ корисних копалин _____

(назва корисної копалини)

протягом строку дії Дозволу визначається в Програмі робіт з геологічного вивчення родовищ корисних копалин, яка підписується Сторонами і є Додатком 2 та невід'ємною частиною цієї Угоди (далі – Програма робіт).

3.2. Програма робіт у цілому або окремі її показники, у разі потреби можуть уточнюватися або змінюватися за взаємною згодою Сторін у межах дії Дозволу та цієї

Угоди відповідно до позитивного висновку спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами.

3.3. Сторона, яка ініціює внесення змін та/або доповнень до Програми робіт, зобов'язана надати іншій Стороні відповідні письмові обґрунтування та позитивний висновок спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами.

3.4. Сторона, яка одержала від іншої Сторони письмові обґрунтування та пропозиції щодо внесення змін та/або доповнень до Програми робіт відповідно до позитивного висновку спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами, зобов'язана в місячний термін надати іншій Стороні письмову вмотивовану відповідь щодо прийняття (відмови) пропозицій щодо внесення змін та/або доповнень до Програми робіт.

3.5. Строк виконання робіт з геологічного вивчення родовищ корисних копалин може бути продовжений за умови продовження строку дії Дозволу та цієї Угоди, із внесенням відповідних змін до Програми робіт.

3.6. Особливі умови користування надрами визначаються в Дозволі та цієї Угодою і є обов'язкові до виконання Надрокористувачем.

4. Права Сторін на геологічну інформацію про надра

4.1. Геологічна інформація про надра, створена (придбана) на кошти державного бюджету є державною власністю.

4.2. Геологічна інформація про надра, створена (придбана) на кошти державного бюджету, надається Надрокористувачу на праві користування та володіння без права розпорядження на договірній основі.

4.3. Геологічна інформація про надра, створена Надрокористувачем під час дії Дозволу за власні кошти, є його власністю. Реалізація цієї інформації здійснюється за погодженням з Держгеонадрами.

4.4. Порядок розпорядження (надання у користування і продаж) геологічною інформацією про надра визначений постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією» від 13 червня 1995 року № 423.

5. Інші права та обов'язки Сторін

5.1. Держгеонадра має право:

- витребувати у Надрокористувача звітні дані та інформацію про виконання цієї Угоди;

- видавати та направляти Надрокористувачу в межах своєї компетенції відповідні приписи, розпорядження та/або повідомлення;

- проводити державний геологічний контроль відповідно до діючого законодавства;

- притягувати Надрокористувача відповідно до діючого законодавства і умов цієї Угоди до відповідальності, в тому числі, зупиняти дію Дозволу або припиняти право користування надрами шляхом прийняття наказу про анулювання Дозволу;

- направляти матеріали щодо виявлених порушень в інші уповноважені державні органи для проведення контрольних дій і перевірок та/або притягнення Надрокористувача до відповідальності.

5.2. Держгеонадра зобов'язана:

- своєчасно розглядати звернення Надрокористувача;

- своєчасно розглядати підготовлені Надрокористувачем програми, плани, звіти, різні матеріали та інші документи, які необхідні для виконання робіт, визначених цією Угодою.

5.3. При виконанні робіт відповідно до умов цієї Угоди Надрокористувач зобов'язаний:

- забезпечити проведення моніторингу та наукового супроводження виконання особливих умов користування надрами передбачених Дозволом та цією Угодою спеціалізованими державними геологічними підприємствами, установами та організаціями, згідно з абзацом третім пункту 26 Порядку

надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615 (далі – Порядок);

- забезпечувати повноту геологічного вивчення, охорону надр та довкілля в межах ділянки надр, наданої в користування, а також забезпечувати приведення порушених земель у стан, придатний для використання, відповідно до Програми робіт;

- підготувати звіт про результати геологічного вивчення, (довивчення) на ділянці надр та подання документів на затвердження запасів корисної копалини не пізніше ніж за ____ місяць (і/ів) до дня закінчення строку дії Дозволу;

- проводити та фінансувати роботи у терміни та в межах, зазначених у Програмі робіт;

- дотримуватися вимог законодавства України, чинних стандартів, правил, норм виконання робіт, пов'язаних з користуванням надрами;

- допускати представників Держгеонадра для здійснення державного геологічного контролю;

- відшкодовувати збитки, заподіяні підприємствам, установам, організаціям, громадянам та довкіллю в установленому законодавством порядку;

- використовувати надра відповідно до цілей, для яких їх було надано;

- забезпечувати безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища;

- дотримуватися вимог, передбачених Дозволом та цією Угодою;

- надавати в установленому порядку Держгеонадра інформацію щодо користування надрами;

- застосовувати прогресивні технології і техніку, що забезпечують повне, комплексне і раціональне вивчення надр;

- зберігати розвідувальні гірничі виробки і свердловини, які можуть бути використані при розробці родовищ та в інших цілях, і ліквідувати у встановленому порядку виробки і свердловини, які не підлягають подальшому використанню;

- зберігати геологічну і виконавчо-технічну документацію, зразки гірських порід і руд, дублікатів проб корисних копалин, які можуть бути використані при подальшому вивченні надр;

- дотримуватися протипожежної безпеки на родовищі та нести за неї персональну відповідальність;

- зупинити проведення на наданій йому в користування ділянці робіт, передбачених Дозволом, після зупинення дії Дозволу або анулювання Дозволу;

- у разі зупинення дії Дозволу проводити на ділянці надр роботи, пов'язані із запобіганням виникнення аварійної ситуації або усунення її наслідків.

5.4. При ліквідації робіт з геологічного вивчення ділянки надр Надрокористувач зобов'язаний:

- провести та здійснити фінансування ліквідаційних робіт відповідно до Проекту робіт з геологічного вивчення ділянки надр;

- у випадку повної або часткової ліквідації чи консервації гірничодобувного об'єкта гірничі виробки привести у стан, який гарантує безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, а в разі консервації - зберегти родовища та гірничих виробок на весь період консервації;

- здійснювати за погодженням з органами державного гірничого нагляду та іншими заінтересованими органами у порядку, встановленому Державною службою гірничого нагляду та промислової безпеки України ліквідацію і консервацію гірничодобувних об'єктів або їх ділянок;

- за свій рахунок фінансувати усі ліквідаційні роботи;

5.5. При виконанні робіт відповідно до Дозволу та умов цієї Угоди Надрокористувач має право укладати договори з підрядними організаціями.

Надрокористувач несе відповідальність за дотриманням підрядником умов користування надрами відповідно до вимог чинного законодавства.

6. Контроль за виконанням умов користування надрами та умов цієї Угоди

6.1. Контроль за виконанням умов користування надрами відповідно до діючого законодавства та умов цієї Угоди, здійснюється незалежно кожною із Сторін.

6.2. Надрокористувач при проведенні робіт здійснює різні види виробничого контролю, а також здійснює контроль за виконанням та якістю робіт, які проводить підрядник.

6.3. Держгеонадрапроводить заходи державного геологічного контролю за виконанням умов користування надрами та умов цієї Угоди в межах повноважень відповідно до діючого законодавства.

6.4. Держгеонадра безпосередньо або за поданням органів державного гірничого та санітарно-епідеміологічного нагляду, державного геологічного і екологічного контролю, органів місцевого самоврядування, органів державної податкової служби у разі порушення Надрокористувачем умов користування надрами має право:

- зупинити дію Дозволу у випадках передбачених пунктом 22 Порядку;

- припинити право користування надрами шляхом прийняття наказу про анулювання Дозволу у випадках передбачених пунктом 23 Порядку;

- зупинити та припинити дію Дозволу в інших випадках, передбачених законодавством.

6.5. Дія Дозволу поновлюється Держгеонадрами за умови:

- усунення Надрокористувачем причин, що призвели до зупинення дії Дозволу;

- надання Надрокористувачем позитивного висновку спеціалізованим державним геологічним підприємством, установою, організацією, що належить до сфери управління Держгеонадр, за результатами проведення державної експертизи звітів щодо результатів геологічного вивчення надр;

- сплати сум фінансових санкцій, застосованих у зв'язку із зупиненням дії Дозволу.

6.6. Надрокористувач має право оскаржити в судовому порядку накази Держгеонадр про зупинення та припинення права користування шляхом анулювання Дозволу.

6.7. Держгеонадра продовжує строк дії Дозволу за умови надання Надрокористувачем позитивного висновку спеціалізованого державним геологічним підприємством, установою, організацією, що належить до сфери управління Держгеонадр, за результатами проведення державної експертизи звітів щодорезультатів геологічного вивчення надр.

7. Інформування Сторін. Щорічна звітність

7.1. Надрокористувач зобов'язаний щороку подавати до Держгеонадр інформацію щодо стану виконання Програми робіт за формою згідно з законодавством та надавати відповідні пояснення з питань, що входять до компетенції Держгеонадр.

7.2. Держгеонадра зобов'язана своєчасно інформувати Надрокористувача з питань, які віднесені до його компетенції і виникають стосовно виконання вимог Дозволу та умов цієї Угоди.

8. Конфіденційність

8.1. Уся інформація, отримана чи придбана Сторонами в процесі виконання робіт, є конфіденційною. Порядок і умов користування інформацією, установлюється власником інформації відповідно до чинного законодавства.

8.2. Вимоги конфіденційності, передбачені статтею 8.1. цієї Угоди, залишаються в силі після припинення строку дії цієї Угоди, якщо інше не передбачено чинним законодавством.

9. Обставини непереборної сили

9.1. Невиконання або неналежне виконання зобов'язань за цією Угодою є виправданим і не спричиняє відповідальності у тому разі, якщо таке невиконання чи неналежне виконання викликані обставинами непереборної сили (надзвичайна або невідвортна за даних умов непереборна подія, випадок).

9.2. Обставинами непереборної сили вважаються такі події: війна, воєнні дії, повстання, мобілізація, страйк, епідемія, пожежа, вибухи, природні катастрофи та інші події, що не залежать від волі Сторін.

9.3. У разі виникнення обставин непереборної сили Сторона, для якої виникли такі обставини, зобов'язана протягом 7 (семи) днів з моменту їхнього виникнення, повідомити іншу Сторону про такі обставини та надати документи, що підтверджують їх настання. У випадку невчасного повідомлення Сторона, для якої виникли форс-мажорні обставини, позбавляється права посилаючись на їх дію.

9.4. Після повідомлення про виникнення обставин непереборної сили Сторони, у найкоротший термін, зобов'язані провести зустріч із метою прийняття спільного рішення щодо подальшого виконання умов цієї Угоди.

10. Використання українського потенціалу

10.1. У процесі надрокористування на ділянці надр, Надрокористувач використовуватиме переважно українські товари і послуги тією мірою, у якій їх ціни та якість, порівняно зі світовими цінами та якістю, будуть технічно, технологічно й економічно доцільними, та не призводитимуть до зниження рівня виробництва та екологічної безпеки.

11. Набуття чинності, зміни, розірвання та припинення Угоди

11.1. Ця Угода набирає чинності з дня реєстрації Дозволу та припиняє свою дію з моменту припинення права користування надрами шляхом анулювання Дозволу або закінчення строку дії Дозволу.

11.2. Строк дії цієї Угоди автоматично зупиняється або поновлюється у випадку зупинення або поновлення строку дії Дозволу.

11.3. У разі продовження строку дії Дозволу Сторони вносять зміни до Програми робіт та до цієї Угоди.

11.4. Внесення змін до цієї Угоди здійснюється за взаємною згодою Сторін шляхом укладання додаткових угод до цієї Угоди, які підписуються уповноваженими особами Сторін і засвідчуються печатками.

11.5. Одностороння відмова від виконання умов цієї Угоди повністю або частково не допускається. Право односторонньої відмови від цієї Угоди надається Держгеонадрам у випадку припинення права користування надрами шляхом анулювання Дозволу.

11.6. Ця Угода складена українською мовою у двох примірниках, по одному для кожної зі Сторін, які мають однакову юридичну силу.

12. Додатки до Угоди

12.1. Невід'ємною частиною цієї Угоди є:

- Додаток 1 - Характеристика ділянки надр;
- Додаток 2 – Програма робіт з геологічного вивчення родовищ корисних копалин.

* Додатки подаються до Держгеонадра у двох примірниках, оформлюються Надрокористувачем відповідно до примірних форм, засвідчуються підписом уповноваженої особи та печаткою заявника Надрокористувача.

13. Юридичні адреси та реквізити Сторін

**Державна служба
геології та надр України**

03680, м. Київ,
вул. Єжена Потьє, 16
Ідентифікаційний номер 37536031
тел. (044) 456-41-32

Надрокористувач
повне найменування: _____

юридична адреса: _____
Ідентифікаційний номер _____
Тел. _____

/

(посада, прізвище, ім'я, по
батькові)(підпис)

МП

/

(посада, прізвище, ім'я, по
батькові)(підпис)

МП

Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А **ділянки надр**

1. Загальні відомості про ділянку надр:
 - місце розташування родовища, прив'язка;
2. Географічні координати кутових точок та площа ділянки надр.
3. Геологічна характеристика (відомості про кількість прогнозних запасів (ресурсів) корисних копалин на час надання Дозволу).

Надрокористувач

(посада уповноваженої особи, ім'я,
по батькові, прізвище) (підпис, печатка)

**ПРИМІРНА ПРОГРАМА РОБІТ
з геологічного вивчення
родовищ корисних копалин**

(назва корисної копалини та ділянки надр)

№ п/п	Види робіт та витрат	Обсяг и робіт	Вартість робіт (тис. грн.)	Джерел о фінансу-вання	Строк проведення робіт
1	Отримання спеціального дозволу на користування надрами				
2	Укладення договору про здійснення моніторингу та наукового супроводження виконання особливих умов Дозволу та Угоди про умови користування надрами				
3	Складання проектно-кошторисної документації попередньої та детальної розвідки				
4	Буріння пошукових свердловин: встановлення загальних закономірностей геологічної будови родовища, визначення перспектив ліцензійної площі, встановлення прогнозних ресурсів корисних копалин; буріння розвідувальних свердловин: оконтурення родовища, деталізація особливостей геологічної будови, вивчення якісних і кількісних параметрів корисної копалини, обґрунтування підрахунку запасів				
5	Комплекс геологорозвідувальних робіт: геологічне обслуговування бурових робіт, відбір проб із керну свердловин, гамма-каротаж свердловин, гідрогеологічні дослідження				
6	Лабораторні роботи: проведення				

	фізико-механічних досліджень, визначення петрографічного і хімічного складу; лабораторні і технологічні випробування: проведення фізико-механічних досліджень керованих проб за повною і скороченою програмами, випробування сировини, петрографічні, хімічні і спектральні аналізи, радіаційно-гігієнічна оцінка сировини				
7	Камеральні роботи: складання геологічного звіту, підготовка матеріалів і складання ТЕО постійних кондицій				
8	Затвердження запасів корисної копалини у ДКЗ України				

Держгеонадра

(ім'я, по батькові, прізвище)(підпис)
МП

Надрокористувач

(ім'я, по батькові, прізвище)(підпис)
МП

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби геології та надр
України

Додаток до спеціального дозволу
на користування надрами,
наданого з метою геологічного вивчення, в тому
числі дослідно-промислової розробки родовищ
корисних копалин

№ _____ від « ___ » _____ року

**Примірна Угода № _____
про умови користування надрами
з метою геологічного вивчення, в тому
числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин**

м. Київ _____

(дата укладення)

Державна служба геології та надр України, в особі _____

_____ ,
(посада, прізвище, ім'я, по батькові представника Держгеонадра,
якому надано право підпису спеціального дозволу на користування надрами
та Угоди про умови користування надрами)

який діє на підставі _____ (далі -
Держгеонадра), з однієї сторони,
та _____,

_____ ,
(повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові
фізичної особи підприємця)
який(а/е) зареєстрований(а/е) _____ ,
(орган реєстрації, дата та реєстраційний номер)

в особі

_____ ,
(посада, прізвище, ім'я та по батькові)
який (а) діє на підставі _____
(назва документа)

(далі – Надрокористувач), з іншої сторони, разом - Сторони, уклали цю
Угоду, яка є невід'ємною частиною спеціального дозволу на користування
надрами № _____ від « ___ » _____ року (далі - Дозвіл), про
нижчевикладене,

1. Предмет Угоди

1.1. Держгеонадра надає Надрокористувачу право користування ділянкою надр з метою геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин, а Надрокористувач зобов'язується виконувати та дотримуватись умов користування ділянкою надр передбачених Дозволом, цією Угодою та нормами діючого законодавства.

2. Відомості про ділянку надр, яка надана в користування

2.1. Місцезнаходження ділянки надр _____

2.2. Просторові межі ділянки надр, яка є предметом цієї Угоди, ступінь геологічного вивчення та освоєння об'єкта надрокористування, відомості про кількість прогнозних запасів (ресурсів) корисних копалин на час надання Дозволу на користування надрами вказуються Надрокористувачем у характеристиці ділянки надр і є Додатком 1 та невід'ємною частиною цієї Угоди.

3. Умови користування ділянкою надр, яка надана в користування

3.1. Умови користування надрами, види та строки виконання Надрокористувачем робіт з метою геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин

(назва корисної копалини)

протягом строку дії Дозволу визначається в Програмі робіт з геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин, яка підписується Сторонами і є Додатком 2 та невід'ємною частиною цієї Угоди (далі – Програма робіт).

3.2. Програма робіт у цілому або окремі її показники, у разі потреби можуть уточнюватися або змінюватися за взаємною згодою Сторін у межах дії Дозволу та цієї Угоди відповідно до позитивного висновку спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами.

3.3. Сторона, яка ініціює внесення змін та/або доповнень до Програми робіт, зобов'язана надати іншій Стороні відповідні письмові обґрунтування та позитивний висновок спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами.

3.4. Сторона, яка одержала від іншої Сторони письмові обґрунтування та пропозиції щодо внесення змін та/або доповнень до Програми робіт відповідно до позитивного висновку спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами, зобов'язана в місячний термін надати іншій Стороні письмову вмотивовану відповідь щодо прийняття (відмови) пропозицій щодо внесення змін та/або доповнень до Програми робіт.

3.5. Строк виконання робіт з метою геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин може бути продовжений за умови продовження строку дії Дозволу та цієї Угоди, із внесенням відповідних змін до Програми робіт.

3.6. Особливі умови користування надрами визначаються в Дозволі та цією Угодою і є обов'язковими до виконання Надрокористувачем.

4. Права Сторін на геологічну інформацію про надра

4.1. Геологічна інформація про надра, створена (придбана) на кошти державного бюджету є державною власністю.

4.2. Геологічна інформація про надра, створена (придбана) на кошти державного бюджету, надається Надрокористувачу на праві користування та володіння без права розпорядження на договірній основі.

4.3. Геологічна інформація про надра, створена Надрокористувачем під час дії Дозволу за власні кошти, є його власністю. Реалізація цієї інформації здійснюється за погодженням з Держгеонадрами.

4.4. Порядок розпорядження (надання у користування і продаж) геологічною інформацією про надра визначений постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією» від 13 червня 1995 року № 423.

5. Інші права та обов'язки Сторін

5.1. Держгеонадра має право:

- витребувати у Надрокористувача звітні дані та інформацію про виконання цієї Угоди;
- видавати та направляти Надрокористувачу в межах своєї компетенції відповідні приписи, розпорядження та/або повідомлення;
- проводити державний геологічний контроль відповідно до діючого законодавства;
- притягувати Надрокористувача відповідно до діючого законодавства і умов цієї Угоди до відповідальності, в тому числі, зупиняти дію Дозволу або припиняти право користування надрами шляхом прийняття наказу про анулювання Дозволу;
- направляти матеріали щодо виявлених порушень в інші уповноважені державні органи для проведення контрольних дій і перевірок та/або притягнення Надрокористувача до відповідальності.

5.2. Держгеонадра зобов'язана:

- своєчасно розглядати звернення Надрокористувача;
- своєчасно розглядати підготовлені Надрокористувачем програми, плани, звіти, різні матеріали та інші документи, які необхідні для виконання робіт, визначених цією Угодою.

5.3. При виконанні робіт відповідно до умов цієї Угоди Надрокористувач зобов'язаний:

- забезпечити проведення моніторингу та наукового супроводження виконання особливих умов користування надрами передбачених Дозволом та цією Угодою спеціалізованими державними геологічними підприємствами, установами та організаціями, згідно з абзацом третім пункту 26 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615 (далі – Порядок);
- забезпечувати повноту геологічного вивчення, охорону надр та довкілля в межах ділянки надр, наданої в користування, а також

забезпечувати приведення порушених земель у стан, придатний для використання, відповідно до Програми робіт;

- підготувати звіт про результати геологічного вивчення, (довивчення) на ділянці надр та подання документів на затвердження запасів корисної копалини не пізніше ніж за ____ місяць (і/ів) до дня закінчення строку дії Дозволу;

- проводити та фінансувати роботи у терміни та в межах, зазначених у Програмі робіт;

- дотримуватися вимог законодавства України, чинних стандартів, правил, норм виконання робіт, пов'язаних з користуванням надрами;

- допускати представників Держгеонадра для здійснення державного геологічного контролю;

- відшкодовувати збитки, заподіяні підприємствам, установам, організаціям, громадянам та доквіллю в установленому законодавством порядку;

- використовувати надра відповідно до цілей, для яких їх було надано;

- забезпечувати безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища;

- дотримуватися вимог, передбачених Дозволом та цією Угодою;

- надавати в установленому порядку Держгеонадра інформацію щодо користування надрами;

- застосовувати прогресивні технології і техніку, що забезпечують повне, комплексне і раціональне вивчення надр;

- зберігати розвідувальні гірничі виробки і свердловини, які можуть бути використані при розробці родовищ та в інших цілях, і ліквідувати у встановленому порядку виробки і свердловини, які не підлягають подальшому використанню;

- зберігати геологічну і виконавчо-технічну документацію, зразки гірських порід і руд, дублікатів проб корисних копалин, які можуть бути використані при подальшому вивченні надр;

- дотримуватися протипожежної безпеки на родовищі та нести за неї персональну відповідальність;

- зупинити проведення на наданій йому в користування ділянці робіт, передбачених Дозволом, після зупинення дії Дозволу або анулювання Дозволу;

- у разі зупинення дії Дозволу проводити на ділянці надр роботи, пов'язані із запобіганням виникнення аварійної ситуації або усунення її наслідків.

5.4. При ліквідації робіт з геологічного вивчення ділянки надр Надрокористувач зобов'язаний:

- провести та здійснити фінансування ліквідаційних робіт відповідно до Проекту робіт з геологічного вивчення ділянки надр;

- у випадку повної або часткової ліквідації чи консервації гірничодобувного об'єкта гірничі виробки привести у стан, який гарантує

безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, а в разі консервації - зберегти родовища та гірничих виробок на весь період консервації;

- здійснювати за погодженням з органами державного гірничого нагляду та іншими заінтересованими органами у порядку, встановленому Державною службою гірничого нагляду та промислової безпеки України ліквідацію і консервацію гірничодобувних об'єктів або їх ділянок;

- за свій рахунок фінансувати усі ліквідаційні роботи.

5.5. При виконанні робіт відповідно до Дозволу та умов цієї Угоди Надрокористувач має право укладати договори з підрядними організаціями.

Надрокористувач несе відповідальність за дотриманням підрядником умов користування надрами відповідно до вимог чинного законодавства.

6. Контроль за виконанням умов користування надрами та умов цієї Угоди

6.1. Контроль за виконанням умов користування надрами відповідно до діючого законодавства та умов цієї Угоди, здійснюється незалежно кожною із Сторін.

6.2. Надрокористувач при проведенні робіт здійснює різні види виробничого контролю, а також здійснює контроль за виконанням та якістю робіт, які проводить підрядник.

6.3. Держгеонадра проводить заходи державного геологічного контролю за виконанням умов користування надрами та умов цієї Угоди в межах повноважень відповідно до діючого законодавства.

6.4. Держгеонадра безпосередньо або за поданням органів державного гірничого та санітарно-епідеміологічного нагляду, державного геологічного і екологічного контролю, органів місцевого самоврядування, органів державної податкової служби у разі порушення Надрокористувачем умов користування надрами має право:

- зупинити дію Дозволу у випадках передбачених пунктом 22 Порядку;
- припинити право користування надрами шляхом прийняття наказу про анулювання Дозволу у випадках передбачених пунктом 23 Порядку;
- зупинити та припинити дію Дозволу в інших випадках, передбачених законодавством.

6.5. Дія Дозволу поновлюється Держгеонадрами за умови:

- усунення Надрокористувачем причин, що призвели до зупинення дії Дозволу;

- надання Надрокористувачем позитивного висновку спеціалізованим державним геологічним підприємством, установою, організацією, що належить до сфери управління Держгеонадр, за результатами проведення державної експертизи звітів щодо результатів геологічного вивчення надр;

- сплати сум фінансових санкції, застосованих у зв'язку із зупиненням дії Дозволу.

6.6. Надрокористувач має право оскаржити в судовому порядку накази Держгеонадр про зупинення та припинення права користування шляхом анулювання Дозволу.

6.7. Держгеонадра продовжує строк дії Дозволу за умови надання Надрокористувачем позитивного висновку спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи, організації, що належить до сфери управління Держгеонадр, за результатами проведення державної експертизи звітів щодо результатів геологічного вивчення надр.

7. Інформування Сторін. Щорічна звітність

7.1. Надрокористувач зобов'язаний щороку подавати до Держгеонадр інформацію щодо стану виконання Програми робіт за формою згідно з законодавством та надавати відповідні пояснення з питань, що входять до компетенції Держгеонадр.

7.2. Держгеонадра зобов'язана своєчасно інформувати Надрокористувача з питань, які віднесені до його компетенції і виникають стосовно виконання вимог Дозволу та умов цієї Угоди.

8. Конфіденційність

8.1. Уся інформація, отримана чи придбана Сторонами в процесі виконання робіт, є конфіденційною. Порядок і умов користування інформацією, установлюється власником інформації відповідно до чинного законодавства.

8.2. Вимоги конфіденційності, передбачені статтею 8.1. цієї Угоди, залишаються в силі після припинення строку дії цієї Угоди, якщо інше не передбачено чинним законодавством.

9. Обставини непереборної сили

9.1. Невиконання або неналежне виконання зобов'язань за цією Угодою є виправданим і не спричиняє відповідальності у тому разі, якщо таке невиконання чи неналежне виконання викликані обставинами непереборної сили (надзвичайна або невідворотна за даних умов непереборна подія, випадок).

9.2. Обставинами непереборної сили вважаються такі події: війна, воєнні дії, повстання, мобілізація, страйк, епідемія, пожежа, вибухи, природні катастрофи та інші події, що не залежать від волі Сторін.

9.3. У разі виникнення обставин непереборної сили Сторона, для якої виникли такі обставини, зобов'язана протягом 7 (семи) днів з моменту їхнього виникнення, повідомити іншу Сторону про такі обставини та надати документи, що підтверджують їх настання. У випадку невчасного повідомлення Сторона, для якої виникли форс-мажорні обставини, позбавляється права посилаючись на їх дію.

9.4. Після повідомлення про виникнення обставин непереборної сили Сторони, у найкоротший термін, зобов'язані провести зустріч із метою прийняття спільного рішення щодо подальшого виконання умов цієї Угоди.

10. Використання українського потенціалу

10.1. У процесі надрокористування на ділянці надр, Надрокористувач використовуватиме переважно українські товари і послуги тією мірою, у якій їх ціни та якість, порівняно зі світовими цінами та якістю, будуть технічно, технологічно й економічно доцільними, та не призводитимуть до зниження рівня виробництва та екологічної безпеки.

11. Набуття чинності, зміни, розірвання та припинення Угоди

11.1. Ця Угода набирає чинності з дня реєстрації Дозволу та припиняє свою дію з моменту припинення права користування надрами шляхом анулювання Дозволу або закінчення строку дії Дозволу.

11.2. Строк дії цієї Угоди автоматично зупиняється або поновлюється у випадку зупинення або поновлення строку дії Дозволу.

11.3. У разі продовження строку дії Дозволу Сторони вносять зміни до Програми робіт та до цієї Угоди.

11.4. Внесення змін до цієї Угоди здійснюється за взаємною згодою Сторін шляхом укладання додаткових угод до цієї Угоди, які підписуються уповноваженими особами Сторін і засвідчуються печатками.

11.5. Одностороння відмова від виконання умов цієї Угоди повністю або частково не допускається. Право односторонньої відмови від цієї Угоди надається Держгеонадрам у випадку припинення права користування надрами шляхом анулювання Дозволу.

11.6. Ця Угода складена українською мовою у двох примірниках, по одному для кожної зі Сторін, які мають однакову юридичну силу.

12. Додатки до Угоди

12.1. Невід'ємною частиною цієї Угоди є:

- Додаток 1 - Характеристика ділянки надр;

- Додаток 2 – Програма робіт з геологічного вивчення, , в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин;

* Додатки подаються до Держгеонадра у двох примірниках, оформлюються Надрокористувачем відповідно до примірних форм, засвідчуються підписом уповноваженої особи та печаткою заявника Надрокористувача.

13. Юридичні адреси та реквізити Сторін

**Державна служба
геології та надр України**

03680, м. Київ,
вул. Ежена Потье, 16
Ідентифікаційний номер 37536031
тел. (044) 456-41-32

_____/_____/_____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)
(підпис)

МП

Надрокористувач

повне найменування: _____

юридична адреса: _____

Ідентифікаційний номер _____

тел. _____

_____/_____/_____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)
(підпис)

МП

Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А
ділянки надр

4. Загальні відомості про ділянку надр:
 - місце розташування родовища, прив'язка;
5. Географічні координати кутових точок та площа ділянки надр.
6. Геологічна характеристика (відомості про кількість прогнозуючих ресурсів корисних копалин).

Надрокористувач

(посада уповноваженої особи, ім'я,
по батькові, прізвище) (підпис, печатка)

Додаток 2
до Угоди про умови
користування надрами з метою геологічного вивчення,
в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин
від «__» _____ 20__ №__

**ПРИМІРНА ПРОГРАМА РОБІТ
з геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової
розробки
родовищ корисних копалин**

(назва корисної копалини та ділянки надр)

№ п/п	Види робіт та витрат	Обсяги робіт	Вартість робіт (тис.грн.)	Джерело фінансування	Строк проведення робіт
1	Отримання спеціального дозволу на користування надрами				
2	Укладення договору про здійснення моніторингу та наукового супроводження виконання особливих умов Дозволу та Угоди про умови користування надрами				
3	Складання проектно-кошторисної документації попередньої та детальної розвідки				
4	Буріння пошукових свердловин: встановлення загальних закономірностей геологічної будови родовища, визначення перспектив ліцензійної площі, встановлення прогнозних ресурсів корисних копалин; буріння розвідувальних свердловин: оконтурення родовища, деталізація особливостей геологічної будови, вивчення якісних і кількісних параметрів корисної копалини, обґрунтування підрахунку запасів				
5	Комплекс геологорозвідувальних робіт: геологічне обслуговування бурових робіт, відбір проб із керну свердловин, гамма-каротаж свердловин, гідрогеологічні дослідження				
6	Складання проекту дослідно-промислової розробки				
7	Дослідно-промислова розробка				

8	Лабораторні роботи: проведення фізико-механічних досліджень, визначення петрографічного і хімічного складу; лабораторні і технологічні випробування: проведення фізико-механічних досліджень кернах проб за повною і скороченою програмами, випробування сировини, петрографічні, хімічні і спектральні аналізи, радіаційно-гігієнічна оцінка сировини				
9	Камеральні роботи: складання геологічного звіту, підготовка матеріалів і складання ТЕО постійних кондицій				
10	Затвердження запасів корисної копалини у ДКЗ України				

Держгеонадра

(ім'я, по батькові, прізвище)
МП

Надрокористувач

(ім'я, по батькові, прізвище)
МП

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби геології та надр України

Додаток до спеціального дозволу на користування надрами, наданого з метою створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо)

№ _____ від «___» _____ року

Примірна Угода № _____

про умови користування надрами з метою створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо)

м. Київ

_____ (дата укладення)

Державна служба геології та надр України, в особі Начальника Управління з надання надр у користування та ліцензування господарської діяльності Сушка Олександра Васильовича, який діє на підставі наказу Держгеонадр від 01.09.2011 № 60 та довіреності від 01.09.2011 № 06 (далі - Держгеонадр), з однієї сторони,

та _____,
(повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи підприємця)

який(а/е) зареєстрований(а/е) _____,
(орган реєстрації, дата та реєстраційний номер)

в особі _____,
(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

який (а) діє на підставі _____
(назва документа)

(далі – Надрокористувач), з іншої сторони, разом – Сторони, уклали цю Угоду, яка є невід'ємною частиною спеціального дозволу на користування надрами № _____ від «___» _____ року (далі - Дозвіл), про нижчевикладене,

1. Предмет Угоди

1.1. Держгеонадра надає Надрокористувачу право користування ділянкою надр з метою створення геологічних територій та об'єктів, що

мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо), а Надрокористувач зобов'язується виконувати та дотримуватись умов користування ділянкою надр, передбачених Дозволом, цією Угодою та нормами діючого законодавства.

2. Відомості про ділянку надр, яка надана в користування

2.1. Місцезнаходження ділянки надр _____

2.2. Просторові межі ділянки надр, яка є предметом цієї Угоди, ступінь геологічного вивчення та освоєння об'єкта надрокористування на час надання Дозволу на користування надрами вказуються Надрокористувачем у характеристиці ділянки надр і є Додатком 1 та невід'ємною частиною цієї Угоди.

3. Умови користування ділянкою надр, яка надана в користування

3.1. Умови користування надрами, види та строки виконання Надрокористувачем робіт з метою створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо)

_____ (назва корисної копалини)

протягом строку дії Дозволу визначається в Програмі робіт з створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо), яка підписується Сторонами і є Додатком 2 та невід'ємною частиною цієї Угоди (далі – Програма робіт).

3.2. Програма робіт у цілому або окремі її показники, у разі потреби можуть уточнюватися або змінюватися за взаємною згодою Сторін у межах дії Дозволу та цієї Угоди відповідно до позитивного висновку спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами.

3.3. Сторона, яка ініціює внесення змін та/або доповнень до Програми робіт, зобов'язана надати іншій Стороні відповідні письмові обґрунтування та позитивний висновок спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами.

3.4. Сторона, яка одержала від іншої Сторони письмові обґрунтування та пропозиції щодо внесення змін та/або доповнень до Програми робіт відповідно до позитивного висновку спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи та організації, яке проводить моніторинг та наукове супроводження виконання особливих умов користування надрами,

зобов'язана в місячний термін надати іншій Стороні письмову вмотивовану відповідь щодо прийняття (відмови) пропозицій щодо внесення змін та/або доповнень до Програми робіт.

3.5. Строк виконання робіт з створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо) може бути продовжений за умови продовження строку дії Дозволу та цієї Угоди, із внесенням відповідних змін до Програми робіт.

3.6. Особливі умови користування надрами визначаються в Дозволі та цією Угодою і є обов'язковими до виконання Надрокористувачем.

4. Права Сторін на геологічну інформацію про надра

4.1. Геологічна інформація про надра, створена (придбана) на кошти державного бюджету є державною власністю.

4.2. Геологічна інформація про надра, створена (придбана) на кошти державного бюджету, надається Надрокористувачу на праві користування та володіння без права розпорядження на договірній основі.

4.3. Геологічна інформація про надра, створена Надрокористувачем під час дії Дозволу за власні кошти, є його власністю. Реалізація цієї інформації здійснюється за погодженням з Держгеонадрами.

4.4. Порядок використання та розпорядження геологічною інформацією про надра визначений постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією» від 13 червня 1995 року № 423.

5. Інші права та обов'язки Сторін

5.1. Держгеонадра має право:

- витребувати у Надрокористувача звітні дані та інформацію про виконання цієї Угоди;

- видавати та направляти Надрокористувачу в межах своєї компетенції відповідні приписи, розпорядження та/або повідомлення;

- проводити державний геологічний контроль відповідно до діючого законодавства;

- притягувати Надрокористувача відповідно до діючого законодавства і умов цієї Угоди до відповідальності, в тому числі, зупиняти дію Дозволу або припиняти право користування надрами шляхом прийняття наказу про анулювання Дозволу;

- направляти матеріали щодо виявлених порушень в інші уповноважені державні органи для проведення контрольних дій і перевірок та/або притягнення Надрокористувача до відповідальності.

5.2. Держгеонадра зобов'язана:

- своєчасно розглядати звернення Надрокористувача;

- своєчасно розглядати підготовлені Надрокористувачем програми,

плани, звіти, різні матеріали та інші документи, які необхідні для виконання робіт, визначених цією Угодою.

5.3. При виконанні робіт відповідно до умов цієї Угоди Надрокористувач зобов'язаний:

- забезпечити проведення моніторингу та наукового супроводження виконання особливих умов користування надрами передбачених Дозволом та цією Угодою спеціалізованими державними геологічними підприємствами, установами та організаціями, згідно з абзацом третім пункту 26 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615 (далі - Порядок);

- забезпечувати охорону надр та довкілля в межах ділянки надр, наданої в користування, а також забезпечувати приведення порушених земель у стан, придатний для використання, відповідно до Програми робіт;

- проводити та фінансувати роботи у терміни та в межах, зазначених у Програмі робіт;

- дотримуватися вимог законодавства України, чинних стандартів, правил, норм виконання робіт, пов'язаних з користуванням надрами;

- допускати представників Держгеонадра для здійснення державного геологічного контролю;

- відшкодовувати збитки, заподіяні підприємствам, установам, організаціям, громадянам та довкіллю в установленому законодавством порядку;

- використовувати надра відповідно до цілей, для яких їх було надано;

- забезпечувати безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища;

- дотримуватися вимог, передбачених Дозволом та цією Угодою;

- надавати в установленому порядку Держгеонадра інформацію щодо користування надрами;

- застосовувати прогресивні технології і техніку, що забезпечують повне, комплексне і раціональне використання надр;

- зберігати розвідувальні гірничі виробки і свердловини, які можуть бути використані при розробці родовищ та в інших цілях, і ліквідувати у встановленому порядку виробки і свердловини, які не підлягають подальшому використанню;

- зберігати геологічну і виконавчо-технічну документацію, зразки гірських порід і руд, дублікатів проб корисних копалин, які можуть бути використані при подальшому вивченні надр;

- дотримуватися протипожежної безпеки на родовищі та нести за неї персональну відповідальність;

- зупинити проведення на наданій йому в користування ділянці робіт, передбачених Дозволом, після зупинення дії Дозволу або анулювання Дозволу;

- у разі зупинення дії Дозволу проводити на ділянці надр роботи, пов'язані із запобіганням виникнення аварійної ситуації або усунення її наслідків.

5.4. При ліквідації робіт по видобуванню корисних копалин Надрокористувач зобов'язаний:

- провести та здійснити фінансування ліквідаційних робіт відповідно до Проекту робіт;

- у випадку повної або часткової ліквідації чи консервації гірничодобувного об'єкта гірничі виробки привести у стан, який гарантує безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, а в разі консервації - зберегти родовища та гірничих виробок на весь період консервації;

- здійснювати за погодженням з органами державного гірничого нагляду та іншими заінтересованими органами у порядку, встановленому Державною службою гірничого нагляду та промислової безпеки України ліквідацію і консервацію гірничодобувних об'єктів або їх ділянок;

- за свій рахунок фінансувати усі ліквідаційні роботи.

5.5. При виконанні робіт відповідно до Дозволу та умов цієї Угоди Надрокористувач має право укладати договори з підрядними організаціями.

Надрокористувач несе відповідальність за дотриманням підрядником умов користування надрами відповідно до вимог чинного законодавства.

6. Контроль за виконанням умов користування надрами та положень цієї Угоди

6.1. Контроль за виконанням умов користування надрами відповідно до діючого законодавства та положень цієї Угоди, здійснюється незалежно кожною із Сторін.

6.2. Надрокористувач при проведенні робіт здійснює різні види виробничого контролю, а також здійснює контроль за виконанням та якістю робіт, які проводить підрядник.

6.3. Держгеонадра проводить заходи державного геологічного контролю за виконанням умов користування надрами та положень цієї Угоди в межах повноважень відповідно до діючого законодавства.

6.4. Держгеонадра безпосередньо або за поданням органів державного гірничого та санітарно-епідеміологічного нагляду, державного геологічного і екологічного контролю, органів місцевого самоврядування, органів державної податкової служби у разі порушення Надрокористувачем умов користування надрами має право:

- зупинити дію Дозволу у випадках передбачених пунктом 22 Порядку;

- припинити право користування надрами шляхом прийняття наказу про анулювання Дозволу у випадках передбачених пунктом 23 Порядку;

- зупинити та припинити право користування надрами шляхом прийняття наказу про анулювання Дозволу в інших випадках, передбачених законодавством.

6.5. Дія Дозволу поновлюється Держгеонадрами за умови:

- усунення Надрокористувачем причин, що призвели до зупинення дії Дозволу;

- надання Надрокористувачем позитивного висновку спеціалізованим державним геологічним підприємством, установою, організацією, що належить до сфери управління Держгеонадр, за результатами проведення державної експертизи звітів щодо геологічних матеріалів;

- сплати сум фінансових санкції, застосованих у зв'язку із зупиненням дії Дозволу.

6.6. Надрокористувач має право оскаржити в судовому порядку накази Держгеонадр про зупинення та припинення права користування шляхом анулювання Дозволу.

6.7. Держгеонадра продовжує строк дії Дозволу за умови надання Надрокористувачем позитивного висновку спеціалізованого державного геологічного підприємства, установи, організації, що належать до сфери управління Держгеонадр, за результатами проведення державної експертизи звітів щодо геологічних матеріалів.

7. Інформування Сторін. Щорічна звітність

7.1. Надрокористувач зобов'язаний щороку подавати до Держгеонадр інформацію щодо стану виконання Програми робіт за формою згідно з законодавством та надавати відповідні пояснення з питань, що входять до компетенції Держгеонадр.

7.2. Держгеонадра зобов'язана своєчасно інформувати Надрокористувача з питань, які віднесені до його компетенції і виникають стосовно виконання умов Дозволу та положень цієї Угоди.

8. Конфіденційність

8.1. Уся інформація, отримана чи придбана Сторонами в процесі виконання робіт, є конфіденційною. Порядок і умови користування інформацією, установлюється власником інформації відповідно до чинного законодавства.

8.2. Вимоги конфіденційності, передбачені статтею 8.1. цієї Угоди, залишаються в силі після припинення строку дії цієї Угоди, якщо інше не передбачено чинним законодавством.

9. Обставини непереборної сили

9.1. Невиконання або неналежне виконання зобов'язань за цією Угодою є виправданим і не спричиняє відповідальності у тому разі, якщо таке невиконання чи неналежне виконання викликані обставинами непереборної сили (надзвичайна або невідворотна за даних умов непереборна подія, випадок).

9.2. Обставинами непереборної сили вважаються такі події: війна, воєнні дії, повстання, мобілізація, страйк, епідемія, пожежа, вибухи, природні катастрофи та інші події, що не залежать від волі Сторін.

9.3. У разі виникнення обставин непереборної сили Сторона, для якої виникли такі обставини, зобов'язана протягом 7 (семи) днів з моменту їхнього виникнення, повідомити іншу Сторону про такі обставини та надати документи, що підтверджують їх настання. У випадку невчасного повідомлення Сторона, для якої виникли форс-мажорні обставини, позбавляється права посилається на їх дію.

9.4. Після повідомлення про виникнення обставин непереборної сили Сторони, у найкоротший термін, зобов'язані провести зустріч із метою прийняття спільного рішення щодо подальшого виконання умов цієї Угоди.

10. Використання українського потенціалу

10.1. У процесі надрокористування на ділянці надр, Надрокористувач використовуватиме переважно українські товари і послуги тією мірою, у якій їх ціни та якість, порівняно зі світовими цінами та якістю, будуть технічно, технологічно й економічно доцільними, та не призводитимуть до зниження рівня виробництва та екологічної безпеки.

11. Набуття чинності, зміни, розірвання та припинення Угоди

11.1. Ця Угода набирає чинності з дня реєстрації Дозволу та припиняє свою дію з моменту припинення права користування надрами шляхом анулювання Дозволу або закінчення строку дії Дозволу.

11.2. Строк дії цієї Угоди автоматично зупиняється або поновлюється у випадку зупинення або поновлення строку дії Дозволу.

11.3. У разі продовження строку дії Дозволу Сторони вносять зміни до Програми робіт та до цієї Угоди.

11.4. Внесення змін до цієї Угоди здійснюється за взаємною згодою Сторін шляхом укладання додаткових угод до цієї Угоди, які підписуються уповноваженими особами Сторін і засвідчуються печатками.

11.5. Одностороння відмова від виконання умов цієї Угоди повністю або частково не допускається. Право односторонньої відмови від цієї Угоди надається Держгеонадрам у випадку припинення права користування надрами шляхом анулювання Дозволу.

11.6. Ця Угода складена українською мовою у двох примірниках, по одному для кожної зі Сторін, які мають однакову юридичну силу.

12. Додатки до Угоди

12.1. Невід'ємною частиною цієї Угоди є:

- Додаток 1 - Характеристика ділянки надр;
- Додаток 2 – Програма робіт з створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо) видобування корисних копалин.

* Додатки подаються до Держгеонадра у двох примірниках, оформлюються Надрокористувачем відповідно до примірних форм, засвідчуються підписом уповноваженої особи та печаткою заявника Надрокористувача.

13. Юридичні адреси та реквізити Сторін

**Державна служба
геології та надр України**

03680, м. Київ,
вул. Ежена Потьє, 16
Ідентифікаційний номер 37536031
тел. (044) 456-41-32

_____/_____/_____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)
(підпис)
МП

Надрокористувач

повне найменування: _____

юридична адреса: _____

Ідентифікаційний номер _____
тел. _____

_____/_____/_____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)
(підпис)
МП

Додаток 1
до Угоди про умови
користування надрами з створення геологічних територій та
об'єктів, що мають важливе наукове,
культурне, санітарно-оздоровче значення
(наукові полігони, геологічні заповідники, заказники,
пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо)
від «__» _____ 20__ № ____

Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А ділянки надр

1. Загальні відомості про ділянку надр:
- місце розташування родовища, прив'язка.
2. Географічні координати кутових точок та площа ділянки надр;
3. Геологічна характеристика об'єкта надрокористування.

Надрокористувач

(посада уповноваженої особи, ім'я,
по батькові, прізвище) (підпис, печатка)

Додаток 2
до Угоди про умови
користування надрами з створення геологічних територій та
об'єктів, що мають важливе наукове,
культурне, санітарно-оздоровче значення
(наукові полігони, геологічні заповідники, заказники,
пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо)
від «__» _____ 20__ № __

ПРИМІРНА ПРОГРАМА РОБІТ
з створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе
наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони,
геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні,
оздоровчі заклади тощо)

(назва ділянки надр)

№ п/п	Види робіт та витрат	Строк Виконання	Вартість тис. грн.
1	Отримання спеціального дозволу на користування надрами		
2	Укладення договору про здійснення моніторингу та наукового супроводження виконання особливих умов Дозволу та Угоди про умови користування надрами		
3	Складання проектно-кошторисної документації		
4	Виконання плану розвитку геологічної території (об'єкта) та програм облаштування території та охорони довкілля		

Держгеонадра

Надрокористувач

(ім'я, по батькові, прізвище)

(ім'я, по батькові, прізвище)

(підпис)

(підпис)

МП МП

Геологічна експертиза – це проведення спеціалістами у галузі геології аналізу документів та матеріалів, у яких відображені геологічні та техніко-економічні показники проведеної надрокористувачем діяльності щодо використання ділянки надр, наданої згідно зі Спеціальним дозволом на

користування надрами; визначення достовірності та обґрунтованості цих показників; а також встановлення економічної ефективності промислового освоєння ділянки надр.

Геологічна експертиза проводиться у відповідності до пункту 9 Положення про Державну службу геології та надр України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 391, пункту 27 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615 та визначає основні організаційні та методичні засади, а також порядок та умови проведення спеціалізованими підприємствами геологічної експертизи щодо дотримання умов користування надрами та відповідних геологічних матеріалів, включаючи континентальний шельф України, з метою ефективного та раціонального використання надр.

Геологічна експертиза здійснюється спеціалізованими підприємствами, господарськими товариствами, установами, організаціями (далі – Спеціалізовані підприємства), акредитованими з цією метою Держгеонадрами, а саме: - Публічним акціонерним товариством «Національна акціонерна компанія «Надра України»; - Державним геологічним підприємством «Державна комісія з експертизи геологічних проектів та кошторисів «Геоекспертиза»; - Державною комісією України по запасах корисних копалин; - Казенним підприємством «Кіровгеологія»; - Причорноморським державним регіональним геологічним підприємством.

Проведення спеціалізованими підприємствами геологічної експертизи здійснюється відповідно до норм законодавства у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр з метою встановлення раціонального комплексного використання державного фонду надр на основі оцінки інформації про прогностичні та перспективні ресурси, попередньо оцінені та розвідані запаси корисних копалин, інші чинники стану ресурсів надр, що обумовлюють їх цінність або небезпеку, визначення раціональних умов для встановлення меж ділянок надр, що надаються у користування і визначення плати за користування ділянками надр, що надаються у користування.

Геологічна експертиза ґрунтується на принципах:

- достовірності й повноти інформації, документів та матеріалів, що подаються надрокористувачами для проведення геологічної експертизи;
- наукової та методичної обґрунтованості й об'єктивності висновків геологічної експертизи;
- незалежності експертів геологічної експертизи при здійсненні ними своїх повноважень;
- добровільності проведення геологічної експертизи на умовах, укладених договорів з надрокористувачами.

Об'єктами геологічної експертизи є:

- Матеріали початкової геолого-економічної оцінки ділянки надр, які обґрунтовують оцінку прогностичних ресурсів ділянок надр, переданих надрокористувачеві для здійснення геологічного вивчення, пошуково-

оцінювальних робіт і розвідки родовищ корисних копалин, що заявлена на отримання спеціального дозволу на користування надрами для геологічного вивчення (у тому числі дослідно-промислової розробки).

- Матеріали попередньої геолого-економічної оцінки ділянки надр, які обґрунтовують попередньо оцінені запаси, що заявлена на отримання спеціального дозволу на користування надрами для геологічного вивчення (у тому числі дослідно-промислової розробки).

- Матеріали, що обґрунтовують правильність визначення надкористувачем розміру обов'язкових платежів за користування надрами. Геологічні звіти й картографічні матеріали за результатами науково-дослідних, геолого-зйомочних, пошуково-оцінювальних робіт, геофізичних, гідрогеологічних досліджень, здійснюваних у рамках державних і регіональних програм геологічного вивчення надр за рахунок бюджетних коштів різних рівнів, а також власних коштів надкористувачів.

- Передпроектна документація, пов'язана з геологічним вивченням надр.

- Програми, проекти угод про розподіл продукції й інші матеріали з погляду повноти й комплексності добування корисних копалин, їхнього раціонального використання й охорони надр.

- Проекти на проведення геологічного вивчення надр, фінансовані за рахунок відрахувань на відтворення мінерально-сировинної бази, що в них.

- Наявності матеріалів геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин.

- Своєчасності і правильності державної реєстрації робіт по геологічному вивченню та використанню надр.

- Дотримання підприємствами, їх об'єднаннями, установами та організаціями нормативів, стандартів та інших вимог щодо геологічного вивчення та використання надр.

- Відповідності геологорозвідувальних робіт і наукових досліджень державним контрактам і замовленням, а також проектам з проведення таких робіт.

- Повноти вивчення геологічної будови надр, гірничо-технічних, гідрогеологічних, інженерно-геологічних, геолого-екологічних та інших умов родовищ корисних копалин.

- Використання технічних засобів і методів ведення робіт по геологічному вивченню та використанню надр, що включають невикористані втрати корисних копалин і погіршення їх якості.

- Виконання рішень Державної комісії по запасах корисних копалин України.

- Виконання термінів затвердження запасів родовищ ДКЗ України та затвердження показників розробки ЦКР.

- Дотримання надкористувачем умов спеціальних дозволів на користування надрами на введення родовища або окремого покладу корисних копалин в розробку.

- Дотримання під час дослідної експлуатації родовищ корисних копалин

технологій, які б забезпечували необхідне їх вивчення, не знижуючи при цьому їх цінність.

- Збереження розвідувальних гірничих виробок і свердловин для розробки родовищ корисних копалин, а також геологічної документації, зразків порід, дублікатів проб, що можуть бути використані при подальшому вивченні надр.

- Виконання заходів по охороні навколишнього середовища та охороні надр.

Під час проведення геологічної експертизи в обов'язковому порядку здійснюється розгляд питань щодо геологічного вивчення або використання надр.

Геологічна експертиза проводиться за зверненням суб'єкта господарювання на підставі договору між спеціалізованим підприємством (Виконавець) та надрокористувачем (Замовник), який укладається відповідно до вимог законодавства.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про газ (метан) вугільних родовищ

Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 7 жовтня 2010 року N 2592-VI,
від 7 липня 2011 року N 3610-VI

(витяг)

(У тексті Закону слова "Національна комісія регулювання електроенергетики України" в усіх відмінках замінено словами "національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики" у відповідному відмінку згідно із Законом України від 7 липня 2011 року N 3610-VI)

Цей Закон визначає правові, економічні, екологічні та організаційні засади діяльності у сфері геологічного вивчення газу (метану) вугільних родовищ, у тому числі дослідно-промислової розробки, видобування і вилучення його під час дегазації та подальшого використання як матеріального та/або енергетичного ресурсу.

Стаття 13. Особливості надання спеціальних дозволів на геологічне вивчення та видобування газу (метану) вугільних родовищ

Особливості надання спеціальних дозволів на здійснення господарської діяльності з геологічного вивчення запасів газу (метану), його видобування на шахтах, що готуються до експлуатації, та вугільних родовищах, промислова розробка яких не здійснювалася, незалежно від їх подальшого використання, а також на відпрацьованих вугільних родовищах визначаються відповідно до цього Закону.

Спеціальний дозвіл на геологічне вивчення та видобування газу (метану) вугільних родовищ надається центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр відповідно до закону за погодженням з центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики у вугільній галузі. У межах ділянки, яка не збігається з межами гірничого відводу діючих шахт, а також для шахт, що готуються до експлуатації, та відпрацьованих вугільних

родовищ спеціальний дозвіл на геологічне вивчення та видобування газу (метану) вугільних родовищ надається центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр відповідно до закону без погодження з центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики у вугільній галузі. Спеціальний дозвіл на геологічне вивчення та видобування газу (метану) вугільних родовищ, промислова розробка яких не здійснювалася незалежно від їх подальшого використання, а також для відпрацьованих вугільних родовищ надається на строк не більш як на 20 років.

Видобування газу (метану) вугільних родовищ в межах гірничих відводів діючих гірничих підприємств, а також геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислова розробка, промислова розробка вугільного родовища з метою вилучення з нього газу (метану) здійснюється за окремим спеціальним дозволом, який надається центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр:

власникові спеціального дозволу на промислову розробку вугільного родовища (надрокористувачу) в межах відповідного гірничого відводу. Цей спеціальний дозвіл є невід'ємною частиною основного спеціального дозволу на промислову розробку вугільного родовища (надрокористувача) в межах відповідного гірничого відводу та видається на строк дії основного спеціального дозволу;

іншому суб'єкту господарювання-заявнику в межах гірничих відводів діючих шахт лише за наявності письмової згоди надрокористувача.

Діяльність з видобування газу (метану) вугільних родовищ у межах гірничих відводів діючих гірничих підприємств, у спеціальних дозволах на користування надрами яких на час набрання чинності цим Законом зазначено право гірничих підприємств здійснювати видобування газу (метану) як супутньої корисної копалини, протягом строку дії відповідного спеціального дозволу здійснюється такими гірничими підприємствами без додаткового отримання окремого спеціального дозволу на видобування газу (метану) вугільних родовищ.

Спеціальний дозвіл на геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислову розробку, промислову розробку вугільного родовища з метою вилучення з нього газу (метану), на видобування газу (метану) вугільних родовищ в межах гірничих відводів діючих шахт видається суб'єкту господарювання-заявнику лише за наявності письмової згоди надрокористувача, який здійснює експлуатацію зазначених шахт та вугільних родовищ для видобування вугілля. У разі згоди такого надрокористувача на видачу спеціального дозволу на геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислову розробку, промислову розробку вугільного родовища з метою вилучення з нього газу (метану), на видобування газу (метану) вугільних родовищ в межах гірничих відводів діючих шахт іншому суб'єкту господарювання-заявнику, такий надрокористувач у відповіді на пропозицію цього суб'єкта господарювання-заявника щодо видобування газу (метану) вугільних родовищ у межах гірничих відводів діючих шахт зобов'язаний

зазначити технічні умови видобування газу (метану) вугільних родовищ та строки такого видобування. Відповідь на пропозицію суб'єкта господарювання-заявника надрокористувач зобов'язаний надати протягом тридцяти календарних днів з дня її отримання.

У разі надання іншому суб'єкту господарювання спеціального дозволу на геологічне вивчення та видобування газу (метану) вугільних родовищ в межах відповідного гірничого відводу надрокористувач та такий суб'єкт господарювання укладають цивільно-правову угоду про узгодження господарської діяльності та зокрема про відповідальність сторін під час здійснення господарської діяльності гірничовидобувними підприємствами.

Технічні умови, визначені надрокористувачем відповідно до частини п'ятої цієї статті, є істотними умовами такої угоди. Угода підлягає державній реєстрації центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр не пізніше двох тижнів з дня її подання.

Надрокористувач може залучати спеціалізовані організації для виконання робіт з видобування газу (метану) вугільних родовищ за наявності у них відповідних дозволів, передбачених законодавством.

Спеціальний дозвіл на геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислому розробку, та видобування газу (метану) вугільних родовищ анулюється у випадках, якщо:

протягом одного року з дня його отримання діяльність, передбачена дозволом, не була розпочата;

якщо протягом двох років з дня його отримання не розпочато промислове видобування газу (метану) вугільних родовищ.

Спеціальний дозвіл на геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислому розробку, та видобування газу (метану) на вільних ділянках вугільних родовищ надається суб'єкту господарювання-заявнику за результатами аукціону, який починається з нульової початкової ціни.

Суб'єкт господарювання, що здійснив за власні кошти геологічне вивчення надр з метою виявлення запасів газу (метану) вугільних родовищ, має право на отримання спеціального дозволу на видобування газу (метану) вугільних родовищ поза конкурсом.

Оформлення земельних відводів для розміщення обладнання з метою буріння свердловин з вилучення газу (метану) вугільних родовищ проводиться за спрощеною процедурою в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Після закінчення (припинення) діяльності підприємства з геологічного вивчення газу (метану) вугільних родовищ та/або його видобування надрокористувач подає Державній комісії України по запасах корисних копалин матеріали, необхідні для переоцінки залишкових запасів газу (метану) вугільних родовищ, здійснює ліквідацію, консервацію або передачу

(продаж) дегазаційних і технічних свердловин для подальшого використання та обслуговування підприємствам, які мають таке право відповідно до законодавства.⁴⁶

⁴⁶ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2009, № 46 (30.06.2009), ст. 1544

РОЗДІЛ 6. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ТА ОБЛІКУ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Стаття 39. Державна реєстрація та облік робіт по геологічному вивченню надр, геологічна інформація

Роботи по геологічному вивченню надр підлягають обов'язковій державній реєстрації та обліку з метою узагальнення і максимального використання результатів вивчення надр, а також запобігання дублюванню зазначених робіт.

Державна реєстрація та облік робіт по геологічному вивченню надр провадяться Державним інформаційним геологічним фондом України.

Умови розпорядження геологічною інформацією, в тому числі і тією, що підлягає обов'язковій передачі до Державного інформаційного геологічного фонду України, визначаються Положенням про порядок розпорядження геологічною інформацією, що розробляється на основі цього Кодексу, законодавства про науково-технічну інформацію і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Про затвердження Інструкції про порядок державної реєстрації та обліку робіт з геологічного вивчення надр

**Наказ Комітету України з питань геології і використання надр
(Геолком України)
від 15 лютого 2000 року N 17**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 квітня 2000 р. за N
229/4450**

На виконання статті 39 Кодексу України про надра **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію про порядок державної реєстрації та обліку робіт з геологічного вивчення надр, що додається.
2. Визнати такою, що не застосовується на території України, Інструкцію з державної реєстрації робіт з геологічного вивчення надр, затверджену Міністерством геології СРСР 15 січня 1986 року.
3. Начальнику Головного геологічного управління Калініну В. І. забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Голови Ткача І. В.

Голова Комітету

С. В. Гошовський

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Комітету України з питань геології і
використання надр від 15 лютого 2000
р. N 17
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 17 квітня 2000 р. за N
229/4450

**ІНСТРУКЦІЯ про порядок державної реєстрації та обліку робіт з
геологічного вивчення надр**

Інструкція розроблена відповідно до статті 39 Кодексу України про надра і визначає порядок державної реєстрації та обліку робіт з геологічного вивчення надр.

Роботи з геологічного вивчення надр (далі - РГВН) підлягають обов'язковій державній реєстрації з метою запобігання їх дублюванню при подальшому вивченні геологічної будови надр, виявленні та оцінці запасів і якості корисних копалин, дослідженні екологічного стану геологічного середовища, з'ясуванні гірничотехнічних, гідрогеологічних та інших умов розробки родовищ корисних копалин і використання надр для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Державна реєстрація робіт з геологічного вивчення надр - це офіційне свідчення про доцільність здійснення певних видів і обсягів робіт, які спрямовані на збільшення повноти геологічної, гідрогеологічної, інженерно-геологічної, геофізичної, еколого-геологічної та геохімічної вивченості надр.

Інструкція обов'язкова для виконання підприємствами, установами, організаціями, громадянами України, а також іноземними юридичними особами і громадянами (надрокористувачами), які мають намір провадити роботи з геологічного вивчення надр у межах території України, її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Державну реєстрацію та облік робіт з геологічного вивчення надр здійснює Державний інформаційний геологічний фонд України "Геоінформ" (далі - Геоінформ) відповідно до вимог цієї Інструкції.

1.2. Роботи з геологічного вивчення надр обов'язково реєструються до початку їх проведення і підлягають перереєстрації, якщо сталися зміни даних, за якими вони початково зареєстровані.

1.3. Якщо після реєстрації РГВН відбулися зміни її найменування, цільового завдання, площі чи району робіт, а також назва виконавця робіт, то вона у 15-денний термін подається надрокористувачем на перереєстрацію.

Перереєстрована робота отримує новий реєстраційний номер.

Остання перереєстрація РГВН може провадитись не пізніше ніж за три місяці до завершення робіт.

1.4. РГВН на перереєстрацію не подається при зміні обсягів фінансування чи терміну виконання зі збереженням попереднього цільового завдання і площі робіт.

У випадку тимчасового або остаточного зупинення РГВН, а також зміни строку проведення робіт, надрокористувач зобов'язаний повідомити листом про це Геоінформ упродовж 15 днів від дати прийняття відповідного рішення.

1.5. Рішення про державну реєстрацію (перереєстрацію) РГВН або про відмову у її реєстрації приймається Геоінформом протягом 15 календарних діб від дня отримання від надрокористувача разом з супровідним листом повного комплексу реєстраційних документів:

- переліку(-ів) РГВН (за формою N 3-гр);
- картограми(-м) з контурами площ чи району проведення РГВН.

1.6. Реєстрації підлягають такі види РГВН:

- регіональні геолого-геофізичні роботи масштабу 1:500000, 1:1000000 та меншого, в тому числі космо- і аерофотогеологічне картування в комплексі з загальними геохімічними дослідженнями; глибинне сейсмічне зондування на опорних профілях, буріння надглибоких свердловин;

- регіональні геофізичні, геологознімальні, геолого-гідрогеологічні, гідрогеологічні, інженерно-геологічні, геохімічні, еколого-геологічні роботи масштабу 1:200000 та більше, а також гравіметричні роботи;

- геологорозвідувальні роботи на тверді корисні копалини, у тому числі: геологознімальні роботи масштабу 1:50000 (1:25000) з загальними пошуками і випереджаючими підготовчими дослідженнями, пошукові та пошуково-оцінювальні роботи, попередня і детальна розвідка, дорозвідка родовищ, що розробляються, і тих, що не освоєні промисловістю; перерахування запасів раніше розвіданих родовищ;

- геологорозвідувальні роботи на нафту й газ, у тому числі регіональні геолого-геофізичні дослідження; виявлення і підготовка площ геолого-геофізичними методами; структурне, опорне і параметричне буріння; пошуки і розвідка родовищ; підрахування запасів нафти й газу;

- гідрогеологічне, інженерно-геологічне і комплексне гідрогеологічне та інженерно-геологічне знімання масштабу 1:200000 (1:100000), 1:50000 та більше, у тому числі - спеціалізоване для меліорації земель;

- геологорозвідувальні роботи на підземні води (прісні, мінеральні, термальні, промислові); пошукові та пошуково-оцінювальні роботи, попередня і детальна розвідка; дорозвідка родовищ, що експлуатуються, і тих, що господарськи не використовуються; перерахунок запасів раніше розвіданих родовищ підземних вод;

- буріння експлуатаційних на воду та спостережних свердловин у разі використання підземних вод;

- ліквідаційний тампонаж свердловин будь-якого призначення;

- інженерно-геологічні роботи для промислового та цивільного будівництва в містах і селищах міського типу на площах понад 15 км² і поза їх межами на площах більше 1 км²; ті самі роботи, що виконуються в межах континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони - незалежно від розміру площі робіт;

- інженерно-геологічні роботи для схем і проектів меліоративних систем площею 100 км² і більше;

- інженерно-геологічні роботи для будівництва залізничних і шосейних доріг, газо- і нафтопроводів, водоводів і магістральних каналів, повітряних ліній електропередач напругою понад 35 кВ, протяжність яких перевищує 50 км, а також для будівництва метрополітенів, транспортних тунелів (поза межами міст), гребель, мостів протяжністю 100 м і більше; ті самі роботи, що виконуються в межах континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони незалежно від площі об'єктів;

- пошуки і розвідка геологічних структур, придатних для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, а також - для поховання відходів виробництва, шкідливих речовин та скидання стічних вод;
- комплексні еколого-геологічні дослідження та картування забруднених територій масштабу 1:200000 (1:100000), 1:50000 та більше;
- радіогеологічні дослідження та картування;
- вивчення режиму та якості підземних вод з оцінкою їх ресурсів та техногенного впливу на стан підземних вод;
- ведення державного водного кадастру (розділ "Підземні води");
- вивчення, режимні спостереження і прогнозування розвитку небезпечних екзогенних і ендегенних процесів (зсуви, селі, карст, суфозія, абразія, підтоплення промислових зон та міських споруд, землетруси);
- ведення аерокосмічного моніторингу та постійних моделей геологічного середовища;
- створення і функціонування блоку "Геологічне середовище" державної системи моніторингу довкілля;
- науково-дослідні, тематичні та дослідно-методичні роботи з розвитку і вдосконалення методів, методик, технологій геологічного вивчення надр, у тому числі із застосуванням комп'ютерних засобів для обробки геологічної інформації, інформаційних технологій і комп'ютерних мереж;
- складання оглядів геологічної, гідрогеологічної, інженерно-геологічної, геофізичної, еколого-геологічної та інших видів вивченості; складання геолого-економічних оглядів;
- складання авторських оригіналів зведених карт геологічного (геофізичного, геохімічного, гідрогеологічного, інженерно-геологічного, еколого-геологічного тощо) змісту і пояснювальних записок до них;
- дослідно-промислова розробка родовищ корисних копалин;
- вивчення технології видобутку мінеральної сировини на стадії розробки промислової схеми; розроблення кондицій мінеральної сировини; геолого-економічна оцінка родовищ корисних копалин і комплексності їх освоєння;
- спеціальні геологічні роботи, які проводяться за особливим переліком.

1.7. Роботи, які не підлягають реєстрації:

- експлуатаційна розвідка;
- топографо-геодезичні, у тому числі ті, що забезпечують роботи з геологічного вивчення надр;
- гравіметричні, що виконуються в підземних гірничих виробках;
- науково-дослідні, тематичні, дослідно-конструкторські та дослідно-методичні - щодо створення, вдосконалення апаратури й устаткування для геологічного вивчення надр, технічного оснащення інформаційних технологій і систем;
- зі створення і ведення нормативної бази управління, у тому числі - зі стандартизації, сертифікації, ліцензування тощо в галузі геологічного вивчення, охорони та використання надр;

- з ведення державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин та ведення державного балансу запасів корисних копалин;
- з формування державного фонду родовищ корисних копалин та державного фонду надр;
- зі складання видавничих оригіналів і видання карт (з пояснювальними записками), а також монографій, збірників, оглядів, бюлетенів, посібників, довідників будь-якого змісту;
- з нормування праці, складання технологічних та посадових інструкцій;
- з проектування, організації та проведення робіт з геологічного вивчення надр;
- зі створення та функціонування геологічних виставок, музеїв та бібліотек.

1.8. Геоінформ надає надрокористувачам консультації з питань підготовки і оформлення реєстраційних документів, за достовірність відомостей у яких відповідає виконавець РГВН.

1.9. Звіти з завершених РГВН, які зареєстровано Геоінформом, повинні мати на титульному аркуші звіту державний реєстраційний номер РГВН, а геологічні результати, викладені у цих звітах, повинні відповідати вихідним даним, за якими зареєстровано (перереєстровано) РГВН.

1.10. Спори, що виникають між Геоінформом і надрокористувачем з приводу державної реєстрації, перереєстрації чи відмови у реєстрації РГВН, вирішуються Геолкомом України, відповідно до наданих йому повноважень та судом.

2. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ І ПОДАННЯ РЕЄСТРАЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ

2.1. Основним документом, за яким реєструються чи перереєстровуються РГВН, є Перелік робіт з геологічного вивчення надр (далі - Перелік РГВН), що складається за формою N 3-гр (додаток 1) лише на роботи, указані в пункті 1.6 цієї Інструкції, за такими напрямками і корисними копалинами:

- пошукові та розвідувальні роботи:*
 - на чорні метали;
 - на кольорові, рідкісні, рідкісноземельні, радіоактивні метали та розсіяні елементи;
 - на дорогоцінні метали і алмази;
 - на вугілля, горючі сланці й торф;
 - на нафту і природний газ;
 - на неметалічні корисні копалини;
- регіональні геологознімальні та геофізичні роботи;*
- гідрологічні та інженерно-геологічні роботи;*
- еколого-геологічні роботи;*
- науково-дослідні, тематичні та дослідно-методичні роботи;*
- спеціальні роботи, роботи на континентальному шельфі і виключній (морській) економічній зоні, роботи з прогнозу землетрусів.*

2.2. Для геологічних, гідрогеологічних, інженерно-геологічних (в тому числі тих, що провадяться з метою меліорації), еколого-геологічних робіт обов'язково наводяться масштаб знімання, номенклатура планшетів масштабу 1:100000, географічні координати і величина площі робіт у квадратних кілометрах, а для лінійних об'єктів - протяжність у кілометрах. Якщо контур району робіт охоплює неповні трапеції масштабу 1:100000, то вказується номенклатура планшетів більш крупного масштабу (до 1:25000).

2.3. Для геофізичних площових і профільних робіт вказується номенклатура планшетів площі досліджень масштабу 1:100000 (або, як у вищезазначеному випадку, номенклатура планшетів до масштабу 1:25000), масштаб знімання, географічні координати і величина площі в квадратних кілометрах (чи протяжність профілів у кілометрах).

2.4. Для гравіметричних робіт, якщо такі входять у геолого-геофізичний комплекс, вказуються початок і завершення власне гравіметричних робіт, а не всього комплексу, та асигнування, які передбачаються лише на проведення гравіметричних робіт, а не загальна вартість комплексних геолого-геофізичних досліджень.

2.5. Переліки й картограми робіт з геологічного вивчення надр (крім гравіметричних) подаються до Геоінформу у трьох примірниках окремо для кожного джерела фінансування.

Картограми масштабу 1:1000000 (з потрібною для прив'язування РГВН топографічною ситуацією) подаються із контурами площ робіт та їх номерами, які відповідають порядковим номерам робіт у відповідному Переліку РГВН. На роботи, що проводяться на великих чи незначних площах, припустиме подання картограм відповідно до масштабів - 1:250000 й 1:100000. Картограми складаються на всі види робіт, за винятком науково-дослідних, тематичних, дослідно-методичних; робіт з попередньої та детальної розвідки родовищ, інженерно-геологічних робіт для будівництва в містах і селищах міського типу.

2.6. Переліки та картограми гравіметричних робіт, включаючи науково-дослідні, тематичні та дослідно-методичні, пов'язані з проведенням аналізу, узагальнення та інтерпретації гравіметричних матеріалів, незалежно від того, чи є вони самостійними роботами, чи входять до комплексу геолого-геофізичних досліджень, складаються за джерелами фінансування і подаються у чотирьох примірниках окремо:

- на гравіметричні роботи у масштабах 1:100000 і менше;
- на роботи зі складання гравіметричних карт усіх масштабів;
- на гравіметричні роботи у масштабах 1:50000 і більше;

- на науково-дослідні, тематичні та дослідно-методичні роботи з аналізу, узагальнення та інтерпретації гравіметричних матеріалів.

2.7. Картограми гравіметричних РГВН складаються на вкопіюваннях з бланкової карти масштабу 1:1000000 з розбиттям на трапеції масштабу 1:100000 і зазначенням міжнародної номенклатури листів.

На вказану топооснову чорною тушшю наносяться контури площ гравіметричних робіт (профілі, маршрути), пронумеровані відповідно до певного Переліку РГВН.

У разі відсутності у виконавця топооснови потрібного масштабу на четвертий примірник основної картограми наносяться контури площ відповідного масштабу гравіметричних робіт. Контури площ позначаються арабськими цифрами 1, 2, 3, 4, які відповідають масштабам 1:200000; 1:100000; 1:50000; 1:25000. Цифри проставляються через крапку після номера роботи.

2.8. Переліки і картограми гравіметричних РГВН з супровідним листом подаються виконавцем до територіального геофізичного підприємства Геолкому України, яке у 10-денний термін розглядає реєстраційні документи, остаточно визначає можливість державної реєстрації робіт, завіряє їх підписом керівника і печаткою (на третьому примірнику Переліку РГВН) і направляє три примірники документів на реєстрацію до Геоінформу.

3. ПОРЯДОК РЕЄСТРАЦІЇ ТА ОБЛІКУ РОБІТ З ГЕОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ НАДР

3.1. За отриманням від виконавця Переліку РГВН та картограм Геоінформ зобов'язаний зафіксувати на супровідному листі дату їх надходження, а далі:

- перевірити правильність оформлення поданих документів;
- встановити за реєстраційними документами РГВН минулих років й картографами геологічної, геофізичної, гідрогеологічної та інших видів вивченості відсутність дублювання поданих робіт.

3.2. Правильно оформлені реєстраційні документи вносяться за датою їх надходження до Реєстру переліків робіт з геологічного вивчення надр, поданих у поточному році (додаток 2), який відкривається на кожний календарний рік окремо.

Для реєстрації переліків гравіметричних робіт ведеться спеціальний реєстр з позначкою Г, а з позначкою М - для переліків робіт, що провадяться на континентальному шельфі та у виключній (морській) економічній зоні.

3.3. На прийнятих для подальшого розгляду Переліках РГВН під реквізитом "Форма N 3-гр" та у верхньому правому куті відповідних картограм ставиться відтиск штампа такого зразка:

ГЕОІНФОРМ. Реєстровий N Підпис Дата
--

Відтиск штампа заповнюється особою, що відповідає за прийняття реєстраційних документів.

Реєстровий номер проставляється за порядком запису Переліку РГВН у відповідному Реєстрі.

3.4. У випадку неправильного оформлення поданих документів або неможливості встановлення за ними доцільності проведення робіт Геоінформ повинен повернути їх виконавцю на доопрацювання.

У разі: виявлення дублювання поданих РГВН такими, що вже зареєстровані, а також проведення робіт на корисні копалини місцевого значення, перелік яких наведено у додатку 3, поблизу від розвіданих, але не використовуваних, родовищ тих самих корисних копалин; буріння свердловин на воду за наявності раніше пробурених свердловин, що не експлуатуються зовсім або не на повну потужність; проведення робіт не за профілем діяльності виконавця або без дозволу на їх виконання Геоінформ повинен відмовити в реєстрації поданих робіт.

3.5. За відсутності підстав, указаних в пункті 3.4, Геоінформ повинен присвоїти поданим РГВН державні реєстраційні номери.

Реєстраційний номер РГВН складається з першої букви слова "Україна" (У), слідом за нею, через риску, двох останніх цифр позначення року початку проведення робіт (00, 01 ...), далі, через риску, реєстрового номера поданого Переліку РГВН за Реєстром Переліків РГВН (починаючи щороку з першого номера) і, через косу риску, порядкового номера робіт у Переліку РГВН.

3.6. Переліки РГВН, у яких міститься хоча б одна зареєстрована робота, завіряються штампом такого зразка:

ГЕОІНФОРМ Кіл. зареєстрованих робіт - Директор Дата

Відтиск штампа ставиться на останній сторінці Переліку РГВН нижче реквізиту "Керівник" і підписується директором чи його заступником.

Дата, яка проставляється у відтиску штампа, є датою реєстрації робіт за цим Переліком.

Два примірники реєстраційних документів повертаються виконавцеві разом з супровідним листом (додаток 4).

3.7. Подані виконавцями Переліки РГВН і картограми, на основі яких зареєстровані або не зареєстровані роботи, зберігаються у Геоінформі в окремих папках (швидкозшивачах), на титулі яких указується: позначення - РГВН, рік - 2000, (2001 і т. д.) та порядковий номер папки - N 01, N 02, ...

Папки, які вміщують документи щодо гравіметричних робіт та робіт на морській акваторії, мають, відповідно, позначення "РГВН(Г)" та "РГВН(М)".

Порядковий номер папки встановлюється в межах року та певного виду РГВН.

3.8. Після укладання до папки прийнятих на розгляд Переліків РГВН і картограм разом з супровідним листом виконавця у відповідному Реєстрі переліків робіт з геологічного вивчення надр (додаток 2, графа 9) указується умовне позначення папки, де зберігатимуться зазначені документи.

За прийняттям рішення щодо реєстрації, перереєстрації або відмови у

них у графі 10 Реєстру вказується вихідний номер і дата згідно з супровідним листом Геоінформу, за яким подані реєстраційні документи РГВН повертаються виконавцю.

3.9. Геоінформ проводить узагальнення результатів реєстраційних робіт за рік, формуючи Відомості про державну реєстрацію робіт з геологічного вивчення надр у 20... році (додаток 5) та Обсяги робіт з геологічного вивчення надр, зареєстрованих у 20... році (додаток 6), у яких викладаються: кількість і кошторисна вартість зареєстрованих РГВН за виконавцями, джерелами фінансування, напрямками, корисними копалинами і видами робіт, кількість відмовлень у реєстрації робіт.

3.10. Усі матеріали щодо державної реєстрації РГВН (переліки, картограми, реєстри, аналітичні таблиці, довідки тощо) зберігаються у Геоінформі безстроково.

**Начальник Головного
геологічного управління**

В. І. Калінін

Додаток 1 до пункту 2.1
Форма N 3-гр

Інструкції про порядок
державної реєстрації та обліку РГВН

Виконавець _____
(повна назва надро-

_____ користувача відповідно до Статуту) Код
ЄДРПОУ _____ Адреса та
індекс _____

**ПЕРЕЛІК робіт з геологічного вивчення надр
на _____ рік**

Вих. N _____ від _____

Джерело фінансування _____ (державний
бюджет, місцевий бюджет, власні кошти тощо)

N з/п	Державний реєстраційний номер РГВН	Напрямок (галузь), корисна копалина, вид робіт	Назва об'єкта робіт (теми)	Місцезнаходження об'єкта робіт (адміністративне положення, географічні координати, площа)	Цільове завдання (очікувані результати робіт)	Термін виконання робіт (квартал, рік)		Кошторисна вартість робіт, тис. грн.	Примітка
						початок	закінч.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Керівник

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

(Відтиск печатки виконавця)

РЕЄСТР поданих у _____ році
переліків робіт з геологічного вивчення надр

Додаток 2 до пункту 3.3
Інструкції про порядок державної
реєстрації та обліку РГВН

Реєст- ровий номер Переліку РГВН	Дата реєстрації Переліку РГВН	Роботи		Зареєстровано		Відмовлено в реєстрації		Місце зберігання реєстраційних документів (папка)	Повернення реєстраційних документів з листом (вих. N __ від _____)
		повна назва та адреса виконавця	джерело фінансу- вання	кількість робіт	вартість робіт, грн.	кількість робіт	вартість робіт, грн.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Додаток 3 до пункту 3.4
Інструкції про порядок державної
реєстрації та обліку РГВН

ПЕРЕЛІК корисних копалин місцевого значення
Сировина для хімічних меліорантів ґрунтів

Вапняк	Гіпс
Гажа (землистий гіпс)	Сапропель

Сировина для будівельного вапна та гіпсу

Ангідрит	Гіпс
Вапняк	Крейда

Сировина для бутового каменю

Андезит	Діорит
Андезито-базальт	Доломіт
Анортозит	Ліпарит
Вапняк	Мігматит
Габро	Монцоніт
Габро-діабаз	Пісковик
Габро-норит	Плагіограніт
Гнейс	Порфірит
Граніт	Ріоліт
Гранодіорит	Сієніт
Граносієніт	Туф
Дацит	Чарнокіт

Діабаз

Сировина піщано-гравійна

Галька (ріль)

Піщано-гальковий матеріал

Гравій

Ракуша

Пісок

Сировина цегельно-черепична

Алеврит

Лес

Алевроліт

Сланець

Аргіліт

Суглинок

Глина легкоплавка

Супісок

БЛАНК ГЕОІНФОРМ

Додаток 4 до пункту 3.6
Інструкції про порядок державної
реєстрації та обліку РГВН

_____ N _____

На N _____ від _____

Про державну реєстрацію
РГВН

Повна назва і адреса виконавця
РГВН

У Геоінформі розглянуто подані реєстраційні документи на роботи з геологічного вивчення надр і повідомляється.

У Переліку РГВН за реєстровим N _____:

1. Роботи, указані під порядковими N _____, ..., _____, зареєстровані відповідно під N _____, N _____, ..., N _____.

2. Роботи, указані під порядковими N _____, ..., _____, реєстрації не підлягають згідно з пунктом 1.7 Інструкції про порядок державної реєстрації та обліку РГВН.

3. Відмовлено у реєстрації робіт під порядковими номерами:

N _____: (мотиви відмови відповідно до пункту 3.4 Інструкції)

N _____: (мотиви відмови відповідно до пункту 3.4 Інструкції)

У Переліку РГВН за реєстровим N _____:

(повторюється за кількістю розглянутих Переліків РГВН)

.....

.....

До листа
додається:

1. Перелік(-и) РГВН N _____, ..., N _____ у двох
примірниках

2. Картограма(-и) РГВН N _____, ..., N _____ у двох
примірниках

Директор

_____ (ініціали, прізвище)

**ВІДОМОСТІ про державну
реєстрацію робіт з геологічного
вивчення надр**

Додаток 5 до пункту 4.3
Інструкції про порядок державної
реєстрації та обліку РГВН

у _____ році

1. Регіональні геологознімальні та геофізичні роботи

N з/п	Повна назва виконавця РГВН	Види робіт									Всього робіт	
		Геологічне знімання м-бу 1:200 000 (1:100 000)	Геологічне знімання м-бу 1:50 000 (1:25 000)	Аерофо-тогеологічне картування	Космофотогеологічне картування	Геологічне довивчення раніше знятих площ	Глибинне картування	Аерогеофізичні роботи	Наземні геофізичні роботи	Інші роботи	Зареєстровано	Не зареєстровано
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

_____ **Всього за рік**

2. Пошукові та розвідувальні роботи

N з/п	Повна назва виконавця РГВН	Групи корисних копалин							Всього робіт		
		Чорні метали	Кольорові, рідкісні, рідкісно-земельні, радіоактивні метали та розсіяні елементи	Дорогоцінні метали і алмази	Вугілля, горючі сланці, торф	Нафта, газ	Неметалеві корисні копалини		Зареєстровано	Не зареєстровано	
1	2	3	4	5	6	7	Всього	У т. ч. сировина будівельна			10

_____ **Всього за рік**

3. Гідрогеологічні роботи

N з/п	Повна назва виконавця РГВН	Види робіт									Всього робіт	
		Гідрогеологічне знімання масштабу		Гідрогеологічне знімання з метою меліорації масштабу		Гідрогеологічне знімання м-бу 1:200000 (1:100000) раніше закартованих площ	Пошукові та розвідувальні роботи і буріння експлуатаційних свердловин			Інші роботи	Зареєстровано	Не зареєстровано
		1:200000 (1:100000)	1:50000 та більше	1:200000 (1:100000)	1:50000 та більше		на прісні води (питні та технічні)	на мінеральні води	на промислові і термальні води			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

_____ **Всього за рік**

4. Інженерно-геологічні роботи

N з/п	Повна назва виконавця РГВН	Види робіт					Всього робіт	
		Інженерно-геологічне знімання м-бу 1:200000 (1:100000)	Комплексне інженерно-геологічне і гідрогеологічне знімання м-бу 1:50000 та більше	Інженерно-геологічне і комплексне знімання м-бу 1:50000 та більше з метою меліорації	Інженерно-геологічне вишукування для будівництва	Інші роботи	Зареєстровано	Не зареєстровано
1	2	3	4	5	6	7	8	9

_____ **Всього за рік**

5. Еколого-геологічні роботи

№ з/п	Повна назва виконавця РГВН	Види робіт									Всього робіт	
		Комплексні еколого-геологічні дослідження та картування забруднених територій масштабу	1:200000	1:50000	Вивчення режиму та якості й оцінка стану підземних вод	Вивчення небезпечних (екзогенних і ендогенних) геологічних процесів	Ведення аерокосмічного моніторингу геологічного середовища	Ведення екологічного моніторингу та постійних моделей геологічного середовища	Радіогеологічні дослідження та картування	Ліквідаційний тампонаж свердловин	Інші роботи	Зареєстровано
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Всього за рік												

6. Науково-дослідні, тематичні, дослідно-методичні роботи

№ з/п	Повна назва виконавця РГВН	Напрямки робіт										Всього робіт				
		дослідження, методика картування, вивчення глибинної	Чорні метали	Кольорові, рідкісні, рідкісноземельні, радіоактивні метали та розсіяні елементи	Дорогоцінні метали і алмази	Вугілля, горючі сланці, торф	Нафта, газ	Будівельна сировина	Інші неметали	Всього	3 гідрогеології	3 інженерної геології	3 екогеології	Інші роботи	Зареєстровано	Не зареєстровано
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Всього за рік																

**ОБСЯГИ зареєстрованих у _____ році робіт з
геологічного вивчення надр**

Додаток 6 до пункту 4.3 Інструкції про порядок
державної реєстрації та обліку РГВН

чисельник - кількість робіт

знаменник - вартість

у тис. грн.

№ з/п	Напрямки робіт																		Всього
	Пошукові та розвідувальні роботи									Інші напрямки робіт									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
																			Регіональні геологічні та геофізичні роботи

_____ Разом за рік

**Про затвердження Інструкції про порядок обліку результатів робіт
з геологічного вивчення надр**

**Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18
липня 2000 року N 73**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 3 серпня 2000 р. за N
470/4691**

Відповідно до Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України, затвердженого Указом Президента України від 29.05.2000 N 724, статті 39 Кодексу України про надра та статті 6 Закону України "Про державну геологічну службу України" **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію про порядок обліку результатів робіт з геологічного вивчення надр (додається).

2. Уважати такою, що не застосовується на території України, "Инструкцию по учету геологической изучености территории СССР", затверджену Міністерством геології СРСР 30 серпня 1984 року.

3. Начальнику Департаменту геології та використання надр Гурському Д. С. забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Лизуна С. О.

Міністр

І. Заєць

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства екології та природних
ресурсів України від 18 липня 2000 р. N
73

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 3 серпня 2000 р. за N
470/4691

**ІНСТРУКЦІЯ про порядок обліку
результатів робіт з геологічного
вивчення надр**

Інструкція, яка розроблена відповідно до статті 39 Кодексу України про надра та статті 6 Закону України "Про державну геологічну службу України", визначає порядок обліку й узагальнення результатів завершених робіт з геологічного вивчення надр території України, її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

Облік, аналіз, систематизація, узагальнення і зберігання результатів робіт з геологічного вивчення надр (далі - РГВН) провадяться з метою:

підвищення рівня знань щодо геологічної, гідрогеологічної, інженерно-геологічної, геофізичної, еколого-геологічної, геохімічної (узагальнено-геологічної) вивченості надр;

запобігання дублюванню проведення однакових видів, методів досліджень і масштабів РГВН на тій самій площі (профілю) робіт чи її ділянках; за однаковими видами корисних копалин та іншими, що збігаються, характеристиками завершених і нових РГВН, які не збільшують геологічну вивченість цієї площі;

раціонального вибору напрямків подальшого проведення РГВН для планування розвитку мінерально-сировинної бази країни.

Інструкція обов'язкова для виконання користувачами надр незалежно від відомчого підпорядкування і форм власності (далі - виконавці РГВН), які здійснюють РГВН з будь-яких джерел фінансування.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Державний інформаційний геологічний фонд України "Геоінформ" (далі - Геоінформ) здійснює облік результатів завершених робіт з геологічного вивчення надр відповідно до вимог цієї Інструкції.

1.2. Результати виконаних РГВН відповідно до установлених вимог викладаються у геологічних чи науково-дослідних звітах або у виданих картах геологічного змісту, які після їх затвердження у заведеному порядку передаються виконавцями РГВН на постійне зберігання до Геоінформу.

Разом із зазначеними звітними геологічними матеріалами до Геоінформу подаються облікові документи:

облікові картки вивченості;

копії контурів розташування вивчених площ чи профілів проведених робіт, зроблені з оглядових карт масштабу 1:1000000.

1.3. У Геоінформі виконуються такі основні роботи з обліку, аналізу, систематизації та узагальнення результатів геологічного вивчення надр:

здійснюється інвентарний облік звітних матеріалів з геологічної вивченості надр, їх зберігання і використання в установленому порядку;

проводяться перевірка та систематизація облікових карток і копій розташування вивчених площ (профілів проведених робіт);

ведеться картотека геологічної вивченості надр;

ведуться комп'ютерні бази даних з геологічної вивченості надр;

здійснюється складання контурних карт і картограм геологічної вивченості;

складаються аналітичні таблиці за видами геологічної вивченості.

1.4. Таблиці, контурні карти і картограми геологічної вивченості надр надаються Геоінформом органам виконавчої влади та місцевого самоврядування на їх запит безкоштовно.

Користувачам надр усіх форм власності зазначені матеріали надаються у користування на договірній основі відповідно до Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією, затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 13.06.95 N 423.

1.5. Геоінформ безкоштовно надає методичні матеріали і консультації з питань підготовки і оформлення облікових документів, за достовірність відомостей у яких відповідає виконавець РГВН.

1.6. Спори, що виникають між Геоінформом і виконавцем РГВН з приводу обліку і використання результатів завершених РГВН чи відмови в прийманні облікових документів від виконавця РГВН, вирішуються Міністерством екології та природних ресурсів України та судом.

2. ОБЛІКОВІ ДОКУМЕНТИ З ВИВЧЕНОСТІ НАДР

2.1. Облікові картки вивченості складаються виконавцями РГВН після розгляду звітних геологічних матеріалів науково-технічною, науково-редакційною чи вченою радою та прийняття протокольного рішення щодо повноти та якості результатів РГВН.

Перелік видів і методів РГВН і корисних копалин, для виявлення чи вивчення яких вони проводяться, наведено в додатку 1.

2.2. Облікова картка, що має уніфіковану форму (додаток 2), складається за одним з видів вивченості до кожного листа карти масштабу 1:1000000, у межах якого розташована площа (профіль) проведення РГВН або частина площі (профілю) робіт, якщо вона відображається на декількох листах зазначеного масштабу.

У разі проведення комплексу різних видів РГВН на тій самій площі (профілі) робіт облікові картки складаються з відповідних видів вивченості: геологічного; гідрогеологічного; інженерно-геологічного; геофізичного, еколого-геологічного; геохімічного.

2.3. Заповнені облікові картки подаються до Геоінформу в одному примірнику за підписом та печаткою виконавця РГВН.

У разі заповнення облікової картки на комп'ютері до Геоінформу разом з оригіналом картки передається на дискеті 3,5" її комп'ютерна копія, підготовлена з допомогою будь-яких версій текстового редактора MS Word for Windows.

Комп'ютерна форма облікової картки разом з інструкцією щодо її заповнення надається Геоінформом виконавцям РГВН безкоштовно.

2.4. Облікова картка супроводжується копією розташування контуру вивченої площі (профілю) робіт на листі карти номенклатури масштабу 1:1000000.

Копія виконується з оглядової карти зазначеного масштабу в умовних позначеннях, які наведені в додатку 3, завіряється підписом і печаткою виконавця РГВН та подається до Геоінформу в одному примірнику.

2.5. У Геоінформі здійснюються фіксація дати надходження облікових карток і копій розташування вивчених площ (профілів) робіт; перевірка їх на відповідність звітним геологічним матеріалам; контролюється наявність та правильність зазначених в облікових картках номерів державної реєстрації РГВН та спеціальних дозволів (ліцензій) на виконання робіт.

Співробітником Геоінформу, який відповідає за прийняття звітних геологічних матеріалів на постійне зберігання, до облікової картки вноситься інвентарний номер прийнятого звіту чи виданої карти. Цей самий номер наноситься на копію контуру розташування вивченої площі (профілю) робіт.

Після підпису зазначених облікових документів відповідальним співробітником Геоінформу вони вважаються прийнятими, про що сповіщається виконавець РГВН у листі Геоінформу щодо прийняття звітних геологічних матеріалів та облікових документів на постійне зберігання.

Неправильно складені чи оформлені облікові документи повертаються виконавцям РГВН разом із супровідним листом Геоінформу, у якому викладаються мотивовані причини їх повернення на доопрацювання.

3. КАРТОТЕКА ВИВЧЕНОСТІ НАДР

Картотека вивченості надр складається з масивів облікових карток геологічної, гідрогеологічної, інженерно-геологічної, геофізичної, еколого-геологічної, геохімічної вивченості і поповнюється у міру надходження облікових карток до Геоінформу.

Облікові картки систематизуються відповідно до номенклатури листів карт масштабу 1:1000000 і нумеруються окремо за кожним листом карти зазначеного масштабу.

3.1. Масив картотеки з геологічної вивченості утворюється з облікових карток, що складені:

- а) до звітів за результатами:
 - регіональних геолого-геофізичних досліджень масштабу 1:1000000, 1:500000;
 - регіональних геологознімальних, геофізичних і геологопрогнозних робіт масштабу 1:200000, 1:100000;
 - геологознімальних й геологопрогнозних робіт масштабу 1:50000, 1:25000;
 - пошуків та пошукової оцінки родовищ корисних копалин;
 - розвідки родовищ корисних копалин;
 - тематичних, науково-дослідних та дослідно-методичних робіт з геохронології, стратиграфії, тектоніки, магматизму, метаморфізму, мінералогії та кристалографії, петрографії, літології, четвертинної геології, геоморфології, палеонтології, палеоботаніки, палеогеографії, геохімії, геодинаміки, металогенії, мінерагенії, екзогенних процесів, екологічної геології;

б) на видані геологічні карти вищезазначених масштабів та регіональні карти геологічного змісту.

3.2. Масив картотеки з гідрогеологічної вивченості складається з облікових карток:

- а) до звітів за результатами:
 - гідрогеологічних та комплексних знімачь;
 - гідрогеологічних та комплексних знімачь, проведених з метою меліорації земель;

пошукових і розвідувальних робіт на підземні води та лікувальні грязі;
гідрогеологічних досліджень при пошукових і розвідувальних роботах на тверді корисні копалини;

вивчення глибинних водоносних горизонтів і комплексів;
проведення дослідно-промислового видобутку підземних вод;
тематичних, дослідно-методичних і науково-дослідних гідрогеологічних робіт;

б) на видані гідрогеологічні карти масштабу 1:1000000 і крупніше;

в) на роботи зі створення і ведення Державного водного кадастру.

3.3. Масив картотеки з інженерно-геологічної вивченості складається з облікових карток:

а) до звітів за результатами:

інженерно-геологічних та комплексних знімачь;
інженерно-геологічних досліджень, проведених з метою будівництва різних споруд і вивчення умов їх експлуатації;

інженерно-геологічних та комплексних знімачь, проведених з метою меліорації земель;

тематичних, дослідно-методичних, науково-дослідних робіт, які супроводжуються інженерно-геологічними картами;

б) на видані інженерно-геологічні карти.

3.4. Масив картотеки з геофізичної вивченості складається з облікових карток:

а) до звітів за результатами:

польових наземних, морських, аерогеофізичних та свердловинних досліджень;

дослідно-методичних і науково-дослідних робіт; тематичних узагальнювальних робіт;

складання зведених та прогнозних карт;

переінтерпретації геофізичних матеріалів минулих років;

б) на видані геофізичні карти.

Якщо у звіті чи виданій карті викладаються результати виконаного комплексу геофізичних робіт і географічні координати вивчених ділянок площі (профілю) не збігаються, тоді на кожний геофізичний метод робіт заповнюється окрема облікова картка.

3.5. Масив картотеки з еколого-геологічної вивченості формується з облікових карток, складених:

а) до звітів за результатами:

комплексних еколого-геологічних досліджень та картографування, у тому числі еколого-геохімічних, еколого-газогеохімічних, еколого-радіометричних, еколого-гідрогеологічних, еколого-інженерно-геологічних тощо;

регіональних геологознімальних робіт, у процесі яких виконані еколого-геологічні дослідження та картографування;

спеціальних еколого-геологічних досліджень та картографування на територіях та об'єктах інтенсивного промислового та сільськогосподарського виробництва, захоронення відходів;

розвідувальних робіт, у процесі яких виконувались супутні еколого-геологічні дослідження;

моніторингу геологічного середовища;

тематичних, дослідно-методичних, науково-дослідних робіт, які супроводжуються еколого-геологічними картами різного призначення та масштабу;

б) на видані еколого-геологічні карти.

3.6. Масив картотеки з геохімічної вивченості формується з облікових карток, складених:

а) до звітів за результатами:

регіональних геологознімальних робіт, у процесі яких виконані випереджальні та супутні геохімічні роботи;

пошукових, пошуково-оцінних і розвідувальних робіт, які виконані з використанням геохімічних методів;

розвідувальних робіт різного напрямку, за якими отримана інформація щодо результатів геохімічних досліджень;

тематичних, науково-дослідних, дослідно-методичних геохімічних робіт, які супроводжуються картами різного масштабу, а також цих самих робіт, якщо до них не додаються карти геохімічного змісту;

б) на видані геохімічні карти.

4. КОНТУРНІ КАРТИ І КАРТОГРАМИ ВИВЧЕНОСТІ НАДР

У Геоінформі щорічно до 1 липня складаються (поповнюються) контурні карти та картограми вивченості надр за результатами РГВН, які викладені у прийнятих на зберігання геологічних звітах і виданих картах та в облікових документах до них, що надійшли на 1 січня поточного року.

4.1. Топографічною основою для складання контурних карт і картограм вивченості надр є міжнародна номенклатура листів карт масштабу 1:1000000, які охоплюють територію України.

На цих картах відображаються кордони адміністративних одиниць, залізничні та шосейні шляхи, найбільш важливі населені пункти, крупні річки та водойми.

Контури вивчених площ (профілів) робіт підлягають обов'язковому відображенню на контурних картах й картограмах вивченості.

4.2. Контури вивчених площ (профілів) наносяться на контурну карту чи картограму вручну або в автоматизованому режимі, використовуючи картографічні програмні засоби та бази даних.

4.3. Колір контуру площі (профілю) або її зафарбовування приймається відповідно до масштабу виконаних РГВН, груп корисних копалин та об'єктів робіт (додаток 3).

У середині або ззовні контуру проставляються: інвентарний номер звіту (виданої карти); прізвище та ініціали основного автора звіту (карти); рік завершення робіт.

4.4. Контурні карти і картограми геологічної вивченості надр складаються (поповнюються) таких видів:

а) контурні карти вивченості території пошуковими та розвідувальними роботами за окремими групами або видами корисних копалин;

б) контурні карти або картограми вивченості регіональними геолого-геофізичними дослідженнями; регіональними геологознімальними, геофізичними і геологопрогнозними роботами; геологознімальними й геологопрогнозними роботами масштабу 1:50000 чи 1:25000;

в) контурна карта вивченості тематичними, науково-дослідними, дослідно-методичними роботами та за результатами виданих геологічних карт;

г) картограми вивченості території геологознімальними роботами складаються окремо за масштабами 1:200000, 1:50000 та крупніше.

4.5. Контурна карта гідрогеологічної вивченості території складається (поповнюється) за результатами пошукових робіт на підземні води за їх видами та лікувальні грязі. На ту саму карту наносяться також площі гідрогеологічних робіт, які проведені при пошуках та розвідці на тверді корисні копалини, а також робіт з вивчення водоносних горизонтів, що глибоко залягають, у комплексі з глибинним картуванням, роботами на нафту і газ.

Окрема контурна карта складається за результатами знімальних, тематичних, дослідно-методичних і науково-дослідних гідрогеологічних робіт та виданих гідрогеологічних карт.

Картограми гідрогеологічної вивченості складаються за результатами: гідрогеологічних та комплексних знімальних;

гідрогеологічних та комплексних знімальних, проведених з метою меліорації земель.

4.6. Контурні карти інженерно-геологічної вивченості складаються (поповнюються) за такою номенклатурою:

а) контурна карта вивченості інженерно-геологічними та комплексними зніманнями, а також тематичними, дослідно-методичними, науково-дослідними роботами, які супроводжуються інженерно-геологічними картами; на цю саму карту наносяться видані інженерно-геологічні карти;

б) контурна карта вивченості інженерно-геологічними дослідженнями з метою будівництва різних споруд;

в) контурна карта вивченості інженерно-геологічними та комплексними зніманнями з метою меліорації земель.

Картограми інженерно-геологічної вивченості складаються за результатами:

інженерно-геологічних та комплексних знімальних; виданих інженерно-геологічних карт;

інженерно-геологічних досліджень з метою будівництва різних споруд;

інженерно-геологічних та комплексних знімальних з метою меліорації земель.

4.7. Контурні карти і картограми геофізичної вивченості складаються (поповнюються) за результатами таких методів досліджень:

- гравірознавдя;
- аеромагнітознавдя;
- аерогаммаспектрометрія;
- наземна магнітознавдя;
- електрознавдя наземна, морська та аероелектрознавдя;
- сейсмознавдя в нафтогазових провінціях (ДДЗ, Карпатський регіон, Причорноморська западина, Крим);
- геофізичні дослідження для пошуків підземних вод;
- інші види геофізичних досліджень або їх комплекси.

4.8. Контурні карти і картограми еколого-геологічної вивченості складаються (поповнюються) за результатами:

- комплексних еколого-геологічних досліджень та картографування;
- еколого-геологічних досліджень та картографування при регіональних геологознавдальних роботах;
- супутніх еколого-геологічних досліджень при геологознавдальних роботах;
- спеціальних еколого-геологічних робіт та картографування;
- моніторингу геологічного середовища;
- тематичних, дослідно-методичних, науково-дослідних робіт та виданих карт еколого-геологічного змісту.

4.9. Контурні карти і картограми геохімічної вивченості складаються (поповнюються) за результатами таких видів робіт:

- випереджальні і супутні геохімічні дослідження, які виконуються при регіональних геологознавдальних роботах;
- супутні геохімічні дослідження при геологознавдальних роботах різного напрямку;
- геохімічні роботи на нафту й газ та пошуки родовищ твердих корисних копалин;
- тематичні, дослідно-методичні, науково-дослідні роботи геохімічного змісту; видані геохімічні карти.

На контурні карти і картограми геохімічної вивченості виносяться контури вивчених площ вищезазначеними видами робіт таких масштабів: 1:10000, 1:25000, 1:50000, 1:100000, 1:200000, 1:500000, 1:1000000 і дрібніше, а за потреби на них наносяться окремі регіональні профілі геохімічних робіт.

5. ТАБЛИЦІ ВИВЧЕНОСТІ НАДР

5.1. У Геоінформі щорічно до 1 квітня здійснюється підрахування вивчених площ за видами й масштабами знімачь, для чого використовуються дані облікових карток, які надійшли до Геоінформу на 1 січня поточного року.

5.2. Підрахування розміру вивчених площ проводиться окремо з кожного виду і масштабу робіт, причому не враховуються площі в разі повторення на них робіт одного масштабу.

5.3. Підрахування розміру вивчених площ здійснюється за

адміністративними одиницями і підсумовується щодо території України в цілому.

5.4. Підрахування розміру геологічно вивчених площ подаються в таблицях (додаток 4) за результатами:

вивчення території геологічним зніманням, груповим геологічним зніманням та геологічним довивченням раніше знятих площ;

вивчення території глибинним геологічним картуванням, аерофотогеологічним та космофотогеологічним картуванням;

вивчення континентального шельфу геологічними зніманнями.

5.5. Підрахування площ і складання таблиць гідрогеологічної вивченості території (додаток 5) здійснюються за результатами таких видів робіт:

гідрогеологічних та комплексних знімань;

гідрогеологічних і комплексних досліджень з метою меліорації земель.

При складанні таблиць вивченості проводиться підрахування площ робіт окремо за масштабами:

знімальні роботи - 1:25000, 1:50000, 1:100000, 1:200000, 1:500000, 1:1000000;

знімальні роботи з метою меліорації земель - 1:25000 і крупніше, 1:50000, 1:100000, 1:200000.

5.6. Підрахування площ і складання таблиць інженерно-геологічної вивченості території (додаток 6) здійснюється за результатами:

інженерно-геологічних та комплексних знімань;

інженерно-геологічних та комплексних знімань з метою меліорації земель.

Підрахування площ провадиться окремо за масштабами знімань: 1:25000 і крупніше, 1:50000, 1:100000, 1:200000, 1:500000, 1:1000000.

5.7. Підрахування площ та складання таблиць геофізичної вивченості здійснюється щодо площ, на яких виконана гравірозвідка та аеромагнітне знімання (додаток 7).

Підрахування площ проводиться без урахування їх перекриття різними масштабами досліджень.

При складанні таблиць вивченості з гравірозвідки виконується підрахування площ за масштабами 1:10000, 1:25000, 1:50000, 1:100000, 1:200000; з аеромагнітного знімання - за масштабами 1:10000, 1:25000, 1:50000, 1:100000, 1:200000, 1:500000, 1:1000000.

5.8. Підрахування площ, вивчених еколого-геологічними роботами, відображається в таблицях (додаток 8) за результатами:

комплексних еколого-геологічних досліджень та картографування; еколого-геологічних досліджень та картографування при геологознімальних роботах; тематичних робіт;

спеціальних еколого-геологічних досліджень та картографування.

У таблицях еколого-геологічної вивченості викладаються підрахування площ робіт окремо за масштабами 1:25000 і крупніше, 1:50000, 1:100000, 1:200000, 1:500000, 1:1000000 і дрібніше.

5.9. Підрахування площ геохімічного вивчення територій викладається в таблицях (додаток 9) за результатами таких видів робіт:

випереджальних та супутніх геохімічних досліджень у складі регіональних геологознімальних робіт;

геохімічних пошуків родовищ корисних копалин масштабу 1:200000 і крупніше.

5.10. У Геоінформі щорічно до 1 липня складається Пояснювальна записка з геологічної вивченості надр України, у якій викладаються:

відомості про обсяги робіт, виконаних Геоінформом з обліку, аналізу, систематизації та узагальнення результатів геологічної вивченості надр за звітний рік (додаток 10);

результати (таблиці) підрахування площ, вивчених різними видами знімальних робіт, проведеними на території України в цілому та її адміністративних одиниць;

відомості про приріст вивчених площ за звітний період та його розподіл за адміністративними одиницями;

недоліки в оформленні облікових матеріалів, які надійшли від виконавців РГВН;

рекомендації з удосконалення державного обліку, узагальнення та використання результатів робіт з геологічного вивчення надр.

До пояснювальної записки додається узагальнювальна контурна карта з геологічної вивченості надр, на яку виносяться площі всіх робіт за звітний рік.

**Начальник управління
геологічного вивчення надр
Департаменту геології та
використання надр**

В. І. Калінін

**НАЙМЕНУВАННЯ І
ПОЗНАЧЕННЯ видів робіт, методів та
корисних копалин**

Додаток 1 до пункту 2.1
Інструкції про порядок обліку
результатів РГВН

**1. ГЕОЛОГІЧНА ВИВЧЕНІСТЬ
ГЕОЛОГОРОЗВІДУВАЛЬНІ РОБОТИ**

Регіональне геологічне вивчення території України	РГВ
<i>Регіональні геолого-геофізичні дослідження масштабу 1:1000000, 1:500000:</i>	РГГД
геолого-мінерагенічне картування	ГМК
виділення зон і районів нафтогазоносності для першочергового вивчення	ВЗНГ
виявлення об'єктів (структур) нафтогазоносності	ВОНГ
підготовка об'єктів (структур) до глибокого буріння на нафту й газ	ПОНГ
геологічне вивчення площ в районах надглибоких свердловин та опорних профілей	ГВП
космофотогеологічне картування	КФГК
тематичні, науково-дослідні та дослідно-методичні роботи	ТЕМ
видані карти	ВИД
<i>Регіональні геологознімальні, геофізичні й геологопрогнозні роботи масштабу 1:200000 (1:100000):</i>	РГЗР
геологічне знімання (полишкове)	ГЗ200
геологічне знімання шельфу	ГЗШ200
геологічне довивчення раніш закартованих площ	ГДП
глибинне геологічне картування	ГГК
аерофотогеологічне картування	АФГК
видані карти	ВИД200
<i>Геологознімальні й геологопрогнозні роботи масштабу 1:50000 (1:25000):</i>	ГЗР
геологічне знімання (полишкове)	ГЗ50
геологічне знімання, групове	ГГЗ50
геологічне знімання шельфу	ГЗШ50

аерофотогеологічне картування	АФГК50
<i>Пошуки та пошукова оцінка родовищ твердих корисних копалин</i>	ППО
Пошукові роботи:	ПР
загальні пошуки	ЗП
пошуки	П
пошуково-оцінні роботи	ПО
детальні пошуки	ДП
<i>Пошуки родовищ нафти й газу:</i>	ПРНГ
пошуки родовищ (покладів)	ПНГ
<i>Розвідка родовищ твердих корисних копалин:</i>	РР
попередня	РП
детальна	РД
дорозвідка	ДР
<i>Розвідка родовищ нафти й газу:</i>	РРНГ
розвідка	РНГ
дорозвідка	ДРНГ

КОРИСНІ КОПАЛИНИ

Горючі корисні копалини:

	Г
нафта, газ природний, конденсат	НГК
газ природний вугільних шахт	ГШ
вугілля кам'яне	ВК
вугілля буре	ВБ
торф, сапрпель	Т
горючі сланці	ГС

Металічні корисні копалини:

	М
чорні	ЧМ
кольорові	КМ
рідкісні	РМ
благородні	БМ
рідкісноземельні	РЗ
розсіяні елементи	РЕ
радіоактивна сировина	РА

Неметалічні корисні копалини:	
гірничохімічні	Н
гірничорудні	ГХ
облицювальне каміння	ГР
ювелірне та виробне каміння	ОК
діаманти	ЮВК
нерудні для металургії	Д
для будівництва	НМ
	Б

2. ГІДРОГЕОЛОГІЧНА ВИВЧЕНІСТЬ

Гідрогеологічне комплексне знімання

Гідрогеологічне знімання	Г
Гідрогеологічне знімання з супутнім інженерно-геологічним зніманням	ГІ
Геолого-гідрогеологічне знімання	ГГ
Гідрогеологічне знімання з проведенням геологічного знімання дочетвертинних відкладів	ГДЧ
Гідрогеологічне знімання з проведенням геологічного знімання четвертинних відкладів	ГЧ
Гідрогеологічне довивчення і перезнімання раніше вивчених територій	ГД
Гідрогеологічні, інженерно-геологічні та комплексні знімання, проведені з метою меліорації земель	МЗ
Видані гідрогеологічні карти	ВИГ
<i>Пошукові і розвідувальні роботи на підземні води:</i>	
для господарсько-питного водопостачання	ПВ
для технічного водопостачання	ТВ
мінеральні	МВ
промислові	ПрВ
термальні	ТеВ
для зрошення земель	ОЗ
для сільськогосподарського водопостачання	СХ
для обводнення пасовищ	Оп
дренажні води, які беруть участь в обводненні родовищ твердих корисних копалин	ДВ

Роботи з вертикального дренажу	ВД
Дослідження для штучного поповнення запасів підземних вод	ШП
Гідрогеологічні дослідження при пошукових і розвідувальних роботах на тверді корисні копалини	ГПТ
Роботи з вивчення гідрогеологічних умов глибинних водоносних горизонтів і комплексів порід (проводиться самостійно і в комплексі з глибинним геологічним картуванням, роботами на нафту й газ)	ГПГ
Роботи із створення та ведення Державного водного кадастру	ДВК
Пошукові і розвідувальні роботи на лікувальні грязі	ЛГ
Тематичні, дослідно-методичні та науково-дослідні роботи, які супроводжуються гідрогеологічними картами або картами гідрогеологічного змісту	ТкГ
Тематичні, дослідно-методичні та науково-дослідні роботи, до яких гідрогеологічні карти не додаються	БкГ

3. ІНЖЕНЕРНО-ГЕОЛОГІЧНА ВИВЧЕНІСТЬ

Інженерно-геологічні та комплексні знімання

Інженерно-геологічні знімання	І
Інженерно-геологічні знімання з проведенням гідрогеологічного знімання	ІГ
Комплексні гідрогеологічні та інженерно-геологічні знімання з метою меліорації земель	МЗ
<i>Інженерно-геологічні дослідження з метою будівництва різних споруд:</i>	
цивільного і промислового будівництва	Б
меліоративного будівництва	МБ
гідротехнічного будівництва	ГтБ
будівництва лінійних споруд	ЛБ
аеродромного будівництва	АБ
підземного будівництва	ПБ
Тематичні, дослідно-методичні, науково-дослідні роботи, які супроводжуються інженерно-геологічними картами	ТкІ
Тематичні, дослідно-методичні, науково-дослідні роботи, до яких інженерно-геологічні карти не додаються	Бк
Видані інженерно-геологічні карти	ВИІГ

4. ГЕОФІЗИЧНА ВИВЧЕНІСТЬ

Гравірознавідка:

гравірознавідка наземна	ГР
гравірознавідка морська	ГРМ

Магніторозвідка:

магніторозвідка наземна	МР
аеромагнітне знімання	АМЗ
гідромагнітне знімання	ГМЗ
Аерогаммаспектрометричне знімання	АГСЗ
Аерогаммазнімання	АГЗ

Сейморозвідка:

метод відбитих хвиль	МВХ
метод загальної глибини точки	МЗГТ
Вібросейморозвідка	ВС
глибинне сейсмосондування	ГСЗ
глибинне сейсмопрофілювання	ГСП
зондування заломленими хвилями	ЗЗХ
кореляційний метод заломлених хвиль	КМЗХ
метод регульованого направленої приймання	МРНП
метод рефрагованих хвиль	МРХ
спосіб широкого профілю	ШП

Електророзвідка:

електророзвідка морська	ЕРМ
аероелектророзвідка	АЕР
вертикальне електрозондування	ВЕЗ
викликана електрична поляризація	ВП
амплітудно-фазові заміри	АФЗ
нескінченно довгий кабель	БДК
зондування становленням електричного поля	ЗСП
індукційно-частотне зондування	ІЧЗ
дипольне електричне зондування	ДЕЗ
дипольне осьове зондування	ДОЗ

диференційне зондування	ДЗ
дипольне електромагнітне профілювання	ДЕМП
метод зарядженого тіла	МЗТ
кругове вертикальне електрозондування	КВЕЗ
комбіноване електропрофілювання	КЕП
симетричне електропрофілювання	СЕП
магнітно-телуричне зондування	МТЗ
аеромагнітне телуричне зондування	АМТЗ
метод перехідних процесів	МПП
Геофізичне дослідження свердловин	ГДС
Біолокаційний метод	БЛМ
Радіометричне знімання наземне	РМ

5. ЕКОЛОГО-ГЕОЛОГІЧНА ВИВЧЕНІСТЬ

<i>Комплексні еколого-геологічні дослідження та картографування:</i>	ЕГК
ландшафтно-геохімічні; еколого-геохімічні; еколого-газогеохімічні; агрогеохімічні; еколого-радіометричні; медико-геохімічні; еколого-гідрологічні; еколого-гідрогоехімічні; еколого-інженерно-геологічні; еколого-геофізичні тощо	
Еколого-геологічні дослідження та картографування при регіональних геологознімальних роботах	ГЗЕГ
<i>Спеціальні еколого-геологічні дослідження та картографування в районах розташування та впливу:</i>	
атомних електростанцій	АЕС
теплових електростанцій	ТЕС
гірничодобувних, нафтопереробних та інших переробних комплексів	ГДК
промислово-міських агломерацій	ПМА
великих аграрно-промислових виробництв та інтенсивного ведення сільського господарства	СГЗ
полігонів захоронення промислових відходів	ПЗВ
<i>Еколого-геологічні дослідження при геологорозвідувальних роботах:</i>	ГРЕГ
літогеохімічні; гідрогоехімічні; радіометричні тощо	
<i>Моніторинг геологічного середовища</i>	
Вивчення режиму підземних вод і контроль за їх станом	КО

Вивчення активізації небезпечних геологічних процесів:	
екзогенних	ЕГП
ендогенних	ЕНП
Створення постійних моделей геологічного середовища	ПДМ
Створення та ведення моніторингу геологічного середовища	М
Спостереження за станом гідрогеодеформаційного поля Землі	ГГД
Тематичні, дослідно-методичні, науково-дослідні роботи еколого-геологічного напрямку, які супроводжуються еколого-геологічними картами	ТкЕГ
Тематичні, дослідно-методичні, науково-дослідні роботи еколого-геологічного напрямку, які не супроводжуються еколого-геологічними картами	БкЕГ
Видані еколого-геологічні карти	ВИЕГ

6. ГЕОХІМІЧНА ВИВЧЕНІСТЬ

Геохімічні роботи, які виконуються при регіональних геологознімальних роботах:

випереджальні	ВГХР
супутні	СГХР
Ландшафтно-геохімічне картування та картографування	ЛГХР
Геохімічні роботи, які виконуються при пошукових, пошуково-оціночних, розвідувальних роботах; геохімічні пошуки родовищ корисних копалин	ПГХР
Геохімічні роботи, які виконані як супутні при геологорозвідувальних роботах різного напрямку	ГХР
Геохімічні роботи на нафту й газ	НГХР
Видані геохімічні карти	ВГХР

Методи, що використовуються в процесі геохімічних робіт:

первинних літогеохімічних ореолів	ПЛХО
вторинних літогеохімічних ореолів розсіювання	ВЛХО
літогеохімічних потоків розсіювання	ВЛХП
накладених літогеохімічних ореолів	НЛХО
мінералого-геохімічний	МГХ
шліхо-геохімічний	ШГХ
фітогеохімічний	ФГХ

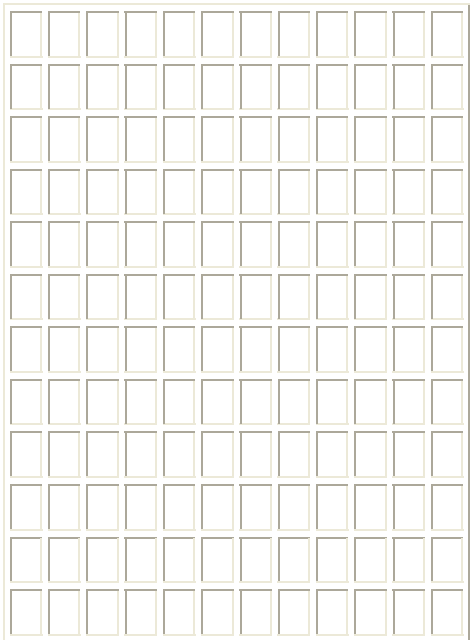
радіометричний	РГХ
атмогеохімічний (газовий)	АГХ
гідрогеохімічний	ГГХ
гідрогеохімічний поверхневих водотоків та водоймів	ГГХН
гідрогеохімічний підземних вод	ГГХП
вивчення снігового покриву	СНГХ
гідролітогеохімічний	ГЛГХ
геоелектрохімічний	ГЕГХ

Примітка. Глибинні геохімічні роботи з відбором проб у свердловинах позначаються відповідним індексом з доданням у дужках (гл).

Додаток 2 до пункту 2.2
Інструкції про порядок обліку
результатів РГВН

ДЕРЖАВНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ГЕОЛОГІЧНИЙ ФОНД УКРАЇНИ				
ОБЛІКОВА КАРТКА ВИВЧЕНОСТІ				
1. Інвентарний номер звіту	2. Номер держреєстрації робіт	3. Номер і дата видачі ліцензії	4. Номенклатура листів	Масштаб 1:1000000 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
5. Автори			N обл. картки	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
6. Назва звіту (пояснювальної записки)			7. Роки проведення робіт	
			8. Район проведення робіт	
9. Індекс виду, стадії, методу робіт	10. Масштаб		11. Розмір вивченої площі, км ²	
		загальна		
		за видами робіт		
		<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
12. Виконавець робіт			у т. ч. за даним листом масштабу 1: 1000000	
13. Корисні копалини				
14. Підрахунок 14.1. Запасів 14.2. Ресурсів			15. Держекспертиза	
16. Список доданих до звіту (пояснювальної записки) карт				Масштаб
				<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
17. Ключові слова				

(Зворотний бік облікової картки)

18. Реферат (Мета. Методика. Основні результати робіт)									
Мета									
Використані									
Виконано									
Виявлено									
19. Оцінка основної карти і звіту									
20. Розташування вивченої площі на схемі листа масштабу 1:1000000 Номенклатура листа _____ XX XX YY YY XX XX 26. Види вивченості, з яких складені облікові картки до даного звіту				21. Координати					
				північна широта		східна довгота			
				град.	хвил.	секунд.	град.	хвил.	секунд.
22 Джерело фінансування . 23 Вартість робіт тис. грн. . 25 Уповноважена особа від виконавця РГВН			24. Завершеність робіт (ініціали, прізвище) М. П. (ініціали, прізвище)						
Від Геоінформу перевірів									
геологічна	гідрогеологічна	інженерно-геологічна	геофізична	еколого-геологічна	геохімічна				

**УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ до
контурних карт та картограм
вивченості надр за масштабами всіх
видів робіт**

Додаток 3 до пункту 4.3
Інструкції про порядок обліку
результатів РГВН

Колір	Масштаб
Болотний	1:1000000 та дрібніше
Синій	1:500000
Зелений	1:200000
Фіолетовий	1:100000
Червоний	1:50000
Бузковий	1:25000
Вишневий	1:10000 та крупніше

Профільні роботи всіх масштабів відображаються чорним кольором.

**УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ до контурної карти геологічної
вивченості території геологорозвідувальними роботами**

Корисні копалини	Колір контуру	Види геологорозвідувальних робіт
Тверді корисні копалини	Червоний	Пошукові роботи:
	Червоний	загальні пошуки
	Червоний	пошуки
	Вишневий	Пошуково-оцінні роботи:
	Бузковий	детальні пошуки
	Чорний	Розвідка родовищ (попередня, детальна, дорозвідка)
Нафта, газ і конденсат	Червоний	Виділення зон і районів для першочергового вивчення
	Червоний	Виявлення об'єктів (структур)
	Червоний	Підготовка об'єктів (структур) до глибокого буріння
	Бузковий	Пошуки родовищ (покладів)
	Бузковий	Розвідка родовищ (розвідка, дорозвідка)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ до контурної карти і картограми інженерно-геологічної вивченості території інженерно-геологічними дослідженнями з метою будівництва різних споруд та вивчення умов їх експлуатації

Колір контуру або площі	Вид досліджень з метою будівництва об'єктів
Чорний	Цивільного та промислового будівництва
Синій	Гідротехнічного будівництва
Червоний	Будівництва лінійних споруд
Коричневий	Підземного будівництва
Фіолетовий	Аеродромного будівництва
Зелений	Меліоративного будівництва

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ до контурної карти еколого-геологічної вивченості території спеціальними еколого-геологічними роботами та картуванням

Колір контуру	Об'єкти вивчення
Червоний	Атомні електростанції
Коричневий	Теплові електростанції
Чорний	Гірничодобувні, нафтопереробні та інші промислові переробні комплекси
Бузковий	Промислово-міські агломерації
Зелений	Аграрно-промислові виробництва та території інтенсивного ведення сільського господарства
Синій	Полігони захоронення промислових відходів

**ТАБЛИЦЯ вивченості території
геологічними зніманнями та
геологічним довивченням раніше
знятих площ за станом на 01.01.200__**

Додаток 4 до пункту 5.4
Інструкції про порядок обліку
результатів РГВН

Чисельник - вивчена площа, км²;

Знаменник - % вивченості.

N з/п	Назва адміністративної одиниці	Площа, км ²	Масштаб знімачь					Площа значних внутрішніх водоймищ, км ²
			1:10000	1:25000	1:50000	1:100000	1:200000	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Усього							

**ТАБЛИЦЯ вивченості території глибинним геологічним
картуванням, аерофотогеологічним та космогеологічним картуванням за
станом на 01.01.200__**

Чисельник - вивчена площа, км²;

Знаменник - % вивченості.

N з/п	Назва адміністративної одиниці	Площа, км ²	Глибинне геологічне картування			Аерофотогеологічне картування		Космофотогеологічне картування			Площа значних внутрішніх водоймищ, км ²
			Масштаб			Масштаб		Масштаб			
			крупний	середній	дрібний	1:50000	1:200000	1:200000	1:500000	1:1000000	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Усього										

ТАБЛИЦЯ вивченості континентального шельфу в межах території України геологічними зніманнями за станом на 01.01.200__

№ з/п	Назва моря	Вивчена площа за масштабом знімання (км ²)	
		1:200000	1:50000
1	2	3	4
	Усього		

ТАБЛИЦЯ вивченості території гідрогеологічними та комплексними зніманнями за станом на 01.01.200__

Додаток 5 до пункту 5.5
Інструкції про порядок обліку
результатів РГВН

Чисельник - вивчена площа, км²;

Знаменник - % вивченості.

№ з/п	Найменування адміністративних одиниць	Площа, км ²	Усього, покрито зніманнями, км ²	Масштаб знімань												Знімання м-бу менше 1:100000 та не покрито зніманнями площа	Площа великих внутрішніх водоймищ, км ²	
				1:25000	1:50000	1:100000	1:200000	1:500000	1:1000000									
				Усього у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього у т. ч. які потребують додаткових робіт									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
	Усього																	

ТАБЛИЦЯ вивченості території гідрогеологічними та комплексними зніманнями, проведеними з метою меліорації земель за станом на 01.01.200__

Чисельник - вивчена площа, км²;

Знаменник - % вивченості.

N з/п	Найменування адміністративних одиниць	Площа, км ²	Усього, покрито зніманнями, км ²	Масштаб знімачь								Площа великих внутрішніх водоймищ, км ²
				1:25000 і крупніше	1:50000		1:100000		1:200000			
					Усього	у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього	у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього	у т. ч. які потребують додаткових робіт		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	Усього											

ТАБЛИЦЯ вивченості території інженерно-геологічними та комплексними зніманнями за станом на 01.01.200__
 Додаток 6 до пункту 5.6 Інструкції про порядок обліку результатів РГВН

Чисельник - вивчена площа, км²; ----- Знаменник - % вивченості.

п / с / з	Найменування адміністративних		Площа, км ²	Усього, покрито зніманнями, км ²	Масштаб зніманий												Площа великих внутрішніх водоймищ, км ²							
	1	2			3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		15	16	17				
	Усього	У т. ч. які потребують оцінювання			1:25000	У т. ч. які потребують оцінювання	Усього	1:50000	У т. ч. які потребують оцінювання	Усього	1:100000	У т. ч. які потребують оцінювання	Усього	1:200000	У т. ч. які потребують оцінювання	Усього	1:500000	У т. ч. які потребують оцінювання	Усього	1:1 000000	У т. ч. які потребують оцінювання			
	Усього																							

ТАБЛИЦЯ вивченості території інженерно-геологічними та комплексними зніманнями, проведеними з метою меліорації земель за станом на 01.01.200__

Чисельник - вивчена площа, км²;

Знаменник - % вивченості.

N з/п	Найменування адміністративних одиниць	Площа, км ²	Усього, покрито зніманнями, км ²	Масштаб знімачь						Площа великих внутрішніх водоймищ, км ²	
				1:25000 і крупніше	1:50000		1:100000		1:200000		
					Усього	у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього	у т. ч. які потребують додаткових робіт	Усього		у т. ч. які потребують додаткових робіт
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Усього										

Додаток 7 до пункту 5.7 Інструкції про порядок
обліку результатів РГВН

**ТАБЛИЦЯ геофізичної вивченості території аеромагнітними та гравіметричними зніманнями за станом
на 01.01.200__**

Чисельник - вивчена площа, км²; -----
----- Знаменник - % вивченості.

N з/п	Найменування адміністративних одиниць	Площа, км ²	Геофізичні методи і вивчені площі																
			Аеромагнітне знімання							Гравіметричне знімання									
			Масштаби							Масштаби									
1	2	3	1:10000	1:25000	1:50000	1:100000	1:200000	1:500000	1:1000000	1:250000	1:500000	1:1000000	1:250000	1:500000	1:1000000	1:2000000	1:500000	1:1000000	1:2000000
			4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15					
	Усього																		

ТАБЛИЦЯ вивченості території комплексними еколого-геологічними дослідженнями та картографуванням, еколого-геологічними дослідженнями та картуванням при регіональних геологознімальних роботах за станом на 01.01.200__

Додаток 8 до пункту 5.8
Інструкції про порядок обліку
результатів РГВН

Чисельник - вивчена площа, км²;

Знаменник - % вивченості.

N з/п	Найменування адміністративних одиниць	Площа адміністративної одиниці, км ²	Усього вивчено, км ²	Комплексні еколого-геологічні дослідження та картографування (ЕКГ)						Еколого-геологічні дослідження та картування при регіональних геологознімальних роботах (ГЗЕГ)			Площа великих внутрішніх водоймищ, км ²	
				Масштаб робіт						Масштаб робіт				
				1:25000	1:50000	1:100000	1:200000	1:500000	1:1000000	1:25000	1:500000	1:200000		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
	Усього													

ТАБЛИЦЯ вивченості території спеціальними еколого-геологічними дослідженнями та картуванням за станом на 01.01.200__

Чисельник - вивчена площа, км²; ----- Знаменник - % вивченості.

№ з/п	Найменування адміністративних одиниць		Атомні та теплові електростанції (АЕС, ТЕС)		Гірничодобувні, нафтопереробні та інші переробні комплекси (ГДК)		Промислово-міські агломерації (ПМА)		Аграрно-промислові виробництва та сільгосптериторії (СГЕ)		Полігони захоронення промислових відходів (ПЗВ)													
	Площа адміністративних одиниць	Усього вивчено, км ²	Масштаб		Масштаб		Масштаб		Масштаб		Масштаб													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22			
	Усього																							

ТАБЛИЦЯ вивченості території випереджальними та супутніми геохімічними роботами при геологічних зніманнях за станом на 01.01.200__

Додаток 9 до пункту 5.9 Інструкції про порядок обліку результатів робіт РГВН

Чисельник - вивчена площа, км²; -----
----- Знаменник - % вивченості.

N з/п	Назва адміністративної одиниці	Площа, км ²	Види та масштаби робіт							
			Випереджальні			Супутні				
			1:200000	1:50000	1:200000	1:50000	1:200000	1:50000		
Усього	У т. ч. глибинні	Усього	У т. ч. глибинні	Усього	У т. ч. глибинні	Усього	У т. ч. глибинні			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Усього									

ТАБЛИЦЯ вивченості території геохімічними пошуками за станом на 01.01.200__

Чисельник - вивчена площа, км²; -----
----- Знаменник - % вивченості.

N з/п	Назва адміністративної одиниці	Площа, км ²	Масштаби робіт					
			1:200000 - 1:100000		1:50000 - 1:25000		1:10000 та крупніше	
			Усього	У т. ч. глибинні	Усього	У т. ч. глибинні	Усього	У т. ч. глибинні
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Усього							

**ТАБЛИЦЯ обсягів робіт, виконаних Геоінформом з
геологічного вивчення за 200__ рік**

Додаток 10 до пункту 5.10 Інструкції про порядок
обліку результатів РГВН

N з/п	Види робіт з геологічного вивчення надр	Кількість		Нанесено на контурну карту України	Нанесено на зведену картограму	Ураховані таблицями вивченості		
		Прийнятих звітів (виданих карт)	Прийнятих облікових карток			Масштаби регіональних геолого-знімальних робіт	Кількість адміністративних одиниць	Кількість листів масштабу 1:1000000
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Усього							

**Про затвердження Правил нормативного забезпечення
геологічного вивчення надр**

**Наказ Державного комітету природних ресурсів України від 13
грудня 2004 року N 244**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 лютого 2005 р. за
N 223/10503**

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони
навколишнього природного середовища України від 11 лютого 2009 року N 64

З метою реалізації основних завдань, визначених Положенням про
Державний комітет природних ресурсів України, затвердженим Указом
Президента України від 10.02.2004 N 177, реалізації єдиної нормативно-
технічної політики у сфері геологічного вивчення надр та раціонального
використання природних ресурсів **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Правила нормативного забезпечення геологічного
вивчення надр (далі - Правила) (додаються).

2. Департаменту надання спеціальних дозволів (ліцензій), державних
корпоративних прав (Радованов С. В.) в установленому порядку забезпечити
подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції
України.

3. Українському державному геологорозвідувальному інституту
(Красножон М. Д.) до 01.03.2005 довести Правила до відома всіх суб'єктів
господарювання, які виконують роботи з геологічного вивчення та
забезпечення раціонального використання надр.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника
Голови Гошовського С. В.

Голова

М. Злочевський

ПОГОДЖЕНО:

**Голова Державного комітету
України з питань технічного
регулювання та споживчої
політики**

Л. С. Школьник

**Заступник Міністра охорони
навколишнього природного
середовища України**

В. Луцько

ПРАВИЛА НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ НАДР

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Державного комітету природних
ресурсів України від 13 грудня 2004 р.
N 244

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 14 лютого 2005 р. за N
223/10503

1. Сфера застосування

1.1. Правила нормативного
забезпечення геологічного вивчення надр

(далі - Правила) спрямовані на забезпечення виконання вимог Кодексу України про надра, Законів України "Про державну геологічну службу України", "Про метрологію та метрологічну діяльність", "Про стандартизацію" щодо реалізації державної єдиної науково-технічної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, а саме на:

(абзац перший пункту 1.1 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 11.02.2009 р. N 64)

технічне регулювання та можливість здійснення належного контролю за проведенням робіт з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр, направлених на досягнення оптимального рівня достовірності геологічної інформації, отримуваної всіма суб'єктами господарювання на території України;

можливість опрацювання та узагальнення отриманої геологічної інформації у просторі та часі на територіальному, регіональному, державному та міждержавному рівнях з метою ефективного використання результатів виконаних робіт.

1.2. Правила встановлюють вимоги щодо:

системного формування офіційного актуалізованого переліку чинних нормативних документів (далі - Перелік) з проведення геологічних досліджень, пошуку, розвідки та оцінки запасів і ресурсів корисних копалин, затверджених або схвалених спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр;

порядку застосування нормативних документів для регламентування правомірного їх використання суб'єктами господарювання під час проведення робіт з геологічного вивчення надр на території України;

порядку застосування нормативних документів під час виконання робіт з геологічного вивчення надр, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері стандартизації, вимоги або характеристики яких повністю чи частково стосуються таких робіт.

1.3. Вимоги Правил для всіх суб'єктів господарювання є обов'язковими під час проведення робіт і досліджень, пов'язаних з геологічним вивченням надр на території України, які підлягають державній реєстрації та за результатами яких отримана геологічна інформація про надра надається у вигляді звіту щодо результатів геологічного вивчення надр на постійне зберігання (депонування) до геологічного інформаційного фонду України Державного науково-виробничого підприємства (далі - ДНВП) "Геоінформ".

2. Терміни та їх визначення

У Правилах основні терміни вживаються у такому значенні:

геологічне вивчення надр (проведення геологічних досліджень, пошуку, розвідки та оцінки запасів і ресурсів корисних копалин) - спеціальні роботи і дослідження, спрямовані на одержання інформації про надра з метою задоволення потреб суспільства;

геологічна інформація (інформація про надра) - дані геологічного, геофізичного, геохімічного, гідрогеологічного, інженерно-геологічного, геолого-економічного, технологічного, еколого-геологічного, фізико-географічного, геодезичного, геоастрономічного, геобіологічного, петрографічного, палеонтологічного та іншого геологічного змісту, що характеризують геологічну будову надр, родовища корисних копалин, склад та властивості гірських порід, руд, мінералів, підземних вод, а також інші якісні чи кількісні параметри та ознаки надр, гірських порід і родовищ корисних копалин;

нормативний документ (далі - НД) - нормативний документ, що встановлює правила, загальні принципи, вимоги чи характеристики різного виду діяльності або її результатів у сфері технічного регулювання для багаторазового їх використання державними органами, а також підприємствами, установами, організаціями і громадянами;

суб'єкт господарювання - учасник господарських відносин, який здійснює господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), має відокремлене майно і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єктами господарювання є:

господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу України, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці;

філії, представництва, інші відокремлені підрозділи господарських організацій (структурні одиниці), утворені ними для здійснення господарської діяльності;

корисні копалини - природні мінеральні утворення органічного і неорганічного походження у надрах, на поверхні землі, у джерелах вод і газів, на дні водоймищ, а також техногенні мінеральні утворення в місцях видалення відходів виробництва та втрат продуктів переробки мінеральної сировини, придатні для промислового використання;

запаси корисних копалин і компонентів (загальні запаси корисних копалин і компонентів) - обсяги корисних копалин і компонентів, виявлені

та підраховані на місцях залягання за даними геологічного вивчення відкритих (ідентифікованих) родовищ корисних копалин.

3. Загальні положення

3.1. Підставою для обов'язкового застосування зазначених у пункті 1.3 Правил НД суб'єктом господарювання під час виконання робіт з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр на території України є:

НД, які затверджені центральним органом виконавчої влади у сфері стандартизації, що стосуються геологічного вивчення надр;

НД, що включені до Переліку розпорядчим документом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр.

У випадках, коли виконання конкретної роботи з геологічного вивчення надр урегульоване двома і більше НД, суб'єкт господарювання може вибрати один НД, який забезпечує оптимальні умови виконання геологічного (технічного) завдання.

3.2. НД, які включаються в Перелік і застосовуються у сфері геологічного вивчення надр, повинні забезпечувати такі основні принципи:

відповідність чинному законодавству України;

єдність та достатній рівень вірогідності вимірювань на всіх етапах геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр;

збіжність та відтворюваність результатів контролювання;

установлення вимог до продукції, процесів та послуг;

поліпшення техніко-економічних показників геологічного вивчення надр та заощадження всіх видів ресурсів;

адаптація до сучасних досягнень науки і техніки;

сприяння розвитку регіонального та міжнародного співробітництва, а також усунення технічних бар'єрів під час реалізації результатів виконаних робіт з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр;

безпеку геологічних об'єктів та технологічних систем геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр з урахуванням припустимого ризику природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій.

3.3. Перевірку дотримування суб'єктами господарювання вимог Правил під час виконання робіт з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр, контроль відповідності отриманої геологічної інформації нормативним документам, застосування яких є обов'язковим, здійснюють під час:

планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання службами державного геологічного контролю;

проведення службами метрології та стандартизації метрологічної експертизи документації (технічних завдань, нормативних документів, конструкторської, проектної та технологічної документації) та звітів щодо

результатів геологічного вивчення надр перед розглядом їх науково-технічними радами (далі - НТР) та затвердженням;

проведення державної експертизи та оцінки запасів і ресурсів корисних копалин;

схвалення звітів щодо результатів геологічного вивчення надр, підготовлених до видання комплектів карт та інших матеріалів геологічного змісту Науковою редакційною радою (далі - НРР);

схвалення матеріалів з оцінки ресурсів твердих корисних копалин Науковою радою з прогнозування (далі - НРП) ресурсів корисних копалин;

приймання на постійне зберігання (депонування) ДНВП "Геоінформ".

4. Порядок ведення Переліку та включення в нього НД

4.1. Ведення Переліку здійснює Український державний геолого-розвідувальний інститут (далі - УкрДГРІ) - головна організація із стандартизації (далі - ГОС) спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр.

4.2. У Перелік повинні бути включені чинні НД, окрім НД, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері стандартизації, за такими розділами:

I. "Перелік НД з геологічного вивчення надр, чинних станом на 01.01.2005", до якого повинні бути включені НД, що стосуються геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр, включаючи галузеві нормативні документи колишнього СРСР;

II. "Перелік НД, які затверджені спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр після 01.01.2005";

III. "Інші НД, затверджені після 01.01.2005".

4.3. Структура кожного розділу Переліку наведена в таблиці 1.

4.4. Обов'язковими додатками до Переліку повинні бути:

примірники НД на паперових носіях, які затверджені для застосування у галузі геології та включені до розділів I та III Переліку;

завірені копії НД, які затверджені спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр і які включені у розділ II Переліку;

копії НД на електронних носіях (дискетах чи CD-дисках), які включені у розділи II та III Переліку;

копії розпорядчих документів про затвердження, визнання такими, що втратили чинність, та скасування, а також про включення НД до Переліку та виключення їх з нього.

4.5. Перелік складається на паперовому та електронному носіях у форматі rtf чи doc текстового редактора WORD.

Таблиця 1. Структура офіційного актуалізованого переліку чинних нормативно-технічних документів з проведення геологічних досліджень, пошуку, розвідки та оцінки запасів і ресурсів корисних копалин

Вид діяльності	Напрямок діяльності	Код
1	2	3
0. Геологічне вивчення та забезпечення раціонального використання надр		41-00.00
1. Регіональне геологічне вивчення території України		41-01.00
	Регіональні геологічні дослідження масштабу 1:1000000 - 1:500000	41-01.01
	Регіональні геологічні та геолого-прогнозні роботи масштабу 1:200000 (1:100000)	41-01.02
	Геологозйомочні та геолого-прогнозні роботи масштабу 1:50000 (1:25000)	41-01.03
2. Пошукові та пошуково-оцінювальні роботи, розвідка, дослідно-промислова розробка родовищ корисних копалин		41-02.00
	Нафта і газ	41-02.01
	Тверді горючі корисні копалини	41-02.02
	Металічні (рудні) корисні копалини	41-02.03
	Неметалічні (нерудні) корисні копалини	41-02.04
	Підземні води	41-02.05
3. Видавнича діяльність, у тому числі видання геологічних карт		41-03.00
4. Геофізичне вивчення		41-04.00
	Аерогеофізичні роботи	41-04.01
	Наземні геофізичні дослідження	41-04.02
	Геофізичні дослідження у шахтах	41-04.03

	Геофізичні дослідження у нафтогазових свердловинах	41-04.04
	Геофізичні дослідження у свердловинах на металічні (рудні), неметалічні (нерудні), тверді горючі корисні копалини	41-04.05
	Геофізичні дослідження у гідрогеологічних свердловинах	41-04.06
	Морські геофізичні дослідження	41-04.07
	Моніторинг геофізичних полів	41-04.07
5. Гідрогеологічні, інженерно-геологічні та еколого-геологічні дослідження		41-05.00
	Гідрогеологічні дослідження	41-05.01
	Інженерно-геологічні дослідження	41-05.02
	Еколого-геологічні дослідження	41-05.03
6. Буріння свердловин		41-06.00
	Буріння свердловин з метою пошуку (розвідки) металічних (рудних), неметалічних (нерудних), твердих горючих корисних копалин	41-06.01
	Буріння свердловин з метою пошуку (розвідки) нафти і газу	41-06.02
	Буріння свердловин з метою пошуку (розвідки) підземних вод	41-06.03
	Буріння спеціальних свердловин	41-06.04
7. Гірничі роботи, у тому числі під час дослідно-промислової розробки родовищ металічних (рудних) і неметалічних (нерудних) корисних копалин		41-07.00
	Проходження відкритих гірничих виробок (канави, кар'єри, траншеї тощо)	41-07.01

	Проходження підземних гірничих виробок (шурфи, шахти, допоміжні виробки тощо)	41-07.02
8. Лабораторні дослідження		41-08.00
	Аналіз гірських порід, мінералів, твердих негорючих корисних копалин та продуктів їхньої переробки	41-08.01
	Аналіз твердих горючих корисних копалин	41-08.02
	Аналіз нафти, газу, газоконденсату, бітумоїдів (бітумів)	41-08.03
	Аналіз природних вод	41-08.04
	Аналіз проб об'єктів геохімічних зйомок та еколого-геологічних досліджень (грунти та його мінеральні, органічні та газові складові, рослинність, біоматеріали, приземне повітря тощо)	41-08.05
	Мінералого-петрографічні та літологічні дослідження	41-08.06
	Палеофітологічні аналізи і дослідження	41-08.07
	Палеофауністичні аналізи і дослідження	41-08.08
	Випробування нерудних корисних копалин	41-08.09
	Інженерно-геологічні дослідження гірських порід (грунтів)	41-08.10
	Дослідження колекторських властивостей гірських порід	41-08.11
	Дослідження збагачуваності корисних копалин	41-08.12

9. Планування, нормування, складання проектів та кошторисів, звітність щодо робіт з геологічного вивчення надр за кошти державного бюджету		41-09.00
10. Управління якістю робіт з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр за ISO серії 9000		41-10.00
11. Управління охороною навколишнього середовища за ISO серії 14000		41-11.00
12. Охорона праці за ISO серії 18000 (OHSAS 18000)		41-12.00

4.6. У розділ I Переліку повинні бути включені з урахуванням належності до відповідного виду і напрямку діяльності у порядку зростання номерів:

чинні НД, включені в переліки, затверджені Мінекоресурсів України на виконання постанови Кабінету Міністрів від 03.01.2002 N 2 "Про порядок та терміни дії галузевих стандартів і прирівняних до них інших нормативних документів колишнього СРСР";

інші нормативні документи, які затверджені до 01.01.2005.

Кожний НД включається у Перелік з присвоєнням йому відповідного коду згідно з таблицею 1.

4.7. Включення НД у розділ II Переліку здійснюють за рішенням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з геологічного вивчення та раціонального використання надр.

4.7.1. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр за поданням Департаменту геологічної служби розпорядчим документом приймає рішення щодо затвердження та включення нормативних документів у Перелік.

4.7.2. Нормативним документам перед затвердженням ГОС присвоює відповідне позначення за схемою **К 73.1-В.Д:Р**, в якому:

К - категорія НД:

СОУ - стандарт організації України;

ТУ У - технічні умови України;

КНД - керівний нормативний документ;

П - положення;

ПР - правила;
ІН - інструкція;
МВВ - методика виконання вимірювання;
МВ - методика випробувань;
МА - методика атестації;
МК - методика калібрування;

73.1 - код підкласу "Дослідження та розробки в галузі природничих та технічних наук" за ДК 009-96 (друкується через один проміжок після категорії документа);

В - код виду і напрямку геологічної діяльності з усталеною ознакою належності НД до галузі геології згідно з таблицею 1 (друкується через дефіс після коду КВЕД);

Д - порядковий номер документа у виді або виді та напрямку діяльності (друкується через крапку після коду);

Р - рік затвердження та надання чинності (друкується через двокрапку після порядкового номера документа).

4.7.3. За наявності розпорядчого документа ГОС здійснює процедуру офіційного включення НД в розділ II з урахуванням коду виду і напрямку геологічної діяльності та порядкового номера відповідно до присвоєного ГОС йому позначення.

4.8. НД, що можуть бути використані під час геологічного вивчення надр, затверджені іншими органами виконавчої влади, включаються у розділ III Переліку відповідно до чинного законодавства.

4.9. Для забезпечення нормативними документами органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання, які виконують роботи з геологічного вивчення надр, ГОС формує галузевий фонд НД згідно з постановою Кабінету Міністрів України N 1395 від 18.09.2002 "Про створення національного фонду нормативних документів".

**Директор Департаменту
геологічної служби
Держкомприродресурсів України**

Д. С. Гурський

РОЗДІЛ 7. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ОЦІНКИ ЗАПАСІВ КОРИСНИХ КОПАЛИН

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Розділ III ДЕРЖАВНИЙ ОБЛІК РОДОВИЩ, ЗАПАСІВ І ПРОЯВІВ КОРИСНИХ КОПАЛИН, А ТАКОЖ ДІЛЯНОК НАДР, НАДАНИХ У КОРИСТУВАННЯ, НЕ ПОВ'ЯЗАНЕ З ВИДОБУВАННЯМ КОРИСНИХ КОПАЛИН

Стаття 42. Державний облік родовищ, запасів і проявів корисних копалин

Родовища, в тому числі техногенні, запаси і прояви корисних копалин підлягають обліку у державному кадастрі родовищ і проявів корисних копалин та державному балансі запасів корисних копалин.

Державний облік родовищ, запасів і проявів корисних копалин здійснюється у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 43. Державний кадастр родовищ і проявів корисних копалин

Державний кадастр родовищ і проявів корисних копалин містить відомості про кожне родовище, включене до Державного фонду родовищ корисних копалин, щодо кількості та якості запасів корисних копалин і наявних у них компонентів, гірничо-технічних, гідрогеологічних та інших умов розробки родовища та його геолого-економічну оцінку, а також відомості про кожний прояв корисних копалин.

Державний кадастр родовищ і проявів корисних копалин ведеться спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр.

Стаття 44. Державний баланс запасів корисних копалин

Державний баланс запасів корисних копалин містить відомості про кількість, якість та ступінь вивчення запасів корисних копалин щодо родовищ, які мають промислове значення, їх розміщення, рівень промислового освоєння, а також відомості про видобуток, втрати і забезпеченість суспільного виробництва розвіданими запасами корисних копалин.

Державний баланс запасів корисних копалин ведеться спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр.⁴⁷

Стаття 45. Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин

Для визначення промислової цінності родовищ і оцінки запасів корисних копалин по кожному родовищу встановлюються кондиції на мінеральну сировину, що становлять сукупність вимог до якості і кількості корисних копалин, гірничо-геологічних та інших умов розробки родовища.

Кондиції на мінеральну сировину розробляються з урахуванням раціонального використання всіх корисних копалин, а також наявних у них цінних компонентів і підлягають експертизі Державною комісією України по

⁴⁷ **Цільове призначення:** Моніторинг стану мінерально-сировинної бази України та створення системи державного обліку родовищ, запасів корисних копалин і наявних у них супутніх компонентів. Накопичення інформації щодо щорічних результатів геологорозвідувальних та видобувних робіт на ділянках надр, наданих в користування. Забезпечення державних органів влади та надрокористувачів достовірною інформацією щодо стану мінерально-сировинної бази країни.

Основні завдання: Облік родовищ корисних копалин державного фонду та його резерву.

Щорічний облік запасів корисних копалин і результатів геологорозвідувальних та видобувних робіт на родовищах корисних копалин.

Формування звітів щодо руху запасів корисних копалин протягом минулого року та поточного їх стану для складання 108 випусків державних балансів запасів корисних копалин.

Формування звітів для складання довідників:

- “Мінеральні ресурси України”,
- “Підсумки геологорозвідувальних робіт на нафту і газ в Україні”,
- “Ресурси твердих горючих копалин”,
- “Мінеральні ресурси України і світу”.

Вирішення інформаційно-пошукових задач за запитами державних органів влади та надрокористувачів.

Перспективи використання та розвитку: Удосконалення автоматизованого обліку родовищ та запасів корисних копалин у зв'язку з введенням у форми обліку таксонів нової класифікації.

Інформаційне наповнення бази даних для складання оглядових карт розташування об'єктів обліку державних балансів запасів корисних копалин з використанням ГІС.

запасах корисних копалин.

Порядок розробки кондицій на мінеральну сировину встановлюється Державною комісією України по запасах корисних копалин.

Запаси корисних копалин розвіданих родовищ, а також запаси корисних копалин, додатково розвіданих у процесі розробки родовищ, підлягають експертизі та оцінюються Державною комісією України по запасах корисних копалин у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 46. Списання запасів корисних копалин

Видобуті корисні копалини, запаси корисних копалин, які втратили промислове значення, а також втрачені у процесі видобування або не підтвержені під час наступних геологорозвідувальних робіт чи розробки родовища, підлягають списанню з обліку гірничодобувного підприємства в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Результати списання з обліку запасів корисних копалин облікуються у Державному інформаційному геологічному фонді України.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 31 січня 1995 р. N 75
Київ**

Про затвердження Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 9 січня 1996 року N 24, від 27 серпня 1997 року N 927, від 28 вересня 2000 року N 1481, від 21 червня 2004 року N 792, від 16 грудня 2004 року N 1696, від 25 травня 2006 року N 754, від 31 серпня 2011 року N 911

Відповідно до статті 42 Кодексу України про надра Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, що додається.

**Прем'єр-міністр України
Міністр Кабінету Міністрів
України**

**В. МАСОЛ
В. ПУСТОВОЙТЕНКО**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 31 січня
1995 р. N 75

ПОРЯДОК державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин

(У тексті Порядку слово "Держкомгеології" замінено словом "Мінекоресурсів" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2000 року N 1481)

(У тексті Порядку слово "Мінекоресурсів" замінено словом "Держкомприродресурсів" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2004 року N 792)

(У тексті Порядку слово "Держкомприродресурсів" замінено словом "Мінприроди" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 року N 754)

1. Державний облік родовищ, у тому числі техногенних, запасів і проявів корисних копалин (далі - державний облік) - це система збору, обробки та зберігання даних про результати геологорозвідувальних та гірничодобувних робіт. Метою державного обліку є постійне визначення стану, перспектив розвитку, раціонального використання та охорони мінерально-сировинної бази.

2. Державний облік здійснює Держгеонадра як по ділянках надр, що використовуються, так і по ділянках надр, не залучених до використання, в тому числі континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

3. Державний облік ведеться на підставі звітів про результати геологозйомочних, пошукових, геологорозвідувальних, тематичних, проектно-пошукових та науково-дослідних робіт геологічного профілю, річних звітів гірничодобувних підприємств, звітів про результати технологічних випробувань мінеральної сировини, техніко-економічних обґрунтувань, рішень ДКЗ, інших документів, що стосуються оцінки та списання запасів.

4. Усі родовища корисних копалин, у тому числі техногенні, з запасами, оціненими як промислові, становлять державний фонд родовищ корисних копалин (далі - державний фонд), а всі попередньо оцінені родовища - резерв цього фонду.

Система обліку об'єктів державного фонду включає інформацію державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин (далі - державного кадастру) та державного балансу запасів корисних копалин (далі - державного балансу), а також державну та галузеву звітність підприємств і організацій, що ведуть розвідку родовищ, у тому числі і техногенних, видобуток та здійснюють збагачення корисних копалин.

5. Держгеонадра щорічно готує аналітичний звіт про стан державного фонду.

(пункт 5 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

6. Обліку в державному кадастрі підлягають усі відкриті родовища корисних копалин на території України незалежно від кількості запасів, стану їх розвідки, освоєння і відомчої належності, а також прояви корисних копалин.

7. Підставою для складання державного кадастру є паспорт родовища або прояву корисних копалин, який розробляється для кожної групи корисних копалин. Форма паспорта, методичне керівництво щодо складання паспортів та інструкція щодо ведення державного кадастру розробляються і затверджуються Мінприроди.

8. Окремому обліку підлягають:

відпрацьовані родовища загальнопоширених корисних копалин;

прояви загальнопоширених корисних копалин;

нафтогазопрояви;

нафтогазоперспективні площі, структури;

параметричні, пошукові, розвідувальні та експлуатаційні нафтові і газові свердловини;

(пункт 8 доповнено новим абзацом шостим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2004 р. N 1696, у зв'язку з цим абзаци шостий і сьомий вважати

відповідно абзацами сьомим і восьмим)

шліхові ореоли, точки і зони мінералізації, окремі мінералогічні знахідки з високим вмістом цінних компонентів;

геохімічні, геофізичні аномалії.

9. Організація та методичне керівництво веденням державного кадастру, а також збір, облік, систематизація, зберігання, обробка та надання даних державного кадастру заінтересованим користувачам здійснюються Держгеонадра.

(пункт 9 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

10. Обліку у державному балансі підлягають запаси корисних копалин окремо по кожному об'єкту (родовище, ділянка родовища, шахтне поле та ін.) за основними промисловими типами, сортами, марками, технологічними групами корисних копалин відповідно до діючих державних стандартів, а також за способом відпрацювання, з виділенням запасів сировини, придатної для видобутку підземним, відкритим, гідравлічним та іншими способами.

У підсумках по кожному об'єкту обліку виділяються окремим рядком запаси, що знаходяться в охоронних зонах транспортних магістралей, під населеними пунктами, заповідниками тощо.

За ступенем освоєння родовища корисних копалин поділяються на ті, що розробляються, ті, що готуються до розробки, і ті, що не розробляються.

11. Облік запасів корисних копалин у державному балансі здійснюється згідно з Класифікацією запасів і ресурсів корисних копалин державного

фонду надр.

(пункт 11 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27.08.97 р. N 927)

12. Нові об'єкти (родовища) зараховуються до державного балансу на підставі рішень ДКЗ.

13. Запаси супутніх корисних копалин і компонентів, оцінені ДКЗ, підлягають обліку в порядку, встановленому для основної корисної копалини.

14. Облік запасів металічних і неметалічних корисних копалин ведеться по запасах руди, металу, гірської породи, мінералу, окису або іншої хімічної сполуки. Для нафти, газового конденсату, природного і розчиненого газу враховуються загальні запаси і запаси, що видобуваються.

15. Облік запасів корисних копалин ведеться на основі звітних балансів гірничодобувних і геологорозвідувальних підприємств. Форма звітного балансу за групами корисних копалин та інструкції щодо їх заповнення розробляються Мінприроди, погоджуються із заінтересованими міністерствами та відомствами і затверджуються Мінстатом.

16. Підсумки запасів по кожному виду корисних копалин підраховуються по гірничодобувних підприємствах, вугленосних та рудоносних районах (басейнах), областях та в цілому по Україні включаючи її виключну (морську) економічну зону.

(абзац перший пункту 16 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 09.01.96 р. N 24)

У підсумках по областях та Україні в цілому включаючи її виключну (морську) економічну зону окремо виділяються запаси родовищ, які експлуатуються і враховуються у державному фонді за підприємствами, що їх експлуатують.

(абзац другий пункту 16 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 09.01.96 р. N 24)

17. Контроль за правильністю обліку, стану та руху запасів корисних копалин на підприємствах здійснюють галузеві міністерства, відомства та Держнаглядохоронпраці.

18. Держгеонадра контролює своєчасність подання підприємствами та організаціями звітних балансів запасів корисних копалин, перевіряє їх правильність та відповідність встановленим вимогам і складає державний баланс запасів корисних копалин.

(пункт 18 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

19. Облік параметричних, пошукових, розвідувальних та експлуатаційних нафтових і газових свердловин, що знаходяться на ділянках нафтогазоносних надр, у тому числі тих, що не використовуються, ведеться відповідно до порядку, який розробляється і затверджується Мінприроди за погодженням з Держнаглядохоронпраці.

(Порядок доповнено пунктом 19 згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2004 р. N 1696)

Про затвердження Порядку ведення державного кадастру родовищ та проявів корисних копалин

Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 24 грудня 2001 року N 488

(витяг)

Державний кадастр родовищ та проявів корисних копалин України (далі - ДКРП) є складовою частиною системи обліку об'єктів державного фонду родовищ корисних копалин і використовується для оперативного визначення стану й можливості розвитку мінерально-сировинної бази, планування робіт з геологічного вивчення надр, раціонального розміщення об'єктів гірничодобувної промисловості, комплексного використання надр у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони.

ДКРП - являє собою систематизоване зведення відомостей щодо розташування, кількості та якості основних та спільно залягаючих корисних копалин і наявних у них компонентів, геологічних, гідрогеологічних, гірничотехнічних, геолого-економічних та інших характеристик облікових об'єктів мінерально-сировинної бази країни. Вищезазначені відомості накопичуються, періодично доповнюються та уточнюються у автоматизованій базі даних ДКРП (далі - БД ДКРП) та подаються у вигляді уніфікованих за формами паспортів об'єктів обліку ДКРП (далі - паспорт) по окремому родовищу та прояву корисних копалин.

Ведення ДКРП здійснює державне науково-виробниче підприємство "Державний інформаційний геологічний фонд України" (далі - ДНВП "Геоінформ України") Міністерства екології та природних ресурсів України (далі - Мінприроди) відповідно до вимог Порядку ведення державного кадастру родовищ та проявів корисних копалин (далі - Порядок).

Організацію та методичне керівництво веденням ДКРП здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр.

ДНВП "Геоінформ України" забезпечує:

- облік, систематизацію та зберігання матеріалів ДКРП;
- актуалізацію бази даних ДКРП;
- функціонування автоматизованої системи обробки даних ДКРП та довідково-інформаційне обслуговування надрокористувачів;
- своєчасне поповнення (заміну) паспортів;

- перевірку і приймання підготовлених паспортів проявів корисних копалин загальнодержавного значення, які виявлені за результатами завершених робіт з геологічного вивчення територій, пошукових і пошуково-оціночних робіт.

ДНВП "Геоінформ України" несе відповідальність за повноту та відповідність фондовим геологічним матеріалам даних, які містяться у паспортах об'єктів обліку ДКРП.

Паспорти об'єктів обліку ДКРП є документами Національного архівного фонду України, які зберігаються у фондах державного науково-виробничого підприємства "Державний інформаційний геологічний фонд України" (ДНВП "Геоінформ України").

Обліку державним кадастром родовищ та проявів корисних копалин підлягають прояви корисних копалин та усі відкриті родовища корисних копалин (за винятком підземних вод, які обліковуються Державним водним кадастром) на території України незалежно від кількості запасів, стану їх розвідки, освоєння і належності, а саме:

- родовища, у тому числі техногенні, запаси корисних копалин яких ураховані державним балансом запасів корисних копалин;
- родовища корисних копалин попередня чи детальна оцінка яких завершена;
- родовища, запаси корисних копалин яких не враховано державним балансом запасів корисних копалин;
- відпрацьовані родовища корисних копалин;
- прояви корисних копалин при наявності в них хоча б одного рудного тіла (покладу), яке за вмістом цінних компонентів задовольняє встановленим вимогам щодо їх видобування;
- перспективні ділянки та рудні тіла, ресурси яких апробовані Науковою Радою з прогнозування.

Джерелами інформації для складання паспортів об'єктів обліку та формування комп'ютерної бази даних ДКРП є фондові геологічні матеріали, що надходять на зберігання до ДНВП "Геоінформ України" як галузевого державного архіву після завершення геологорозвідувальних або науково-дослідних робіт на об'єкті.

Паспорти об'єктів обліку ДКРП складають за уніфікованими формами, які позначаються літерами (індексами родовищ і проявів за видами корисних копалин).

Ведення бази даних ДКРП полягає у:

- поповненні БД ДКРП інформацією паспортів об'єктів обліку ДКРП;
- коригуванні БД ДКРП інформацією "замін" паспортів об'єктів обліку ДКРП;
- реалізації доступу до даних в режимі багатьох користувачів;
- виконанні запитів на відбір паспортів за різними комбінаціями по наступних критеріях: об'єкт обліку, корисні копалини, застосування, території, номенклатура листів масштабу 1:200 000, ступінь промислового

освоєння, назви структур першого порядку, види обліку запасів корисних копалин;

- удосконаленні програмного забезпечення системи автоматизованого пошуку та обробки даних ДКРП, розробки нових запитів.

ДНВП "Геоінформ України" забезпечує функціонування автоматизованої системи обробки даних ДКРП, здійснює розроблення нових вихідних форм та довідково-інформаційне обслуговування користувачів шляхом надання інформації на запити користувачів у вигляді паспортів чи їх окремих частин (розділи, таблиці), реєстрів паспортів з сортуванням за номером паспорта, алфавітом, застосуванням, та інших звітів, що відображають інформацію ДКРП або його стан.

База даних державного кадастру родовищ та проявів корисних копалин України поповнюється по мірі надходження до ДНВП "Геоінформ України" нової інформації. Станом на 01.11.2009 р. інформація щодо кількості об'єктів обліку ДКРП характеризується наступними даними по формах (за видами корисних копалин):

Родовища:		
Форма А	металічних корисних копалин	176
Форма Б	неметалічних корисних копалин	4685
Форма В	розсипні	27
Форма Д	нафти та газу	377
Форма Е	вугілля та горючих сланців	891
Форма Ж	гідромінеральної сировини	111
Форма К1	тсапропелю	308
Форма Л	техногенні	13
Прояви:		
Форма Г1	металічних корисних копалин	415
Форма Г2	прояви неметалічних корисних копалин	291
Форма Г3	прояви вугілля та горючих сланців	98

Користування інформацією ДКРП виконується у порядку і на умовах, визначених Держгеонадрами України.

Про затвердження Положення про порядок розробки та обґрунтування кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів твердих корисних копалин у надрах

Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 7 грудня 2005 року N 300

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 січня 2006 р. за N 65/11939

Відповідно до статті 45 Кодексу України про надра, підпункту 16 пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2000 N 1689, з метою встановлення єдиних вимог до порядку розробки та обґрунтування параметрів кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів і ресурсів твердих корисних копалин в надрах та визначення показників геолого-економічних оцінок родовищ, що подаються на державну експертизу й оцінку, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про порядок розробки та обґрунтування кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів твердих корисних копалин у надрах, що додається.

2. Начальнику відділу економіки мінеральної сировини Державної комісії України по запасах корисних копалин Пижучу І. П. подати Положення на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та забезпечити після державної реєстрації тиражування та надсилання до установ і організацій, що здійснюють геолого-економічну оцінку запасів і ресурсів родовищ корисних копалин або ділянок надр.

3. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

Г. І. Рудько

ПОГОДЖЕНО:

**Голова Державного комітету
України з питань регуляторної політики
та підприємництва**

А. Дашкевич

**Заступник Міністра палива та
енергетики України**

М. О. Штейнберг

**Міністр вугільної промисловості
України**

В. С. Тополов

**Міністр промислової політики
України**

В. М. Шандра

**Перший заступник Міністра
охорони навколишнього природного
середовища України**

С. О. Лизун

ПОЛОЖЕННЯ про порядок розробки та обґрунтування кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів твердих корисних копалин у надрах

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Державної комісії України по запасах
корисних копалин від 7 грудня 2005 р.
N 300
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 25 січня 2006 р. за N
65/11939

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до Кодексу України про надра та постанови Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 "Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин".

1.2. Цим Положенням установлюється єдиний порядок розробки і обґрунтування показників і параметрів кондицій на мінеральну сировину для підрахування запасів і ресурсів твердих корисних копалин у надрах та визначення показників геолого-економічних оцінок родовищ, що подаються на державну експертизу й оцінку.

1.3. Положення є обов'язковим для суб'єктів господарювання незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, які здійснюють геологічне вивчення надр з метою підрахування запасів і ресурсів твердих корисних копалин і подають на державну експертизу матеріали геолого-економічних оцінок родовищ або перспективних ділянок надр.

2. Терміни та визначення

У Положенні наведені нижче терміни та визначення вживаються в такому значенні:

2.1. Кондиції на мінеральну сировину - сукупність граничних вимог до якості та кількості мінеральної сировини в надрах, гірничогеологічних умов залягання, гірничотехнічних та інших умов розробки продуктивних покладів, дотримання яких під час підрахунку забезпечує найбільш повний й економічно ефективний видобуток і використання наявних запасів та ресурсів корисних копалин.

Відповідно до ступеня геологічного вивчення об'єктів геологорозвідувальних робіт установлюються попередні, тимчасові, постійні та оперативні кондиції.

2.2. Показники кондицій - натуральні характеристики корисної копалини, геологічної будови й умов залягання продуктивних покладів родовищ, що істотно впливають на вибір технологічних схем видобутку і переробки мінеральної сировини, техніко-економічну ефективність виробничого процесу та фінансові результати реалізації товарної продукції гірничого виробництва.

2.3. Параметри кондицій - граничні значення показників кондицій, які встановлюються для проби, інтервалу, розвідувального перетину, видобувного уступу чи підрахункового блоку продуктивного покладу на підставі техніко-економічних розрахунків, діючих стандартів та технічних

умов, технічних завдань користувачів надр, досвіду геологорозвідувальних робіт та експлуатації родовищ.

2.4. Мінімальний промисловий вміст корисного компонента - вміст корисного компонента в корисній копалині, за якого вартість мінеральної сировини, що видобувається, забезпечує повернення всіх витрат на виробництво товарної продукції гірничого підприємства.

2.5. Бортовий вміст корисного компонента - мінімальний вміст корисного компонента в пробі, що включається до підрахунку запасів під час оконтурювання продуктивного покладу в перетині гірничою виробкою, у разі відсутності чіткого геологічного контакту. Бортовий вміст корисного компонента встановлюється окремо для балансових і для позабалансових запасів корисних копалин.

2.6. Мінімальний вміст корисного компонента в крайовому перетині - граничний вміст корисного компонента в крайовому перетині продуктивного покладу, що включається до підрахунку запасів під час оконтурювання продуктивного покладу за падінням і простяганням за межами гірничих виробок.

2.7. Максимально допустимий вміст шкідливих домішок у корисній копалині - обґрунтований технологічними дослідженнями найбільший вміст шкідливих компонентів у корисній копалині на місці залягання, за якого виробництво кондиційної товарної продукції гірничого підприємства за прийнятною в техніко-економічному обґрунтуванні (далі - ТЕО) технологічною схемою є можливим.

2.8. Мінімальна потужність (товщина) покладу корисної копалини - найменш визначена в перетині гірничою виробкою істинна потужність (товщина) покладу корисної копалини з кондиційним умістом корисного компонента, що включається до підрахунку запасів.

2.9. Мінімальна потужність пласта вугілля (сланцю) - найменша потужність (товщина) пласта в пластоперетині, що залучається до підрахунку запасів, визначена як сума потужностей вугільних шарів, внутрішньопластових породних прошарків, а також тих, що залягають безпосередньо в покрівлі або підшві вуглистих порід, що неминуче залучаються до видобутку.

2.10. Максимальна зольність вугілля - найбільша зольність вугілля у пластоперетині, що включається до підрахунку запасів, визначена з урахуванням засмічення внутрішньопластовими, припокрівельними та припідшовними вуглистими прошарками, що неминуче залучаються до видобутку.

2.11. Максимальна потужність прошарків уміщуючих порід або некондиційної корисної копалини, що включаються до підрахунку запасів, - гранична потужність пустих або некондиційних прошарків у продуктивній товщі, залучення яких до видобутку сумісно з кондиційними інтервалами дає змогу застосувати високопродуктивні засоби і системи розробки продуктивних покладів з економічною ефективністю, що перевищує втрати,

пов'язані із зниженням умісту корисного компонента в балансових запасах та збагаченням видобутої гірничої маси до відповідності товарної продукції вимогам стандартів і технічних умов.

2.12. Граничний коефіцієнт розкриття - максимально допустимий коефіцієнт розкриття, що визначається, виходячи з умови рівності собівартостей видобутку корисної копалини відкритим і підземним способами.

2.13. Контурний коефіцієнт розкриття - відношення об'єму розкривних порід, що прирізаються до кар'єру при збільшенні його глибини на один уступ, до об'єму корисної копалини, що видобувається цим уступом.

2.14. Чистий грошовий потік (потік готівки) - різниця (сальдо) між притоками і відтоками грошових коштів від операційної та інвестиційної діяльності під час передбачуваної реалізації інвестиційного проекту з геологічного вивчення та промислового освоєння запасів корисних копалин оцінюваного геологічного об'єкта, яка визначається як для кожного річного кроку розрахунку, так і для всього розрахункового періоду, що охоплює часовий інтервал від моменту оцінки до завершення експлуатаційних робіт (накопичений грошовий потік).

2.15. Накопичений чистий дисконтований грошовий потік - один з показників ефективності інвестиційного проекту з геологічного вивчення та промислового освоєння запасів корисних копалин оцінюваного геологічного об'єкта, що розраховується за такою формулою:

$$\text{ЧДГП} = \left(\sum_{t=1}^T \frac{(D_t - B_t) - P_t + A_t}{(1 + E)^t} - \sum_{t=1}^T \frac{K_t}{(1 + E)^t} \right),$$

де ЧДГП - чистий дисконтований грошовий потік, накопичений за весь період майбутньої діяльності на оцінюваному геологічному об'єкті. У міжнародній практиці цей показник використовується під назвою "Net Present Value (NPV)" - чиста теперішня вартість об'єкта оцінки;

E - норма дисконту;

D_t - річний дохід (виручка) від реалізації товарної продукції в t-му році;

B_t - експлуатаційні витрати в t-му році, включаючи амортизаційні відрахування;

P_t - розмір податків і обов'язкових платежів у t-му році, що не входять до експлуатаційних витрат;

A_t - амортизаційні відрахування в t-му році;

K_t - капітальні вкладення в промислове будівництво в t-му році, проведення подальших геологорозвідувальних робіт;

T - строк користування надрами оцінюваного геологічного об'єкта для геологічного вивчення та/або видобування корисних копалин до виведення з експлуатації.

2.16. Накопичений дисконтований прибуток від виробничої (операційної) діяльності гірничодобувного підприємства - різниця (сальдо) між притоками грошових коштів від реалізації товарної продукції та

експлуатаційними витратами, податками й обов'язковими платежами, "приведена" до початкового розрахункового кроку за допомогою дисконтування. Цей показник розраховується як перший член у формулі пункту 2.15.

2.17. Індекс прибутковості дисконтованих капіталовкладень - частка від ділення накопиченого дисконтованого прибутку від виробничої (операційної) діяльності гірничодобувного підприємства до приведених до початкового розрахункового кроку капітальних вкладень. Цей показник розраховується як відношення першого члена у формулі пункту 2.15 до другого члена цього виразу.

2.18. Внутрішня норма прибутковості (далі - ВНП) у міжнародній практиці - "Internal rate of return - IRR" - така величина норми дисконту (E), за якої накопичена сума дисконтованих притоків грошового потоку дорівнює накопиченій сумі дисконтованих відтоків грошового потоку, а ЧДГП, накопичений за весь строк користування надрами оцінюваного геологічного об'єкта, дорівнює нулю. При цьому для всіх значень E , що перевищують ВНП, ЧДГП має бути негативним, а для всіх значень E , менших від ВНП, - позитивним. Якщо не виконується хоч одна з наведених умов, належить вважати, що ВНП не обрховується.

2.19. Термін окупності капіталовкладень - відрізок часу в розрахунковому періоді від початкового моменту до моменту окупності. Початковий момент визначається у завданні на розробку ТЕО кондицій. Моментом окупності вважається той найбільш ранній крок у розрахунковому періоді, після якого поточний чистий грошовий потік стає позитивним і надалі залишається таким.

2.20. Рентабельність виробничої діяльності гірничодобувного підприємства, що створюється для промислового освоєння оцінюваного геологічного об'єкта, - частка від ділення прибутку від виробничої діяльності (операційної та інвестиційної), накопиченого за весь розрахунковий період, до вартості виробничих фондів гірничодобувного підприємства (основних засобів і виробничих запасів).

2.21. Дохід бюджетів - сума податків і обов'язкових платежів, що сплачуються до бюджетів і фондів різних рівнів згідно із законодавством України протягом розрахункового періоду користування надрами оцінюваного геологічного об'єкта.

2.22. Амортизаційні відрахування - поступове віднесення витрат на придбання, виготовлення або поліпшення основних фондів на зменшення оподаткованого прибутку користувача надр у межах норм, установлених законодавством.

3. Загальні засади розробки кондицій

3.1. Кондиції розробляються щодо кожного родовища або ділянки надр у процесі їх геолого-економічної оцінки з урахуванням раціонального використання всіх корисних копалин, а також наявних у них корисних компонентів. Оптимальні показники кондицій мають забезпечувати

комплексну геолого-економічну оцінку і найбільш вичерпне, раціональне та безпечне використання запасів родовищ корисних копалин.

3.2. ТЕО кондицій розробляється відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432 (із змінами) (далі - Класифікація), Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (із змінами), та інших нормативно-правових актів, що регламентують проведення геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин, проектування і будівництва підприємств з видобутку та переробки мінеральної сировини.

3.3. Порядок розроблення постійних та оперативних кондицій, а також тимчасових кондицій, що подаються на державну експертизу, визначається цим положенням. Порядок розроблення попередніх та тимчасових кондицій, що не подаються на державну експертизу, визначаються користувачами надр або замовниками геологорозвідувальних робіт.

3.4. ТЕО постійних та оперативних кондицій розробляються користувачами надр або за їх дорученням спеціалізованими проектними і науково-дослідними інститутами, геолого-економічними підрозділами підприємств, іншими суб'єктами підприємництва, які можуть забезпечити кваліфіковане проведення цих робіт.

Матеріали ТЕО кондицій надаються до Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ) як на паперових, так і на магнітних носіях.

3.5 Вивченість родовищ (ділянок) корисних копалин, для яких розробляється ТЕО постійних кондицій, має відповідати вимогам Класифікації до родовищ, підготовлених до промислової розробки:

установлено обсяги загальних запасів і ресурсів основних, що спільно залягають, і супутніх корисних копалин і наявних у них корисних компонентів у межах ліцензійної ділянки і довкола неї, які враховуються під час проектування гірничодобувного підприємства для визначення можливих перспектив його розвитку, граничної глибини розробки, способу розкриття і схеми розробки покладів корисних копалин, розроблення плану розташування виробничих споруд, під'їзних шляхів, місць видалення відходів;

визначено обсяги балансових розвіданих (клас 111) і попередньо розвіданих (клас 122) запасів корисних копалин, що використовуються для проектування будівництва (реконструкції) гірничодобувного підприємства. При цьому кількість розвіданих запасів класу (111) має бути не меншою від визначеної величини компенсувальних запасів, що забезпечують діяльність гірничодобувного підприємства на період повернення капітальних укладень у промислове освоєння родовища;

визначено й оцінено небезпечні екологічні фактори, що впливають або можуть вплинути на стан довкілля під час розробки родовища, переробки

мінеральної сировини, видалення або утилізації виробничих відходів; розроблено раціональний комплекс заходів щодо охорони природи.

3.6. ТЕО кондицій розробляється на підставі технічного завдання замовника, у якому визначаються особливі умови загальної організації роботи майбутнього підприємства: джерела енерго- і водопостачання, вибір обладнання та об'єктів інфраструктури, способи транспортування, узгодження з органами державного нагляду і контролю технологічних рішень підвищеної екологічної небезпеки, форми власності на майно і товарну продукцію, джерела фінансування.

3.7. Проектні рішення щодо технологічних схем з видобутку та переробки мінеральної сировини, організації та забезпечення виробничого процесу, що приймаються під час обґрунтування кондицій, мають відповідати сучасним технічним досягненням, перевіреним у промислових або напівпромислових умовах.

3.8. Для обґрунтування техніко-економічних показників геолого-економічної оцінки родовища (ділянки) і подальшого проектування будівництва (реконструкції) добувного та збагачувального підприємств відповідно до Класифікації використовуються:

розвідані запаси корисних копалин для родовищ першої та другої груп складності геологічної будови;

розвідані та попередньо розвідані запаси для родовищ третьої та четвертої груп складності геологічної будови.

3.9. Для комплексних родовищ має бути розглянута можливість використання супутніх корисних копалин та наявних у їх складі корисних компонентів, а крім того (для всіх родовищ), - можливість використання підземних та кар'єрних дренажних вод для господарських цілей або вилучення з останніх корисних компонентів.

3.10. Речовинний склад та технологічні властивості корисних копалин мають бути вивчені з повнотою та детальністю, які забезпечують отримання вихідних даних, достатніх для проектування раціональної технології переробки (збагачування) корисної копалини з комплексним вилученням наявних у ній компонентів, що мають промислове значення, а також визначення напрямів використання відходів або оптимального варіанта їх складування (видалення).

3.11. Кондиції для підрахунків запасів розкритих та вміщуючих порід, які придатні для господарського використання, розробляються та затверджуються одночасно з кондиціями на основні корисні копалини.

3.12. При наявності потреби в сировині, яка може бути отримана з розкритих та вміщуючих порід, якщо вони мають геолого-економічну оцінку, витрати на її вилучення та надходження від збуту враховуються в показниках основного виробництва.

3.13. Для родовищ корисних копалин місцевого значення, які розвідуються з метою розвитку бази діючих підприємств, ТЕО постійних кондицій може розглядатись у спрощеному варіанті, при якому:

показники і параметри кондицій визначаються згідно з вимогами ДСТУ, ГСТУ, технічних умов замовника;

економічне обґрунтування прийнятих кондицій виконується на основі аналізу техніко-економічних показників роботи підприємства-замовника за останні роки з коригуванням останніх на відхилення організаційно-технічних та гірничогеологічних умов об'єкта, що оцінюється.

3.14. Обґрунтування оперативних кондицій здійснюється на підставі економічного та геологічного аналізу виконання технічного проекту розкриття та розробки родовища (блоків, покладів, горизонтів) стосовно до існуючої економічної ситуації.

3.15. Оперативні кондиції розробляються надрокористувачем на обмежений термін, необхідний для відпрацювання частини родовища, що переоцінюється.

3.16. Під час розробки ТЕО кондицій для підрахунку запасів і оцінки ресурсів твердих корисних копалин слід дотримуватись такої послідовності робіт, що є найбільш раціональною:

3.16.1. Аналіз і узагальнення результатів геологічного, гідрогеологічного, гірничотехнічного, технологічного та іншого вивчення родовища й оцінка загальних запасів корисних копалин.

3.16.2. Виконання маркетингових досліджень щодо ємності ринків збуту товарної продукції, можливостей придбання гірничодобувного обладнання, рівня цін, податків, обов'язкових платежів, умов оплати праці, забезпеченості трудовими та енергетичними ресурсами, екологічних та соціальних умов виробництва.

3.16.3. Обґрунтування річної продуктивності гірничого підприємства, способу і систем розробки продуктивних покладів, розмірів очікуваних втрат і розубожування корисних копалин.

3.16.4. Обґрунтування оптимальної схеми комплексної переробки корисної копалини в товарну продукцію гірничого виробництва, її техніко-економічних показників.

3.16.5. Визначення переліку показників кондицій, що потрібні для оконтурювання, підрахунку та класифікації підрахованих запасів і ресурсів корисних копалин.

3.16.6. Визначення параметрів кондицій на підставі геологічного, гідрогеологічного, гірничотехнічного, технологічного та іншого обґрунтування, а для показників, що потребують варіантного обґрунтування параметрів (бортовий вміст та ін.), виконання відповідних поваріантних підрахунків запасів і визначення техніко-економічних показників промислового освоєння родовища щодо кожного варіанта.

3.16.7. Визначення оптимального варіанта промислового освоєння родовища, відповідних цьому варіанту показників і параметрів кондицій.

4. Показники кондицій

4.1. Кондиціями для підрахунку запасів рудних родовищ чорних, кольорових, рідкісних і благородних металів, алмазів, фосфоритів, апатитів,

бору, сірки, виковних солей, плавикового шпату, бариту, графіту, тальку, азбесту передбачаються такі основні показники кондицій:

мінімальний промисловий вміст корисного компонента (умовного компонента);

бортовий вміст корисного компонента або вміст декількох корисних компонентів, приведених до вмісту умовного компонента в крайовій пробі;

мінімальний вміст корисного компонента (умовного компонента) в крайовому перетині;

умови для виокремлення промислових (технологічних) типів або сортів корисної копалини і методи підрахунку їх запасів;

коефіцієнти для приведення вмістів супутніх компонентів до вмісту умовного основного компонента в комплексних корисних копалинах;

максимально допустимий вміст шкідливих домішок в корисній копалині;

мінімальна потужність покладів корисних копалин (пластів, жил і т. ін.) або відповідний мінімальний метропроцент (метрограм);

максимально допустима потужність прошарків порід та некондиційних руд, які включаються в контур підрахунку запасів;

мінімальний коефіцієнт рудоносності (продуктивності) у підрахунковому блоці розвіданих запасів;

мінімальні запаси віддалених покладів корисних копалин;

максимально допустиме співвідношення потужностей розкривних порід і корисної копалини в крайовому і внутрішньому перетині;

межі підрахунку запасів.

4.2. Кондиціями для підрахунку запасів вугілля (горючих сланців) додатково до відзначених вище встановлюються такі показники:

мінімальна істинна потужність пластів вугілля (горючих сланців) у пластоперетині, що визначається як сума потужностей вугільних шарів, внутрішньопластових породних прошарків і вуглистих порід, що залягають безпосередньо в покрівлі або підшві пласта, що неминуче залучаються до видобутку;

мінімальна істинна потужність внутрішньопластових породних прошарків, що в зонах розщеплення розділяють пласт на об'єкти самостійної розробки;

максимальна зольність вугілля по пластоперетину з урахуванням засмічення породами внутрішньопластових, покривних та підшвених вуглистих прошарків, що неминуче залучаються до видобутку;

мінімальна довжина непорушеного виїмкового стовпа;

граничне співвідношення потужностей розкривних порід і корисної копалини.

4.3. Кондиціями для підрахунку запасів родовищ нерудних корисних копалин (карбонатні породи, магнезити, дуніти, кварцити, пісковики як флюсова сировина, глини керамічні, формувальні, вогнетривкі, піски формувальні, будівельні та скляні, камені облицювальні і будівельні,

цементна сировина), а також запасів родовищ корисних копалин місцевого значення встановлюються такі основні показники:

граничні показники якості корисної копалини, що враховують вимоги чинних стандартів, технічних вимог, технічних завдань користувачів надр до якості товарної продукції або якісні показники мінеральної сировини, на якій проводились технологічні випробування й одержані позитивні результати;

мінімальний вихід товарної продукції;

мінімальна потужність покладу корисної копалини у крайовому перетині;

максимально допустима потужність прошарків вміщуючих порід і некондиційної корисної копалини, що включаються у контур підрахунку запасів;

умови оконтурення промислових (технологічних) типів або сортів корисних копалин і методи підрахунку їх запасів;

допустимий рівень активності природних радіонуклідів;

межі підрахунку запасів.

4.4. Кондиціями для підрахунку запасів родовищ корисних копалин, що розробляються методами підземного вилуговування або виплавляння, крім наведених вище, передбачаються такі показники:

максимально допустимий вміст карбонатів у корисній копалині;

максимальний вміст глиняно-алевритової фракції в продуктивному інтервалі, що включається до підрахунку запасів;

мінімальний коефіцієнт фільтрації у продуктивних відкладах.

4.5. Кондиції належить установлювати на підставі комплексного гірничогеологічного, гірничотехнічного, технологічного та економічного обґрунтування.

5. Геологічне обґрунтування кондицій

5.1. Геологічному обґрунтуванню підлягають показники кондицій, пов'язані з геологічною будовою продуктивних покладів родовища, умовами їх залягання, оконтурюванням корисних копалин, вибором методів підрахунку запасів.

5.1.1. У разі підрахунку запасів корисних копалин покладів, границі яких добре фіксуються в гірничих виробках і свердловинах, підрахункові контури слід проводити за природними геологічними границями, визначеними відповідно до літологічних, тектонічних та інших ознак, що використовуються як показники кондицій.

5.1.2. На родовищах, запаси яких підраховуються в геометризованих границях продуктивних покладів, визначених за даними опробування, підрахункові контури продуктивних покладів визначаються з допомогою оптимального бортового чи мінімального промислового вмісту корисного компонента в крайовій пробі або граничних якісних показників мінеральної сировини в крайовій пробі.

5.1.3. На родовищах, запаси яких підраховуються статистично в узагальнених границях продуктивних покладів із застосуванням коефіцієнта

рудноності (продуктивності), зовнішні границі продуктивних покладів слід визначати на підставі як даних опробування, так і геологічних ознак, що передбачаються кондиціями.

5.1.4. Коефіцієнт рудноності (продуктивності) допускається застосовувати для підрахунку запасів тільки в тому разі, якщо геологічними дослідженнями обґрунтована можливість виділення локальних ділянок, придатних для селективного видобутку оптимальними способами і системами розробки, під час подальшої дорозвідки продуктивних зон у процесі промислового освоєння родовища.

5.1.5. Обґрунтування оптимальної технологічної схеми переробки корисних копалин кожного технологічного типу належить виконувати на підставі позитивних результатів досліджень напівпромислових або промислових проб, на яких досягнуто максимальний рівень вилучення основних та супутніх корисних компонентів у товарну продукцію і одержані відвальні хвости при рентабельності виробництва, що відповідає вимогам як користувача, так і власника надр.

5.1.6. Обґрунтування оптимальних способів і систем розробки продуктивних покладів, а також параметрів кондицій на підставі варіантних розрахунків належить проводити з урахуванням залежності ступеня складності геологічної будови родовища від вибраного варіанта розробки і приймати до техніко-економічних розрахунків ті варіанти, які забезпечують відповідну до вимог Класифікації розвіданість і підготовленість до промислової розробки покладів корисних копалин.

5.2. Мінімальний промисловий вміст корисного компонента належить визначати на підставі такого співвідношення: $C_{\text{мін}} = Z / Ц \cdot В \cdot Р$,

де $C_{\text{мін}}$ - мінімальний промисловий вміст корисного компонента, частка одиниці;

Z - повні експлуатаційні витрати на видобуток і переробку одиниці маси або об'єму корисної копалини;

$Ц$ - обґрунтована в ТЕО ціна одиниці маси або об'єму товарної продукції гірничого підприємства;

$В$ - обґрунтоване в ТЕО наскрізне вилучення корисного компонента в товарну продукцію з корисної копалини, частка одиниці;

$Р$ - обґрунтоване в ТЕО розубожування корисної копалини під час видобутку і транспортування, частка одиниці.

Конкретну формулу для розрахунку мінімального промислового вмісту корисного компонента належить визначити на підставі наведеного співвідношення з урахуванням особливостей, що залежать від виду готової товарної продукції (метал, мінерал, концентрат), умов залягання і розробки родовища.

5.2.1. На комплексних родовищах корисних копалин з декількома корисними компонентами мінімальний промисловий вміст розраховується для умовного корисного компонента, уміст якого дорівнює сумі вмістів усіх наявних корисних компонентів, приведених до корисного компонента, що

має найбільшу вилучувану вартість. Умісти наявних корисних компонентів приводяться до умовного через перевідні коефіцієнти, що враховують співвідношення цінності корисних компонентів та коефіцієнтів їх вилучення.

5.2.2. На родовищах, промислове значення яких визначається виходом товарної продукції різних сортів, класів або груп, ціни на які змінюються в широких межах, належить визначати мінімальний промисловий вихід (уміст) умовного сорту (класу, групи) за такою самою схемою, як і мінімальний промисловий вміст умовного компонента в корисній копалині.

5.2.3. У разі, якщо мінімальний промисловий вміст визначається стандартами або технічними умовами на використання мінеральної сировини, спеціальних розрахунків для його визначення виконувати не слід.

5.2.4. Мінімальний промисловий вміст корисних компонентів як показник кондицій належить застосовувати до підрахункових блоків для оцінки балансової належності запасів корисних копалин, визначених у їх межах.

Крім того, мінімальний промисловий вміст як показник кондицій має застосовуватись для оконтурювання продуктивних покладів у разі відсутності чітких геологічних контактів і наявності доведеного закономірного зниження вмісту корисних компонентів від внутрішньої до зовнішньої частин продуктивної зони, у межах якої оконтурюється поклад балансових запасів. Об'єктами застосування мінімального промислового вмісту під час оконтурювання покладів можуть бути:

крайова проба - у разі оконтурювання продуктивного покладу в перетині продуктивної зони гірничою виробкою;

крайовий перетин - у разі оконтурювання продуктивного покладу по площі продуктивної зони між гірничими виробками.

5.3. Бортовий вміст корисного компонента (конкретного чи умовного) як показник кондицій належить застосовувати під час оконтурювання продуктивних покладів, у яких відсутні чіткі геологічні контакти, а корисні компоненти характеризуються незакономірним і нерівномірним, переривчастим розподілом, що унеможливує застосування з цією метою мінімального промислового вмісту через малі розміри і складну морфологію продуктивних покладів і непридатність їх у зв'язку з цим для окремої розробки. У разі наявності в крайовій частині перетину декількох проб з бортовим вмістом корисного компонента до підрахунку належить включати тільки першу пробу.

5.3.1. На родовищах з нерівномірним і вкрай нерівномірним розподілом корисних компонентів бортовий вміст для балансових запасів належить визначати на підставі поваріантних техніко-економічних розрахунків. Для кожного варіанта бортового вмісту слід визначати техніко-економічні показники розробки родовища, на підставі яких обґрунтовується оптимальне його значення.

5.3.2. На родовищах, балансові запаси яких мало змінюються від зміни бортового вмісту за варіантами, бортовий вміст може визначатись аналітично

як уміст корисного компонента, що окупає прямі експлуатаційні затрати на видобуток і переробку корисної копалини. У цьому разі бортовий вміст належить визначати за формулами, аналогічними тим, що використовуються для визначення мінімального промислового вмісту.

5.3.3. При поваріантному техніко-економічному обґрунтуванні бортового вмісту корисного компонента як оптимальний слід визначати варіант, що забезпечує максимальний підсумковий економічний ефект за весь період розробки родовища з урахуванням найбільш вичерпного раціонального використання як основних, так і супутніх корисних копалин і компонентів, а також відходів видобутку і переробки мінеральної сировини за умови забезпечення узгодженої користувачем надр ефективності капіталовкладень у розробку родовища.

5.3.4. Кількість варіантів для обґрунтування бортового вмісту корисного компонента не може бути меншою від трьох. Розрахунки за варіантами з бортовим умістом як вищим, так і нижчим від оптимального є обов'язкові.

5.3.5. Порядок визначення бортового вмісту корисного компонента для оконтурювання позабалансових запасів корисних копалин не регламентується. У більшості випадків його належить установлювати на рівні вмісту корисного компонента у відвальних хвостах переробки корисної копалини в товарну продукцію.

5.4. У разі оконтурювання продуктивних покладів з чіткими геологічними границями, показниками кондицій належить визначити сукупність геолого-мінералогічних та інших ознак, на підставі яких визначаються межі продуктивних інтервалів у перетинах, що включаються до підрахунку запасів.

5.5. Мінімальний вміст корисного компонента в крайовому перетині продуктивного покладу слід застосовувати для запобігання включенню до підрахунку запасів крайових ділянок продуктивних покладів, значних розмірів з умістом корисного компонента, меншим від мінімального промислового вмісту.

Мінімальний вміст у крайовому перетині належить визначати на підставі поваріантних техніко-економічних розрахунків. Як один із варіантів мінімального вмісту в крайовому перетині слід приймати до розгляду варіант умісту корисного компонента, що окупає прямі затрати на видобуток і переробку корисної копалини.

5.6. Максимально допустимий вміст шкідливих домішок у балансових запасах корисних копалин належить установлювати в разі, коли чинними стандартами чи технічними умовами передбачаються обмеження до вмісту деяких шкідливих компонентів у товарній продукції гірничого виробництва.

Максимально допустимий вміст шкідливих домішок слід установлювати для підрахункового блоку, перетину або проби за результатами проведених технологічних досліджень, що підтверджують можливість одержання кондиційної товарної продукції при вмісті шкідливих

компонентів у корисній копалині на місці залягання, не більшому від максимально допустимого, що приймається. У разі, якщо корисна копалина в процесі переробки в товарну продукцію зберігає вміст шкідливих компонентів на тому самому рівні, максимально допустимий вміст шкідливих компонентів як параметр кондицій належить установлювати на рівні вимог стандартів, технічних вимог та інших нормативних документів до якості готової товарної продукції.

5.7. У разі наявності на родовищі декількох природних різновидів корисної копалини, що відрізняються за технологічними властивостями і потребують роздільного видобутку, окремої технологічної лінії переробки або жорстко дозованої шихтовки, у ТЕО кондицій належить виділяти відповідні технологічні (промислові) типи мінеральної сировини і визначати умови їх підрахунку: у геометризованих контурах або статистично.

5.8. Показники і параметри кондицій для підрахунку запасів різних промислових сортів (типів) мінеральної сировини на родовищах нерудних корисних копалин належить установлювати у відповідності до вимог стандартів, технічних умов, технічних завдань користувачів надр, а також показників якості мінеральної сировини, на якій проводились успішні технологічні випробування.

5.9. Мінімальну потужність (товщину) покладу корисної копалини, що включається до підрахунку запасів, належить обґрунтовувати відповідно до таких факторів:

технічних можливостей оптимальних для даного родовища засобів, способів і систем розробки, що забезпечують економічно доцільний ступінь вилучення з надр запасів корисних копалин;

гірничогеологічних умов залягання корисної копалини і вміщуючих порід, що впливають на рівень утрат і розубожування під час видобутку;

розподілу кількості запасів за класами потужностей покладів корисної копалини.

Оптимальне значення мінімальної потужності визначається на підставі прямих техніко-економічних розрахунків за кожним із класів потужності. Критерієм для вибору оптимальної мінімальної потужності продуктивного покладу слід приймати прибуткове виробництво кінцевої продукції із запасів корисної копалини, що припадають на досліджуваний клас потужності.

5.10. Для оцінки балансової належності запасів у продуктивних перетинах, потужність яких менша від установленної мінімальної, але з підвищеним умістом корисного компонента, належить керуватись мінімальним лінійним запасом (метропроцентом, метрограмом) корисного компонента, що дорівнює добутку мінімальної потужності покладу на вміст корисного компонента, який використовується для оконтурювання на площі - мінімальний промисловий вміст або мінімальний вміст у крайовому перетині.

5.11. Обґрунтування мінімальної потужності пласта, а також максимальної зольності вугілля у пластоперетині належить проводити на підставі поваріантних підрахунків запасів вугілля як з урахуванням, так і без

урахування рівня їх засмічення при різних значеннях мінімальної потужності пластів і максимальної зольності вугілля. Обов'язковими є варіанти з мінімальною потужністю, більшою і меншою від рекомендованого оптимального варіанта.

5.12. Для вугільних пластів, потужність та зольність яких витримані в просторі і явно задовольняють вимоги застосованої технології видобутку і передбачуваного напряму використання вугілля, поваріантні підрахунки запасів можуть не виконуватись.

5.13. Максимально допустиму потужність прошарків уміщуючих порід чи некондиційної корисної копалини, що включаються до підрахунку запасів, належить обґрунтовувати на підставі поваріантних підрахунків запасів при різних потужностях пустих та некондиційних прошарків, що включаються до підрахунку на розубоження. Варіанти потужностей слід вибирати на підставі аналізу статистичного розподілення потужностей таких прошарків за класами. Для кожного варіанта слід визначати вплив потужностей врахованих некондиційних прошарків на форму і розміри продуктивних покладів та на системи розробки і переробки корисних копалин. Вибір оптимального варіанта здійснюється на підставі порівняльних техніко-економічних розрахунків ефективності розробки родовища з урахуванням усіх основних і супутніх корисних копалин і компонентів.

5.14. Для родовищ корисних копалин, які використовуються без збагачення, максимально допустиму потужність пустих і некондиційних прошарків слід обґрунтовувати, виходячи з умови відповідності якості мінеральної сировини, що видобувається при заданій потужності таких прошарків, вимогам стандартів, технічних умов або технічних завдань користувачів надр до товарної продукції гірничого виробництва.

5.15. Мінімальну істинну потужність породних прошарків, що розділяють вугільні пласти в зонах розщеплення на об'єкти самостійної розробки, слід обґрунтовувати на підставі спеціальних інженерних досліджень їх тривких властивостей з урахуванням досвіду розробки цих або аналогічних пластів.

5.16. Мінімальні запаси віддалених покладів корисних копалин чи компонентів, розробка яких пов'язана з проходкою додаткових гірничих виробок, визначаються, виходячи з умови беззбиткового видобутку (рівності між питомими додатковими затратами і питомим валовим прибутком від реалізації товарної продукції).

5.17. Мініально допустимий коефіцієнт рудоносності (продуктивності) належить застосовувати в разі неможливості визначення достовірних контурів продуктивних покладів у процесі розвідки. Визначається на підставі прямих розрахунків за умови прибуткової розробки покладу з урахуванням майбутніх витрат на уточнення контурів продуктивних тіл та їх селективний видобуток.

5.18. Мінімальні лінійні запаси корисних компонентів у продуктивних інтервалах гірничих виробок (свердловин), що залучаються до розрахунку

коефіцієнта рудоносності, належить визначати такими, що забезпечують технологічну можливість і економічну доцільність їх селективного видобутку при оптимальній системі розробки даного родовища.

5.19. Максимально допустиме співвідношення потужностей розкривних порід і корисної копалини в крайовому перетині розраховується, виходячи з умови рівності між очікуваним прибутком від реалізації лінійного запасу корисної копалини в перетині та затратами на видобуток і транспортування лінійного запасу розкривних порід у тому самому перетині. Відповідно, максимально допустиме співвідношення потужностей розкривних порід і корисної копалини має прийматись рівним до відношення питомого прибутку на одиницю об'єму корисної копалини до питомої собівартості одиниці об'єму розкривних порід.

6. Гірничотехнічне обґрунтування кондицій

6.1. Обґрунтування способу і системи розробки родовища, виробничої потужності і терміну дії підприємства, видів гірничодобувного обладнання, засобів механізації, інших проектних рішень і розрахункових параметрів слід проводити методами, які застосовуються в практиці проектування гірничодобувних підприємств, з використанням чинних галузевих норм технологічного проектування, державних будівельних норм, проектів діючих підприємств-аналогів, даних науково-технічних досліджень.

6.2. Вибір способу розробки родовища належить здійснювати методом варіантних розрахунків або аналітично з використанням граничного та контурного коефіцієнтів розкриття. У разі очевидної переваги одного із способів розробки варіантні розрахунки можуть не виконуватись. Обґрунтування способу відпрацювання, оптимальних кутів нахилу бортів кар'єру, видів гірничодобувного обладнання, засобів гідромеханізації тощо виконується з урахуванням типу родовища за складністю інженерно-геологічних умов розробки, тектонічної зрушеності руд і перекриваючих та вміщуючих порід, фізико-механічних властивостей порід і руд та категорії гірничого підприємства за загазованістю.

6.3. Визначення виробничої потужності гірничодобувного підприємства належить проводити за методиками проектування, основаними на гірничих можливостях родовища (покладу), з оптимізацією за мінімумом собівартості видобутку корисних копалин. У разі наявності зовнішніх обмежень комерційного, екологічного або іншого характеру (обмежена потреба у даній сировині, обмежені потужності переробного виробництва, дефіцит енергії, транспорту, водних, матеріальних та інших ресурсів, природоохоронні фактори, технічне завдання користувача надр) відповідно обмежується виробнича потужність підприємства.

6.4. Обґрунтування розмірів утрат і ступеня розубожування корисних копалин під час видобутку належить проводити на підставі галузевих інструкцій, а також фактичних даних, отриманих під час розробки родовищ, аналогічних за гірничогеологічними та гірничотехнічними умовами залягання, до способу і системи розробки, потужності видобувних механізмів.

7. Економічне обґрунтування кондицій

7.1. Розробку економічного обґрунтування кондицій належить проводити відповідно до загальноприйнятих у світовій практиці принципів опрацювання інвестиційних проектів. У тому числі:

ефективність промислової розробки родовища визначається для всього циклу виробничої діяльності гірничодобувного підприємства - від моменту оцінки до ліквідації;

моделювання грошових потоків здійснюється з урахуванням усіх пов'язаних з промисловою розробкою грошових надходжень, включаючи інвестиції і всі витрати за роками виконання передбачених робіт з геологічного вивчення надр, розробки родовища та рекультивативної навколишнього природного середовища;

проведення розрахунків здійснюється на дату оцінки запасів корисних копалин із застосуванням процедури дисконтування майбутніх грошових потоків для приведення їх до умов сумірності в початковому періоді;

для розрахунків показників ефективності виробничої діяльності гірничодобувного підприємства враховуються тільки майбутні (відносно дати оцінки) витрати і надходження.

7.2. Проведення геолого-економічної оцінки може бути здійснено в стандартному і комерційному варіантах.

7.2.1. Стандартний варіант є обов'язковим для всіх об'єктів оцінки, що подаються на державну експертизу. Розрахунки в ньому виконуються відповідно до визначених нормативними документами стандартних умов, у тому числі:

норма дисконту, що застосовується для визначення вартості запасів і ресурсів, приймається рівною до поточної облікової ставки Національного банку України (далі - НБУ) на момент проведення геолого-економічної оцінки;

інвестиції у виконання проекту з розробки родовища і реалізації товарної продукції гірничого виробництва приймаються як такі, що здійснюються за рахунок власних коштів користувача надр без використання кредитного або акціонерного капіталу;

видобуток корисних копалин і переробка їх у товарну продукцію передбачаються традиційними, освоєними у світі технологіями і системами розробки.

7.2.2. Комерційний варіант розробляється як додатковий, якщо це передбачено технічним завданням користувача надр. Техніко-економічні розрахунки в цьому варіанті можуть урахувати умови, які сприяють більш вичерпному порівняно із стандартними використанню корисних копалин, у тому числі такі, що можуть бути забезпечені тільки конкретним користувачем надр, у тому числі:

використання наявних основних фондів для розробки родовища і зменшення за рахунок цього капітальних витрат;

застосування більш високих споживчих цін для товарної продукції гірничого виробництва, у тому числі за рахунок кооперації з виробництвом продукції вищого технологічного рівня;

застосування податкових пільг, субсидій, дотацій та інших видів підтримки гірничого виробництва;

уведення новітніх високопродуктивних технологій видобутку і переробки корисних копалин, а також напрямів використання товарної продукції;

застосування норми дисконту вищої або нижчої від облікової ставки НБУ.

7.3. Техніко-економічні розрахунки належить виконувати стосовно кінцевої товарної продукції гірничодобувного підприємства, яка відповідає вимогам відповідних стандартів або технічних умов і реалізовується користувачем надр.

7.4. Для визначення вартості товарної продукції гірничого виробництва належить застосовувати діючі звичайні оптові ціни на відповідний вид та сорт продукції, що склалися на товарних біржах. Ціни на товарну продукцію, що визначені на підставі договорів з користувачами, можуть застосовуватись для визначення її вартості в разі, якщо вони не нижчі від біржових (звичайних).

Якщо згідно із законодавством ціни на товарну продукцію гірничого виробництва регулюються і вони є нижчими від світових, то для визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування, слід застосовувати регульовані ціни, а для визначення балансової належності запасів корисних копалин слід використовувати світові ціни. У разі, якщо регульовані ціни є вищими від світових, то використовуються тільки регульовані.

Якщо користувач надр уходить в об'єднання підприємств і реалізує свою товарну продукцію гірничого виробництва за внутрішніми цінами цього об'єднання, такі ціни можуть використовуватись для економічних розрахунків у разі, якщо вони вищі від біржових або регульованих згідно із законодавством.

У виняткових випадках, коли рівень діючих оптових біржових цін на товарну продукцію гірничого виробництва не забезпечує рентабельної розробки родовища (покладу), користувач надр, який розробляє або розроблятиме родовище, на умовах економічного ризику може запропонувати застосування більш високих прогностичних цін реалізації продукції або більш низьких цін на гірниче обладнання чи послуги в комерційному варіанті ТЕО. Це положення не розповсюджується на користувачів надр, які не будуть розробляти родовище.

У разі, якщо звичайна ціна не може бути визначена із застосуванням попередніх підпунктів цього пункту, то для доказів обґрунтування її рівня застосовуються правила, визначені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а також національними стандартами з питань оцінки майна та майнових прав.

7.5. Ціни на матеріали, обладнання, паливно-енергетичні та інші ресурси, що використовуються для видобутку і переробки корисних копалин, належить приймати на рівні діючих на момент оцінки біржових оптових цін. Договірні ціни на обладнання, устаткування та інше можуть застосовуватись, якщо вони не перевищують біржові. Доцільність придбання закордонного устаткування за цінами, що істотно перевищують вітчизняні, належить обґрунтовувати окремо.

7.6. Під час економічних розрахунків тарифи і ставки заробітної плати, норми амортизаційних відрахувань та інші економічні нормативи належить приймати, керуючись чинними на момент оцінки законодавчими та нормативно-правовими актами.

7.7. Під час розрахунків обсягів капітальних укладень у будівництво (реконструкцію) передбачуваного гірничодобувного підприємства слід використовувати прямі розрахунки, показники діючих підприємств - аналогів, типові проекти, укрупнені кошторисні норми, типові положення з планування, обліку і калькулювання собівартості будівельних та інших робіт, інші нормативи з внесенням до них доцільних доповнень і поправок на конкретні умови.

7.8. Прямими розрахунками слід визначати капітальні вкладення в гірничо-будівельні роботи. Витрати на придбання гірничого та іншого обладнання визначаються як прямими розрахунками, так і за питомими вкладеннями на підприємстві - аналогу. Витрати на допоміжне виробництво приймаються за аналогією, на будівництво шляхів, ліній електропередач, водогонів та інших споруд, що виходять за межі будівельної ділянки, - прямим розрахунком з використанням аналогів і укрупнених питомих показників кошторисної вартості одиниці довжини.

7.9. Капітальні вкладення в будівництво фабрики збагачування корисних копалин за освоєною промисловістю технологічною схемою слід визначати за питомими капітальними затратами на одиницю виробничої потужності на фабриці - аналогу. У разі збагачення корисної копалини за специфічною технологічною схемою, що не має аналогів в Україні, капітальні затрати на будівництво фабрики збагачування визначаються прямими розрахунками.

7.10. Капітальні вкладення на майбутні геологорозвідувальні роботи з дорозвідки деяких ділянок родовища належить визначати укрупненими кошторисними розрахунками на підставі прямого визначення обсягів майбутніх робіт або на підставі питомих витрат на розвідку і підготування до видобутку одиниці запасів корисних копалин.

7.11. Визначення витрат на природоохоронні заходи належить здійснювати на підставі прямих розрахунків з використанням укрупнених питомих показників типових природоохоронних технологічних процесів, установок, споруд, підприємств, скоригованих у відповідності до конкретних умов об'єкта ТЕО.

7.12. Витрати на відшкодування збитків землекористувачів і втрат

сільськогосподарського виробництва внаслідок відводу земель для будівництва гірничодобувного підприємства, а також витрати на компенсацію негативних наслідків від шкідливого впливу на навколишнє природне середовище розраховуються укрупненим методом на підставі питомих показників або прямими розрахунками.

7.13. Витрати на рекультивацію територій, що надаються у тимчасове користування, визначаються на підставі укрупнених нормативів витрат на рекультивацію порушених земель.

7.14. Розміри сум амортизаційних відрахувань визначаються відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств".

У разі, коли строк корисного використання (експлуатації) об'єктів основних фондів (засобів) не забезпечує їх повну амортизацію за нормами, установленними податковим законодавством, допускається застосування належно обґрунтованого прямолінійного або іншого методу нарахування амортизації згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затвердженим наказом Мінфіну України від 27.04.2000 N 92, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 18.05.2000 за N 288/4509.

7.15. Експлуатаційні витрати слід визначати окремо за всіма основними стадіями робіт, що супроводжують виробництво товарної продукції (видобуток, збагачення, металургійний чи гідрометалургійний переділ, інші процеси підготування мінеральної сировини), а також сумарно по підприємству на підставі розрахункових або аналогових даних. Розрахунки собівартості робіт, що виконуються за різними галузевими напрямками (геологорозвідувальні, будівельно-монтажні, дослідно-конструкторські, промислові та інші), слід виконувати згідно з чинними типовими галузевими методичними рекомендаціями з формування їхньої собівартості.

7.16. Обов'язковими складовими експлуатаційних витрат, що визначаються для обґрунтування кондицій, є:

вартість робочої сили, що визначається на підставі чисельності персоналу та рівня оплати праці, визначеного за чинними галузевими угодами або за статистичними даними, що публікуються;

нарахування на заробітну плату згідно із законодавством;

вартість сировини і матеріалів;

витрати на електро- та теплову енергію;

поточні витрати на відновлення навколишнього природного середовища;

амортизаційні відрахування;

витрати на реалізацію товарної продукції;

податки та обов'язкові платежі, які згідно із законодавством відносяться на собівартість продукції.

7.17. Під час обґрунтування кондицій для родовищ, що є складовою частиною мінерально-сировинної бази підприємства, належить урахувати тільки ті експлуатаційні витрати на збагачення та іншу переробку корисних копалин, які видобуваються на оцінюваному родовищі.

7.18. Для обґрунтування оптимального варіанта кондицій для підрахування запасів корисних копалин і оптимального варіанта промислового освоєння оцінюваного родовища (геологічного об'єкта) належить використовувати такі показники:

- балансові запаси корисних копалин;
- річну продуктивність підприємства;
- ціну одиниці товарної продукції;
- надходження від реалізації товарної продукції;
- експлуатаційні витрати (у т. ч. амортизаційні відрахування);
- прибуток від виробничої (операційної) діяльності підприємства;
- капітальні вкладення;
- чистий грошовий потік;
- норму дисконту;
- чистий дисконтований грошовий потік;
- індекс прибутковості;
- внутрішню норму прибутковості;
- термін окупності капіталовкладень;
- рентабельність виробничої діяльності гірничодобувного підприємства;
- дохід власника надр.

7.19. Під час визначення оптимального варіанта кондицій для підрахування запасів корисних копалин і, відповідно, оптимального варіанта промислового освоєння оцінюваного геологічного об'єкта перевагу належить віддавати варіанту, що забезпечує максимальні величини накопиченого чистого грошового потоку і доходу держави як власника надр при позитивному значенні чистого дисконтованого грошового потоку.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 22 грудня 1994 р. N 865
Київ**

Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 року N 927, від 4 жовтня 2000 року N 1512, від 25 жовтня 2002 року N 1595, від 26 березня 2008 року N 264

Відповідно до статті 45 Кодексу України про надра Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, що додається.

**Прем'єр-міністр України
Перший заступник Міністра
Кабінету Міністрів України**

**В. МАСОЛ
І. ДОЦЕНКО**

**ПОЛОЖЕННЯ про порядок
проведення державної експертизи та
оцінки запасів корисних копалин**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 22
грудня 1994 р. N 865 (в редакції
постанови Кабінету Міністрів України
від 4 жовтня 2000 р. N 1512)

1. Це Положення визначає порядок і умови проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.

2. Метою державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин є:
об'єктивна оцінка мінерально-сировинної бази країни на основі єдиних науково-методичних критеріїв;

забезпечення достовірності оцінених запасів корисних копалин і відповідності їх якісних показників запланованим напрямам використання;

створення умов для найповнішого, економічно раціонального й комплексного використання запасів родовищ корисних копалин з дотриманням вимог щодо охорони надр та навколишнього природного середовища;

проведення порівняльної оцінки кількісних та якісних показників запасів корисних копалин, їх географо-економічних, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання для визначення реальної промислової цінності;

забезпечення дотримання єдиного підходу до визначення техніко-економічних та фінансових показників господарської діяльності, пов'язаної з видобуванням корисних копалин у межах конкретної ділянки надр;

(пункт 2 доповнено абзацом шостим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

використання оцінок техніко-економічних та фінансових показників господарської діяльності для цілей інвестиційного планування та оподаткування.

(пункт 2 доповнено абзацом сьомим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

3. Основними завданнями державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин є:

оцінка достовірності запасів корисних копалин і наявних у них корисних компонентів на основі дослідження та аналізу матеріалів геологічного вивчення надр щодо закономірностей формування й розміщення покладів корисних копалин, їх речовинного складу й технологічних властивостей, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання;

встановлення кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів родовищ з урахуванням раціонального використання всіх корисних копалин і наявних у них корисних компонентів;

визначення кількості та якості запасів корисних копалин і компонентів, ступеня їх вивчення й підготовленості до промислового освоєння;

оцінка промислового значення запасів корисних копалин і компонентів за умови їх найповнішого, економічно раціонального й комплексного вилучення та використання на основі сучасних промислових технологій;

оцінка відповідності наявного в межах родовищ вмісту речовин, що негативно впливають на довкілля і здоров'я людей під час видобутку, переробки й використання корисних копалин, а також складування відходів виробництва, вимогам стандартів, нормативів, лімітів, санітарно-гігієнічних норм і правил, затверджених у встановленому порядку.

4. Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин проводиться Державною комісією України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ) з дотриманням таких принципів:

наукова обґрунтованість, незалежність, об'єктивність і комплексність;
узгодження екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства;

узгодження довгострокових державних перспектив у збереженні запасів корисних копалин з інтересами користувачів надр;

виконання вимог актів законодавства.

5. Залежно від ступеня підготовленості до промислового освоєння запасів корисних копалин державна експертиза може завершуватися:

апробацією запасів корисних копалин попередньо розвіданих родовищ, підготовлених до проведення розвідувальних робіт;

затвердженням запасів корисних копалин розвіданих родовищ, призначених для проектування й будівництва нових, продовження терміну роботи діючих гірничодобувних і переробних підприємств.

6. Державній експертизі та оцінці підлягають запаси корисних копалин усіх розвіданих родовищ, у тому числі техногенних, а також запаси корисних копалин, що додатково розвідані в процесі розроблення родовищ, та запаси, що залишаються в надрах у разі ліквідації гірничодобувного підприємства.

7. Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин проводиться на підставі звітів, які містять в собі матеріали з геологічного вивчення родовищ корисних копалин, підрахунок їх запасів та техніко-економічне обґрунтування промислового значення (далі - геолого-економічна оцінка).

У разі необхідності за рішенням ДКЗ проводиться перевірка достовірності матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин безпосередньо на місці геологорозвідувальних робіт.

8. Відповідно до ступеня вивчення родовища корисних копалин державна експертиза може проводитися за матеріалами геолого-економічної оцінки:

початково оцінених ділянок надр;

попередньо оцінених родовищ корисних копалин;

родовищ корисних копалин, підготовлених до промислового освоєння;

родовищ корисних копалин, що перебувають в експлуатації.

9. Матеріали геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин повинні містити:

характеристику геологічної будови покладів корисних копалин, їх технологічних властивостей, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання в обсязі, достатньому для прийняття обґрунтованих проектних рішень щодо способу й системи видобутку та схеми комплексної переробки корисних копалин і визначення граничних показників (параметрів) кондицій;

техніко-економічне обґрунтування кондицій для підрахунку запасів корисних копалин, що забезпечують найповніше, економічно раціональне й комплексне вилучення з надр запасів основних та тих, що спільно залягають, корисних копалин, а також корисних компонентів шляхом використання сучасних промислових технологій видобутку й переробки мінеральної сировини з дотриманням вимог щодо охорони надр та навколишнього природного середовища;

характеристику методики й результатів випробовування і підрахунку запасів корисних копалин;

прогнозу економічну оцінку сумарного ефекту від експлуатації родовища за одним або кількома варіантами показників (параметрів)

кондицій з визначенням прогностичних результатів підприємницької діяльності гірничопереробного комплексу в обсязі, достатньому для прийняття рішення про інвестування подальших робіт;

документи, що засвідчують право на користування надрами.

10. Вимоги до змісту, оформлення і порядку подання для державної експертизи та оцінки матеріалів геолого-економічної оцінки запасів родовищ конкретних видів корисних копалин затверджуються ДКЗ.

11. Техніко-економічне обґрунтування показників (параметрів) кондицій для підрахунку запасів корисних копалин розробляються для кожного родовища, матеріали щодо якого подаються на державну експертизу.

Відповідно до стадії геологічного вивчення та ступеня підготовленості до промислового освоєння родовища корисних копалин можуть встановлюватися попередні, тимчасові, постійні й оперативні кондиції.

Для окремих видів корисних копалин можуть встановлюватися також технологічні кондиції.

Показники (параметри) попередніх кондицій обґрунтовуються матеріалами, які містять техніко-економічні міркування щодо доцільності проведення подальших пошукових і пошуково-оцінних робіт на перспективних ділянках надр, та схвалюються замовником геологорозвідувальних робіт.

Показники (параметри) тимчасових кондицій обґрунтовуються матеріалами техніко-економічної доповіді щодо доцільності проведення подальшої розвідки родовища корисних копалин чи його ділянки, розглядаються та апробовуються ДКЗ або замовником геологорозвідувальних робіт.

Показники (параметри) постійних кондицій обґрунтовуються матеріалами детальної геолого-економічної оцінки доцільності інвестування робіт з проектування і будівництва гірничодобувного підприємства та затверджуються ДКЗ.

Показники (параметри) оперативних кондицій розробляються у процесі експлуатації родовища корисних копалин для перерахунку запасів окремих його ділянок (горизонтів, покладів, блоків), що за умовами розробки значно відрізняються від прийнятих для всього родовища під час обґрунтування показників постійних кондицій, а також для забезпечення беззбиткової роботи гірничодобувного підприємства у період погіршення економічних умов реалізації товарної продукції гірничого виробництва. Показники (параметри) оперативних кондицій затверджуються ДКЗ.

Показники (параметри) технологічних кондицій можуть розроблятися для родовищ окремих видів корисних копалин з метою підрахунку та ведення обліку таких запасів, залягання яких відповідають технологічним вимогам для застосування засобів комплексної механізації ведення очисних робіт, а також для створення прийнятних санітарно-гігієнічних умов праці. Показники (параметри) технологічних кондицій затверджуються ДКЗ.

12. Вимоги щодо детального опрацювання техніко-економічних

обґрунтувань кондицій встановлюються з урахуванням складності геологічної будови родовищ корисних копалин та ступеня економічного ризику в прийнятті подальших проектних рішень, а саме:

для малих і середніх родовищ корисних копалин місцевого значення та родовищ, розвіданих для продовження терміну роботи діючих підприємств, які не реконструюються і не змінюють установлену номенклатуру продукції та потужність, показники (параметри) кондицій можуть бути обґрунтовані укрупненими розрахунками на підставі доведеної аналогії з родовищем, що експлуатується, або на основі встановленого замовником геологорозвідувальних робіт технічного завдання, якщо його умови не суперечать нормативним документам і техніко-економічним показникам діяльності суміжних підприємств;

для великих, а також середніх родовищ корисних копалин місцевого значення з нетрадиційними умовами розробки, збагачення, транспортування мінеральної сировини або охорони довкілля та для родовищ корисних копалин загальнодержавного значення показники (параметри) кондицій обґрунтовуються прямими розрахунками відповідно до затвердженої ДКЗ типової методики з використанням фактичних техніко-економічних показників розробки родовищ-аналогів;

для великих родовищ цінних корисних копалин, які не мають аналогів в Україні, на додаток до обґрунтування показників (параметрів) кондицій за зазначеною типовою методикою наводяться техніко-економічні показники іноземних підприємств, які експлуатують родовища того ж геолого-промислового типу, і укрупнені розрахунки ефективності роботи гірничопереробного підприємства, що проектується, виходячи з міжнародних цін на відповідний вид мінеральної сировини.

13. Матеріали техніко-економічного обґрунтування кондицій для підрахунку запасів корисних копалин розробляються за дорученням користувачів надр спеціалізованими проектними і науково-дослідними інститутами, геолого-економічними підрозділами підприємств, іншими суб'єктами підприємництва, які можуть забезпечити кваліфіковане проведення цих робіт.

14. Порядок розроблення матеріалів техніко-економічного обґрунтування кондицій на мінеральну сировину та проведення геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин встановлюється ДКЗ.

15. Запаси корисних копалин підлягають підрахунку та обліку відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр.

16. Матеріали геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин подаються до ДКЗ користувачами надр або уповноваженими ними особами.

17. Після одержання матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин ДКЗ укладає договори з користувачами надр або з уповноваженими ними особами на проведення робіт з експертизи та оцінки запасів корисних копалин і виконує їх в обумовлений у договорі термін.

Порядок визначення вартості робіт з проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин встановлюється ДКЗ за погодженням з Мінекономіки.

18. У договорі на проведення робіт з експертизи та оцінки запасів корисних копалин визначаються об'єкт експертизи, її вид та мета, перелік основних і спеціальних експертних висновків, необхідних для обґрунтування рішення ДКЗ, умови й порядок проведення експертизи та оплати робіт, відповідальність сторін, інші умови, які впливають із специфіки об'єкта експертизи.

Об'єктами експертизи можуть бути матеріали детальної, попередньої або початкової оцінки запасів і ресурсів корисних копалин, матеріали техніко-економічного обґрунтування кондицій на мінеральну сировину, матеріали техніко-економічного обґрунтування коефіцієнтів видобутку нафти, газу та конденсату, проекти промислового освоєння родовищ, реконструкції або ліквідації діючих гірничодобувних і збагачувальних підприємств, матеріали техніко-економічного обґрунтування доцільності подальшої розвідки, розробки або списання з державного обліку запасів корисних копалин тощо.

19. Матеріали, що містять геолого-економічну оцінку запасів корисних копалин, можуть подаватися ДКЗ відповідно на первинну, повторну та додаткову експертизу.

Первинна експертиза проводиться на родовищах, підрахунок запасів корисних копалин яких вперше подано на затвердження ДКЗ.

Повторна експертиза проводиться на родовищах, запаси корисних копалин яких уже затверджувалися ДКЗ раніше, але в результаті подальших геологорозвідувальних робіт, експлуатації чи зміни вимог стандартів їх кількість істотно змінилася.

Додаткова експертиза проводиться у разі, коли визначаються додаткові напрями використання раніше затверджених ДКЗ запасів, встановлено додаткові запаси корисних копалин і компонентів або виявлено інші істотні для геолого-економічної оцінки родовища обставини.

20. Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин проводиться експертами, які є висококваліфікованими спеціалістами з розвідки, видобутку, переробки корисних копалин та економіки мінеральної сировини, і залучаються до роботи в Комісії на договірних засадах. Положення про порядок діяльності експертів ДКЗ затверджуються головою Комісії.

21. На експертів ДКЗ покладається:

проведення дослідження, перевірки і аналізу (експертизи) поданих матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин, підготовки висновків стосовно повноти та якості виконаних геологорозвідувальних робіт, встановлення достовірності запасів корисних копалин і підготовленості їх до найповнішого, економічно раціонального й комплексного використання, відповідності кондицій для підрахунку запасів

корисних копалин геологічним умовам родовища, відповідності запланованих чи застосовуваних способів видобутку та переробки, а також напрямів використання корисних копалин вимогам законів та інших нормативно-правових актів з природокористування;

визначення (оцінки) кількості та якості запасів корисних копалин, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов їх залягання, технологічної схеми промислової розробки, техніко-економічних показників виробничого процесу та фінансових результатів реалізації товарної продукції гірничого виробництва.

22. Експертні висновки поділяються на основні (зведені) та спеціальні.

До основних (зведених) належать експертні висновки, що узагальнюють результати перевірки і дослідження матеріалів геолого-економічної оцінки об'єкта державної експертизи в цілому.

До спеціальних належать експертні висновки, що узагальнюють результати вивчення, перевірки і дослідження матеріалів з окремого розділу, питання або виду робіт з геолого-економічної оцінки об'єкта державної експертизи (геофізичний висновок, гідрогеологічний, екологічний, технологічний, гірничотехнічний, економічний тощо).

До спеціальних належать також експертні висновки, що узагальнюють результати проведення документальної перевірки відповідності формальних ознак матеріалів геолого-економічної оцінки об'єкта державної експертизи (склад, зміст, оформлення, порядок узгодження та подання) вимогам цього Положення, Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, інструкцій ДКЗ, інших нормативно-правових актів.

23. Експертні висновки розглядаються на попередніх засіданнях ДКЗ, на яких опрацьовуються проекти її рішень, визначається перелік додаткових документів, відомостей, розрахунків, експертних висновків, необхідних для прийняття остаточного рішення.

Рішення ДКЗ, що приймаються на пленарних засіданнях і оформляються протоколами, спрямовуються на реалізацію єдиної науково-технічної політики щодо проведення геолого-економічної оцінки, державного обліку і забезпечення повноти використання запасів родовищ корисних копалин, визначення ступеня їх підготовленості до промислового освоєння відповідно до законодавства.

25. Повторна державна експертиза та оцінка запасів родовищ корисних копалин проводиться через кожні п'ять років експлуатації ділянки надр, а також у разі:

коли перегляд вимог стандартів і технічних умов щодо кількості або якості корисних копалин, технології їх переробки призводить до зменшення сумарних розвіданих запасів більш як на 20 відсотків або зростання їх обсягу більш як на 50 відсотків. Запаси родовищ, що розробляються, підлягають повторній експертизі та оцінці, якщо внаслідок гірничодобувних або додаткових геологорозвідувальних робіт сумарні розвідані запаси зростають більш як на 50 відсотків порівняно з раніше оціненими Державною комісією по запасах корисних копалин або якщо списані та передбачені для списання розвідані запаси як такі, що не підтвердилися чи недоцільні для видобутку за техніко-економічними умовами родовищ, перевищують нормативи, встановлені законодавством;

коли різниця у розмірі становить понад 20 відсотків порівняно з фактичними техніко-економічними та фінансовими показниками господарської діяльності, пов'язаної з видобуванням корисних копалин, а також коли зміни в технологічних схемах призводять до такої різниці.

(пункт 25 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. N 264)

26. ДКЗ систематично проводить аналіз державного балансу запасів корисних копалин і дає рекомендації для користувачів надр щодо подання на повторну або первинну державну експертизу матеріалів геолого-економічної оцінки відповідних родовищ корисних копалин.

27. Позитивні результати експертизи та оцінки запасів корисних копалин є підставою для взяття їх на державний облік і зарахування до Державного фонду родовищ корисних копалин.

28. Надання спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування корисних копалин та акта про надання гірничого відводу здійснюється після державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.

(пункт 28 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2002 р. N 1595)

(Положення із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.97 р. N 927, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 р. N 1512)

**Про затвердження Порядку визначення вартості робіт по
проведенню державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин
Наказ Голови Державної комісії України по запасах корисних
копалин при Державному комітеті України по геології і використанню
надр України
від 2 серпня 1996 року N 29**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 листопада 1996 р.
за N 652/1677**

Відповідно до статті 45 Кодексу України "Про надра" та пункту 19 Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 22 грудня 1994 р. N 865, пункту 10 Положення про Державну комісію по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1992 р. N 526, **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Порядок визначення вартості робіт по проведенню державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, що додається.

2. Начальнику відділу економіки мінеральної сировини ДКЗ (Панкратову І. М.) подати Порядок визначення вартості робіт по проведенню державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин на реєстрацію до Мінюсту України.

3. Провідному гідрогеологу (Зиряновій К. С.) за заявками підприємств і організацій надсилати Порядок визначення вартості робіт по проведенню державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин для використання при проведенні геологорозвідувальних робіт.

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

В. І. Ловинюков

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом Голови
Державної комісії України по запасах
корисних копалин при Державному
комітеті України по геології і
використанню надр України від 2
серпня 1996 р. N 29
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 5 листопада 1996 р. за
N 652/1677

ПОРЯДОК визначення вартості робіт по проведенню державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин

1. Цей Порядок розроблено відповідно до Кодексу України про надра, Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр (ДКЗ), Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин та інших нормативних актів України.

2. Вартість робіт ДКЗ визначається на основі мінімальної вартості експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки родовища корисних копалин, яка потребує найменших трудовитрат експертів і членів ДКЗ.

3. Мінімальна вартість основної експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки родовища корисних копалин визначається через трудовитрати експерта, кваліфікаційний рівень якого береться відповідним головному спеціалісту ДКЗ, з окладом, визначеним згідно з законодавством (додаток N 1). Трудовитрати на виконання такої експертизи визначаються як сума витрат часу на вирішення питань, які повинні вивчатись і письмово викладатись в експертному висновку (додаток N 2).

Мінімальна вартість експертизи перераховується при зміні розмірів оплати праці і затверджується наказом ДКЗ.

4. Основна експертиза матеріалів геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин включає визначення достовірності розвіданих запасів корисних копалин і наявних у них корисних компонентів, їх речовинного складу і технологічних властивостей, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання, кондицій на мінеральну сировину для підрахунку кількості та оцінки якості запасів корисних копалин, ступеня їх вивченості та підготовленості до розробки, а також промислового значення на основі дослідження та аналізу матеріалів геологічного вивчення родовища, аналітичного опрацювання, узагальнення окремих експертних досліджень та підготовку висновку в цілому по об'єкту експертизи.

Для визначення вартості основної експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки окремого родовища використовуються поправочні коефіцієнти до мінімальної вартості основної експертизи, які наведені в додатку N 3. Вартість основної експертизи чи технічної перевірки підрахунку запасів обчислюється шляхом множення мінімальної вартості експертизи на суму з 5-ти окремих поправочних коефіцієнтів.

5. Спеціальна експертиза складових частин геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин включає дослідження і аналіз результатів робіт спеціалізованого характеру, маючих принципове значення для обґрунтування достовірності геологічних побудов і оцінки підготовленості родовищ до промислового освоєння (геофізичні або аналітичні роботи, технологічні випробування мінеральної сировини, гідрогеологічні, гірничо-геологічні або екологічні умови розробки родовищ, комерційна оцінка ефективності інвестицій у промислове освоєння родовища і т. ін.).

Вартість спеціальної експертизи визначається множенням вартості основної експертизи на поправочний коефіцієнт, встановлений згідно з додатком N 4.

6. Кількість спеціальних експертиз по об'єкту експертизи і оцінки запасів визначається ДКЗ відповідно до складу виконаних геологорозвідувальних робіт спеціалізованого характеру, які мають принципове значення для обґрунтування достовірності, кількості та якості запасів корисних копалин і визначення підготовленості до промислового освоєння.

7. Вартість робіт з експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки окремого родовища дорівнює сумі вартостей основної і спеціальної експертиз.

8. Загальна вартість робіт, що виконуються згідно з окремим договором, враховує витрати, пов'язані з організаційно-господарською діяльністю ДКЗ і визначається множенням вартості робіт з експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки родовища на коефіцієнт повних витрат ДКЗ.

9. Величина коефіцієнту повних витрат визначається на річний або більший період як відношення загальних витрат ДКЗ до вартості робіт з експертизи на той же період.

10. Загальні витрати ДКЗ на наступний період визначаються на основі кошторису майбутніх витрат, який складається за формою, приведеною в додатку N 5.

Фонд оплати праці визначається згідно із штатним розписом ДКЗ на затверджену Держкомгеології України чисельність і структуру, з окладами, встановленими відповідно до законодавства.

Податки і обов'язкові платежі обчислюються згідно з законодавством.

Витрати на оренду та інші послуги визначаються згідно з укладеними договорами.

Кількість службових відряджень визначається згідно з планами науково-технічного співробітництва ДКЗ з відповідними органами інших держав, суб'єктами науково-технічної діяльності України та надрокористувачами.

Витрати включають також організаційне та інформаційне забезпечення експертних робіт, у тому числі облік і аналіз результатів експертизи засобами комп'ютерної техніки та інші потреби забезпечення державної експертизи.

Кошторис витрат ДКЗ на наступний рік затверджується головою ДКЗ.

11. Вартість робіт з експертизи на проектний період визначається на основі Графіка проведення державної експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин, який складається за формою, наведеною в додатку N 6. Графік розробляється на основі заявок надрокористувачів на проведення експертизи і оцінки запасів корисних копалин. Проектна вартість основних і спеціальних експертиз розраховується по кожному родовищу згідно з додатком N 3 на основі прогнозних оцінок факторів, які обумовлюють трудовитрати на експертизу. Форма розрахунку планової вартості робіт з експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин наведена в додатку N 7.

12. Основним юридичним документом, який регламентує відносини між замовником і ДКЗ щодо проведення державної експертизи і оцінки запасів корисних копалин, є договір на її проведення (додаток N 8).

13. За погодженням сторін до вартості робіт, розрахованої згідно з цим Порядком, можуть додаватись затрати на службові відрядження експертів.

Додаток N 1 до Порядку
визначення вартості робіт по
проведенню державної експертизи та
оцінки запасів корисних копалин

Розрахунок мінімальної вартості основної експертизи матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин

Професійний базовий рівень експерта		Витрати часу на експертизу простого геологічного звіту, дні	Кількість робочих днів у місяці, середньорічна	Поденна вартість роботи експерта, грн.	Мінімальна вартість експертизи матеріалів одного звіту грн.
Посада	Посадовий оклад, грн.				
Гол. геолог (гідроголог)					

Додаток N 2 до Порядку
визначення вартості робіт по
проведенню державної експертизи
та оцінки запасів корисних
копалин

**Розрахунок трудовитрат на виконання експертизи з мінімальною
вартістю**

NN* Найменування етапів експертизи *Витрати часу
пп* * (дні)

1 * 2 * 3

1 Загальне ознайомлення з матеріалами (обґрунтування 0,1
доцільності постановки, узгодження та мета робіт),
відповідність їх законодавству України

2 Наявність видів досліджень відповідно до існуючих 0,1
методик оцінки запасів, інших нормативних докумен-
тів

3 Визначення відповідності прийнятої розвідувальної 0,2
мережі виробок і опробування даному типу родовища
і ступеню його геолого-технологічної складності

4 Відповідність уявлень авторів щодо геологічної бу- 0,2
дови і мінливості якісних показників фактичному
матеріалу

5 Відповідність техніки і технології опробування 0,3
природним особливостям корисної копалини та її
просторової мінливості

6 Аналіз порейсового виходу керну; визначення некон- 0,2
диційних інтервалів і перетинів

7 Визначення показності місць відбору технологічних 0,3
проб і пробного видобутку

8 Топографічна забезпеченість робіт 0,1

9 Оцінка контрольного і арбітражного опробування 0,3
лабораторного контролю

- 10 Оцінка можливого впливу розробки родовища на 0,3
 екологічний стан навколишнього середовища та
 аналіз ефективності запропонованих заходів
- 11 Визначення достатності застосованих технічних 0,1
 засобів буріння, опробування, обробки проб, а
 також вимірювальних приладів
- 12 Визначення обґрунтованості блокування запасів 0,3
- 13 Оцінка повноти та достовірності первинної доку- 0,2
 ментації свердловин та інших гірничих виробок,
 доцільності розміщення проб
- 14 Відповідність прийнятої методики підрахунку 0,3
 запасів та застосованих підрахункових парамет-
 рів геологічній будові родовища
- 15 Складення експертного висновку 0,8
- 16 Внесення доповнень до експертного висновку піс- 0,2
 ля робочого засідання ДКЗ

ВСЬОГО 4,0

Додаток N 3 до Порядку
 визначення вартості робіт по
 проведенню державної експертизи та
 оцінки запасів корисних копалин

Визначення поправочних коефіцієнтів до мінімальної вартості основної експертизи

 NN* Фактори, що обумовлюють Числові значення поправочних
 коефіцієнтів

пп* трудовитрати на експер-

* тизу * 0,4 * 1,0 * 1,6 * 2,2

* *****

* * Ознаки, які визначають величину поправочних коефіцієнтів

1 * 2 * 3 * 4 * 5 * 6

1 Складність геологічної будови Група складності геологічної
 будови родовища відповідно до
 родовища корисних копалин Класифікації запасів

1.1. Для родовищ твердих корисних копалин, підземних вод і
 гідромінеральної сировини

1 2 3 4

копалин чи результатами но-промислової сів. Контрольна без неї ГРР; встанов- чи промислової експертиза лення кондицій розробки або на мінеральну дорозвідки сировину

Примітка. Якщо кількісні показники факторів, що обумовлюють трудовитрати на експертизу, значно перевищують приведені в додатку N 3, допускається визначення поправочних коефіцієнтів шляхом прямолінійної інтерполяції.

Допускається проведення двох або більше основних експертиз, якщо одночасно з підраху- нком запасів визначаються питання методики геологорозвідувальних робіт або ТЕО конди- дицій на мінеральну сировину.

Приклад визначення поправочних коефіцієнтів до мінімальної вартості основної експертизи

На експертизу подані матеріали додаткової геолого-економічної оцінки за результатами промислової розробки родовища залізної руди. За складністю геологічної будови родовище віднесено до другої групи; складається з трьох рудних тіл з окремим підрахунком запасів та з трьома технологічними типами руд основних і попутних компонентів.

NN*	*Показник *	Поправочний	
пп*	Фактори	*фактора *	коефіцієнт
			за фактором

	1 Група складності геологічної будови родовища	2	1,0
	2 Кількість тіл корисних копалин з окремим підрахунком запасів	3	0,4
	3 Особливості якості корисних копалин родовища. Сума технологічних типів руд основних і попутних компонентів	3	1,0
	4 Народногосподарське значення корисних чорні копалин метали	1,6	
	5 Стан розвідки і промислового освоєння промислового родовища. Вид експертизи розробка, додаткова	1,6	
	6 Сума	5,6	

Додаток N 4 до Порядку визначення
вартості робіт по проведенню
державної експертизи та оцінки
запасів корисних копалин

**Поправочні коефіцієнти до вартості основної експертизи, для
визначення вартості спеціальної експертизи**

Напрямок експер- * * Граничні

тизи * Ознаки визначення коефіцієнтів до * значення

* вартості основної експертизи * коефіцієнтів

1 * 2 * 3

1. Технологічна 1.1. При наявності одного корисного ком- 0,5-0,8
понента, досвіду промислової пе-
перобки і використання мінеральної
сировини, щодо нескладних технологічних
властивостей, визначених переважно у
лабораторних умовах

1.2. При наявності 2-3 корисних компо- 0,8-1,0
нентів або 2-3 технологічних типів
корисних копалин; випробуванні си-
ровини у декількох напрямках викорис-
тання з вивченням технологічних властивос-
тей у польових, лабораторних і напів-
промислових або заводських умовах з ви-
значенням якісних показників продукції

1.3. При багатокомпонентному складі і 1,3-2,0
наявності чотирьох або більше тех-
нологічних типів корисних копалин,
декількох технологічних процесах, зап-
ровадженні технологічного картування
для оконтурювання балансових запасів,
проведенні технологічних випробувань у
заводських умовах з визначенням якісних
і економічних показників ефективності
технологічних схем

2. Гідрогеоло- 2.1. При простих гідрогеологічних, 0,5-0,8
гічна, інже- інженерно-геологічних і екологіч-
нерно-гео- них умовах
логічна,

екологічна, 2.2. При складних гідрогеологічних, 0,8-1,2
геофізична інженерно-геологічних і екологіч-
та інші них умовах, що можуть призводити
до зміни природного ландшафту, режиму
поверхневих і підземних вод, забруднен-
ня повітряного і водного басейнів, карс-
тоутворення, зсувів, інших негативних
явищ

2.3. При дуже складних гідрогеологічних, інженерно-геологічних і екологічних умовах розробки родовища, що можуть призводити до зміни хімічного складу підземних вод, осушення поверхні або заболочення, просадки ґрунтів, вилучення земель з господарського користування та інше; застосування спеціальних заходів (водопониження, будівництво дамб, відведення річок і таке інше)

3. Техніко- 3.1. Кондиції обґрунтовані укрупненими економічними розрахунками на основі доведеної обґрунту- аналогії з родовищем, що розробляється, або за умовами технічного завдання кондицій

3.2. Кондиції і коефіцієнти вилучення мінерального продукту обґрунтовані прямими розрахунками відповідно до типової методики ДКЗ з залученням фактичних показників розробки родовищ-аналогів

3.3. Кондиції і коефіцієнти вилучення корисної копалини обґрунтовані за допомогою нетипових методик на основі комп'ютерних програм, техніко-економічних показників експлуатації зарубіжних аналогів родовищ цінних та дефіцитних корисних копалин

4. Гірничо-геологічна 4.1. При простих гірничо-геологічних умовах розробки родовища - неглибокому заляганні і простій морфології покладів корисних копалин, стійких вміщуючих породах баз проміжних розкритих порід, тектонічно непорушеному заляганні і простих гідрогеологічних умовах

4.2. При складних гірничо-геологічних умовах - складній морфології покладів, наявності тектонічних зрушень, заводнених родовищ з нестійкими ґрунтами та іншими негативними характеристиками.

Примітка. Якщо профіль необхідної експертизи не збігається з приведеними в додатку N 4, то поправочні коефіцієнти визначаються за найбільш відповідною експертизою.

КОШТОРИС ВИТРАТ ДКЗ на _____ рік

1. Основна заробітна плата.
 2. Додаткова заробітна плата.
 3. Відрахування на державне (обов'язкове) соціальнострахування.
 4. Відрахування на державне (обов'язкове) пенсійнестрахування (до Пенсійного фонду України).
 5. Відрахування до Фонду сприяння зайнятості.
 6. Придбання матеріалів, інструментів, пристроїв та інших засобів і предметів праці.
 7. Поточний ремонт, технічний огляд, технічне обслуговування основних фондів.
 8. Транспортне обслуговування.
 9. Службові відрядження.
 10. Оплата робіт (послуг) консультативного та інформаційного характеру.
 11. Амортизаційні відрахування.
 12. Відрахування до Фонду Чорнобиля.
 13. Відрахування на фінансування дорожнього господарства.
 14. Відрахування в Державний інноваційний фонд.
 15. Відрахування в Фонд охорони праці.
 16. Витрати, пов'язані з оплатою послуг кредитно-фінансових установ, включаючи плату за розрахункове обслуговування, облік боргових вимог і зобов'язань, включаючи цінні папери, поштово-телеграфні послуги та інші витрати, пов'язані з грошовим обігом.
 17. Витрати на виготовлення і придбання бланків цінних паперів.
- Всього основних витрат
Накладні витрати
Основні і накладні витрати
Прибуток
ВСЬОГО за кошторисом

Додаток N 6 до Порядку
визначення вартості робіт по
проведенню державної експертизи та
оцінки запасів корисних копалин

**Графік проведення державної експертизи матеріалів геолого-
економічної оцінки родовищ корисних копалин на _____ рік**

* * * * Планові
* * *Надрокористувач,* строки
NN*Назва родовища*Корисна копалина*який подав мате-

пп* * *ріали *надход-*розг-
* * * *ження *ляду

1 * 2 * 3 * 4 * 5 * 6

Додаток N 7 до Порядку
визначення вартості робіт по
проведенню державної експертизи та
оцінки запасів корисних копалин

**Розрахунок планової вартості робіт з експертизи матеріалів
геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин на
_____ рік**

* * Вартість * Вартість *ВСЬОГО по
NN* Назва родовища * основної * спеціальної *експертизі
пп* *експертизи * експертизи * (грн.)
* * (грн.) * (грн.) *

1 * 2 * 3 * 4 * 5

Додаток N 8 до Порядку визначення вартості робіт по проведенню державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин

ДОГОВІР на проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин

м. Київ

" ___ " _____ 199_ р.

Державна комісія України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ) в особі голови _____, який діє на підставі Положення про ДКЗ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1992 р. N 526, з одного боку, що далі йменується Виконавець, і _____

_____ (найменування підприємства чи установи надрокористувача)

в особі _____

(посада, прізвище, ім'я, по батькові) що далі йменується Замовник, який діє на підставі _____ з другого боку, уклали цей договір про наступне:

Предмет договору

1. ЗАМОВНИК доручає, а ВИКОНАВЕЦЬ бере на себе виконання робіт щодо проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин _____

родовища, згідно з Положенням про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин (далі - Положення), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. N 865.

Порядок виконання робіт

2. Згідно з Положенням проведення державної експертизи оцінки запасів ДКЗ здійснює за допомогою експертів. Рішення ДКЗ приймається на пленарному засіданні і оформляється протоколом за встановленою формою. У разі, коли подані на експертизу матеріали не дозволяють достовірно оцінити кількість і якість корисних копалин, їх промислове значення, гірничо-геологічні, гідрогеологічні та інші умови залягання, ДКЗ утримується від оцінки запасів корисних копалин і всі матеріали повертаються користувачам надр, які їх подали (п. 24 Положення).

Порядок здавання та приймання робіт

3. Протокол засідання ДКЗ з постановою про встановлення кондицій на мінеральну сировину, визначення кількості, якості та ступеня вивченості запасів корисних копалин, або з відмовою оцінки запасів за причинами,

викладеними в п. 2, є документом, що свідчить про виконання робіт, вказаних в цьому договорі. Документи, що свідчать про відправлення примірників протоколу Замовникові, є актами здавання-приймання робіт.

Розрахунки за виконані роботи

4. Вартість робіт, вказаних в п. 1, складає _____

згідно з розрахунком, який додається. Порядок визначення вартості робіт встановлюється ДКЗ України (п. 19 Положення).

5. За погодженням сторін до суми, вказаної в п. 4, встановлюється надбавка (за виконання термінових та позачергових робіт, не передбачених календарним планом, то виконання інших додаткових умов Замовника) або знижка у розмірі _____

Всього за договором _____

що підлягає попередній оплаті Замовником.

6. Вартість робіт, зазначена в п. 4 цього договору, перераховується і сплачується Замовником, якщо у період виконання робіт за договором (до пленарного засідання ДКЗ) відбуваються зміни у рівні оплати праці згідно з чинним законодавством про оплату праці.

Строки виконання договору

7. Датою початку робіт по виконанню цього договору є дата зарахування на розрахунковий рахунок ДКЗ попередньої оплати Замовником. Якщо до цього часу в ДКЗ не надійшли всі матеріали геолого-економічної оцінки родовища, то датою початку робіт є дата надходження останнього документа.

8. Термін виконання робіт з урахуванням їх складності та готовності геологічних матеріалів встановлюється _____ місяці.

Відповідальність сторін

9. Виконавець несе відповідальність за рівень наукової обґрунтованості, об'єктивності і комплексності експертизи запасів корисних копалин та відповідності прийнятих рішень чинному законодавству в галузі надрокористування.

10. Замовник несе відповідальність за повноту і комплексність геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин і достовірність геологічних матеріалів, які подаються на розгляд Виконавцю.

Адреси і розрахункові рахунки сторін

11. ДКЗ України _____

12. Замовник _____

13. Спори з питань щодо виконання цього договору розглядаються судом, арбітражним судом або третейським судом у порядку, встановленому законодавством України.

14. Цей договір складається у 2-х примірниках, які мають однакову юридичну силу: один зберігається у Виконавця, другий - у Замовника.

Виконавець
М. П.

Замовник
М. П.

Додаток N 9 до Порядку
визначення вартості робіт по
проведенню державної експертизи та
оцінки запасів корисних копалин

Додаток до договору
N _____ від
" ____ " _____ 199__ р. (є
невід'ємною частиною договору)

РОЗРАХУНОК вартості робіт, які виконуються згідно з договором

1. Вартість основної експертизи

NN* *Показ- *Попра- *Мініма- *Повна
пп* Назва фактора, який обу-*ник фа-*вочний *льна *вартість
* мовлює трудовитрати *ктора *коэф. *вартість *основної
* *(дод.3)*за фа- *експе- *експертизи
* * *ктором *ртизи * (грн.)
* * *(дод.3)* (грн.) *

1 * 2 * 3 * 4 * 5 * 6

1. Група складності геологіч-
ної будови родовища
2. Кількість тіл корисних ко-
палин з окремим підрахун-
ком запасів
3. Особливості якості корис-
них копалин
4. Народногосподарське зна-
чення корисних копалин
5. Стан розвідки і промисло-
вого освоєння об'єкта.
Вид експертизи

6. Сума:

2. Вартість спеціальних експертиз

NN* *Вартість*Поправоч-*Повна вар-

пп* Вид експертизи *основної*ний кое- *тість спе-

* *експер- *фіцієнт *ціальної

* *тизи *(дод.4) *експертизи

3. Розрахункова вартість робіт ДКЗ з урахуванням коефіцієнта
повних затрат

Сума вартостей основних* Коефіцієнт повних *Розрахункова вартість
і спеціальних експертиз* затрат (грн.) *робіт за договором
(грн.) * * (грн.)

4. Розрахункова вартість робіт за договором

Начальник відділу ДКЗ
Провідний геолог
Економіст

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

від 27 січня 1995 р. N 58

Київ

**Про затвердження Положення про порядок списання запасів
корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 року N 927, від 21 червня 2004 року N 792, від 25 травня 2006 року N 754, від 31 серпня 2011 року N 911

Відповідно до статті 46 Кодексу України про надра Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Положення про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства, що додається.

**Прем'єр-міністр України
Перший заступник Міністра
Кабінету Міністрів України**

**В. МАСОЛ
І. ДОЦЕНКО**

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України від 27 січня 1995 р. N 58

ПОЛОЖЕННЯ про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства

(У тексті Положення слово "Держкомгеології" замінено словом "Держкомприродресурсів" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2004 року N 792)

1. Це Положення встановлює єдиний порядок списання запасів корисних копалин загальнодержавного і місцевого значення з обліку гірничодобувного підприємства і є обов'язковим для всіх інших підприємств, установ, організацій та громадян, які використовують надра або здійснюють проектування, будівництво, реконструкцію, експлуатацію, ліквідацію чи консервацію гірничодобувних об'єктів, у тому числі континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

2. До запасів корисних копалин, які підлягають обліку гірничодобувними підприємствами, належать балансові і позабалансові запаси* твердих, рідких і газоподібних корисних копалин та наявних у них компонентів, що пройшли експертизу та оцінку Державної комісії по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ), а також запаси, виявлені під час подальшого проведення геологорозвідувальних робіт і розробки родовищ корисних копалин.

3. Списанню підлягають балансові і позабалансові запаси корисних копалин:

а) видобуті і призначені для споживання або переробки;

б) втрачені у процесі видобування: залишені в надрах у відбитому чи невідбитому стані; вилучені з надр і направлені в породні відвали; втрачені під час транспортування, навантажування, розвантажування; втрачені в місцях зберігання;

в) які втратили промислове значення:

невідповідні нововстановленим кондиціям або коефіцієнтам вилучення (родовища нафтові, газові, нафтогазові, газоконденсатні, нафтогазоконденсатні, бітумні, мінеральних вод та лікувальних грязей);

недоцільні для відпрацювання через гірничотехнічні і гірничогеологічні умови;

г) які не підтвердилися під час подальшого проведення геологорозвідувальних робіт чи розробки родовища корисних копалин.

У разі передачі гірничодобувним підприємством запасів корисних копалин, що перебувають на його обліку, іншому гірничодобувному підприємству вони списуються згідно з цим Положенням.

4. Списання балансових запасів корисних копалин з причин, зазначених у підпунктах "а" і "б" пункту 3, провадиться шляхом повного зняття їх з обліку гірничодобувного підприємства, крім запасів корисних копалин, видобутих і заскладованих у спецвідвалах.

5. Списання балансових запасів корисних копалин з причин, зазначених у підпунктах "в" і "г" пункту 3, провадиться за наявності техніко-економічного обґрунтування шляхом повного зняття їх з обліку або переведення у позабалансові запаси для забезпечення подальшого використання.

6. Списання балансових і позабалансових запасів корисних копалин або переведення балансових запасів у позабалансові під час проектування, будівництва, реконструкції гірничодобувного об'єкта чи ділянки цього об'єкта не допускається.

У виняткових випадках, коли це обумовлено переглядом технології видобування (переробки) мінеральної сировини, зміною вимог державних чи галузевих стандартів і технічних вимог до якості сировини, таке списання або переведення балансових запасів у позабалансові допускається за рішенням ДКЗ з урахуванням висновків організації, що здійснювала розвідку родовища, гірничодобувного підприємства, для якого ведуться проектні роботи, і за погодженням з органом державного гірничого нагляду (корисні копалини загальнодержавного значення), чи Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською Радою народних депутатів (корисні копалини місцевого значення).

7. Гірничодобувне підприємство провадить списання:

а) балансових запасів, видобутих з надр, - не рідше одного разу на рік на підставі даних облікової геолого-маркшейдерської документації;

б) балансових запасів, втрачених у процесі видобування, - не рідше одного разу на рік окремо для кожної виїмкової одиниці (блока, лави, уступу тощо).

Запаси корисних копалин, залишені у ціликах загальношахтного призначення для запобігання обрушенню земної поверхні і для збереження наземних об'єктів, можуть бути віднесені до втрачених запасів тільки за погодженням з органом державного гірничого нагляду (корисні копалини загальнодержавного значення) чи Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською Радою народних депутатів (корисні копалини місцевого значення).

Списання втрачених запасів корисних копалин провадиться за звітною формою, затвердженою Мінстатом;

в) балансових запасів, які не відповідають нововстановленим кондиціям або коефіцієнтам вилучення (родовища нафтові та ін.), - на підставі рішення ДКЗ;

балансових запасів, недоцільних для відпрацювання через гірничотехнічні чи гірничогеологічні умови (підвищене газовиділення, викиднебезпечність, нестійкість бокових порід, обводнення тощо), - на підставі висновків спеціалізованих організацій або технічної експертизи, актів комісій із розслідування аварій, відповідних техніко-економічних обґрунтувань. Списання запасів з цієї причини провадиться за наявності позитивного висновку організації, що проводила розвідку родовища, і за погодженням з органом державного гірничого нагляду (корисні копалини

загальнодержавного значення) чи Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською Радою народних депутатів (корисні копалини місцевого значення);

г) балансових і позабалансових запасів, які не підтвердилися під час подальшого проведення геологорозвідувальних робіт чи розробки родовища у межах гірничого відводу, - на підставі техніко-економічного обґрунтування.

Списання з обліку запасів з цієї причини провадиться за погодженням з організацією, що здійснювала розвідку родовища, з органом державного гірничого нагляду (корисні копалини загальнодержавного значення) чи Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською Радою народних депутатів (корисні копалини місцевого значення);

д) балансових і позабалансових запасів, переданих іншому гірничодобувному підприємству, - за погодженням з органом державного гірничого нагляду (корисні копалини загальнодержавного значення) чи Верховною Радою Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською Радою народних депутатів (корисні копалини місцевого значення).

8. Списання балансових запасів попутних корисних копалин чи окремих компонентів, які містяться в цих копалинах або в розкритих породах, через відсутність споживачів корисних копалин може провадитися гірничодобувним підприємством лише за погодженням з органом державного гірничого нагляду (корисні копалини загальнодержавного значення) чи Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською Радою народних депутатів (корисні копалини місцевого значення) на підставі позитивних висновків організації, зацікавленої у видобуванні корисних копалин чи їх компонентів.

Списання запасів з цієї причини провадиться щорічно в обсязі фактичного їх відпрацювання.

9. Для списання запасів корисних копалин, які недоцільно відпрацьовувати через гірничотехнічні чи гірничогеологічні умови або які не підтвердилися під час проведення геологорозвідувальних робіт чи розробки родовища в межах гірничого відводу, гірничодобувне підприємство подає на погодження органу державного гірничого нагляду (корисні копалини загальнодержавного значення), чи Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській Раді народних депутатів (корисні копалини місцевого значення) відповідну заяву, до якої додаються:

пояснювальна записка з обґрунтуванням списання запасів корисних копалин, необхідними техніко-економічними розрахунками та відповідними геолого-маркшейдерськими документами щодо вимірів, опробування та перерахування запасів;

висновки організації, яка здійснювала розвідку родовища, а також відповідних наукових організацій щодо обґрунтованості та доцільності списання запасів корисних копалин;

відповідні графічні матеріали із зазначенням розташування в надрах ділянок родовища корисних копалин, запаси яких списуються.

Документи на списання запасів корисних копалин розглядаються у термін не більше 30 днів з дня одержання заяви.

10. Списання запасів корисних копалин провадиться за актом (додаток N 1).

11. Результати списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства доводяться ним до відома Державного інформаційного геологічного фонду.

12. Зняття запасів корисних копалин з державного балансу здійснюється Держгеонадрами після подання гірничодобувним підприємством документів про списання цих запасів.

(пункт 12 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 25.05.2006 р. N 754, від 31.08.2011 р. N 911)

13. У разі коли загальна кількість балансових запасів корисних копалин, списаних або намічених до списання, внаслідок втрати промислового значення перевищує 20 відсотків запасів, раніше оцінених ДКЗ, запаси родовища підлягають перерахунку, експертизі та переоцінці в ДКЗ.

До документів, які подаються ДКЗ, додаються відповідно висновки органу державного гірничого нагляду (корисні копалини загальнодержавного значення) чи Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міської Ради народних депутатів (корисні копалини місцевого значення).

Загальний обсяг списаних запасів корисних копалин обчислюється з моменту останньої експертизи та оцінки їх у ДКЗ.

14. У разі розбіжностей з питань списання запасів корисних копалин рішення приймається ДКЗ з урахуванням висновків органів що погоджують їх списання, Держгеонадрами та за участю гірничодобувного підприємства, яке подало документи на списання запасів.

(пункт 14 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 25.05.2006 р. N 754, від 31.08.2011 р. N 911)

15. Зміни запасів корисних копалин, в тому числі списання у зв'язку з переоцінкою їх у ДКЗ, з причин, передбачених Класифікацією запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, провадяться на підставі відповідних рішень ДКЗ.

(пункт 15 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27.08.97 р. N 927)

16. Відомості про кількість та місцезнаходження списаних балансових і позабалансових запасів корисних копалин вносяться до облікової геолого-маркшейдерської документації окремо для кожного елемента обліку (пласт, жила, лінза, поклад, горизонт, блок, лава, камера, цілик, ділянка тощо) і до гірничої графічної документації.

Облік списаних запасів корисних копалин ведеться в спеціальній книзі (додаток N 2) і забезпечує можливість визначення відсотка сумарного значення списаних запасів на кінець звітнього періоду щодо останньої оцінки ДКЗ.

17. Гірничі виробки, призначені для підходу до ділянок корисних копалин, запаси яких недоцільні для відпрацювання або не підтвердилися під час проведення подальших геолого-розвідувальних робіт чи розробки родовища, зберігаються до вирішення питання про списання цих запасів.

_____ * Віднесення запасів корисних копалин до балансових і позабалансових здійснюється згідно з чинним законодавством.

Додаток N 1 до Положення про
порядок списання запасів корисних
копалин з обліку гірничодобувного
підприємства

ПОГОДЖЕНО ЗАТВЕРДЖУЮ

(уповноважена особа органу, (керівник гірничодобувного
який погоджує списання) підприємства*)

" " _____ 199_ р. " " _____ 199_ р.

А К Т

на списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства

Ми, що нижче підписалися, головний інженер

-----, головний (старший) геолог
(прізвище, ініціали)

-----, головний (старший) маркшейдер
(прізвище, ініціали)

-----, гірничодобувного підприємства
(прізвище, ініціали)

(найменування гірничодобувного підприємства)

склали " _____ " _____ 199_ р. цей акт

на списання з обліку _____
(найменування гірничодобувного підприємства)

балансових (позабалансових) запасів _____
(найменування родовища)

корисних копалин та наявних у них компонентів, обсяг кожного

окремо)

з таких причин _____
(зазначаються причини

відповідно до Положення)

Запаси _____, що списуються,

(найменування корисних копалин)

враховані по _____

(найменування ділянки, горизонту, блока, лави тощо)

Обсяг запасів корисних копалин, які списуються,
становить _____ відсотків запасів, затверджених ДКЗ України.

Загальний обсяг запасів корисних копалин, які списуються і
раніше списаних по родовищу, становить _____ відсотків запасів,
затверджених ДКЗ України.

*) Стосовно підприємств-господарських товариств акт затверджується
рішенням органу (посадової особи) згідно з їх установчими
документами.

Головний інженер _____
(підпис)

Головний (старший) геолог _____
(підпис)

Головний (старший) маркшейдер _____
(підпис)

Додаток N 2 до Положення про
порядок списання запасів корисних
копалин з обліку гірничодобувного
підприємства

К Н И Г А

обліку списаних запасів корисних копалин

(найменування родовища)

яке відпрацьовується

(найменування підприємства)

NN* Дата * Запаси, які підля- * Найменування *Одиниця * Обсяг
списаних * Ким затвер- *Ким погодже-
пп* запису * гають списанню * корисних ко- *виміру * запасів *
джено акт *но акт
* * * палин і ком- * ***** списання, *списання,
* * * понентів у * * всього * з них пе- * номер і *номер і
* * * них * * * реведено * дата рі- *дата рі-
* * * * * в позаба- * шення *шення
* * * * * лансові * *
1 * 2 * 3 * 4 * 5 * 6 * 7 * 8 * 9

1 Видобуті і при-
значені для спо- 1
живання або пере- 2
робки 3 та ін.

2 Втрачені під час 1
видобування 2
3 та ін.

3 Ті, що втратили
промислове зна-
чення, в тому
числі:

невідповідні
нововстанов- 1
леним кондиціям 2
(коефіцієнтам) 3 та ін.

недоцільні для
відпрацювання

через гірни-
чотехнічні та 1
гірничо-геоло- 2
гічні умови 3 та ін.

4 Ті, що не підтвер- 1
дилися 2
3 та ін.

5 Передані іншому 1
гірничодобувному 2
підприємству 3 та ін.

6 Списані у зв'язку 1
з переоцінкою їх 2
ДКЗ України 3 та ін.

У цій книзі пронумеровано та прошнуровано _____ листів

М.П. "___" _____ 199_ р. П і д п и с

Про затвердження Інструкції про зміст, оформлення і порядок подання в ДКЗ України матеріалів з геолого-економічної оцінки запасів вугілля і горючих сланців

Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при Держкомгеології України від 3 жовтня 1997 року N 83

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 жовтня 1997 р. за N 499/2303

Відповідно до пункту 16 Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. N 865, а також пункту 4 (підпункт М) Положення про Державну комісію по запасах корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1992 р. N 526, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію про зміст, оформлення і порядок подання в ДКЗ України матеріалів з геолого-економічної оцінки запасів вугілля і горючих сланців, що додається.

2. Інструкція є обов'язковою для виконання підприємствами і організаціями, незалежно від форм власності, що здійснюють геологорозвідувальні роботи, проектування і будівництво гірничодобувних підприємств.

3. Інструкцію про зміст, оформлення і порядок подання в Державну комісію по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР (ДКЗ СРСР) і територіальні комісії по запасах корисних копалин (ТКЗ) Міністерства геології СРСР матеріалів по підрахунку запасів вугілля і горючих сланців, затверджену Головою ДКЗ СРСР О. М. Бибочкіним 20 червня 1984 р., вважати такою, що не застосовується на території України.

4. Головному геологу Храпкіну С. Г. подати Інструкцію на державну реєстрацію до Мін'юсту України.

5. Провідному спеціалісту ДКЗ Зиряновій К. С. за заявками підприємств і організацій надсилати Інструкцію для використання при проведенні геологорозвідувальних робіт.

6. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ

В. Ловинюков

ІНСТРУКЦІЯ про зміст, оформлення і порядок подання в ДКЗ України матеріалів з геолого-економічної оцінки запасів вугілля і горючих сланців

1. Порядок подання і розгляду матеріалів

1.1. Відповідно до Кодексу України про надра запаси корисних копалин розвіданих родовищ, а також запаси корисних копалин додатково розвіданих в процесі розробки родовищ підлягають експертизі та оцінюються Державною комісією України по запасах корисних копалин (ДКЗ) згідно з Положенням про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. N 865, із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.97 р. N 927.

1.2. Єдині принципи підрахунку і державного обліку запасів корисних копалин за станом їх вивченості і народногосподарським значенням, умови, що визначають ступінь підготовленості родовищ до промислового освоєння, встановлюються Класифікацією запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432.

1.3. Державна експертиза та оцінка запасів вугілля і горючих сланців проводиться на підставі звітів про геологічне вивчення родовищ з підрахунком запасів та геолого-економічною оцінкою їх промислового значення (далі - геолого-економічна оцінка родовищ вугілля (сланців)).

1.4. Матеріали геолого-економічних оцінок родовищ вугілля (сланців), які подаються на експертизу ДКЗ України, повинні містити:

характеристику геологічної будови покладів вугілля (сланців), їх технологічних властивостей, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання в обсязі, достатньому для прийняття обґрунтованих проектних рішень щодо способу і системи видобутку та схеми комплексної переробки корисних копалин і визначення показників кондицій;

техніко-економічне обґрунтування кондицій для підрахунку запасів вугілля (сланців), що забезпечують найбільш повне комплексне і економічно доцільне вилучення з надр запасів основних і супутніх корисних копалин, а також наявних у них цінних компонентів, на основі використання існуючих прогресивних технологій видобутку і переробки мінеральної сировини за умови додержання вимог охорони надр і навколишнього природного середовища (довкілля);

підрахунок запасів вугілля (сланців);

прогнозну економічну оцінку сумарного ефекту від експлуатації родовища по одному або кількох варіантах кондицій з визначенням прогнозних показників підприємницької діяльності гірничо-добувного комплексу в обсязі, достатньому для прийняття рішення про інвестування проекту його будівництва;

спеціальний дозвіл (копію ліцензії) на користування надрами.

1.5. Матеріали геолого-економічних оцінок запасів родовищ вугілля (сланців) повинні бути достатніми для проведення, без особистої участі автора, експертизи кількості і якості запасів вугілля (сланців), оцінки їх промислового значення, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов їх видобутку.

1.6. Матеріали геолого-економічних оцінок розвіданих родовищ подаються в ДКЗ України користувачами надр, або замовниками робіт, що мають ліцензію Державного комітету України по геології і використанню надр на право пошуку, розвідування або експлуатації родовищ вугілля (сланців).

1.7. Надрокористувачі, які планують подання матеріалів з геолого-економічних оцінок родовищ вугілля (сланців) на державну експертизу, до 1 січня наступного року подають до ДКЗ календарні графіки надходжень матеріалів.

1.8. Матеріали геолого-економічних оцінок родовищ, термін експертизи яких визначено рішенням Уряду, повинні подаватися в ДКЗ не пізніше як за шість місяців до встановленого строку розгляду.

1.9. Матеріали геолого-економічних оцінок родовищ вугілля (сланців) повинні бути розглянуті науково-технічними радами виконавців геологорозвідувальних робіт, замовниками, за участю проектної організації і органу гірничого нагляду.

Погоджені за результатами розгляду зміни вносяться до авторського підрахунку.

1.10. Матеріали підрахунку запасів (текст звіту, текстові, табличні додатки і графічні матеріали) подаються в ДКЗ у 3-х примірниках. До них додається у 5 примірниках коротка (не більш як 10 - 12 сторінок машинописного тексту) підписана авторами і скріплена печаткою довідка про особливості геологічної будови родовища, виконані геологорозвідувальні роботи і результати підрахунку запасів.

1.11. В одному примірнику лише на час розгляду матеріалів підрахунку запасів в ДКЗ подаються:

- геологічна і геофізична документація розвідувальних виробок, зарисовки по гірничих виробках;

- структурні колонки вугільних (сланцевих) пластів, на яких відображені бурові, каротажні й прийняті до підрахунку дані про потужність, будову, глибини залягання пласта і основні показники якості вугілля по пласту в цілому і окремих його пачках, а також літологічний склад безпосередньої покрівлі і підшви пласта. Структурні колонки поєднуються з

каротажними діаграмами на окремих листах (по пластах) або в спеціальних альбомах. Дані буріння повинні відображати вихід керну;

- таблиці з даними, що характеризують якість буріння за інтервалами залягання вугільних (сланцевих) пластів з замірами викривлення стовбурів свердловини;

- по родовищах, що розробляються, - плани гірничих робіт, доповнені на дату подання звіту в ДКЗ і засвідчені геолого-маркшейдерською службою шахт (розрізів); копії актів про списання запасів при проведенні гірничо-експлуатаційних робіт;

- таблиці результатів технічного і елементного аналізів вугілля (сланців), пластометричних показників та інших досліджень з позначенням місця відбору проб, інтервалів випробування, дані показності проб: вихід керну, кількість зразків, відібраних ґрунтоносами, що увійшли до проби, відстань між бойками; в таблиці наводяться розрахункові величини середньопластової (з урахуванням засмічення внутрішніми породними проверстками і нестійкими вуглистими породами покрівлі і підшви) зольності вугілля і теплоти згоряння горючих сланців (у перерахунку на суху масу);

- матеріали по оцінці вірогідності параметрів підрахунку запасів за даними буріння і каротажу;

- звіти (записки), які складені сторонніми спеціалізованими організаціями, про виконані технологічні, гідрогеологічні, інженерно-геологічні та інші спеціальні види досліджень;

- при повній або частковій переоцінці раніше затверджених запасів - комплект підрахункових планів (зі штампами ДКЗ), на яких проводилося затвердження; при частковому перекритті площі підрахунку запасів попереднього затвердження новим підрахунком - відповідні таблиці попереднього підрахунку, що забезпечують перевірку виключених запасів на площі перекриття.

1.12. Відповідно до ступеня вивченості родовищ вугілля (сланців) державна експертиза може проводитись за матеріалами геолого-економічної оцінки:

- запасів розвіданих родовищ (ділянок);

- запасів додатково розвіданих у процесі розробки родовищ;

- запасів попередньо розвіданих родовищ, що подаються на апробацію;

- запасів підприємств, що ліквідуються.

1.13. У разі перегляду після затвердження запасів вимог стандартів і технічних умов до якості вугілля (сланців) та технології їх переробки, якщо це суттєво впливає на передбачений напрямок їх використання, економіку, обсяги видобутку і переробки, кондиції і запаси підлягають переоцінці у встановленому порядку.

Переоцінка запасів проводиться також у випадках, коли за результатами додаткових геологорозвідувальних робіт на родовищах, що розробляються, балансові запаси збільшуються більше ніж на 50% від раніше

затверджених ДКЗ або якщо загальна кількість списаних і передбачених до списання балансових запасів у процесі розробки і дорозвідки, як таких, що не підтвердились або не підлягають відробці з техніко-економічних причин, перевищує нормативи, встановлені положенням про порядок списання запасів з балансу гірничодобувних підприємств, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. N 58.

2. Зміст матеріалів геолого-економічної оцінки запасів вугілля (сланців) розвіданих родовищ (ділянок)

Текст звіту

2.1. При складанні тексту звіту рекомендується така схема:

- вступ;
- загальні відомості про родовище (дільницю);
- геологічна будова родовища (ділянки);
- характеристика виконаних геологорозвідувальних робіт;
- якість вугілля (сланців) та його технологічні властивості;
- супутні корисні копалини і компоненти;
- гідрогеологічні умови;
- гірничо-геологічні та гірничо-технічні умови розробки;
- обґрунтування кондицій;
- підрахунок запасів;
- питання охорони довкілля;
- підготовленість родовища до промислового освоєння;
- геолого-економічна оцінка родовища;
- висновки.

2.2. Обсяги розділів залежать від їх значення для обґрунтування виконаного підрахунку запасів і загальної геолого-промислової оцінки розвіданого родовища (ділянки). Кожний розділ завершується короткими висновками і рекомендаціями.

Виклад текстового матеріалу повинен бути максимально стислим, обсягом не більше 150 - 200 сторінок машинописного тексту. Таблиці в тексті повинні мати узагальнюючий характер; допоміжний матеріал, на основі якого зроблені узагальнення і висновки, подається у табличних додатках. Ілюстраційний матеріал (карти, схеми, графіки, малюнки) розміщується в тексті тільки у разі потреби пояснення принципів положень звіту.

З виконаних спеціалізованими організаціями досліджень (технологічні, гідрогеологічні, інженерно-геологічні та ін.), результати яких викладаються в самостійних звітах, до тексту основного звіту вносяться лише висновки, що узагальнюють, і авторська оцінка показності та завершеності виконаних досліджень достовірності їх результатів.

Перелік основних положень, що підлягають висвітленню в тексті звіту та їх зміст

2.3. Вступ

2.3.1. Обґрунтування проведення розвідки родовища (дільниці). Наявність ліцензії, особливі умови ліцензійної угоди та їх виконання.

2.3.2. Завдання щодо терміну проведення робіт і кількості розвіданих запасів, встановлене замовником; його виконання.

2.3.3. Терміни промислового освоєння родовища (ділянки).

2.3.4. Ким і коли затверджені кондиції на мінеральну сировину (номери рішень). Основні техніко-економічні показники роботи підприємства (відповідно до ТЕО кондицій).

2.3.5. Дата рішень ДКЗ про попереднє затвердження запасів, номери протоколів. Запаси (за групами), що були затверджені останній раз, і ті, що перебувають на обліку Державного балансу запасів України.

Співставлення їх з запасами, що подані на затвердження, аналіз причин, які обумовлюють їх зміну.

2.3.6. Виконання рекомендацій ДКЗ, даних при попередньому затвердженні запасів, а також при затвердженні кондицій по об'єкту, що розглядається.

2.3.7. Виконавці робіт, доля їх участі у проведенні геологорозвідувальних та камеральних робіт.

2.4. Загальні дані про родовище

2.4.1. Адміністративно-територіальне і географічне розташування родовища, його межі, площа. Коротка характеристика орогідрографії та клімату. Транспортні умови, відстань до найближчої залізничної станції, великих населених пунктів і можливих споживачів. Енергетична база, джерела водопостачання, наявність підприємств з виробництва будівельних матеріалів.

2.4.2. Для родовищ, що розробляються, в табличній формі наводяться наступні дані: перелік підприємств з видобутку вугілля (сланців), що знаходяться на площі; дата початку їх роботи; проектна і фактична потужність; кількість видобутого вугілля (сланцю) з початку розробки і після попереднього затвердження запасів; марочний склад і якість вугілля, що видобувається; дані про втрати і списання, собівартості видобутку, відпускній вартості 1 т вугілля (сланцю). Дані про використання корисних копалин, що залягають сумісно, і супутніх компонентів, продуктів збагачення і переробки. Причини неосвоєння проектної потужності; для підприємств, що ліквідуються - причини припинення розробки.

2.5. Геологічна будова родовища (ділянки)

2.5.1. Короткий опис геологічної будови району. Основні дані про стратиграфію та літологію вугле(сланце)носних відкладів і порід, що їх перекривають, про їх розповсюдження, потужність і витриманість. Основні елементи тектоніки району.

2.5.2. Положення розвіданого родовища (ділянки) в загальній геологічній структурі району, його природні межі на поверхні і глибині.

Для великих родовищ - диференційована оцінка вивченості окремих частин (ділянок) із зазначенням їх меж і стану розвіданості відповідно до прийнятих стадій геологорозвідувальних робіт.

Для детально розвіданих ділянок, підготовлених до промислового освоєння, - обґрунтування прийнятих меж для розвідки і підрахунку запасів, а також меж ділянок, що належать до першочергової відробки.

2.5.3. Дані про стратиграфію і літологію вугленосних відкладів родовища, порід, що їх перекривають і підстелюють; маркуючі горизонти в продуктивній товщі.

2.5.4. Характеристика тектонічних особливостей: складчасті порушення - форма і розміри складок, простягання вісей, зміна кутів падіння на крилах; інтенсивність проявлення розривних порушень, їх характер, амплітуди та елементи залягання, наявність і характер порушених зон, закономірності прояву малоамплітудної тектоніки і прогноз її поширення. Обґрунтування структурних побудов фактичним матеріалом розвідувальних і експлуатаційних робіт. Дані (в табличній формі) про виявлені розривні порушення, їх характеристика. Для родовищ, що розробляються, - оцінка впливу тектоніки на морфологію і умови залягання вугільних пластів та умови ведення гірничо-експлуатаційних робіт; на площах, де гірничі роботи не ведуться, - прогноз впливу тектонічних порушень на повноту відробки запасів.

2.5.5. Наявність тіл вивержених порід та їх склад, розміри і положення у просторі; вплив на потужність пластів і якість вугілля (сланців).

2.5.6. Паралелізація вугільних пластів; при неоднозначній ув'язці - можливі варіанти і обґрунтування прийнятого.

Характеристика вугленосності (сланценосності). В табличній формі наводяться дані: площі поширення (загальні і промислові) робочих пластів, глибини залягання, будова, граничні коливання потужності з показом її середніх і найхарактерніших значень (окремо для площ балансових і позабалансових запасів); ступінь витриманості пластів.

Якщо потужність і будова пластів на значних площах суттєво відрізняються, їх характеристика надається диференційовано.

Загальні просторові закономірності в змінах потужності і будови робочих пластів за простяганням і падінням; положення і розміри зон їх розщеплення, розмивів, заміщень вугілля (сланців) породами, інтенсивно порушених ділянок. Для пластів складної будови - характеристика потужності, витриманості і літологічного складу внутрішніх породних проверстків. Наявність і характер мінеральних включень у вугіллі (сланцях). Прогноз просторового розповсюдження конкрецій (по пластах).

Для неробочих пластів - дані про їх потужність, положення у розрізі відносно робочих пластів, витриманість і площі розповсюдження наводяться лише в табличній формі.

Для кожного пласта, що розробляється, вказується площа і глибина розробки на дату підрахунку запасів, потужність і будова за даними гірничо-експлуатаційних виробок, співставлення цих параметрів із показниками розвідки, аналіз причин втрат і списання запасів, зупинення експлуатаційних робіт.

2.5.7. У випадках, коли за результатами додатково проведених геологорозвідувальних і гірничо-експлуатаційних робіт отримані дані, які принципово змінюють попередні уявлення про геологічну будову родовища (ділянки) і його вугленосність, надаються схеми, що ці зміни ілюструють, та обґрунтування знову прийнятої інтерпретації.

2.5.8. Група складності родовища, її обґрунтування відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432.

2.6. Характеристика проведених геологорозвідувальних робіт

2.6.1. Масштаб топографічної зйомки, термін її виконання, система координат, спосіб прив'язки розвідувальних виробок до опорної сітки. Найзначніші зміни після проведення останньої топозиомки.

2.6.2. Короткі дані про історію відкриття і розвідки родовища. В табличній формі - узагальнені за стадіями розвідки дані про термін проведення і обсяги (за видами) геологорозвідувальних робіт, досягнуту щільності розвідувальної сітки, загальні витрати.

2.6.3. Обґрунтування прийнятої методики розвідки, системи розташування розвідувальних виробок, відстань між виробками і їх глибини надаються окремо для ділянок деталізації та для іншої частини родовища, підготовленої для промислового освоєння.

2.6.4. Технологія перебування пластів, характер вугільного (сланцевого) керну (ступінь його порушеності), спосіб вимірювання його виходу (лінійний, ваговий, об'ємний). Для кожного робочого пласта - середній вихід керну і розподіл пластоперетинів за інтервалами виходу керну, узагальнені за стадіями розвідки і періодами проведення робіт; розгорнута (за потреби) характеристика наводиться у табличних додатках. Дані про вихід керну по породах, які залягають безпосередньо в покрівлі і підшві основних робочих пластів, обґрунтування і обсяги буріння свердловин без підйому керна. По родовищах, які розробляються, - підтвердження при відробці даних розвідки про потужність, будову і глибини залягання пластів. Перелік свердловин або окремих перетинів вугільних (сланцевих) пластів, дані яких не можуть бути використані в підрахунку запасів, як дефективні.

Відомості про тампонаж свердловин. Перелік частково (із зазначенням інтервалів) і повністю незатампонованих свердловин.

2.6.5. Наземні і міжсвердловинні геофізичні дослідження на родовищі, їх мета і оцінка результативності, використання отриманих даних.

2.6.6. Задачі проведення геофізичних досліджень в свердловинах - перелік параметрів, для вивчення яких вони залучалися. Обсяги геофізичних досліджень (надаються в табличній формі): число охоплених каротажем свердловин із розподілом їх за періодами робіт, за комплексом методів, способами і масштабами реєстрації кривих; кількість досліджених перетинів вугільних (сланцевих) пластів з числа прийнятих до обґрунтування підрахунку запасів, в тому числі окремо - після попереднього підрахунку запасів.

Принципи інтерпретації геофізичних матеріалів: виділення в розрізі свердловин вугільних (сланцевих) пластів і літологічних різновидів порід, тектонічно порушених зон; основні криві і методичні прийоми визначення за ними потужності і будови вугільних (сланцевих) пластів, показників якості вугілля (сланців), фізико-механічних властивостей і елементів залягання порід; можливості кореляції вугільних (сланцевих) пластів і розрізів свердловин.

Випадки переінтерпретації геофізичних даних, які використовувались раніше для підрахунку затверджених запасів, обґрунтування прийнятих змін.

Оцінка порівняльної повноти, достовірності і точності вивчення за даними каротажу і буріння геологічних параметрів, що визначались геофізичними методами.

Ступінь використання результатів геофізичних досліджень при вивченні кожного геологічного параметра. Відповідність прийнятих величин умовам використання даних геофізичних досліджень свердловин при підрахунку розвіданих запасів вугілля, що встановлені ДКЗ.

Перелік свердловин, окремих їх інтервалів і перетинів вугільних пластів, в яких для підрахунку запасів були використані результати геофізичних досліджень, що не відповідають зазначеним умовам.

2.6.7. Обсяги виконаних гірничо-розвідувальних робіт з розподілом за видами і часом проведення, місцезнаходження виробок, їх цільове призначення, проектні і фактичні глибини, протяжність. Оцінка вірогідності отриманої інформації, де і з якою метою вона використана.

2.6.8. Обґрунтування прийнятої методики випробування і визначення речовинного складу та властивостей вугілля (сланців), напрямку досліджень, набору показників, що підлягають аналізу, способу відбору проб на різні види досліджень, їх кількості.

Методика відбору і обробки кернових проб, аналіз їх показності залежно від виходу керна та його стану, умов і часу зберігання та транспортування. Кількість проб, досліджених по кожному пласту, з розподілом за видами досліджень вугілля (сланців) і порід (петрографічний, хімічний склад, фізичні властивості) та за основними показниками; розташування точок випробування на площі розповсюдження пласта.

Кількість і характер проб, відібраних у гірничих виробках, їх розташування, види досліджень, показність проб.

Використання рентгено-радіометричних, геофізичних і ядерно-фізичних методів випробування. Дані про затвердження цих методів відповідними науковими радами і результати контролю загальноприйнятими методами.

Обсяги і методика робіт, що здійснені для визначення меж поширення окисленого і вивітрилого вугілля.

2.6.9. Дані про кількість і методи контрольних і арбітражних аналізів проб із зазначенням основних і арбітражних лабораторій; результати обробки даних внутрішнього і зовнішнього контролю, а також арбітражних аналізів;

висновки про точність аналізів, використаних при підрахунку запасів. Перелік аналізів, які визнані дефектними, в тому числі виключених з розрахунків; причини їх дефектності наводяться в табличних додатках.

2.6.10. Обсяги і методика технологічного випробування. Кількість і місця відбору проб, оцінка показності проб за масою і умовами відбору, за відповідністю потужності, будови пласта і основними показниками якості вугілля (сланцю) в точці відбору проби середнім величинам цих параметрів на площі підрахунку запасів.

Інститути, лабораторії або підприємства, в яких виконувались дослідження, час їх проведення, мета і характер досліджень. Наявність дозвільних документів на проведення аналітичних робіт та сертифікатів.

2.7. Якість вугілля (сланців) і його технологічні властивості

2.7.1. Природні типи вугілля (сланців), його марочний склад за чинними стандартами.

Просторове розміщення зон фізичного і хімічного вивітрювання, окислення вугілля (сланців); текстурно-структурні особливості і фізичні властивості окисленого і неокисленого вугілля (сланців).

2.7.2. Методика розрахунку і результати визначення середньопластової зольності вугілля і теплоти згорання сланців (в перерахунку на суху масу) з урахуванням засмічення вугілля (сланців) породою у пластах складної будови; на родовищах, що розробляються, - співставлення розрахункових величин з даними розробки.

2.7.3. Речовинний і хімічний склад вугілля (сланців).

У табличній формі по кожному робочому пласту окремо для різних марок (технологічних груп) вугілля (сланців) в цілому по площі, а в випадках суттєвих змін якості диференційовано для її окремих частин наводяться: межі коливань і переважні значення показників технічного і елементного аналізів; петрографічного складу, питомої теплоти згорання (Q_{daf} і Q_{gr}), для кам'яного спікливого вугілля - показників спікливості і коксівності, для горючих сланців - вміст карбонатної вуглекислоти і виходу смол, для вугілля (сланців) з підвищеним вмістом сірки - вміст різновидів сірки (піритної, сульфатної, органічної). Обґрунтування прийнятої маркировки і поділу на технологічні групи відповідно до вимог стандартів і технічних умов.

Співставлення марок і технологічних груп вугілля з кодами міжнародної класифікації ООН і провідних країн. Висновок ВУХІН про можливість використання вугілля для коксування.

Склад золи, її плавкість, термічна стійкість, в'язкість у рідкоплавкому стані. При підвищеному вмісті лужних металів - форми їх знаходження. Закономірності зміни марочного складу, зольності, складу і властивостей золи, сірчистості за площею, а в надпотужних пластах - в розрізі пласта.

2.7.4. Характеристика збагачення вугілля (сланців) для кожного робочого пласта. Гранулометричний і фракційний склад.

2.7.5. Можливість усереднення показників якості вугілля (сланців) при видобутку, їх середні прогнозні величини для родовища (ділянки).

2.7.6. Фізико-механічні властивості вугілля (сланців) - щільність, міцність, розмолоздатність, термічна стійкість, механічна міцність. Для пластів складної будови - механічна міцність і розмокання породних прошарків. Зміни складу і властивостей вугілля при тривалому зберіганні на повітрі.

2.7.7. Висновки і обґрунтування можливого використання вугілля:

- технологічне: коксування, напівкоксування, газифікація, гідрогенізація і інші засоби отримання рідкого палива, виробництва карбідів, термовугілля, вуглеграфітів, термоантрацитів, електрокорундів, електродів, вуглелужних реагентів, вилучення монтанвоску, бітумів, гумінових кислот та ін.;

- енергетичне: шарове і факельне спалювання;

- енерготехнологічне: у виробництві будівельних матеріалів, в металургійних процесах та ін.

2.7.8. Висновки і обґрунтування можливого використання сланців:

- енергетичне: спалювання на теплових електростанціях;

- технологічне: одержання сланцевої смоли для виробництва рідкого палива, масла для просочування деревини, електродного коксу, сланцевого лаку, дубильних речовин, клейових смол та інших непаливних продуктів.

2.7.9. Перспективні напрями використання вугілля (сланців).

2.7.10. Для родовищ, що розробляються, - дані про якість товарного вугілля (сланців), збагачення вугілля (сланців), промислове використання одержаної продукції. Можливість застосування цих даних щодо пластів, які ще не розкриті гірничими виробками. Використання результатів співставлення даних розвідки і розробки при підрахунку запасів і оцінки достовірності геологорозвідувальних робіт.

2.7.11. Відповідність якості золи і відходів, що будуть отримані при розробці родовища, чинним вимогам і технічним умовам до сировини для виробництва цегли, цементу, вапна, глинозему, при агломерації руд та з іншою метою.

Наявний досвід використання відходів видобутку і переробки вугілля (сланців) аналогічної якості. Висновки і пропозиції за результатами виконаних в цьому напрямку досліджень.

2.8. Супутні корисні копалини і компоненти

2.8.1. Наявність корисних копалин в покривних відкладах і тих, що вміщують вугілля (сланці), а також супутніх компонентів, що містяться у вугіллі (сланцях) і породах, що вміщують їх (сірка, германій, галій та ін.), які можуть бути рентабельно вилучені і використані в народному господарстві.

2.8.2. Методика, обсяги і результати вивчення супутніх корисних копалин і компонентів. Для супутніх корисних копалин - форма, розміри тіл, особливості їх морфології, внутрішньої будови, умов залягання, склад і властивості, галузі можливого промислового використання, наявність споживачів.

Для супутніх компонентів - форми знаходження у вугіллі (сланцях), продуктах їх збагачення і переробки, наявність кореляційних зв'язків з природними типами вугілля (сланців) і відповідними показниками їх складу та якості. Дані про вилучення супутніх корисних компонентів при дослідженні технологічних проб, техніко-економічні показники вилучення. Дані про наявні в промисловості схеми вилучення супутніх компонентів, що оцінюються.

2.8.3. Оцінка промислового значення виявлених супутніх корисних копалин і компонентів згідно з вимогами ДКЗ до комплексного вивчення родовищ і підрахунку запасів супутніх корисних копалин і компонентів та відходів гірничого виробництва.

2.8.4. За наявністю супутніх корисних копалин і компонентів, які мають промислове значення, матеріали по їх вивченню і підрахунку запасів, як правило, оформляються у вигляді самостійного звіту, який надається одночасно з матеріалами по підрахунку запасів вугілля (сланців).

2.9. Гідрогеологічні умови

2.9.1. Склад, обсяги і методика виконаних на родовищі (ділянці) гідрогеологічних і гідрологічних досліджень. Технічні засоби проведення робіт, обладнання гідрогеологічних свердловин і засоби відкачувань. Обґрунтування кількості і розміщення гідрогеологічних свердловин, видів і обсягів виконаних в них досліджень. Види і обсяги дослідно-фільтраційних робіт, спостереження за режимом підземних вод, вивчення якості води та інші дослідження. Оцінка повноти і якості проведених робіт.

За наявності спеціальних досліджень, виконаних сторонніми організаціями, в розділі надаються короткі висновки про результати цих досліджень і їх використання для характеристики гідрогеологічних умов родовища (ділянки).

2.9.2. Загальна характеристика гідрогеологічних умов району і родовища (ділянки). Характеристика наявних боліт, поверхневих водотоків і водоймищ; положення рівнів вод відносно гірничих виробок; площі, що затоплюються у повінь.

2.9.3. Характеристика водоносних горизонтів: їх потужність, літологічний склад, поширення і фаціальна мінливість порід, що містять воду, за площею і в розрізі, фільтраційні і ємнісні їх властивості; характеристика найбільш обводнених ділянок і зон (зон карстування, тектонічних зон роздріблення та ін.); положення рівнів, величин напорів над покрівлею горизонтів і відносно корисної копалини, характер п'єзометричної (рівневої) поверхні підземних вод.

Характер взаємозв'язку водоносних горизонтів (або окремих водоносних зон) між собою і з поверхневими водами; положення і потужність водотривких і слабопроникливих пластів, що їх розділяють; умови фільтрації поверхневих вод в гірничі виробки.

Режим підземних вод за сезонами року і в багаторічному розрізі, амплітуди коливань рівнів, температур, дебітів джерел і самовиливних свердловин, залежність їх від природних і штучних факторів.

2.9.4. Оцінка ступеню участі окремих водоносних горизонтів і поверхневих вод в обводненні гірничих виробок. Методика розрахунку можливих водоприпливів в гірничі виробки, обґрунтування розрахункової фільтраційної схеми і величин гідрогеологічних параметрів; при вирішенні цих задач методом моделювання - обґрунтування розрахункових значень вихідних даних.

Для умов підземної розробки вугілля (сланців) здійснюється розрахунок можливих водоприпливів (максимальних і середніх величин) в стволи шахти і до системи гірничих виробок, проходка яких передбачається до часу вводу шахти в експлуатацію. Для умов відкритої розробки здійснюється розрахунок водоприпливів на 100 м розкривної траншеї і в розріз на площі, що намічається до розробки на час введення його в дію. При розрахунку водоприпливів в розріз повинна враховуватись можливість надходження талих і зливних вод.

2.9.5. Оцінка умов обводнення при подальшому розвитку гірничих робіт, особливо для тих ділянок, що знаходяться в інших гідрогеологічних умовах (наприклад при просуненні виробок до річки, тектонічних зон та ін.). Розрахунок водоприпливів по пластах і горизонтах розкриття в окремі виробки і очисні роботи. Розрахунок можливих максимальних одночасних водоприпливів при повному розвитку гірничо-експлуатаційних робіт. Оцінка можливості раптових збільшених водоприпливів з тектонічно порушених зон, обводнених ізольованих горизонтів, старих затоплених виробок та ін., прогноз наслідків підробки поверхневих водоймищ.

2.9.6. Рекомендації по застосуванню спеціальних методів проходки стволів шахт, попередньому осушенню, відводу поверхневих вод, здійсненню інших охоронних заходів від надходження вод в гірничі виробки.

2.9.7. За наявності в районі родовища шахт або розрізів, що діють з аналогічними гідрогеологічними умовами, використовуються дані про ступінь обводненості гірничо-підготовчих і гірничоексплуатаційних виробок: характер надходження підземних вод у виробки; гідрогеологічні явища, що спричиняють труднощі ведення гірничих робіт; характер та причини випадків різкого збільшення водоприпливів; надаються результати співставлення прогнозних і фактичних водоприпливів в процесі розвитку гірничих робіт за горизонтами і в цілому по шахті (розрізу), причини виявлених розбіжностей. Наявність впливу сусідніх шахт або їх закриття.

2.9.8. Хімічний склад і бактеріологічний стан поверхневих і підземних вод, насиченість їх газом, агресивність щодо бетону і металічних конструкцій.

2.9.9. Вміст в підземних водах, що беруть участь в обводненні родовища (ділянки), корисних і шкідливих домішок, можливість використання цих вод для питного і технічного водопостачання, зрошування земель та вилучення з них корисних компонентів.

Необхідність і способи очищення вод; способи, що пропонуються для охорони поверхневих водотоків і підземних вод, які використовуються або

можуть бути використані для водопостачання, від виснаження і забруднення.

Оцінка запасів дренажних вод.

Погодження із зацікавленими організаціями можливості скиду шахтових вод (із розрізу) в поверхневі водоймища і водостоки. При необхідності їх захоронення шляхом закачування в інші водоносні горизонти наводяться дані досліджень, що обґрунтовують цю можливість.

2.9.10. Дані і рекомендації щодо джерел питного і технічного водопостачання підприємств з видобутку і переробки вугілля (сланців).

2.10. Гірничо-геологічні і гірничо-технічні умови розробки

2.10.1. Загальна характеристика гірничо-геологічних особливостей родовища (ділянки), що обумовлюють спосіб його розкриття і технологію розробки: рельєф поверхні, потужність і літологічний склад покривних відкладів, потужність вугільних (сланцевих) пластів, складність їх будови, витриманість морфології, глибина залягання, тектонічні особливості родовища (ділянки). Дані про карстопрояви, можливості прояву селевих потоків та зсувів, сейсмічність району. Для родовищ, що розробляються, - узагальнення даних досвіду розробки на суміжних площах конкретних вугільних пластів, аналіз випадків різкого ускладнення гірничо-геологічних умов проходки гірничопідготовчих і очисних виробок, що приводять до порушення нормального ведення робіт, до неповної відробки і списання запасів; причини, що викликали ускладнення.

2.10.2. Методика і обсяги виконаних робіт по вивченню фізико-механічних властивостей вугілля (сланців) і порід. За наявності спеціальних досліджень, що виконані сторонніми організаціями, їх коротка характеристика і ступінь використання результатів.

При обробці і викладенні результатів інженерно-геологічних досліджень слід керуватися вимогами чинних галузевих нормативно-методичних документів.

2.10.3. Характеристика фізико-механічних властивостей вугілля (сланців) і порід, що їх вміщують або перекривають (при відкритому способі розробки). Опір вугілля різанню, опір порід підшви вдавненню.

Прогноз гірничо-геологічних умов відробки для нормальних умов залягання, а також для структурно-послаблених і інших ускладнених зон (ділянок). Розміри зон дроблення поблизу розривних порушень, місцезнаходження і розміри ділянок розвитку малоамплітудної порушеності, системи тріщинуватості, орієнтування тріщин, їх частота, взаємозв'язок з елементами тектоніки. Характер нижньої межі зони вивітрювання, основні закономірності зміни фізико-механічних властивостей вугілля (сланців) і порід в цій зоні.

Характеристика порід основної і безпосередньої покрівлі і підшви вугільних (сланцевих) пластів. Наявність і просторове розміщення в покрівлі і підшві вугільних (сланцевих) пластів слабких різновидів порід, гідрофільних порід, схильних до спучування, піддування, зсування. Стійкість і обрушеність порід в очисних виробках. Оцінка впливу перерахованих та інших природних

факторів на умови розробки і повноту виймання запасів. Рекомендації по врахуванню цього впливу при проектуванні і плануванні ведення гірничо-експлуатаційних робіт.

Обґрунтування кондицій на запаси вугілля, що вилучаються з підрахунку із-за складних гірничо-геологічних умов їх залягання.

2.10.4. Для умов розробки відкритим способом - дані про середні і максимальні лінійні і об'ємні коефіцієнти розкриття, об'єм розкривних порід зовнішнього і внутрішнього контурів. Обґрунтування кутів схилу бортів розрізу з врахуванням фізико-механічних властивостей порід, кутів їх падіння і орієнтування площин напластування відносно фронту просування виробок, оцінка умов рівноваги природних схилів у зв'язку з їх підробкою і втратою стійкості при додатковому навантаженні породами відвалу або під впливом динамічних навантажень, зміни фізико-механічних властивостей порід під впливом атмосферних агентів та ін.

За наявності в розкривних породах прошарків міцних і абразивних порід - їх характеристика, поширення по площі, у розрізі, доля в відсотках.

2.10.5. Характеристика робіт по вивченню газоносності та їх результати висвітлюються відповідно до вимог інструкцій по визначенню і прогнозу газоносності вугільних пластів і порід, що їх містять, при геологорозвідувальних роботах, геолого-економічної оцінки і підрахунку запасів метану у вугільних пластах, прогнозу викиднебезпечності вугільних пластів Донецького басейну при геологорозвідувальних роботах та ін.

Запаси метану, як супутньої корисної копалини, підраховуються одночасно з підрахунком запасів вугілля. Підрахунку і обліку підлягають балансові запаси метану за наявністю його в надрах без урахування втрат, пов'язаних з відробкою вугілля.

Для родовищ (ділянок), що розробляються, - категорійність шахт за метано-вуглекислотозбагаченістю; характер газовиділень в гірничі виробки, глибини першого прояву метану, зміни метано-вуглекислотності за роками, випадки і тривалість суфлярних виділень метану, їх місцезнаходження і зв'язок з геологічними факторами, дані про використання каптованого метану.

Характеристика викиднебезпечності вугілля і порід, що його вміщують, прогноз викиднебезпечних зон. Прогноз викиднебезпечності повинен бути погодженим з Макіївським науково-дослідним інститутом.

Основні геологічні фактори, які визначають ударнебезпечність вугільних пластів, оцінка потенціальної ударнебезпечності.

2.10.6. Обсяги і методика виконаних геотермічних досліджень, результати визначення геотермічного градієнту і глибини залягання геізотермічної поверхні з температурою +30 град. С.

2.10.7. Обсяги і методика досліджень щодо визначення виділення вугільного пилу, його вибуховість і антракозонебезпечність, вміст вільного двоокису кремнію в породах, які вміщують вугілля (сланці), і силікозонебезпечність ведення гірничих робіт. Для родовищ, що

розробляються, надаються фактичні дані про вибухонебезпечність і антракозонебезпечність вугільного пилу і силікозонебезпечність порід.

2.10.8. Обсяги і методика вивчення самозаймання вугілля. Прогноз схильності вугілля до самозаймання. Для родовищ, що розробляються, наводяться дані про самозаймання вугілля в гірничих виробках і на поверхні.

2.10.9. Наявність в вугіллі (сланцях), породах, що його (їх) вміщують, водах, що обводнюють родовище, токсичних компонентів і радіонуклідів. Характер і обсяги проведених досліджень, їх результати. Відповідність наявного вмісту речовин, що негативно впливають на навколишнє природне середовище і здоров'я людей під час видобутку, переробки і використання вугілля, а також складування відходів виробництва вимогам стандартів, правил, нормативів і лімітів, затверджених в установленому порядку.

При обробці даних і визначенні рекомендацій по заходах безпеки ведення гірничих робіт і запобіганню забруднення навколишнього середовища при розробці родовища і переробці сировини слід використовувати інструкцію по вивченню токсичних компонентів при розвідці вугільних і сланцевих родовищ.

2.11. Обґрунтування кондицій

2.11.1. Підрахунку запасів вугілля (сланців) повинно передувати затвердження у встановленому порядку постійних кондицій на мінеральну сировину для розвіданих родовищ (ділянок) і тимчасових - для попередньо розвіданих.

2.11.2. Постійні кондиції розробляються для нових розвіданих родовищ, ділянок, шахтних полів і розрізів проектними інститутами, як правило тими, які виконували обґрунтування детальної розвідки.

Для підрахунку запасів по шахтах, що діють, реконструюються або будуються, та розрізах розроблення нових кондицій виконується у випадках перегляду параметрів чинних кондицій унаслідок значних змін гірничо-геологічних умов розробки або у зв'язку із впровадженням нової техніки і технології видобутку вугілля.

В інших випадках виконується обґрунтування за укрупненими підрахунками доцільності застосування або розповсюдження чинних кондицій, які погоджуються з ДКЗ до подання матеріалів геолого-економічної оцінки (підрахунку запасів) на експертизу.

2.11.3. В кондиціях для родовищ вугілля (сланців) передбачається і обґрунтовується (для балансових, умовно балансових і позабалансових запасів):

- мінімальна (істинна) потужність пластів простої і складної будови по сумі вугільних пачок, внутрішньопластових породних прошарків і вуглистих порід покрівлі і підосви з урахуванням технічних рішень, які забезпечують найбільш повну і ефективну відробку запасів в даних гірничо-геологічних умовах і виключають понаднормативне засмічення вугілля породою;

- максимальна зольність з урахуванням 100 % засмічення внутрішньопластовими породними прошарками і вуглистими породами

покрівлі і подошви (для сланців - мінімальна теплота згорання на сухе паливо);

- для розробки і роздільного підрахунку запасів розщеплених і зближених пластів мінімальна потужність породного прошарку, що їх розділяє, при якій можлива розробка верхньої або нижньої пачки;

- пласти, ділянки, блоки, які не можуть бути відроблені через особливо складні гірничо-геологічні умови, або внаслідок малої кількості запасів, відокремленості, інтенсивної порушеності, конкрецієності та ін.;

- гранична глибина відробки запасів, для розрізів додатково коефіцієнти розкриття;

- спеціальні вимоги до якості вугілля (сланців) - спікливість, вихід смоли, вміст сірки, фосфору та ін.

2.11.4. Прийняття додаткових параметрів кондицій з можливостей відробки запасів в порушених зонах, зонах розщеплення пластів та інших ускладнень гірничо-геологічних умов необхідно ретельно обґрунтовувати (ілюструвати) фактичним матеріалом у відповідному розділі звіту.

2.12. Підрахунок запасів

2.12.1. Співставлення запасів, якості вугілля (сланців), гірничо-геологічних умов розробки та інших вихідних даних, які приймалися до обґрунтування кондицій, з отриманими при підрахунку запасів; за наявності суттєвих розходжень - навести додаткові техніко-економічні розрахунки, що підтверджують можливість застосування затверджених кондицій або обумовлюють зміни їх параметрів. Вплив цих змін на техніко-економічні показники промислового освоєння родовища.

У випадках часткових відхилень від значень параметрів затверджених кондицій або від прийнятої методики підрахунку запасів навести пояснення і обґрунтування причин відступів.

2.12.2. Межі підрахунку запасів загальні і на визначених ділянках. Верхня і нижня глибини підрахунку в абсолютних відмітках і від денної поверхні (середня і межі коливань). Технічні межі майбутнього підприємства, а також площ першочергової розробки запасів, які погоджені з надрокористувачем.

2.12.3. Уявна щільність вугілля (сланців) і вугілля з засміченням прошарками породи, методика її визначення. Масова частка вологи і зольності вугілля (сланців), при яких визначалась уявна щільність. Прийняті середні значення уявної щільності (за пластами, глибинами), зольність і масова частка вологи вугілля (сланців), які відповідають взятій величині уявної щільності. Дані про уявну щільність внутрішньопластових прошарків порід і порід, які беруть участь в засміченні вугілля при видобутку.

2.12.4. Обґрунтування застосованого методу підрахунку запасів. Способи оконтурення, принципи використання екстраполяції і інтерполяції геологічних і геофізичних даних. Обґрунтування меж поширення вивітрілого і окисленого вугілля (сланців), різних марок і технологічних груп (відповідно до вимог державних стандартів). Межі ділянок з запасами, що не увійшли в

підрахунок в промисловому контурі - в порушених зонах, зонах генетичного виклинювання, розмивів та ін., межі постійних охоронних ціликів.

2.12.5. Принципи виділення підрахункових блоків і розподілення запасів за ступенем вивченості (категоріями).

2.12.6. Спосіб вимірювання площ блоків, визначення середніх прийнятих при підрахунку величин кутів падіння, потужностей пластів в блоках, урахування поправок на контури мінімальної потужності і на потужності, що різко відрізняються від середніх значень по підрахунковому блоку.

Принципи відбракування даних з потужності пласта, нехарактерних для підрахункового блоку, перелік відбракованих перетинів.

2.12.7. При підрахунку запасів з застосуванням ЕОМ дати обґрунтування і опис використаних алгоритмів і програм, а також навести вихідні дані, які забезпечують можливість перевірки проміжних і кінцевих результатів за допомогою звичайних методів підрахунку запасів.

2.12.8. Результати підрахунку по групах і категоріях запасів з розподілом за пластами, марками і технологічними групами вугілля, глибинами залягання з виділенням запасів в охоронних ціликах під значними водоймищами і водостоками, населеними пунктами, капітальними спорудами і сільськогосподарськими об'єктами, заповідниками, пам'ятниками природи, історії та культури. Розподіл позабалансових запасів відповідно до причин, за якими вони віднесені до цієї групи запасів.

2.12.9. При підрахунку запасів в гірничих відводах підприємств, що діють, наводяться дані про просторове розміщення запасів з розподілом їх за групами і категоріями, підрахованими геолого-маркшейдерською службою в блоках, які підготовлені до виймання, зайнятих відробкою та в охоронних ціликах біля гірничо-капітальних і гірничо-підготовчих виробок; графічна прив'язка контурів підрахунку цих запасів відображається на планах гірничих робіт і планах підрахунку запасів. Співставлення погашених запасів на площах, що відроблені, з затвердженими за даними розвідки, аналіз причин розбіжностей; дані про втрати запасів при видобутку, списання запасів з геологічних, технічних і економічних причин та погодження списання з органами державного гірничого нагляду.

2.12.10. Співставлення підрахованих запасів з тими, що обліковані Державним балансом запасів і що були раніше затверджені (окремо по розвіданих і попередньо розвіданих) на площі перекриття їх новим підрахунком; аналіз основних причин зміни кількості запасів за пластами і групами.

2.12.11. Для нових родовищ (ділянок), що передаються до промислового освоєння, крім запасів, врахованих ТЕО кондицій, надається оцінка загальних запасів родовища відповідно до ступеню їх розвіданості, а також перспективних ресурсів.

2.12.12. Місцеположення площ, де відсутні поклади корисних копалин, на яких можуть бути розташовані об'єкти виробничого і житлово-громадського призначення, відвали пустих порід.

2.12.13. Результати підрахунку запасів інших корисних копалин, які залягають на площі, що підготовлена до промислового освоєння, за групами і категоріями і напрямок їх найбільш раціонального використання в народному господарстві.

2.12.14. Результати підрахунку у вугіллі і породах, що його вміщують, запасів корисних компонентів, що мають промислове значення, з розподілом їх аналогічно до пункту 2.12.8 цієї Інструкції.

2.13. Оцінка впливу розробки родовища на стан навколишнього природного середовища.

2.13.1. Властивості порід, що супутньо видобуваються, спрямовуються у відвали і впливають на довкілля: кислотність, засолоненість, вміст токсичних речовин та ін.

2.13.2. Вплив розробки на наявні в районі родовища (ділянки) водозабори.

2.13.3. Характеристика земель і лісових угідь на родовище (ділянку), що розвідується, їх використання. Оцінка можливого впливу гірничо-експлуатаційних робіт на їх стан. При підземній розробці - можливість просадки і заболочування поверхні, для умов відкритої розробки - наступної рекультивациі. Фізична і агрохімічна характеристика ґрунтів і порід розкриття для потреб рекультивациі.

2.13.4. Короткі висновки за результатами досліджень у вугіллі (сланцях) вмісту шкідливих компонентів, що можуть викликати недозволене забруднення повітряного простору при спалюванні на великих ГРЕС; про мінералізацію і вміст шкідливих компонентів в дренажних водах, що викликають необхідність їх попереднього очищення та знезаражування.

2.13.5. Підсумкова оцінка геоекологічних наслідків видобутку корисних копалин включає:

- фонові параметри стану навколишнього природного середовища (рівень радіації, якість поверхневих і підземних вод та повітря, характеристика ґрунтового покриву і т. ін.) в зоні очікуваного впливу розробки родовища, природні аномалії екологічно шкідливих чинників;

- порівняльний аналіз очікуваного техногенно порушеного стану навколишнього природного середовища і фонового (початкового) його стану з кількісною і якісною характеристикою очікуваних змін із застосуванням коефіцієнтів інтенсивності зміни основних показників щодо їх фонових рівнів;

- порівняння фактичних показників, що віддзеркалюють стан, властивості, забрудненість порід, вод, повітря і т. ін., з державними стандартами, санітарними нормами, нормативно-методичними документами, будівельними нормами, технічними правилами, а також інтерпретація екологічного значення результатів порівняння;

- характеристику шкоди, яка може бути заподіяна природним об'єктам, інженерним спорудам, будівлям;

- економічну оцінку збитків з визначенням витрат на запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище (освоєння маловідходних природозбережних технологій) та витрат, пов'язаних з відшкодуванням заподіяної шкоди навколишньому природному середовищу (додаткові соціальні послуги населенню, компенсації за втрату орних земель, лісів та ін.);

- висновки про найбільш доцільні способи і технології розробки і переробки корисних копалин з найменшою екологічною шкодою, які забезпечують раціональне використання наявних запасів;

- загальний висновок про доцільність промислового освоєння родовища в існуючих екологічних умовах у порівнянні з альтернативними варіантами забезпечення потреб у даній мінеральній сировині.

2.13.6. Матеріали щодо оцінки впливу розробки родовища на стан навколишнього природного середовища повинні розроблятися в найбільш повному обсязі ще на стадії попередньої оцінки родовища з подальшим уточненням і конкретизацією.

В залежності від специфіки родовища, яке розвідується, на вимогу замовника чи відповідного експертного органу до складу матеріалів, за погодженням з ДКЗ, можуть включатися відомості, проробки і розрахунки не вказані у даному розділі, але необхідні для об'єктивної оцінки ситуації.

2.13.7. Рекомендації щодо розробки заходів з охорони надр, запобігання забрудненню навколишнього середовища і рекультивації земель.

2.14. Підготовленість родовища до промислового освоєння

2.14.1. Оцінка достовірності розвіданих запасів, їх кількості, якості і умов залягання та достатність матеріалів для проектування підприємств з видобутку і переробки вугілля (сланців) на зазначену потужність.

2.14.2. Обґрунтування можливості промислового освоєння родовища (ділянки, шахтового поля), а також використання при проектуванні попередньо розвіданих запасів із зазначенням їх просторового положення і кількості.

2.14.3. Ступінь вивченості ділянок і горизонтів, які, відповідно до ТЕО постійних кондицій, підлягають першочерговій розробці.

2.14.4. Відповідність вивченості корисних копалин і супутніх компонентів, що сумісно залягають, вимогам чинної класифікації та інструкції ДКЗ з її застосування до родовищ вугілля і горючих сланців.

2.14.5. Аналіз геологічної вивченості родовища в цілому, морфології, умов залягання, внутрішньої будови і речовинного складу окремих тіл корисних копалин, гідрогеологічних, гідрологічних, інженерно-геологічних і гірничо-технічних умов експлуатації родовища. Достатність одержаної інформації для проектування гірничодобувного і переробного підприємства.

Ступінь вивченості флангів і глибоких горизонтів родовища, обґрунтованість оцінки прогностичних ресурсів. Аналіз повноти, якості і комплексності технологічних досліджень, обґрунтованість розробленої схеми переробки корисної копалини, яка спроможна забезпечити можливість

економічно раціонального вилучення корисних компонентів.

Висновки про можливість проектування гірничодобувного підприємства при досягнутому рівні геологічного вивчення родовища і ділянок першочергового освоєння.

2.15. Геолого-економічна оцінка родовища

2.15.1. Питома вага запасів розвіданого родовища (ділянки) в балансі запасів підприємства, району, порівняння якості вугілля з іншими ділянками (що розробляються або резервні); конкурентоздатність родовища за техніко-економічними, технологічними, гірничо-геологічними показниками відносно інших ділянок резерву, забезпеченість розвіданими запасами економічного району та споживачів.

2.15.2. Спосіб відробки, продуктивність (потужність) підприємства по видобутку вугілля (сланцю), позначений напрям використання вугілля (сланців), можливі споживачі, термін забезпечення підприємства запасами, капіталовкладення у промислове будівництво, собівартість одиниці товарної продукції порівняно з оптовою (затвердженою розрахунковою) ціною, рівень рентабельності до виробничих фондів. Співставлення зазначених показників з прийнятими в ГЕО кондицій.

2.15.3. Аналіз економічних показників виконаних геологорозвідувальних робіт, їх ефективності і якості. Загальні витрати на розвідку родовища, а також витрати за стадіями і основними видами робіт. Проектні і фактичні витрати на одиницю приросту запасів та їх переведення в найбільш високі категорії (в співставлених цінах).

2.15.4. Співставлення витрат на 1 т розвіданих балансових запасів вугілля родовища (ділянки) з відповідними витратами інших родовищ. Рекомендації щодо підвищення ефективності геологорозвідувальних робіт.

2.15.5. Конкурентоздатність вугілля розвіданого родовища відносно вугілля на світовому ринку і вугілля, що імпортується на Україну.

2.16. Висновки

2.16.1. Основні висновки про ступінь вивченості геологічної будови родовища (ділянки), якості вугілля (сланців), гідрогеологічних, гірничо-геологічних та інших умов відробки і стан підготовленості родовища до промислового освоєння. Виконання завдання по терміну розвідки і кількості затверджених запасів (приросту запасів). Можлива потужність шахти (розрізу), забезпеченість підприємства розвіданими запасами.

2.16.2. Рекомендації проектної організації про оптимальний спосіб розробки родовища (ділянки), комплексне використання запасів вугілля і супутніх корисних копалин та компонентів, що мають промислове значення, а також відходів виробництва.

2.16.3. Оцінка перспектив розширення масштабів родовища, рекомендації щодо напрямку подальших геологорозвідувальних робіт.

Текстові додатки

2.17. Текстові додатки повинні містити лише необхідну документацію з наступних питань:

2.17.1. Геологічне завдання і термін виконання геологорозвідувальних робіт (зміст державного контракту на проведення робіт).

2.17.2. Протоколи розгляду матеріалів підрахунку запасів зацікавленими організаціями і НТР організацій, що здійснювали геологорозвідувальні роботи (Мінвуглепром, проектний інститут, орган державного гірничого нагляду, Держкомгеології).

2.17.3. Здійснення контролю за повнотою і якістю первинної геологічної документації, випробування, виконання аналізів.

2.17.4. Погодження заходів по охороні довкілля.

2.17.5. Для родовищ, що розробляються, - обсяги видобутку, втрат, списання затверджених запасів, якість продукції, повнота комплексного використання надр, водоприпливи, газозбагаченість виробок, температурний режим, прояви гірничих ударів, викидів вугілля і порід та інші природні явища, що ускладнюють ведення гірничих робіт.

Табличні додатки

2.18. В табличних додатках наводяться матеріали щодо визначення параметрів, операцій і результатів підрахунку запасів, а також дані, які необхідні для обґрунтування узагальнень і висновків, що викладені в тексті звіту. У цих додатках не повинні дублюватись дані, які надаються тільки на час розгляду ДКЗ матеріалів підрахунку запасів (див. пункт 1.11).

Склад табличних додатків

2.18.1. Відомості координат і висотних відміток устя геологорозвідувальних виробок.

2.18.2. Таблиці, які характеризують якість бурових робіт: вихід керну і його стан в інтервалах залягання прийнятих до підрахунку запасів вугілля (сланцевих) пластів, перелік дефектних даних з потужності пластів і якості вугілля, які не використані при підрахунку запасів, причини їх відбракування.

2.18.3. Табличні матеріали з підрахунку запасів, в яких викладено порядок отримання параметрів підрахунку, його операцій і результатів. Розміщення таблиць і граф в них повинно відповідати порядку, в якому проводяться обчислювання. Таблиці повинні містити вихідні і проміжні дані, які потрібні для перевірки операцій по підрахунку запасів.

Обов'язковими є:

- таблиці обчислення середніх потужностей пластів вугілля (сланців) і гірської маси для підрахунку запасів в блоках і середньовиваженої зольності вугілля і гірської маси по розвідувальних виробках і середньоарифметичної зольності в блоках;

- таблиці підрахунку запасів вугілля (сланців) і гірської маси по блоках, горизонтах, пластах і ділянках: рекомендуються наступні графи у таблицях:

* NN *Марка, *Площа *Кут *Се- *Підра- *Дійсна*Уявна *Продук-
*Запаси *

*блоків, *техно- *підра- *паді- *канс *хункова *площа *щіль-
*тивність, *тис. т *

*кате- *логічна *хунку *ння *кута *потуж- *тис. *ність, *т/м кв. *

. . *

*горія *група *в про-*плас-*паді-*ність, *м кв. *т/м куб.* . *(s
m d)*

*запасів*вугілля*екції,*та, *ння *м (m) * (S) * (d) * (m d) * *

* * * тис. *град.* * * * * *

* * *м кв. * * * * * * *

Примітка. При визначенні площ планіметром в таблицях наводяться лише величини, які прийняті до підрахунку запасів; цифри запасів і площ наводяться в цілих одиницях, значення потужності пластів і уявної щільності - з точністю до сотих долей.

2.18.4. Зведена таблиця підрахованих по родовищу (ділянці) балансових, умовно балансових і позабалансових запасів з розподілом за ділянками, пластами, марочним складом, технологічними групами і категоріями, з виділенням запасів в постійних ціликах. При розподілі запасів за горизонтами підрахунку, групами зольності, сірчастості, обводненості складають відповідні зведені таблиці. Окремо виділяються запаси на площах (ділянках) першочергової відробки.

2.18.5. Для родовищ (ділянок), що розробляються, - дані по запасах, які підраховані геолого-маркшейдерською службою шахти (розрізів), з розподілом на підготовлені до виїмки і що знаходяться в охоронних ціликах біля гірничо-капітальних і гірничо-підготовчих виробок з зазначенням марочного складу (технологічної групи) і категорій запасів.

Графічні додатки

2.19. Графічні матеріали повинні бути виконані таким чином, щоб за мінімальної кількості креслень вони відображали дані розвідувальних робіт: геологічну будову родовища (ділянки), вугленосність (сланценосність), якість вугілля (сланців), газоносність, гідрогеологічні, інженерно-геологічні, гірничо-геологічні та інші природні умови, контури підрахованих запасів.

Основні графічні матеріали:

2.19.1. Оглядова карта району родовища в масштабі 1 : 50000 - 1 : 200000 з нанесенням залізниці і шосейних доріг, рік, населених пунктів.

2.19.2. Геологічна карта родовища в масштабі 1 : 2000 - 1 : 10000 з стратиграфічною колонкою і нанесенням всіх розвідувальних і експлуатаційних виробок.

2.19.3. Геологічні розрізи по розвідувальних лініях в масштабі 1 : 1000 - 1 : 5000. На колонках розвідувальних виробок на розрізі наносяться: літологічний склад порід, кути падіння, глибини залягання і потужність пластів вугілля (сланців), розривні порушення. Між виробітками і в зонах екстраполяції профілюються вугільні (сланцеві) пласти, які прийняті до підрахунку запасів, маркуючі горизонти, розривні порушення. На розрізі повинні бути нанесені: горизонти абсолютних відміток (через 50 - 100 м), межі підрахунку запасів, гірничих відводів шахт і розрізів, що діють, і тих, що будуються або проектується, охоронних ціликів, зон вивітрювання вугілля, положення рівнів ґрунтових вод, ізогаз, ізотерм.

По родовищах, що розробляються, наносяться положення гірничих виробок і відповідна інформація по них, положення експлуатаційних горизонтів.

2.19.4. Гіпсометричні плани вугільних (сланцевих) пластів в масштабі 1 : 2000 - 1 : 5000, а для пошукових і попередньо розвіданих площ - 1 : 10000 - 1 : 25000. Гіпсоплани відбудовуються у вигляді проекцій на горизонтальну (з кутами падіння до 45 град.), або на вертикальну (> 45 град.) площини.

На гіпсометричні плани наносяться положення устя і номери всіх розвідувальних виробок і точки перетинів ними підосви пласта. Для пластів, що розробляються, з планів гірничих робіт на дату підрахунку запасів переносяться положення гірничо-експлуатаційних виробок, які пройдені в площині пласта, і точки перетину пласта виробками, що пройдені не в площині пласта; правильність і повнота використання даних розробки повинні бути завірені геолого-маркшейдерською службою шахти (розрізу).

Різниця між відмітками сусідніх ізогіпс при побудові гіпсопланів підосви пласта приймається з врахуванням кутів падіння пласта і масштабу планів (як правило, через 5 - 10 м при пологому, 25 - 50 м при похилому і через 100 - 200 м при крутому заляганні).

Відбудовуються: вихід пласта під відклади покрівлі, перетини розкритих порушень, положення зон дроблення, вісі складок, межі зон розмивів, лінії розщеплення і виклинювання пласта, технічні межі шахт (розрізів), резервних ділянок і т. п.

Біля точок перетину пласта виробкою наносяться дані: прийнята до підрахунку нормальна потужність пласта - сумарна по вугільним (сланцевим) верствам, а також з включенням верств порід за умов, які передбачені кондиціями; зольність вугілля по пластоперетину (материнська і з врахуванням засмічення породою); теплота згорання сланців; для коксівного вугілля - додатково: сірчастість, вихід летких речовин, товщина пластичного шару. Для тонких (до 1,2 м) пластів біля точок їх перетину виробкою розміщується структурна колонка в масштабі 1 : 50, яка відображає його будову (за нормаллю), вихід керну за верствами, наявність каротажу. Для пластів середньої потужності (1,2 - 3,5 м) і потужних (3,5 - 15 м) ці колонки наводяться на полях гіпсопланів або окремих креслень (в порядку розміщення виробок). Особливим знаком позначаються дефектні дані, які не використані при підрахунку запасів.

Наносяться межі зон вивітрювання вугілля (сланців), площ поширення балансових, умовно- і позабалансових запасів за параметрами кондицій, марок (технологічних груп) вугілля, контури підрахункових блоків, їх номери, балансова належність, категорії і середнє значення потужності пласта.

2.19.5. Карти, схеми і розрізи, що деталізують і обґрунтовують:

- принципи паралелізації вугільних (сланцевих) пластів;
- авторські побудови положень розривних порушень, їх характер, амплітуди, прояви малоамплітудної тектоніки;

- закономірності зміни основних показників якості вугілля (зольності і сірчастості).

2.19.6. Карти, плани і розрізи, які відображають наземні і свердловинні геофізичні дослідження, що використані при складанні звіту.

2.19.7. Карти, плани і розрізи, які відображають газоносність, наявність і закономірності розподілу супутніх компонентів, що мають промислове значення, гідрогеологічні, в тому числі п'єзометричної поверхні підземних вод, інженерно-геологічні, геотермічні та інші природні умови, які обумовлюють технологію видобутку вугілля (сланців) при прийнятому способі розкриття і розробки родовища (дільниці).

Для родовищ, розробка яких передбачається відкритим способом, - карти ізопахіт розкривних порід, рельєфу покрівлі вугільних (сланцевих) пластів, розрізи, які відображають літологічний склад і фізико-механічні властивості розкривних порід.

Для родовищ (ділянок), які передбачаються до відробки підземним способом, - плани, що характеризують літологічний склад покрівлі і підшви робочих вугільних (сланцевих) пластів з нанесеними по виробках даних фізико-механічних і інших досліджень, які характеризують їх стійкість.

Використовуються дані як лабораторних, так і геофізичних досліджень (акустичний каротаж).

3. Зміст матеріалів геолого-економічної оцінки запасів, додатково розвіданих у процесі розробки родовищ вугілля (сланців)

3.1. Матеріали підрахунку (перерахунку) запасів по родовищах, що передані до промислового освоєння, надаються у вигляді доповнення до геологічного звіту попереднього затвердження запасів.

В доповненні викладається:

3.1.1. Обґрунтування необхідності переоцінки запасів вугілля (сланців), раніше затверджених, або затвердження знову підрахованих на площах, які прирізаються до полів шахт (розрізів), що діють; завдання щодо спрямування і змісту робіт, результатів, що очікуються, термінів виконання з посиланням на відповідні рішення замовників, копії яких додаються.

3.1.2. Кондиції, які використані при підрахунку (перерахунку) запасів (ким і коли затвержені), при частковій зміні параметрів кондицій - обґрунтування доцільності цих змін.

Якщо були зроблені рекомендації ДКЗ при затвердженні кондицій і запасів - їх виконання. Основні техніко-економічні показники роботи підприємства по видобутку вугілля (сланців), що були прийняті в ТЕО кондицій при їх затвердженні, в проекті будівництва, фактично досягнуті і розрахункові (що очікуються) з урахуванням змін в кількості запасів, якості і напряму використання вугілля (сланців), гірничо-геологічні умови відробки запасів, що пропонуються до затвердження.

3.1.3. Обсяги, методика та зміст додатково виконаних робіт, дані, що дозволяють оцінити їх якість і ефективність.

3.1.4. Характеристика результатів розробки родовища, додатково виконаних геологорозвідувальних робіт з детальним викладенням і обґрунтуванням змін, які внесені в попередні уявлення про стратиграфію, тектоніку, промислову характеристику вугільних (сланцевих) пластів, якість вугілля (сланців), їх технологічні властивості і напрям використання в народному господарстві, гідрогеологічні, гірничо-геологічні та інші природні умови.

3.1.5. Обсяги, методика та результати додатково виконаних досліджень з комплексного вивчення родовища (ділянки), визначення вмісту в вугіллі, породах, що його вміщують, і підземних водах корисних і шкідливих компонентів, можливості використання відходів виробництва, необхідності впровадження природоохоронних заходів та інших питань, що передбачаються класифікацією запасів і іншими нормативними документами з надрокористування.

3.1.6. Підрахунок запасів, його методика і результати.

3.1.7. Результати перегляду промислового значення окремих частин родовища (ділянки) і вугільних пластів: зміни площ промислового поширення, потужностей, середніх показників якості вугілля (сланців) на площі підрахунку балансових запасів, зміни кількості запасів, ступеня їх розвіданості за категоріями, напряму використання.

3.1.8. Висновки про виконання завдань, які були поставлені, ступінь вивченості родовища (ділянки), необхідності і напряму подальших розвідувальних робіт.

3.2. До доповнення додається графіка, що ілюструє сутність проведених змін і нові уявлення про геологічні особливості родовища (ділянки) та обґрунтовує виконаний підрахунок (перерахунок) запасів.

3.3. Табличні і текстові додатки повинні відповідати умовам, що наведені в пунктах 2.17 і 2.18 цієї Інструкції.

3.4. Одночасно з доповненням в ДКЗ подається на час розгляду один повний примірник матеріалів (з первинною документацією), по яких проведено попереднє затвердження запасів, що виключає необхідність повторного викладу положень, які не змінилися.

4. Зміст матеріалів геолого-економічної оцінки попередньо розвіданих запасів вугілля (сланців) родовищ, що подаються на апробацію

4.1. ДКЗ за заявками користувачів надр (замовників робіт) проводить геолого-економічну оцінку попередньо розвіданих родовищ корисних копалин з метою апробації запасів і надання методичної допомоги виконавцям в здійсненні подальших геологорозвідувальних робіт.

Враховуючи те, що апробовані запаси не призначаються до проектування і будівництва підприємств, обсяг матеріалів, що надаються в ДКЗ, повинен бути мінімальним. Водночас він має бути достатнім для того, щоб вірно визначити масштаби родовища, його промислове значення, а також розробити рекомендації щодо оптимальної методики подальшої розвідки, яка

б забезпечила отримання повної та достовірної інформації, необхідної для комплексної геолого-промислової оцінки всіх підрахункових параметрів і запасів корисних копалин в цілому.

4.1.1. Обсяг тексту звіту (пояснювальної записки) не повинен перевищувати 100 сторінок машинописного тексту. Необхідно широко використовувати табличну і графічну форми подання інформації. Потрібно коротко, але аргументовано, на підставі фактичного матеріалу викласти такі дані:

- місцезнаходження родовища, економіко-географічні умови, геологічна вивченість, наявність інших видів корисних копалин, засоби зв'язку, шляхи сполучення, водо- і енергопостачання та ін.;

- коротка геологічна характеристика родовища;

- морфологія і умови залягання вугільних (сланцевих) пластів та супутніх корисних копалин;

- якість вугілля (сланців);

- застосована методика і обсяг виконаних геологорозвідувальних робіт та їх основні результати;

- оцінка ступеня надійності отриманих вихідних даних, які використані для визначення підрахункових параметрів, а також ймовірності результатів досліджень якості і технологічних властивостей вугілля (сланців);

- гідрогеологічні і гірничо-геологічні умови розробки (водоприпливи, що очікуються, перспективні джерела питного і технічного водопостачання, стійкість і міцність порід, спосіб розробки, система розкриття, питання охорони природи та ін.);

- обґрунтування параметрів тимчасових кондицій, основні техніко-економічні показники, що характеризують родовище;

- обґрунтування методики підрахунку, блокування запасів, розподілу їх за ступенем вивченості та промислового значення;

- оцінка промислового значення родовища, а також перспектив його освоєння і розвитку району, що прилягає;

- обґрунтування напрямку подальших геологорозвідувальних робіт на родовищі з метою нарощування запасів і підготовки його для промислового освоєння.

4.2. Табличні додатки до підрахунку запасів повинні містити:

- таблиці обчислення середніх потужностей по підрахункових блоках і пластах;

- таблиці підрахунку запасів по блоках, пластах і родовищу в цілому.

4.3. Графічні додатки мають ілюструвати позиції тексту, відображати особливості геологічної будови родовища, просторове положення вугільних (сланцевих) пластів, умови їх залягання, морфологію, а також передбачені тимчасовими кондиціями межі і гірничо-геологічні умови розробки родовища, та обґрунтовувати виконаний підрахунок запасів.

Додаються такі графічні матеріали:

- оглядова карта району родовища з нанесеними гідросіткою, населеними пунктами і шляхами сполучення;
- геологічні карти району і родовища з відповідними розрізами;
- геологічні розрізи по розвідувальних лініях з даними з морфології і потужностей пластів;
- плани підрахунку запасів;
- карти, плани, розрізи, які характеризують гідрогеологічні і гірничо-геологічні умови родовища.

5. Зміст матеріалів, які подаються в ДКЗ по вуглевидобувних підприємствах, що ліквідуються, для декваліфікації і переоцінки залишкових запасів вугілля

5.1. Повне списання з балансу підприємств, що ліквідуються, запасів вугілля після їх вироблення або передачі суміжному за площею підприємству регламентується Кодексом України про надра та Положенням про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства.

5.2. У випадках, коли залишкові балансові запаси підприємств, що закриваються, перевищують 20 відсотків запасів, раніше оцінених ДКЗ, вони підлягають експертизі та переоцінці ДКЗ.

5.2.1. Матеріали по таких об'єктах подаються на розгляд ДКЗ для визначення промислового значення залишкових запасів і прийняття рішень з їх декваліфікації шляхом повного зняття з балансу, переведення в позабалансові або інші групи обліку в Державному балансі запасів корисних копалин для забезпечення подальшого використання: передача суміжним за площею шахтам (розрізам), резервним полям, вільним площам, перспективним для подальших геологорозвідувальних робіт, розробки нетиповими шахтами або нетрадиційними методами (підземна газифікація та ін.).

5.3. Рекомендується наступна назва матеріалів:

Геолого-економічна оцінка сировинної бази шахти (розрізу)
 _____, що ліквідується, _____
 (найменування) (виробниче об'єднання, басейн)

Текст матеріалів повинен містити:

5.3.1. Рішення про ліквідацію шахти (розрізу) і термін закриття, матеріали погодження з відповідними органами виконавчої влади (акти, протоколи); техніко-економічне обґрунтування доцільності ліквідації гірничодобувного підприємства; основні техніко-економічні показники роботи вуглевидобувного підприємства за 5-річний період і останній рік у співставленні фактичних і проектних даних; причини погіршення роботи підприємства: техніко-технологічні, зміни кондицій (підрахункових параметрів), ускладнення гірничо-геологічних умов розробки та ін.

Характеристика результатів розробки родовища: ускладнення геологічної будови, промислової вугленосності, якості вугілля та ін., що викликало списання запасів або ускладнення їх розробки, обґрунтування

закриття шахти (розрізу), техніко-економічні розрахунки показників розробки залишкових запасів, прийняті в проекті закриття шахти (розрізу), висновки щодо рентабельності та доцільності їх видобутку.

5.3.2. Стан запасів на дату ліквідації шахти, співставлення їх з запасами, затвердженими ДКЗ, аналіз причин зниження запасів за рахунок видобутку, втрат, списання непідтверджених запасів, зміни кондицій та ін.

Відомості про видобуток, використання і стан залишкових запасів супутніх корисних копалин і компонентів.

5.3.3. Рекомендації щодо подальшого раціонального видобутку залишкових запасів вугілля, обґрунтування необхідності їх переоцінки і можливості передачі суміжним видобувним підприємствам, або на резервній ділянці з техніко-економічними розрахунками доцільності їх розробки іншими підприємствами.

5.3.4. Рекомендації щодо можливостей видобутку і використання техногенного накопичення метану в виробленому просторі.

5.3.5. Заходи з охорони довкілля.

5.4. Графічні матеріали: оглядова геологічна карта масштабу 1 : 25000, 1 : 50000 з винесенням меж суміжних шахт і ділянок, на які можлива передача залишкових запасів шахт, що ліквідуються; геологічні розрізи, плани гірничих робіт по пластах з даними експлуатації, що характеризують стан запасів і гірничо-геологічні умови; при передачі залишкових запасів суміжним шахтам і резервним ділянкам - гіпсоплани зі схемою розкриття і відробки цих запасів новими підприємствами.

5.5. На період розгляду матеріалів в ДКЗ надаються по одному примірнику: матеріали останнього затвердження запасів ДКЗ (гіпсоплани, протокол ДКЗ); проект ліквідації шахти (розрізу); акти списання запасів, затвержені органами державного гірничого нагляду та ін.

5.6. Рішення ДКЗ України з декваліфікації або переоцінки запасів шахт (розрізів), що ліквідуються, є підставою для корегування Державного балансу запасів корисних копалин.

6. Зміст авторської довідки, яка додається до матеріалів з геолого-економічної оцінки запасів вугілля і горючих сланців

6.1. Місцезнаходження родовища (ділянки) вуглевидобувного підприємства, що діє чи будується, відповідно до прийнятого геолого-промислового і чинного адміністративного районування, відстань до залізниці, найближчого великого населеного пункту.

6.2. Час відкриття родовища, проведення геологорозвідувальних робіт (за стадіями), початок розробки.

6.3. Для родовищ (ділянок), що розробляються, основні дані (у таблицях) про підприємства: рік введення до освоєння, досягнута глибина відробки, пласти, які розробляються, проектна потужність підприємства, фактичний видобуток, втрати і списання балансових запасів вугілля (сланців) за період після попереднього затвердження запасів і за останній повний рік, чинна оптова ціна, планова і фактична собівартість видобутку товарної

продукції.

6.4. Запаси вугілля (сланців), які були затверджені раніше ДКЗ на площі, що оцінюється, за групами і категоріями (тис. т), окремо за протоколами з датами рішень і номерами протоколів. Запаси, які наявні у довідках геолого-маркшейдерських служб (в постійних і тимчасових ціликах, а також ті, що підготовлені до видобутку), за категоріями, тис. т.

6.5. Мета проведення геологорозвідувальних робіт, підрахунку або переоцінки раніше затверджених запасів. Завдання замовника робіт. Особливі завдання ліцензії на проведення робіт. Їх виконання.

6.6. Характер і обсяги геологорозвідувальних робіт, проведених на родовищі (дільниці), що оцінюється, в тому числі після попереднього затвердження запасів. Витрати на геологорозвідувальні роботи.

6.7. Кондиції, які прийняті при підрахунку запасів (попередньому, і що подаються на розгляд в ДКЗ), ким і коли вони затверджені.

6.8. Виконання рекомендацій ДКЗ, які були надані при попередньому розгляді запасів чи затвердженні кондицій.

6.9. Межі підрахунку запасів, загальні межі і межі ділянок, що підлягають до відробки окремими підприємствами.

Загальна площа підрахунку запасів, її розміри по простяганню і вхрест простягання вугільних пластів, мінімальні та максимальні глибини підрахунку від поверхні та в абсолютних відмітках.

6.10. Запаси, які подані на затвердження (за групами, категоріями). Дата, на яку вони підраховані. Для підприємств, що діють, запаси, які налічуються за довідками геолого-маркшейдерської служби, за категоріями, тис. т.

6.11. Короткі дані про стратиграфію продуктивних і покривних відкладів. Структурно-тектонічне положення об'єкта, що оцінюється, характеристика складчастості і розкривних порушень (тип, положення у просторі, амплітуди). Інтенсивність прояву дрібної складчастості і малоамплітудних розривних порушень.

6.12. Коротка характеристика вугле(сланце)носності. Для взятих до підрахунку вугільних (сланцевих) пластів в табличній формі надаються: межі змін, середні та найхарактерніші значення їх потужності, будова, ступені витриманості, міжпластові інтервали, частка (в % від загальних) балансових запасів в витриманих і відносно витриманих пластах.

6.13. Група родовища за складністю геологічної будови.

6.14. Марочний склад вугілля у відповідності до чинних ДГСТ. У формі таблиць дані про середні та найхарактерніші значення основних (нормативних) показників якості вугілля (сланців) по пластах на площі з балансовими запасами. Закономірності в зміні марочного складу і основних показників якості вугілля (сланців) по площі та з глибиною. Якість вугілля, що видобувається. Оцінка збагаченості вугілля. Характер виконаних технологічних досліджень, їх результатів.

Можливі й рекомендований напрями використання вугілля (сланців) в народному господарстві (з врахуванням вимог відповідних чинних

стандартів).

6.15. Гідрогеологічні умови. Величини водопритливів в гірничі виробки: фактичні і розрахункові. Можливі ускладнення гірничоексплуатаційних робіт з гідрогеологічних причин. По вуглевидобувних підприємствах, які діють, водопритливи в гірничі виробки, що раніше прогнозувались, і фактичні. Мінералізація підземних вод, рекомендації по скиду (очистці), демінералізації вод, що відкачуються з шахт (розрізів). Забезпеченість підприємств, що діють, і майбутніх джерелами технічного і питного водопостачання.

6.16. Коротка характеристика інженерно-геологічних і гірничо-геологічних умов розробки, прояви природних факторів, що негативно впливають на розробку родовища (ділянки) і повноту виїмки запасів.

Газовий режим шахт, які діють, і тих, що будуються. Глибина верхньої межі метанової зони. Кількісна оцінка природної газоносності вугільних пластів, закономірності її зміни по площі і в стратиграфічному розрізі. Можливість суфлярних виділень газу, раптових викидів вугілля і породи. Силікозонебезпечність, вибухонебезпечність по вугільному пилу при проведенні гірничих робіт. Самозаймання вугілля в підземних виробках і на поверхні. Температурний режим гірничих порід.

6.17. В табличній формі - дані про обсяги виконаних розвідувальних робіт за стадіями, періодами розвідки (кількість свердловин, шурфів, канав). Відстань між виробками в площині пластів, кількість свердловин на 1 км кв. площі (в цілому і на ділянках, що визначені до першочергової відробки). Вихід керну по пластоперетинах, використаних при підрахунку запасів, в середньому і диференційовано за групами (до 20, 21 - 40, 41 - 60, 61 - 80 та більше відсотків). Викривлення стволів свердловин.

6.18. Характер і обсяг геофізичних досліджень. Охоплення каротажем свердловин за всі роки робіт і в період після попереднього затвердження запасів. Застосований комплекс ГДС. Ступінь використання даних каротажу при підрахунку запасів і для визначення показників якості вугілля (сланців), фізико-механічних властивостей вугілля (сланців) і порід, що його (їх) вміщують, визначення розривних порушень. Характер польових геофізичних робіт, їх мета, використання результатів досліджень.

6.19. Прийняті для підрахунку запасів величини уявної щільності окремо по пластах, відповідні до них значення зольності і вологості вугілля (сланців). Значення уявної щільності, що приймалися при попередньому підрахунку запасів.

6.20. Супутні корисні копалини і компоненти, оцінка можливості їх народногосподарського використання. Для корисних копалин, що мають промислове значення, - коротка характеристика морфології, потужності, будови тіл, умов залягання, якості і відповідності її до стандартів, технічних умов, затверджених кондицій; для супутніх компонентів - характер розподілу їх в корисній копалині, вміст у вугіллі (сланцях), продуктах збагачення і переробки, умови вилучення.

Запаси супутніх корисних копалин і компонентів, які подаються на затвердження, з розподілом за групами і категоріями.

6.21. Пропозиції про можливість народногосподарського використання хвостів збагачення вугілля (сланців), зол і шлаків, породи, що видається шахтами на поверхню, для виробництва будівельних матеріалів, а також для рекультивації земель.

До довідки необхідно додати схематичну карту (гіпсоплан одного з основних пластів) з вказівкою меж шахт (розрізів), ділянок і опорних свердловин.

Довідка повинна бути підписана авторами і скріплена печаткою організації, що подала звіт на розгляд ДКЗ.

7. Оформлення матеріалів

7.1. Текст геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин, текстові і табличні додатки повинні бути надруковані на машинці, або комп'ютері, переплетені в тверду оправу і забезпечені етикеткою, де вказані номер примірника, найменування організації, прізвища та ініціали авторів, назва звіту, номер і назва тому, його зміст, місце і рік складання.

При значних обсягах текстового матеріалу з гідрогеологічних і гірничо-геологічних умов, складність яких обумовила проведення спеціальних досліджень, відповідні розділи звіту оформляються у вигляді окремого тому. В окремому тому брошуруються також матеріали з досліджень і підрахунку запасів супутніх корисних копалин і супутніх корисних компонентів, що мають промислове значення.

Табличні додатки до підрахунку запасів вугілля (сланців), передбачені пунктом 2.17.3 цієї Інструкції, за значних обсягів теж переплітаються в окремому тому.

7.2. На титульній сторінці першого тому тексту звіту повинні бути вказані: найменування організації, яка проводила розвідувальні роботи і виконала підрахунок запасів, прізвища та ініціали авторів, повна назва звіту (з визначенням найменування ділянки і родовища, виду корисної копалини і району розташування родовища), дата, на яку виконаний підрахунок запасів, місце і рік опрацювання звіту.

Титульні листи мають бути підписані відповідальними посадовими особами організації, яка подала звіт, і скріплені печаткою.

Текст звіту підписується авторами, табличні і графічні додатки - виконавцями робіт (скріплення печаткою не потрібне).

Після титульного листа в першому тому звіту розміщується: анотація, зміст всіх томів звіту і перелік всіх додатків. В кожному наступному тому після титульного листа наводиться лише його зміст.

7.3. Графічні матеріали мають бути наочними, зручно читатися і складені за єдиними умовними позначеннями. На кожному кресленні повинні бути вказані його найменування і номер, числовий і лінійний масштаби;

найменування організації, яка проводила розвідку родовища (ділянки); посади і прізвища авторів, що склали креслення, осіб, що його затвердили і їх підписи.

Один примірник графічних матеріалів, що призначається для Державного інформаційного геологічного фонду, викреслюється чорною тушшю на кальці або віддруковується друкарським способом, інші можуть бути подані в світлокопіях. Графічні додатки складаються в папки, але не зшиваються. Якщо креслення виконане на декількох листах, вони нумеруються, порядок їх розміщення вказується на першому листі. До кожної папки додається внутрішній опис з найменуванням креслень та їх порядкові номери.

7.4. До матеріалів підрахунку запасів додається перелік опублікованої літератури, фондів та інших матеріалів, які були використані при опрацюванні звіту (назва матеріалів, рік видання).

Про затвердження Інструкції про зміст, оформлення та порядок подання в ДКЗ України матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ нафти і газу

Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин (ДКЗ України)

при Комітеті України з питань геології та використання надр від 18 жовтня 1999 року N 120

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

10 грудня 1999 р. за N 853/4146

Відповідно до підпункту "м" пункту 4 Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин при Комітеті України з питань геології і використання надр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1992 р. N 526 щодо визначення вимог до змісту, оформлення та порядку подання на розгляд Комісії матеріалів, що обґрунтовують кондиції на мінеральну сировину і підраховані запаси корисних копалин у надрах, **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію про зміст, оформлення та порядок подання в ДКЗ України матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ нафти і газу (далі - Інструкція), що додається.

2. Установити, що Інструкція є обов'язковою для виконання суб'єктами підприємницької діяльності, що здійснюють пошук, розвідку і експлуатацію родовищ нафти і газу і подають матеріали геолого-економічної оцінки їх запасів на державну експертизу і оцінку.

3. Увести в дію Інструкцію з 01.01.2000 року.

4. Із введенням у дію Інструкції вважати такою, що не застосовується на території України, "Инструкцию о содержании, оформлении и порядке представления в ГКЗ СССР материалов по подсчету запасов нефти и горючих газов", затверджену Головою ДКЗ СРСР 26 серпня 1983 р.

5. Головному геологу ДКЗ України з нафти і газу Зіць А. П. забезпечити подання на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України наказу N 120 "Про затвердження Інструкції про зміст, оформлення і порядок подання в ДКЗ України матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ нафти і газу".

6. Президенту Української нафтогазової академії Іванюті М. М., головному геологу ДКЗ з нафти і газу Зіць А. П. в 10-денний термін після державної реєстрації наказу "Про затвердження Інструкції про зміст,

оформлення і порядок подання в ДКЗ України матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ нафти і газу" забезпечити тиражування його та надсилання підприємствам, установам, організаціям за замовленнями.

7. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова ДКЗ України

В. Ловинюков

ПОГОДЖЕНО:

**Заступник Міністра
енергетики
України**

В. І. Григор'єв

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державної комісії України по
запасах корисних копалин
від 18 жовтня 1999 р. N 120
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
10 грудня 1999 р. за N 853/4146

Інструкція

**про зміст, оформлення та порядок подання в ДКЗ України
матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ нафти і газу**

1. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція визначає склад і зміст матеріалів з детальної геолого-економічної оцінки (ГЕО-1) розвіданих родовищ (покладів) вуглеводнів і порядок подання їх на експертизу й оцінку Державною комісією України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ) відповідно до ст. 45 Кодексу України про надра.

Інструкція визначає основні вимоги до складу матеріалів попередньої (ГЕО-2) і початкової (ГЕО-3) геолого-економічних оцінок об'єктів геологорозвідувальних робіт на нафту і газ, які подаються на експертизу і апробацію ДКЗ за рішенням надкористувачів, та рекомендації до складу матеріалів з пошуків і розвідки родовищ вуглеводнів, що подаються на розгляд ДКЗ для надання методичної допомоги виконавцям робіт.

1.2. Із введенням у дію цієї Інструкції не застосовується "Інструкція о содержании, оформлении и порядке представления в ГКЗ СССР материалов по подсчету запасов нефти и горючих газов", затверджена Головою ДКЗ СРСР 26 серпня 1983 р.

1.3. Інструкція опрацьована на основі таких актів законодавства:

Кодексу України про надра, введеного в дію постановою Верховної Ради України від 27.07.94, N 133;

Положення про порядок проведення державної експертизи і оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865;

Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432;

Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої наказом ДКЗ України від 10.07.98, N 46 і зареєстрованої Мін'юстом України 24.07.98 за N 475/2915.

Положення про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.95 N 58.

Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин при Комітеті України з питань геології і використання надр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.92 N 526.

1.4. Державній експертизі та оцінці підлягають запаси основних і супутніх корисних копалин і компонентів розвіданих родовищ нафти та газу, у тому числі техногенних, а також запаси, додатково розвідані в процесі розробки родовищ.

Державна експертиза та оцінка запасів нафти, газу, конденсату і наявних у них супутніх корисних компонентів здійснюються на підставі поданих матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ (ГЕО).

Відповідно до ступеня вивченості родовищ (покладів) нафти і газу державна експертиза може проводитися за матеріалами геолого-економічної оцінки:

попередньо розвіданих родовищ;

розвіданих родовищ, підготовлених до промислового освоєння;

родовищ, що розробляються.

Залежно від вивченості і підготовленості до промислового освоєння запасів нафти і газу їх державна експертиза та оцінка можуть завершуватися:

апробацією запасів вуглеводнів попередньо розвіданих родовищ для визначення їх промислового значення;

затвердженням запасів вуглеводнів розвіданих родовищ (покладів), призначених для проектування і будівництва нових, продовження терміну дії працюючих гірничодобувних і переробних підприємств.

1.5. Повторна державна експертиза й оцінка запасів вуглеводнів проводиться, якщо перегляд вимог стандартів і технічних умов щодо якості або кількості окремих видів вуглеводнів та технології їх переробки призводить до зменшення розвіданих видобувних запасів більш як на 20 %

або зростання їх більш як на 50 % порівняно з раніше затвердженими ДКЗ. Запаси родовищ, що розробляються, підлягають повторній геолого-економічній оцінці і затвердженню ДКЗ, якщо внаслідок видобувних або додаткових геологорозвідувальних робіт розвідані видобувні запаси зростають більше ніж на 50 % або якщо списані і передбачені до списання розвідані видобувні запаси як такі, що не підтвердилися чи недоцільні для видобутку за техніко-економічних умов розробки, перевищують 20 % запасів, раніше затверджених ДКЗ.

1.6. У матеріалах ГЕО належить наводити:

характеристику геологічної будови пасток і покладів нафти і газу, фільтраційно-колекторських властивостей вміщуючих порід, фізико-хімічних властивостей флюїдів, термобаричних, гідрогеологічних та інших умов їх залягання в обсязі, достатньому для підрахування запасів або оцінки ресурсів;

техніко-економічне обґрунтування кондицій, що забезпечують найбільш повне комплексне та економічно доцільне вилучення з надр запасів основних і супутніх корисних компонентів за умови використання існуючих прогресивних промислових технологій видобутку при дотриманні вимог охорони надр і навколишнього природного середовища;

визначення коефіцієнтів вилучення нафти, газу, конденсату та супутніх корисних компонентів для оптимального режиму розробки покладів;

прогнозу економічну оцінку сумарного ефекту від експлуатації родовища за кількома варіантами розробки з визначенням показників підприємницької діяльності видобувного комплексу в обсязі, достатньому для прийняття рішення про інвестування проекту подальших геологорозвідувальних робіт або експлуатації;

підрахунок загальних і видобувних запасів нафти, газу, конденсату і наявних у них супутніх корисних компонентів.

1.7. До складу матеріалів ГЕО замовником геологорозвідувальних робіт можуть включатися додаткові до передбачених Інструкцією відомості, проробки, розрахунки.

2. Загальні вимоги до складу матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ нафти і газу

2.1. Геолого-економічна оцінка виконується за всіма родовищами (покладами), матеріали щодо яких подаються на державну експертизу, з детальністю, що відповідає вивченості їх геологічної будови, особливостей технології видобутку і переробки нафти і газу, а також ступеня економічного ризику. Матеріали ГЕО належить опрацьовувати в обсязі, достатньому для визначення кількості і якості запасів, їх промислового значення і підготовленості до промислового освоєння без особистої участі авторів. У разі використання комп'ютерних технологій слід обґрунтувати вибір методик і програм та дати докладний опис їх алгоритмів, щоб забезпечити можливість перевірки проміжних і остаточних результатів працівниками ДКЗ.

2.2. Матеріали ГЕО складаються з: текстової частини; текстових, табличних і графічних додатків.

2.3. У текстовій частині наводяться відомості про геологічну будову, результати проведених пошукових, розвідувальних і експлуатаційних робіт та інші матеріали, що обґрунтовують кондиції для підрахування запасів (ресурсів), підрахункові параметри, підготовленість родовища (покладу) для промислового освоєння, запропоновану систему розробки, оцінку перспектив родовища в цілому, а також детальний аналіз змін запасів і підрахункових параметрів порівняно з тими, що обліковані у Державному балансі запасів корисних копалин України, і раніше затвердженими в установленому порядку.

Інформація викладається максимально стисло. Табличний матеріал, який наводиться в тексті, повинен мати узагальнювальний характер; допоміжні матеріали, на основі яких зроблені узагальнення і висновки, подаються в табличних додатках. Ілюстративний матеріал (малюнки, карти, схеми, графіки) подається в тексті лише тоді, коли слід зробити пояснення до принципів положень звіту. Оптимальний об'єм тексту - до 250 сторінок.

2.4. Техніко-економічне обґрунтування кондицій для підрахування запасів, оцінки ресурсів вуглеводнів має включати обґрунтування промислового значення покладу (родовища), розрахунки коефіцієнтів вилучення вуглеводневих флюїдів за методикою, апробованою для даного району, поваріантні розрахунки систем розробки, обґрунтування рекомендованого оптимального варіанта розробки, який забезпечує найбільш повне та економічно доцільне вилучення нафти, газу і конденсату з надр із застосуванням сучасних технічних засобів та технологічних способів видобутку при додержанні вимог законодавства з охорони надр і навколишнього природного середовища.

2.5. У текстових додатках слід наводити потрібну розпорядчу документацію, результати розгляду матеріалів ГЕО рецензентами, НТР виконавців і замовників робіт, відгуки фахівців зацікавлених організацій, що залучались до розгляду, документацію геологорозвідувальних, геофізичних, гідрогеологічних робіт і дослідження свердловин, дані розробки та інші вихідні первинні матеріали, що обґрунтовують підрахунок запасів, а також узагальнені результати додаткових дослідних робіт, виконаних сторонніми організаціями. Для родовищ, що розробляються, належить навести довідки про обсяги видобутку і втрат нафти і газу, списання затверджених запасів, якість отриманої продукції, повноту комплексного використання нафти, газу і конденсату.

2.6. У табличних додатках слід наводити матеріали з визначення підрахункових параметрів, результатів підрахунку запасів, а також відомості, необхідні для обґрунтування основних положень та висновків, викладених у тексті звіту.

2.7. Графічні додатки складаються так, щоб достатньою мірою відображати місцезнаходження і геологічну будову родовища, результати

геологорозвідувальних робіт, нафтогазоносність, петрофізичне обґрунтування, координати контурів підрахованих запасів у плані і розрізі, гідрогеологічні та інші природні умови залягання покладів та їх розробки.

2.8. На родовищах, що розробляються великим фондом свердловин, первинний геолого-геофізичний матеріал і результати випробування допускається, за погодженням з ДКЗ України, подавати щодо частин свердловин, що рівномірно розташовані на площі родовища і достатньою мірою характеризують особливості його геологічної будови та нафтогазоносності ("базові" свердловини). При цьому на вимогу ДКЗ первинні матеріали щодо частин свердловин ("не базових") можуть подаватись в одному примірнику на період експертизи.

2.9. Діаграми стандартного каротажу та інклінограми подаються в одному примірнику.

3. Текстова частина матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ нафти і газу

Обсяг кожного з розділів тексту і повнота викладення окремих положень визначаються його авторами залежно від складності геологічної будови родовища, а також результатів проведених геологорозвідувальних і науково-дослідних робіт та даних розробки. У кожному розділі мають бути стислі висновки про повноту одержаних даних і ступінь вивчення питання.

3.1. Вступ

3.1.1. Час відкриття родовища. Завдання геологорозвідувальних робіт та строки їх проведення. Мета експертизи й оцінки запасів у ДКЗ України. Намічений термін дослідно-промислової розробки або промислового освоєння родовища.

3.1.2. У разі повторної ГЕО запасів наводяться дата і номер протоколу попереднього затвердження запасів, їх обсяги (за групами та класами), кількість видобутих нафти, газу і конденсату на дату попередньої ГЕО, обґрунтування мети повторного підрахунку запасів. При відмові ДКЗ України від затвердження попереднього підрахунку запасів наводяться її причини.

3.1.3. Відомості про виконання рекомендацій ДКЗ України, виданих під час попереднього розгляду матеріалів.

3.2. Загальні відомості про родовище

3.2.1. Адміністративне і географічне розташування, межі та площа родовища, стислі відомості про економіко-географічні умови району, що впливають на економічні показники та терміни освоєння родовища (населені пункти, енергопостачання і забезпеченість будівельними матеріалами, транспортні умови, відстані до найближчих родовищ, що розробляються, газо- і нафтопроводів).

3.2.2. Природно-кліматичні умови району і родовища: рельєф, гідрографічна мережа, заболоченість місцевості, характеристика поверхневих

водотоків, водоймищ, вимоги до їх охорони і можливість їх використання для питного і технічного водопостачання майбутнього підприємства з видобутку вуглеводнів.

3.2.3. Історія відкриття і розвідки родовища, короткі відомості про раніше проведені роботи та дослідження, їх методику, обсяги, якість та ефективність, а для родовищ, що перебувають у розробці, - рік уведення у розробку, перелік пластів (покладів), які розробляються.

3.3. Геологічна будова родовища

3.3.1. Положення родовища в загальній геологічній структурі району. Літолого-стратиграфічний опис комплексу відкладів, що складають розріз, з характеристикою просторового поширення стратиграфічних одиниць та зазначенням їх товщин і витриманості.

3.3.2. Перелік продуктивних пластів, їх індексація, межі коливання товщин із вказівкою на їх середні і найбільш характерні значення. Оцінка ступеня витриманості товщини і будови продуктивного пласта. Загальні просторові закономірності зміни товщини та будови пластів, положення і розміри зон їх заміщення та виклинювання.

3.3.3. Основні відомості про тектоніку родовища:

складчасті порушення - типи, форма, розміри, напрям осей складок, зміна кутів падіння порід на крилах, структурні і вікові співвідношення відкладів;

розривні порушення - елементи залягання, характер і амплітуда зміщення, вплив на морфологію і типи покладів, відомості про визначення розривних порушень сейсморозвідкою і бурінням, обґрунтування трасування їх у межах родовища.

3.3.4. Відповідність структурних побудов за даними польових геофізичних досліджень матеріалам, одержаним у процесі розвідки, а для родовищ, які перебувають у розробці, - матеріалам розвідки та розробки.

3.3.5. Для родовищ, які розробляються і запаси яких уже затверджувалися, наводяться зіставлення попередніх даних про будову родовища і додатково одержаних при розробці і дорозвідці, аналіз установлених розбіжностей, висновки щодо достовірності матеріалів попередніх геологорозвідувальних робіт.

3.3.6. Для родовищ, що розробляються і уявлення про геологічну будову яких не зазнали істотних змін, допускається коротко її охарактеризувати з посиланням на звіт, де ці відомості наведені повніше.

3.4. Методика та результати геологорозвідувальних робіт

3.4.1. Обсяги та результати польових геофізичних досліджень, їх комплекс, методика виконання.

3.4.2. Відомості про проекти на проведення пошукових та розвідувальних робіт. Характеристика системи розвідки родовища: кількість поверхів і порядок їх розбурювання, кількість і способи розміщення свердловин на різних етапах геологорозвідувальних робіт (ГРР) та відстані між ними; кількість свердловин у контурі нафтогазоносності; проектний та

фактичний відбір керна в розкритому розрізі та в продуктивних пластах; висвітлення керном нафтогазонасичених інтервалів.

3.4.3. Стан фонду пробурених свердловин на дату ГЕО, їх цільове призначення, конструкція, технологія буріння, глибина, технічний стан, кількість ліквідованих та причини ліквідації, пропозиції щодо використання законтурних свердловин. При повторній оцінці запасів наводяться відомості про стан фонду всіх пробурених свердловин і аналіз відповідності раніше прийнятої системи їх розміщення та методики геологорозвідувальних робіт остаточному варіанту геологічної будови родовища.

3.4.4. Методика та результати випробування свердловин, умови розкриття пластів і виклику припливів, відомості про тривалість вимірів та інтенсифікацію припливів нафти і газу, продуктивність свердловин, сталість дебітів за різних режимів, умови очищення вибою, пластові і вибійні тиски, депресії, вміст газу та конденсату і т. ін.

3.4.5. Оцінка якості проведення геологорозвідувальних робіт, порівняння обсягів геолого-промислових, геофізичних і лабораторних досліджень, виконаних на родовищі, з обсягами, рекомендованими в проектах геологорозвідувальних робіт, оцінка повноти вивченості кожного продуктивного пласта, висновки про готовність родовища до підрахунку запасів.

3.4.6. При повторному поданні матеріалів ГЕО наводяться: детальний виклад методики і обсяги додатково проведених робіт, аналіз їх якості, ефективності та результатів; обґрунтування змін, унесених у попередні уявлення про геолого-промислову оцінку родовища. Відомості, що залишилися без змін, слід викладати в скороченому вигляді з посиланням на попередній звіт.

3.5. Фізико-літологічна характеристика колекторів продуктивних пластів і покришок за даними вивчення керна

3.5.1. Прив'язка зразків керна до розрізу відкладів, аналіз методики відбору і якості вилученого керна. Методика вивчення фізичних параметрів.

3.5.2. Щодо кожного продуктивного горизонту для порід-колекторів наводяться відомості про мінералогічний і гранулометричний склад, обкатаність зерен і ступінь їх відсорткування, тип і склад цементу, склад і поширення у пласті глинистого матеріалу, емнісні і фільтраційні властивості порід (відкрита та ефективна пористість, тріщинуватість, кавернозність, залишкові водонафтогазонасиченість, проникність абсолютна та ефективна), закономірності їх зміни щодо площі і розрізу пласта, коефіцієнти піскуватості і розчленування; фізичні характеристики порід-колекторів (електропровідність, коефіцієнт стисливості, пружність, радіоактивність та ін.) та основні залежності між ними і колекторськими властивостями, які обґрунтовують параметри кондицій для підрахунку запасів та підрахункові параметри; загальна кількість досліджених зразків керна (у тому числі врахованих при визначенні середніх значень пористості і проникності за принципом відбракування невідповідних зразків) і прив'язка їх до розрізу,

рівномірність висвітлення піднятим і вивченим керном розрізу кожної свердловини, розрізу і площі покладу в цілому, кількість зразків на один метр продуктивної частини розрізу, методика і результати визначення залишкової водонасиченості пластів, характеристика порід за водонафтогазонасиченістю (у тому числі за залишковою нафтогазонасиченістю). Рекомендовані основні види та обсяги досліджень у процесі геологорозвідувальних робіт наведені в додатку 3 Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої наказом ДКЗ України 10.07.98 N 46 та зареєстрованої в Мін'юсті України за N 475/2915.

3.5.3. Літолого-петрографічні властивості порід-покришок, мінералогічний склад, пористість, тиск прориву.

3.5.4. Визначення типу колекторів, середніх значень їх фільтраційно-ємнісних властивостей (ФЄВ) та обґрунтування вимог кондицій щодо нижньої межі значень відкритої пористості і проникності для колекторів, з яких за сучасною технологією розробки можуть бути вилучені нафта і газ.

3.5.5. При повторній ГЕО детально характеризуються фізико-літологічні властивості тільки нових продуктивних горизонтів та покришок над ними, а також відомих горизонтів, уявлення про ФЄВ яких істотно змінилися. Щодо вивчених раніше горизонтів, стосовно яких не відбулася зміна уявлення про ФЄВ, даються стислі відомості, доповнені результатами подальших досліджень. Параметри колекторів, уявлення про які залишилися без змін, наводяться у вигляді таблиць і графіків з посиланням на відповідний звіт.

3.6. Технологія проведення геофізичних досліджень свердловин, методика та результати комплексної інтерпретації отриманих матеріалів

3.6.1. Умови проведення геофізичних досліджень свердловин (ГДС) та відповідність їх інструктивним положенням (типи і розміри зондів, масштаб реєстрації параметрів, швидкість запису, фізичні властивості промивальної рідини та ін.), якість результатів. Обсяги ГДС, комплекс застосованих методів, його ефективність і достатність. Перелік свердловин, у яких комплекс ГДС не виконаний у повному обсязі, причини цього і ступінь зниження інформативності в таких свердловинах. Використання новітніх геофізичних методів і апаратури.

3.6.2. Методика інтерпретації результатів ГДС: петрофізичні моделі, покладені в основу виділення реперів, колекторів і продуктивних пластів; визначення ефективної товщини пластів, коефіцієнтів пористості, нафтогазонасиченості, витиснення, глинистості і проникності, а також положення контактів нафта - вода (ВНК), газ - нафта (ГНК) і газ - вода (ГВК), обґрунтування правомірності використання прийнятого методу, оцінка точності встановлення параметрів.

У табличній формі наводяться параметри об'єктів підрахунку (покладів, пластів) за окремими свердловинами та їх середнє значення. Параметри

продуктивних пластів, одержані за геофізичними методами, зіставляються з даними лабораторних досліджень керна. Виконується аналіз результатів зіставлення.

Обґрунтування показників кондицій щодо нижньої межі параметрів за даними ГДС, при якій за сучасною технологією розробки економічно доцільно вилучати нафту і газ, їх узгодження із визначеннями за керном та промисловими дослідженнями свердловин.

3.6.3. Для родовищ, які розробляються і запаси яких раніше затверджувалися ДКЗ, слід зіставити кондиції та підрахункові параметри за матеріалами ГДС у попередній і новій ГЕО і в разі змін проаналізувати причини розбіжності. Аналіз достовірності отриманих параметрів і рекомендації з її підвищення.

Під час переінтерпретації результатів ГДС, використаних раніше для підрахунку запасів, обґрунтовуються внесені зміни. Параметри, прийняті за даними попереднього підрахунку запасів, наводяться з посиланням на відповідний звіт.

3.7. Нафтогазоносність родовища

3.7.1. Короткі відомості про нафтогазоносність району. Характеристика нафтогазоносності розкритого розрізу родовища, перелік пластів з установленою промисловою продуктивністю, а також пластів з можливою продуктивністю і обґрунтування останньої.

3.7.2. Характеристика кожного покладу (тип, розміри - довжина, ширина, висота; ефективні нафто- і газонасичені товщини продуктивного пласта в межах нафтової, водонафтової, газової, газонафтової і газоводяної зон та їх зміни в межах площі та в розрізі, частки цих зон в об'ємі покладу).

Обґрунтування положення прийнятих контактів подається у вигляді таблиць довільної форми, що містять за випробуваними свердловинами умови дослідження, глибини та абсолютні відмітки залягання продуктивного пласта та інтервалів перфорації, результати дослідження, а за невипробуваними - характеристики продуктивності пластів за даними каротажу. У разі складної поверхні ВНК, ГНК або ГВК додаються відповідні карти контактів.

3.7.3. Характеристика продуктивних покладів за ступенем детальності геологічного вивчення і категоріями розвіданості згідно з 5, 7, 8 розділами Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок і запасів родовищ нафти і газу, затвердженої наказом ДКЗ України 10.07.98 N 46 та зареєстрованої в Мін'юсті України 24.07.98 за N 475/2915.

3.7.4. Оцінка перспективних ресурсів нафти, газу і конденсату у відкладах нерозкритої частини розрізу здійснюється за аналогією із сусідніми родовищами, де ці відклади вивчені, а також на основі аналізу умов формування родовищ нафти і газу в межах даної структурно-фаціальній зони.

3.8. Гідрогеологічні умови

3.8.1. Обсяги і методика гідрогеологічних досліджень та спостережень. Водоносні інтервали, які випробувались у колоні, у відкритому стовбурі пластовипробувачем та виділені за матеріалами ГДС. Кількість водоносних об'єктів, відібраних з них проб води та розчиненого в ній газу, аналізи цих проб. Криві відновлення гирлових тисків, статичного та динамічного рівнів, інформація про температуру, дебіт і т. ін. При великому обсязі даних вони наводяться у вигляді таблиці. Оцінка повноти і якості проведених робіт.

3.8.2. Характеристика водоносних горизонтів: глибина їх залягання, мінералогічний та гранулометричний склад, поширення та фаціальна мінливість водовмісних колекторів щодо площі та розрізу, їх фільтраційні та ємнісні властивості, дебіти свердловин і депресії або рівні, що їм відповідають. Характеристика гідродинамічної системи: напори вод по окремих водоносних горизонтах, гідродинамічний зв'язок горизонтів, їх положення у гідродинамічній системі району; пластові тиски в законтурній частині покладу та приймальна здатність свердловин.

3.8.3. Фізичні властивості і хімічний склад підземних вод (результати спеціальних досліджень, які включають визначення вмісту розчинених газів і коефіцієнта стисливості), жорсткість, агресивність щодо цементу і металу. Вміст у підземних водах йоду, бору, бромю та інших корисних компонентів, оцінка можливості їх промислового вилучення та визначення необхідності підрахування запасів (ресурсів) цих супутніх корисних компонентів. При великому обсязі даних вони оформляються у вигляді таблиці.

3.8.4. Характеристика законтурної зони продуктивних горизонтів (пластів) за матеріалами розвідки: до якого водоносного комплексу належить горизонт, хімічний і газовий склад вод, температура і пластові тиски на рівні водо-нафтового або газо-водяного контактів, фізичні властивості пластової води (рекомендується використання результатів п'єзометричних спостережень), зіставлення та аналіз фізичних властивостей і хімічного складу пластової та законтурної води, щоб довести їх ідентичність або суттєві відмінності. Обґрунтування вимог кондицій щодо можливого режиму дренажу покладів вуглеводнів для підрахування запасів (ресурсів) нафти і газу.

3.8.5. Висновки про можливість використання супутніх підземних вод для теплоенергетичних і бальнеологічних цілей, а також для питного і технічного водопостачання. Визначення вимог кондицій для підрахунку їх запасів.

3.8.6. У разі виконання спеціальних досліджень сторонніми організаціями в розділ мають бути включені стислі висновки про результати цих досліджень і про ступінь їх використання під час вивчення гідрогеологічних особливостей родовища.

3.8.7. Для родовищ, що розробляються, наводяться відомості про результати досліджень у свердловинах, пробурених після попереднього розгляду матеріалів ДКЗ, та зіставлення їх з тими, які подавалися раніше. При

незбігу даних потрібно надати аналіз його причин. Результати попередніх досліджень наводяться стисло, з посиланням на звіт, де вони подані докладно.

3.9. Склад та властивості нафти, газу і конденсату, оцінка промислового значення компонентів, що в них містяться

3.9.1. Методика та умови відбору глибинних проб: глибина відбору, пластові тиски та температура. Кількість і якість глибинних і відібраних на поверхні проб з продуктивних пластів. Методи дослідження та організація, що їх виконувала. Обґрунтування повноти вивчення складу та властивостей нафти, газу і конденсату по кожному пласту (покладу), площі та розрізу (див. "Рекомендовані види та обсяги досліджень в процесі пошуково-розвідувальних робіт для підрахунку розвіданих запасів покладів"), наведені в додатку 3 Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої наказом ДКЗ України 10.07.98 N 46 та зареєстрованої в Мін'юсті України 24.07.98 за N 475/2915.

3.9.2. Фізико-хімічна характеристика нафти, газу і конденсату в пластових і стандартних умовах: склад, густина, в'язкість, газовміст, об'ємний коефіцієнт, коефіцієнт стисливості. Радіоактивність вуглеводнів, вимоги кондицій з радіоактивності згідно з існуючими стандартами. Мінливість окремих показників складу та властивостей щодо площі і розрізу, а також середні значення для кожного покладу. Допустимість використання їх для підрахування запасів (ресурсів). Результати аналізів проб нафти, газу і конденсату наводяться у таблицях.

3.9.3. Товарна характеристика нафти, конденсату і газу: теплота згоряння, вміст сірки, мастил, парафіну, води, хлористих солей, механічних домішок; методика їх визначення.

Висновки про віднесення нафти, газу і конденсату до відповідних груп державних стандартів. Ціна одиниці товарної продукції.

3.9.4. Обґрунтування доцільності вилучення з нафти і газу конденсату, корисних компонентів: етану, пропану, бутанів, сірки, гелію, металів і підрахунку їх запасів. Вплив їх вилучення на рентабельність розробки запасів експлуатаційного об'єкта. Пропозиції щодо комплексної розробки родовища, у тому числі вимоги кондицій для підрахування запасів (ресурсів) конденсату, етану, пропану, бутанів, сірки, гелію і металів. У разі повторного підрахування запасів слід наводити відомості про фактичне вилучення компонентів, що містяться у нафті і газі, на підприємствах, де вони переробляються.

3.10. Відомості про розробку родовища

3.10.1. Щодо свердловин, уведених у дослідно-промислову розробку наводяться такі дані: час роботи кожної свердловини; кількість видобутих нафти, газу, конденсату і води із кожної свердловини і кожного покладу; зміни депресій, дебітів вуглеводнів, пластових тисків за час дослідно-промислової експлуатації окремих свердловин; результаті обробки

привибійних зон з метою інтенсифікації припливів; величини втрат нафти, газу, конденсату та води в процесі випробування та дослідження свердловин або їх аварійного фонтанування та інші дані, необхідні для підрахунку запасів об'ємним методом, методами статистичними і матеріального балансу.

3.10.2. Для родовищ, що розробляються, наводяться: щорічний сумарний видобуток нафти, газу, конденсату і води окремо по покладах та їх використання за час розробки; відомості про фактичне вилучення з них корисних супутніх компонентів під час видобутку і переробки сировини; аналіз результатів та характеристика системи розробки кожного покладу; зміни депресій, дебітів нафти, газу, конденсату і води від початку розробки до дати підрахунку запасів, пластового тиску з обов'язковим заміром його глибинними приладами на початковій стадії розробки (особливо для нафтових покладів), газовмісту нафти, ступеня обводненості продукції, що вилучається з надр; кількість закачаної в пласт води; депресії на пласт, взаємовплив свердловин; методи інтенсифікації видобутку нафти, газу і конденсату та їх ефективність; методи підвищення ступеня вилучення нафти, газу і конденсату з надр, поточні коефіцієнти їх вилучення; результати вимірів рівнів рідини в п'єзометричних свердловинах. Визначаються можливості підрахунку запасів вуглеводнів методами матеріального балансу та статистичним.

3.11. Оцінка впливу експлуатації родовищ вуглеводнів на стан навколишнього середовища і природних ресурсів

3.11.1. Характеристика ділянки родовища за угіддями, типами ґрунтів, еродованістю, нахилом рельєфу, групами лісових насаджень, видовим складом лісу, наявністю мисливських видів тварин. Наводиться перелік населених пунктів, об'єктів економіки, водних об'єктів, заповідників, водозаборів, зон санітарної охорони, покладів родовищ корисних копалин із запасами, затвердженими в установленому порядку, що розташовані в зоні впливу розробки родовища.

3.11.2. Фонові показники стану навколишнього природного середовища в районі родовища в радіусі 1000 м від крайніх проектних свердловин та інших об'єктів збору, попередньої переробки і підготовки до транспортування вуглеводнів, з характеристикою забрудненості ґрунтів, поверхневих і підземних вод, повітряного басейну. Відомості щодо наявності аномалій концентрації вуглеводнів, інших шкідливих речовин та радіоактивних елементів. Відомості щодо наявних звалищ побутового сміття, полігонів складування промислових відходів, ділянок порушених земель.

3.11.3. Відомості про основні можливі види впливу, в тому числі аварійні, на навколишнє природне середовище під час буріння розвідувальних та експлуатаційних свердловин і видобутку вуглеводнів.

Передбачувані зміни фонових показників стану навколишнього природного середовища під час геологорозвідувальних і видобувних робіт на родовищі. Відповідність порушеного стану навколишнього природного середовища вимогам стандартів, технічних умов, норм. Показники

водопостачання і водовідведення, характеристика промислових вод, стоків з промислових площадок, їх очищення і відведення у водойми; показники викидів забруднювальних речовин в атмосферу, в тому числі аварійні, з виділенням специфічних і токсичних інгредієнтів; дані про промислові відходи та їх видалення. Характеристика можливих втрат вуглеводнів, у тому числі аварійних, під час видобутку, збору і попередньої переробки на площі родовища.

3.11.4. Характеристика проектних рішень, які приймаються для компенсації шкоди, що неминуче буде завдана навколишньому природному середовищу та для запобігання аварійним викидам забруднювальних речовин у навколишнє середовище. Потреба і способи очищення супутніх підземних вод для їх зворотного нагнітання або поховання. Заходи, що пропонуються для охорони від виснаження або забруднення поверхневих водотоків і підземних вод, які використовуються або можуть бути використані для потреб народного господарства. У разі потреби закачування попутно вилучених підземних вод в інші водоносні горизонти наводяться дані досліджень, які обґрунтовують можливість такого закачування. Пропозиції щодо охорони навколишнього середовища від шкідливих відходів (у тому числі під час застосування нових методів впливу на пласт - внутрішньопластового горіння, закачування кислот тощо).

Пропозиції щодо складу і розташування режимної мережі спостережних пунктів (у тому числі свердловин) для спостереження, контролю і оцінки стану гірських порід, підземних і поверхневих вод, повітря; заходи щодо зменшення вірогідності аварійних ситуацій.

3.11.5. Висновки про доцільні способи і технології розробки та переробки нафти, газу, конденсату і супутніх корисних компонентів, які забезпечують раціональне використання наявних запасів з найменшою екологічною шкодою як в умовах нормальної експлуатації, так і в аварійних ситуаціях.

Передбачувані витрати на охорону навколишнього середовища:

на рекультивацію порушених земель;

на запобігання забрудненню підземних вод під час буріння та експлуатації свердловин;

на використання супутнього газу, супутніх підземних вод;

на попередження шкідливого впливу відходів, що утворюються під час застосування активних методів впливу на продуктивний пласт;

на соціально-економічні заходи щодо поліпшення стану довкілля в населених пунктах і на робочих місцях.

3.12. Техніко-економічне обґрунтування кондицій для підрахування запасів, визначення коефіцієнтів вилучення вуглеводнів із надр

3.12.1. Кондиції на мінеральну сировину згідно із ст. 45 Кодексу України про надра, введеного в дію Постановою Верховної Ради України від 27.07.94 N 133, установлюються для кожного родовища (покладу) для підрахування запасів основних і супутніх корисних копалин і визначення їх

промислової цінності. Кондиції на вуглеводневу сировину становлять сукупність вимог до якості і кількості вуглеводнів у надрах, колекторських властивостей вміщуючих порід, гірничо-геологічних умов їх залягання, гірничо-технічних умов розробки, що забезпечують найбільш повне вилучення і раціональне використання нафти і газу, супутніх корисних копалин, а також наявних у них корисних компонентів.

3.12.2. Залежно від ступеня геологічного та техніко-економічного вивчення і детальності геолого-економічної оцінки об'єкта геологорозвідувальних робіт виділяються такі види кондицій:

попередні кондиції, що розробляються на основі матеріалів початкової геолого-економічної оцінки (ГЕО-3) об'єктів геологорозвідувальних робіт (структур, пасток) за результатами регіонального етапу їх геологічного вивчення;

тимчасові кондиції, що розробляються на основі матеріалів попередньої геолого-економічної оцінки (ГЕО-2) відкритих родовищ (покладів) вуглеводнів за результатами пошукового етапу їх геологічного вивчення;

постійні кондиції, що розробляються на основі матеріалів детальної геолого-економічної оцінки розвіданих і підготовлених до експлуатації родовищ (покладів) вуглеводнів за результатами розвідувального етапу їх геологічного вивчення.

3.12.3. Цією Інструкцією визначається склад і зміст матеріалів обґрунтування постійних кондицій і коефіцієнтів вилучення вуглеводневої сировини як таких, що підлягають обов'язковому поданню на експертизу ДКЗ України згідно із ст. 45 Кодексу України про надра.

3.12.4. У складі постійних кондицій для підрахування запасів вуглеводнів (відповідно до виду сировини) належить обґрунтувати такі параметри:

мінімальну відкриту пористість для колекторів, з яких за сучасною технологією розробки можуть бути вилучені вуглеводні;

мінімальний коефіцієнт нафто- і газонасиченості для колекторів, з яких за сучасною технологією розробки можуть бути вилучені вуглеводні;

мінімальну товщину продуктивного пласта для визначення границь розміщення свердловин;

мінімальну товщину колекторського прошарку, що підлягає включенню в ефективну товщину продуктивного пласта;

мінімальний рентабельний дебіт свердловини, при якому вартість вуглеводневої сировини, що видобувається, дорівнює експлуатаційним витратам на видобуток продукції;

мінімальний промисловий вміст супутніх компонентів у вуглеводнях та супутніх водах, запаси яких підлягають обліку;

оптимальні коефіцієнти вилучення нафти, газу і конденсату, що забезпечують найбільш повне економічно ефективно вилучення вуглеводнів з надр за сучасною технологією розробки.

Крім того, у складі кондицій належить обґрунтувати принципи визначення положення границь покладів (продуктивних пластів), не визначених безпосередньо за геолого-геофізичними даними.

3.12.5. Оптимальність застосованих для підрахування запасів вуглеводнів параметрів і принципів кондицій належить обґрунтувати факторами геологічної будови покладів, якісними показниками вуглеводнів, а також поваріантними технологічними і техніко-економічними розрахунками.

3.12.6. Матеріали обґрунтування кондицій і визначення коефіцієнтів вилучення вуглеводнів з надр оформляються як окремі книги або розділи у звітах про результати геолого-економічної оцінки родовищ (покладів).

3.12.7. У матеріалах обґрунтування кондицій слід приводити всі необхідні вихідні дані і висновки щодо параметрів кондицій та коефіцієнтів вилучення, які рекомендуються для затвердження і використання для підрахування запасів, у вигляді, що дає змогу провести їх експертний аналіз і дослідження без особистої участі авторів. При цьому слід уникати повторного приведення даних, викладених у попередніх розділах.

3.12.8. Матеріали обґрунтування кондицій для підрахування загальних запасів вуглеводнів на місці залягання слід викладати за такою схемою:

аналіз вихідних даних і застосованих методик для обґрунтування параметрів кондицій з мінімальної (граничної) відкритої пористості, мінімального коефіцієнту нафто- і газонасиченості, висновки щодо їх достовірності і можливості застосування для підрахування запасів; рекомендовані показники кондицій;

розрахунки показників кондицій (граничних значень) за визначеними методиками, техніко-економічне обґрунтування їх оптимальності. У разі визначення кондицій за аналогією із сусідніми родовищами (покладами) слід наводити дані, що підтверджують аналогію;

обґрунтування формальних принципів визначення положення границь покладів (продуктивних пластів). Принципи екстраполяції площ покладів за межами крайніх продуктивних свердловин, їх обґрунтування для запасів різних класів вивченості. Принципи визначення умовного положення контактів ВНК, ГВК, ГНК, не встановлених безпосередньо за геолого-геофізичними даними, їх обґрунтування;

обґрунтування мінімального промислового вмісту супутніх компонентів наявних у нафті і газі та супутніх водах, на основі керівних нормативних документів та досвіду розробки сусідніх родовищ.

3.12.9. Матеріали техніко-економічного обґрунтування коефіцієнтів вилучення вуглеводнів слід викладати за такою схемою:

аналіз результатів пробної експлуатації свердловин та поточного стану дослідно-промислової або промислової розробки покладів;

обґрунтування вихідних параметрів за покладами, характеристика дебітів видобувних і приймальність відповідно нагнітальних свердловин, їх сталість, відомості щодо ефективності методів обробки привибійних зон свердловин у продуктивних пластах і прошарках, висновки щодо питомої

продуктивності і приймальності свердловин для найбільш ефективного із застосованих методів інтенсифікації видобутку;

обґрунтування виділення експлуатаційних об'єктів та вибір розрахункових варіантів розробки. Обґрунтування методики визначення коефіцієнтів охоплення та витіснення їх залежність від системи розміщення свердловин, оптимальність коефіцієнтів охоплення, прийнятих до розрахунків.

обґрунтування характеристик розрахункової геолого-фізичної моделі покладу, прийнятої методики прогнозу технологічних показників розробки;

характеристика прогнозних технологічних показників розробки за покладами і варіантами;

обґрунтування витрат на капітальні вкладення в облаштування родовища, які підлягають амортизації згідно із законодавством;

обґрунтування експлуатаційних (поточних) витрат, що належать до складу валових витрат згідно із законодавством; податки і обов'язкові платежі згідно із законодавством;

обґрунтування оптових цін на вуглеводневу продукцію згідно із законодавством України та міжнародними цінами;

визначення сукупного економічного ефекту (прибутку), рівня рентабельності, внутрішньої норми доходності, терміну окупності інвестицій, ціни запасів у надрах;

характеристика економічних показників розробки родовища за покладами, варіантами і родовищем у цілому; обґрунтування мінімального рентабельного дебіту свердловин, мінімального промислового вмісту корисних компонентів;

зіставлення розрахункових техніко-економічних показників розробки родовища і коефіцієнтів вилучення вуглеводнів за варіантами; обґрунтування оптимальних видобувних (балансових) запасів вуглеводнів і наявних у них корисних компонентів та коефіцієнтів їх вилучення, що рекомендуються для затвердження;

обґрунтування граничної товщини продуктивного пласта, що визначає межі розміщення свердловин і термін вилучення видобувних запасів;

загальна економічна оцінка родовища вуглеводнів; перелік кондицій, включаючи коефіцієнти вилучення вуглеводнів по покладах, що пропонуються до затвердження ДКЗ України.

3.12.10. Під час опрацювання ТЕО коефіцієнтів вилучення вуглеводнів слід враховувати досягнутий рівень техніки й технології розробки покладів вуглеводнів, а також потреба найбільш повного вилучення вуглеводнів з надр. Розрахунки коефіцієнтів вилучення належить здійснювати на основі загальних розвіданих і попередньо розвіданих запасів вуглеводнів. У разі переведення запасів внаслідок дорозвідки з групи попередньо розвіданих до розвіданих коефіцієнт вилучення їх уточнюється. Коефіцієнт вилучення вуглеводнів визначається для кожного покладу (об'єкта експлуатації) і в середньому для родовища в цілому із точністю до сотих часток одиниці.

3.12.11. Техніко-економічне обґрунтування коефіцієнтів вилучення конденсату опрацьовується відповідно до обраного способу розробки родовища (покладу), потенційного вмісту конденсату в газі та його втрат у пласті згідно із "Инструкцией по исследованию газоконденсатных залежей с целью определения балансовых и извлекаемых запасов конденсата и других компонентов газа", Москва, 1973, а також "Методическим руководством по подсчету балансовых и извлекаемых запасов конденсата, этана, пропана, бутанов, неуглеводородных компонентов и определению их потенциального содержания в пластовом газе", затвердженим Мінгазпромом СРСР 28.11.83, до введення в дію вітчизняних нормативних документів з цього питання.

3.12.12. Техніко-економічне обґрунтування коефіцієнтів вилучення нафти, а також видобувних запасів нафти, розчиненого в нафті газу, наявних у них корисних компонентів здійснюється згідно з "Методическим руководством по расчету коэффициентов извлечения нефти из недр", затвердженим Міннафтопромом та Мінгазпромом СРСР 22.07.86, а також "Инструкцией о содержании, оформлении и порядке представления в ГКЗ СССР материалов технико-экономического обоснования коэффициентов извлечения нефти из недр", затвердженою ДКЗ СРСР 04.11.86, до введення в дію вітчизняних нормативних документів з цього питання.

3.13. Підрахунок запасів нафти, газу, конденсату та супутніх корисних компонентів

3.13.1. Обґрунтування прийнятих методів підрахування запасів відповідно до особливостей геологічної будови, ступеня вивченості та стану розробки родовища.

3.13.2. У разі застосування об'ємного методу підрахунку запасів вуглеводнів обґрунтовуються прийняті принципи (вимоги кондицій) щодо визначення границь продуктивних пластів (покладів) і окремих підрахункових блоків: у перетинах свердловин, за лініями свердловин, методами екстраполяції та інтерполяції.

3.13.3. У разі підрахування запасів нафти і розчиненого газу об'ємним методом для нафтових і газонафтових родовищ слід обґрунтовувати і розраховувати такі підрахункові параметри: площу нафтоносності (відповідно до прийнятих положень ВНК і ГНК, ліній виклинювання або заміщення порід-колекторів продуктивних пластів); ефективну та нафтонасичену товщини і об'єм нафтонасичених порід; середні коефіцієнти відкритої пористості (тріщинуватості, кавернозності) і нафтонасиченості; середні значення густини нафти, перерахункового коефіцієнта, газовмісту нафти в пластових умовах. Зіставляються середні значення пористості (тріщинуватості, кавернозності) і нафтонасиченості, встановлені різними методами за керном і ГДС; обґрунтовуються ті, що застосовані при підрахунку запасів; оцінюється показність результатів їх визначення.

3.13.4. Для підрахунку запасів вільного газу об'ємним методом у нафтогазових і газових родовищах обґрунтовуються і розраховуються: площа газоносності (відповідно до прийнятих положень ГВК і ГНК, ліній

виклинювання або заміщення порід-колекторів продуктивних пластів); ефективна та газонасичена товщини і об'єм газонасичених порід; середні коефіцієнти відкритої пористості (тріщинуватості, кавернозності), газонасиченості; початкові і поточні пластові тиски та умови замірів; їх середні значення; поправки на температуру і відхилення від закону Бойля-Маріотта; середній вміст конденсату у газі; коефіцієнт, що враховує мольну частку "сухого" газу. Зіставляються середні значення пористості (тріщинуватості, кавернозності) і газонасиченості, встановлені різними методами (за керном і ГДС), обґрунтовуються ті, що застосовані при підрахунку запасів; оцінюється показність результатів їх визначення.

3.13.5. Підрахунок запасів нафти, газу, конденсату і супутніх корисних компонентів об'ємним методом здійснюється окремо щодо газової, нафтової, газонафтової, водонафтової і газонафтоводяної зон за типами колекторів для кожного пласта-покладу і родовища в цілому з обов'язковою оцінкою перспектив всього родовища.

3.13.6. У разі застосування методу аналогії при обґрунтуванні підрахункових параметрів наводяться вихідні дані, що підтверджують правомірність їх вибору за аналогами (родовищ, покладів), і обґрунтовується допустимість застосування перенесення цих параметрів до родовища (покладу), що оцінюється.

3.13.7. Видобувні запаси розчиненого газу, конденсату і супутніх корисних компонентів, що мають промислове значення, визначаються, виходячи з підрахованих видобувних запасів нафти або газу.

3.13.8. Підрахункові параметри і результати підрахунку запасів подаються у табличній формі.

3.13.9. Підраховані запаси нафти, газу, конденсату і корисних супутніх компонентів на місці залягання є загальними запасами і належать за геологічним значенням до відповідної групи і категорії.

3.13.10. У разі повторного підрахунку запасів здійснюється зіставлення значень прийнятих підрахункових параметрів і раніше затверджених, аналізуються причини зміни їх величин з наведенням конкретного фактичного матеріалу, що обґрунтовує ці зміни.

3.13.11. Підрахункові параметри визначаються у таких одиницях виміру: площа в тисячах квадратних метрів, з точністю до цілих тисяч; товщина в метрах з точністю до десятих часток одиниці; тиск у мегапаскалях з точністю до сотих часток одиниці; густина нафти, газу, конденсату і води в кілограмах на один кубічний метр з точністю до цілих чисел; коефіцієнт пористості з точністю до тисячних часток одиниці; коефіцієнт нафтогазонасиченості з точністю до сотих часток одиниці; коефіцієнт на усадку нафти з точністю до тисячних часток одиниці; газовміст пластової нафти у метрах кубічних на тонну з точністю до цілих чисел; поправки на температуру і відхилення від закону Бойля-Маріотта з точністю до сотих часток одиниці.

3.13.12. Запаси нафти, конденсату, етану, пропану, бутанів, сірки і металів підраховуються у тисячах тонн, газу - у мільйонах кубічних метрів; гелію і аргону - у тисячах кубічних метрів.

3.13.13. У разі використання методу матеріального балансу для родовищ (покладів), що перебувають на будь-якій стадії розробки, обґрунтовуються: режим роботи покладу, характер його розбуреності та експлуатаційна характеристика; вибір розрахункового варіанта, об'єкта та дат підрахунку; дані за період від початку розробки на кожну дату підрахунку (накопичений видобуток нафти, розчиненого та вільного газу, води, загальна кількість закачаних в пласт води і газу; кількість пластової води, що увійшла в поклад); середні пластові тиски, пластова температура; коефіцієнт стисливості пластової нафти, тиск насичення; початкові і поточні газовміст, об'ємні коефіцієнти пластової нафти, пластового газу, пластової води; коефіцієнти стисливості води і порід-колекторів; відношення об'єму газової шапки до об'єму нафтонасиченої частини покладу (для нафтогазових покладів).

3.13.14. Для нафтових родовищ (покладів), що перебувають на початковій (пружній) стадії розробки, застосовується підрахунок запасів методом падіння тиску, для якого потрібно мати дані динаміки зміни в часі пластового тиску, накопиченого видобутку (нафти, розчиненого газу і води), а також коефіцієнти нафтонасиченості і стисливості нафти, води і порід-колекторів.

3.13.15. Для нафтових родовищ (покладів), що перебувають на пізній стадії розробки, застосовується статистичний метод підрахунку запасів нафти, для якого потрібно мати дані: про час розробки, зміну по свердловинах (покладу) дебіту нафти, щорічного та накопиченого видобутку нафти, води та зміну обводненості продукції, газового фактора і пластового тиску.

3.13.16. Для газових і газоконденсатних родовищ (покладів), що розробляються, застосовується метод підрахунку запасів газу за падінням тиску. При цьому обґрунтовуються і розраховуються початкове і поточне положення газо-водяного контакту; початкові та поточні значення пластового тиску і температури та відповідні їм поправки на відхилення від закону Бойля-Маріотта; зміна в часі пластових і гирлових тисків; газогідродинамічний зв'язок покладів родовища; ступінь дренавання окремих частин покладів і їх режим; вплив зниження тиску і випадіння конденсату на пористість; динаміка вторгнення пластової води; втрати або перетоки газу; величини відбору газу, конденсату і води із свердловин і покладів.

3.14. Класифікація підрахованих запасів і оцінених ресурсів вуглеводнів за промисловим значенням та ступенем техніко-економічного і геологічного вивчення.

Наводиться розподіл запасів і ресурсів родовища (покладу) за рівнем їх промислового значення, ступенем техніко-економічного і геологічного вивчення згідно із 3, 4, 5, 6 розділами Інструкції із застосування Класифікації

запасів і ресурсів корисних копалин до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу. При цьому до балансових запасів слід відносити видобувні запаси покладів вуглеводнів, видобуток яких є економічно ефективним згідно з ТЕО коефіцієнтів вилучення, а також запаси, що забезпечують узгоджену з надрокористувачем ефективність капіталовкладень. Балансові розвідані запаси належать до класу достовірних запасів (proved reserves) під міжнародним кодом 111. Попередньо розвідані балансові запаси належать до класу вірогідних запасів (probable reserves) під міжнародним кодом 122. Умовно балансові розвідані запаси позначаються кодом 211. Попередньо розвідані запаси до умовно балансових не належать. Позабалансові попередньо розвідані запаси позначаються кодом 222. Перспективні і прогностичні ресурси вуглеводнів з невизначеним промисловим значенням належать до класів під кодами, відповідно, 333 і 334.

3.15. Зіставлення підрахункових параметрів і підрахованих запасів з тими, що числяться у Державному балансі України, та з раніше затвердженими й аналіз причин розбіжностей

3.15.1. Підраховані запаси нафти, газу, конденсату і супутніх корисних компонентів та підрахункові параметри зіставляються з тими, що числяться у Державному балансі корисних копалин України, з приведенням аналізу причин розбіжностей.

3.15.2. При повторній ГЕО виконується зіставлення нових даних про запаси нафти, газу, конденсату і супутніх корисних компонентів з тими, що числяться у Державному балансі корисних копалин України, і з раніше затвердженими ДКЗ, з приведенням аналізу причин розбіжностей і визначенням обґрунтованості кондицій, підрахункових параметрів, запасів і ресурсів, що подаються на експертизу.

3.15.3. Поелементне зіставлення здійснюється щодо кожного покладу і експлуатаційному об'єкта. Детально аналізуються показники, за якими встановлені розбіжності. Для родовища в цілому зіставляються тільки результати підрахування запасів і ресурсів та їх класифікації (розподілу за кодами класів).

3.16. Оцінка підготовленості родовища (покладу) до промислового освоєння

3.16.1. Оцінка виконання вимог до вивченості геологічної будови родовища, складу і властивостей нафти і газу, гідрогеологічних, гірничо-геологічних та інших умов розробки родовища, передбачених п. 9 Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої наказом ДКЗ України 10.07.98 N 46 та зареєстрованої в Мін'юсті України 24.07.98 за N 475/2915. Ступінь вивченості першочергових об'єктів розробки родовища.

3.16.2. Відповідність ступеня вивченості компонентів нафти, газу і конденсату, що мають промислове значення, положенням Вимог до комплексного вивчення родовищ і підрахунку запасів супутніх корисних

копалин і компонентів та відходів гірничого виробництва, затверджених наказом ДКЗ України від 12.11.97 N 95, зареєстрованих Головною службою стандартів Держкомгеології України за N КНД 41-00032626-00291-97.

3.16.3. Можливості підвищення забезпеченості підприємства розвіданими та попередньо розвіданими запасами або зростання його виробничої потужності при продовженні на родовищі геологорозвідувальних робіт.

3.16.4. Відомості про наявність у районі родовища джерел питного і технічного водопостачання, а також сировинної бази будівельних матеріалів для забезпечення потреб майбутнього підприємства з видобутку нафти і газу.

3.17. Якість і ефективність геологорозвідувальних робіт, а також геолого-промислових досліджень під час видобутку вуглеводнів

3.17.1. Точність польових геофізичних досліджень, що стало основою для постановки пошуково-розвідувального буріння, та оцінка ступеня відповідності їх результатів даним буріння. Процент виносу керна; його придатність для лабораторних досліджень, ступінь використання керна для обґрунтування кондицій і підрахункових параметрів. Співвідношення кількості пробурених свердловин до кількості ліквідованих свердловин, що опинилися за межами покладів. Кількість випробуваних інтервалів продуктивних пластів, свердловин, що припадають на один розвіданий поклад; їх частка від загальної кількості розкритих інтервалів, свердловин. Виконання термінів замірів дебітів нафти, газу, конденсату і води окремо щодо кожної свердловини, а також пластових тисків глибинними приладами.

3.17.2. Загальні грошові витрати на пошуки, розвідку і дослідницькі роботи на родовищі окремо: за рахунок державного бюджету та за рахунок власних коштів надрокористувачів. Витрати за основними видами робіт: на геологічну зйомку, польові геофізичні роботи, структурне, параметричне, пошукове і розвідувальне буріння, гідрогеологічні, геофізичні, лабораторні, наукові та інші дослідження, зведення тимчасових будівель і споруд, камеральні роботи. Кількість і вартість пошукових і розвідувальних свердловин, що передаються згідно з чинним законодавством надрокористувачам разом з родовищем, а також ліквідованих з геологічних та технічних причин.

3.17.3. Запаси нафти і газу, які припадають на одну свердловину і на один метр проходки. Фактичні витрати на пошуки і розвідку родовища, що припадають на один метр проходки, одну тонну нафти і конденсату та 1000 куб. м вільного газу (окремо запасів загальних, балансових та умовно балансових).

3.18. Висновки

3.18.1. Основні висновки про ступінь вивченості геологічної будови, кількість та якість запасів і ресурсів нафти і газу, комплексне використання запасів родовища; гідрогеологічні та гірничо-технічні умови розробки родовища. Співвідношення запасів, що перебувають на Державному балансі корисних копалин України і підрахованих у звіті.

3.18.2. Рекомендації щодо найбільш раціонального способу розробки родовища.

3.18.3. Оцінка загальних перспектив родовища, рекомендації з проведення пошуків і розвідки перспективних площ, що розміщені в тому ж геологічному районі, та продовження геологорозвідувальних робіт у межах родовища, вдосконалення наукових досліджень.

3.19. Список використаних літературних матеріалів

У переліку опублікованої літератури, фондových та інших матеріалів, використаних під час складання звіту, даються назва джерел, автори, місце та рік видання (складання).

4. Текстові додатки

До складу матеріалів ГЕО запасів нафти і горючих газів слід включати: розпорядчі документи: геологічне завдання на проведення геологорозвідувальних робіт, пооб'єктний перелік робіт з геологічного вивчення надр, завдання з термінів розвідки і підрахунку запасів;

протоколи розгляду матеріалів ГЕО науково-технічними радами організації, що проводила геологорозвідувальні роботи, організації, яка буде здійснювати розробку родовища, та замовниками цих робіт;

довідка про узгодження з відповідними установами можливості скиду води, видобутої разом з нафтою і газом, у поверхневі водоймища і водотоки або в інші водоносні горизонти.

Для родовищ, які розробляються, повинні також додаватися:

протокол розгляду звіту з підрахунку запасів НТР організації, що розробляє родовище;

довідка організації, що розробляє родовище, про кількість видобутих нафти, газу і конденсату (у тому числі за період після останнього затвердження запасів ДКЗ), фактичну собівартість видобутку, якість товарної продукції і напрями її промислового використання;

довідка про результати спеціальних тематичних робіт, що здійснювалися сторонніми організаціями, та їх рекомендації.

У випадках, коли сумарні списані та намічені до списання в процесі розробки і під час розвідки родовища запаси перевищують нормативи, встановлені діючим положенням про списання запасів з балансу підприємств, до звіту додаються:

висновки установи Держнаглядохоронпраці;

висновки організації, яка проводила розвідку родовища або її правонаступника.

5. Табличні додатки

Таблиці повинні містити в зручній для перевірки формі вихідні, проміжні дані та кінцеві результати, необхідні для перевірки операцій з підрахунку запасів.

Обов'язкові такі таблиці:
стан фонду свердловин;
загальні обсяги буріння на родовищі та їх вартість;
відомості про товщину, висвітленість керном продуктивних пластів та обсяги виконаних робіт за аналізом кернового матеріалу;
результати випробування і дослідження свердловин;
відомості про літолого-фізичні властивості порід продуктивних горизонтів і покришок;
виконаний комплекс геофізичних досліджень свердловин;
зведена таблиця геофізичних величин та підрахункових параметрів продуктивних пластів;
відомості про хімічний склад та фізичні властивості пластових вод;
фізико-хімічні властивості нафти;
склад газу, розчиненого в нафті;
характеристика вільного газу;
характеристика стабільного конденсату;
відомості про розробку родовища (покладу);
середні значення пористості (тріщинуватості, кавернозності), проникності, нафтогазонасиченості;
результати замірів площ;
визначення середньозважених нафто- і газонасичених товщин;
зведена таблиця підрахункових параметрів та запасів нафти і розчиненого газу;
зведена таблиця підрахункових параметрів та запасів вільного газу і конденсату;
зведена таблиця запасів супутніх корисних компонентів у газі;
зіставлення параметрів, прийнятих при підрахунку запасів нафти і розчиненого газу, вільного газу і конденсату, з тими, що числяться на Державному балансі корисних копалин України і з раніше затвердженими;
зіставлення підрахованих запасів нафти і розчиненого газу, вільного газу і конденсату та супутніх корисних компонентів у газі з тими, що числяться на Державному балансі запасів корисних копалин України, і з раніше затвердженими.

У разі підрахунку запасів, виконаному на ЕОМ, повинні додаватися машинні розпечатки таблиць і дискета із записами таблиць підрахування запасів, яка повертається.

У разі необхідності подаються інші табличні матеріали, що обґрунтовують підрахунок запасів і висновки авторів.

Рекомендовані форми таблиць наведені в додатку 1.

6. Графічні матеріали

6.1. У матеріалах ГЕО у разі застосування об'ємного методу підрахунку запасів належить наводити такі графічні матеріали

6.1.1. Оглядова карта району родовища, на якій відображено його місцеположення, найближчі родовища та нафтогазопромисли, нафто- і газопроводи, залізниці, шосейні дороги та населені пункти, водні об'єкти, заповідники, родовища інших корисних копалин.

6.1.2. Структурні карти покрівлі основних продуктивних горизонтів за результатами буріння та польових геофізичних робіт. На карту належить виносити весь фактичний матеріал, на якому ґрунтується її побудова: сейсмічні профілі, свердловини структурні, проектні, ті, що знаходяться у будівництві, і пробурені пошукові, розвідувальні та експлуатаційні. Масштаб карт (як правило, 1:5000 - 1:25000) визначається розмірами родовищ, складністю їх геологічної будови та мінливістю колекторських властивостей продуктивних горизонтів.

6.1.3. Зведений (нормальний) геолого-геофізичний розріз родовища у масштабі 1:500 - 1:2000 із стратиграфічним розчленуванням, каротажною характеристикою, стислим описом порід і характерної фауни, з наведенням електричних, сейсмічних та інших реперів, виділенням нафтогазонасичених горизонтів (пластів).

6.1.4. Планшети з діаграмами ГДС у масштабі не менше ніж 1:200 з їх інтерпретацією. При тонкошаруватій будові продуктивних пластів (товщина прошарків менша за 0,5 м) діаграми ГДС для окремих свердловин повинні бути записані в більшому масштабі - 1:50. Детальний комплекс методів ГДС та порядок розміщення діаграм на планшеті суворо не регламентуються. Обов'язково наводяться ті види каротажу, за якими визначаються ефективні товщини, пористість, нафтогазонасиченість, глинистість, залишкова вода, положення контактів та ін. з ув'язкою за глибиною. При цьому подається така інформація: інтервали відбору і винос керна в метрах відповідно до його прив'язки, границі і номенклатура продуктивних горизонтів, інтервали залягання порід-колекторів та їх літологічна характеристика, загальні, ефективна та нафто- і газонасичена товщини, пористість, абсолютна та ефективна проникність, нафтогазонасиченість за керном і ГДС, інтервали і дати перфорації, результати випробування та геофізичного контролю за випробуванням, положення ВНК, ГНК, ГВК, положення цементних мостів. В окремій графі мають бути наведені висновки за даними БКЗ в окремих інтервалах.

При повторному підрахунку запасів планшети з каротажними діаграмами подаються лише щодо свердловин, у яких у результаті нової інтерпретації були змінені значення ефективної товщини, пористості, положення контактів або інших підрахункових параметрів; при цьому на планшетах необхідно навести параметри, що були прийняті в попередньому підрахунку запасів та в тому, що пропонується.

6.1.5. Геологічні розрізи (один поздовжній і як мінімум один поперечний) родовища, на яких відображено стратиграфічні одиниці відкладів, літологічні особливості порід, положення тектонічних порушень, поклади нафти і газу, положення ВНК, ГНК, ГВК.

6.1.6. Схеми кореляції продуктивних пластів у масштабі 1:500, складені за даними ГДС та опису керна, з виділенням проникних порід, нафто- і газонасичених інтервалів, інтервалів перфорації, положення ВНК, ГНК, ГВК, їх глибин та абсолютних відміток. Для слабовивчених родовищ належить давати схему зіставлення відкладів з розрізами сусідніх добре вивчених родовищ, аналогічних за геологічною будовою.

6.1.7. Структурні карти підосви колекторів кожного продуктивного пласта в масштабі підрахункових планів для обґрунтування положення внутрішніх контурів нафтогазоносності.

6.1.8. Схема випробування кожного пласта для обґрунтування положення контактів; на ній належить показувати глибини та абсолютні відмітки інтервалів залягання пластів-колекторів та інтервалів перфорації, результати випробування і характеристика нафтогазонасиченості за даними ГДС.

6.1.9. Карти сумарної ефективної та нафтонасиченої (газонасиченої) товщини пластів у масштабі підрахункових планів. У разі невеликої кількості свердловин їх можна сумістити на одному аркуші. На картах слід наносити границі класів запасів за ступенем геологічного і техніко-економічного вивчення та вихідні дані, використані для їх побудови.

6.1.10. Карти пористості (при різниці значень пористості між свердловинами не менше 10 % відносних).

6.1.11. Карти питомих нафтогазонасичених об'ємів для масивних і масивно-пластових покладів.

6.1.12. Підрахункові плани для кожного пласта в масштабі від 1:500 до 1:25000, який забезпечує необхідну точність заміру площ і залежить від розмірів родовища і складності його будови. Ці плани слід будувати за поверхнею колекторів продуктивних пластів на основі структурних карт покрівлі продуктивних пластів або по ближньому реперу. На підрахунковому плані подаються зовнішні та внутрішні контури нафто- і газонасиченості, границі груп запасів за ступенем геологічного вивчення, всі пробурені на дату підрахунку запасів свердловини з точним нанесенням положення їх гирла і точок перетину ними покрівлі відповідного продуктивного горизонту:

- параметричні;
- пошукові;
- розвідувальні;
- видобувні;
- законсервовані в очікуванні організації промислу;
- нагнітальні і спостережні;
- невипробувані з характеристикою нафто-, газо- і водонасиченості пластів-колекторів за даними інтерпретації матеріалів ГДС;
- ліквідовані з викладом причин ліквідації;
- ті, що розкрили горизонт, складений непроникними породами.

Умовними позначеннями серед цих дев'яти видів свердловин відмічаються ті, що дали безводну нафту, нафту з водою, газ, газ з конденсатом, газ з водою та воду або ще знаходяться у випробуванні.

На підрахунковому плані наводиться таблиця випробування, де щодо всіх свердловин вказуються глибина і абсолютні відмітки покрівлі і підшви колекторів та інтервалів перфорації, початкові і поточні дебіти нафти, газу і води, заміряні на однаковому штуцері (діафрагмі), діаметр штуцера (діафрагми), депресії, час роботи свердловин, дата початку обводнення, процент води на час оцінки запасів. При сумісному випробуванні декількох горизонтів вказуються їх індекси.

Щодо видобувних свердловин наводяться: дата початку роботи, початкові і поточні дебіти та пластові тиски, видобута кількість нафти, газу, конденсату і води, дата початку обводнення і процент води у видобутій продукції на час підрахунку запасів. У разі великої кількості свердловин таблицю випробування належить додавати до підрахункового плану окремо. Крім того, на підрахунковому плані розміщується таблиця прийнятих авторами значень підрахункових параметрів, запасів, їх класів, а також параметрів, прийнятих за попередньою ухвалою ДКЗ і дата, на яку оцінено запаси.

6.1.13. У разі повторного підрахунку запасів окремо наводяться карти зіставлення границь класів запасів, оцінених і затверджених під час попереднього підрахунку, з нанесенням нових пробурених свердловин.

6.1.14. Графіки, що характеризують динаміку видобутку нафти і газу щодо окремих свердловин, покладів і родовищ в цілому, а також зміну пластових тисків і дебітів нафти, газу і води за період розробки.

6.1.15. Індикаторні діаграми і криві відновлення тиску у свердловинах.

6.1.16. Кореляційні графіки основних петрофізичних залежностей типу "кern - kern", "кern - геофізика", "геофізика - геофізика" та "геофізика - випробування" для визначення підрахункових параметрів.

6.1.17. Графіки залежності властивостей пластових нафти і конденсату від тиску і температури.

6.1.18. Карта розробки покладів і стану пробурених свердловин.

6.2. У випадку підрахунку запасів нафти за методом матеріального балансу:

карта розробки покладу станом на дату підрахунку;

графіки динаміки пластових тисків по свердловинах з нанесенням на них всіх замірів, перерахованих на середину покладу;

графіки залежності початкових пластових тисків і властивостей нафти, газу і води від глибини залягання;

карти ізобар на відповідну дату підрахунку;

графіки зміни властивостей нафти, газу і води залежно від тиску.

6.3. У випадку підрахунку запасів нафти статистичним методом:

графіки зміни досліджуваних параметрів (дебіту нафти, видобутку нафти, видобутку рідини і т. п.) у часі розробки, а також залежності між видобутком нафти, обводненістю продукції, накопиченим видобутком нафти і накопиченим видобутком рідини, падінням тиску і відбором нафти та ін., які передбачаються застосуванням тієї чи іншої методики підрахунку;

вихідні дані (у вигляді карт чи таблиць) для визначення коефіцієнтів падіння дебітів.

6.4. У випадку підрахування запасів газу за методом падіння тиску:
криві відновлення пластового тиску по свердловинах після їх зупинки;
карти ізобар поточного пластового тиску;
графіки падіння пластового тиску в часі в кожній свердловині і в цілому у покладі;
індикаторні криві у свердловинах;
графіки залежності приведенного пластового тиску від сумарного відбору газу із свердловин і в цілому із покладу;
ізотерми конденсації стабільного конденсату.

7. Первинні геолого-геофізичні матеріали, які належить приводити у текстових додатках матеріалів ГЕО

7.1. Опис керна продуктивних горизонтів (пластів), а також порід, що залягають в інтервалі на 10 - 15 м вище і нижче кожного продуктивного горизонту.

7.2. Діаграми стандартного каротажу в масштабі 1:500 у всіх свердловинах з визначеними на них стратиграфічними границями та інтервалами продуктивних горизонтів з їх індексацією (надаються в одному примірнику на період експертизи матеріалів).

7.3. Копії актів про випробування свердловин у колоні і відкритому стовбурі, що містять відомості про їх стан, умови випробування, тривалість безперервного припливу нафти, газу і води на кожному режимі, умови замірів статичних рівнів, перевірки герметичності експлуатаційних колон, установлення і перевірки герметичності цементних мостів.

7.4. Копії актів дослідження свердловин, що містять відомості про заміри дебітів нафти, газу і води, пластових, вибійних і гирлових тисків та пластові температури, а також газовміст нафти і води.

7.5. Копії актів перевірки точності манометрів.

7.6. Дані лабораторних визначень пористості (тріщинуватості, кавернозності), абсолютної і ефективною проникності, складу порід-колекторів, їх нафто-, газо- і водонасичення, результати механічних аналізів порід, аналізів нафти, газу, конденсату і води, визначення в них механічних домішок; для порід-покришок - зміна фільтраційних і ємнісних властивостей.

7.7. Дані про об'ємні коефіцієнти пластової нафти, розчинності газу в нафті за результатами аналізів глибинних проб нафти; про газоконденсатну характеристику, коефіцієнти надстисливості газу.

7.8. Кореляційні та інші таблиці і діаграми, складені при підрахунку запасів статистичним методом або методом матеріального балансу.

7.9. У разі повторного підрахування запасів належить наводити первинну документацію тільки тих свердловин, які пробурені після попередньої ГЕО. Відомості щодо свердловин, пробурених раніше, слід подавати у вигляді зведених таблиць.

8. Оформлення матеріалів

8.1. Текст геолого-економічної оцінки запасів вуглеводнів, текстові і табличні додатки слід подавати у надрукованому і переплетеному в тверду оправу вигляді. Книги (папки), матеріалів слід забезпечувати етикетками, в яких належить вказувати: номер примірника, найменування організації, прізвища та ініціали авторів, назву звіту, номер і назву книги (тому), місце і рік опрацювання.

На титульному аркуші кожної книги (тому) належить вказувати: організацію, яка виконала підрахунок запасів, прізвища та ініціали авторів, повну назву звіту з визначенням найменування родовища, виду вуглеводнів і району розташування родовища, дату на яку виконано підрахування запасів, місце і рік опрацювання матеріалів. Титульні листи мають бути підписані керівними посадовими особами організації, яка подала матеріали, і скріплені печаткою.

8.2. Текст кожної книги (тому) підписується авторами, табличні і графічні додатки - виконавцями розділів підрахунку запасів.

За титульним аркушем у першій книзі (томі) матеріалів слід розміщувати: список виконавців, інформаційну карту, зміст усіх книг (томів) і перелік усіх додатків. У кожній наступній книзі (томі) за титульним аркушем наводиться лише її зміст.

8.3. На кожному графічному додатку необхідно вказати його назву і номер, числовий і лінійний масштаби; орієнтування за сторонами світу; назву організації, що виконала ГЕО; посади і прізвища авторів, які склали креслення, та осіб, які затвердили його. Креслення мають бути підписані вказаними особами. На всіх графічних матеріалах використовуються типові загально визнані умовні позначення. Розшифровка позначень розміщується на кожному кресленні або на окремому аркуші.

Перший примірник графічних матеріалів, призначений для Державного інформаційного геологічного фонду України, викреслюється чорною тушшю на кальці або виконується друкарським способом. Інші можуть бути подані у світло- або ксерокопіях.

8.4. Текстова частина, текстові і табличні додатки подаються окремими томами і тільки в разі невеликого обсягу матеріалів - в одному томі. Об'єм кожного тому не повинен перевищувати 250 сторінок.

8.5. Графічні додатки вкладаються у папки. Їх не слід скріплювати (кожне креслення має легко вийматися для розгляду). Якщо графічний додаток виконано на декількох аркушах, їх нумерують, а порядок розміщення показують на першому аркуші. До кожної папки додається внутрішній опис, який містить назву додатків та їх порядкові номери. В кінці опису вказується загальна кількість аркушів.

8.6. Усі примірники звіту повинні бути ідентичні за формою і змістом.

8.7. Зовнішнє оформлення книг (папок) матеріалів геолого-економічної оцінки запасів вуглеводнів: етикетки, титульні аркуші, списки виконавців,

реферат, зміст, текстові частини (вступ, основна частина, таблиці, висновки), списки літератури належить виконувати з урахуванням вимог КНД 41-00032626-00-309-98 "Написання та оформлення геологічних звітів на магнітних носіях. Інструкція", затвердженого наказом Держкомгеології України від 09.07.98 N 98.

8.8. До матеріалів геолого-економічної оцінки родовища належить додавати дискету із записами таблиць підрахування запасів вуглеводнів і техніко-економічного обґрунтування коефіцієнтів їх вилучення, яка повертається.

9. Порядок подання матеріалів

9.1. Матеріали ГЕО родовищ (покладів) вуглеводнів подаються в ДКЗ України користувачами надр, які проводять пошуки, розвідку чи експлуатацію родовищ вуглеводнів, або замовниками цих робіт.

9.2. Надрокористувачі, які планують подання ГЕО на державну експертизу, направляють ДКЗ України календарні графіки надходження матеріалів до 1 січня року, на який заплановано їх подання.

9.3. Матеріали ГЕО, експертиза яких передбачена рішенням Уряду, повинні подаватися в ДКЗ України не пізніше ніж за шість місяців до встановленого строку розгляду.

9.4. Матеріали ГЕО подаються на експертизу ДКЗ України не пізніше ніж через один рік після закінчення геологорозвідувальних або експлуатаційних робіт, за результатами яких виконується підрахунок запасів.

9.5. Допускається подання на державну експертизу матеріалів ГЕО, виконаних у попередні роки, якщо роботи, проведені після складання звіту, не привели до суттєвих змін поглядів на геологічну будову покладів і оцінку кількості початкових розвіданих видобувних запасів. У цих випадках в авторській довідці наводяться за станом на дату подання матеріалів на державну експертизу:

уточнений підрахунок початкових та поточних загальних і видобувних запасів вуглеводнів;

видобуток (якщо він мав місце);

уточнене ГЕО показників розробки покладів на дату оцінки.

9.6. У разі передачі у промислове освоєння не повністю розвіданого і підготовленого до розробки родовища вуглеводнів, на умовах економічного ризику, користувачі надр повинні подавати матеріали ГЕО на експертизу і затвердження запасів в ДКЗ України в термін, визначений ліцензією на користування надрами.

9.7. Матеріали ГЕО родовищ, які в порядку, установленому раніше, введені у розробку на визначений термін на базі запасів, попередньо оцінених центральними комісіями із запасів міністерств колишнього СРСР, подаються надрокористувачами, що проводять експлуатацію, на державну експертизу і затвердження, у терміни, погоджені ДКЗ України.

9.8. За родовищами, що розробляються більш ніж одним надрокористувачем, матеріали ГЕО подаються на державну експертизу тільки після погодження з усіма надрокористувачами і органом державної влади, який видав ліцензію на користування надрами. Копія документа про погодження додається до матеріалів, що направляються у ДКЗ України.

9.9. Матеріали ГЕО родовищ до подання їх у ДКЗ України розглядаються і оцінюються науково-технічними радами (НТР) надрокористувачів, що проводили геологорозвідувальні роботи, надрокористувачів, які здійснюють або здійснюватимуть видобуток вуглеводнів, а також замовників геологорозвідувальних робіт. У протоколах розгляду й оцінки матеріалів наводяться ґрунтовний аналіз достовірності матеріалів, кількості, якості, промислового значення і підготованості до експлуатації запасів вуглеводнів та рекомендації для ДКЗ України.

9.10. Якщо сумарні списані та намічені до списання попередньо розвідані і розвідані видобувні запаси перевищують нормативи, установлені діючим положенням про списання запасів з балансу підприємства, то згідно з Положенням про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства, затвердженим Кабінетом Міністрів України від 27.01.95 N 58 до матеріалів ГЕО додаються протокол НТР організації, що проводила пошуково-розвідувальні роботи, і висновки органу державного гірничого нагляду. За рішенням ДКЗ України на період розгляду ГЕО подаються матеріали, на основі яких запаси були взяті на облік у Державний баланс.

9.11. Матеріали ГЕО направляються в ДКЗ України в чотирьох примірниках. Вони супроводжуються авторською довідкою про особливості геологічної будови родовища, проведенні геологорозвідувальні роботи, основні положення і техніко-економічне обґрунтування кондицій та визначення коефіцієнтів вилучення нафти, газу, конденсату і супутніх корисних компонентів, а також результати підрахунку запасів. Довідка складається на момент подання матеріалів.

9.12. Після одержання матеріалів ГЕО ДКЗ України укладає з надрокористувачем, який подав матеріали, або замовником договір про виконання робіт з експертизи та оцінки запасів і виконує їх в обумовлений договором термін.

9.13. Рішення ДКЗ України з розгляду матеріалів ГЕО оформляється протоколом, один примірник якого надсилається до Державного інформаційного геологічного фонду України в термін, визначений договором із надрокористувачем.

9.14. Після проведення державної експертизи і оцінки запасів матеріали ГЕО надсилаються організації, що їх подала, разом з протоколом ДКЗ України та висновками експертів.

10. Основні вимоги до складу матеріалів попередньої (ГЕО-2) і початкової (ГЕО-3) геолого-економічних оцінок об'єктів геологорозвідувальних робіт на нафту і газ, які подаються на експертизу і апробацію ДКЗ за рішенням надрокористувачів

10.1. За замовленням користувачів надр ДКЗ проводить експертизу матеріалів попередніх і початкових ГЕО об'єктів геологорозвідувальних робіт на нафту і газ для визначення достовірності і апробації запасів (ресурсів) вуглеводнів, промислового значення родовищ (покладів), доцільності проведення подальших робіт, включаючи дослідно-промислову розробку.

10.2. Перед поданням у ДКЗ матеріали ГЕО належить розглянути на засіданнях НТР надрокористувачів, що виконали геологорозвідувальні роботи, включаючи опрацювання ГЕО, а також замовників цих робіт. У протоколах засідань НТР слід приводити ґрунтовний аналіз якості виконаних робіт, достовірності запасів і ресурсів вуглеводнів, їх можливого промислового значення, рекомендації для ДКЗ.

10.3. У матеріалах звітів щодо попередньої або початкової геолого-економічної оцінок родовищ вуглеводнів розглядається те саме коло питань, що й під час детальної ГЕО. Відмінності полягають у меншій достовірності і повноті вихідних даних і відповідно меншій детальності їх аналізу. Текстову частину, текстові, табличні і графічні додатки у зв'язку з цим слід розробляти, керуючись вимогами цієї Інструкції до складу матеріалів детальної ГЕО в тій мірі, в якій дозволяють наявні фактичні відомості. Порядок викладення матеріалів, їх зовнішнє оформлення також слід приймати відповідно до вимог цієї Інструкції.

10.4. З огляду на те, що апробовані запаси вуглеводнів не призначаються для розробки проектів промислового освоєння родовищ (покладів), обсяг матеріалів попередньої і початкової геолого-економічних оцінок, що подаються на експертизу ДКЗ, належить скорочувати. Водночас він має бути достатнім для визначення всіх наявних корисних компонентів, що можуть бути видобутими, очікуваних розмірів покладів та їх геологічної будови, технологічних властивостей нафти і газу, гірничо-геологічних умов їх залягання, гірничо-технічних, екологічних умов видобутку і переробки вуглеводневої сировини та реалізації товарної продукції з детальністю, що забезпечує правильну оцінку промислового значення родовища (покладу) та доцільності інвестування подальших геологорозвідувальних робіт.

Як мінімально необхідні у складі матеріалів ГЕО-2 і ГЕО-3 слід наводити такі дані:

географо-економічні та екологічні умови об'єкта геологорозвідувальних робіт, передумови освоєння запасів і ресурсів вуглеводнів;

геологічна будова родовища (ділянки надр), характеристика нафтогазоносності, параметри продуктивних пластів, гідрогеологічні, термобаричні умови їх залягання;

методика і результати проведених геологорозвідувальних робіт;

емнісні і фільтраційні властивості колекторів, граничні пористість і проникність;
фізико-хімічні властивості вуглеводнів, підрахункові параметри;
технологічна схема розробки об'єкта, прийняті технологічні показники розробки покладів;
прийняті нормативи капітальних вкладень і експлуатаційних витрат, ціни на товарну продукцію;
техніко-економічні показники варіантів розробки об'єкта;
рекомендовані тимчасові або попередні кондиції для підрахування запасів й оцінки ресурсів, розрахункові коефіцієнти вилучення вуглеводнів;
підраховані загальні і видобувні запаси (ресурси) вуглеводнів, їх класифікація за рівнем промислового значення і ступенем геологічної та техніко-економічної вивченості;
доцільність подальших геологорозвідувальних робіт, їх напрями.

11. Рекомендації до складу матеріалів з пошуків і розвідки родовищ вуглеводнів, що подаються на розгляд ДКЗ для надання методичної допомоги виконавцям робіт

11.1. Для надання методичної допомоги у проведенні подальших геологорозвідувальних робіт, які мають забезпечити одержання інформації, достатньої для комплексної оцінки родовища, або з іншою метою, передбаченою Положенням про ДКЗ України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.92 N 526, за замовленням надрокористувачів ДКЗ України розглядає попередні матеріали пошуків і розвідки родовищ вуглеводнів на будь-якій стадії їх геологічного вивчення.

11.2. Текстова частина цих матеріалів (пояснювальна записка) не повинна перевищувати 150 сторінок. Під час складання її слід широко використовувати табличну і графічну форми подання інформації. На основі фактичного матеріалу слід у стислій формі подавати:

відомості про родовище, економіко-географічні умови, геологічну вивченість, наявність інших видів корисних копалин, засобів зв'язку, шляхів сполучення, водо- і енергопостачання та ін.;

геологічну характеристику родовища;

обсяги й методику виконаних геологорозвідувальних робіт та їх основні результати;

якісну оцінку складу нафти, газу, конденсату і наявних у них супутніх корисних компонентів;

оцінку ступеня надійності одержаних результатів;

оцінку результатів лабораторних досліджень;

оцінку гідрогеологічних і гірничо-геологічних умов розробки родовища;

основні техніко-економічні показники, що характеризують розробку родовища;

обґрунтування методики підрахунку запасів і розподілу їх за кодами класів;

оцінку промислового значення родовища, а також перспектив його освоєння;

обґрунтування напрямку подальших геологорозвідувальних робіт на родовищі з метою одержання додаткових даних для затвердження запасів ДКЗ України та подальшого промислового освоєння.

11.3. Табличні додатки повинні містити:

таблиці прийнятних значень параметрів до підрахунку запасів;

таблиці оцінених запасів родовища або його частини.

11.4. Графічні додатки повинні доповнювати текст точним зображенням просторового положення продуктивних горизонтів у розрізі, морфології та умов їх залягання і містити:

оглядову карту району родовища з нанесеною гідромережею, населеними пунктами і шляхами сполучення;

структурні карти родовища;

геологічні розрізи за лініями свердловин;

підрахункові плани.

**Головний геолог ДКЗ з
нафти і газу**

А. П. Зіць

Додаток 1

**Рекомендовані форми таблиць до геолого-економічної оцінки
родовищ нафти і газу
(не наводяться)⁴⁸**

⁴⁸ Форми таблиць див. Офіційний вісник України, 1999, № 50 (31.12.99), ст. 2494

РОЗДІЛ 8. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ В СФЕРІ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Глава 4. ПЛАТА ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

Стаття 28. Плата за користування надрами

Користування надрами є платним, крім випадків, передбачених статтею 29 цього Кодексу. Плата справляється за користування надрами в межах території України, її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

Плата за користування надрами справляється у вигляді:

- 1) плати за користування надрами для видобування корисних копалин;
- 2) плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Крім того, за видобуток нафти, природного газу і газового конденсату справляється рентна плата.

За видачу спеціальних дозволів на користування надрами справляється відповідний збір.

Плата за користування надрами та рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат встановлюються Податковим кодексом України.

Плата за користування надрами відповідно до угоди про розподіл продукції справляється відповідно до Закону України "Про угоди про розподіл продукції".

Частину сьому виключено
(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із
законами України від 23.09.2010 р. N 2562-VI,
від 02.12.2010 р. N 2756-VI)

Стаття 31. Розподіл плати за користування надрами

Плата за користування надрами зараховується до державного і місцевих бюджетів згідно з Бюджетним кодексом України.

Плата за користування надрами, що надходить до бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів і міських бюджетів міст Києва та Севастополя, розподіляється між місцевими бюджетами відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

(Дію пункту 1 статті 31 зупинено на 2001 рік в частині зарахування 60 відсотків платежів за видобування корисних копалин загальнодержавного значення до бюджету Автономної Республіки Крим, бюджетів областей, міст Києва і Севастополя згідно із Законом України від 07.12.2000 р. N 2120-III)

(дію пункту 1 частини першої статті 31 зупинено на 2002 рік в частині зарахування 60 відсотків платежів за видобування корисних копалин загальнодержавного значення до бюджету Автономної Республіки Крим, бюджетів областей, міст Києва і Севастополя згідно із Законом України від 20.12.2001 р. N 2905-III)

(дію пункту 1 частини першої статті 31 зупинено на 2003 рік в частині зарахування 60 відсотків платежів за видобування корисних копалин загальнодержавного значення до бюджету Автономної Республіки Крим, бюджетів областей, міст Києва і Севастополя згідно із Законом України від 26.12.2002 р. N 380-IV)

(дію пункту 1 частини першої статті 31 зупинено на 2004 рік (щодо зарахування 60 відсотків платежів за видобування корисних копалин загальнодержавного значення до бюджету Автономної Республіки Крим, бюджетів областей, міст Києва і Севастополя) згідно із Законом України від 27.11.2003 р. N 1344-IV)

(дію пункту 1 частини першої статті 31 зупинено на 2005 рік (щодо зарахування 60 відсотків платежів за видобування корисних копалин загальнодержавного значення до бюджету Автономної Республіки Крим, бюджетів областей, міст Києва і Севастополя) згідно із Законом України від 23.12.2004 р. N 2285-IV)

(Із змінами, внесеними згідно із законами України від 25.03.2005 р. N 2505-IV, від 08.07.2010 р. N 2457-VI; у редакції Закону України від 02.12.2010 р. N 2756-VI)

Стаття 34. Плата (збір) за видачу спеціальних дозволів

Розмір плати за надання спеціальних дозволів на користування надрами визначається за результатами аукціону. У разі надання дозволу без проведення аукціону справляється збір, який розраховується виходячи з початкової ціни продажу такого дозволу на аукціоні. Початкова ціна продажу дозволу на аукціоні розраховується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр виходячи з вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовищ або ділянок надр відповідно до методики, встановленої Кабінетом Міністрів України.

Не справляється збір за видачу спеціальних дозволів державним дитячим спеціалізованим санаторно-курортним закладам за здійснення видобутку мінеральних вод у частині, що використовується для лікування на їх території.

(Із доповненнями, внесеними згідно із
Законом України від 09.07.2003 р. N 1025-IV)

(дію частини першої статті 34 зупинено на 2010 рік (щодо визначення розміру збору за видачу спеціальних дозволів на користування надрами) згідно із Законом України від 27.04.2010 р. N 2154-VI)

(зупинення дії частини першої статті 34 на 2010 рік, передбачене підпунктом 3 пункту 12 розділу VII Закону України від 27.04.2010 р. N 2154-VI, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 30.11.2010 р. N 22-рп/2010)

(дію частини першої статті 34 зупинено (щодо визначення розміру збору за видачу спеціальних дозволів на користування надрами) згідно із Законом України від 03.12.2010 р. N 2774-VI, зміни, внесені Законом України від 03.12.2010 р. N 2774-VI, застосовуються з 30.11.2010 р. та діють до 01.01.2011 р.)

(Із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 23.12.2010 р. N 2856-VI)

ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Із змінами і доповненнями,

(витяг)

Стаття 148. Амортизація витрат, пов'язаних з видобутком корисних копалин

148.1. Будь-які витрати на розвідку/дорозвідку, облаштування та розробку будь-яких запасів (родовищ) корисних копалин (за винятком витрат, передбачених у підпункті "з" підпункту 138.8.5 пункту 138.8 статті 138 цього Кодексу) включаються до окремого об'єкта необоротних активів з видобутку корисних копалин платника податку, на балансі якого перебувають такі запаси (родовища), та підлягають амортизації.

148.2. До витрат, що включаються до окремого об'єкта необоротних активів з видобутку корисних копалин платника податку, відносяться:

витрати на придбання геологічної інформації, що є в розпорядженні інших юридичних осіб;

витрати на попередню розвідку родовищ (запасів) корисних копалин, проведену за рахунок власних коштів підприємств, що включає проектні роботи, пошуково-розвідувальні, бурові та гірничі роботи, геофізичні, геохімічні та інші дослідження в межах визначеної ділянки (території);

витрати на детальну розвідку родовищ (запасів), проведену за рахунок власних коштів підприємств, що включає проектування, облаштування родовищ (з будівництвом селища тощо), бурові та гірничо-прохідницькі роботи, геофізичні та інші дослідження, комплекс випробувальних робіт, технологічні дослідження тощо;

витрати, пов'язані з державною експертизою та оцінкою запасів корисних копалин;

витрати на розроблення техніко-економічних обґрунтувань, бізнес-планів, угод (контрактів), концесійних договорів на користування надрами тощо;

витрати на проектування розробки родовищ (запасів) корисних копалин;

витрати на дорозвідку родовищ (запасів) корисних копалин, що здійснюється підприємством після завершення детальної розвідки паралельно з експлуатаційними роботами в межах гірничого відводу і які супроводжуються нарощуванням запасів корисних копалин чи переведенням запасів у більш високі категорії розвіданості (включаючи виконання бурових, гірничо-прохідницьких робіт тощо).

До складу зазначеної групи не включаються такі витрати, пов'язані з розвідкою/дорозвідкою та облаштуванням будь-яких запасів (родовищ) корисних копалин:

будь-які витрати на придбання ліцензій та інших спеціальних дозволів, виданих державними органами з ведення господарської діяльності (в тому числі витрати на реєстрацію, оформлення гірничого відводу тощо);

витрати на геологорозвідувальні роботи, виконані та профінансовані (як у минулому, так і поточному періоді) за рахунок державного бюджету;

витрати на розвідку/дорозвідку запасів (родовищ) корисних копалин, що виконувалась за рахунок підприємства і не привела до відкриття та нарощування додаткових обсягів балансових запасів чи до підвищення ступеня їх розвіданості (категорійності), у тому числі якщо відповідні роботи були припинені з огляду на їх економічну недоцільність;

витрати видобувних підприємств на експлуатаційну розвідку з метою уточнення контурів покладів корисних копалин, їх якості та гірничо-технічних умов розробки (без нарощування запасів корисних копалин і зміни їх категорійності за ступенем промислової розвіданості);

витрати на утримання основних засобів (у тому числі геологорозвідувальних підрозділів, організацій), що перебувають в стані консервації.

148.3. Облік балансової вартості витрат, пов'язаних з видобутком корисних копалин, ведеться за кожним окремим родовищем (кар'єром, шахтою, свердловиною). Порядок такого обліку встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у торфодобувному та нафтогазовому комплексах, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики.

148.4. Сума амортизаційних відрахувань за звітний період об'єкта необоротних активів з видобутку корисних копалин (за винятком свердловин, що використовуються для розробки нафтових та газових родовищ), розраховується за формулою:

$$C(a) = B(a) \times O(a) : O(z),$$

де $C(a)$ - сума амортизаційних відрахувань за звітний період;

$B(a)$ - балансова вартість об'єкта необоротних активів з видобутку корисних копалин на початок звітного періоду, яка дорівнює балансовій вартості об'єкта необоротних активів з видобутку корисних копалин на початок періоду, що передує звітному, збільшеній на суму витрат на розвідку/дорозвідку та облаштування запасів (родовищ) корисних копалин, понесених протягом попереднього періоду;

$O(a)$ - обсяг (у натуральних величинах) корисних копалин, фактично видобутих протягом звітного періоду;

$O(z)$ - загальний розрахунковий обсяг (у натуральних величинах) видобутку корисних копалин на відповідному родовищі, який визначається за методикою, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Платники податку всіх форм власності мають право застосовувати щорічну переоцінку балансової вартості об'єкта необоротних активів з видобутку корисних копалин на коефіцієнт індексації, який нараховується за формулою:

$$K_i = [I_{(a-1)} - 10] : 100,$$

де $I_{(a-1)}$ - індекс інфляції, за результатами якої проводиться індексація.

Якщо значення K_i не перевищує одиниці, індексація не проводиться.

148.5. Норми амортизації для свердловин, що використовуються для розробки нафтових та газових родовищ, встановлюються у відсотках до їх первісної вартості в такому розмірі (в розрахунку на рік):

- 1-й рік експлуатації - 10 відсотків;
- 2-й рік експлуатації - 18 відсотків;
- 3-й рік експлуатації - 14 відсотків;
- 4-й рік експлуатації - 12 відсотків;
- 5-й рік експлуатації - 9 відсотків;
- 6-й рік експлуатації - 7 відсотків;
- 7-й рік експлуатації - 7 відсотків;
- 8-й рік експлуатації - 7 відсотків;
- 9-й рік експлуатації - 7 відсотків;
- 10-й рік експлуатації - 6 відсотків;
- 11-й рік експлуатації - 3 відсотки.

Платники податку мають право протягом звітного податкового року включити до витрат будь-які витрати, пов'язані з проведенням реконструкції, модернізації та іншим поліпшенням свердловин, що використовуються для розробки нафтових та газових родовищ, у сумі, що не перевищує 10 відсотків первісної вартості окремої свердловини.

Витрати, що перевищують зазначену суму, включаються до складу відповідної групи основних засобів як окремий об'єкт свердловини, що амортизується за нормами визначеними цим пунктом.

148.6. У разі якщо діяльність, пов'язана з розвідкою/дорозвідкою запасів (родовищ) корисних копалин, не привела до їх відкриття або платником податку було прийнято рішення щодо недоцільності проведення подальшої розвідки чи розробки таких запасів (родовищ) у зв'язку з їх економічною недоцільністю, дозволяється віднести витрати з такої розвідки/дорозвідки чи розробки до складу витрат виробництва звітного податкового періоду такого платника податку за виключенням витрат, що були раніше віднесені до складу витрат відповідно до підпункту 138.8.5 пункту 138.8 та пункту 138.10 статті 138 цього Кодексу. При цьому балансова вартість такої групи витрат, пов'язана з видобутком корисних копалин, прирівнюється до нуля.

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 07.07.2011 р. N 3609-VI, зміни, внесені до статті 148 Законом України від 07.07.2011 р. N 3609-VI, застосовуються з 01.08.2011 р., від 05.07.2012 р. N 5083-VI)

РОЗДІЛ XI. ПЛАТА ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

Стаття 262. Плата за користування надрами

Плата за користування надрами - загальнодержавний платіж, який справляється у вигляді:

плати за користування надрами для видобування корисних копалин;
плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

263.2.3. До об'єкта оподаткування не належать:

а) не включені до державного балансу запасів корисних копалин корисні копалини місцевого значення і торф, видобуті землевласниками та землекористувачами для власного споживання, якщо їх використання не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них, загальною глибиною розробки до двох метрів, і прісні підземні води до 20 метрів;

б) видобуті (зібрані) мінералогічні, палеонтологічні та інші геологічні колекційні зразки, якщо їх використання не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них;

в) корисні копалини, видобуті з надр при створенні, використанні, реконструкції геологічних об'єктів природно-заповідного фонду, якщо використання цих корисних копалин не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них;

г) дренажні та супутньо-пластові підземні води, які не враховуються в державному балансі запасів корисних копалин, що видобуваються при розробці родовищ корисних копалин або при будівництві та експлуатації підземних споруд, і використання яких не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них, у тому числі від використання для власних технологічних потреб, за винятком обсягів, які використовуються для власних технологічних потреб, пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

г) видобуті корисні копалини, які без набуття та/або збереження платником права власності на такі корисні копалини відповідно до затвердженого в установленому законодавством порядку технологічного проекту розробки запасів корисних копалин відповідної ділянки надр спрямовуються на формування запасів корисних копалин техногенного родовища;

д) обсяг природного газу, визнаного рециркулюючим відповідно до розділу I, який визначається платником за показниками вимірювальних пристроїв, що зазначені у журналі обліку видобутих корисних копалин із дотриманням самостійно затверджених платником відповідно до вимог ліцензійних умов схем руху видобутої вуглеводневої сировини на виробничих дільницях та місцях зберігання з урахуванням складу вихідної

сировини, умов конкретного виробництва, особливостей технологічного процесу;

е) обсяги мінеральних вод, що видобуті державними дитячими спеціалізованими санаторно-курортними закладами, в частині обсягів, що використовуються для лікування на їх території;

є) обсяги запасів корисних копалин, що згідно із затвердженими в установленому законодавством порядку технічними проектами (планами) їх розробки залишені у звітному (податковому) періоді в охоронних і бар'єрних ціликах (між шахтами), у тому числі у ціликах загальношахтного призначення, для запобігання обрушенню земної поверхні, прориву води у гірничі виробки та збереження наземних або підземних об'єктів.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 4 лютого 1998 р. N 118
Київ**

**Про затвердження переліку витрат на розвідку (дорозвідку) та
облаштування будь-яких запасів (родовищ) корисних копалин з
відповідними витратами на їх розробку, що включаються до окремої
групи витрат платника податку, які підлягають амортизації**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 червня 2004 року N 792, від 25 травня 2006 року N 754

Відповідно до пункту 9.2 статті 9 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити перелік витрат на розвідку (дорозвідку) та облаштування будь-яких запасів (родовищ) корисних копалин з відповідними витратами на їх розробку, що включаються до окремої групи витрат платника податку, які підлягають амортизації (додається).

Доручити Міністерству охорони навколишнього природного середовища давати роз'яснення щодо застосування зазначеного переліку.

(абзац другий постанови із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.06.2004 р. N 792, від 25.05.2006 р. N 754)

Прем'єр-міністр України

В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 4
лютого 1998 р. N 118

**ПЕРЕЛІК витрат на розвідку (дорозвідку) та облаштування будь-
яких запасів (родовищ) корисних копалин з відповідними витратами на
їх розробку, що включаються до окремої групи витрат платника податку,
які підлягають амортизації**

До витрат на розвідку (дорозвідку) та облаштування будь-яких запасів (родовищ) корисних копалин (включаючи будь-які нафтові чи газові свердловини), що підлягають включенню до окремої групи витрат платника податку, на балансі якого перебувають такі запаси (родовища), відносяться:

1. Платежі за користування надрами відповідно до Кодексу України про надра.

2. Витрати на придбання геологічної інформації, що є в розпорядженні інших юридичних осіб.

3. Витрати на попередню розвідку родовищ (запасів) корисних копалин, проведену за рахунок власних коштів підприємств, що включає проектні роботи, пошуково-розвідувальні, бурові та гірничі роботи, геофізичні, геохімічні та інші дослідження в межах визначеної ділянки (території).

4. Витрати на детальну розвідку родовищ (запасів), проведену за рахунок власних коштів підприємств, що включає проектування, облаштування родовищ (з будівництвом селища тощо), бурові та гірничо-прохідницькі роботи, геофізичні та інші дослідження, комплекс випробувальних робіт, технологічні дослідження тощо.

5. Витрати, пов'язані з державною експертизою та оцінкою запасів корисних копалин.

6. Витрати на розроблення техніко-економічних обґрунтувань, бізнес-планів, угод (контрактів), концесійних договорів на користування надрами тощо.

7. Витрати на проектування розробки родовищ (запасів) корисних копалин.

8. Витрати на дорозвідку родовищ (запасів) корисних копалин, що здійснюється підприємством після завершення детальної розвідки паралельно з експлуатаційними роботами в межах гірничого відводу і які супроводжуються нарощуванням запасів корисних копалин чи переведенням запасів у більш високі категорії розвіданості (включаючи виконання бурових, гірничо-прохідницьких робіт тощо).

До складу зазначеної групи не включаються такі витрати, пов'язані з розвідкою (дорозвідкою) та облаштуванням будь-яких запасів (родовищ) корисних копалин:

будь-які витрати на придбання ліцензій та інших спеціальних дозволів, виданих державними органами з ведення господарської діяльності (в тому числі витрати на реєстрацію, оформлення гірничого відводу тощо);

витрати на геологорозвідувальні роботи, виконані та профінансовані (як в минулому, так і поточному періоді) за рахунок державного бюджету;

витрати на розвідку (дорозвідку) запасів (родовищ) корисних копалин, що виконувалась за рахунок підприємства і не привела до відкриття та нарощування додаткових обсягів балансових запасів чи до підвищення ступеня їх розвіданості (категорійності), в тому числі якщо відповідні роботи були припинені з огляду на їх економічну недоцільність;

витрати видобувних підприємств на експлуатаційну розвідку з метою уточнення контурів покладів корисних копалин, їх якості та гірничо-технічних умов розробки (без нарощування запасів корисних копалин і зміни їх категорійності за ступенем промислової розвіданості);

витрати на утримання основних фондів (у тому числі геологорозвідувальних підрозділів, організацій), що перебувають в стані консервації.

**Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку
33 "Витрати на розвідку запасів корисних копалин"**

**Наказ Міністерства фінансів України від 26 серпня 2008 року N
1090**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 вересня 2008 р. за
N 844/15535**

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 9 грудня 2011 року N 1591

Відповідно до частини другої статті 6 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 33 "Витрати на розвідку запасів корисних копалин", схвалене Методологічною радою з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України, що додається.

2. Управлінню методології бухгалтерського обліку (Пархоменко В. М.) забезпечити подання цього наказу в п'ятиденний строк у встановленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Департаменту забезпечення діяльності Міністра (патронатна служба) (Шпента І. Ю.) після державної реєстрації цього наказу в Міністерстві юстиції України забезпечити його опублікування в засобах масової інформації.

4. Установити, що Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 33 "Витрати на розвідку запасів корисних копалин" набирає чинності з 01.01.2009.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Фудашкіна Д. О.

Міністр

В. Пинзеник

**Положення (стандарт)
бухгалтерського обліку 33 "Витрати на
розвідку запасів корисних копалин"**

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства фінансів України від 26
серпня 2008 р. N 1090
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 12 вересня 2008 р. за N
844/15535

I. Загальні положення

1. Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати на розвідку та визначення обсягів і якості запасів корисних копалин та її розкриття у фінансовій звітності.

2. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності) та не поширюються на етапи дослідно-промислової розробки родовищ.

(пункт 2 розділу I із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. N 1591)

3. Терміни, що використовуються у положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, мають таке значення:

Активи з розвідки запасів корисних копалин - витрати, пов'язані з розвідкою та визначенням обсягів і якості запасів корисних копалин, визнаних активами.

Витрати на розвідку запасів корисних копалин - витрати, що виникають у зв'язку з розвідкою та визначенням обсягів і якості запасів корисних копалин за період, після якого визначена технічна можливість та економічна доцільність їх видобутку.

Розвідка запасів корисних копалин - пошук та визначення обсягів і якості корисних копалин, включаючи нафту, природний газ та інші невідтворювані природні ресурси, що здійснюється підприємством після отримання права на розвідку запасів корисних копалин у межах визначеної ділянки (території), а також визначення технічної можливості та економічної доцільності видобутку корисних копалин.

II. Склад витрат на розвідку запасів корисних копалин

1. До складу витрат на розвідку та визначення обсягів і якості запасів корисних копалин включаються:

1.1. Витрати, пов'язані з отриманням (придбанням) права на розвідку запасів корисних копалин.

1.2. Витрати на виконання топографічних, проектних, геологорозвідувальних робіт, геохімічних та геодезичних досліджень.

1.3. Витрати на спорудження розвідувальних, випереджальних експлуатаційних і нагнітальних свердловин та шурфову розвідку.

1.4. Витрати на взяття зразків і проб.

1.5. Витрати, пов'язані з державною експертизою та визначенням обсягів запасів корисних копалин.

1.6. Витрати, пов'язані з визначенням технічної можливості та економічної доцільності видобутку корисних копалин.

1.7. Амортизація основних засобів та нематеріальних активів, що використовуються для розвідки запасів корисних копалин.

2. До складу витрат на розвідку та визначення обсягів і якості запасів корисних копалин також включаються інші витрати, безпосередньо пов'язані з розвідкою запасів корисних копалин.

III. Визнання активів з розвідки запасів корисних копалин

1. Придбані (отримані) підприємством необоротні матеріальні активи (зокрема спеціальні транспортні засоби, бурове устаткування) для виконання робіт з розвідки запасів корисних копалин визнаються активами відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 N 92, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18.05.2000 за N 288/4509.

2. Придбані (отримані) підприємством нематеріальні активи (зокрема ліцензії та інші спеціальні дозволи) для розвідки запасів корисних копалин визнаються відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 18.10.99 N 242, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.11.99 за N 750/4043.

3. Витрати підприємства, пов'язані з розвідкою запасів корисних копалин, включаються до складу витрат звітного періоду відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 N 318, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 за N 27/4248, якщо:

такі витрати здійснені до отримання права на розвідку запасів корисних копалин у межах визначеної ділянки (території);

подальша розвідка запасів корисних копалин у межах визначеної ділянки (території) не передбачається;

видобуток визначених запасів корисних копалин є технічно неможливим та/або економічно недоцільним;

закінчився строк дії ліцензії та інших спеціальних дозволів у межах визначеної ділянки (території) та не очікується його продовження.

4. Зобов'язання, включаючи забезпечення, що виникають у зв'язку з розвідкою запасів корисних копалин, визнаються відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 N 20, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.02.2000 за N 85/4306.

5. Витрати на розвідку запасів корисних копалин визнаються активами з розвідки запасів корисних копалин у складі нематеріальних активів після визнання підприємством технічної можливості та/або економічної доцільності подальшого їх видобутку.

6. На дату річного балансу підприємство оцінює активи з розвідки запасів корисних копалин на наявність ознак можливого зменшення їх корисності. Про зменшення корисності активів на розвідку запасів корисних копалин можуть свідчити, зокрема, такі ознаки:

дозволений період розвідки у межах визначеної ділянки (території) закінчився або закінчиться протягом найближчого часу та не очікується його продовження;

витрати на розвідку запасів корисних копалин у межах визначеної ділянки (території) на наступний рік підприємством не передбачені;

видобуток обсягу запасів корисних копалин, який встановлено за результатами розвідки запасів, у межах визначеної ділянки (території) є технічно неможливим та/або економічно недоцільним і підприємство вирішило припинити тут роботи.

Визначена сума зменшення корисності активів з розвідки запасів корисних копалин відображається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 "Зменшення корисності активів", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 N 817, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13.01.2005 за N 35/10315.

IV. Розкриття інформації про розвідку запасів корисних копалин у примітках до фінансової звітності

1. У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про суму активів, зобов'язань, доходів та витрат з діяльності, пов'язаної з розвідкою запасів корисних копалин, із зазначенням залишку на початок і кінець звітного року, надходження і вибуття за звітний рік.

2. У примітках до фінансової звітності наводиться також інформація про рух грошових коштів з діяльності, пов'язаної з розвідкою запасів корисних копалин, за звітний рік.

**Начальник Управління
методології бухгалтерського обліку**

В. Пархоменко

РОЗДІЛ 9. ПРАВО ДЕРЖАВНОГО ГЕОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Розділ VII

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ВЕДЕННЯМ РОБІТ ПО ГЕОЛОГІЧНОМУ ВИВЧЕННЮ НАДР, ЇХ ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ

Стаття 60. Завдання державного контролю і нагляду за веденням робіт по геологічному вивченню надр, їх використанням та охороною

Державний контроль і нагляд за веденням робіт по геологічному вивченню надр, їх використанням та охороною спрямовані на забезпечення додержання всіма державними органами, підприємствами, установами, організаціями та громадянами встановленого порядку користування надрами, виконання інших обов'язків щодо охорони надр, встановлених законодавством України.

Стаття 61. Органи, які здійснюють державний контроль і нагляд за веденням робіт по геологічному вивченню надр, їх використанням та охороною

Державний контроль за геологічним вивченням надр (державний геологічний контроль) здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр та його органами на місцях.

Державний нагляд за веденням робіт по геологічному вивченню надр, їх використанням та охороною, а також використанням і переробкою

мінеральної сировини (державний гірничий нагляд) здійснюється Державним комітетом України по нагляду за охороною праці та його органами на місцях.

Державний контроль за використанням і охороною надр у межах своєї компетенції здійснюють місцеві Ради народних депутатів, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи виконавчої влади на місцях, Міністерство охорони навколишнього природного середовища України та його органи на місцях.

(Із доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

Стаття 62. Повноваження органів державного геологічного контролю щодо здійснення контролю за геологічним вивченням надр

Органи державного геологічного контролю перевіряють:

- 1) виконання державних програм геологорозвідувальних робіт;
- 2) виконання рішень з питань методичного забезпечення робіт по геологічному вивченню надр;
- 3) обґрунтованість застосування методик і технологій, якість, комплексність, ефективність робіт по геологічному вивченню надр;
- 4) повноту вихідних даних про кількість та якість запасів основних і спільно залягаючих корисних копалин;
- 5) своєчасність і правильність державної реєстрації робіт по геологічному вивченню надр, наявність спеціальних дозволів на використання надр та виконання передбачених ними умов;
- 6) виконання рішень Державної комісії України по запасах корисних копалин;
- 7) дотримання під час дослідної експлуатації родовищ корисних копалин технологій, які б забезпечували необхідне їх вивчення;
- 8) збереження розвідувальних гірничих виробок і свердловин для розробки родовищ корисних копалин, а також геологічної документації, зразків порід, дублікатів проб, що можуть бути використані при подальшому вивченні надр.

Органи державного геологічного контролю в межах своєї компетенції забезпечують вирішення інших питань щодо геологічного вивчення надр.

Органи державного геологічного контролю мають право:

- 1) припиняти всі види робіт по геологічному вивченню надр, що проводяться з порушенням стандартів та правил і можуть спричинити псування родовищ, суттєве зниження ефективності робіт або призвести до значних збитків;
- 2) зупиняти діяльність підприємств і організацій, що займаються геологічним вивченням надр без спеціальних дозволів або з порушенням умов, передбачених цими дозволами;
- 3) давати обов'язкові для виконання вказівки (приписи) про усунення недоліків і порушень під час геологічного вивчення надр.

Органам державного геологічного контролю відповідно до законодавства України може бути надано й інші права щодо запобігання і припинення порушень правил і норм геологічного вивчення надр.

Порядок здійснення державного геологічного контролю визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 63. Повноваження органів державного гірничого нагляду щодо здійснення нагляду за веденням робіт по геологічному вивченню надр, їх використанням та охороною

Органи державного гірничого нагляду перевіряють:

1) повноту вивчення родовищ корисних копалин, гірничо-технічних, інженерно-геологічних, гідрогеологічних та інших умов їх розробки, будівництва та експлуатації підземних споруд, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва;

2) своєчасність та правильність введення в експлуатацію розвіданих родовищ корисних копалин;

3) виконання вимог щодо охорони надр при веденні робіт по їх вивченню, встановленні кондицій на мінеральну сировину та експлуатації родовищ корисних копалин;

4) правильність розробки родовищ корисних копалин;

5) повноту видобування оцінених запасів корисних копалин і наявних у них компонентів;

6) додержання встановленого порядку обліку запасів корисних копалин, обґрунтованість і своєчасність їх списання;

7) додержання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час розробки родовищ корисних копалин;

8) додержання правил та технологій переробки мінеральної сировини з метою забезпечення більш повного вилучення корисних компонентів та поліпшення якості кінцевої продукції;

9) правильність і своєчасність проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних з користуванням надрами;

10) вирішення інших питань щодо нагляду за використанням та охороною надр в межах своєї компетенції.

Органи державного гірничого нагляду мають право:

1) давати обов'язкові для виконання вказівки (приписи) про усунення порушень норм і правил ведення робіт під час геологічного вивчення надр, їх використання та охорони;

2) в порядку, встановленому законодавством України, припиняти роботи, пов'язані з користуванням надрами, у разі порушень відповідних норм і правил;

3) вимагати від користувачів надр обґрунтування списання запасів корисних копалин;

4) давати рекомендації щодо впровадження нових прогресивних технологій переробки мінеральної сировини.

Органам державного гірничого нагляду законодавством України може бути надано й інші права з метою запобігання порушенням законодавства про надра та їх припинення.

Порядок здійснення державного гірничого нагляду визначається Кабінетом Міністрів України.

Положення цієї статті щодо угод про розподіл продукції застосовуються з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про угоди про розподіл продукції".

(Із доповненнями, внесеними згідно із
Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 14 грудня 2011 р. N 1294
Київ**

Про затвердження Порядку здійснення державного геологічного контролю

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Порядок здійснення державного геологічного контролю, що додається.

2. Внести до критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 2008 р. N 212 (Офіційний вісник України, 2008 р., N 23, ст. 686), такі зміни:

1) підпункт 2 пункту 2 доповнити абзацом такого змісту:

"пов'язана з видобуванням корисних копалин та геологічним вивченням надр, у тому числі дослідно-промисловою розробкою родовищ корисних копалин загальнодержавного значення.";

2) пункт 3 доповнити підпунктом 3 такого змісту:

"3) діяльність, пов'язана з геологічним вивченням надр.".

3. Визнати такими, що втратили чинність, постанови Кабінету Міністрів України згідно з переліком, що додається.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

**ПОРЯДОК здійснення
державного геологічного контролю**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 14
грудня 2011 р. N 1294

1. Цей Порядок визначає механізм проведення державного геологічного контролю з метою виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

2. Державний геологічний контроль здійснюється Держгеонадрами та її територіальними органами (далі - органи державного геологічного контролю)⁴⁹.

3. Основним завданням органів державного геологічного контролю є забезпечення дотримання надрокористувачами встановленого порядку, норм і правил проведення геологозйомочних, пошукових, розвідувальних, гідрогеологічних, геохімічних, інженерно-геологічних, геофізичних та інших робіт, пов'язаних з геологічним вивченням та використанням надр, комплексного вивчення родовищ корисних копалин, включаючи континентальний шельф України і виключну (морську) економічну зону.

4. Органи державного геологічного контролю відповідно до покладених на них завдань здійснюють державний геологічний контроль за:

виконанням вимог щодо охорони надр під час проведення робіт з їх вивчення;

виконанням державних програм геологорозвідувальних робіт, геологічних завдань і замовлень;

обґрунтованістю застосування методик і технологій, якістю, комплексністю, ефективністю робіт з геологічного вивчення надр;

виконанням рішень з питань методичного забезпечення робіт з геологічного вивчення та використання надр;

дотриманням нормативів, стандартів та інших вимог щодо геологічного вивчення і використання надр, умов спеціальних дозволів на користування надрами та угод про умови користування надрами;

повнотою вивчення геологічної будови надр, гірничо-технічних, інженерно-геологічних, геолого-екологічних та інших умов вивчення родовищ корисних копалин;

відповідністю геологорозвідувальних робіт і наукових досліджень державним контрактам і замовленням, а також проектам проведення таких робіт;

використанням технічних засобів і методів проведення робіт з геологічного вивчення надр, що унеможливають не виправдані втрати корисних копалин і погіршення їх якості;

⁴⁹ Державні організації, що належать до сфери управління Мінприроди:

"Донецька територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр"

"Західна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр"

"Кіровська територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр"

"Південна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр"

"Чорноморська територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр"

"Полтавська територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр"

своєчасністю та відповідністю встановленим вимогам введення в експлуатацію розвіданих родовищ корисних копалин;

дотриманням під час дослідно-промислової експлуатації родовищ корисних копалин технологій, що забезпечують їх необхідне вивчення, не знижуючи при цьому промислову цінність;

збереженням розвідувальних гірничих виробок і свердловин для розробки родовищ корисних копалин, зберіганням геологічної документації, зразків порід, дублікатів проб, які можуть бути використані під час подальшого вивчення надр;

обґрунтованістю вибору напрямів пошукових, розвідувальних та інших робіт з геологічного вивчення надр;

своєчасністю і правильністю державної реєстрації робіт з геологічного вивчення та використання надр, наявністю спеціальних дозволів на користування надрами і виконання передбачених ними умов;

повнотою і достовірністю вихідних даних про кількість і якість запасів основних та спільно залягаючих корисних копалин і компонентів, що містяться в них, а також поданням підприємствами та організаціями звітних балансів запасів корисних копалин;

обліком видобування нафти, газу та супутніх компонентів;

виконанням рішень Державної комісії по запасах корисних копалин;

проведенням пошуково-розвідувальних та інших робіт щодо геологічного вивчення підземних вод.

5. Державний геологічний контроль здійснюється шляхом проведення органами державного геологічного контролю планових і позапланових перевірок надрокористувачів.

6. Планові перевірки надрокористувачів проводяться відповідно до квартального плану проведення перевірок, який затверджується Держгеонадрами до 25 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому.

7. Періодичність проведення планових перевірок надрокористувачів визначається з урахуванням ступеня ризику від провадження господарської діяльності надрокористувачів згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 2008 р. N 212 "Про затвердження критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)" (Офіційний вісник України, 2008 р., N 23, ст. 686).

Залежно від ступеня ризику органами державного геологічного контролю визначається перелік питань для проведення планових заходів, які затверджуються наказом Держгеонадр.

8. Інформування надрокористувача про планову перевірку здійснюється не пізніше ніж за 10 днів до дати її проведення шляхом надсилання в установленому порядку повідомлення за формою, затвердженою Держгеонадрами.

Повідомлення підписується керівником або заступником керівника Держгеонадр.

9. Строк проведення планової перевірки надкористувачів не може перевищувати 15 робочих днів, а надкористувачів, що є суб'єктами малого підприємництва, - п'яти робочих днів, якщо інше не передбачено законом.

Продовження зазначеного строку не допускається.

10. Позапланова перевірка надкористувачів проводиться у разі: подання надкористувачем письмової заяви; виявлення недостовірних даних у документах обов'язкової звітності, поданих надкористувачем;

звернення фізичних або юридичних осіб про порушення надкористувачем вимог законодавства. Позапланова перевірка у такому разі проводиться за згодою Держгеонадр;

неподання в установлений строк надкористувачем документів обов'язкової звітності без поважних причин, а також письмових пояснень про причини, які перешкождали поданню таких документів;

настання аварії, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, що було пов'язане з діяльністю надкористувача.

З метою здійснення контролю за виконанням надкористувачем приписів, розпоряджень щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення планових перевірок, також проводиться позапланова перевірка.

Під час проведення позапланової перевірки з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для її проведення, з їх обов'язковим зазначенням у направленні на проведення такої перевірки.

Проведення позапланової перевірки надкористувачів з інших підстав забороняється.

Ознайомлення надкористувача з підставою проведення позапланової перевірки здійснюється шляхом надання йому копії відповідного документа.

Строк проведення позапланової перевірки надкористувачів не може перевищувати 10 робочих днів, а надкористувачів, що є суб'єктами малого підприємництва, - двох робочих днів.

Продовження строку проведення зазначеної перевірки не допускається.

11. Для проведення планової або позапланової перевірки Держгеонадра видає наказ, який містить найменування надкористувача, щодо якого буде здійснюватися державний геологічний контроль, та предмет перевірки.

На підставі наказу оформляється направлення на проведення перевірки, яке підписується керівником органу державного геологічного контролю або його заступником (із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові) і засвідчується печаткою.

Форма зазначеного направлення затверджується Держгеонадрами.

Направлення є чинним протягом зазначеного в ньому строку здійснення державного геологічного контролю.

12. У разі недопущення посадових осіб органів державного геологічного контролю до проведення перевірки за наявності підстав, визначених законом для її проведення, посадовими особами органу державного геологічного контролю складається акт про недопущення до перевірки за формою, затвердженою Держгеонадрами.

13. Посадові особи органу державного геологічного контролю під час проведення планової або позапланової перевірки мають право:

1) на безперешкодний доступ до підприємств, цехів, виробничих майданчиків, обладнання, установок, території, які експлуатуються надрокористувачами з метою використання надр;

2) залучати спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) для розгляду питань, що належать до компетенції органів державного геологічного контролю;

3) припиняти роботи з геологічного вивчення та використання надр, що проводяться з порушенням стандартів та правил і можуть спричинити псування родовищ, істотне зниження ефективності робіт або призвести до значних збитків;

4) зупиняти діяльність підприємств, установ та організацій, що здійснюють геологічне вивчення та використання надр без спеціальних дозволів на користування надрами або з порушенням умов, передбачених такими дозволами;

5) давати надрокористувачам обов'язкові для виконання вказівки (приписи) щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства під час проведення робіт з геологічного вивчення та використання надр;

6) складати у межах своїх повноважень протоколи, розглядати справи про адміністративні правопорушення, накладати адміністративні стягнення;

7) вимагати припинення дій, які перешкоджають здійсненню державного геологічного контролю;

8) одержувати в установленому законодавством порядку безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, надрокористувачів інформацію, документи і матеріали, зокрема від органів статистики - статистичні дані, необхідні для виконання покладених завдань;

9) відбирати зразки продукції, призначати експертизу, одержувати пояснення, довідки, документи та інші матеріали з питань, що виникають під час здійснення державного геологічного контролю в установленому законодавством порядку;

10) вживати відповідно до закону інших заходів.

14. Посадові особи органів державного геологічного контролю під час проведення перевірки надрокористувачів зобов'язані:

повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати державний геологічний контроль;

дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах з надрокористувачами;

не втручатися і не перешкоджати провадженню господарської діяльності надрокористувачем під час здійснення державного геологічного контролю, якщо це не загрожує життю та здоров'ю людей, не спричиняє небезпеки виникнення техногенних ситуацій і пожеж;

забезпечувати нерозголошення комерційної таємниці надрокористувачів, що стала відомою посадовим особам у ході проведення перевірки;

ознайомити надрокористувача з результатами державного геологічного контролю в строки, передбачені законом;

надавати надрокористувачеві консультаційну допомогу щодо здійснення державного геологічного контролю.

15. За результатами проведення планової або позапланової перевірки надрокористувача посадовими особами органу державного геологічного контролю складається акт перевірки за формою, затвердженою Держгеонадрами.

Посадова особа органу державного геологічного контролю зазначає в акті стан виконання вимог законодавства у сфері геологічного вивчення та використання надр, а в разі невиконання зазначених вимог - детальний опис виявленого порушення з посиланням на відповідне положення акта законодавства.

Два примірники зазначеного акта підписуються в останній день відповідної перевірки надрокористувача посадовими особами органу державного геологічного контролю, які її проводили, та надрокористувачем.

Якщо надрокористувач не погоджується із зазначеним актом, він підписує акт із зауваженнями, що є його невід'ємною частиною.

У разі відмови надрокористувача підписати акт посадова особа органу державного геологічного контролю вносить до нього відповідний запис.

Один примірник акта видається надрокористувачеві, другий - зберігається в органі державного геологічного контролю.

16. У разі виявлення порушення вимог законодавства у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр на підставі акта перевірки протягом п'яти робочих днів з дати її завершення складається припис або розпорядження за формою, затвердженою Держгеонадрами.

Припис або розпорядження можуть бути оскаржені до Держгеонадр або суду в установленому законом порядку.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 19 березня 2008 р. N 212
Київ**

Про затвердження критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)

Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 року N 1294

Відповідно до статті 5 Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" Кабінет Міністрів України **постановляє**:

Затвердити критерії розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичність здійснення заходів державного нагляду (контролю), що додається.

Прем'єр-міністр України

Ю. ТИМОШЕНКО

КРИТЕРІЇ розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 19
березня 2008 р. N 212

1. Суб'єкти господарювання незалежно від форми власності розподіляються за високим, середнім та незначним ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища.

2. Критеріями віднесення суб'єктів господарювання до групи суб'єктів з високим ступенем ризику є:

1) наявність в них об'єктів, що:

становлять підвищену екологічну небезпеку, або потенційно небезпечних об'єктів, в обігу яких перебувають небезпечні речовини I і II класу небезпеки, або таких, що забезпечують перевезення небезпечних вантажів;

забезпечують життєдіяльність населених пунктів, зокрема водопровідно-каналізаційні господарства та підприємства, що провадять діяльність у сфері поводження з відходами;

2) провадження ними діяльності, що:

спричиняє викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі більш як 5 тис. тонн на рік, водоспоживання і водовідведення - більш як 25 тис. куб. метрів на рік чи призводить до утворення та розміщення відходів I і II класу небезпеки - більш як 100 тонн на рік або інших відходів - більш як 1 тис. куб. метрів на рік;

пов'язана з вирубною лісу, використанням водних живих ресурсів, веденням мисливського господарства та збереженням природно-заповідного фонду;

пов'язана з видобуванням корисних копалин та геологічним вивченням надр, у тому числі дослідно-промисловою розробкою родовищ корисних копалин загальнодержавного значення.

(підпункт 2 пункту 2 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 р. N 1294)

3. Критеріями віднесення суб'єктів господарювання до групи суб'єктів із середнім ступенем ризику є:

1) наявність в них об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, або потенційно-небезпечних об'єктів, в обігу яких перебувають небезпечні речовини III і IV класу небезпеки;

2) провадження ними діяльності, що спричиняє викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі близько 5 тис. тонн на рік, водоспоживання і водовідведення - до 25 тис. куб. метрів на рік чи призводить до утворення та розміщення відходів I і II класу небезпеки - близько 100 тонн на рік або інших відходів - близько 1 тис. куб. метрів на рік;

3) діяльність, пов'язана з геологічним вивченням надр.

(пункт 3 доповнено підпунктом 3 згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 р. N 1294)

4. Критеріями віднесення суб'єктів господарювання до групи суб'єктів з незначним ступенем ризику є наявність в них об'єктів, що не належать до високого або середнього ступеня ризику для навколишнього природного середовища та не підлягають державному обліку.

У разі коли суб'єкт господарювання може бути віднесений одночасно до двох груп за ступенем ризику господарської діяльності для навколишнього природного середовища, він відноситься до групи з вищим ступенем ризику.

5. Планові заходи державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів господарювання проводяться:

з високим ступенем ризику - не частіше одного разу на рік,

із середнім ступенем ризику - не частіше одного разу на два роки,

з незначним ступенем ризику - не частіше одного разу на три роки.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності

Із змінами і доповненнями, внесеними
Законом України
від 28 грудня 2007 року N 107-VI
(зміни, внесені Законом України від 28 грудня 2007 року N 107-VI,
діють по 31 грудня 2008 року,
зміни, внесені пунктом 17 розділу II Закону України
від 28 грудня 2007 року N 107-VI,
визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними),
згідно з Рішенням Конституційного Суду України
від 22 травня 2008 року N 10-рп/2008),
від 23 червня 2009 року N 1546-VI,
від 1 червня 2010 року N 2299-VI,
від 29 червня 2010 року N 2367-VI,
від 1 липня 2010 року N 2399-VI,
від 8 липня 2010 року N 2467-VI,
від 2 грудня 2010 року N 2735-VI,
від 2 грудня 2010 року N 2756-VI,
Повітряним кодексом України
від 19 травня 2011 року N 3393-VI,
Законами України
від 31 травня 2011 року N 3437-VI,
від 16 червня 2011 року N 3530-VI,
від 7 липня 2011 року N 3609-VI,
від 7 липня 2011 року N 3610-VI,
від 22 червня 2012 року N 5026-VI

(витяг)

(З 20 листопада 2012 року до цього Закону будуть внесені зміни згідно із Законом України від 13 квітня 2012 року N 4652-VI)

Цей Закон визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю).

Стаття 2. Сфера дії цього Закону

Дія цього Закону поширюється на відносини, пов'язані зі здійсненням державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Стаття 3. Основні принципи державного нагляду (контролю)

Державний нагляд (контроль) здійснюється за принципами:

пріоритетності безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, функціонування і розвитку суспільства, середовища проживання і життєдіяльності перед будь-якими іншими інтересами і цілями у сфері господарської діяльності;

підконтрольності і підзвітності органу державного нагляду (контролю) відповідним органам державної влади;

рівності прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання;

гарантування прав суб'єкту господарювання;

об'єктивності та неупередженості здійснення державного нагляду (контролю);

наявності підстав, визначених законом, для здійснення державного нагляду (контролю);

відкритості, прозорості, плановості й системності державного нагляду (контролю);

неприпустимості дублювання повноважень органів державного нагляду (контролю);

невтручання органу державного нагляду (контролю) у статутну діяльність суб'єкта господарювання, якщо вона здійснюється в межах закону;

відповідальності органу державного нагляду (контролю) та його посадових осіб за шкоду, заподіяну суб'єкту господарювання внаслідок порушення вимог законодавства;

дотримання умов міжнародних договорів України;

незалежності органів державного нагляду (контролю) від політичних партій та будь-яких інших об'єднань громадян;

наявності одного органу державного нагляду (контролю) у складі центрального органу виконавчої влади.

(статтю 3 доповнено абзацом чотирнадцятим згідно із Законом України від 01.07.2010 р. N 2399-VI)

Стаття 4. Загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю)

1. Державний нагляд (контроль) здійснюється за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів, або у приміщенні органу державного нагляду (контролю) у випадках, передбачених законом.

2. Державний нагляд (контроль) може здійснюватися комплексно кількома органами державного нагляду (контролю), якщо їхні повноваження на здійснення чи участь у комплексних заходах передбачені законом. Такі заходи проводяться за спільним рішенням керівників відповідних органів державного нагляду (контролю).

3. Планові та позапланові заходи здійснюються в робочий час суб'єкта господарювання, встановлений правилами внутрішнього трудового розпорядку.

4. Виключно законами встановлюються:
органи, уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності;

(положення абзацу другої частини четвертої статті 4 при вжитті заходів ринкового нагляду не застосовуються згідно із Законом України від 02.12.2010 р. N 2735-VI)

види господарської діяльності, які є предметом державного нагляду (контролю);

повноваження органів державного нагляду (контролю) щодо зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг;

вичерпний перелік підстав для зупинення господарської діяльності;

спосіб здійснення державного нагляду (контролю);

санкції за порушення вимог законодавства і перелік порушень, які є підставою для видачі органом державного нагляду (контролю) припису, розпорядження або іншого розпорядчого документа.

Орган державного нагляду (контролю) не може здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності, якщо закон прямо не уповноважує такий орган на здійснення державного нагляду (контролю) у певній сфері господарської діяльності та не визначає повноваження такого органу під час здійснення державного нагляду (контролю).

5. Зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг допускається за вмотивованим письмовим рішенням керівника органу державного нагляду (контролю) чи його заступника.

6. Посадовій особі органу державного нагляду (контролю) забороняється здійснювати державний нагляд (контроль) щодо суб'єктів господарювання, з якими (або із службовими особами яких) посадова особа перебуває в родинних стосунках.

7. У разі якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого відповідно до закону, припускає неоднозначне тлумачення прав і обов'язків суб'єкта господарювання або органу державного нагляду (контролю) та його посадових осіб, рішення приймається на користь суб'єкта господарювання.

8. Органи державного нагляду (контролю) та суб'єкти господарювання мають право фіксувати процес здійснення планового або позапланового заходу чи кожен окрему дію засобами аудіо- та відеотехніки, не перешкоджаючи здійсненню такого заходу.

9. Невиконання приписів, розпоряджень та інших розпорядчих документів органу державного нагляду (контролю) тягне за собою застосування штрафних санкцій до суб'єкта господарювання згідно із законом.

10. Посадові особи органу державного нагляду (контролю) з метою з'ясування обставин, які мають значення для повноти проведення заходу, здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, огляд територій або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, а також будь-яких документів чи предметів, якщо це передбачено законом.

11. Плановий чи позаплановий захід повинен здійснюватися у присутності керівника або його заступника, або уповноваженої особи суб'єкта господарювання.

12. Перед початком здійснення державного нагляду (контролю) посадова особа органу державного нагляду (контролю) вносить запис до відповідного журналу суб'єкта господарювання (за його наявності).

13. Діяльність органів державного нагляду (контролю), пов'язана зі збором інформації, метою якого є отримання відомостей про масові явища та процеси, що відбуваються у сфері господарської діяльності, не вважається заходами державного нагляду (контролю).

14. Під час здійснення державного нагляду (контролю) посадові особи органу державного нагляду (контролю) зобов'язані зберігати комерційну таємницю суб'єкта господарювання.

Інформація, доступ до якої обмежено законом, одержана посадовою особою органу державного нагляду (контролю) під час здійснення державного нагляду (контролю), може використовуватися виключно в порядку, встановленому законом.

Органи державного нагляду (контролю) забезпечують спеціальний режим захисту та доступу до інформації, що є комерційною таємницею, згідно з вимогами закону.

Стаття 5. Планові заходи зі здійснення державного нагляду (контролю)

1. Планові заходи здійснюються відповідно до річних або квартальних планів, які затверджуються органом державного нагляду (контролю) до 1 грудня року, що передує плановому, або до 25 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому.

2. Орган державного нагляду (контролю) визначає у віднесеній до його

відання сфері критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення господарської діяльності.

(положення абзацу першого частини другої статті 5 при вжитті заходів ринкового нагляду не застосовуються згідно із Законом України від 02.12.2010 р. N 2735-VI)

З урахуванням значення прийнятного ризику всі суб'єкти господарювання, що підлягають нагляду (контролю), відносяться до одного з трьох ступенів ризику: з високим, середнім та незначним.

(абзац другий частини другої статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 01.07.2010 р. N 2399-VI)

(положення абзацу другого частини другої статті 5 при вжитті заходів ринкового нагляду не застосовуються згідно із Законом України від 02.12.2010 р. N 2735-VI)

Залежно від ступеня ризику органом державного нагляду (контролю) визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

(положення абзацу третього частини другої статті 5 при вжитті заходів ринкового нагляду не застосовуються згідно із Законом України від 02.12.2010 р. N 2735-VI)

Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення господарської діяльності і періодичність проведення планових заходів, затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням органу державного нагляду (контролю).

(положення абзацу четвертого частини другої статті 5 при вжитті заходів ринкового нагляду не застосовуються згідно із Законом України від 02.12.2010 р. N 2735-VI)

Залежно від ступеня ризику органом державного нагляду (контролю) визначаються переліки питань для здійснення планових заходів, які затверджуються його наказом.

У межах переліку питань кожен орган державного нагляду (контролю) залежно від цілей заходу має визначити ті питання, щодо яких буде здійснюватися державний нагляд (контроль).

Уніфіковані форми актів, в яких передбачається перелік питань залежно від ступеня ризику, затверджуються органом державного нагляду (контролю) і публікуються в мережі Інтернет у порядку, визначеному законодавством.

Орган державного нагляду (контролю) оприлюднює критерії та періодичність проведення планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) шляхом розміщення інформації в мережі Інтернет у порядку, визначеному законодавством.

(положення абзацу восьмою частини другої статті 5 при вжитті заходів ринкового нагляду не застосовуються згідно із Законом України від 02.12.2010 р. N 2735-VI)

3. Щорічно до 1 квітня орган державного нагляду (контролю) готує звіт про виконання річного плану (квартальних планів) державного нагляду (контролю) суб'єктів господарювання за попередній рік і оприлюднює його в мережі Інтернет.

4. Органи державного нагляду (контролю) здійснюють планові заходи з державного нагляду (контролю) за умови письмового повідомлення суб'єкта господарювання про проведення планового заходу не пізніше як за десять днів до дня здійснення цього заходу.

Повідомлення повинно містити:

дату початку та дату закінчення здійснення планового заходу;
найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснюється захід;
найменування органу державного нагляду (контролю).

Повідомлення надсилається рекомендованим листом чи телефонограмою за рахунок коштів органу державного нагляду (контролю) або вручається особисто керівнику чи уповноваженій особі суб'єкта господарювання під розписку.

Суб'єкт господарювання має право не допускати посадову особу органу державного нагляду (контролю) до здійснення планового заходу в разі неодержання повідомлення про здійснення планового заходу.

5. Строк здійснення планового заходу не може перевищувати п'ятнадцяти робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва - п'яти робочих днів, якщо інше не передбачено законом.

Продовження строку здійснення планового заходу не допускається.

Стаття 6. Позапланові заходи зі здійснення державного нагляду (контролю)

1. Підставами для здійснення позапланових заходів є:

подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідного органу державного нагляду (контролю) про здійснення заходу державного нагляду (контролю) за його бажанням;

виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених у документах обов'язкової звітності, поданих суб'єктом господарювання;

перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення планових заходів органом державного нагляду (контролю);

звернення фізичних та юридичних осіб про порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства. Позаплановий захід у цьому разі

здійснюється тільки за наявності згоди центрального органу виконавчої влади на його проведення;

неподання у встановлений термін суб'єктом господарювання документів обов'язкової звітності без поважних причин, а також письмових пояснень про причини, які перешкождали поданню таких документів;

настання аварії, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, що було пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання.

(частину першу статті 6 доповнено новим абзацом сьомим згідно із Законом України від 01.07.2010 р. N 2399-VI, у зв'язку з цим абзац сьомий вважати відповідно абзацом восьмим)

Під час проведення позапланового заходу з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення цього заходу, з обов'язковим зазначенням цих питань у посвідченні (направленні) на проведення державного нагляду (контролю).

2. Проведення позапланових заходів з інших підстав, крім передбачених цією статтею, забороняється, якщо інше не передбачається законом або міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

3. Суб'єкт господарювання повинен ознайомитися з підставою проведення позапланового заходу з наданням йому копії відповідного документа.

4. Строк здійснення позапланового заходу не може перевищувати десяти робочих днів, а щодо суб'єктів малого підприємництва - двох робочих днів, якщо інше не передбачено законом.

Продовження строку здійснення позапланового заходу не допускається.

Стаття 7. Розпорядчі документи органів державного нагляду (контролю)

1. Для здійснення планового або позапланового заходу орган державного нагляду (контролю) видає наказ, який має містити найменування суб'єкта господарювання, щодо якого буде здійснюватися захід, та предмет перевірки.

2. На підставі наказу оформляється посвідчення (направлення) на проведення заходу, яке підписується керівником або заступником керівника органу державного нагляду (контролю) (із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові) і засвідчується печаткою.

3. У посвідченні (направленні) на проведення заходу зазначаються: найменування органу державного нагляду (контролю), що здійснює захід;

найменування суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснюється захід;

місцезнаходження суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу, щодо діяльності яких здійснюється захід;
номер і дата наказу, на виконання якого здійснюється захід;
перелік посадових осіб, які беруть участь у здійсненні заходу, із зазначенням їх посади, прізвища, ім'я та по батькові;
дата початку та дата закінчення заходу;
тип заходу (плановий або позаплановий);
вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд, інспектування тощо);
підстави для здійснення заходу;
предмет здійснення заходу;
інформація про здійснення попереднього заходу (тип заходу і строк його здійснення).

4. Посвідчення (направлення) є чинним лише протягом зазначеного в ньому строку здійснення заходу.

5. Перед початком здійснення заходу посадові особи органу державного нагляду (контролю) зобов'язані пред'явити керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі посвідчення (направлення) та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу органу державного нагляду (контролю), і надати суб'єкту господарювання копію посвідчення (направлення).

Посадова особа органу державного нагляду (контролю) без посвідчення (направлення) на здійснення заходу та службового посвідчення не має права здійснювати державний нагляд (контроль) суб'єкта господарювання.

Суб'єкт господарювання має право не допускати посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до здійснення заходу, якщо вони не пред'явили документів, передбачених цією статтею.

6. За результатами здійснення планового або позапланового заходу посадова особа органу державного нагляду (контролю), у разі виявлення порушень вимог законодавства, складає акт, який повинен містити такі відомості:

дату складення акта;
тип заходу (плановий або позаплановий);
вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд тощо);
предмет державного нагляду (контролю);
найменування органу державного нагляду (контролю), а також посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка здійснила захід;
найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснювався захід.

Посадова особа органу державного нагляду (контролю) зазначає в акті стан виконання вимог законодавства суб'єктом господарювання, а в разі невиконання - детальний опис виявленого порушення з посиланням на відповідну вимогу законодавства.

В останній день перевірки два примірники акта підписуються посадовими особами органу державного нагляду (контролю), які здійснювали

захід, та суб'єктом господарювання або уповноваженою ним особою, якщо інше не передбачено законом.

Якщо суб'єкт господарювання не погоджується з актом, він підписує акт із зауваженнями.

Зауваження суб'єкта господарювання щодо здійснення державного нагляду (контролю) є невід'ємною частиною акта органу державного нагляду (контролю).

У разі відмови суб'єкта господарювання підписати акт посадова особа органу державного нагляду (контролю) вносить до такого акта відповідний запис.

Один примірник акта вручається суб'єкту господарювання або уповноваженій ним особі, а другий - зберігається в органі державного нагляду (контролю).

7. На підставі акта, який складено за результатами здійснення планового заходу, в ході якого виявлено порушення вимог законодавства, протягом п'яти робочих днів з дня завершення заходу складається припис, розпорядження або інший розпорядчий документ про усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу.

8. Припис - обов'язкова для виконання у визначені строки письмова вимога посадової особи органу державного нагляду (контролю) суб'єкту господарювання щодо усунення порушень вимог законодавства. Припис не передбачає застосування санкцій щодо суб'єкта господарювання. Припис видається та підписується посадовою особою органу державного нагляду (контролю), яка здійснювала перевірку.

9. Розпорядження або інший розпорядчий документ органу державного нагляду (контролю) - обов'язкове для виконання письмове рішення органу державного нагляду (контролю) щодо усунення виявлених порушень у визначені строки. Розпорядження видається та підписується керівником органу державного нагляду (контролю) або його заступником.

Розпорядження може передбачати застосування до суб'єкта господарювання санкцій, передбачених законом.

Розпорядчий документ органу державного нагляду (контролю) щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу, повинен містити такі відомості:

- дату складення;
- тип заходу (плановий чи позаплановий);
- вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд тощо);
- термін усунення порушень;
- найменування органу державного нагляду (контролю), а також посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка здійснила захід;
- найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання, а також прізвище, ім'я та по батькові його керівника чи уповноваженої ним особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснювався захід;

прізвище, ім'я та по батькові інших осіб, які взяли участь у здійсненні заходу.

Розпорядчий документ органу державного нагляду (контролю) щодо усунення порушень складається у двох примірниках: один примірник не пізніше п'яти робочих днів з дня складення акта надається суб'єкту господарювання чи уповноваженій ним особі для виконання, а другий примірник з підписом суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи щодо погоджених термінів усунення порушень вимог законодавства залишається в органі державного нагляду (контролю).

У разі відмови суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи від отримання розпорядчого документа щодо усунення порушень вимог законодавства він направляється рекомендованим листом, а на копії розпорядчого документа, який залишається в органі державного нагляду (контролю), проставляються відповідний вихідний номер і дата направлення.

Розпорядчі документи щодо усунення порушень вимог законодавства можуть бути оскаржені до відповідного центрального органу виконавчої влади або суду в установленому законом порядку.

Стаття 8. Повноваження органу державного нагляду (контролю)

1. Орган державного нагляду (контролю) в межах повноважень, передбачених законом, під час здійснення державного нагляду (контролю) має право:

вимагати від суб'єкта господарювання усунення виявлених порушень вимог законодавства;

вимагати припинення дій, які перешкоджають здійсненню державного нагляду (контролю);

відбирати зразки продукції, призначати експертизу, одержувати пояснення, довідки, документи, матеріали, відомості з питань, що виникають під час державного нагляду (контролю), відповідно до закону;

надавати (надсилати) суб'єктам господарювання обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень і недоліків;

накладати штрафні санкції та вживати заходи, передбачені законом.

2. Органи державного нагляду (контролю) та їх посадові особи під час здійснення заходів державного нагляду (контролю) зобов'язані:

повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати державний нагляд (контроль) у межах повноважень, передбачених законом;

дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання;

не втручатися і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час здійснення заходів державного нагляду (контролю), якщо це не загрожує життю та здоров'ю людей, не спричиняє небезпеки виникнення техногенних ситуацій і пожеж;

забезпечувати нерозголошення комерційної таємниці суб'єкта господарювання, що стає доступною посадовим особам у ході здійснення державного нагляду (контролю);

ознайомити керівника суб'єкта господарювання або його заступника, або уповноважену ним особу з результатами державного нагляду (контролю) в строки, передбачені законом;

надавати суб'єкту господарювання консультаційну допомогу щодо здійснення державного нагляду (контролю).

Стаття 9. Відповідальність посадових осіб органу державного нагляду (контролю)

За невиконання вимог законодавства, а також завдання неправомірними діями збитків суб'єкту господарювання орган державного нагляду (контролю), його посадові особи несуть відповідальність згідно із законом.

Збитки, завдані суб'єкту господарювання неправомірними діями посадових осіб органів державного нагляду (контролю), підлягають відшкодуванню у встановленому законом порядку.

Стаття 10. Права суб'єкта господарювання

Суб'єкт господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) має право:

вимагати від посадових осіб органу державного нагляду (контролю) додержання вимог законодавства;

перевіряти наявність у посадових осіб органу державного нагляду (контролю) службового посвідчення і одержувати копії посвідчення (направлення) на проведення планового або позапланового заходу;

не допускати посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до здійснення державного нагляду (контролю), якщо:

- він здійснюється з порушенням вимог щодо періодичності проведення заходів державного нагляду (контролю), передбачених законом;

(положення абзацу п'ятого статті 10 при вжитті заходів ринкового нагляду не застосовуються згідно із Законом України від 02.12.2010 р. N 2735-VI)

- посадова особа органу державного нагляду (контролю) не надала копії документів, передбачених цим Законом, або якщо надані документи не відповідають вимогам цього Закону;

бути присутнім під час здійснення заходів державного нагляду (контролю);

вимагати нерозголошення інформації, що є комерційною таємницею суб'єкта господарювання;

одержувати та знайомитися з актами державного нагляду (контролю);

надавати в письмовій формі свої пояснення, зауваження або заперечення до акта органу державного нагляду (контролю);

оскаржувати в установленому законом порядку неправомірні дії органів державного нагляду (контролю) та їх посадових осіб.

Стаття 11. Обов'язки суб'єкта господарювання

Суб'єкт господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) зобов'язаний:

допускати посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до здійснення заходів державного нагляду (контролю) за умови дотримання порядку здійснення державного нагляду (контролю), передбаченого цим Законом;

виконувати вимоги органу державного нагляду (контролю) щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства;

надавати документи, зразки продукції, пояснення, довідки, відомості, матеріали з питань, що виникають під час державного нагляду (контролю), відповідно до закону;

одержувати примірник припису або акта органу державного нагляду (контролю) за результатами проведеного планового чи позапланового заходу.

Стаття 12. Відповідальність суб'єкта господарювання

1. Невиконання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виявлених під час здійснення заходу державного нагляду (контролю), тягне за собою застосування до суб'єкта господарювання штрафних санкцій у порядку, встановленому законом.

2. У разі застосування санкцій за порушення вимог законодавства, зокрема, якщо законом передбачаються мінімальні та максимальні розміри санкцій, враховується принцип пропорційності порушення і покарання.⁵⁰

⁵⁰ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2007, № 44 (25.06.2007), ст. 1771

РОЗДІЛ 10. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В СФЕРІ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Глава 6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАДРА

Стаття 65. Відповідальність за порушення законодавства про надра

Порушення законодавства про надра тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову і кримінальну відповідальність згідно з законодавством України.

Відповідальність за порушення законодавства про надра несуть особи, винні у:

- самовільному користуванні надрами;
- порушенні норм, правил і вимог щодо проведення робіт по геологічному вивченню надр;
- вибірковому виробленні багатих ділянок родовищ, що призводить до наднормативних втрат запасів корисних копалин;
- наднормативних втратах і погіршенні якості корисних копалин при їх видобуванні;
- пошкодженнях родовищ корисних копалин, які виключають повністю або суттєво обмежують можливість їх подальшої експлуатації;
- порушенні встановленого порядку забудови площ залягання корисних копалин;
- невиконанні правил охорони надр та вимог щодо безпеки людей, майна і навколишнього природного середовища від шкідливого впливу робіт, пов'язаних з користуванням надрами;
- знищенні або пошкодженні геологічних об'єктів, що становлять особливу наукову і культурну цінність, спостережних режимних свердловин,

а також маркшейдерських і геодезичних знаків;

незаконному знищенні маркшейдерської або геологічної документації, а також дублікатів проб корисних копалин, необхідних при подальшому геологічному вивченні надр і розробці родовищ;

невиконанні вимог щодо приведення гірничих виробок і свердловин, які ліквідовано або законсервовано, в стан, який гарантує безпеку людей, а також вимог щодо збереження родовищ, гірничих виробок і свердловин на час консервації.

Законодавчими актами України може бути встановлено відповідальність й за інші порушення законодавства про надра.

Стаття 66. Припинення самовільного користування надрами та забудови площ залягання корисних копалин

Самовільне користування надрами та забудова площ залягання корисних копалин з порушенням установленого порядку припиняються без відшкодування понесених витрат.

Стаття 67. Відшкодування збитків, завданих внаслідок порушень законодавства про надра

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодувати збитки, завдані ними внаслідок порушень законодавства про надра, в розмірах і порядку, встановлених законодавством України.

Кодекс України про адміністративні правопорушення

Кодекс введено в дію з 1 червня 1985 року
Постановою Верховної Ради Української РСР
від 7 грудня 1984 року N 8074-X
Із змінами і доповненнями

(витяг)

Стаття 47. Порушення права державної власності на надра

Самовільне користування надрами, укладення угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на надра, -
тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

(Із змінами, внесеними згідно із
законами України від 19.01.95 р. N 8/95-ВР,
від 07.02.97 р. N 55/97-ВР,
від 24.05.2012 р. N 4837-VI)

Стаття 57. Порушення вимог щодо охорони надр

Самовільна забудова площ залягання корисних копалин, невиконання правил охорони надр і вимог щодо охорони довкілля, будівель і споруд від шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами, знищення або пошкодження спостережних режимних свердловин на підземні води, а також маркшейдерських і геодезичних знаків -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вибіркова відробка багатих ділянок родовищ, яка призводить до необґрунтованих втрат балансових запасів корисних копалин, наднормативні втрати і наднормативне розубожування корисних копалин при видобуванні, псування родовищ корисних копалин та інші порушення вимог раціонального використання їх запасів -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб у від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Втрата маркшейдерської документації, невиконання вимог щодо приведення гірничих виробок і бурових свердловин, які ліквідуються або консервуються, в стан, що забезпечує безпеку населення, а також вимог щодо

збереження родовищ, гірничих виробок і бурових свердловин на час консервації –

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення особливих умов спеціального дозволу на користування надрами, якщо це не пов'язано з отриманням доходу у великих розмірах,

- тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб та фізичних осіб від трьохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Отримання доходу у великих розмірах має місце, коли його сума у триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 19.01.95 р. N 8/95-ВР, від 07.02.97 р. N 55/97-ВР, від 05.04.2001 р. N 2342-ІІІ, від 08.09.2005 р. N 2851-ІV, від 05.11.2009 р. N 1708-VI, від 19.10.2010 р. N 2608-VI)

Стаття 58. Порушення правил і вимог проведення робіт по геологічному вивченню надр

Порушення правил і вимог проведення робіт по геологічному вивченню надр, яке може призвести чи призвело до недостовірної оцінки розвіданих запасів корисних копалин або умов для будівництва та експлуатації підприємств по видобуванню корисних копалин, а також підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, втрата геологічної документації, дублікатів проб корисних копалин і керна, необхідних при дальшому геологічному вивченні надр і розробці родовищ, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

(Із змінами, внесеними згідно із законами України від 19.01.95 р. N 8/95-ВР, від 07.02.97 р. N 55/97-ВР, від 24.05.2012 р. N 4837-VI)

Стаття 91. Порушення правил охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Здійснення в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон, а також територій, зарезервованих для наступного заповідання, забороненої господарської та іншої діяльності, порушення інших вимог режиму цих територій та об'єктів, самовільна зміна їх меж, невжиття заходів для попередження і ліквідації негативних наслідків аварій або іншого шкідливого впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від дев'яти до двадцяти чотирьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією знарядь і засобів вчинення правопорушення та незаконно

добутих природних ресурсів чи без такої і на посадових осіб - від п'ятнадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією знарядь і засобів вчинення правопорушення та незаконно добутих природних ресурсів.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії
Верховної Ради Української РСР від 03.04.86 р. N 2010-XI;
законами України від 06.03.96 р. N 81/96-ВР,
від 07.02.97 р. N 55/97-ВР,
від 21.01.2010 р. N 1827-VI)

Стаття 188⁵. Невиконання законних розпоряджень чи приписів посадових осіб органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, радіаційної безпеки або охорону природних ресурсів

Невиконання законних розпоряджень чи приписів, інших законних вимог посадових осіб органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, радіаційної безпеки або охорону природних ресурсів, ненадання їм необхідної інформації або надання неправдивої інформації, вчинення інших перешкод для виконання покладених на них обов'язків -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від дев'яти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'ятнадцяти до сорока п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

(Доповнено статтею 188⁵ згідно із
Законом України від 19.01.95 р. N 8/95-ВР;
із змінами, внесеними згідно із
законами України від 06.03.96 р. N 81/96-ВР,
від 07.02.97 р. N 55/97-ВР,
від 18.11.2003 р. N 1284-IV,
від 15.04.2008 р. N 271-VI,
від 21.01.2010 р. N 1827-VI)

Стаття 231¹. Органи державного геологічного контролю

Органи державного геологічного контролю розглядають справи про порушення законодавчих та інших нормативних актів, які встановлюють порядок, правила і вимоги щодо проведення робіт по геологічному вивченню надр України (статті 57, 58).

Від імені органів державного геологічного контролю розглядати справи про адміністративні правопорушення та накладати адміністративні стягнення мають право:

державні інспектори - штраф до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

головний державний інспектор державного геологічного контролю та його заступники - штраф до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

(Доповнено статтею 231¹ згідно із
Законом України від 13.01.2000 р. N 1379-XIV)

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Із змінами і доповненнями

(витяг)

Розділ VIII ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

Стаття 236. Порухення правил екологічної безпеки

Порухення порядку проведення екологічної експертизи, правил екологічної безпеки під час проектування, розміщення, будівництва, реконструкції, введення в експлуатацію, експлуатації та ліквідації підприємств, споруд, пересувних засобів та інших об'єктів, якщо це спричинило загибель людей, екологічне забруднення значних територій або інші тяжкі наслідки, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Стаття 237. Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення

Ухилення від проведення або неналежне проведення на території, що зазнала забруднення небезпечними речовинами або випромінюванням, дезактиваційних чи інших відновлювальних заходів щодо ліквідації або усунення наслідків екологічного забруднення особою, на яку покладено такий обов'язок, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, -

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Стаття 238. Приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення

1. Приховування або умисне перекручення службовою особою відомостей про екологічний, в тому числі радіаційний, стан, який пов'язаний із забрудненням земель, водних ресурсів, атмосферного повітря, харчових

продуктів і продовольчої сировини і такий, що негативно впливає на здоров'я людей, рослинний та тваринний світ, а також про стан захворюваності населення в районах з підвищеною екологічною небезпекою -

караються штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі діяння, вчинені повторно або в місцевості, оголошеній зоною надзвичайної екологічної ситуації, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, -

караються обмеженням волі на строк від двох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Стаття 239. Забруднення або псування земель

1. Забруднення або псування земель речовинами, відходами чи іншими матеріалами, шкідливими для життя, здоров'я людей або довкілля, внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля, -

караються штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Ті самі діяння, що спричинили загибель людей, їх масове захворювання або інші тяжкі наслідки, -

караються обмеженням волі на строк від двох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Стаття 239¹. Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель

1. Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи для довкілля, -

карається штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією знарядь і засобів заволодіння.

2. Та сама дія, якщо вона вчинена повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або заподіяла матеріальну шкоду у великому розмірі, -

карається обмеженням волі на строк від двох до п'яти років або

позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією знярядь і засобів заволодіння.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони вчинені шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом або спричинили загибель людей, масову загибель об'єктів тваринного чи рослинного світу або інші тяжкі наслідки, -

караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією знярядь і засобів заволодіння.

Примітка. У цій статті матеріальна шкода вважається заподіяною у великому розмірі, якщо її розмір у сто або більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

(Доповнено статтею 239¹ згідно із Законом України від 05.11.2009 р. N 1708-VI)

Стаття 240. Порухення правил охорони або використання надр

1. Порухення встановлених правил охорони надр, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля, -

карається штрафом від трьохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Порухення встановлених правил використання надр, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля, а також незаконне видобування корисних копалин загальнодержавного значення -

караються штрафом від чотирьохсот до семисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

3. Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені на територіях чи об'єктах природно-заповідного фонду або вчинені повторно, -

караються обмеженням волі на строк від двох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією незаконно добутого і знярядь видобування.

4. Діяння, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, якщо вони вчинені шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом або спричинили загибель людей, їх масове захворювання або інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з конфіскацією незаконно добутого і знярядь видобування.

(Із змінами, внесеними згідно із законами України від 11.01.2005 р. N 2308-IV, від 18.10.2005 р. N 2984-IV, у редакції Закону України від 05.11.2009 р. N 1708-VI)

Стаття 242. Порушення правил охорони вод

1. Порушення правил охорони вод (водних об'єктів), якщо це спричинило забруднення поверхневих чи підземних вод і водоносних горизонтів, джерел питних, лікувальних вод або зміну їхніх природних властивостей, або виснаження водних джерел і створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи для довкілля, -

карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років, або обмеженням волі на той самий строк.

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель або захворювання людей, масову загибель об'єктів тваринного і рослинного світу або інші тяжкі наслідки, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 243. Забруднення моря

1. Забруднення моря в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або в межах вод виключної (морської) економічної зони України матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей, або відходами внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкодити законним видам використання моря, а також незаконне скидання чи поховання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі зазначених матеріалів, речовин і відходів -

караються штрафом від трьохсот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель або захворювання людей, масову загибель об'єктів тваринного і рослинного світу або інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

3. Неповідомлення спеціально відповідальними за те особами морських та повітряних суден або інших засобів і споруд, що знаходяться в морі, адміністрації найближчого порту України, іншому уповноваженому органу або особі, а у разі скидання з метою поховання - і організації, яка видає дозволи на скидання, інформації про підготовлюване або здійснене внаслідок крайньої потреби скидання чи невідворотні втрати ними в межах внутрішніх

морських і територіальних вод України або у відкритому морі шкідливих речовин чи сумішей, що містять такі речовини понад встановлені норми, інших відходів, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло завдати шкоди зонам лікування і відпочинку або перешкодити іншим законним видам використання моря, -

карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років, або обмеженням волі на строк до трьох років.

Стаття 244. Порушення законодавства про континентальний шельф України

1. Порушення законодавства про континентальний шельф України, що заподіяло істотну шкоду, а також невжиття особою, що відповідає за експлуатацію технологічних установок або інших джерел небезпеки в зоні безпеки, заходів для захисту живих організмів моря від дії шкідливих відходів або небезпечних випромінювань та енергії, якщо це створило небезпеку їх загибелі або загрожувало життю чи здоров'ю людей, -

караються штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до двох років, з конфіскацією всіх знарядь, якими користувалася винувата особа для вчинення злочину або без такої.

2. Дослідження, розвідування, розробка природних багатств та інші роботи на континентальному шельфі України, які провадяться іноземцями, якщо це не передбачено договором між Україною і заінтересованою іноземною державою, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України або спеціальним дозволом, виданим у встановленому законом порядку, -

караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, з конфіскацією обладнання.

Стаття 245. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу

1. Знищення або пошкодження лісових масивів, зелених насаджень навколо населених пунктів, вздовж залізниць, а також стерні, сухих дикоростучих трав, рослинності або її залишків на землях сільськогосподарського призначення вогнем чи іншим загальнонебезпечним способом -

караються штрафом від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, якщо вони спричинили загибель людей, масову загибель тварин або інші тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

(У редакції Закону України від 05.11.2009 р. N 1708-VI)

Стаття 246. Незаконна порубка лісу

Незаконна порубка дерев і чагарників у лісах, захисних та інших лісових насадженнях, що заподіяло істотну шкоду, а також вчинення таких дій у заповідниках або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах -

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією незаконно добутого.

Стаття 253. Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля

1. Розробка і здача проектів, іншої аналогічної документації замовнику службовою чи спеціально уповноваженою особою без обов'язкових інженерних систем захисту довкілля або введення (прийм) в експлуатацію споруд без такого захисту, якщо вони створили небезпеку тяжких технологічних аварій або екологічних катастроф, загибелі або масового захворювання населення або інших тяжких наслідків, -

карається позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або обмеженням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, якщо вони спричинили наслідки, передбачені частиною першою цієї статті, -

караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на строк до п'яти років.

Стаття 254. Безгосподарське використання земель

Безгосподарське використання земель, якщо це спричинило тривале зниження або втрату їх родючості, виведення земель з сільськогосподарського обороту, змивання гумусного шару, порушення структури ґрунту, -

караються штрафом до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

(Із змінами, внесеними згідно із Законом України від 15.04.2008 р. N 270-VI)

Розділ X

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА

Стаття 271. Порухення вимог законодавства про охорону праці

1. Порухення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів про охорону праці службовою особою підприємства, установи, організації або громадянином - суб'єктом підприємницької діяльності, якщо це порухення заподіяло шкоду здоров'ю потерпілого, -

карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на той самий строк.

2. Те саме діяння, якщо воно спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, -

карається виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до семи років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до двох років або без такого.

(Із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 24.05.2012 р. N 4837-VI)

Стаття 272. Порухення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою

1. Порухення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на виробництві або будь-якому підприємстві особою, яка зобов'язана їх дотримувати, якщо це порухення створило загрозу загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків або заподіяло шкоду здоров'ю потерпілого, -

карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

2. Те саме діяння, якщо воно спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, -

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк до восьми років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

(Із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 24.05.2012 р. N 4837-VI)

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про газ (метан) вугільних родовищ

Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 7 жовтня 2010 року N 2592-VI,
від 7 липня 2011 року N 3610-VI

(витяг)

Розділ V. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ВИДОБУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГАЗУ (МЕТАНУ) ВУГІЛЬНИХ РОДОВИЩ

Стаття 17. Штрафні санкції, що застосовуються до суб'єктів господарювання - юридичних осіб за порушення законодавства у сфері видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ

Уповноважені органи у разі виявлення порушень вживають заходів щодо їх усунення та застосовують до суб'єктів господарювання - юридичних осіб штрафні санкції за:

самовільне користування надрами - у розмірі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

порушення норм, правил і вимог щодо проведення робіт з геологічного вивчення надр - у розмірі двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

пошкодження родовищ корисних копалин, які повністю виключають або суттєво обмежують можливість їх подальшої експлуатації, - у розмірі двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

невиконання правил охорони надр та вимог щодо безпеки людей, захисту майна і навколишнього природного середовища від шкідливого впливу робіт, пов'язаних з користуванням надрами, - у розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

невиконання вимог щодо приведення свердловин, які ліквідовано або законсервовано, у безпечний стан, а також вимог щодо збереження свердловин на час консервації - у розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

проведення робіт без затвердженої в установленому законодавством порядку технічної документації (проектів, паспортів тощо) або з порушенням

їх вимог - у розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

невиконання законних вимог уповноважених державних органів у сфері проведення гірничих робіт - у розмірі до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

порушення правил безпеки, що створює загрозу безпечній життєдіяльності населення та експлуатаційного персоналу, - у розмірі до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

порушення правил охорони об'єктів видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ - у розмірі до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

порушення умов та правил діяльності, передбачених відповідним спеціальним дозволом на користування надрами, - у розмірі до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

неподання передбаченої законом інформації уповноваженим державним органам або подання завідомо недостовірної інформації - у розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

відмову надавати інформацію щодо газоносності надр до Державного інформаційного геологічного фонду України у випадках, передбачених законодавством, - у розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Законами України може бути встановлена відповідальність за інші порушення законодавства, що регулює діяльність у цій сфері.

Справи про накладення штрафів за порушення, визначені цією статтею, розглядаються органами державного нагляду (інспекціями) в межах їх повноважень.

Суми штрафів, що накладаються органами державного нагляду (інспекціями), перераховуються до Державного бюджету України.

Про вчинення порушень, зазначених у цій статті, посадовими особами уповноважених органів, що виявили правопорушення, складається протокол, який разом з поясненнями керівника, іншої відповідальної посадової особи та документами, що стосуються справи, передається посадовим особам, уповноваженим розглядати такі справи.

Керівник чи заступник керівника уповноваженого органу розглядає справу протягом п'ятнадцяти днів з дня отримання відповідних документів.

Рішення керівника чи заступника керівника уповноваженого органу про накладення штрафу оформляється постановою.

Суб'єкт господарювання повинен сплатити штраф у п'ятнадцятиденний термін з дня отримання постанови про його накладення.

У разі несплати штрафу в зазначений термін він стягується в судовому порядку.

Рішення про накладення штрафу у справах про порушення, передбачені цим Законом, може бути оскаржено в суді.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про заходи щодо забезпечення додержання законодавства у сфері надрокористування

За результатами перевірок додержання законодавства з питань надрокористування та стану виконання Указу Президента України від 6 червня 2003 року N 485 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 червня 2003 року "Про невідкладні заходи щодо підвищення ефективності надрокористування в Україні" в Полтавській і Сумській областях виявлено численні порушення у цій сфері. Мають місце факти несанкціонованої промислової розробки родовищ корисних копалин, у тому числі на самовільно зайнятих земельних ділянках, без отримання відповідних спеціальних дозволів (ліцензій), викрадення нафти та газу, незаконної їх переробки тощо.

Це стало можливим унаслідок того, що Урядом України, Національною акціонерною компанією "Нафтогаз України", відповідними державними адміністраціями, правоохоронними органами не вживаються достатні заходи щодо запобігання та виявлення порушень законодавства України з питань надрокористування.

З метою забезпечення раціонального використання надр, додержання при цьому інтересів держави і надрокористувачів, безумовного виконання та запобігання порушенням законодавства з питань надрокористування **постановляю:**

1. Кабінету Міністрів України:

1) у тримісячний строк:

забезпечити безумовне виконання Указу Президента України від 6 червня 2003 року N 485 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 червня 2003 року "Про невідкладні заходи щодо підвищення ефективності надрокористування в Україні";

внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти про внесення змін до:

- Земельного кодексу України щодо вдосконалення порядку надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами;

- Закону України "Про нафту і газ" щодо визначення поважних причин, за яких користувач нафтогазоносними надрами не в змозі приступити до користування нафтогазоносними надрами, а також встановлення в натуральних одиницях максимальних обсягів видобування нафти і газу під час геологічного вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислової розробки родовищ;

вжити в установленому порядку заходів щодо забезпечення в 2004 році фінансування з Державного бюджету України розвитку мінерально-сировинної бази в частині приросту запасів нафти і газу в обсягах, не менших за обсяги відповідного бюджетного фінансування у 2003 році;

вирішити в установленому порядку питання щодо збільшення обсягів державного замовлення на одержання приросту запасів нафти і газу для державних потреб на 2005 рік і забезпечити його фінансування в повному обсязі;

внести зміни до Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, передбачивши запровадження обліку розвідувальних та експлуатаційних нафтових і газових свердловин;

забезпечити здійснення Державним комітетом природних ресурсів України повноважень з управління щодо свердловин, користувачів яких не встановлено, якщо такі свердловини знаходяться на ділянках нафтогазоносних надр, не залучених до використання, а також вирішення питань щодо використання таких свердловин, якщо вони знаходяться на ділянках, на які надано спеціальні дозволи на користування нафтогазоносними надрами;

забезпечити постійний контроль за додержанням користувачами нафтогазоносними надрами умов спеціального дозволу на користування такими надрами та угоди про умови користування нафтогазоносними надрами, а також вжиття відповідних заходів у разі їх порушення;

вжити заходів щодо посилення боротьби з викраданням нафти, газу і газового конденсату та незаконною їх переробкою;

2) у п'ятимісячний строк:

забезпечити виконання робіт з інвентаризації земель, наданих у користування для потреб нафтогазової галузі, та оформлення відповідних правовстановлюючих документів;

затвердити відповідно до законодавства перелік особливо важливих об'єктів нафтогазової галузі, охорона яких здійснюється спеціалізованими охоронними підрозділами.

2. Рекомендувати Генеральній прокуратурі України здійснити у двомісячний строк перевірку законності постанов про відмову в порушенні кримінальних справ за фактами викрадення нафти та газу.

3. Міністерству внутрішніх справ України, Службі безпеки України, Державній податковій адміністрації України, Міністерству юстиції України за участю Генеральної прокуратури України:

вжити заходів до виявлення фактів порушення законодавства, що регулює діяльність у нафтогазовій галузі, в тому числі пов'язаних з незаконним зберіганням, переробкою та реалізацією нафти і газу та продуктів їх переробки;

забезпечити стягнення із користувачів нафтогазоносними надрами заборгованості зі сплати податків та інших обов'язкових платежів.

4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним

адміністраціям за участю органів місцевого самоврядування вжити заходів щодо недопущення випадків незаконного користування земельними ділянками для видобутку нафти і газу.

5. Кабінету Міністрів України вирішити в установленому порядку питання щодо дальшого перебування на займаних посадах начальника нафтогазовидобувного управління "Охтирканафтогаз" О. Нестеренка та начальника нафтогазовидобувного управління "Полтаванафтогаз" В. Шульгача.

6. Міністру внутрішніх справ України розглянути питання щодо відповідності займаним посадам працівників управлінь Міністерства внутрішніх справ України в Полтавській та Сумській областях.

7. Контроль за виконанням цього Указу покласти на Голову Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президентові України.

Президент України

Л. КУЧМА

**м. Київ 5 липня 2004 року N
741/2004**

РОЗДІЛ 11. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Стаття 39. Державна реєстрація та облік робіт по геологічному вивченню надр, геологічна інформація

Роботи по геологічному вивченню надр підлягають обов'язковій державній реєстрації та обліку з метою узагальнення і максимального використання результатів вивчення надр, а також запобігання дублюванню зазначених робіт.

Державна реєстрація та облік робіт по геологічному вивченню надр провадяться Державним інформаційним геологічним фондом України.

Умови розпорядження геологічною інформацією, в тому числі і тією, що підлягає обов'язковій передачі до Державного інформаційного геологічного фонду України, визначаються Положенням про порядок розпорядження геологічною інформацією, що розробляється на основі цього Кодексу, законодавства про науково-технічну інформацію і затверджується Кабінетом Міністрів України.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 13 червня 1995 р. N 423
Київ**

**Про затвердження Положення про порядок розпорядження
геологічною інформацією**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 16 березня 2000 року N 501, від 21 червня 2004 року N 792, від 25 травня 2006 року N 754, від 25 листопада 2009 року N 1260, від 31 серпня 2011 року N 911

Відповідно до статті 39 Кодексу України про надра Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією, що додається.

**Прем'єр-міністр України
Міністр Кабінету Міністрів
України**

**Є. МАРЧУК
В. ПУСТОВОЙТЕНКО**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 13
червня 1995 р. N 423

ПОЛОЖЕННЯ про порядок розпорядження геологічною інформацією

(У тексті Положення та додатка до нього слово "Держкомгеології" замінено словом "Держкомприродресурсів" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2004 року N 792)

(У тексті Положення та додатку до нього слово "Держкомприродресурсів" замінено словом "Мінприроди" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 року N 754)

(У тексті Положення та додатка до нього слово "Мінприроди" замінено словом "Держгеонадра" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 року N 911)

Загальні питання

1. Цим Положенням визначається порядок розпорядження (надання у користування і продаж) відкритою геологічною інформацією про надра, (далі - геологічна інформація), отриманою за результатами робіт з геологічного вивчення надр, експлуатації родовищ корисних копалин або використання надр з іншою метою.

Порядок розпорядження геологічною інформацією з обмеженим доступом визначається чинним законодавством України.

2. Геологічна інформація - це зафіксовані дані геологічного, геофізичного, геохімічного, аерокосмічного, економічного змісту, що характеризують будову надр, наявні в них корисні копалини, умови розробки родовищ, інші якісні і кількісні параметри та особливості надр і отримані за результатами геологорозвідувальних, геолого-екологічних, науково-дослідних, експлуатаційних та інших робіт.

Геологічна інформація є об'єктом товарних відносин і може використовуватись як частина внеску до статутного фонду під час створення підприємств.

3. Геологічна інформація, створена (придбана) на кошти державного бюджету, є державною власністю і реалізується Держгеонадра згідно з цим Положенням.

4. Геологічна інформація, створена (придбана) на власні кошти юридичних та фізичних осіб, є їх власністю. Реалізація цієї інформації здійснюється її власником за погодженням з Держгеонадра.

Така геологічна інформація може переходити до державної власності у разі передачі її до відповідних банків даних, фондів або архівів на договірній основі.

5. Геологічна інформація незалежно від форми власності підлягає обов'язковій реєстрації та обліку в Державному інформаційному геологічному фонді Держгеонадра (далі - Геоінформ).

Склад і обсяг інформації, яка підлягає обов'язковій передачі до Геоінформу, порядок її обліку та користування визначаються Держгеонадра.

6. Первинна геологічна інформація (керн свердловин, проби нафти, газу, води, зразки кам'яного матеріалу, колекції різного призначення, дублікати проб, журнали польової документації та опробування, записи геофізичних спостережень тощо), яка може використовуватися для вивчення надр, розвідки та експлуатації родовищ корисних копалин, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, підлягає збереженню юридичними та фізичними особами, які її створили.

Надання геологічної інформації для користування

7. Геологічна інформація, створена (придбана) на кошти державного бюджету і передана до Геоінформу, надається у користування на договірній основі, причому органам державної влади та органам місцевого самоврядування, державним і комунальним підприємствам, установам і організаціям - безоплатно.

(абзац перший пункту 7 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.11.2009 р. N 1260)

Юридичні та фізичні особи, що бажають отримати для користування геологічну інформацію, надсилають до Геоінформу запит, в якому зазначається:

- мета отримання інформації;
- район або родовище корисних копалин;
- вид корисних копалин;
- перелік замовлених відомостей та ступінь їх детальності;
- вид носія інформації;
- форма надання інформації.

Геоінформ визначає наявність інформації і протягом 10 календарних днів письмово повідомляє запитувача про умови, термін і форму надання інформації або відмову чи відстрочення її надання із зазначенням причин.

Задоволення запиту здійснюється протягом місяця.

8. Геологічна інформація, створена (придбана) на власні кошти юридичних та фізичних осіб, надається у користування власником інформації на умовах, визначених договором.

Геологічна інформація, що передана на зберігання до Геоінформу і не перейшла до державної власності, може надаватись у користування Геоінформом на умовах, визначених власником цієї інформації.

Продаж геологічної інформації

9. Юридична та фізична особа, яка бажає придбати геологічну інформацію, що знаходиться у розпорядженні Держгеонадра, надсилає запит на ім'я голови Комітету.

У запиті зазначаються:

відомості про юридичну особу (найменування, місцезнаходження, юридична адреса; посадова особа, що надіслала запит); для фізичних осіб - прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання;

стисла довідка про діяльність юридичної чи фізичної особи;
прізвища та посади осіб, уповноважених діяти від імені юридичної чи фізичної особи;

склад і обсяг геологічної інформації;

обсяг права власності на придбану геологічну інформацію.

10. Для погодження продажу геологічної інформації, яка не є державною власністю, її власник надсилає запит Держгеонадра.

У запиті зазначаються:

а) для продавця - власника геологічної інформації:

відомості про юридичну особу (найменування, місцезнаходження, юридична адреса; посадова особа, що надіслала запит); для фізичних осіб - прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання;

склад і обсяг інформації, яка пропонується на продаж;

б) для покупця геологічної інформації:

відомості про юридичну особу (найменування, місцезнаходження, юридична адреса; посадова особа, що надіслала запит); для фізичних осіб - прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання;

обсяг права власності на геологічну інформацію, що придбаватиметься.

11. Держгеонадра протягом 10 днів розглядає запит щодо придбання або погодження продажу геологічної інформації і про прийняте рішення повідомляє запитувача.

Задоволення запиту щодо придбання геологічної інформації здійснюється протягом місяця.

У разі відмови у погодженні продажу геологічної інформації її власник має право оскаржити таке рішення в порядку, визначеному чинним законодавством України.

Плата за геологічну інформацію та використання коштів, отриманих від продажу цієї інформації

12. Розмір плати за геологічну інформацію визначається з урахуванням: споживчого значення об'єкта, щодо якого замовляється чи пропонується інформація (розміри і техніко-економічні показники родовища, якість та кон'юнктура корисних копалин, перспективність площ і окремих ділянок тощо);

особливостей геологічної будови та повноти геологічного вивчення надр;

рівня повноти та детальності заявленої інформації;

попиту на конкретну геологічну інформацію;

витрат на підготовку геологічної інформації;

мети, з якою використовуватиметься замовлена інформація (геологічне вивчення ділянки надр, родовища корисних копалин, проектування; будівництво підприємств з видобутку корисних копалин тощо).

13. Кошти, отримані за користування та від продажу геологічної інформації, яка є державною власністю, зараховуються до державного бюджету.

(пункт 13 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.03.2000 р. N 501)

14. Кошти в іноземній валюті, отримані від продажу геологічної інформації, використовуються в порядку, визначеному чинним законодавством України.

Експорт геологічної інформації

15. Експорт геологічної інформації здійснюється згідно із чинним законодавством України про зовнішньоекономічну діяльність.

16. Митне оформлення геологічної інформації провадиться відповідно до діючих вимог та за наявності позитивного висновку експертної комісії Держгеонадра щодо можливості експорту геологічної інформації за формою згідно з додатком.

17. Юридичні та фізичні особи України, інших держав, які отримали геологічну інформацію з порушенням цього Положення, до проведення геологорозвідувальних робіт та освоєння родовищ корисних копалин на території України не допускаються.

Зразок

Додаток

до Положення про порядок
розпорядження геологічною
інформацією

Висновок експертної комісії Держгеонадра щодо можливості експорту геологічної інформації

Експертна комісія у складі _____
(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

розглянувши _____
(вид, назва матеріалів)

підтверджує, що в них _____
(наявність чи відсутність інформації з

обмеженим доступом)

Висновок _____

Голова комісії (керівник-експерт)

(повне найменування посади)

*

(підпис) (ініціали та прізвище)

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Національний архівний фонд та архівні установи

Закон введено в дію з дня опублікування - 29 січня 1994 року,

Стаття 26. Галузеві державні архіви

Галузеві державні архіви створюються для зберігання геологічних, гідрометеорологічних, картографічних та інших специфічних видів архівних документів, які потребують особливих умов їх зберігання і використання відомостей, що в них містяться.

Рішення про створення галузевих державних архівів приймається Кабінетом Міністрів України на підставі спільного подання центрального органу виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі, де створюється відповідний архів.

Положення про галузеві державні архіви затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі, де створюється відповідний архів.⁵¹

⁵¹ Повний текст див. Відомості Верховної Ради України, 1994, № 15 (12.04.94), ст. 86

**Про затвердження Порядку обліку, зберігання та користування
фондовими геологічними матеріалами**

**Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 28
листопада 2000 року N 217**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 грудня 2000 р. за
N 910/5131**

Відповідно до Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України, затвердженого Указом Президента України від 29.05.2000 N 724/2000, статті 6 Закону України "Про державну геологічну службу України" та постанови Кабінету Міністрів України від 08.11.96 N 1366 "Про надання Державному інформаційному геологічному фонду України статусу галузевого державного архіву" **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Порядок обліку, зберігання та користування фондовими геологічними матеріалами (додається).

2. Уважати такою, що не застосовується на території України, "Инструкцию о государственном учете результатов работ по геологическому изучению недр и о порядке хранения и пользования отчетными геологическими материалами", затверджену Міністерством геології СРСР 11.08.76.

3. Начальнику Департаменту геології та використання надр Гурському Д. С. забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Лизуна С. О.

Міністр

І. О. Заєць

ПОГОДЖЕНО:

**Голова Державного комітету
архівів України**

Р. Я. Пиріг

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства екології та природних
ресурсів України від 28 листопада 2000
р. N 217
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 12 грудня 2000 р. за N
910/5131

**ПОРЯДОК обліку, зберігання та
користування фондовими геологічними матеріалами**

Цей Порядок, який розроблено відповідно до статті 6 Закону України "Про державну геологічну службу України" та постанови Кабінету Міністрів України від 08.11.96 N 1366 "Про надання Державному інформаційному геологічному фонду України статусу галузевого державного архіву", визначає склад і обсяг інформації, яка підлягає обов'язковій передачі до Державного інформаційного геологічного фонду України, установлює порядок обліку, зберігання й надання в користування фондових (архівних) матеріалів з геологічного вивчення та використання надр України, її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

Цей Порядок обов'язковий для виконання Державним інформаційним геологічним фондом України (далі - Геоінформ України) та користувачами надр незалежно від їх відомчого підпорядкування, форм власності й джерел фінансування робіт з геологічного вивчення й використання надр.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Фондові геологічні матеріали (далі - ФГМ) - сукупність матеріальних об'єктів (носіїв документованої інформації) незалежно від місця й часу їх створення та форми власності на них, що містять зафіксовану інформацію щодо геологічного вивчення й використання надр. ФГМ реєструються, зберігаються й надаються в користування як геологічні архівні документи.

Фондові геологічні матеріали є складовою частиною Національного архівного фонду України.

1.2. Результати робіт з геологічного вивчення й використання надр викладаються у звітних геологічних матеріалах, які обов'язково подаються виконавцями цих робіт на державне (постійне) зберігання до Геоінформу України.

1.3. Поданні на постійне зберігання геологічні матеріали повинні відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо складання, оформлення й комплектності конкретних видів геологічної документації.

1.4. Геоінформ України відповідно до вимог цього Порядку здійснює:
приймання й облік поданих на зберігання геологічних матеріалів;
систематизацію й каталогізацію ФГМ;
обслуговування споживачів ФГМ;
ведення автоматизованої бази даних ФГМ;
забезпечення збереженості ФГМ.

1.5. У разі неприйняття геологічних матеріалів на постійне зберігання чи ненадання у користування ФГМ подавачі геологічних матеріалів чи

споживачі ФГМ можуть оскаржити зазначені дії Геоінформу України до Мінекоресурсів України.

2. ПОДАННЯ, ПРИЙМАННЯ Й ОБЛІК ГЕОЛОГІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

2.1. Постійному зберіганню у Геоінформі України підлягають такі види геологічних матеріалів на паперових, магнітних і оптичних носіях:

переліки зареєстрованих у Геоінформі України робіт з геологічного вивчення надр;

звіти за результатами геологічних, геофізичних, гідрогеологічних, еколого-геологічних, інженерно-геологічних, геохімічних робіт, у тому числі знімачів, пошуків і розвідки твердих корисних копалин, нафти й газу, а також буріння опорних, параметричних, структурних, глибоких та надглибоких свердловин;

звіти за результатами науково-дослідних, тематичних, дослідно-методичних і дослідно-технологічних робіт у галузі геології, включаючи створення інформаційних систем і програмних засобів оброблення геоданих;

видані геологічні (геофізичні, гідрогеологічні, геохімічні, еколого-геологічні, інженерно-геологічні, геоморфологічні, мінерагенічні, корисних копалин тощо) карти з пояснювальними записками;

видані узагальнювальні, оглядові й зведені карти геологічного змісту та пояснювальні записки до них;

звіти за результатами вивчення технологій видобування корисних копалин, розроблення кондицій мінеральної сировини, геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин, а також їх комплексного освоєння;

державний баланс запасів корисних копалин;

паспорти родовищ і проявів корисних копалин;

облікові картки вивченості надр з копіями контурів розташування вивчених площ (профілів робіт) до них;

контурні карти вивченості надр;

картограми вивченості надр;

таблиці вивченості надр з пояснювальними записками;

узагальнювальні геологічні та геолого-економічні огляди, техніко-економічні доповіді;

протоколи Державної комісії по запасах корисних копалин України (далі - ДКЗ України) щодо затвердження запасів корисних копалин;

річні звіти з геолого-виробничої діяльності користувачів надр, що виконували роботи за рахунок державного та/чи місцевих бюджетів.

Постійно зберігаються регламентовані документи Геоінформу України, за якими здійснюється державна реєстрація робіт з геологічного вивчення надр, провадиться інвентарний облік поданих на зберігання геологічних матеріалів, узагальнюються результати виконаних облікових та аналітичних робіт щодо геологічного вивчення й використання надр.

2.2. Звіти та інші види текстових геологічних матеріалів, що зазначені вище, виконують за допомогою засобів комп'ютерної техніки й подають до

Геоінформу України в одному примірнику разом з електронною копією на машинних носіях. Ці копії утворюють страховий фонд ФГМ.

2.3. Паспорти родовищ та проявів корисних копалин, облікові картки вивченості надр, протоколи ДКЗ України про затвердження виявлених запасів корисних копалин подають в одному примірнику разом зі звітом, до якого вони відносяться.

2.4. Геологічні, геолого-економічні огляди, техніко-економічні доповіді, які намічені до публікації, подають в одному примірнику авторського тексту, готового до видання.

2.5. Видані геологічні (геофізичні, гідрогеологічні, геохімічні, еколого-геологічні, інженерно-геологічні, геоморфологічні, мінерагенічні, корисних копалин і т. д.) карти й пояснювальні записки до них подають у двох примірниках.

2.6. Видані узагальнювальні, оглядові й зведені карти геологічного змісту та пояснювальні записки до них подають в одному примірнику.

2.7. У разі вилучення підготовленої карти з видання подають авторський примірник карти разом з пояснювальною запискою, якщо її складання було передбачене в геологічному (технічному) завданні або договорі на виконання робіт.

2.8. У Геоінформі України за отриманням поданих на постійне зберігання геологічних матеріалів здійснюється реєстрація супровідних листів до них за датою надходження.

Подані геологічні матеріали оформлюються на постійне зберігання протягом 10 робочих днів, а якщо геологічні матеріали мають великий обсяг - 15 робочих днів з дня, наступного після реєстрації їх надходження.

2.9. У Геоінформі України здійснюється перевірка поданих геологічних матеріалів на їх відповідність до вимог нормативних документів щодо складання, оформлення й комплектування геологічних матеріалів, після чого приймається рішення про прийняття їх на зберігання.

2.10. Підставами для прийняття звітних геологічних матеріалів на постійне зберігання є:

наявність номера державної реєстрації виконаних робіт з геологічного вивчення надр;

відповідність до наведеного в супровідному листі складу геологічного матеріалу наявної кількості й обсягу його частин на паперових та машинних носіях;

наявність обов'язкових структурних елементів у складових частинах геологічних матеріалів;

правильність оформлення текстових і графічних матеріалів.

2.11. У разі позитивного результату перевірки поданих геологічних матеріалів відповідальна особа за їх приймання робить запис у книзі інвентарного обліку ФГМ (додаток 1).

За цим записом ФГМ одержує порядковий інвентарний номер, що відноситься до кожної складової частини (одиниці зберігання) цього ФГМ.

2.12. На звороті палітурки чи обкладинки та на титульному аркуші кожної одиниці зберігання, а також на незброшурованих додатках ставиться відбиток штампа інвентаризації ФГМ, форма якого наведена в додатку 2.

Відповідальна особа за приймання ФГМ ставить у відбитку штампа підпис та указує дату реєстрації ФГМ у книзі інвентарного обліку.

2.13. Дублетні примірники ФГМ (якщо вони є) отримують інвентарні номери основних ФГМ. На дублетах, так само як в основному ФГМ, ставиться й заповнюється відбиток штампа інвентаризації ФГМ і поруч із ним робиться напис (або ставиться штамп) ДУБЛІКАТ.

Якщо дублетів більше одного, то до слова ДУБЛІКАТ додається його порядковий номер.

2.14. За результатами інвентарного обліку поданих матеріалів Геоінформ України письмово повідомляє подавців про прийняття ФГМ на державне (постійне) зберігання.

3. КАТАЛОГІЗАЦІЯ ФГМ

3.1. У Геоінформі України на паперових носіях та в автоматизованому режимі ведуться картотеки авторського, предметного та географічного каталогів ФГМ, які складаються відповідно з масивів каталожних карток та їх електронних архівів.

З метою інформування споживачів про прийняття на зберігання нових ФГМ в автоматизованому режимі випускаються бюлетені поточних надходжень ФГМ.

3.2. У картотечі авторського каталогу картки розташовують:
в алфавітному порядку за прізвищами авторів; якщо автор не вказаний, то в алфавітному порядку за назвою організації;
за тим самим автором - в алфавітному порядку за назвою ФГМ;
за однаковим першим словом назви ФГМ - за другим словом; при однакових перших і других словах - за третім і т. д.;
за збігом прізвищ авторів - в алфавітному порядку їх ініціалів.

3.3. Предметний каталог ФГМ складається за тематичними розділами: загальна геологія; гідрогеологія; інженерна геологія; екогеологія; геофізика; техніка, технологія й методика геологорозвідувальних робіт; економіка, організація й планування геологорозвідувальних робіт; корисні копалини.

Кожний розділ поділяється на рубрики, за якими здійснюється каталогізація ФГМ.

3.3.1. Для формування картотеки предметного каталогу зміст кожного ФГМ розглядається щодо трьох рубрик одного розділу, за якими складають окремі картки.

Якщо простежується відношення ФГМ за змістом до чотирьох і більше рубрик, то такий ФГМ відносять до тематичного розділу в цілому.

3.3.2. Розміщення в картотечі карток на ФГМ, які належать до розділу в цілому чи до конкретних рубрик, здійснюють за абеткою та відповідно до назв адміністративно-територіальних утворень країни. При цьому на початку кожного розділу та кожної рубрики розташовують картки на ФГМ, що не пов'язані з конкретною територією.

3.3.3. Усі картки в межах будь-якого угруповання (розділ, рубрика, територія) систематизують у хронологічному порядку років завершення робіт; у межах кожного року - в алфавітному порядку за автором (колективним автором) чи за назвою ФГМ.

3.4. Географічний каталог ФГМ складається за адміністративно-територіальним поділом країни.

У межах кожного адміністративно-територіального утворення картки групують за розділами та рубриками предметного каталогу.

У середині розділів та рубрик картотеки географічного каталогу картки розташовують у хронологічному порядку, а у межах одного року - за прізвищем автора або назвою організації, чи назвою ФГМ в алфавітному порядку.

3.5. Бюлетені надходжень ФГМ до Геоінформу України видають щомісяця, якщо надходжень ФГМ за цей період було більше трьох, а в січні, квітні, липні й жовтні кожного року - за результатами інвентарного обліку ФГМ у відповідному кварталі.

У березні поточного року випускають зведений бюлетень надходжень ФГМ за минулий рік.

3.6. У бюлетенях відомості про ФГМ подають відповідно до їх систематизації за розділами й рубриками предметного каталогу.

Короткий зміст ФГМ у бюлетенях наводять за текстом реферату (анотації), а його структуру - за даними інвентарного обліку ФГМ.

4. ПОРЯДОК КОРИСТУВАННЯ ФГМ

Передавання основних ФГМ у тимчасове користування будь-яким юридичним чи фізичним особам забороняється.

Допускається передавання в тимчасове користування тільки дублетів ФГМ на термін не більше ніж три місяці.

4.1. Користування ФГМ у читальних залах Геоінформу України здійснюється на підставі листа-заяви від юридичної чи фізичної особи, в якому вказуються:

мета, з якою відвідувачем (посада, прізвище, ім'я, по батькові) буде проводитись вивчення ФГМ;

назва ФГМ, тематика досліджень чи інші атрибути, за якими можна зробити висновок про наявність у сховищах потрібних для вивчення ФГМ;

необхідність виконання витягів з тексту та копіювання графічних матеріалів з отриманих для вивчення ФГМ.

4.2. Відвідувач, як правило, сам подає цей лист до приймальної Геоінформу України, де він реєструється й передається керівництву для вирішення питання про можливість вивчення ФГМ у читальних залах.

Відвідувач за відповідним каталогом ФГМ або бюлетенями надходжень ФГМ відшукує атрибути потрібних геологічних матеріалів і складає заявку на вивчення ФГМ (додаток 3), яка затверджується керівництвом.

4.3. Заявлені ФГМ видаються відвідувачу в читальному залі із записом у спеціальному журналі (додаток 4), де він розписується в їх отриманні.

Виносити ФГМ з читального залу відвідувачам не дозволяється.

4.4. Витяги із текстових частин ФГМ відвідувачі виконують у робочих зошитах, які реєструються завідувачем читального залу в спеціальному журналі (додаток 5).

4.5. Копії графічних матеріалів ФГМ відвідувачі виконують на окремих аркушах паперу чи кальки, які реєструються завідувачем читального залу в спеціальному журналі (додаток 6).

4.6. Під час вивчення ФГМ з грифом обмеженого доступу виносити із читального залу робочі зошити й копії графічних матеріалів відвідувачам не дозволяється.

4.7. При поверненні відвідувачем отриманих ФГМ завідувач читального залу перевіряє кількість та стан цих матеріалів, після чого розписується в журналі (додаток 4) про їх прийняття.

4.8. Робочі зошити й копії графічних матеріалів, які містять інформацію обмеженого доступу, за завершенням вивчення ФГМ надсилаються відвідувачу через режимний відділ Геоінформу України.

5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕНОСТІ ФГМ

5.1. Фондові геологічні матеріали на паперових і машинних носіях зберігаються у спеціально пристосованих для цього сховищах, а ФГМ, видані відвідувачам для вивчення, - у читальних залах Геоінформу України.

5.2. Облаштування й утримання комплексу приміщень фонду; заходи щодо забезпечення збереженості ФГМ, у тому числі додержання умов пожежної безпеки; організація охоронного режиму приміщень фонду - повинні відповідати вимогам ГСТУ 55.001-98 Документи з паперовими носіями. Правила зберігання Національного архівного фонду. Технічні вимоги.

5.3. Заходити з аудіо-, фото-, кіно-, відеоапаратурою у сховища й читальні зали Геоінформу України дозволяється керівництвом, як правило, у супроводі відповідального співробітника фонду.

5.4. Видача в читальні зали ФГМ, які потребують реставрації, можлива тільки за виняткових обставин з дозволу керівництва Геоінформу України.

5.5. Планова перевірка наявності ФГМ у сховищах згідно із записами в книзі інвентарного обліку ФГМ проводиться не рідше одного разу в 5 років. Для перевірки створюється спеціальна комісія, результати роботи якої оформляються актом, що затверджує директор Геоінформу України.

Акт передається до Департаменту геології та використання надр Мінекоресурсів України та до Державного комітету архівів України.

5.6. За фактами втрати, пошкодження, знищення чи ознаками крадіжки фондів геологічних матеріалів директор Геоінформу України наказом створює комісію, яка готує такі документи:

акт з переліком утрачених ФГМ;

експертний висновок щодо важливості утрачених ФГМ;

пояснення осіб, що причетні до цих подій.

Акт, підписаний усіма членами комісії, затверджує директор Геоінформу України.

Про подію повідомляють до Департаменту геології та використання надр Мінекоресурсів України та до Державного комітету архівів України.

**Начальник Управління
геологічних робіт Департаменту
геології та використання надр**

В. І. Калінін

Додаток 1 до пункту 2.11 Порядку обліку, зберігання та користування ФГМ

КНИГА інвентарного обліку фондів геологічних матеріалів (ФГМ)

200 р.

N з/п	Дата прийняття	Інвентарний N ФГМ	Автор (прізвище та ініціали)	Назва фондів геологічного матеріалу	Рік складання ФГМ	Кількість одиниць зберігання (книг, зошитів, альбомів, папок)	Кількість аркушів			Кількість ФГМ, вхідний N супровідного листа	Гриф секретності кожної од. збер.	Кіл. машинних носіїв	Розписка особи, яка прийняла ФГМ на зберігання	16	
							тексту	у числі	тому						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
							усього	фото, мал.	креслень	аркушів					

**Форма відбитка штампа
інвентаризації ФГМ**

Додаток 2 до пункту 2.12
Порядку обліку, зберігання та
користування ФГМ

ІНВЕНТАРНИЙ N	
У даній одиниці зберігання	
Основного тексту	_____ арк.
у т. ч. рисунків	_____ арк.
Текстових додатків	_____ арк.
Графічних додатків	_____ лист.
УСЬОГО ОД. ЗБЕР. - _____ у т. ч.: кн. _____ ; з. _____ ; п. _____ ; ал. _____	
Усього осн. тексту	_____ арк.
у т. ч. ілюстрацій	_____ арк.
Усього додатків -	_____
У т. ч. текстових -	_____
графічних -	_____
<i>Підпис</i>	<i>Дата</i>

**ЗАЯВКА на вивчення фондів
геологічних матеріалів у читальному
залі**

Додаток 3 до пункту 4.2 Порядку
обліку, зберігання та користування
ФГМ

Лист-заява вх. N _____ від _____ 200__ р.

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Інвентарні номери замовлених ФГМ (в порядку нарощування)

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Підпис дата подання

Ініціали, прізвище
відвідувача

Підпис дата розгляду

Ініціали, прізвище керівника
Геоінформу України

Додаток 4 до пункту 4.3 Порядку обліку, зберігання та користування ФГМ

ЖУРНАЛ видачі ФГМ відвідувачам читального залу

N з/п	Дата видачі	Прізвище, ініціали відвідувача	Назва організації, N листа і дата	Інвентарний N ФГМ	Кількість од. збер.	Кількість аркушів тексту		Кількість додатків	Гриф секретеності	Розписка відвідувача в отриманні матеріалу	Розписка зав. залу про повернення ФГМ	Особливі примітки	
						усього	у тому числі ілюстрацій фото, мал. креслень						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ЖУРНАЛ обліку робочих зошитів відвідувачів читального залу

Додаток 5 до пункту 4.4 Порядку обліку, зберігання та користування ФГМ

Номер читального залу	Дата реєстрації	Прізвище, ініціали відвідувача	Назва організації	Обліковий N зошита відвідувача	Кількість документів	Розписка відвідувача в отриманні зошита для роботи в читальному залі	Розписка зав. читального залу в отриманні зошита від виконавця, дата	Розписка нач. режимного відділу про отримання зошита для відправки або відвідувача в одержанні зошита, дата	Вихідний N листа про відправлення	Особливі примітки

**ЖУРНАЛ обліку копій графічних матеріалів,
зроблених відвідувачами**

Додаток 6 до пункту 4.5 Порядку обліку, зберігання та користування ФГМ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Номер читального залу	Дата реєстрації	Прізвище, ім'я, по батькові	Назва організації	Інвентарний № ФГМ	Назва копії із зазначенням масштабу штабу та району робіт	Кількість листів	Розписка виконавця в одержанні взятої на облік кальки	Розписка зав. читального залу в прийнятті зроблених копій, дата	Розписка режимного відділу про отримання копії для відправки або відвідувача в одержанні, дата	Вихідний № листа про відправлення	Особливі примітки

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 10 грудня 2008 р. N 1075
Київ**

Про затвердження Методики визначення вартості геологічної інформації, отриманої за рахунок коштів державного бюджету

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

Затвердити Методику визначення вартості геологічної інформації, отриманої за рахунок коштів державного бюджету, що додається.

Прем'єр-міністр України

Ю. ТИМОШЕНКО

**МЕТОДИКА визначення вартості
геологічної інформації, отриманої за
рахунок коштів державного бюджету**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 10
грудня 2008 р. N 1075

1. Згідно з цією Методикою визначається вартість геологічної інформації, отриманої за результатами робіт з геологічного вивчення надр на території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони за рахунок коштів державного бюджету (далі - вартість геологічної інформації).

2. Терміни, що вживаються у цій Методиці, мають таке значення:

камеральні роботи - це всебічна наукова обробка та узагальнення матеріалів, отриманих за результатами польових робіт;

польові роботи - це комплекс геологорозвідувальних, геофізичних, топографічних, ґрунтових та інших спеціальних досліджень, що проводяться безпосередньо на території, яка підлягає геологічному вивченню надр.

3. Визначення вартості геологічної інформації може здійснюватися за результатами, отриманими на будь-якій стадії проведення робіт з геологічного вивчення надр, а саме під час:

регіонального геологічного вивчення надр;

пошуку та пошукової оцінки родовищ корисних копалин;

розвідки родовищ корисних копалин.

4. Об'єктом визначення вартості геологічної інформації є відомості, що

містяться у звітах про геологічне вивчення надр і відображають стан геологічного середовища, процеси і явища, що відбуваються у ньому, будову надр, наявність у них корисних копалин і супутніх компонентів, показники їх якості та кількості.

5. Вартість геологічної інформації визначається з урахуванням наведених у звітах про геологічне вивчення надр витрат, що були понесені під час виконання камеральних робіт щодо ділянки надр, у межах якої визначається вартість геологічної інформації.

6. У разі коли у звіті про геологічне вивчення надр зазначається тільки вартість геологорозвідувальних робіт, вартість камеральних робіт визначається за формулами, наведеними у додатку 1.

7. Якщо у звіті про геологічне вивчення надр відомості про вартість геологорозвідувальних робіт, що проводяться у певному регіоні, відсутні, для визначення такої вартості застосовується показник вартості одиниці виміру подібних робіт у такому регіоні або розраховується кошторисна вартість таких робіт. При цьому вартість камеральних робіт визначається за формулами, наведеними у додатку 1.

8. Вартість геологічної інформації розраховується за такою формулою:

$$V_{гi} = V_{кр} \times K_{п} \times K_{o} \times K_{я},$$

де $V_{гi}$ - вартість геологічної інформації;

$V_{кр}$ - вартість камеральних робіт;

$K_{п}$ - коефіцієнт переведення, який визначається з урахуванням інфляційних процесів;

K_{o} - коефіцієнт, який визначається виходячи з відношення обсягів геологічної інформації, що надається надрокористувачеві, до загальних обсягів інформації, наведеної у звіті. Коефіцієнт розраховується як відношення обсягів геологічної інформації або понесених витрат на ділянці надр, що надається у користування, до загальних обсягів такої інформації або понесених витрат для її отримання на об'єкті геологорозвідувальних робіт (відповідно до площі, величини запасів, кількості розвіданих пластів, кількості ділянок, обсягів буріння тощо);

$K_{я}$ - коефіцієнт, який визначається з урахуванням показників геологічної інформації (оцінка звіту, повнота геологічного вивчення ділянки надр). Коефіцієнт розраховується шляхом множення показників, визначених у додатку 2.

9. Вартість геологічної інформації визначається на дату її розрахунку в гривнях виходячи у разі потреби з установлених Держкомстатом та Національним банком індексів інфляції.

**РОЗРАХУНОК вартості
камеральних робіт**

Граничне значення вартості проведених геологорозвідувальних робіт (на час затвердження звіту)	Формула для розрахунку вартості камеральних робіт
Для об'єктів будівельної сировини	
Менш як 5000	$0,41 \times 3000 + (B_3 \times k - 3000) \times 0,21$
Від 5000 до 10000	$0,33 \times 5000 + (B_3 \times k - 5000) \times 0,17$
Для інших об'єктів	
Менш як 5000	$0,224 \times 3000 + (B_3 \times k - 3000) \times 0,166$
Від 5000 до 20000	$0,166 \times 5000 + (B_3 \times k - 5000) \times 0,041$
Від 20000 до 100000	$0,066 \times 20000 + (B_3 \times k - 20000) \times 0,025$
Від 100000 до 200000	$0,033 \times 100000 + (B_3 \times k - 100000) \times 0,016$
Понад 200000	$0,025 \times 200000 + (B_3 \times k - 200000) \times 0,014$, де - B_3 загальна вартість проведених геологорозвідувальних робіт; k - коефіцієнт, який визначається як відношення вартості польових робіт до загальної вартості геологорозвідувальних робіт (геологорозвідувальні роботи на всі види корисних копалин, крім буріння на нафту і газ, - 0,7; буріння під час пошуку і розвідки вуглеводнів - 0,5; експлуатаційна розвідка та переоцінка запасів - 0,5)

ПОКАЗНИКИ розрахунку коефіцієнта, який визначається з урахуванням показників якості геологічної інформації

Показники якості геологічної інформації	Значення коефіцієнта якості (К _я)
Оцінка звіту:	
задовільно	1
добре	1,25
відмінно	1,5
Повнота геологічного вивчення ділянки надр, що надається у користування:	
регіональне геологічне вивчення надр	1
пошуки та пошукова оцінка родовищ корисних копалин	1,15
розвідка родовищ корисних копалин	1,25

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про угоди про розподіл продукції

Із змінами і доповненнями

(витяг)

Стаття 24. Інформація, отримана в результаті виконання угоди про розподіл продукції

1. Геологічна, геофізична, геохімічна, техніко-економічна та інша інформація, а також зразки гірничих порід (в тому числі керн) та інші дані (далі - інформація), отримані інвестором у результаті виконання робіт, передбачених угодою про розподіл продукції, є власністю держави. При дотриманні умов конфіденційності, передбачених угодою, інвестор має право вільно і безоплатно користуватися зазначеною інформацією з метою виконання робіт, передбачених угодою.

Інвестор зобов'язаний надавати державі таку інформацію в порядку, встановленому угодою.

Розпорядження зазначеною інформацією (зокрема, її державна експертиза, реєстрація та облік) здійснюється відповідно до вимог законодавства та умов угоди про розподіл продукції.

2. Сторони угоди несуть відповідальність за розголошення конфіденційної інформації, одержаної під час виконання угоди про розподіл продукції, відповідно до вимог угоди та законодавства України.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про нафту і газ

Із змінами і доповненнями

(витяг)

Стаття 33. Володіння і розпорядження геологічною інформацією щодо нафтогазоносності надр

Геологічна інформація, одержана (придбана) за рахунок коштів Державного бюджету України, є державною власністю і використовується згідно з чинним законодавством України.

Геологічна інформація, одержана (придбана) за власні кошти користувача нафтогазоносними надрами, є його власністю. Умови використання цієї інформації встановлюються чинним законодавством України.

Порядок розпорядження геологічною інформацією щодо нафтогазоносних надр визначається Кабінетом Міністрів України.

Будь-яка юридична або фізична особа може звернутися із запитом щодо геологічної інформації в Державний інформаційний геологічний фонд України.

Державний інформаційний геологічний фонд України надає інформацію щодо нафтогазоносності надр за запитом будь-якої юридичної або фізичної особи в установленому законодавством порядку.

Інформація, що є власністю користувача нафтогазоносними надрами, яка не підлягає передачі до Державного інформаційного геологічного фонду України, повинна зберігатися користувачем нафтогазоносними надрами або його правонаступниками згідно з законодавством.

РОЗДІЛ 12. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОЛОГІЧНОГО КАРТУВАННЯ УКРАЇНИ

Про Положення про Державну геологічну карту України масштабу 1 : 200000

**Наказ Державного комітету України по геології і використанню
надр (Держкомгеології України) від 9 листопада 1998 року N 163**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 6 січня 1999 р. за N
8/3301**

Відповідно до підпункту 3 пункту 4 частини 2 пункту 7 Положення про Державний комітет України по геології і використанню надр, затвердженого Указом Президента України 18 листопада 1998 року N 1276, на виконання рішення колегії Держкомгеології України від 25.03.98 N 4 "Про статус Державної геологічної карти України масштабу 1 : 200000" **НАКАЗУЮ:**

Затвердити Положення про Державну геологічну карту України масштабу 1 : 200000 (додається).

Головному геологічному управлінню (Калінін В. І.) здійснити державну реєстрацію зазначеного Положення в Міністерстві юстиції України.

Контроль за виконанням цього наказу покласти на Першого заступника Голови Держкомгеології Гурського Д. С.

Голова Комітету

С. В. Гошовський

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Державного комітету України по
геології і використанню надр від 9
листопада 1998 р. N 163

Зареєстровано в
Міністерстві юстиції України 6
січня 1999 р. за N 8/3301

ПОЛОЖЕННЯ про Державну геологічну карту України масштабу 1 : 200000

1. Загальні положення

1.1. Державна геологічна карта України масштабу 1 : 200000 (далі - Держгеолкарта-200) є базовою багатоцільовою комплексною геологічною основою для планування освоєння природних ресурсів, розвитку мінерально-сировинної бази, розробки науково обґрунтованих програм геологорозвідувальних робіт, будівництва, меліорації, охорони надр і довкілля, а також вирішення інших актуальних питань розвитку галузей народного господарства держави.

1.2. Держгеолкарта-200 являє собою комплект взаємоузгоджених карт геологічного змісту з єдиною пояснювальною запискою, що складені та підготовлені до видання за єдиними інструктивними положеннями і вимогами та за системою однотипних умовних позначень.

1.3. Держгеолкарта-200 охоплює всю територію України за аркушами розподілення. Усі карти на суміжних номенклатурних аркушах повинні бути обов'язково погоджені між собою. Карти складаються лише в межах України без відображення територій зарубіжних країн.

1.4. Складання й підготовка до видання Держгеолкарти-200 здійснюється за серіями аркушів, що відповідають регіонам України, виділеним за особливостями геологічної будови (Карпатська, Волинсько-Подільська, Центральноросійська, Донбаська, Дніпровсько-Донецька, Причорноморська та Кримська).

1.5. Картографічна основа для Держгеолкарти-200 готується відповідно до вимог нормативних документів Укргеодезкартографії, чинних на момент складання карт. Порядок використання картографічної основи узгоджується з Укргеодезкартографії згідно з чинним законодавством.

1.6. Для складання Держгеолкарти-200 використовуються усі опубліковані і фондові геологічні, геофізичні та інші матеріали, наявні на час виконання картоскладальних робіт.

1.7. Комплекти Держгеолкарти-200 створюються за результатами робіт масштабу 1 : 200000 з геологічного довивчення площ або камеральним способом, з проведенням мінімальних обсягів ревізійних польових робіт. Черговість видання визначається потребами держави й планується Держкомгеології України.

1.8. Роботи зі складання й підготовки до видання Держгеолкарти-200 та геологічне довивчення площ, яке випереджає їх, виконуються державними регіональними геологічними підприємствами в тісному співробітництві з науковими фахівцями відповідних інститутів Національної Академії Наук України і закладів Міністерства освіти України, спеціалістами гірничовидобувних підприємств та організацій, підпорядкованих Мінпромполітики, Мінвуглепрому та ін.

1.9. Вимоги до складання та підготовки до видання Держгеолкарти-200 визначаються тимчасовими Основними положеннями зі складання і підготовки до видання комплекту Геологічної карти України масштабу 1 : 200000.

1.10. Обов'язковими картами типового комплекту Держгеолкарти-200 є:

геологічна карта дочетвертинних відкладів, а для деяких регіонів, визначених інструктивними документами, - допліоценових відкладів;

геологічна карта четвертинних відкладів;

геологічна карта похованих утворень (у т. ч. кристалічного фундаменту, похованих поверхонь осадового чохла). На всіх картах відображається інформація про корисні копалини.

1.11. Крім обов'язкових, до комплекту Держгеолкарти-200 можуть бути включені додаткові карти, визначені геологічним завданням, а саме: гідрогеологічні, інженерно-геологічні, корисних копалин і закономірностей їх розміщення та інші. Рішення про їх видання ухвалюється Держкомгеології України.

1.12. Науково-методичне керівництво та координація робіт зі створення Держгеолкарти-200 покладається на Головну редакційну колегію Держгеолкарти-200 при Держкомгеології України.

1.13. Поточне науково-методичне забезпечення робіт зі складання й підготовки до видання Держгеолкарти-200 і надання практичної допомоги їх виконавцям покладається на Науково-методичний центр з геологічного картування та картографування Держкомгеології України.

1.14. Аркуші (групи аркушів), підготовлені до видання, після розгляду Науково-технічними радами підприємств або організацій, що виконують ці роботи, підлягають обов'язковій апробації й затвердженню Науково-редакційною радою Держкомгеології України. Після цього вони передаються для видання в установленому порядку.

2. Порядок використання

2.1. Видані комплекти аркушів Держгеолкарти-200 призначені для відкритого користування і передаються Державному інформаційному геологічному фонду України "Геоінформ" та державним регіональним геологічним підприємствам.

2.2. Надання комплектів Держгеолкарти-200 для користування визначається Положенням про порядок розпоряджання геологічною інформацією.

Про затвердження Положення про Державну гідрогеологічну карту України масштабу 1:200000

Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 15 жовтня 2001 року N 372

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 листопада 2001 р. за N 929/6120

Відповідно до статей 1 і 4 Закону України "Про державну геологічну службу України" від 4 листопада 1999 р. N 1216-XIV та з метою забезпечення планомірного проведення регіонального гідрогеологічного довивчення території України і її окремих регіонів **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Положення про Державну гідрогеологічну карту України масштабу 1:200000 (далі - Положення), що додається.

2. Увести в дію Положення з 1 січня 2002 р.

3. Департаменту геології та використання надр (Гурський Д. С.):

3.1. У п'ятиденний термін після затвердження подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3.2. У місячний термін після державної реєстрації забезпечити тиражування та надсилання Положення до установ і організацій, що належать до сфери управління Мінекоресурсів України, та зацікавленим організаціям.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Державного секретаря міністерства С. В. Гошовського.

Міністр

С. І. Курикін

ПОЛОЖЕННЯ про Державну гідрогеологічну карту України масштабу 1:200000

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблене у відповідності до статей 1 та 4 Закону України "Про державну геологічну службу України".

1.2. Положення регламентує склад та порядок робіт зі складання та підготовки до видання Державної гідрогеологічної карти України масштабу 1:200000.

1.3. Положення є обов'язковим для виконання підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, що здійснюють

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства екології та природних
ресурсів України від 15 жовтня 2001 р.
N 372
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 5 листопада 2001 р. за
N 929/6120

планування, фінансування і виконання робіт з регіонального гідрогеологічного довивчення території України.

1.4. Держгідрогеолкарта-200 України масштабу 1:200000 (далі - Держгідрогеолкарта-200) є базовою багатоцільовою комплексною гідрогеологічною основою для:

- оцінки прогнозних ресурсів підземних вод;
- вибору площ для виконання пошукових робіт на підземні води;
- гідрогеологічного обґрунтування передпроектних розробок господарського освоєння території;
- попередньої оцінки гідрогеолого-меліоративних умов території і можливостей використання підземних вод для зрошення земель і обводнення пасовищ;
- обґрунтування гідрогеохімічних пошуків корисних копалин;
- розміщення мережі спостережень регіонального та державного рівнів за режимом підземних вод;
- загальної оцінки впливу господарської діяльності на гідрогеологічні умови території;
- попередньої оцінки екогідрогеологічних умов;
- складання оглядових гідрогеологічних карт різного призначення;
- одержання первинної інформації щодо створення регіональних гідрогеологічних моделей басейнів підземних вод;
- планування більш детальних гідрогеологічних робіт масштабу 1:50000 - 1:25000.

1.5. Держгідрогеолкарта-200 - це комплект взаємоузгоджених карт гідрогеологічного змісту в паперовій або електронній формах з єдиною пояснювальною запискою, що складені та підготовлені до видання за діючими інструктивними положеннями і вимогами та за єдиною системою умовних позначень.

1.6. Держгідрогеолкарта-200 складається на картографічній основі, що виконана у відповідності до технічних умов щодо складання і оформлення топографічної основи в паперовій або електронній формах для геологічних карт масштабу 1:200000.

1.7. Складання і підготовка до видання Держгідрогеолкарти-200 здійснюються за серіями аркушів, що відповідають регіонам України і виділені за особливостями геологічної будови (Карпатська, Волинсько-Подільська, Центральноукраїнська, Донбаська, Дніпровсько-Донецька, Причорноморська та Кримська).

1.8. Геологічною основою Держгідрогеолкарти-200 є Державна геологічна карта масштабу 1:200000. Положення про Державну геологічну карту масштабу 1:200000 затверджено наказом Державного комітету України по геології і використанню надр від 09.11.98 р. N 163 та зареєстровано Міністерством юстиції України 06.01.99 N 8/3301.

1.9. Держгідрогеолкарта-200 охоплює всю територію України за аркушами масштабу 1:200000. Карти на суміжних номенклатурних аркушах

повинні обов'язково узгоджуватися між собою. Карти складаються лише в межах України без відображення територій суміжних країн з урахуванням природних та антропогенних чинників впливу закордонних територій на гідрогеологічні умови України.

1.10. Картографічна основа для Держгідрогеолкарти-200 та порядок її використання узгоджуються з Департаментом геодезії, картографії і кадастру Міністерства екології та природних ресурсів України згідно з чинним законодавством.

1.11. Для складання Держгідрогеолкарти-200 використовуються усі опубліковані і фондові геологічні, гідрогеологічні, інженерно-геологічні, геофізичні та інші матеріали, існуючі на час виконання картоскладальних робіт.

1.12. Комплекти Держгідрогеолкарти-200 створюються за результатами робіт з гідрогеологічного довивчення площ масштабу 1:200000 або камеральним способом з проведенням мінімальних обсягів ревізійних польових робіт. Черговість видання визначається потребами держави і планується Департаментом геології та використання надр Міністерства екології та природних ресурсів України.

1.13. Роботи зі складання і підготовки до видання Держгідрогеолкарти-200 та гідрогеологічне довивчення площ масштабу 1:200000, яке випереджає їх, виконуються державними геологічними підприємствами, підприємствами інших форм власності, що одержали спеціальний дозвіл (ліцензію).

1.14. До типового комплекту Держгідрогеолкарти-200 обов'язково входять такі карти:

- гідрогеологічна карта (зведена);
- гідрогеологічна карта першого від поверхні водоносного горизонту;
- гідрогеологічна карта першого основного (міжпластового) водоносного горизонту.

У разі поширення на площі аркуша кількох основних (міжпластових) водоносних горизонтів по кожному з них складаються:

- гідрогеологічна карта основного водоносного горизонту;
- карта гідродинамічних умов основного водоносного горизонту;
- карта гідрохімічних умов основного водоносного горизонту.

На усіх картах відображається інформація про родовища підземних вод (питних, технічних, мінеральних, термальних і промислових).

Крім обов'язкових, до комплекту Держгідрогеолкарти-200 можуть бути включені додаткові карти, які визначені геологічним завданням.

1.15. Гідрогеологічні карти супроводжуються умовними позначеннями (легендою), гідрогеологічними розрізами та гідрогеологічною колонкою.

1.16. Науково-методичне керівництво та координація робіт зі створення, складання і підготовки до видання Держгідрогеолкарти-200 покладаються на Головну редакційну колегію та спеціальний науково-методичний центр з гідрогеологічного картування та картографування при Департаменті геології та використання надр Міністерства екології та

природних ресурсів України.

1.17. Аркуші (групи аркушів), що підготовлені до видання, після розгляду науково-технічними радами підприємств або організацій, які виконували ці роботи, підлягають обов'язковій апробації та затвердженню Науково-редакційною радою Департаменту геології та використання надр Міністерства екології та природних ресурсів України і після цього передаються для видання.

2. Порядок використання

2.1. Видані комплекти аркушів Держгідрогеолкарти-200 призначені для вільного користування і передаються Державному інформаційному геологічному фонду України "Геоінформ".

2.2. Порядок надання комплектів Держгідрогеолкарти-200 для користування визначається чинним законодавством України.

**Начальник Департаменту
геології та використання надр**

Д. С. Гурський

Про затвердження Положення про Державну еколого-геологічну карту України масштабу 1:200000

Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 19 червня 2003 року N 116-ДС

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 4 липня 2003 р. за N 545/7866

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 30 березня 2009 року N 150

Відповідно до статей 1 та 4 Закону України "Про державну геологічну службу України", пункту 21 Положення про державну систему моніторингу довкілля та пункту 3 Положення про Державну геологічну службу **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про Державну еколого-геологічну карту України масштабу 1:200000 (далі - Положення), що додається.

2. Увести в дію Положення з 1 вересня 2003 р.

3. Державній геологічній службі Мінекоресурсів України (Гурський Д. С.):

3.1. У п'ятиденний термін після затвердження подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3.2. У місячний термін після державної реєстрації забезпечити тиражування та надсилання Положення до установ і організацій, що належать до сфери управління Мінекоресурсів України, та зацікавленим організаціям.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Голову Державної геологічної служби Гурського Д. С.

Державний секретар

С. В. Гошовський

**ПОЛОЖЕННЯ про Державну
еколого-геологічну карту України
масштабу 1:200000**

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблене у відповідності до статей 1 та 4 Закону України "Про державну геологічну службу України", пункту 21 Положення про державну систему моніторингу довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. N 391, з урахуванням положень Закону України "Про Генеральну схему планування території України".

(пункт 1.1 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 30.03.2009 р. N 150)

1.2. Положення регламентує склад та порядок робіт зі складання та підготовки до видання Державної еколого-геологічної карти України масштабу 1:200000.

1.3. Положення є обов'язковим для виконання підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, які здійснюють планування, фінансування і виконання робіт з регіонального еколого-геологічного картування території України.

1.4. Державна еколого-геологічна карта України масштабу 1:200000 (далі - Держекогеолкарта-200) є базовою багатоцільовою комплексною еколого-геологічною основою для:

- оцінки сучасного екологічного стану геологічного середовища та окремих його складових частин (гірських порід, ґрунтів, донних відкладів, підземних вод), а також процесів, які в ньому відбуваються і впливають чи можуть впливати на екологічні системи та умови проживання людини;

- прогнозування можливих змін стану геологічного середовища або окремих його складових частин під впливом природних чинників і господарської діяльності;

- попереднього еколого-геологічного обґрунтування передпроектних розробок господарського освоєння території;

- оцінки території поширення та динаміки розвитку небезпечних геологічних процесів і явищ, їх впливу на природно-техногенні системи, господарські об'єкти, населені пункти, земельні угіддя;

- оцінки еколого-геологічного ризику господарського освоєння територій та містобудування;

- оцінки еколого-гідрогеологічного стану підземних вод;

- оцінки геохімічного стану ландшафтів (вміст і поширення природних і техногенних хімічних елементів і сполук);

- районування територій за рівнями змін стану геологічного середовища;

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства екології та
природних ресурсів України від
19 червня 2003 р. N 116-ДС

Зареєстровано в
Міністерстві юстиції України 4
липня 2003 р. за N 545/7866

- планування та ведення моніторингу геологічного середовища;
- забезпечення розробки заходів щодо захисту геологічного середовища, господарських систем, об'єктів і населення від проявів та наслідків небезпечних геологічних процесів, забруднення ґрунтів і підземних вод;
- розробки рекомендацій з попередження або зменшення негативного впливу господарської діяльності на геологічне середовище і пов'язані з ним інші складові частини довкілля;
- розробки програм екологічної реабілітації територій з незадовільним станом геологічного середовища;
- планування більш детальних еколого-геологічних досліджень масштабу 1:50000 - 1:25000.

1.5. Держекогеолкарта-200 - це комплект взаємоузгоджених карт еколого-геологічного змісту в паперовій або електронній формах з єдиною пояснювальною запискою, що складені та підготовлені до видання за діючими інструктивними положеннями і вимогами та за єдиною системою умовних позначень.

1.6. Складання і підготовка до видання Держекогеолкарти-200 здійснюється за серіями номенклатурних аркушів, що відповідають регіонам України і виділені за особливостями геологічної будови (Карпатська, Волинсько-Подільська, Центральноукраїнська, Донбаська, Дніпровсько-Донецька, Причорноморська та Кримська).

1.7. Держекогеолкарта-200 охоплює всю територію України за номенклатурними аркушами масштабу 1:200000. Карти на суміжних аркушах повинні обов'язково узгоджуватися між собою. Карти складаються лише в межах України без відображення територій суміжних країн з урахуванням природних та техногенних чинників впливу закордонних територій на еколого-геологічні умови України.

1.8. Геологічною основою Держекогеолкарти-200 є Державна геологічна карта України масштабу 1:200000. Положення про Державну геологічну карту масштабу 1:200000 затверджено наказом Державного комітету України по геології і використанню надр від 09.11.98 N 163 та зареєстровано Міністерством юстиції України 06.01.99 р. за N 8/3301.

1.9. Держекогеолкарта-200 складається на картографічній основі, що виконана відповідно до технічних умов щодо складання і оформлення топографічної основи в паперовій або електронній формах для геологічних карт масштабу 1:200000.

1.10. Для складання Держекогеолкарти-200 використовуються усі опубліковані і фондові матеріали з еколого-геологічних досліджень та картографування, моніторингу довкілля, геологічних, гідрогеологічних, інженерно-геологічних, геохімічних, радіогеохімічних, геофізичних та інших робіт.

1.11. Комплекти Держекогеолкарти-200 складаються за результатами державного еколого-геологічного картування масштабу 1:200000.

Державне еколого-геологічне картування - це комплекс підготовчих, польових, аналітичних та камеральних робіт з вивчення, оцінки і прогнозування негативних змін екологічного стану геологічного середовища шляхом виконання геологічних, геохімічних, ландшафтно-геохімічних, гідрогеологічних, інженерно-геологічних, геофізичних та інших досліджень, з використанням матеріалів аерокосмічних зйомок, моніторингу довкілля, агрохімічних робіт, а також матеріалів щодо функціонального використання територій тощо.

1.12. Державне еколого-геологічне картування виконується згідно з державними та регіональними програмами і спрямоване на підвищення рівня вивченості екологічного стану геологічного середовища, розробку та обґрунтування природоохоронних заходів.

1.13. Роботи зі складання і підготовки до видання Держекогеолкарти-200 та еколого-геологічне картування, яке випереджає їх, виконуються державними геологічними підприємствами, підприємствами інших форм власності, що мають ліцензію на вид господарської діяльності "Пошук (розвідка) корисних копалин". Черговість видання Держекогеолкарти-200 визначається потребами держави та регіонів і планується Державною геологічною службою Міністерства екології та природних ресурсів України.

1.14. До типового комплекту Держекогеолкарти-200 входять такі обов'язкові карти масштабу 1:200000:

- еколого-геологічна карта (зведена);
- карта геохімічного стану ландшафтів (вміст і поширення природних і техногенних хімічних елементів і сполук);
- еколого-гідрогеологічна карта (оцінка якості і ресурсів підземних вод);
- карта сучасних екзогенних геологічних процесів (видові і просторові характеристики, активність чи ризик прояву);
- карта аномалій геофізичних полів; схема районування територій за сейсмогеологічними ознаками.

Крім обов'язкових, до комплекту Держекогеолкарти-200 можуть бути включені додаткові карти, які визначаються геологічним (технічним) завданням на складання комплекту.

1.15. Підготовлені карти супроводжуються умовними позначеннями (легендою), розрізами та колонкою.

1.16. Науково-методичне керівництво та координація робіт з еколого-геологічного картування, складання і підготовки до видання Держекогеолкарти-200 покладаються на Головну редакційну колегію та спеціальний науково-методичний центр з еколого-геологічного картування при Державній геологічній службі Міністерства екології та природних ресурсів України.

1.17. Аркуші (групи аркушів) Держекогеолкарти-200, що підготовлені до видання, після розгляду науково-технічними радами підприємств, організацій, установ, які виконували ці роботи, підлягають обов'язковій

апробації та затвердженню секцією Науково-технічної ради з питань геології та використання надр Державної геологічної служби Міністерства екології та природних ресурсів України і після цього передаються до видання.

2. Порядок використання

2.1. Видані комплекти Держекогеолкарти-200 призначені для вільного користування і передаються Державному інформаційному геологічному фонду України.

2.2. Порядок надання комплектів Держекогеолкарти-200 для користування визначається чинним законодавством України.

**Голова Державної геологічної
служби**

Д. С. Гурський

ПОГОДЖЕНО:

**Головний державний
санітарний лікар України**

О. В. Лапушенко

**Т. в. о. Міністра промислової
політики України**

В. Г. Падалко

**Міністр аграрної політики
України**

С. М. Рижук

**Голова Держводгоспу
України**

В. М. Хорєв

Голова Держбуду України

В. І. Череп

РОЗДІЛ 13. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОФІЗИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Державне геофізичне підприємство «Укргеофізика» Загальні відомості⁵²

Державне геофізичне підприємство «Укргеофізика» є найбільшою організацією з проведення геофізичних робіт на нафту, газ та інші види корисних копалин в Україні. Маючи більш ніж 50-річний досвід, підприємство виконує дослідження із застосуванням широкого комплексу геофізичних методів в основних геологічних регіонах України, а також за кордоном.

Найбільший обсягах геофізичних робіт займають сейсмозв'язка 2Д, 3Д та геофізичні дослідження в свердловинах.

Високу ефективність досліджень забезпечує застосування новітніх технологій при проведенні польових робіт, обробці та інтерпретації отриманої інформації, а також великий досвід і кваліфікація геофізиків і геологів, що працюють на підприємстві. Важливу роль відіграє оптимальне комплектування геофізичних методів на всіх стадіях і етапах робіт.

З використанням матеріалів ДГП «Укргеофізика» відкрито більше ніж 300 родовищ різних видів корисних копалин (нафта, газ, вугілля та ін.)

За останні 5 років проведені сейсмозв'язувальні 2Д дослідження на 120 площах в обсязі близько 21610 пог. км., в т.ч. 445 пог.км. в ОАЕ. Площадні сейсмічні (3Д) дослідження ДГП «Укргеофізика» почало виконувати з 1986р. За останні 5 років виконані роботи 3Д на 10 площах в обсязі 3000км².

Підприємство є членом Європейсько-Азіатського геофізичного товариства (ЕАГО), Європейської асоціації геофізиків та інженерів (ЕАГІ), Асоціації науково - технічного та ділового співробітництва по геофізичних дослідженнях та робіт в свердловинах (АІС).

Серед замовників підприємства Міністерство охорони навколишнього середовища, НАК «Нафтогаз України», компанії «Regal Petroleum», «Kuwait Energy», «Cadogan Petroleum», УКРНАФТА та інші організації, компанії та фірми різних форм власності.

ДГП «Укргеофізика» володіє сертифікатом відповідності ISO 9001 «Система управління якістю» та впроваджує систему екологічного менеджменту ISO 14000.

Польові сейсмозв'язувальні роботи

Сейсмозв'язувальні роботи проводяться за технологією 2Д і 3Д в різних сейсмогеологічних і фізико-географічних умовах, в т.ч. у важкодоступних гірських умовах, у перехідних зонах і на мілководді. Спеціалізованими загонами виконуються сейсмічні дослідження VSP у скважинах.

⁵² електронний ресурс: режим доступу <http://www.ukrgeofizika.kiev.ua/uk/company.html>

Запорукою успіху є вибір найбільш ефективної методики дослідження для отримання якісного матеріалу. При польових роботах використовується сучасна апаратура та обладнання, що забезпечує найвищу якість робіт:

- реєструючі системи INPUT/OUTPUT- 2000, INPUT / OUTPUT SYSTEM FOUR AC; INTROMARIN, BIZON, Прогрес - Т-2; Прогрес - Т155
- сейсмічні віброджерела типу АНВ-IV-362, SERCEL NOMAD 65, СВ-5-150, СВ-10-180, СВ-20-150 і свердловинні пневматичні джерела «ППП»;
- бурові станки УРБ-2А-2, УРБ-2, 5А;
- багатоканальні сейсмічні зонди для скважин;
- супутникові системи прив'язки (GPS).

При проведенні сейсмозвідувальних робіт використовуються вибухові, вібраційні та пневматичні джерела збудження пружних коливань.

Постійна оптимізація систем спостережень, умов збудження і прийому, в залежності від геологічних завдань, є гарантією ефективності робіт.

Обробка та інтерпретація сейсмічної інформації

Обробка та інтерпретація сейсмічної інформації проводяться в спеціалізованому Технологічному центрі, а також у локальних підрозділах підприємства. Використовуються робочі станції і персональні комп'ютери, об'єднані в локальну мережу, з кількістю робочих місць понад 70.

Обробка даних сейсмозвідки 2Д і 3Д здійснюється з використанням програмного продукту PгоМАХ компанії Landmark. Побудова глибинно-швидкісних моделей для пре-стек міграцій здійснюється в пакеті Geodepth

У підприємстві розроблена власна оригінальна технологія обробки (2,5 Д), що дозволяє без проведення додаткових польових робіт трансформувати матеріали раніше виконаної сейсмозвідки 2Д в сейсмічний куб.

Інтерпретація сейсмічних матеріалів здійснюється з використанням пакетів ІНПРЕС-5, Seis-X, Integral-Plus, GeoGraphix, Seis Work 2D, Petrel.

На завершальному етапі робіт виконується комплексна інтерпретація всієї наявної геолого-геофізичної інформації, яка забезпечує ефективно визначення основних характеристик досліджуваних об'єктів, у тому числі:

- зовнішню і внутрішню структуру;
- стратиграфічні приуроченість і генезис;
- прогнозування зон розвитку колекторів;
- моделювання резервуарів;
- оптимізацію розташування пошукових, розвідувальних та експлуатаційних свердловин.

У підприємстві створено банк геолого-геофізичних даних, який постійно поповнюється і забезпечує надійне зберігання інформації для її багаторазового використання при обробці та інтерпретації.

Геофізичні дослідження та роботи в свердловинах

Геофізичні дослідження в пошукових, розвідувальних та експлуатаційних свердловинах глибиною до 7000 метрів виконуються у

відкритому і закритому стволі свердловин із застосуванням комп'ютеризованих каротажних станцій та програмно-керованої свердловиною апаратури, що забезпечує:

- стратиграфічні літологічний розчленування розрізів свердловин;
- виділення колекторів і визначення їх фільтраційної-ємнісних властивостей;
- визначення характеру насичення;
- контроль траєкторії стовбура і технічного стану свердловин;
- контроль за розробкою родовищ і капітального ремонту свердловин, вирішуючи задачі визначення положення технічних елементів в свердловині, якості цементаж експлуатаційних колон та їх технічного стану;
- визначення профілів припливу (приємності) свердловин, причин і джерел їх обводнення, визначення гідродинамічних параметрів пластів, коефіцієнта залишкової нафтонасиченості колекторів, дослідження з високим гирловим тиском, промислово-геофізичні дослідження в горизонтальних свердловинах і бокових стволах, освоєння свердловин свабіруванням, очищення насосно-компресорних труб від парафінових пробок і асфальто-смолянистих відкладень;
- геолого-технологічні та геолого-геохімічні дослідження в процесі буріння свердловин;
- дослідження свердловин випробовувачами пластів на трубах і каротажном кабелі;
- відбір керн керновідбірувачами на кабелі;
- вторинне розкриття пластів-колекторів кумулятивною перфорацією при репресії та депресії на пласт перфораторами на трубах і каротажному кабелі провідних світових фірм (Owen, DYNA Energetic, Шлюмберже та ін);
- проведення інтенсифікації приливів вуглеводнів вибуховими і вібраційними методами;
- ліквідація аварій у свердловинах з використанням енергії вибуху;
- збір, зберігання, обробка, інтерпретація і узагальнення геолого-геофізичних даних по свердловинах і родовищах із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій.

Рудна та інженерна геофізика

При проведенні робіт використовується комплекс геофізичних методів - гравірознавдя, магніторозв'язка, електророзв'язка різних модифікацій, радіометр, ГС і газова зйомка для вирішення наступних основних завдань:

- підготовка геофізичних основ для пошуків родовищ золота, алмазів, рудних і неметалічних корисних копалин;
- прогнозування родовищ корисних копалин на основі автоматизованих прогнозуючих систем;

- пошуки підземних вод з визначенням місць розміщення, буріння та облаштування свердловин, прогноз і визначення режиму, динаміки, мінералізації і температури підземних вод;
- вивчення і прогноз підтоплення територій, у тому числі, в населених пунктах;
- вивчення і прогноз карстових процесів, зсувів та інженерний захист від них;
- інженерно - геофізичні дослідження при будівництві наземних і підземних споруд;
- вивчення корозії трубопроводів та динамічного стану порід, в яких вони розміщені.

Організація техніки безпеки та охорона навколишнього середовища

Основоположним принципом всіх робіт геофізичних партій «Укргеофізика» є охорона життя і здоров'я людей.

Ми глибоко віримо у необхідність використання таких методів роботи, які гарантують безпеку життя людей та збереження навколишнього середовища.

У ДГП «Укргеофізика» розроблена і впроваджена детальна система менеджменту питань техніки безпеки та охорони навколишнього середовища при проведенні геофізичних робіт. Задача системи - вчасно визначити і мінімізувати можливі ризики при проведенні робіт.

Велика увага приділяється питанням охорони здоров'я і працездатності співробітників. На підприємстві регулярно проводиться інструктаж щодо дотримання техніки безпеки в будь-якій виробничій ситуації та забезпеченню охорони навколишнього середовища.

В ході проведення геофізичних робіт наші польові партії постійно дотримуються місцевих, національних і міжнародних законів з охорони навколишнього середовища, які дозволяють нам чітко контролювати ступінь впливу на природу, яка визначається в результаті проведення досліджень ДГП «Укргеофізика».

**МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ
УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ ПО ГЕОЛОГІЇ І
ВИКОРИСТАННЮ НАДР**

**ПЕРЕЛІК видів робіт, які
виконуються безпосередньо в польових
умовах працівниками експедицій,**

Додаток до листа
Мінсоцзахисту, Держкомгеології
України від 15 квітня 94 р. N 01-3/310-
02-2 і від 14 квітня 94 р. N 10-1/42

**партій, загонів, дільниць і бригад при проведенні польових
геологорозвідувальних, пошукових, топографо-геодезичних, геофізичних,
гідрографічних, гідрологічних, лісовпорядних і розвідувальних робіт**

1. Підготовчий етап до проведення геологорозвідувальних робіт.
2. Геологозйомчі роботи.
3. Гідрогеологічні, геоекологічні та інженерно-геологічні роботи.
4. Гірничо-прохідницькі роботи.
5. Буріння свердловин, кріплення їх стовбура та приготування бурового розчину.
6. Випробування корисних копалин.
7. Лабораторні дослідження корисних копалин і гірських порід в польових умовах.
8. Маркшейдерські роботи.
9. Камеральне опрацювання робіт в польових умовах.
10. Вишкомонтажні роботи та роботи по обладнанню гирла свердловин.
11. Будівництво ліній електропередач та тимчасових споруд на місці проведення польових геологорозвідувальних робіт.
12. Робота на технологічному транспорті, а також обслуговування і ремонт устаткування, обладнання, яке використовується на місці польових робіт.
13. Виконання робіт по рекультивації земель після закінчення комплексу геологорозвідувальних робіт.
14. Ліквідація геологорозвідувальних робіт в польових умовах.

Про затвердження Інструкції про порядок укладання договорів на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ

Наказ Державного комітету України по геології і використанню надр, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України від 15 лютого 1996 року N 19/29

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 червня 1996 р. за N 276/1301

З метою встановлення єдиного порядку при укладанні та виконанні договорів при проведенні геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ, **НАКАЗУЄМО:**

1. Затвердити Інструкцію про порядок укладання договорів на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту газ, що додається.

2. Забезпечення підприємств і організацій Держкомгеології України і Держнафтогазпрому України примірниками Інструкції доручити Державному геофізичному підприємству "Укргеофізика" (Толкунов А. П.) на госпрозрахунковій основі в місячний термін після отримання заявки.

3. Керівникам підприємств і організацій Держкомгеології України і Держнафтогазпрому України - Замовникам і Підрядчикам геофізичних робіт вжити необхідних заходів для своєчасного впровадження та дотримання вимог Інструкції.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на Головне управління науково-технічного прогресу і Відділ геофізичних робіт Держкомгеології України (Ільїн К. В., Кривченков Б. С.) та Управління розвитку геологорозвідувальних робіт та розробки родовищ нафти і газу Держнафтогазпрому України (Євдощук М. І.).

**Голова Держкомгеології
України**

М. М. Гавриленко

**Голова Держнафтогазпрому
України**

Є. М. Довжок

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Державного комітету України по
геології і використанню надр,
Державного комітету нафтової, газової
та нафтопереробної промисловості
України від 15 лютого 1996 р. N 19/29
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 10 червня 1996 р. за N
276/1301

ІНСТРУКЦІЯ ПРО ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ НА ВИКОНАННЯ ГЕОФІЗИЧНИХ РОБІТ У СВЕРДЛОВИНАХ, ЩО БУРЯТЬСЯ НА НАФТУ І ГАЗ

Ця Інструкція обов'язкова як для підприємств та організацій Держкомгеології України і Держнафтогазпрому України, так і підприємств (організацій) незалежно від форм власності, які виконують геофізичні роботи у свердловинах, що буряться на нафту і газ, або є замовниками цих робіт.

1. Загальні положення

1.1. Геофізичні дослідження у свердловинах (далі - ГДС), що буряться на нафту і газ, прострілювально-підривні роботи (далі - ППР), випробування пластів і відбір порід приладами на кабелі та бурильних трубах (далі все разом - геофізичні роботи) виконуються підрядним способом у відповідності з цією Інструкцією і договорами, які укладаються між геологорозвідувальними, буровими, нафтогазодобувними та іншими підприємствами (організаціями) (далі - Замовник) і геофізичними експедиціями (далі - Підрядчик).

1.2. Під час укладання та виконання договорів на проведення геофізичних робіт у свердловинах Замовник і Підрядчик зобов'язані керуватися чинним законодавством, затвердженими для Замовника планами буріння свердловин і цією Інструкцією.

1.3. Договір на виконання геофізичних робіт у свердловинах є основним документом, який встановлює обсяг геолого-виробничого завдання Замовника, що передається Підрядчику, особливі умови виконання геофізичних робіт у свердловинах і визначає права та обов'язки Замовника і Підрядчика.

1.4. Невиконання зобов'язань договору є порушенням договірної дисципліни і тягне майнову відповідальність сторони, яка допустила це порушення, у порядку, встановленому даною Інструкцією.

1.5. Договір між Замовником і Підрядчиком укладається строком на один рік з поквартальним розподілом обсягу робіт.

Для виконання разових робіт договір укладається на період їх виконання.

1.6. Загальний річних обсяг робіт, що належить виконати за договором, визначається Замовником у натуральному виразі.

1.7. Геофізичні роботи у свердловинах виконуються Підрядчиком у відповідності із затвердженими інструкціями щодо проведення цих робіт та нормами часу за заявками Замовника.

2. Порядок укладання договорів

2.1. Замовник надсилає Підрядчику не пізніше як за місяць до початку календарного року або робіт, якщо вони починаються всередині року, за місяць до початку разових робіт перелік геологічних і технічних завдань, що ставляться перед геофізичною експедицією, та даних, необхідних для розрахунку обсягів геофізичних робіт і кількості геофізичних загонів для їх виконання, у тому числі: кількість свердловин, проектні інтервали ГДС.

2.1.1. Замовник доводить до Підрядчика обсяги робіт в натуральних показниках з поквартальним розподілом згідно з Переліком і розрахунком вартості геофізичних робіт у свердловинах (додаток N 1), а також окремо дані по свердловинах (призначення, проектна глибина, конструкція, тип розрізу, густина бурового розчину, очікувані пластові тиски і температури).

2.1.2. Комплекси геофізичних робіт для нафтових і газових свердловин складаються з урахуванням необхідності вирішення конкретних завдань для даного регіону (площі), визначення підрахункових параметрів за результатами геофізичних досліджень у свердловинах.

Особливі умови виконання геофізичних робіт у свердловинах Замовника, які необхідно зазначити у договорі, повинні бути викладені у листі Замовника.

2.2. У 10-денний строк, після одержання даних від Замовника, Підрядчик проводить підрахунок вартості геофізичних робіт і готує проект договору на виконання цих робіт у свердловинах у п'яти примірниках.

2.3. Договір на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ, повинен бути складений за формою згідно з додатком N 2.

2.3.1. Другий примірник договору повинен бути завізований головним геологом (головним геофізиком) і начальником планово-економічної служби організації Підрядчика.

2.3.2. Проект договору, підписаний керівником організації Підрядчика, надсилається Замовнику одночасно з Переліком і розрахунком вартості геофізичних робіт, підписаним начальником планово-економічного відділу експедиції ГДС.

2.4. Замовник у 10-денний строк після одержання документів, зазначених у п. 2.3.2 цієї Інструкції, виконує перевірку розрахунку вартості робіт, підписує договір і три примірники цих документів повертає Підрядчику.

2.4.1. Єдиним документом, що визначає комплекс та інтервальність ГДС, є геолого-технічний наряд (ГТН) на свердловину, який складається Замовником, узгоджується з експедицією ГДС і використовується для складання договору.

2.5. Планово-економічний відділ організації Підрядчика після укладання договорів з усіма Замовниками повинен скласти Зведений перелік і

розрахунок вартості геофізичних робіт у свердловинах за формою згідно з додатком N 3 за підписом начальника експедиції та начальника планово-економічного відділу і направити його разом з одним примірником усіх договорів на підприємство організації Підрядчика.

Один примірник договорів із замовниками, яких обслуговує окремо діюча партія з геофізичних досліджень у свердловинах, необхідно направити цій партії для керівництва під час виконання робіт.

2.6. Розбіжності між Замовником і Підрядчиком, що виникають під час укладання договору, розв'язують згідно з чинним законодавством.

3. Порядок розрахунків

3.1. Розрахунки за виконані роботи проводяться за розцінками на ГДС, які розраховуються згідно з Методичними рекомендаціями з розрахунку кошторисних норм і розцінок на геофізичні дослідження у свердловинах на нафту і газ, затвердженими Держкомгеології України 15.07.93 і Держнафтогазу України 04.10.93.

У разі зміни індексу цін, тарифних ставок та інше розцінки коректуються та надсилаються Замовнику на ознайомлення. Зауваження до розцінок Замовник подає Підрядчику протягом 10 днів. Якщо за цей час Замовник не подасть зауважень, скоректовані розцінки вважаються узгодженими.

3.2. Замовник проводить щомісячне авансування геофізичних робіт у свердловинах в розмірі 1/12 від річного обсягу. У разі невиконання цієї умови проводиться попередня оплата робіт у розмірі від 25 до 50 відсотків від обсягу замовлених робіт.

Підрядчик подає Замовнику акти виконаних робіт, які у межах авансу приймаються без оплати.

Виконані обсяги геофізичних досліджень понад одержаний аванс, роботи, пов'язані з ліквідацією аварій з вини Замовника, а також роботи, що оцінені як брак теж з вини Замовника, оплачуються Замовником в установленому порядку.

Оплата за виконані роботи проводиться Замовником не пізніше 10-ти днів після виставлення рахунку.

За кожний день прострочення оплати нараховується пеня у розмірі 3 відсотків від суми платежу.

3.3. Замовник відшкодовує Підрядчику фактичні затрати з польового забезпечення спеціалістів і робітників, компенсує затрати на додаткову заробітну плату у подвійному розмірі за роботу у вихідні, святкові та неробочі дні, а у нічний час - у підвищеному розмірі, встановленому трудовою угодою та колективним договором, але не нижче 20 відсотків тарифної ставки (окладу) за кожну годину роботи в нічний час.

3.4. Замовник може виділяти Підрядчику додаткові кошти на науково-дослідні, дослідно-конструкторські, дослідно-методичні роботи і впровадження нової техніки в розмірі до 20 відсотків від вартості виконаного обсягу робіт Підрядчиком.

3.5. Замовник оплачує додатково роботи, пов'язані з розмноженням

діаграм на кольоровому графопобудовувачі, крім діаграм, зареєстрованих стандартними зондами для даного геологічного регіону (стандартного каротажу).

3.6. У вартість геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ, включається податок на добавлену вартість.

3.7. Додаткові роботи, які не передбачені договором і розцінками на ГДС, оплачуються Замовником за окремими договорами. Це:

- роботи по складанню заключного звіту і обґрунтуванню підрахункових параметрів;

- складання висновку з прогнозування аномально високого пластового тиску (АВПТ);

- спеціальні роботи, які виконуються під час ліквідації прихвату бурового інструмента з використанням торпед із шашок термостійких (ТШТ), детонаційного шнура (ТДШ), кумулятивних осьових (ТКО).

3.8. Акти на виконані роботи оформляються і підписуються з боку Замовника - геологом або буровим майстром, з боку Підрядчика - начальником геофізичного загону або працівником, який його заміщає, скріплюються печаткою Замовника і приймається до оплати.

3.9. У договорі повинна бути вказана повна сума коштів на виконання зазначених обсягів промислово-геофізичних робіт у свердловинах, а також обумовлений порядок зміни цієї суми.

4. Майнова відповідальність

4.1. У разі невиконання Підрядчиком заявки з вини Замовника* останній сплачує Підрядчику:

- вартість виклику, проїзду до свердловини та назад і спускопідйомних операцій геофізичного загону згідно з діючими розцінками - у випадку безрезультативності спроби виконання замірів внаслідок незадовільної підготовки свердловини;

- вартість виклику, проїзду до свердловини та назад і відшкодування у розмірі 10 відсотків вартості всіх замовлених робіт, що передбачені заявкою на дану свердловину, - у випадку виїзду геофізичного загону на свердловину внаслідок непередбаченої свердловини (бурової) або неможливості підвезти до бурової автомашини з обладнанням, апаратурою і матеріалами через непередбаченість під'їзної дороги і ненадання Замовником засобів буксирування;

- вартість виклику - у випадку відміни заявки до початку строку виконання робіт і виїзду геофізичної партії на свердловину;

- вартість додаткового часу, витраченого у разі виконання робіт в нестандартних умовах, визначена за розцінками на загоно-годину.

_____ * До вини Замовника відносяться:

- відміна заявки;

- ненадання транспорту для буксирування на свердловину у разі бездоріжжя;

- непередбаченість свердловини, що пов'язана з неможливістю забезпечення спуско-підйомання геофізичних приладів протягом відведеного Замовником часу на ГДС.

4.2. У випадку, якщо геофізична партія виконала роботу, однак до початку її мала простій з вини Замовника, очікуючи підготовки свердловини, або внаслідок несвоєчасного подання транспорту, Замовник відшкодовує

Підрядчику фактичні витрати, пов'язані з чергуванням загону.

4.3. В усіх випадках простою підготовленої для геофізичних робіт свердловини з вини Підрядчика* останній сплачує Замовнику вартість простою свердловини, яка визначається розрахунками планово-економічного відділу організації Замовника на час простою.

_____ * До вини Підрядчика відносяться:

- несправність апаратури та обладнання;
- обрив кабеля на усті свердловини;
- аварія через перепуск кабеля у свердловині;
- перфорація не у заданому інтервалі.

4.4. У випадку аварії (обрив кабеля або свердловинного приладу), що стались з вини Замовника, він зобов'язаний за свій рахунок провести роботи по вилученню із свердловини кабеля або приладу, а у разі їх пошкодження - відшкодувати Підрядчику витрати за ремонт, а також вартість предметів, залишених у свердловині або доведених до непридатності.

4.5. У випадку аварії, що сталася з вини Підрядчика, ловильні роботи по витяганню кабеля або приладу виконуються Замовником. Вартість ловильних робіт сплачує Підрядчик.

У разі розбіжностей у сторін щодо визначення причин аварії вони вдаються до технічної експертизи вищестоящих організацій, рішення яких обов'язкове для сторін. Претензії по спорах без подання актів розгляду не підлягають.

4.6. У разі виконання досліджень у свердловинах з перевищенням нормативного часу з вини Підрядчика у зв'язку з виходом з ладу геофізичної апаратури або обладнання Підрядчик оплачує Замовнику вартість простою бурової, яка визначається як різниця між фактично втраченим часом і нормативом.

4.7. У випадку, якщо з вини Підрядчика графічні матеріали виявляються бракованими, повторні заміри виконуються Підрядчиком за свій рахунок. Крім того, Підрядчик сплачує Замовнику штраф за простій свердловини у розмірі 20 відсотків від вартості часу повторного задіяння (простою) свердловини.

У разі затримки з вини Замовника з доставкою графічних матеріалів зі свердловини, останні здаються пізніше строків, установлених договором, на час затримки з доставкою. Затримка з доставкою графічних матеріалів оформлюється двостороннім актом Замовника і Підрядчика.

4.8. У разі порушення установлених договором строків подання графічних матеріалів Підрядчик сплачує Замовнику за кожний прострочений день пеню у розмірі 10 відсотків від вартості виконаних робіт; у разі прострочення більше 5 днів - додатково пеню у розмірі 3 відсотків за кожний день.

4.9. За необгрунтовану відмову, повну або часткову від акцепту рахунку Замовник оплачує Підрядчику штраф у розмірі 5 відсотків суми, від акцепту якої він відмовився.

4.10. У разі неправильного вирішення геологічного завдання (продуктивний-непродуктивний об'єкт, нафтогазонасичений, водонасичений, колектор-неколектор та ін.), проведення перфорації не в заданому інтервалі) (особливо в тих випадках, коли така перфорація приводить до необхідності проведення складних ізоляційних робіт або навіть ліквідації свердловини) Підрядчик несе відповідальність, якщо за рішенням комісії, утвореної з представників Замовника і Підрядчика, або експертизи визначена його вина. Комісія визначає й міру відповідальності Підрядчика.

4.11. Якщо одна з сторін договору достроково припиняє дію договору без законних підстав (законні підстави визначені в п. 5.8 цієї Інструкції), то вона зобов'язана відшкодувати збитки (провести оплату за фактично виконані роботи на час припинення договору, а також недержані доходи), про що зазначається в договорі.

5. Контроль за виконанням договірних зобов'язань

5.1. Відповідальними за виконання договірних зобов'язань призначаються за наказом працівники як організації Замовника, так і організації Підрядчика (головні геологи або інші працівники).

5.2. Замовник не пізніше першого числа кожного місяця повинен подавати Підрядчику графік виконання геофізичних робіт у свердловинах на місяць.

5.3. Контроль за виконанням договірних зобов'язань Замовника з дотримання вимог до підготовки свердловин для геофізичних робіт, строків подавання заявок на виконання цих робіт і якості результатів виконаних робіт здійснює начальник геологічного відділу організації Замовника або працівник, який його заміщає.

5.4. Контроль за виконанням заявок на проведення геофізичних робіт у свердловинах здійснює начальник виробничого відділу організації Підрядчика або працівник, який його заміщає.

5.5. Контроль за якістю виконаних геофізичних робіт у свердловинах та своєчасністю відправлення Замовнику копій діаграм і заключних звітів здійснює начальник геологічного відділу організації Підрядчика або працівник, який його заміщає.

5.6. Контроль за дотриманням договірних зобов'язань з обсягу геофізичних робіт у свердловинах, їх вартості та правильності застосування розцінок здійснюють начальники планово-економічних відділів організацій Замовника і Підрядчика або працівники, які їх заміщають.

5.7. Головні геологи організацій Замовника і Підрядчика щомісячно, не пізніше 20-го числа, повинні перевіряти дотримання графіка виконання геофізичних робіт у свердловинах, виконання заявок, дотримання комплексу досліджень, якості виконаних робіт і вживати оперативних заходів щодо забезпечення своєчасного і якісного дослідження розкритих свердловинами відкладів або виконання робіт з випробування перспективних об'єктів (пластів).

5.8. Сторони договору звільняються від його виконання в цілому або від

його частини у разі відміни або зміни планового завдання наказом Держкомгеології України або Держнафтогазпрому України, на підставі якого був укладений договір.

Сторона, яка отримала зазначений наказ про відміну або заміну завдання, зобов'язана повідомити про це другу сторону за 1 місяць з дня його отримання.

У разі недосягнення сторонами угоди про умови розірвання договору або його зміни розбіжності між сторонами розглядаються в установленому порядку.

5.9. Порушення договірних зобов'язань і вимог цієї Інструкції повинні бути відображені працівниками, які здійснюють контроль, у встановленій щомісячній звітності про виконання робіт.

Перелік і розрахунок вартості геофізичних робіт у свердловинах

```

* * * * *
* Найменування *Роз- * Обсяг робіт на 19 ____ рік *
* робіт *цінка * * * * *
* *в кар-* Усього * У тому числі по кварталах *
* *бван-* * * * *
* *цях за*нату-*кошто-* I * II * III * IV *
* *одини-*раль-*рисна * * * * *
* *цю *ні *вар- *нату-*кошто-*нату-*кошто-*нату-*кошто-*
* * *пока-*тість,*раль-*рисна *раль-*рисна *раль-*рисна *
* * *зники*крб. *ні *вар- *ні *вар- *ні *вар- *
* * *пока-*тість,*пока-*тість,*пока-*тість,*пока-*тість,*
* * * *зники*крб. *зники*крб. *зники*крб. *
* * * * *
* 70 * 20 * 15 * 15 * 20 * 15 * 20 * 15 * 20 * 15 * 20 *
* * * * *
* БУРІННЯ СВЕРДЛО- * * * * *
* ВИН, тис.м * * * * *
* * * * *
* ВИПРОБУВАННЯ * * * * *
* СВЕРДЛОВИН, * * * * *
* об'єкт * * * * *
* * * * *
* ГЕОФІЗИЧНІ * * * * *
* РОБОТИ: * * * * *
* * * * *
* Каротаж * * * * *
* (електр.), м * * * * *
    
```

* * * * *
*Електрометрія, м * * * * *
* * * * *
*Мікрозонду- * * * * *
*вання, м * * * * *
* * * * *
*Боковий каротаж, м * * * * *
* * * * *
*Боковий мікро- * * * * *
*каротаж, м * * * * *
* * * * *
*Індукційний ка- * * * * *
*ротаж, м * * * * *
* * * * *
*Акустичний * * * * *
*каротаж, м * * * * *
* * * * *
*АКЦ, м * * * * *
* * * * *
*Радіометрія * * * * *
*1:500, м * * * * *
*1:200, м * * * * *
* * * * *
*Кавернометрія, м * * * * *
* * * * *
*Профілометрія, м * * * * *
* * * * *
*Термометрія, м * * * * *
* * * * *
*Інклінометрія, * * * * *
*(20-25 м), точ. * * * * *
* * * * *
* -" - * * * * *
*(), точ. * * * * *
* * * * *

Додаток N 2 до Інструкції про
порядок укладання договорів на
виконання геофізичних робіт у
свердловинах, що буряться на нафту і
газ

Типовий договір підряду на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ

м. _____ " ____ " _____ 19__ р.

Підприємство _____, яке іменується назва
геологічної організації надалі "Замовник", в особі _____
посада, прізвище, ім'я та по батькові

_____, діючого на підставі _____
назва документа

_____, з одного боку, і _____ експедиція
назва

з геофізичних досліджень у свердловинах ДГП "Укргеофізика", яка
іменується надалі "Підрядчик", в особі начальника експедиції _____

_____, діючого на підставі _____
прізвище, ім'я та по батькові

_____, з другого боку, уклали нижченаведений
назва документа

договір на виконання геофізичних та прострілювально-підривних робіт у
свердловинах, що буряться на нафту і газ, у 19__ р.

1. Предмет договору

1.1. "Замовник" доручає, а "Підрядчик" приймає на себе проведення

_____ указати весь комплекс робіт

згідно із затвердженим технічним проектом і кошторисом в обсязі
специфікації, складеної у відповідності із затвердженим для "Замовника"
планом буріння та наданої "Підрядчику" в установленому порядку із
зазначенням площ, метражу буріння, розподілених по кварталах, кількості
свердловин та їх проектних глибинах, кількості та товщини пластів, які
будуть підлягати випробуванню.

1.2. Усі роботи "Підрядчик" виконує, використовуючи свою робочу
силу, технічні та матеріальні ресурси.

1.3. Заявки на проведення геофізичних робіт у свердловинах подаються
працівниками геологічної та технологічної служб "Замовника" письмово або
телефонограмою не пізніше як за 24 години до початку роботи на

свердловині, якщо свердловина розташована на відстані не більше 100 км від бази геофізичної експедиції (партії).

1.4. "Підрядчик" зобов'язаний протягом 2-х годин після одержання заявки надіслати "Замовнику" підтвердження на прийняття заявки та узгодити час виконання робіт.

1.5. У разі необхідності виконання геофізичних робіт у свердловинах глибиною більше 4500 м "Замовник" повинен подати заявку не менше як за 3 доби, а у разі глибин більше 5500 м - за п'ять діб до початку робіт у свердловині з наступним уточненням часу початку робіт.

1.6. У разі відміни заявки "Замовником" повторний виїзд геофізичного загону здійснюють після подання нової заявки.

1.7. Заявки на вихідні, святкові і неробочі дні приймаються тільки для виконання таких робіт:

- прострілювально-підривні та геофізичні роботи по ліквідації аварій;
- на геофізичні дослідження свердловин під спуск обсадних колон;
- вимірювання кривизни під час урізування нового ствола і проведення чергових замірів у похило-направлених свердловинах;
- геофізичні дослідження свердловин перед проведенням випробувань пластів випробувачами, які спускаються у свердловину на трубах;
- геофізичні дослідження у свердловинах по завершенні буріння свердловин.

1.8. Робочий час для працівників організації "Підрядчика" встановлюється з 8-00 до 17-00, обідня перерва з 13-00 до 14-00 з п'ятиденним робочим тижнем.

1.9. Початок геофізичних досліджень у свердловинах повинен бути в денну годину; прострілювально-підривні роботи виконуються тільки у денну годину. Як виняток, прострілювально-підривні роботи можуть бути проведені і в темну годину доби за окремим планом, затвердженим головними інженерами організацій "Замовника" та "Підрядчика".

1.10. Час, у який дозволяється проведення геофізичних досліджень у свердловині, визначає "Замовник" із записом в акті про перевірку готовності бурової установки і свердловини до проведення цих робіт.

2. Зобов'язання "Замовника"

2.1. Надавати "Підрядчику" повний обсяг геофізичних робіт з додержанням інтервальної частоти досліджень у відповідності з геолого-технічним нарядом.

2.2. Щоквартально надавати "Підрядчику" не пізніше 15 числа останнього місяця кварталу довідки з підтвердженням обсягу робіт на наступний квартал, передбачений договором.

2.3. Щомісячно надавати "Підрядчику" опис керну, його аналіз і результати випробування свердловин, а також геолого-технічні наряди до початку буріння свердловини.

2.4. Обладнати майданчик з твердим покриттям для встановлення геофізичного обладнання (каротажної лабораторії, газокаротажної станції, станції геолого-технологічних досліджень, підйомника) розміром не менш ніж 10x10 м.

2.5. Установити на буровій триконтактну розетку (на 220 В) і чотириполюсну (380 В) із заземляючими контактами поблизу майданчика, призначеного для розміщення обладнання, але не більше як за 40 м від нього для підмикання геофізичного обладнання до освітлювальної або силової мереж.

2.6. Забезпечити установлення газокаротажної станції (СГТ) у відповідності з діючими нормативними документами.

2.7. Установити на буровій вузол кріплення нижнього відтяжного блока підвісної спуско-підйомної системи.

2.8. Установити на бурових глибиною 5000 м і більше спеціальний "якір" для закріплення каротажного підйомника до проведення спуско-підйомних операцій.

2.9. Забезпечити у нічний час освітлення робочого місця заgonу, устя свердловини, траси руху геофізичного кабеля згідно з "ЕПБПР".

2.10. Забезпечити критими приміщеннями для заряджання і складання прострілювально-вибухових апаратів.

2.11. Надавати "Підрядчику" акт про підготовленість об'єкта робіт до проведення геофізичних досліджень.

2.12. Для забезпечення використання бурового обладнання під час проведення геофізичних досліджень на свердловині повинна знаходитись вахта бурової бригади з обов'язковою присутністю відповідального представника бурової організації ("Замовника").

2.13. Для організації безперервної роботи та забезпечення нормальних умов праці на кожній буровій обладнати місця для відпочинку у нічний час з ліжками і матрацами (не менше 6-ти).

2.14. Забезпечити працівників геофізичних загонів харчуванням у їдальні нарівні з робітниками бурових бригад.

2.15. Надавати "Підрядчикові" наявні матеріали аналізу керна та мінералізації пластових вод до завершення геофізичних досліджень та інших дослідницьких робіт у свердловині.

2.16. У разі невиконання "Замовником" лабораторних робіт, у тому числі петрофізичних, ці роботи можуть бути передані "Підрядчику" за окремим договором.

2.17. Результати обробки матеріалів та висновки за результатами геофізичних досліджень у свердловинах є власністю "Замовника". "Підрядчик" не має права передавати їх стороннім організаціям і окремим особам без письмового дозволу "Замовника".

2.18. На свердловини, що буряться за новими технологіями (похилонаправлені, горизонтальні і надглибокі - більше 5500 м), укласти окремий договір на їх обслуговування.

3. Зобов'язання "Підрядчика"

3.1. Надавати "Замовнику" геофізичні матеріали по виконаних роботах у трьох примірниках (стандартний каротаж - три кривих у кольоровому, решта у чорно-білому зображенні).

Стандартний каротаж, кавернометрія (копія) подаються відразу після завершення робіт на буровій. Інклінометрія, визначення цементного кільця передаються через 72 години, РК, АК, БКЗ, МК, МБК, ІК - через 96 годин після повернення загону на базу експедиції (партії), враховуючи вихідні, святкові та неробочі дні.

У разі збільшення кількості копій геофізичних матеріалів, що не передбачені Договором, "Замовник" оплачує їх вартість додатково.

3.2. Передавати телеграфом (телетайпом) рекомендації після виконання кожного інтервалу геофізичних досліджень у свердловині на проведення випробування пластів випробувачами на трубах.

3.3. Представляти висновки:

- по аварійних роботах, замірах кривизни та профілометрії для підрахунку об'єму свердловини безпосередньо на буровій або за узгодженням сторін після повернення загону на базу телеграмою або телефонограмою;

- про продуктивність свердловини через 24 години після повернення загону на базу геофізичної експедиції;

- про продуктивність свердловин, завершених бурінням, глибиною до 4 тис. м - через 3 доби, глибиною 4000 - 5500 м - через 5 діб, а надглибоких (опорних, параметричних) - не пізніше 7 робочих днів після повернення загону на базу.

3.4. Надавати "Замовнику" визначені підрахункові параметри для оперативного підрахунку запасів нафти і газу не пізніше місячного строку після виконання випробування і необхідного комплексу досліджень у свердловині.

Розрахунок вартості робіт по визначенню підрахункових параметрів для оперативного підрахунку запасів нафти і газу проводиться за Тимчасовими проектно-кошторисними нормативами на роботу по інтерпретації промислово-геофізичних матеріалів і спеціальні роботи в свердловинах, затвердженими Українським головним координаційно-геологічним управлінням "Укргеологія" 17.12.90 р.

4. Сума договору

4.1. Сума договору визначається згідно з переліком геофізичних робіт у свердловинах і розрахунком вартості робіт по визначенню підрахункових параметрів для оперативного підрахунку запасів нафти і газу (додаються) і складає _____ крб.

4.2. Сума договору може бути змінена у разі зміни (уточнення) обсягу буріння, індексу цін на обладнання, апаратуру, матеріали, у тому числі паливно-мастильні, енергетичні ресурси, транспортні послуги, зміни тарифних ставок, посадових окладів, а також зміни витрат на визначення підрахункових параметрів для оперативного підрахунку запасів нафти і газу.

4.3. У разі дострокового припинення дії договору з ініціативи однієї з сторін без законних підстав (законні підстави визначені в п. 5.8 Інструкції про порядок укладання договорів на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ) вона відшкодовує другій стороні

збитки (провести оплату за фактично виконані роботи на час припинення договору, а також неoderжані доходи).

5. Порядок розрахунку

5.1. Розрахунки за виконані роботи, майнова відповідальність проводяться у відповідності з чинним законодавством, цим договором та Інструкцією про порядок укладання договорів на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ, за рахунками "Підрядчика".

5.2. У випадку дострокового розірвання договору проводиться взаєморозрахунок по фактичним витратам, проведений сторонами на момент припинення договірних зобов'язань.

6. Особливі умови

6.1. Крім зобов'язань, передбачених Інструкцією про порядок укладання договорів на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ (пп. 3.2 - 3.7; 4.1; 4.2; 4.4; 4.7; 4.9; 4.11; 5.2), "Замовник" бере на себе наступне:

вказуються зобов'язання, що не передбачені Інструкцією

6.2. Крім зобов'язань, передбачених Інструкцією про порядок укладання договорів на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ (пп. 4.3; 4.5-4.8; 4.10; 4.11), "Підрядчик" бере на себе наступне:

вказуються зобов'язання, що не передбачені Інструкцією

6.3. Під час виконання геофізичних робіт "Підрядчик" і "Замовник" враховують особливі умови проведення робіт на _____

назва площі, яка характеризується наявністю аномально високого пластового тиску, неоднорідних колекторів і т. ін. або свердловин надглибоких, похилих і т. ін.

6.4. В усьому іншому, що не передбачено цим договором, взаємовідносини сторін визначаються Інструкцією про порядок укладання договорів на виконання геофізичних робіт у свердловинах, що буряться на нафту і газ, яка є невід'ємною частиною договору.

7. Порядок розв'язання спорів

Спори, що виникають під час виконання договору, вирішуються узгоджувальною комісією, яка складається з рівної кількості представників "Замовника" і "Підрядчика". У разі недосягнення згоди, спори розв'язуються арбітражем. Спори технічного характеру вирішуються вищестоящими організаціями сторін.

8. Термін дії договору

Термін дії договору встановлюється з _____ по _____.

9. Адреси та реквізити сторін

9.1. "Підрядчик":

Адреса _____
поштова і телеграфна _____

розрахунковий рахунок N _____

у відділенні _____ банку

телефон N _____

9.2. "Замовник"

Адреса _____
поштова і телеграфна _____

розрахунковий рахунок N _____

у відділенні _____ банку

телефон N _____

До цього договору додається:

1. Перелік і розрахунок вартості геофізичних робіт у свердловинах _____ на 19__ р. на ___ арк. у 1 прим. назва організації

2. Розрахунок вартості робіт по визначенню підрахункових параметрів для оперативного підрахунку запасів нафти і газу на _____ арк. у 1 прим.

М.П. М.П.

"Підрядчик" "Замовник"

_____ посада посада

_____ підпис ініціали та прізвище підпис ініціали та прізвище

_____ дата дата


```

*ГЕОФІЗИЧНІ * * * * *
*РОБОТИ: * * * * *
*
*Каротаж * * * * *
*(електр.) , м * * * * *
*
*Електрометрія * * * * *
*(КСП) , м * * * * *
*
*Мікрозонду- * * * * *
*вання , м * * * * *
*
*Боковий каротаж, м * * * * *
*
*Боковий мікро- * * * * *
*каротаж, м * * * * *
*
*Індукційний ка- * * * * *
*ротаж, м * * * * *
*
*Акустичний * * * * *
*каротаж, м * * * * *
*
*АКЦ, м * * * * *
*
*Радіометрія * * * * *
*(ДРСТ) 1:500, * * * * *
*"- (ДРСТ) 1:200, м* * * * *

```

* * * * *
*Каверноμετρία, м * * * * *
* * * * *
*Профίλεμετρία, м * * * * *
* * * * *
*Γερμομετρία, м * * * * *
* * * * *
*Інкλίноμετρία, * * * * *
* (20-25 м), точ. * * * * *
* * * * *
* -"- * * * * *
* (), точ. * * * * *
* * * * *
*Випробування * * * * *
*пластів, опер. * * * * *
* * * * *
*Свердячий кер- * * * * *
*новідбірник, зр. * * * * *
* * * * *
*Перфорація * * * * *
* (ПКС-80), отв. * * * * *
* * * * *
* -"- * * * * *
* (), отв. * * * * *
* * * * *
* -"- * * * * *
* (), отв. * * * * *
* * * * *
* -"- * * * * *
* (), отв. * * * * *
* * * * *
Торпедування, опер * * * *

```

*****
*Спуск-підіймання * * * * *
*кабеля, м * * * * *
*****
*Виклик загону, * * * * *
*викл. * * * * *
*****
*Геологічні дос- * * * * *
*лідження, * * * * *
*загоно-доба * * * * *
*****
*Геохімічні "-, * * * * *
*загоно-доба * * * * *
*****
*Технологічні "-, * * * * *
*загоно-доба * * * * *
*****
*Геолого-техн.дос- * * * * *
*лідження * * * * *
*загоно-даба * * * * *
*****
*Технол.-геохім. * * * * *
*"-, загоно-доба * * * * *
*****
*Геол.-геохім. * * * * *
*техн. "- * * * * *
*загоно-доба * * * * *
*****
*РАЗОМ * * * * *
*****
*КОЕФІЦІЄНТИ * * * * *
*****
*РАЗОМ з урахуван- * * * * *
*ням коефіцієнтів * * * * *

```

* * * * *
*Планові накопи- * * * * *
*чення * * * * *
*Премія робітникам * * * * *
*Польове забезпе- * * * * *
*чення * * * * *
*УСЬОГО * * * * *
*у тому числі за * * * * *
*окремими догово- * * * * *
*рами: * * * * *
* * * * *

Начальник експедиції _____
підпис ініціали та прізвище

Начальник планово- _____
економічного відділу підпис ініціали та прізвище

РОЗДІЛ 14. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОЛОГОРОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 25 січня 1999 р. N 83
Київ

Про затвердження Порядку проведення геологорозвідувальних робіт за рахунок коштів державного бюджету

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 14 березня 2006 року N 279, від 5 березня 2009 року N 179, від 28 лютого 2011 року N 301, від 31 серпня 2011 року N 911

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити Порядок проведення геологорозвідувальних робіт за рахунок коштів державного бюджету (додається).
2. Державній службі геології та надр давати роз'яснення щодо застосування зазначеного Порядку.
(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)
3. Міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади привести у місячний термін власні рішення у відповідність із цією постановою.

Прем'єр-міністр України

В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ПОРЯДОК проведення геологорозвідувальних робіт за рахунок коштів державного бюджету

(У тексті Порядку назви розділів виключено; слова "геологічні завдання" та "державний контракт (договір)" у всіх відмінках замінено відповідно словами "геологічне (технічне) завдання" та "договір" у відповідному відмінку згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2006 року N 279)

1. Цей Порядок визначає процедуру доведення геологічних (технічних) завдань, складання проектно-кошторисної документації, планування, виконання, прийняття та оцінки результатів геологорозвідувальних робіт, що проводяться за рахунок державного бюджету на території України, її континентальному шельфі та у виключній (морській) економічній зоні згідно з додатком 1.

(пункт 1 у редакції постанов Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279, від 28.02.2011 р. N 301)

2. Геологорозвідувальні роботи проводяться за державним замовленням. З цією метою щороку в державному бюджеті передбачається обсяг видатків, який в установленому порядку доводиться до розпорядника бюджетних коштів (далі - замовник).

(пункт 2 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

3. Проведення геологорозвідувальних робіт забезпечується замовником шляхом здійснення їх закупівлі відповідно до законодавства з питань закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти.

(пункт 3 у редакції постанов Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279, від 05.03.2009 р. N 179)

4. Після здійснення закупівлі геологорозвідувальних робіт замовник на підставі державного замовлення і обсягів видатків складає та затверджує геологічні (технічні) завдання і доводить їх до виконавців робіт.

(пункт 4 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

5. Виконавці робіт на підставі геологічних (технічних) завдань і з урахуванням обсягу видатків розробляють проекти пооб'єктних планів проведення геологорозвідувальних робіт, які затверджуються замовником. До пооб'єктних планів включаються всі перехідні та нові об'єкти, а також об'єкти, що забезпечують проведення геологорозвідувальних робіт і розвиток галузі, які виконуються за окремою проектно-кошторисною документацією.

(пункт 5 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

6. Сума видатків на геологорозвідувальні роботи у пооб'єктних планах їх проведення визначається виконавцем цих робіт виходячи з повної кошторисної вартості геологічних (технічних) завдань, обсягів очікуваного виконання на початок планового року, залишку кошторисної вартості та умов проведення робіт на об'єктах.

Повна кошторисна вартість геологорозвідувальних робіт

розраховується на основі збірників укрупнених кошторисних норм, переліку назв посад і професій виконавців геологорозвідувальних робіт та їх посадових окладів і тарифних ставок та каталогу базових цін на матеріальні ресурси, які використовуються під час геологорозвідувальних робіт, відповідно до Інструкції із складання проектів та кошторисів, які затверджуються Мінприроди за погодженням з Мінфіном.

(абзац другий пункту 6 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. N 179)

До розрахунку повної кошторисної вартості включаються витрати на роботи, що проводяться власними силами (в тому числі розрахована згідно із затвердженим нормативом сума прибутку), підрядні роботи, резерв на непередбачувані роботи, а також (з дозволу замовника) витрати на виготовлення та придбання верстатів, пристроїв, інструментів, приладів, стандартних зразків, стендів, апаратів, механізмів, іншого спеціального обладнання, необхідного для високоякісного проведення геологорозвідувальних робіт на об'єкті, включаючи витрати, пов'язані з їх проектуванням, транспортуванням, монтажем, встановленням та впровадженням, але не більш як 10 відсотків кошторисної вартості об'єкта.

(пункт 6 доповнено новим абзацом третім згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279, у зв'язку з цим абзаци третій і четвертий вважати відповідно абзацами четвертим і п'ятим)

Вартість геологічного (технічного) завдання підлягає експертизі, після якої не переглядається протягом терміну проведення робіт, якщо контрактом (договором) не передбачено інше.

У разі відсутності проектно-кошторисної документації на момент затвердження пооб'єктних планів вартість геологорозвідувальних робіт визначається на підставі аналогічних показників нормативної вартості, а в разі відсутності таких - прямим (укрупненим) розрахунком і оформляється протоколом узгодження вартості геологічного (технічного) завдання. Під час затвердження проектно-кошторисної документації вартість геологічних (технічних) завдань і пооб'єктні плани підлягають коригуванню.

(абзац п'ятий пункту 6 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

7. У разі виникнення непередбачуваних обставин (зміна податкової політики та офіційно встановленого індексу інфляції, зміна гірничо-геологічних умов тощо), а також необхідності у проведенні додаткових геологорозвідувальних робіт вартість може бути переглянута замовником.

8. Геологорозвідувальні роботи проводяться на підставі договору та показників державного замовлення (додаток 2), геологічного (технічного) завдання (додаток 3), обсягу видатків на геологорозвідувальні роботи (додаток 4), пооб'єктного плану геологорозвідувальних робіт (додаток 5), протоколу узгодження вартості геологічного (технічного) завдання на нові об'єкти і проекту переліку робіт з геологічного вивчення надр.

(пункт 8 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

9. У разі визначення в геологічному (технічному) завданні окремих етапів його виконання до договору додається календарний план їх проведення, у якому зазначається:

найменування етапів;

кінцеві результати проведення робіт за етапами і терміни їх виконання;
вартість проведення робіт на кожному етапі.

10. Фінансування геологорозвідувальних робіт здійснюється протягом фінансового року відповідно до затверджених державним бюджетом видатків на цю мету.

11. Пункт 11 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

12. Пункт 12 виключено

(пункт 12 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279, від 05.03.2009 р. N 179, виключено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2011 р. N 301)

13. Облік виконаних геологорозвідувальних робіт (крім наукового супроводження всіх видів геологорозвідувальних робіт) ведеться їх виконавцем у журналі (додаток 7) на підставі актів обміру проведених робіт із зазначенням об'єктів, номенклатури видів робіт і витрат, передбачених зведеним розрахунком кошторисної вартості геологорозвідувальних робіт і витрат або зведеним кошторисним розрахунком вартості будівництва свердловин на нафту (газ).

(пункт 13 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

14. Оплата завершених геологорозвідувальних робіт провадиться за наявності акта про прийняття виконаного геологічного (технічного) завдання та дотримання вимог щодо якості геологічної інформації.

Абзац другий пункту 14 виключено

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

15. Закінченими за геологічним (технічним) завданням вважаються роботи, звіт про проведення яких затверджено в установленому порядку і прийнято на зберігання до Державного науково-виробничого підприємства "Державний інформаційний геологічний фонд України" (далі - Геоінформ) або на підставі протоколу засідання науково-технічної ради виконавця геологорозвідувальних робіт прийнято та передано замовнику для використання - стосовно робіт, звіт про які на зберігання до Геоінформу не передаються, а витрати, пов'язані з їх проведенням, списуються.

Витрати, пов'язані з проведенням геологорозвідувальних робіт, списуються з балансу виконавця:

по об'єктах, роботи на яких закінчені і відповідний звіт передається на зберігання до Геоінформу, - після повідомлення про прийняття звіту та довідки про вартість проведених робіт на об'єкті;

по об'єктах, роботи на яких закінчені (розроблення методичних документів, інструкцій, нормативних довідників, конструювання приладів і устаткування для проведення випробувань та обробки результатів геологорозвідувальних робіт, здійснення державного геологічного контролю тощо) і відповідний звіт на зберігання до Геоінформу не передається, - на

підставі протоколу науково-технічної ради замовника або виконавця про прийняття звіту та довідки про вартість виконаних робіт;

по об'єктах, роботи на яких достроково припинені за погодженням із замовником геологорозвідувальних робіт внаслідок їх безперспективності, - в порядку, передбаченому для закінчених геологорозвідувальних робіт;

по закінченні спорудження нафтогазових бурових свердловин або у разі, коли спорудження таких свердловин припинено з геологічних і технічних причин, - після одержання позитивного висновку Держпромгірнагляду про ліквідацію свердловин та на підставі наказу спеціально уповноваженого органу з геологічного вивчення та використання надр.

Витрати, пов'язані з облаштуванням нафто-, газоперспективних ділянок і баз геологічних підприємств, яке виконується за окремими проектами та кошторисами, після введення в експлуатацію об'єктів будівництва відображаються в обліку і звітності про проведення геологорозвідувальних робіт згідно з правилами, що діють у будівництві.

(пункт 15 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

16. Закінчені геологорозвідувальні роботи чи їх етапи приймаються:

1) ДКЗ - щодо підрахунку запасів корисних копалин на родовищах з розвіданими (доведеними) запасами та з попередньо розвіданими (ймовірними) запасами, що передаються для промислового освоєння до завершення розвідки (на умовах ризику);

2) науково-технічною радою замовника - щодо:

об'єктів надр, підготовлених з метою подальшого їх вивчення (розвідувальні площі, відкриті та попередньо розвідані родовища, роботи з моніторингу тощо);

структур (об'єктів), підготовлених для пошукового буріння на нафту (газ);

приросту попередньо оцінених запасів корисних копалин на об'єктах, де проводиться розвідка;

наукового супроводження всіх видів геологорозвідувальних робіт;

робіт, що забезпечують проведення геологорозвідувальних робіт та розвиток галузі;

3) науково-редакційною радою замовника - щодо об'єктів геологічного картування та регіонального вивчення надр на території України (на суші та шельфі морів);

4) науково-технічною радою виконавця - щодо закінчених етапів виконання геологічного (технічного) завдання.

(пункт 16 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

17. Виконавці наприкінці поточного кварталу надсилають замовнику інформаційний звіт про виконані роботи, очікувані результати та витрачені кошти щодо кожного об'єкта за квартал та з початку року.

ПЕРЕЛІК геологорозвідувальних робіт, що виконуються за рахунок коштів державного бюджету, які спрямовуються на проведення робіт з геологічного вивчення, геолого-екологічних досліджень та заходів і забезпечення раціонального використання надр

1. Геологорозвідувальні роботи, визначені постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. N 1116 як специфічні

Буріння артезіанських свердловин.

Регіональне геологічне або спеціальне вивчення надр та інші геологічні роботи, пов'язані із загальним вивченням надр, у тому числі геологічна зйомка та інші види картування.

Вивчення сейсмоактивних регіонів і прогноз землетрусів.

Підготовка до видання карт геологічного і спеціального призначення та видавничі роботи.

Пошукові і розвідувальні роботи (крім дорозвідки та експлуатаційної розвідки) на всі види корисних копалин.

Переоцінка родовищ у зв'язку з новими вимогами до якості сировини або виявлення у ній інших, більш цінних, корисних компонентів.

Пошуки та розвідка надр, які за структурою придатні для влаштування підземних сховищ нафти і газу, а також захоронення забруднюючих речовин, стічних вод, відходів (у тому числі радіоактивних), що виникають унаслідок господарської діяльності.

Складання та ведення кадастру родовищ і проявів корисних копалин, балансів запасів корисних копалин.

Проведення моніторингу геологічного середовища і моніторингу мінерально-сировинної бази.

Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, спрямовані на забезпечення ефективного геологічного вивчення надр.

Еколого-геологічні дослідження, в тому числі:

проведення безперервних або періодичних спостережень (моніторинг) та вимірювання параметрів фізичних і геохімічних полів та інших параметрів геологічного середовища, підземних вод, ґрунтів, ландшафтів, екзогенних і ендегенних геологічних процесів;

влаштування (будівництво) нових станцій, полігонів та дослідних ділянок з метою розширення мережі спостережень;

створення і супроводження функціонування банків даних геологічної інформації;

вивчення, прогноз регіонального режиму та оцінка стану експлуатаційних запасів і прогнозних ресурсів підземних вод і їх переоцінка.

Забезпечення проведення геологорозвідувальних робіт і здійснення державного геологічного контролю, в тому числі:

проведення акредитації лабораторій геологічних підприємств та організацій;

утримання базових керносковищ та еталонних колекцій;
виявлення, вивчення впливу та ліквідація свердловин, використаних за призначенням, з метою запобігання забрудненню та виснаженню водоносних горизонтів;

будівництво, облаштування та реконструкція будівель і споруд, пов'язаних з проведенням геологорозвідувальних робіт.

2. Інші роботи, що проводяться за кошти державного бюджету

Збір матеріалів та обстеження діяльності користувачів надр, необхідних для контролю за виконанням умов спеціального дозволу на користування надрами або угоди про умови користування надрами.

Відновлення класу Регістру морських суден, що виконують дослідно-геологорозвідувальні роботи, відповідно до вимог Міжнародної морської організації та їх періодичний класифікаційний огляд з ліквідацією виявлених недоліків.

(додаток 1 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279, із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. N 179)

Додаток 2 до Порядку

ДЕРЖАВНЕ ЗАМОВЛЕННЯ на одержання приросту запасів та ресурсів корисних копалин, виконання інших видів геологічних досліджень у 200_ році

ЗАТВЕРДЖУЮ

(найменування посади керівника спеціально уповноваженого органу з геологічного вивчення надр та раціонального використання природних ресурсів) _____

_____ (підпис)
(ініціали та прізвище)

_____ 200_ р.

Державне замовлення, вид досліджень	Одиниця виміру	Обсяг
Приріст запасів та ресурсів видів корисних копалин в натуральному виразі		
Інші види геологічних досліджень:		
регіональні роботи		
геолого-екологічні дослідження та заходи		
інші передбачені державним замовленням роботи		

_____ (найменування посади)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

(додаток 2 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

Додаток 3 до Порядку

ЗАТВЕРДЖУЮ

(найменування посади керівника
спеціально уповноваженого органу з
геологічного вивчення надр та
раціонального використання природних
ресурсів) _____
_____ (підпис)
(ініціали та прізвище)
_____ 200_ р.

(найменування замовника робіт)

(найменування виконавця робіт)

(розділ плану, назва корисної копалини, найменування об'єкта)

(місцезнаходження об'єкта)

ГЕОЛОГІЧНЕ (ТЕХНІЧНЕ) ЗАВДАННЯ

на _____

(найменування об'єкта і виду робіт)

Підстава для видачі геологічного завдання _____

(назва, дата і номер документа)

1. Цільове призначення робіт, просторові межі об'єкта, основні оціночні параметри _____

2. Основні геологічні (технічні) завдання, послідовність і методи їх виконання _____

3. Очікувані результати та строки виконання робіт, форми звітної документації, найменування органу, який їх розглядає і затверджує _____

4. Додаткові умови _____

(найменування посади)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

(додаток 3 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

Додаток 4 до Порядку

ЗАТВЕРДЖУЮ

 (найменування посади керівника
 спеціально уповноваженого органу з
 геологічного вивчення надр та
 раціонального використання природних
 ресурсів) _____
 _____ (підпис)
 (ініціали та прізвище)
 _____ 200_ р.

**ОБСЯГ видатків на проведення геологорозвідувальних робіт за
 рахунок коштів державного бюджету**

по _____ на 200_ рік
 (найменування виконавця)

(тис. гривень)

Видатки, передбачені в державному бюджеті	На рік	У тому числі за кварталами			
		I	II	III	IV
На розвиток мінерально- сировинної бази, всього					
у тому числі:					
На геолого-екологічні дослідження та заходи, всього					
у тому числі:					
Інші видатки, всього					
у тому числі:					
Усього					

 (найменування посади)

 (підпис)

 (ініціали та прізвище)

(додаток 4 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

ПООБ'ЄКТНИЙ ПЛАН геологорозвідувальних робіт

Додаток 5 до Порядку

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____ (найменування посади керівника спеціально уповноваженого органу з геологічного вивчення надр та раціонального використання природних ресурсів) _____ (підпис) (ініціали та прізвище) _____ 200_ р.

_____ на 200_ рік (найменування

виконавця)

Шифр об'єкта робіт	Розділ плану, назва корисної копалини, стадії	Орган, що затверджує проектно-кошторисну документацію, дата затвердження	Строк проведення робіт (рік, квартал)		Повна кошторисна вартість (договірна ціна), тис. гривень	Залишок кошторисної вартості на початок року, тис. гривень	Обсяг видатків на рік, тис. гривень	Орган, що приймає закінчені роботи	Геологічне завдання на рік, строки подання звітних матеріалів
			початок	завершення					
Геологорозвідувальні роботи, всього									
у тому числі:									

_____ (найменування посади)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

(додаток 5 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

ЗВЕДЕНИЙ РЕЄСТР
актів обміру проведених геологорозвідувальних робіт за
___ квартал 200_ року

Додаток 6 до Порядку

(додаток 6 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279, виключено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. N 179)

Найменування підприємства _____

Додаток 7 до Порядку

Структурний підрозділ (експедиція, партія тощо) _____

Об'єкт (площа), номер свердловини _____

ЖУРНАЛ обліку обсягів проведених геологорозвідувальних робіт

Вид робіт і витрат	Одиниця виміру	Вартість одиниці виміру	Кількість	Кошторисна вартість, тис. гривень	Виконано на 1 січня 200_р.	Залишок кошторисної вартості на 1 січня 200_р.		Обсяг та сума виконаних робіт					
						кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень
березень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	квітень	кількість	сума, тис. гривень	далі до закінчення робіт	
робіт нарастаючим підсумком													
кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень	кількість	сума, тис. гривень

Керівник геологічного підприємства (структурної одиниці) _____
 Начальник планово-економічного (фінансового) відділу _____

Головний бухгалтер _____

_____ (підпис) _____ (підпис) _____ (підпис)

Примітки:

1. Підписами засвідчуються дані за кожний місяць.
2. Журнал заповнюється нарастаючим підсумком (за квартал, з початку року, з початку робіт).
3. Допускається ведення одного журналу на кілька об'єктів (свердловин).

(додаток 7 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2006 р. N 279)

Додаток 8 до Порядку

ЗАТВЕРДЖУЮ Керівник
підприємства

_____ (підпис)
" ___ " _____ р.

Найменування підприємства _____

Експедиція (партія) _____

Об'єкт (площа), свердловина N _____

**ЖУРНАЛ обліку обсягів виконаних геологорозвідувальних робіт
(буріння нафтових і газових свердловин)**

Додаток 8 виключено (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2006 року N 279)

Про затвердження Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини

Наказ Комітету України з питань геології та використання надр (Геолком України) від 15 лютого 2000 року N 19

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 березня 2000 р. за N 124/4345

Відповідно до статей 1 і 4 Закону України "Про державну геологічну службу України" **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини (додається).

2. Увести в дію Положення з 1 липня 2000 року.

3. З уведенням у дію Положення вважати такими, що не застосовуються в Україні, "Методические указания о проведении геологоразведочных работ по стадиям (твердые полезные ископаемые)", затвержені наказом Міністерства геології СРСР від 20.04.84 N 161.

4. Голові Державної комісії України по запасах корисних копалин (ДКЗ України) Ловинюкову В. І. подати Положення на державну реєстрацію до Мін'юсту України й забезпечити його тиражування.

Голова Геолкому України

С. В. Гошовський

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО СТАДІЇ
ГЕОЛОГОРОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ
НА ТВЕРДІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ**

1. Загальні положення

1.1 Положення розроблено відповідно до статей 1 і 4 Закону України "Про державну геологічну службу України".

1.2 Положення регламентує послідовність проведення геологорозвідувальних робіт у процесі геологічного вивчення надр з метою картування території України й її окремих регіонів, а також пошуку, розвідки, підготовки до розроблення й експлуатації родовищ корисних копалин; установлює загальні для всіх видів твердих корисних копалин визначення об'єктів геологорозвідувальних робіт, вимог до змісту й складу, а також

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Комітету України з питань геології та
використання надр від 15 лютого 2000
р. N 19

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 2 березня 2000 р. за N
124/4345

результатів робіт на різних стадіях і підстадіях геологорозвідувального процесу.

Положення призначено для керівництва під час надання надр у користування, планування, проектування, фінансування й виконання геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини, здійснення контролю за дотриманням умов надрокористування.

1.3 Положення є обов'язковим для виконання органами державної виконавчої влади, що здійснюють державне управління в галузі геологічного вивчення, використання й охорони надр, підприємствами, установами й організаціями, що проводять геологорозвідувальні роботи повністю або частково за рахунок державного бюджету, а також для використання суб'єктами підприємницької діяльності, що проводять геологорозвідувальні роботи за рахунок власних коштів.

2. Нормативні посилання

У цьому документі використані такі акти законодавства та керівні нормативні документи:

Кодекс України про надра;

Закон України "Про державну геологічну службу";

Положення про порядок проведення державної експертизи і оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865, із змінами й доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.97 N 927;

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432;

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 04.09.95 N 35 і зареєстрована в Міністерстві юстиції України 01.11.95 за N 394/930;

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин матеріалів з геолого-економічної оцінки запасів вугілля і горючих сланців, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 03.10.97 N 83 і зареєстрована в Міністерстві юстиції України 27.10.97 за N 499/2303.

Положення про Державну геологічну карту України масштабу 1:200000, затверджене наказом Держкомгеології України від 09.11.98 N 163 і зареєстроване в Міністерстві юстиції України 06.01.99 за N 8/3301.

3. Терміни і визначення

У Положенні наведені нижче терміни та визначення вживаються в такому значенні:

Геологорозвідувальні роботи - комплекс спеціальних робіт і досліджень, що здійснюються з метою геологічного вивчення надр.

Геологорозвідувальний процес - сукупність послідовно й цілеспрямовано здійснюваних дедалі більш детальних геологорозвідувальних робіт з картування, прогнозування, виявлення й геолого-економічної оцінки дедалі більш локальних рудоносних (продуктивних) ділянок надр методом послідовних наближень від рудних районів (полів) до рудних покладів (блоків).

Стадія геологорозвідувальних робіт - частина геологорозвідувального процесу, що визначається притаманними їй об'єктами геологічного вивчення, цілями та методами геологорозвідувальних робіт, вимогами до їхніх кінцевих результатів.

4. Стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини

4.1. Геологорозвідувальні роботи на тверді корисні копалини проводяться за такими стадіями:

Стадія I. Регіональне геологічне вивчення території України

Підстадія Регіональні геолого-геофізичні дослідження
I-1. масштабу 1:1000000 - 1:500000.

Підстадія Регіональні геологознімальні, геофізичні й
I-2. геологопрогнозні роботи масштабу 1:200000
 (1:100000).

Підстадія Геологознімальні й геологопрогнозні роботи
I-3. масштабу 1:50000 (1:25000).

Стадія II. Пошук та пошукова оцінка родовищ корисних копалин

Підстадія Пошукові роботи.
II-1.

Підстадія Пошуково-оцінювальні роботи.
II-2.

Стадія III. Розвідка родовищ корисних копалин

4.2. Геологорозвідувальні роботи розпочинаються з будь-якої стадії (підстадії), якщо стан геологічного вивчення об'єкта робіт достатній для їхнього геологічного й техніко-економічного обґрунтування.

4.3. Межі між стадіями (підстадіями) геологорозвідувальних робіт визначаються вимогами до їхніх кінцевих результатів.

4.4. Види й обсяги геологорозвідувальних робіт та методи досліджень, що застосовуються на окремих стадіях (підстадіях) геологорозвідувального процесу, визначаються відповідно до типового раціонального комплексу для конкретних геологічних, географічних і економічних умов.

4.5. Для інтенсифікації геологорозвідувального процесу, скорочення термінів підготовки родовищ корисних копалин до промислового освоєння рекомендується раціональне суміщення й поєднування геологорозвідувальних робіт суміжних стадій.

4.5.1. У разі виявлення проявів (рудопроявів) дефіцитних корисних копалин на значній площі рекомендується проводити пошукові роботи до завершення геологознімальних робіт у регіоні (районі).

4.5.2. На ділянках, де виявлені перспективні прояви (рудопрояви) дефіцитних корисних копалин, рекомендується проводити пошуково-оцінювальні роботи до завершення робіт будь-якої попередньої стадії (підстадії).

4.5.3. Пошук і розвідка невеликих родовищ широкорозповсюджених корисних копалин 1-ї й 2-ї груп складності геологічної будови, аналоги яких експлуатуються в Україні, рекомендується проводити як послідовні стадії безперервного геологорозвідувального циклу.

4.5.4. Розвідка родовищ цінних корисних копалин дуже й надто складної геологічної будови (3 - 4 групи) рекомендується поєднувати з дослідно-промисловим розробленням типових покладів корисних копалин у межах ділянок першочергового освоєння.

5. Стадія I. Регіональне геологічне вивчення території України

5.1. Підстадія I-1. Регіональні геолого-геофізичні дослідження масштабу 1:1000000 - 1:500000

5.1.1. Регіональні геолого-геофізичні дослідження проводяться з метою створення нових або оновлення існуючих геологічних основ масштабу 1:1000000 - 1:500000, які відображають найважливіші риси геологічної будови території України або окремих її регіонів і загальні закономірності розміщення корисних копалин.

5.1.2. До складу робіт підстадії входять узагальнення й інтерпретація геолого-геофізичних матеріалів середнього й крупного масштабів, виконання спеціалізованих досліджень (геофізичних, геохімічних та інших), глибинне сейсмічне зондування на опорних профілях, буріння глибоких і надглибоких свердловин для вивчення глибинної будови найважливіших геологічних структур, геолого-геофізичні дослідження шельфу Чорного та Азовського морів.

5.1.3. За даними регіональних геолого-геофізичних досліджень складаються зведені, оглядові й поаркушні карти геологічного змісту масштабу 1:1000000 і 1:500000 території України або окремих її регіонів, опорні геолого-геофізичні розрізи й схеми геологічної будови глибинних зрізів і горизонтів, геологічні та геофізичні карти шельфу Чорного та Азовського морів.

5.1.4. Для визначення основних закономірностей розміщення корисних копалин на території України або окремих її регіонів та загальної прогнозої

оцінки їхньої рудоносності проводяться прогнозно-мінерагенічні дослідження в масштабі 1:1000000 і 1:500000.

5.1.5. До складу цих робіт входить узагальнення наявних даних на родовищах та рудопроявах корисних копалин, а також результатів геохімічних і металогенічних досліджень в окремих геологічних регіонах країни, переінтерпретація всього мінерагенічного фактичного матеріалу з позицій сучасних уявлень про геологічну будову території країни й розвиток процесів рудоутворення.

5.1.6. За результатами проведених досліджень будуються прогнозно-мінерагенічні й металогенічні карти масштабів 1:1000000 або 1:500000, здійснюється загальна прогнозна оцінка території України або окремих її регіонів на різні види корисних копалин, виділяються крупні структури й площі для проведення середньо- або крупномасштабних геологопрогнозних робіт.

5.1.7. Прогнозно-мінерагенічні дослідження проводяться як на весь комплекс корисних копалин загальнодержавного значення, так і на окремі види або групи мінеральної сировини з побудовою спеціалізованих мінерагенічних карт.

5.2. Підстадія І-2. Регіональні геологознімальні, геофізичні й геологопрогнозні роботи масштабу 1:200000 (1:100000)

5.2.1. Регіональні геологознімальні й геофізичні роботи проводяться з метою створення державної геологічної карти масштабу 1:200000 (Держгеолкарта-200) - базової комплексної геологічної основи для розв'язання актуальних питань розвитку різних галузей народного господарства, планування освоєння природних ресурсів, розвитку мінерально-сировинної бази, розроблення науково обґрунтованих програм геологорозвідувальних робіт.

5.2.2. Комплекти Держгеолкарти-200 створюються за результатами геологічного довивчення раніш закартованих площ або суто камеральним шляхом з проведенням мінімально необхідних обсягів ревізійних польових робіт, редакційно-погоджувальних маршрутів, вивчення опорних розрізів. Узагальнюється й переінтерпретується наявний геолого-геофізичний матеріал, проводиться дешифрування матеріалів космо- й аерозйомки та інших дистанційних методів, використовується вся опублікована, фондова та інша геолого-геофізична інформація.

5.2.3. Висвітлення корисних копалин району зводиться до критичної переоцінки пошукових результатів раніше виконаних геологорозвідувальних робіт на основі сучасних теорій і технологій, а також уточнених уявлень про геологічну будову району.

5.2.4. Складання й підготовка до видання Держгеолкарти-200 здійснюються за серіями аркушів, що відповідають регіонам України, виділеним за особливостями їхньої геологічної будови. Вимоги до складання

та видання Держгеолкарти-200 визначаються відповідно до Положення про Державну геологічну карту України масштабу 1:200000.

5.2.5. Комплекти геологічних карт, підготовлених до видання, підлягають обов'язковій апробації й затвердженню Науково-редакційною радою Геолкому України.

5.2.6. За результатами регіональних і крупномасштабних геофізичних робіт складаються карти гравітаційного й магнітного полів, а також карти з інших виконаних геофізичних методів масштабу 1:200000 й розрізи за даними профільних досліджень.

5.2.7. У разі відсутності на площі, запланованій для геологічного довивчення, або на її частині геофізичних основ необхідного масштабу, виконуються геофізичні зйомки випереджувального етапу за окремим проектом.

5.2.8. У результаті оброблення геофізичної інформації складається карта комплексної інтерпретації геолого-геофізичних матеріалів, яка використовується як основне джерело інформації в першу чергу про структурно-тектонічні особливості району.

5.2.9. У межах континентального шельфу Чорного та Азовського морів виконується геологічне картування шельфу масштабу 1:200000, у результаті якого складаються комплекти геологічних, еколого-геологічних, а в прибережних частинах - і інженерно-геологічних карт.

5.2.10. Польові роботи з геологічного картування шельфу проводяться з використанням дистанційних (головним чином геофізичних) методів досліджень, а також донного пробовідбору та буріння колонкових свердловин.

5.2.11. Головні об'єкти картування шельфу - рельєф дна, геологічні утворення, що виходять на поверхню дна (донні осадки) та приповерхневого розрізу (четвертинні й дочетвертинні відклади), їхня літологія, взаємовідношення, тектонічні характеристики, корисні копалини. Вивчаються інженерно-геологічні, гідрогеологічні й ландшафтно-екологічні характеристики поверхні дна та приповерхневого розрізу на глибину можливого техногенного впливу або промислового освоєння ресурсів шельфу з прогноною оцінкою розвитку сучасних геологічних процесів.

5.2.12. Для оцінки перспектив рудоносності окремих регіонів України, крупних структур і площ та виділення об'єктів для більш детальних геологорозвідувальних робіт проводиться геологопрогнозне картування масштабу 1:200000 (1:100000).

5.2.13. Геологопрогнозне картування масштабу 1:200000 (1:100000) (ГПК-200) проводиться окремо від регіональних досліджень цього самого масштабу й спрямоване на виявлення й вивчення закономірностей розміщення (локалізації) та прогнозування однієї або групи геолого-промислових типів родовищ корисних копалин.

5.2.14. Об'єктами ГПК-200 є рудні й рудоносні райони, зони, вузли.

5.2.15. Основним завданням середньомасштабного геологопрогнозного картування є виявлення комплексів регіональних прогнозних передумов і пошукових ознак, характерних для рудних районів, зон та вузлів, визначення взаємозв'язку процесів рудоутворення з іншими геологічними процесами та прогнозування на цій основі потенційних мінерагенічних структур і визначення меж відомих.

5.2.16. Польові роботи під час ГПК-200 виконуються в межах найбільш перспективних ділянок території, що картується, визначених відповідно до комплексу прогнозних передумов і пошукових ознак, і включають їх простеження й картографування за допомогою обстеження відслонень, буріння картувальних і пошукових свердловин і проходження гірничих виробок на основі інтерпретації матеріалів геофізичних, геохімічних та інших досліджень.

5.2.17. У результаті середньомасштабного геологопрогнозного картування складається спеціалізована геологопрогнозна карта масштабу 1:200000 (1:100000), з врізками більш крупного масштабу. Крім того, до складу звітних карт обов'язково входять геологічна карта продуктивного горизонту масштабу 1:200000 (1:100000), реєстраційна карта корисних копалин, карта фактичного матеріалу, геологопрогнозні моделі виділених рудних районів, вузлів, зон. Проводиться оцінка перспективних і прогнозних ресурсів корисних копалин, на які було спрямоване ГПК-200.

5.2.18. Якщо в процесі робіт відкрито перспективні прояви гостродефіцитної мінеральної сировини, то можлива постановка геологопрогнозного картування масштабу 1:50000 (1:25000) або пошукових робіт до завершення ГПК-200.

5.3. Підстадія І-3. Геологознімальні та геологопрогнозні роботи масштабу 1:50000 (1:25000)

5.3.1. Геологознімальні роботи масштабу 1:50000 (1:25000) є основним видом крупномасштабного вивчення геологічної будови країни. У першу чергу ці роботи проводяться на площах з винятково складними еколого-геологічними умовами (гірничорудні райони, площі інтенсивного розвитку небезпечних природних і техногенних процесів, великі промислово-міські агломерації), а також у межах найбільш перспективних і водночас складних геологічних структур, де відкриття нових родовищ важливих і дефіцитних корисних копалин пов'язане з вивченням їх геологічної будови в крупному масштабі.

5.3.2. Основним завданням геологорозвідувальних робіт цієї підстадії є забезпечення зацікавлених галузей народного господарства систематизованою інформацією про геологічну будову району - комплектом геологічних карт крупного масштабу як науковою основою для проведення подальших еколого-геологічних, гідрогеологічних та інженерно-геологічних досліджень, прогнозу та пошуку корисних копалин, проектування крупних об'єктів будівництва та охорони довкілля.

5.3.3. Для забезпечення максимальної результативності робіт даної

підstadії виконується оброблення результатів дистанційних зйомок (аерофотозйомка, радіолокаційна), переінтерпретація геофізичних матеріалів, узагальнення даних геохімічних робіт та ув'язка виділених ореолів розсіяння з попередніми геолого-геофізичними побудовами, проведення стратиграфо-літологічних, петрографічних, мінералогічних та інших досліджень за матеріалами раніше виконаних робіт.

5.3.4. На площах, не забезпечених геофізичною основою відповідного масштабу, до початку крупномасштабних геологознімальних робіт за окремим проектом проводяться геофізичні роботи з підготовки площ до картування в комплексі з геохімічними дослідженнями.

5.3.5. Геологознімальні роботи масштабу 1:50000 (1:25000) виконуються поаркушно в межах груп аркушів (серій).

5.3.6. На площах, для яких раніше складені геологічні карти масштабу 1:50000 (1:25000) не відповідають сучасним вимогам і не можуть слугувати як повноцінна крупномасштабна геологічна основа, проводиться геологічне довивчення того самого масштабу, яке є окремим видом крупномасштабних геологознімальних робіт.

Геологічне довивчення площ може проводитися неодноразово на одних і тих самих площах з інтервалом не менше ніж 12 - 15 років після завершення попередніх робіт цього самого масштабу.

5.3.7. На площах двох'- і трьох'ярусної геологічної будови, де крупномасштабна геологічна зйомка проведена, для вивчення перекритих складчатих комплексів фундаменту молодих і давніх платформ або похованих горизонтів і зрізів платформеного чохла проводиться глибинне геологічне картування масштабу 1:50000 (ГГК-50).

У зв'язку з високою вартістю робіт з глибинного геологічного картування в усіх випадках воно виконується комплексно: поряд з геологічними завданнями розв'язуються пошукові й прогнозні.

5.3.8. За результатами глибинного геологічного картування складаються карти похованої поверхні, карти глибинних зрізів або горизонтів, карта комплексної інтерпретації геофізичних даних, прогнозно-металогенічні схеми з оцінкою перспектив району на найважливіші види корисних копалин, геолого-геофізичні розрізи та інші картографічні матеріали, визначені геологічним завданням.

5.3.9. Геологопрогнозне картування масштабу 1:50000 проводиться для прогносної оцінки рудоносності перспективних на стратегічно важливі корисні копалини площ та ділянок і виділення локальних геологічних структур та окремих об'єктів для постановки пошукових і пошуково-оцінювальних робіт.

Роботи з геологопрогнозного картування масштабу 1:50000 проводяться в першу чергу в районах з діючими гірничорудними підприємствами або на площах, прилеглих до них, де вже виділені рудні та перспективні рудоносні зони й структури.

Польові роботи з геологопрогнозного картування зосереджуються в

першу чергу на локальних еталонних ділянках з найбільш виразним комплексом прогнозних передумов і пошукових ознак корисних копалин даного геолого-промислового типу. На другому етапі проводиться їх простеження й картування в межах площі, а на завершальному - оконтурення потенційних рудних полів, прогнозних ділянок і зон з оцінкою перспективних ресурсів корисних копалин.

Комплекс польових робіт включає картувальні й пошукові маршрути, геофізичні й геохімічні дослідження, геоморфологічні спостереження, шліхове випробування, проходку каналів та шурфів, буріння свердловин і різні види випробування. Залежно від умов проведення геологопрогнозного картування та специфіки корисних копалин застосовуються й інші методи та прийоми.

У результаті крупномасштабного геологопрогнозного картування обов'язковими картами є: спеціалізована геологопрогнозна карта масштабу 1:50000, геологічна карта продуктивного зрізу (горизонту), карта корисних копалин і карта фактичного матеріалу в масштабі робіт.

6. Стадія II. Пошук та пошукова оцінка родовищ корисних копалин

6.1. Підстадія II-1. Пошукові роботи

6.1.1. Пошукові роботи проводяться з метою виявлення корисних копалин у межах відомих і потенційних рудних (продуктивних) полів, зон, басейнів, локальних перспективних ділянок надр, виділених попередніми геологознімальними, геологопрогнозними та іншими геологорозвідувальними роботами.

6.1.2. Пошук родовищ твердих корисних копалин має спеціалізований характер і націлений на виявлення конкретних геолого-промислових типів родовищ корисних копалин, притаманних наявним геологічним умовам, проявленим у межах об'єктів опощування. При цьому належить проводити геологічні дослідження також на супутні корисні копалини й компоненти, які можуть бути виявлені в даних геологічних умовах.

6.1.3. Масштаб пошукових робіт і, відповідно, щільність мережі пошукових спостережень, замірів і випробувань визначаються розмірами передбачуваних об'єктів пошуку та геологічною будовою району й можуть змінюватись від 1:25000 до 1:5000.

У процесі пошукових геологорозвідувальних робіт проводяться пошуково-геологічні маршрути, спеціалізоване детальне геологічне картування з бурінням свердловин і проходкою поверхневих гірничих виробок та використанням типового раціонального комплексу геологічних, геофізичних, геохімічних та інших пошукових методів.

На ділянках з найбільш контрастно й комплексно проявленими пошуковими ознаками й проявами корисних копалин (рудопроявами) вибірково проводяться деталізаційні роботи із згущенням сітки спостережень до розмірів продуктивних покладів даного геолого-промислового типу зруденіння. Виявлені прояви корисних копалин детально випробовуються, поглиблено вивчається їх речовинний склад і оцінюються технологічні

властивості. Для пошуку корисних копалин, що прогноуються на значних глибинах, буряться глибокі свердловини, які досліджуються комплексом відповідних свердловинних і міжсвердловинних геофізичних робіт.

6.1.4. За результатами виконаних пошукових робіт опрацьовується геологічно обґрунтована оцінка перспективних ресурсів; виконується початкова геолого-економічна оцінка (ГЕО-3) ділянок потенційних родовищ, рудопроявів, розробляються техніко-економічні міркування (ТЕМ) щодо їх можливого промислового значення й доцільності проведення подальших геологорозвідувальних робіт.

6.2. Підстадія II-2. Пошуково-оцінювальні роботи

6.2.1. Об'єктами пошуково-оцінювальних робіт можуть бути: потенційні родовища корисних копалин, перспективні ділянки надр, прояви (рудопрояви) корисних копалин, що рекомендовані для подальших геологорозвідувальних робіт на основі ГЕО-3.

6.2.2. Головними завданнями пошуково-оцінювальних робіт є відбракування проявів (рудопроявів) корисних копалин, що не придатні для промислового використання, попередня геолого-економічна оцінка (ГЕО-2) промислового значення відкритих родовищ корисних копалин і доцільності їх промислового освоєння, підготовка першочергових об'єктів до проведення розвідувальних робіт.

6.2.3. Підготовленими для проведення розвідувальних робіт вважаються родовища (ділянки, групи зближених родовищ), ступінь геологічного й техніко-економічного вивчення яких забезпечує можливість визначення всіх корисних копалин і компонентів, очікуваних розмірів покладів, їх геологічної будови, умов залягання, розроблення й перероблення мінеральної сировини, умов реалізації товарної продукції з детальністю, достатньою для правильної оцінки їхнього промислового значення.

6.2.4. Методика пошуково-оцінювальних робіт визначається особливостями геологічної будови й умов залягання перспективного об'єкта, а також уявленнями про геолого-промисловий тип виявленого зруденіння.

Кількість оцінювальних перетинів має бути достатньою для визначення загальних розмірів родовища, розмірів, внутрішньої будови, умов залягання основних покладів корисних копалин, їхньої якості й властивостей, вмісту й форм знаходження супутніх компонентів.

Технологічні випробування проводяться на матеріалі лабораторних і напівпромислових проб, що відбираються з основних природних типів корисних копалин з урахуванням можливого комплексного використання мінеральної сировини.

Гірничо-геологічні, гідрогеологічні та інші умови залягання й розроблення корисних копалин вивчаються до рівня, що дає змогу якісно й кількісно обґрунтувати попередні проектні рішення щодо розкриття й розроблення родовища.

6.2.5. Форми й розміри рудних покладів, суцільність зруденіння,

мінливість вмістів основних і супутніх корисних компонентів, технологічні властивості корисних копалин і їхні якісні показники оцінюються, в основному, у блоках деталізації, що створюються на ділянках родовища з найбільш представницьким проявленням корисних копалин, розташованих у сприятливих для розроблення гірничо-геологічних умовах. Щільність мережі оцінювальних гірничих виробок (свердловин) у блоках деталізації має бути достатньою для підрахування розвіданих запасів за промисловими категоріями в кількості до 20 - 30 % від загальних.

6.2.6. На невеликих родовищах широко розповсюджених корисних копалин з не дуже складною геологічною будовою (1 - 2 групи) пошуково-оцінювальні роботи поєднуються з розвідкою, яка проводиться згідно з вимогами Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до відповідного виду мінеральної сировини. На таких родовищах опрацьовуються матеріали детальної геолого-економічної оцінки (ГЕО-1) промислового значення розвіданих запасів, і подаються на затвердження ДКЗ України.

6.2.7. На великих родовищах та родовищах дуже складної геологічної будови (3 - 4 групи) за результатами пошуково-оцінювальних робіт виконується ГЕО-2 промислового значення розвіданих і попередньо розвіданих запасів корисних копалин і опрацьовується техніко-економічна доповідь (ТЕД) щодо доцільності їх промислового освоєння й проведення подальших розвідувальних робіт.

6.2.8. На найбільш складних за геологічною будовою родовищах цінних корисних копалин ТЕД щодо доцільності подальшої розвідки, у тому числі дослідно-промислового розроблення родовища (покладу), опрацьовується на основі попередньо розвіданих запасів й перспективних ресурсів.

6.2.9. Матеріали ГЕО-2 відкритого родовища корисних копалин у формі ТЕД подаються на розгляд замовнику геологорозвідувальних робіт або на апробацію ДКЗ України для зарахування до резерву державного фонду родовищ корисних копалин.

7. Стадія III. Розвідка родовищ корисних копалин

7.1. Розвідка проводиться тільки на тих родовищах (ділянках) корисних копалин, які отримали позитивну ГЕО за результатами попередніх геологорозвідувальних робіт і визнані першочерговими для промислового освоєння.

7.2. Об'єктами розвідувальних робіт можуть бути попередньо розвідані родовища (ділянки) корисних копалин, що рекомендовані до розвідки за позитивними результатами пошуково-оцінювальних робіт, попередньо розвідані ділянки родовищ корисних копалин, що розробляються, родовища (ділянки) корисних копалин, що розвідані раніше й з різних причин не залучені до промислового розроблення.

Розвідувальні роботи можуть проводитись неодноразово на об'єктах, що розвідувались раніше, відповідно до обґрунтованої потреби в додатковому вивченні наявних запасів корисних копалин.

Ділянки родовищ корисних копалин, що передбачаються розроблятися окремими суб'єктами підприємницької діяльності, розглядаються як окремі об'єкти розвідувальних робіт.

7.3. Розвідувальні роботи за рахунок державного бюджету проводяться на об'єктах, що передбачені державними комплексними або цільовими програмами розвитку мінерально-сировинної бази країни на найближчу перспективу. Економічна ефективність промислового освоєння родовищ (ділянок) корисних копалин, що залучаються до розвідки, обґрунтовується матеріалами ТЕД.

7.4. Розвідувальні роботи проводяться з метою підготовки родовищ (ділянок) корисних копалин до промислового освоєння відповідно до вимог Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432, та визначення вихідних даних для опрацювання проектів будівництва гірничодобувних об'єктів і об'єктів перероблення мінеральної сировини, що створюються або реконструюються на базі розвіданих запасів.

7.5. Методика розвідувальних робіт визначається особливостями геологічної будови та умов залягання родовища (ділянки) корисних копалин з урахуванням рекомендацій Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ відповідного виду корисних копалин та вимог до комплексного вивчення родовищ і підрахунку запасів супутніх корисних копалин і компонентів та відходів гірничого виробництва. При цьому на великих родовищах передбачається відносно згущення сітки розвідувальних гірничих виробок на типових ділянках деталізації та ділянках першочергового освоєння, запаси яких повинні забезпечити роботу гірничодобувного підприємства на період повернення капітальних вкладень у промислове освоєння родовища.

7.6. На ділянках першочергового освоєння проводиться простежування, випробування, оконтурення покладів корисних копалин за сіткою свердловин (гірничих виробок) оптимальної щільності для виявлення розвіданих запасів; проведення напівпромислових технологічних досліджень і розроблення промислової технологічної схеми перероблення мінеральної сировини; дослідно-промислове розроблення окремих покладів корисних копалин (у разі потреби); детальне вивчення гірничо-геологічних умов залягання, гірничо-технічних і екологічних умов розроблення покладів корисних копалин і перероблення мінеральної сировини, умов реалізації товарної продукції гірничого виробництва.

7.7. На ділянках перспективного розвитку гірничодобувного підприємства проводиться простежування продуктивних зон і покладів корисних копалин розрідженою сіткою розвідувальних свердловин для доведення аналогії їхньої геологічної будови й умов залягання з ділянкою першочергового освоєння.

7.8. У разі проведення додаткових розвідувальних робіт на родовищах (ділянках), що розробляються, система розвідки корегується за результатами порівняння даних розвідки й експлуатації та рекомендаціями ДКЗ (ТКЗ), даними під час експертизи й оцінки запасів корисних копалин.

7.9. Система розвідки й щільність розвідувальної мережі гірничих виробок на родовищах, що розвідувались раніше й не освоєні промисловістю, визначаються завданнями додаткових геологорозвідувальних робіт і передбачають використання даних випробування пройдених гірничих виробок і свердловин, інших геологічних матеріалів і документації.

7.10. Геологорозвідувальні роботи, що передбачаються за межами затверджених Державною комісією України по запасах корисних копалин (ДКЗ) контурів запасів корисних копалин, здійснюються з дотриманням загальної стадійності, встановленої цим Положенням.

7.11. За результатами виконаних розвідувальних робіт проводиться детальна ГЕО-1 промислового значення запасів родовища (ділянки) корисних копалин, матеріали якої включають:

характеристику геологічної будови покладів корисних копалин, їхніх технологічних властивостей, гірничо-геологічних та інших умов залягання в обсязі, достатньому для прийняття обґрунтованих проектних рішень щодо способу й системи видобування та схеми комплексного перероблення корисних копалин;

техніко-економічне обґрунтування постійних кондицій і підрахунок запасів корисних копалин;

прогнозу економічну оцінку сумарного ефекту від експлуатації родовища (ділянки) корисних копалин з визначенням прогнозних показників підприємницької діяльності гірничопереробного комплексу в обсязі, достатньому для прийняття рішення про інвестування проекту його будівництва.

7.12. Матеріали геолого-економічної оцінки запасів родовища корисних копалин подаються на експертизу й затвердження ДКЗ. Межі розвіданого родовища повинні позначатися в діючій державній системі координат. Після затвердження запасів родовище (ділянка) передається надрокористувачу для здійснення видобування корисних копалин і реалізації товарної продукції гірничого виробництва відповідно до спеціального дозволу (ліцензії) та гірничого відводу на використання надр.

7.13. Додаткові розвідувальні роботи, що виконуються згідно з рекомендацією ДКЗ за окремим геологічним завданням, належать до стадії розвідки родовищ корисних копалин.

**Начальник Головного
геологічного управління Геолкому
України**

В. І. Калінін

Про затвердження Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи)

Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 16 липня 2001 року N 260

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 липня 2001 р. за N 648/5839

Відповідно до статей 1, 4, 6 Закону України "Про державну геологічну службу України" та з метою забезпечення послідовності проведення регіонального гідрогеологічного вивчення території України і окремих її регіонів, пошуків та розвідки родовищ підземних вод, забезпечення охорони та раціонального використання надр **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи) (далі - Положення), що додається.

2. Увести в дію Положення з 1 жовтня 2001 року.

3. З уведенням у дію Положення вважати такими, що не застосовуються в Україні, "Методические указания о проведении геологоразведочных работ по стадиям (подземные воды)", затвержені наказом Міністерства геології СРСР від 01.03.78 N 63.

4. Департаменту геології та використання надр (Гурський Д. С.):

4.1. У 5-денний термін після затвердження подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4.2. У місячний термін після державної реєстрації забезпечити тиражування та надсилання Положення до установ і організацій, що належать до сфери управління Мінекоресурсів України та зацікавлених організацій.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Лизуна С. О.

Міністр

С. І. Курикін

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО СТАДІЇ
ГЕОЛОГОРОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ
НА ПІДЗЕМНІ ВОДИ
(ГІДРОГЕОЛОГІЧНІ РОБОТИ)**

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства екології та природних
ресурсів України від 16 липня 2001 р. N
260
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 30 липня 2001 р. за N
648/5839

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблене у відповідності до статей 1, 4, 6 Закону України "Про державну геологічну службу України".

1.2. Положення регламентує послідовність геологорозвідувальних робіт на підземні води в процесі регіонального гідрогеологічного вивчення території України і окремих її регіонів, а також пошуку, розвідки та експлуатації родовищ підземних вод; установлює загальні для всіх видів підземних вод визначення об'єктів геологорозвідувальних робіт, вимог до змісту й складу, а також до результатів робіт на різних стадіях і підстадіях геологорозвідувального процесу.

1.3. Положення є обов'язковим для виконання підприємствами, установами й організаціями всіх форм власності, що здійснюють планування, фінансування і виконання робіт з регіонального гідрогеологічного вивчення території України, пошуку, розвідки та експлуатації родовищ підземних вод.

1.4. Положення не поширюється на позастадійні роботи:
спеціальні багаточільові або спеціалізовані гідрогеологічні роботи та дослідження;
роботи з моніторингу підземних вод;
науково-дослідні гідрогеологічні роботи;
тематичні гідрогеологічні роботи;
інші гідрогеологічні роботи та дослідження, що не можуть бути віднесені до відповідної стадії (підстадії) геологорозвідувального процесу.

2. Нормативні посилання

У Положенні використані такі законодавчі та нормативно-правові акти:
Кодекс України про надра;
Закон України "Про державну геологічну службу України";

Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 N 865 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.2000 N 1512);

Класифікація запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432;

Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Комітеті України з питань геології та використання надр від

04.02.2000 N 23 і зареєстрована Міністерством юстиції України 29.02.2000 за N 109/4330;

Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр від 04.09.95 N 35 і зареєстрована в Міністерстві юстиції України 01.11.95 за N 394/930;

Положення про Державну геологічну карту України масштабу 1:200000, затверджене наказом Держкомгеології України від 09.11.98 N 163 і зареєстроване в Міністерстві юстиції України 06.01.99 за N 8/3301.

3. Терміни і визначення

Наведені нижче терміни та визначення вживаються у Положенні в такому значенні:

Геологорозвідувальні роботи на підземні води - комплекс спеціальних робіт і досліджень, що здійснюються з метою гідрогеологічного вивчення надр.

Геологорозвідувальний процес гідрогеологічного вивчення надр - сукупність послідовно й цілеспрямовано здійснюваних дедалі детальніших геологорозвідувальних робіт з регіонального гідрогеологічного вивчення, прогнозування, виявлення, геолого-економічної та екологічної оцінки родовищ підземних вод.

Стадія (підстадія) геологорозвідувальних робіт - частина геологорозвідувального процесу, що визначається притаманними їй об'єктами геологічного вивчення, метою та методами геологорозвідувальних робіт, вимогами до їхніх кінцевих результатів.

Позастадійні роботи - це гідрогеологічні роботи та дослідження, які не відносяться до геологорозвідувального процесу гідрогеологічного вивчення надр.

4. Стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води

4.1. Геологорозвідувальні роботи на підземні води проводяться за такими стадіями:

Стадія I. Регіональне гідрогеологічне вивчення території України

Стадія II. Пошук та пошукова оцінка родовищ підземних вод

Стадія III. Розвідка родовищ підземних вод

4.2. Геологорозвідувальні роботи на підземні води починаються з будь-якої стадії (підстадії), якщо стан гідрогеологічного вивчення об'єкта робіт достатній для їхнього гідрогеологічного та техніко-економічного обґрунтування.

<i>Підстадія I-1.</i>	<i>Регіональні гідрогеологічні роботи масштабу 1:1000000 - 1:500000.</i>
<i>Підстадія I-2.</i>	<i>Регіональні гідрогеологічні роботи масштабу 1:200000 (1:100000).</i>
<i>Підстадія I-3.</i>	<i>Спеціалізовані гідрогеологічні роботи масштабу 1:50000 (1:25000).</i>
<i>Підстадія II-1.</i>	<i>Пошукові роботи.</i>
<i>Підстадія II-2.</i>	<i>Пошуково-оцінювальні роботи.</i>

4.3. Межі між стадіями (підстадіями) геологорозвідувальних робіт на підземні води визначаються вимогами до їхніх кінцевих результатів.

4.4. Види й обсяги геологорозвідувальних робіт на підземні води та методи досліджень, що застосовуються на окремих стадіях (підстадіях) геологорозвідувального процесу, визначаються у відповідності до типового раціонального їхнього комплексу для конкретних геологічних, гідрогеологічних, еколого-геологічних, географічних, гідрологічних і економічних умов.

4.5. З метою прискорення та підвищення економічної ефективності геологорозвідувального процесу, скорочення термінів підготовки родовищ підземних вод до промислового освоєння належить обґрунтовано та раціонально поєднувати геологорозвідувальні роботи суміжних стадій (підстадій). Зокрема це стосується пошуку та розвідки невеликих родовищ питних, технічних та мінеральних вод 1-ї й 2-ї груп за складністю геологічної будови, гідрогеологічних та інших умов формування експлуатаційних запасів, аналоги яких експлуатуються в Україні.

4.6. Розвідку родовищ підземних вод 3-ї групи за складністю геологічної будови, гідрогеологічних та інших умов формування експлуатаційних запасів слід поєднувати з дослідно-промисловою розробкою ділянок першочергового освоєння.

4.7. Розвідка підземних вод, які є супутніми корисними копалинами, виконується з дотриманням стадійності розвідки родовища основної корисної копалини.

4.8. На всіх стадіях (підстадіях) геологорозвідувальних робіт на підземні води належить широко застосовувати сучасні комп'ютерні технології накопичення та обробки інформації, включаючи ГІС-технології та імітаційне моделювання.

5. Стадія I. Регіональне гідрогеологічне вивчення території України

5.1. Підстадія I-1. Регіональні гідрогеологічні та геофізичні (гідрогеологічного спрямування) роботи масштабу 1:1000000 - 1:500000

5.1.1. Регіональні гідрогеологічні та геофізичні (гідрогеологічного спрямування) роботи цього масштабу проводяться з метою створення нових або оновлення існуючих гідрогеологічних основ відповідного масштабу території України або окремих її регіонів з метою побудови спеціальних карт гідрогеологічного змісту (прогнозних ресурсів підземних вод, спеціалізованого гідрогеологічного районування, гідрогеохімічних та еколого-гідрогеологічних карт, гідрогеодинамічних карт і т. ін.), а також для виконання інших гідрогеологічних та еколого-гідрогеологічних робіт.

5.1.2. До складу робіт підстадії входять: аналіз, збирання, узагальнення та інтерпретація геологічних, геофізичних та гідрогеологічних матеріалів середнього й крупного масштабів, виконання обмеженого обсягу спеціалізованих досліджень (геофізичних, гідрогеохімічних та інших), збір фактичних матеріалів про стан та використання підземних вод з окремими польовими дослідженнями гідрогеологічного спрямування, інші роботи та дослідження, які необхідні для виконання поставленого геологічного завдання. На цій підстадії належить широко застосовувати дистанційні методи досліджень, у тому числі дешифрування аеро- та космознімків.

5.1.3. За даними регіональних гідрогеологічних та геофізичних (гідрогеологічного спрямування) робіт складаються зведені щодо території України або окремих її регіонів та поаркушні карти масштабу 1:1000000 - 1:500000.

5.2. Підстадія I-2. Регіональні гідрогеологічні та геофізичні (гідрогеологічного спрямування) роботи масштабу 1:200000 (1:100000)

5.2.1. Регіональні гідрогеологічні та геофізичні (гідрогеологічного спрямування) роботи (зйомки) цього масштабу проводяться з метою планомірного гідрогеологічного вивчення території України відповідно до Положення про Державну геологічну карту України масштабу 1:200000. Головним призначенням робіт цієї підстадії є з'ясування (уточнення) основних закономірностей формування й поширення різних типів підземних вод, їх екологічного стану, регіональна оцінка їх прогнозних ресурсів, напрямів існуючого й можливого використання підземних вод. За підсумками робіт цієї підстадії здійснюється загальне гідрогеологічне районування території з виділенням перспективних площ і водоносних горизонтів (комплексів) для проведення геологорозвідувальних робіт на підземні води подальших стадій (підстадій), а також визначаються умови проведення цих

робіт. Регіональні поаркушні гідрогеологічні карти масштабу 1:200000 комплектують Держгеолкарту-200.

5.2.2. Регіональні гідрогеологічні роботи масштабу 1:200000 проводяться із застосуванням обмеженого обсягу геофізичних, гідрогеохімічних, дистанційних аерокосмічних досліджень, бурових, дослідно-фільтраційних робіт і спостережень за режимом підземних вод, інших робіт та досліджень, які необхідні для визначення основних закономірностей формування та поширення різних типів підземних вод, регіональної оцінки їх екологічного стану. У межах достатньо вивчених у гідрогеологічному плані територій регіональні гідрогеологічні дослідження належить проводити камеральним шляхом у поєднанні з ревізійними польовими роботами. На цій стадії слід широко застосовувати комплексну переінтерпретацію наявних геолого-геофізичних та гідрогеологічних матеріалів, дешифрування матеріалів космо- й аерофотозйомки, статистичну обробку даних гідрогеологічних та гідрологічних режимних спостережень.

5.2.3. Регіональні гідрогеологічні та геофізичні (гідрогеологічного спрямування) роботи масштабу 1:200000 належить проводити груповим методом одночасно для декількох суміжних номенклатурних аркушів, які охоплюють площу однієї гідрогеологічної структури. Регіональні гідрогеологічні дослідження з метою створення комплекту Держгеолкарти-200 належить проводити в комплексі з геологознімальними роботами відповідного масштабу одночасно або після завершення останніх.

5.2.4. Основним результатом гідрогеологічної зйомки масштабу 1:200000 є державна гідрогеологічна карта відповідного масштабу за аркушами прийнятого в Україні розграфлення. До неї додаються спеціальні карти, які характеризують закономірності формування, поширення, екологічний стан різних типів підземних вод, а також напрями існуючого і можливого їх використання з визначенням перспективних площ і водоносних горизонтів (комплексів), що рекомендуються для проведення подальших геологорозвідувальних робіт, та оцінкою прогнозних ресурсів підземних вод.

5.3. Підстадія І-3. Спеціалізовані гідрогеологічні та геофізичні (гідрогеологічного спрямування) роботи масштабу 1:50000 (1:25000)

5.3.1. Спеціалізовані гідрогеологічні та геофізичні (гідрогеологічного спрямування) роботи масштабу 1:50000 (25000) проводяться на площах з особливо складними гідрогеологічними та еколого-гідрогеологічними умовами з метою спеціалізованого гідрогеологічного картування відповідного масштабу або вирішення спеціальних гідрогеологічних питань. Роботи цієї підстадії здійснюються самостійно або в комплексі з геологознімальними роботами відповідного масштабу. Головним призначенням робіт цієї підстадії є створення комплектів крупномасштабних багатocільових або спеціалізованих гідрогеологічних карт, виділення локальних площ і водоносних горизонтів (комплексів) для подальших пошукових і пошуково-оцінювальних робіт на

підземні води з оцінкою їх прогнозних ресурсів та, в окремих випадках, попередньо розвіданих експлуатаційних запасів категорії С₂.

5.3.2. Спеціалізовані гідрогеологічні роботи масштабу 1:50000 (1:25000) проводяться із застосуванням геофізичних, гідрогеохімічних, дистанційних аерокосмічних досліджень, бурових і дослідно-фільтраційних робіт, спостережень за режимом підземних вод та інших спеціальних методів гідрогеологічного вивчення, які необхідні для виконання поставлених геологічних завдань.

5.3.3. Спеціалізовані гідрогеологічні та геофізичні (гідрогеологічного спрямування) роботи цієї підстадії проводяться в межах площ, які визначені геологічним завданням. Гідрогеологічні знімальні роботи відповідного масштабу слід проводити груповим методом одночасно для декількох суміжних номенклатурних листів, які охоплюють територію, яка необхідна для визначення умов формування та екологічного стану підземних вод та вирішення спеціальних питань у відповідності до геологічного завдання.

5.3.4. Основним результатом спеціалізованих гідрогеологічних та геофізичних (гідрогеологічного спрямування) робіт є комплект багатоцільових або спеціалізованих гідрогеологічних карт відповідного масштабу, зміст яких визначається цільовим призначенням робіт.

5.3.5. Якщо цільовим призначенням робіт підстадії, що характеризується, є загальне крупномасштабне гідрогеологічне картування території, то обов'язково слід проводити оцінку прогнозних ресурсів підземних вод з виділенням локальних площ, ділянок та водоносних горизонтів (комплексів), перспективних для проведення подальших геологорозвідувальних робіт на підземні води. На достатньо вивчених ділянках здійснюється оцінка попередньо розвіданих експлуатаційних запасів підземних вод категорії С₂.

6. Стадія II. Пошук та пошукова оцінка родовищ підземних вод

6.1. Підстадія II-1. Пошукові роботи

6.1.1. Пошукові роботи на підземні води проводяться з метою виявлення потенційних родовищ заявлених видів підземних вод, виділення водоносних горизонтів (комплексів) з визначенням площ їх поширення та ділянок надр, перспективних для проведення подальших пошуково-оцінювальних та розвідувальних робіт з підрахунком попередньо розвіданих експлуатаційних запасів підземних вод категорії С₂ та оцінкою прогнозних ресурсів.

6.1.2. На цій підстадії геологорозвідувальних робіт проводиться вивчення площ поширення і умов залягання водоносних горизонтів (комплексів) переважно шляхом збору, узагальнення та камеральної обробки матеріалів, які отримані за підсумками геологічного вивчення надр у попередні роки; проводяться також мінімально необхідні обсяги бурових та дослідно-фільтраційних робіт, геофізичних, хіміко-аналітичних та інших досліджень, які необхідні для вирішення питань, поставлених геологічним завданням.

6.1.3. Під час проведення пошукових робіт застосовуються дистанційні методи досліджень, у тому числі аерокосмічні, а також використовуються матеріали багаторічних режимних спостережень за підземними та поверхневими водами, досвід видобування підземних вод на діючих водозабірних спорудах. У разі потреби здійснюються спеціалізовані водно-балансові дослідження для з'ясування загальних умов формування експлуатаційних запасів підземних вод.

6.1.4. За підсумками робіт цієї підстадії визначається загальна характеристика гідрогеологічних та еколого-гідрогеологічних умов заданої території і в її межах виділяються площі та ділянки надр, які є перспективними для проведення подальших пошуково-оцінювальних робіт, в достатньо вивчених районах - розвідувальних робіт. Оцінка експлуатаційних запасів підземних вод на виділених площах та ділянках здійснюється переважно за категорією C_2 . За підсумками пошукових робіт на перспективних для проведення робіт подальших стадій (підстадій) геологорозвідувального процесу площах або ділянках здійснюється початкова геолого-економічна оцінка (ГЕО-3) можливого промислового значення експлуатаційних запасів підземних вод. Для родовищ термальних та промислових підземних вод складаються техніко-економічні міркування (ТЕМ) щодо ефективності використання підрахованих експлуатаційних запасів і вибору площ та ділянок надр, перспективних для проведення подальших робіт геологорозвідувального процесу. Визначаються загальні підходи щодо шляхів видалення промислових стоків.

6.1.5. У районах, які мають добру гідрогеологічну вивченість, пошукові та пошуково-оцінювальні роботи слід проводити в одну стадію без виділення відповідних підстадій геологорозвідувальних робіт.

6.2. Підстадія II-2. Пошуково-оцінювальні роботи

6.2.1. Пошуково-оцінювальні роботи проводяться на виявлених потенційних родовищах підземних вод і перспективних ділянках надр з метою відбракування ділянок, не придатних для промислового освоєння, та геолого-економічної оцінки перспективних родовищ підземних вод, підрахунку експлуатаційних запасів за категоріями C_1 , C_2 і підготовки цих родовищ до проведення розвідувальних робіт.

6.2.2. На підстадії пошуково-оцінювальних робіт проводяться комплексні геолого-гідрогеологічні та еколого-гідрогеологічні дослідження з використанням геофізичних, гідрогеохімічних, аерокосмічних, бурових, дослідно-фільтраційних та інших методів. Під час проведення пошуково-оцінювальних робіт на підземні води, які гідравлічно взаємодіють з поверхневими, проводяться також гідрологічні дослідження та збір матеріалів з гідрології району робіт, а також спеціальні роботи з вивчення взаємозв'язку підземних вод з поверхневими. Обсяги і площа пошуково-оцінювальних робіт визначаються ступенем раніше досягнутої геолого-гідрогеологічної вивченості території та потребою замовника в підземних водах відповідного типу.

6.2.3. На діючих водозаборах, що розташовані в межах району пошуково-оцінювальних робіт або за його межами, але які за умовами формування експлуатаційних запасів підземних вод є аналогами ділянок надр, що вивчаються, проводяться роботи з гідрогеологічного обстеження та збору матеріалів з їх експлуатації. На діючих водозаборах, які можуть гідравлічно взаємодіяти з підземними водами ділянок надр, що вивчаються, на підстаді пошуково-оцінювальних робіт організовуються спостереження за режимом підземних вод (якщо вони не проводяться підприємствами, що експлуатують водозабори).

6.2.4. За підсумками пошуково-оцінювальних робіт належить виділяти водоносні горизонти (комплекси) та ділянки надр, перспективні для проведення подальших геологорозвідувальних робіт, з оцінкою експлуатаційних запасів підземних вод за категоріями, указаними в підпункті 6.2.1, визначати відповідність якості води заданому призначенню, а також доцільність і черговість подальшого геологічного вивчення перспективних ділянок з урахуванням можливого впливу видобутку підземних вод на екологічний стан довкілля. Визначення доцільності подальшого геологічного вивчення та промислового освоєння родовища на цій підстаді геологорозвідувального процесу здійснюється за матеріалами ГЕО-2. Для родовищ промислових та термальних (призначених для теплоенергетичного використання) вод за матеріалами цієї підстаді складається ТЕД. З цією метою, особливо для водоносних горизонтів (комплексів), що глибоко залягають, належить визначати для кожної ділянки надр можливі умови видобутку підземних вод (розрахункова схема водозбору, глибина та конструкції експлуатаційних свердловин, дебіт, що передбачається, максимально допустимий динамічний рівень, насосне обладнання, що пропонується, та ін.).

Для родовищ промислових вод належить оцінювати витрати на переробку гідромінеральної сировини. Для родовищ промислових та термальних вод, а також для родовищ мінеральних вод, які призначені для зовнішнього застосування, попередньо вирішуються питання видалення використаних вод та пов'язаних з цим витрат.

7. Стадія III. Розвідка родовищ підземних вод

7.1. Розвідка проводиться тільки на тих родовищах (ділянках) підземних вод, які отримали позитивну геолого-економічну оцінку за даними попередніх робіт геологорозвідувального процесу і визнані першочерговими для промислового освоєння.

7.2. Об'єктами розвідувальних робіт можуть бути родовища (ділянки надр), доцільність розвідки яких обґрунтована позитивними результатами пошукових та пошуково-оцінювальних робіт, а також родовища (ділянки надр), що розробляються, і такі, що розвідані раніше, але з різних причин не залучені до промислового використання.

Розвідувальні роботи можуть проводитись неодноразово на об'єктах, що розвідані раніше, відповідно до обґрунтованої потреби в гідрогеологічному та (або) геоекологічному вивченні.

Ділянки родовищ підземних вод, які передбачається розробляти різними користувачами надр, розглядаються як окремі об'єкти розвідувальних робіт.

7.3. Оцінка економічної ефективності експлуатації підземних вод родовищ, що розвідуються (ГЕО-1), здійснюється за матеріалами техніко-економічного обґрунтування доцільності їхньої розробки на основі укрупнених розрахунків, а для родовищ промислових і термальних (теплоенергетичного призначення) вод - за матеріалами техніко-економічного обґрунтування кондицій на основі прямих розрахунків з використанням фактичних техніко-економічних показників розробки родовищ-аналогів.

7.4. Метою розвідувальних робіт є підготовка родовищ (ділянок) підземних вод до промислового освоєння у відповідності до вимог Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432, та визначення вихідних даних для опрацювання проектів будівництва об'єктів з видобутку та використання підземних вод, що створюються або реконструюються на базі розвіданих запасів підземних вод, включаючи оцінку можливого впливу водозабірних споруд на екологічний стан довкілля.

7.5. Методика розвідувальних робіт визначається відповідно до особливостей геологічної будови, гідрогеологічних та геоекологічних умов родовища (ділянки) з урахуванням положень Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ відповідного виду підземних вод, а також вимог до комплексного вивчення родовищ і підрахунку запасів супутніх корисних копалин і компонентів та відходів гірничого виробництва. У процесі розвідки родовищ підземних вод найбільш детальному вивченню підлягають ділянки, що призначені для задоволення першочергової потреби у воді. На родовищах промислових та термальних (теплоенергетичного призначення) підземних вод експлуатаційними запасами таких ділянок належить забезпечувати роботу підприємства на період повернення капітальних вкладень у промислове освоєння родовища.

7.6. У процесі розвідки нового родовища (ділянки) підземних вод проводяться буріння розвідувальних, розвідувально-експлуатаційних та спостережних свердловин, дослідно-фільтраційні та хіміко-аналітичні дослідження. Крім того, до загального комплексу геологорозвідувальних робіт включаються наземні геофізичні дослідження, геофізичні дослідження в свердловинах, спостереження за режимом підземних і поверхневих вод (у т. ч. і на діючих водозаборах), гідрометричні та топогеодезичні роботи, а також спеціальні види досліджень, що необхідні для визначення та обґрунтування геоекологічного стану родовища і прогнозування його змін на період експлуатації родовища, технологічні, водно-балансові, бальнеологічні та інші дослідження, що обґрунтовують експлуатаційні запаси підземних вод та техніко-економічні показники видобутку та використання підземних вод.

7.7. Розвідка підземних вод на родовищах, що експлуатуються, здійснюється переважно шляхом проведення режимних спостережень в експлуатаційних та спеціально обладнаних спостережних свердловинах.

Методика розвідувальних робіт з метою залучення до експлуатації нових ділянок надр і водоносних горизонтів (комплексів), що не розробляються, приймається аналогічно до розвідки нового родовища (ділянки) підземних вод.

7.8. Додаткові розвідувальні роботи, що виконуються згідно з рішеннями Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ) за окремим геологічним завданням, належать до стадії розвідки родовищ підземних вод.

7.9. Матеріали розвідки та геолого-економічної оцінки запасів родовищ підземних вод підлягають експертизі та оцінюються ДКЗ.

**Начальник Департаменту
геології та використання надр**

Д. С. Гурський

ПОГОДЖЕНО:

**Заступник Міністра аграрної
політики України**

В. П. Яковенко

**Заступник Голови
Державного комітету будівництва,
архітектури та житлової політики
України**

В. Присяжнюк

**Голова Державного комітету
України по водному господарству
України**

В. Хорєв

**Голова Державної комісії
України по запасах корисних
копалин**

В. І. Ловинюков

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ

НАКАЗ

від 19 червня 2012 року N 288

Про затвердження базових цін на матеріально-технічні ресурси, які використовуються при проведенні геологорозвідувальних робіт

Відповідно до абзацу 2 пункту 6 Порядку проведення геологорозвідувальних робіт за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.99 N 83, **наказую:**

1. Затвердити Каталог базових цін на матеріально-технічні ресурси, які використовуються при проведенні геологорозвідувальних робіт (далі - Каталог), що додається.

2. Заступнику директора Департаменту організаційно-аналітичної та кадрової роботи - начальнику відділу забезпечення документообігу, контролю та роботи із зверненнями громадян Липніку С. М. забезпечити оперативне розміщення Каталогу на веб-сайті Держгеонадр України.

3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова

О. А. Проскуряков

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби геології та надр України

19.06.2012 N 288

КАТАЛОГ

базових цін на матеріальні ресурси, які використовуються під час проведення геологорозвідувальних робіт

(станом на 01.01.2012 р.)

не наводиться⁵³

⁵³ повний текст див. <http://www.geo.gov.ua/>

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про нафту і газ

Із змінами і доповненнями

(витяг)

Розділ V

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ГЕОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ НАФТОГАЗОНОСНОСТІ НАДР

Стаття 30. Проведення геологорозвідувальних робіт на ділянках, де здійснюється видобування нафти і газу

У разі коли на ділянці, наданій користувачеві нафтогазоносними надрами для видобування нафти і газу, виникає необхідність проведення пошукових і розвідувальних робіт, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр зобов'язаний надіслати користувачеві нафтогазоносними надрами пропозицію щодо проведення таких робіт.

Користувач нафтогазоносними надрами, який одержав таку пропозицію, повинен у місячний строк дати письмову згоду на проведення пошукових і розвідувальних робіт або обгрунтовану відмову від нього.

У разі відмови користувача нафтогазоносними надрами або неодержання протягом місяця від нього відповіді спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр оголошує конкурс на отримання спеціального дозволу на геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислому розробку на цій ділянці.

Стаття 31. Державна реєстрація та облік геологорозвідувальних робіт

Роботи, пов'язані з геологічним вивченням нафтогазоносності надр, підлягають обов'язковій державній реєстрації та обліку, що провадяться у встановленому законодавством порядку відповідним спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр.

Матеріали для реєстрації таких геологорозвідувальних робіт надає користувач нафтогазоносними надрами.

Стаття 32. Звітність про геологічне вивчення нафтогазоносних надр

Користувач нафтогазоносними надрами, який здійснює роботи з геологічного вивчення нафтогазоносності надр, після їх завершення складає геологічний звіт про виконані роботи та їх результати і передає його до Державного інформаційного геологічного фонду України.

Розвідувальні роботи на родовищах нафти і газу завершуються шляхом затвердження спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр геолого-економічної оцінки запасів нафти і газу та супутніх компонентів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Звіт про геолого-економічну оцінку запасів передається до Державного інформаційного геологічного фонду України.

Стаття 33. Володіння і розпорядження геологічною інформацією щодо нафтогазоносності надр

Геологічна інформація, одержана (придбана) за рахунок коштів Державного бюджету України, є державною власністю і використовується згідно з чинним законодавством України.

Геологічна інформація, одержана (придбана) за власні кошти користувача нафтогазоносними надрами, є його власністю. Умови використання цієї інформації встановлюються чинним законодавством України.

Порядок розпорядження геологічною інформацією щодо нафтогазоносних надр визначається Кабінетом Міністрів України.

Будь-яка юридична або фізична особа може звернутися із запитом щодо геологічної інформації в Державний інформаційний геологічний фонд України.

Державний інформаційний геологічний фонд України надає інформацію щодо нафтогазоносності надр за запитом будь-якої юридичної або фізичної особи в установленому законодавством порядку.

Інформація, що є власністю користувача нафтогазоносними надрами, яка не підлягає передачі до Державного інформаційного геологічного фонду України, повинна зберігатися користувачем нафтогазоносними надрами або його правонаступниками згідно з законодавством.

Стаття 34. Фінансування геологічного вивчення нафтогазоносних надр

Геологічне вивчення нафтогазоносних надр проводиться за рахунок передбачених у Державному бюджеті України коштів, за власні кошти

користувачів нафтогазоносними надрами або за кошти з інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Порядок формування і використання коштів на геологічне вивчення нафтогазоносних надр визначається чинним законодавством України.

У разі якщо геологічне вивчення родовищ або покладів нафтогазоносних надр, взятих на державний облік і зарахованих до державного фонду родовищ корисних копалин, повністю здійснювалося за рахунок коштів Державного бюджету України, ці поклади передаються в промислову розробку на конкурсних засадах.

(частина третя статті 34 у редакції Закону України від 04.03.2004 р. N 1578-IV)

РОЗДІЛ 15. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ДОСЛІДНО-ПРОМИСЛОВОЇ РОЗРОБКИ РОДОВИЩ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Стаття 20. Надання надр для геологічного вивчення

Для геологічного вивчення, в тому числі для дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, надра надаються у користування без надання гірничого відводу після одержання спеціального дозволу на геологічне вивчення надр.

Дослідно-промислова розробка родовищ корисних копалин загальнодержавного значення здійснюється з метою уточнення їх окремих гірничо-геологічних та інших параметрів, вибору раціональних методів видобування мінеральної сировини на підставі проекту цих робіт, погодженого з Державним комітетом України по нагляду за охороною праці. Видобуті під час дослідно-промислової розробки корисні копалини підлягають реалізації у загальному порядку.

Про затвердження Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення

Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 3 березня 2003 року N 34/м

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 травня 2003 р. за N 377/7698

Відповідно до Кодексу України про надра та доручення Кабінету Міністрів України від 1 листопада 2002 р. N 10654/3 **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення (додається).

2. Державній геологічній службі (Гурський Д. С.) у встановленому порядку подати Положення в п'ятиденний термін на державну реєстрацію в Міністерство юстиції України.

3. Вважати таким, що втратив чинність, наказ Комітету України з питань геології та використання надр від 15 березня 2000 р. N 40 "Про затвердження Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки (ДПР) родовищ корисних копалин загальнодержавного значення", зареєстрований Мін'юстом України 6 квітня 2000 р. за N 211/4432.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Державного секретаря Лизуна С. О.

Міністр

В. Шевчук

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Державного секретаря Мінпромполітики України

С. Грищенко

Заступник Державного секретаря Мінпаливенерго України

Б. Клюк

Перший заступник Голови Держнаглядохоронпраці

В. Радченко

Заступник Голови Держпідприємництва

С. Третяков

ПОЛОЖЕННЯ про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства екології та природних
ресурсів України від 3 березня 2003 р.
N 34/м
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 20 травня 2003 р. за N
377/7698

1. Загальні положення

1.1. Це Положення, розроблене згідно з Кодексом України про надра та дорученням Кабінету Міністрів України від 01.11.2002 N 10654/3, установлює вимоги щодо порядку організації та проведення дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення (далі - ДПР) та визначає подальше використання наслідків робіт.

1.2. Вимоги цього Положення є обов'язковими для всіх суб'єктів господарської діяльності незалежно від їх організаційно-правових форм та форм власності, що здійснюють ДПР у межах території України, її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони.

1.3. ДПР проводиться на родовищах корисних копалин, промислове значення яких позитивно визначене за результатами попередньої геолого-економічної оцінки, але з достатньою повнотою достовірно визначення характеристик корисних копалин можливе лише шляхом пробного вилучення і перероблення частини запасів мінеральної сировини в промислових умовах.

1.4. ДПР є складовою частиною робіт з геологічного вивчення.

1.5. ДПР може здійснюватися на всьому родовищі або на окремих його ділянках чи покладах.

1.6. ДПР твердих корисних копалин здійснюється на родовищах третьої, другої, а для нових видів сировини - першої групи складності за геологічною будовою з метою уточнення окремих гірничо-геологічних, технологічних, еколого-геологічних та інших параметрів, необхідних для оцінки кількості та якості виявлених запасів корисних копалин, або з метою експериментальної перевірки нових технологій, технічних засобів і методів видобування мінеральної сировини, створених у результаті проведених науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

ДПР підлягають родовища четвертої групи складності (самоцвітна сировина, мінеральні фарби тощо), геологічне вивчення та видобування яких здійснюється одночасно, та корисні копалини, що піддаються вилуговуванню (солі, давсоніт тощо) і плавленню (самородна сірка тощо) та залягають на глибині понад 1,5 км.

1.7. ДПР вуглеводневої сировини здійснюється з метою уточнення наявних та отримання додаткових даних, необхідних для побудови геологічної моделі родовища, оцінки та підрахунку запасів вуглеводнів та супутніх цінних компонентів, визначення фільтраційно-ємнісних характеристик продуктивних пластів, складу та фізико-хімічних властивостей флюїдів, пластового тиску і динаміки його зміни.

1.8. ДПР підземних вод здійснюється з метою визначення забезпеченості експлуатаційних запасів підземних вод відновлюваними джерелами формування, сезонної та багаторічної мінливості останніх, а також якості підземних питних, технічних та мінеральних вод, експериментальної перевірки та техніко-економічного обґрунтування технології та засобів використання термальних вод, вилучення корисних компонентів з промислових вод, методів утилізації відпрацьованих термальних та промислових вод, бальнеологічного дослідження лікувальних мінеральних вод, ропи та мулу.

2. Вимоги та умови проведення ДПР

2.1. ДПР здійснюється на підставі проектів, що складаються, проходять експертизу і затверджуються відповідно до чинних законодавчих та нормативних актів та вимог, передбачених цим Положенням.

2.2. Термін ДПР, кількість і умови вилучення мінеральної сировини обґрунтовуються у проекті ДПР.

Строк проведення ДПР не повинен перевищувати трьох років, а для підземних вод, де здійснюється ДПР природного джерельного стоку, - п'яти років.

ДПР (пробна експлуатація) свердловини вуглеводневої сировини може здійснюватися у термін не більше одного року згідно із затвердженим планом пробної експлуатації.

2.3. Обсяг, що передбачається до вилучення, визначається для кожного виду мінеральної сировини та конкретного родовища окремо відповідно до інструкцій Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ України) із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 N 432, але не повинен перевищувати п'ять (для вуглеводнів - десять) відсотків запасів, що вилучаються, від попередньо оцінених Державним балансом запасів корисних копалин на дату затвердження проекту ДПР родовища або покладу.

Для родовищ підземних вод з відновлюваними джерелами формування обсяг добового видобутку не повинен перевищувати першочергової добової потреби споживання.

Для родовищ вуглеводнів сьомої групи за добувними запасами обсяги видобутку визначаються за рішенням Центральної комісії Мінпаливенерго з питань розробки газових, газоконденсатних, нафтових родовищ та експлуатації підземних сховищ газу (далі - ЦКР Мінпаливенерго).

2.4. Вилучена під час ДПР мінеральна сировина підлягає реалізації у загальному порядку.

За видобуту сировину справляються ресурсні платежі, передбачені постановами Кабінету Міністрів України відповідно від 12.09.97 N 1014 "Про затвердження базових нормативів плати за користування надрами для видобування корисних копалин та Порядку справляння плати за користування надрами для видобування корисних копалин" та від 29.01.99 N 115 "Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету, та його справляння".

2.5. Підготовленими до ДПР вважаються родовища, ступінь геологічного і техніко-економічного вивчення яких забезпечує можливість визначення усіх наявних корисних копалин і компонентів, очікуваних розмірів родовища та його геологічної будови, технологічних властивостей, гірничо-геологічних умов залягання, гірничотехнічних, екологічних та інших умов вилучення та перероблення з достатньою детальністю для оцінки їх промислового значення.

2.6. Доцільність ДПР обґрунтовується матеріалами попередньої геолого-економічної оцінки родовища і проектами їх ДПР.

Рішення щодо проведення ДПР приймається користувачем надр або замовником (інвестором) робіт з геологічного вивчення надр і погоджується із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр за обґрунтованим поданням, а для родовищ вуглеводнів затверджується ЦКР Мінпаливенерго.

3. Проектування та виконання ДПР. Використання результатів робіт

3.1. Складання проектів ДПР здійснюється відповідно до галузевих інструкцій (методик) для кожного виду корисної копалини, у яких визначені вимоги до змісту і оформлення цих проектів.

Інструкції розробляють і затверджують за узгодженням з Державним комітетом України по нагляду за охороною праці (далі - Держнаглядохоронпраці) центральні органи виконавчої влади відповідно до виду корисної копалини спільно зі спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр.

3.2. Проекти ДПР є частиною загального проекту геологорозвідувальних робіт (окрім проектів ДПР родовищ вуглеводнів, які складаються окремо) і складаються авторами загального проекту із залученням, у разі потреби, фахівців із спеціалізованих проектних організацій.

У проектах ДПР обґрунтовуються конкретні завдання та визначаються заходи (види робіт та досліджень), спрямовані на їх вирішення.

3.3. Проекти ДПР, що виконуються на замовлення користувачів надр, складаються спеціалізованими організаціями та установами.

3.4. Проекти робіт з ДПР та річні плани робіт узгоджуються з Держнаглядохоронпраці, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр, а також центральним органом виконавчої влади, який здійснює управління в галузі видобування та перероблення даного виду корисної копалини, і затверджуються користувачем надр або замовником робіт.

Проекти ДПР вуглеводнів затверджуються ЦКР Мінпаливенерго.

3.5. Обов'язковому затвердженню відповідними центральними органами виконавчої влади підлягають проекти ДПР:

стратегічно важливої сировини, дорогоцінних металів, дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння;

нових видів мінеральної сировини з недостатньо вирішеною технологією її перероблення і використання (комплексні агрономічні руди, термальні води, гідромінеральна сировина тощо);

що здійснюється підземними гірничими виробками глибиною понад 20 м.

3.6. Проекти ДПР передбачають роботи, які регламентуються відповідними нормативними документами.

3.6.1. Нормативні документи з проведення ДПР корисних копалин розробляються і затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та використання надр спільно з відповідними центральними органами виконавчої влади, які здійснюють управління в галузі видобування даного виду корисної копалини, та узгоджуються з Держнаглядохоронпраці.

3.6.2. Нормативними документами з проведення ДПР відповідно до особливостей видів корисних копалин визначаються:

методи дослідження та випробування корисних копалин з метою одержання достовірних вихідних даних усіх параметрів для підрахунку розвіданих запасів;

обсяги та види дослідження гірничо-геологічних та інших умов залягання корисних копалин, гірничотехнічних, екологічних та інших умов їх розроблення для уточнення системи видобутку мінеральної сировини;

обсяги та види дослідження технологічних властивостей основних і супутніх корисних копалин для оптимізації технологічної схеми перероблення мінеральної сировини з вилученням усіх наявних основних і супутніх компонентів та утилізації відходів гірничого виробництва;

метрологічне забезпечення засобів випробування та вимірювання, методи зіставлення параметрів родовищ корисних копалин згідно з результатами розвідки та ДПР;

методика режимних спостережень за впливом розроблення родовищ на довкілля;

обсяги та види маркетингових досліджень економічних та інших умов реалізації мінеральної сировини з метою детальної геолого-економічної оцінки ефективності виробничої діяльності гірничодобувного підприємства, яке буде створене на базі розвіданих та підготовлених для промислового освоєння запасів корисних копалин.

3.7. При здійсненні ДПР, у разі істотних (понад 10 відсотків) фактичних чи прогнозованих відхилень основних річних її показників від проектних, проекти ДПР підлягають коригуванню і перезатвердженню в порядку, визначеному пунктами 3.3 - 3.5 цього Положення.

3.8. Одержані результати проведення ДПР разом з іншими результатами геологічної розвідки використовуються під час оцінки промислових запасів ДКЗ України та складання проектів будівництва гірничодобувних та переробних підприємств.

4. Охорона надр та довкілля

ДПР виконується відповідно до вимог чинного законодавства про надра і охорону навколишнього природного середовища, нормативних актів із раціонального використання та охорони природних ресурсів.

**Заступник начальника
Управління гідрогеології,
технічного та нормативного
забезпечення робіт Державної
геологічної служби**

І. Мартиненко

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про нафту і газ

Із змінами і доповненнями

(витяг)

Стаття 35. Дослідно-промислова розробка родовищ нафти і газу

Введення родовища або окремого покладу в дослідно-промислову розробку здійснюється за рішенням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, до відання якого віднесені питання державного регулювання нафтогазової галузі, на підставі обгрунтованої заяви користувача нафтогазоносними надрами, до якої додаються проект дослідно-промислової розробки родовища (покладу) та проект його облаштування, інвестиційний проект (програма), підготовлений і затверджений у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

(частина перша статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 08.07.2010 р. N 2467-VI)

Видобуток нафти і газу з родовища (покладу) за час його дослідно-промислової розробки не повинен спричиняти істотного зменшення обсягу їх кінцевого видобутку із надр та обмежувати вибір найбільш ефективних методів промислової розробки родовища.

Видобуток нафти і газу з родовища (покладу) при дослідно-промисловій розробці повинен здійснюватися в режимах, обсягах і терміни відповідно до проекту дослідно-промислової розробки з дотриманням показників інвестиційного проекту (програми).

(статтю 35 доповнено частиною третьою згідно із Законом України від 04.03.2004 р. N 1578-IV, частина третя статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 08.07.2010 р. N 2467-VI)

РОЗДІЛ 16. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПЕРЕДАЧІ РОДОВИЩ ДЛЯ ПРОМИСЛОВОГО ОСВОЄННЯ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

Стаття 40. Передача розвіданих родовищ корисних копалин для промислового освоєння

Розвідані родовища корисних копалин, у тому числі техногенні, або їх ділянки, запаси корисних копалин яких оцінено, включаються до Державного фонду родовищ корисних копалин і передаються для промислового освоєння в порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 14 лютого 1995 р. N 114
Київ**

**Про Порядок передачі розвіданих родовищ корисних копалин для
промислового освоєння**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2000 року N 1481, від 16 листопада 2002 року N 1746, від 21 червня 2004 року N 792, від 25 травня 2006 року N 754, від 31 серпня 2011 року N 911

Відповідно до статті 40 Кодексу України про надра Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Порядок передачі розвіданих родовищ корисних копалин для промислового освоєння, що додається.

Прем'єр-міністр України
Міністр Кабінету Міністрів
України

В. МАСОЛ
В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 14
лютого 1995 р. N 114

**ПОРЯДОК передачі розвіданих родовищ корисних копалин для
промислового освоєння**

1. Цей Порядок визначає умови передачі для промислового освоєння розвіданих родовищ корисних копалин, у тому числі техногенних, або їх ділянок, запаси корисних копалин яких оцінені та визнані підготовленими до промислового освоєння Державною комісією по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ) і які включені до державного фонду родовищ корисних копалин.

В окремих випадках, за згодою заінтересованих користувачів надр, може бути здійснено передачу для промислового освоєння родовищ корисних копалин, запаси яких не повністю підготовлені до промислового освоєння і попередньо оцінені.

2. Користувачі надр до передачі їм родовищ корисних копалин для промислового освоєння повинні отримати в установленому порядку спеціальний дозвіл на користування надрами, якщо інше не передбачено Кодексом України про надра.

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р. N 1746)

3. Підприємства, які проводили геологорозвідувальні роботи, передають користувачам надр на строк розробки корисних копалин, зазначений у спеціальному дозволі:

(абзац перший пункту 3 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 28.09.2000 р. N 1481, від 16.11.2002 р. N 1746)

один примірник геологічного звіту про розвідку родовищ корисних копалин, запаси яких оцінені ДКЗ;

довідку про виконання рекомендацій, зазначених у рішенні ДКЗ щодо оцінки запасів корисних копалин;

акт технічного стану свердловин (для родовищ нафти та газу), який складається за участю представників видобувних підприємств та органів державного гірничого нагляду, а також матеріали щодо усіх ліквідованих у процесі розвідки свердловин;

зразки гірських порід, керни свердловин, дублікати проб, які надалі можуть бути використані у процесі вивчення, дорозвідки та розробки родовищ корисних копалин, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

збережені розвідувальні гірничі виробки (шахти, шурфи, канали тощо) та свердловини, які можуть бути використані під час розробки родовищ та для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; ліквідовані в установленому порядку виробки та свердловини, виробничо-технічні будівлі, споруди та інше майно;

збережені у первинному вигляді наземні й підземні центри та знаки геодезичної (маркшейдерської) опорної сітки та зйомочного обґрунтування, а також знаки біля устя розвідувальних виробок (свердловин, шурфів, штолень та ін.), каталог координат, складений за встановленою системою, та висотних відміток пунктів зйомочного обґрунтування і устя розвідувальних виробок. У разі неможливості збереження знаків біля устя розвідувальних виробок (на орних землях, у руслах річок тощо) ці устя топографічно прив'язуються до реперів, установлених на вільних ділянках землі.

4. Для передачі родовища корисних копалин у промислове освоєння спільним наказом підприємства, яке проводило геологорозвідувальні роботи, та підприємства, яке приймає родовище в промислове освоєння, утворюється міжвідомча комісія.

До складу міжвідомчої комісії включаються представники підприємства, яке проводило геологорозвідувальні роботи, підприємства, яке приймає родовище, та представники органів державного геологічного контролю і державного гірничого нагляду (за згодою).

Головою міжвідомчої комісії призначається представник підприємства,

яке приймає родовище.

5. Міжвідомча комісія здійснює свою роботу, як правило, безпосередньо на об'єкті, що передається, і має право одержувати від підприємства, яке проводило розвідку родовища, всю необхідну документацію з результатами геологорозвідувальних робіт, проведених на об'єкті.

6. Передача родовищ корисних копалин, у тому числі техногенних, або їх ділянок оформлюється актом, який підписується головою та всіма членами міжвідомчої комісії. До акта додаються довідки, протоколи, описи та інші документи, зазначені в пункті 3 цього Порядку. Наявність суперечностей між членами міжвідомчої комісії фіксується актом.

7. Акт міжвідомчої комісії є підставою для віднесення запасів корисних копалин розвіданого родовища у державному фонді родовищ корисних копалин на баланс підприємства, яке прийняло родовище для промислового освоєння.

8. Контроль за дотриманням вимог цього Порядку, правильністю та своєчасністю передачі розвіданих родовищ корисних копалин для промислового освоєння здійснюють у межах своєї компетенції Держнаглядохоронпраці, Держгеонадра та їхні органи на місцях.

(пункт 8 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 28.09.2000 р. N 1481, від 21.06.2004 р. N 792, від 25.05.2006 р. N 754, від 31.08.2011 р. N 911)

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про нафту і газ

Із змінами і доповненнями

(витяг)

Стаття 36. Введення родовищ нафти і газу у промислову розробку

Введення родовища або окремого покладу нафти і газу у промислову розробку здійснюється за рішенням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади, до відання якого віднесені питання державного регулювання в нафтогазовій галузі, на підставі обґрунтованої заяви користувача нафтогазоносними надрами.

Для введення родовища (покладу) нафти і газу у промислову розробку користувач нафтогазоносними надрами повинен мати:

спеціальний дозвіл на видобування нафти і газу (промислову розробку родовищ);

затверджену в установленому порядку геолого-економічну оцінку запасів родовища (покладу) за результатами розвідувальних робіт;

акти або договори на користування земельними ділянками та акт про надання гірничого відводу для розробки родовища;

затверджений спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до відання якого віднесені питання державного регулювання нафтогазової галузі, технологічний проект (схему) промислової розробки родовища (покладу), комплексний проект його облаштування, виконаний згідно із законодавством, та інвестиційний проект (програму);

(абзац п'ятий частини другої статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 08.07.2010 р. N 2467-VI)

РОЗДІЛ 17. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАБУДОВИ ПЛОЩ ЗАЛЯГАННЯ КОРИСНИХ КОПАЛИН

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

Стаття 49. Погодження місць розташування гірничодобувних об'єктів і підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин

Місця розташування гірничодобувних об'єктів і підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення відходів виробництва, інших шкідливих речовин і скидання стічних вод, до початку проектних робіт погоджуються з органами державного гірничого нагляду, охорони навколишнього природного середовища, державного санітарного нагляду, з територіальними геологічними підприємствами, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними Радами народних депутатів та іншими заінтересованими органами.

(Із доповненнями, внесеними згідно із
Законом України від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

Стаття 58. Забудова площ залягання корисних копалин

Забороняється проектування і будівництво населених пунктів, промислових комплексів та інших об'єктів без попереднього геологічного вивчення ділянок надр, що підлягають забудові.

Забудова площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення, а також будівництво на ділянках їх залягання споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, допускаються у виняткових випадках лише за погодженням з відповідними територіальними геологічними підприємствами та органами державного гірничого нагляду. При цьому повинні здійснюватися заходи, які б забезпечували можливість видобування з надр корисних копалин.

Порядок забудови площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Забудова площ залягання корисних копалин місцевого значення, а також розміщення на ділянках їх залягання підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, допускаються за погодженням з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними місцевими Радами народних депутатів.

(Із доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 16.06.2011 р. N 3530-VI)

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

**від 17 січня 1995 р. N 33
Київ**

**Про затвердження Положення про порядок забудови площ
залягання корисних копалин загальнодержавного значення**

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити Положення про порядок забудови площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення, що додається.
2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Ради Міністрів УРСР від 21 серпня 1980 р. N 492 "Про затвердження Положення про порядок забудови площ залягання загальнопоширених корисних копалин" (ЗП УРСР, 1980 р., N 9, ст. 71).

**Прем'єр-міністр України
Перший заступник Міністра
Кабінету Міністрів України**

**В. МАСОЛ
І. ДОЦЕНКО**

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України від 17 січня
1995 р. N 33

**ПОЛОЖЕННЯ про порядок забудови площ залягання корисних
копалин загальнодержавного значення**

1. Це Положення встановлює єдиний порядок забудови площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення і є обов'язковим для всіх підприємств, установ, організацій та громадян, які здійснюють проектування і будівництво населених пунктів, промислових комплексів та інших об'єктів на території України.
2. Забудова площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення (надалі - забудова), а також будівництво на ділянках їх залягання споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, допускається тільки у виняткових випадках лише за погодженням з відповідними територіальними геологічними підприємствами та органами державного

гірничого нагляду на основі спеціальних дозволів, що видаються відповідними Радами народних депутатів, на території яких знаходяться ці корисні копалини.

При цьому необхідно здійснювати:

а) заходи для забезпечення ефективного видобування з надр корисних копалин;

б) консервацію мінімальної кількості балансових запасів корисних копалин з невисокими якісними показниками;

в) розміщення об'єктів будівництва відповідно до проекту і плану розвитку гірничих робіт даного родовища;

г) заходи охорони об'єктів будівництва від шкідливого впливу гірничих робіт;

д) охорону гірничих виробок та родовищ корисних копалин від негативного впливу забудови та об'єктів будівництва, які знижують якість корисних копалин і промислову цінність родовища або ускладнюють його розробку;

е) техніко-економічне обґрунтування забудови у межах впливу гірничих робіт.

У разі розміщення об'єктів будівництва на земній поверхні нафтових і газових родовищ повинні здійснюватись заходи, які б забезпечували можливість видобування з надр корисних копалин через бурові свердловини всіх категорій.

3. Вибір площадок, розроблення містобудівної проектної документації на забудову здійснюється лише за наявності гірничо-геологічного обґрунтування і підлягають погодженню з територіальними геологічними підприємствами, органами державного гірничого нагляду та охорони навколишнього природного середовища.

Для будівництва окремих об'єктів необхідна лише довідка територіального геологічного підприємства, якщо вони розміщуються відповідно до зазначеної містобудівної документації, де геологорозвідувальні роботи не проводились.

Якщо площа залягання корисних копалин, що намічається під забудову, має нескладні гірничо-геологічні умови, а об'єкти будівництва не являють собою великої цінності (окремі одноповерхові будівлі тощо) і не потребують спеціальних заходів охорони від шкідливого впливу гірничих робіт, зміст гірничо-геологічного обґрунтування забудови за погодженням з органами державного гірничого нагляду може бути скорочений і спрощений.

4. Розміщення об'єктів будівництва на земній поверхні або підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, в масиві гірських порід, під якими видобуто корисні копалини, допускається, як правило, після закінчення процесу зсуву земної поверхні та у разі відсутності непогашених гірничих виробок і пустот, розташованих на малих глибинах. Якщо процес зсуву земної поверхні не закінчився, забудова територій допускається тільки за погодженням з Держкоммістобудування і Держнаглядохоронпраці.

5. Підприємства, установи, організації та громадяни, які порушують клопотання на забудову або будівництво підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, для одержання погодження подають до відповідних територіальних геологічних підприємств та органів державного гірничого нагляду заяву, в якій зазначається повне найменування (прізвище) і адреса заявника; місцезнаходження площі залягання корисних копалин; гірничо-геологічне обґрунтування забудови, що складається з:

а) копії топографічного плану площі, яка намічається до забудови, та прилеглої до неї території в масштабі не дрібніше 1:25000, а для забудови шляхів, ліній електропередачі і зв'язку, трубопроводів та інших лінійних споруд - в масштабі 1:50000 з зображенням на ній елементів гірничо-геологічної ситуації, контурів існуючої забудови і забудови, що проектується, кордонів зон шкідливого впливу гірничих розробок на об'єкти забудови та небезпечних зон під час виконання вибухових робіт;

б) вкопювання з геологічної карти гіпсометричних планів розташування всіх покладів корисних копалин, які залягають під площею майбутньої забудови, у масштабі не дрібніше 1:25000, а також копії геологічних розрізів на цій площі (для родовищ нафти та газу - структурних карт та профілів) і у разі необхідності - копії планів гірничих робіт;

в) пояснювальної записки, яка включає:

найменування проектної організації, яка підготувала гірничогеологічне обґрунтування;

найменування об'єкта будівництва; відомості про те, для яких цілей і для якого підприємства, установи, організації чи громадянина буде споруджуватись об'єкт; адреса будівництва, що намічається; на площі залягання якої корисної копалини та на території якого підприємства з видобування корисних копалин передбачається будівництво; коротка характеристика та розміри площі забудови, що планується (загальні відомості); найменування проектної організації, яка розроблятиме проектну документацію на будівництво зазначеного об'єкта;

коротку геологічну характеристику району, в якому намічається забудова (геологічна будова району, глибина залягання, будова тіл основних та спільних з ними корисних копалин, які залягають; кількість та якість запасів; гірничо-геологічні, інженерно-геологічні умови та ін.);

опис об'єктів будівництва, що намічається, з зазначенням їх призначення, кількості поверхів, характеристики матеріалів фундаментів та стін, кріплення підземних споруд; можливі зміни залежно від часу характеру експлуатації об'єктів будівництва;

обґрунтування необхідності будівництва та порівняння його з іншими можливими варіантами з урахуванням економічних результатів від очікуваних втрат корисних копалин у зв'язку з забудовою площі їх залягання;

розрахунок, зроблений на основі чинних нормативних документів, очікуваних деформацій земної поверхні від виїмки корисних копалин, які

залягають під ділянкою забудови, а також допустимі величини деформацій об'єктів будівництва і технологічного устаткування під час їх підробки;

план необхідних заходів з охорони об'єктів будівництва від шкідливого впливу гірничих робіт, що включає гірничо-технічні та конструктивно-будівельні заходи.

Пояснювальна записка та графічна документація підписуються керівником організації, що розробила гірничо-геологічне обґрунтування забудови, а підпис скріплюється печаткою;

г) копії висновків підприємства, організації, установи, які заінтересовані у видобутку корисних копалин, що залягають під площею забудови, про можливість та умови забудови, що намічається. У висновках висвітлюються перспективи розвитку гірничих робіт, очікувані втрати і консервація запасів корисних копалин, у зв'язку з забудовою, що намічається, а також відомості про час початку і закінчення процесу зсуву земної поверхні від впливу гірничих розробок. У разі забудови у межах діючих підприємств з видобутку корисних копалин повинні бути представлені їх висновки;

д) довідка відповідного територіального геологічного підприємства про кількість запасів і якість основних і спільно з ними залягаючих корисних копалин під площею забудови, що намічається, а також про стан їх розвідання;

е) копії висновків спеціалізованої організації про відсутність або наявність на території забудови зон небезпечних за виділенням газу на поверхню, на основі яких проектна організація повинна розробити заходи, що виключають можливе проникнення газу в будівлі та технічні споруди.

Подані матеріали відповідним територіальним геологічним підприємствам та органам державного гірничого нагляду повинні бути ними розглянуті та погоджені не пізніше місячного терміну.

6. Погоджені матеріали та заяву про надання спеціального дозволу на забудову розглядають у місячний термін відповідні Ради народних депутатів і повідомляють заявника, інші заінтересовані підприємства, установи та організації про своє рішення.

Наявність спеціального дозволу посвідчується на копії топографічного плану відміткою у вигляді дозвільного напису за формою згідно з додатком.

Дозвіл на забудову реєструється відповідно до чинного законодавства.

7. Один примірник документів, зазначених у пунктах 5, 6 цього Положення, передається заявникові, другий зберігається в архіві відповідної Ради народних депутатів, а третій направляється підприємству, установі та організації, заінтересованим в експлуатації родовища корисних копалин.

8. Спеціальний дозвіл на забудову може бути переглянутий відповідною Радою народних депутатів за участю заінтересованих підприємств, установ та організацій з урахуванням стану будівництва у разі:

а) виявлення додатковою геологічною розвідкою істотних змін у даних про корисні копалини, що залягають під площею, забудова якої дозволена;

б) зміни термінів і способів розробки родовища, якщо ці зміни спричинять погіршення умов забудови.

9. Спеціальний дозвіл на забудову може бути анульований відповідною Радою народних депутатів, якщо:

а) не дотримуються вимоги забудови, передбачені у дозволі;

б) забудова чинить більш шкідливий, ніж передбачено проектом, вплив на навколишнє природне середовище, збереження експлуатованих та законсервованих гірничих виробок, бурових свердловин та інших підземних споруд;

в) забудову, на яку одержано спеціальний дозвіл не розпочато протягом двох років і не заявлено про продовження дії дозволу;

г) є інші підстави, передбачені чинним законодавством.

10. Рішення Ради народних депутатів з питання розгляду заяви про забудову може бути оскаржене у порядку, передбаченому чинним законодавством.

11. Особа, яка здійснює забудову (реконструкцію об'єктів) або будівництво підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, після завершення робіт зобов'язана подати підприємству, установі, організації чи громадянину, які розробляють родовище корисних копалин під площею забудови та експлуатують збудований об'єкт:

виконавчий план побудованих об'єктів з координатами вуглових точок;

виписку із акта прийняття об'єкта будівництва (реконструкції) про виконання конструктивних заходів, що забезпечують збереження зазначених об'єктів від шкідливого впливу гірничих робіт під час їх підробки, відповідно до проекту та вимог, за яких дозволена забудова.

12. Будівництво у межах гірничого відводу об'єктів, безпосередньо не пов'язаних з гірничими роботами, не допускається.

У виняткових випадках така забудова допускається лише в порядку, встановленому цим Положенням.

13. За наявності гірничого відводу і затвердженої проектно-кошторисної документації на розробку родовища корисних копалин забудова тимчасовими службовими і технічними спорудами, передбаченими для цілей експлуатації родовища, допускається без спеціального дозволу.

14. Якщо під площею підприємства з видобування корисних копалин, яке проектується, залягають корисні копалини, не передбачені до розробки цим підприємством, дозвіл на забудову одержується у порядку, встановленому цим Положенням.

15. Забороняється передача одержаних дозволів на забудову іншим особам.

Додаток до Положення про
порядок забудови площ залягання
корисних копалин загальнодержавного
значення

(найменування Ради народних депутатів)

дозволяє

(найменування підприємства, установи, організації, прізвище
громадянина)

на території -----

(найменування площі залягання корисних копалин

загальнодержавного значення і адміністративного району)

збудову площадки, зазначеної на даному плані пунктами

(номери пунктів)

об'єктом -----

(найменування об'єкта забудови)

Забудова площадки дозволяється за умови

(перелік умов

забудови)

" " 199 р.

М. П.

Голова -----

(підпис)

Секретар -----

(підпис)

Про затвердження Положення про проектування внутрішнього відвалоутворення та складування відходів виробництва в залізорудних і флюсових кар'єрах

**Наказ Міністерства промислової політики України
від 17 серпня 2004 року N 412**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
19 серпня 2004 р. за N 1027/9626**

(витяг)

Відповідно до Положення про Міністерство промислової політики України, затвердженого Указом Президента України від 21 вересня 2001 року N 849/2001 "Про Положення про Міністерство промислової політики України", **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про проектування внутрішнього відвалоутворення та складування відходів виробництва в залізорудних і флюсових кар'єрах (додається).

2. Управлінню гірничорудної промисловості (Надточенко М. М.) забезпечити разом з юридичним управлінням (Давидчук М. М.) реєстрацію цього наказу в Міністерстві юстиції України.

3. Керівникам гірничодобувних підприємств та проектних організацій незалежно від форм власності, що входять до сфери діяльності Мінпромполітики України, надалі керуватися цим Положенням та забезпечити приведення у відповідність до нього своїх внутрішніх розпорядчих документів.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Федяєва А. Г.

Т. в. о. Міністра

А. І. Мангул

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства промислової політики України
від 17 серпня 2004 р. N 412
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
19 серпня 2004 р. за N 1027/9626

Положення про проектування внутрішнього відвалоутворення та складування відходів виробництва в залізорудних і флюсових кар'єрах

Це Положення визначає порядок проектування внутрішніх відвалів при будівництві нових, реконструкції діючих залізорудних і флюсових кар'єрів гірничодобувних підприємств України з відкритим способом розробки, а також порядок переходу на внутрішнє відвалоутворення у міру заглиблення кар'єрів і списання або консервації запасів корисних копалин.

1. Загальні положення

1.1. Дія цього Положення поширюється на підприємства всіх форм власності і відомчої належності, які здійснюють видобування, переробку і збагачення корисних копалин, та на юридичних і фізичних осіб, які здійснюють проектування і будівництво цих підприємств.

1.2. Норми технологічного проектування гірничодобувних підприємств чорної металургії з відкритим способом розробки, які затверджені протоколом Міністерства чорної металургії СРСР від 11.03.86 N 10-187, діють у частині, що не суперечить даному Положенню.

2. Терміни та визначення

У цьому Положенні наведені нижче терміни та визначення вживаються в такому значенні:

2.1. **Запаси корисних копалин, балансові запаси, позабалансові запаси, промислові запаси, експлуатаційні запаси, розкриті запаси, підготовлені запаси, запаси, готові до виймання**, - згідно з Положенням про проектування гірничодобувних підприємств України та визначення запасів корисних копалин за ступенем підготовленості до видобування, затвердженим наказом Міністерства промислової політики України від 07.05.2004 N 221 і зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.07.2004 за N 846/9445.

Із загальної кількості розкритих запасів за ступенем їх підготовленості до видобутку виділяють активні та неактивні запаси.

2.2. **Активні запаси** - запаси, які готові до виймання і підготовлені до зачистки.

2.3. **Неактивні запаси** - запаси, розкриті, але тимчасово завалені розкривними породами або затоплені.

При внутрішньому відвалоутворенні (схема складування на розкриті запаси) здійснюється переведення активних розкритих запасів у неактивні і, навпаки, - неактивних в активні залежно від етапу розробки.

2.4. Погашені балансові запаси - балансові запаси корисних копалин, які зняті з обліку на гірничодобувному підприємстві внаслідок їх відпрацювання або втрат при видобутку.

2.5. Непогашені балансові запаси - частина невидобутих балансових запасів у надрах або запаси, видобуті і заскладовані у спеціальні відвали, які перебувають на балансі гірничодобувного підприємства.

2.6. Консервація запасів - припинення розробки запасів корисних копалин на визначений проектом час з можливістю поновлення їх розробки після терміну консервації.

2.7. Видобувні роботи - роботи з видобутку корисних копалин з готової до видобутку частини родовища.

2.8. Відвал - гірничо-технічна споруда, яка призначена для тимчасового або постійного розміщення розкривних порід, некондиційної мінеральної сировини.

2.9. Розкривні породи - гірничі породи, які покривають корисні копалини і повинні бути видалені при відкритих гірничих роботах для забезпечення видобутку корисних копалин.

До розкривних порід при складанні звітних документів відносяться ті породи, які вперше відділяються від гірничого масиву шляхом вибухового подрібнення, екскавації та транспортування.

Породи, тимчасово заскладовані в межах гірничого відводу, які підлягають повторній екскавації та транспортуванню, є породами перевалки, і їх облік повинен вестися окремо.

2.10. Некондиційна мінеральна сировина - мінеральна сировина, яка при існуючих технологіях не залучається до технологічного процесу, але в перспективі, при створенні ефективних технологій, може бути залучена до переробки.

2.11. Внутрішній відвал - гірничо-технічна споруда, яка призначена для тимчасового або постійного розміщення розкривних порід, некондиційної мінеральної сировини у виробленому просторі кар'єру.

2.12. Тимчасовий відвал розкривних порід у проектних контурах кар'єрів - гірничо-технічна споруда, що призначена для розміщення розкривних порід, які в міру зниження рівня ведення гірничих робіт при відпрацюванні балансових запасів мінеральної сировини переміщуватимуть у межах проектних контурів кар'єрів до постійного місця їх складування.

2.13. Постійний відвал розкривних порід або відходів виробництва - гірничо-технічна споруда, що призначена для складування розкривних порід або відходів виробництва в зовнішніх відвалах або внутрішніх відвалах у проектних контурах кар'єрів, які в міру відпрацювання балансових запасів мінеральної сировини не переміщуватимуться у межах проектних контурів кар'єрів до кінця відпрацювання балансових запасів мінеральної сировини.

2.14. **Відвалоутворення** - процес розміщення розкривних порід, некондиційної мінеральної сировини на спеціально відведених територіях.

Внутрішнє відвалоутворення - процес розміщення розкривних порід, некондиційної мінеральної сировини у виробленому просторі кар'єру, у т. ч. тимчасове розміщення на запасах мінеральної сировини.

2.15. **Етап внутрішнього відвалоутворення** - відрізок часу, на протязі якого здійснюється цикл гірничих робіт з експлуатації родовища корисних копалин. Цикл гірничих робіт містить такі два періоди:

- заглиблення, яке характеризується інтенсивним пониженням гірничих робіт до визначеного проектом значення глибини кар'єру;

- горизонтальне посування гірничих робіт уздовж простягання покладу, яке характеризується значною швидкістю цього посування до межі кар'єрного поля.

Після їх виконання здійснюється заглиблення гірничих робіт подальшого етапу внутрішнього відвалоутворення.

2.16. **Відходи** - будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності і не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення (згідно із Законом України "Про відходи" від 05.03.98 N 187/98-ВР, із змінами і доповненнями, унесеними Законом України від 07.03.2002 N 3073-III).

Не належать до відходів виробництва гірничодобувних підприємств: некондиційна мінеральна сировина, яка складається в межах та за межами гірничого відводу; розкривні породи, шлами та хвости збагачення, інші нетоксичні утворення, які складаються в межах гірничого відводу у відпрацьовані кар'єри, у попередньо створені ділянки діючих кар'єрів при поетапній розробці родовищ корисних копалин або використовуються для технологічних потреб, для будівництва та виконання технічної рекультивациі порушених гірничими роботами земель.

2.17. **Хвости збагачення** - залишки корисних копалин, які утворюються в процесі збагачення, з низьким умістом тих корисних компонентів, що зосереджені в концентраті.

2.18. **Шлами** - конденсована маса дрібних класів гірничих порід з можливими залишками рідини, яка виділяється із суспензії під впливом гравітаційних або механічних сил.

2.19. **Коефіцієнт запасу стійкості** - відношення суми всіх сил, які утримують укіс у рівновазі, до суми усіх зрушувальних сил, що прагнуть вивести його з рівноваги. Дія цих сил в усіх інженерних методах розрахунку стійкості укосів переноситься на розрахункову або потенційну (найбільш напружену) поверхню ковзання.

2.20. **Кут природного укосу** - найбільший кут, який може бути утворений укосом вільно насипаної гірничої маси в стані рівноваги з горизонтальною площиною; залежить від крупності і форми часток породи, шорсткості їхньої поверхні, а також від щільності і вологості породи.

2.21. **Підтоплений укіс** - укіс відкритої гірничої виробки, нижня частина якого перебуває у зоні затоплення.

2.22. **Робоча зона** - сукупність розкривних, видобувних та відвальних уступів, на яких одночасно проводяться гірничі роботи. Від площі робочої зони залежить продуктивність кар'єру з руди, розкриву та внутрішнього відвалоутворення.

2.23. **Тимчасово законсервовані при внутрішньому відвалоутворенні балансові запаси мінеральної сировини** - частина балансових запасів мінеральної сировини, на яких тимчасово, згідно з проектом, розташовуються розкривні породи. Термін консервації та кількість запасів визначаються проектом.

2.24. **Ширина призми можливого оповзання** - ділянка відвальної поверхні або площадки ярусу між брівкою і контуром потенційної поверхні ковзання, яка виходить на денну поверхню.

3. Вимоги до проектування, будівництва та експлуатації об'єктів внутрішнього відвалоутворення

3.1. Розміщення тимчасового відвалу в кар'єрі на непогашених балансових запасах корисних копалин необхідно здійснювати за спеціально розробленими техніко-економічним обґрунтуванням (далі - ТЕО) та робочим проектом (далі - проект) згідно з вимогами:

- державних будівельних норм України ДБН А.2.2-3-2004 "Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва";

- Положення про порядок забудови площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 1995 року N 33.

У проекті необхідно обґрунтувати економічну й екологічну доцільність переходу на внутрішнє відвалоутворення та передбачити заходи, що забезпечують можливість видобування непогашених балансових запасів корисних копалин, визначити граничну глибину розробки родовища відкритим способом, об'єми складування, терміни формування, існування і переміщення тимчасового відвалу на нове місце, порядок відпрацювання запасів корисних копалин, що залишаються нижче граничної глибини розробки родовища відкритим способом.

Роботи зі створення та експлуатації внутрішнього відвалоутворення відносяться до гірничопідготовчих робіт.

У разі недоцільності видобування непогашених запасів вони підлягають списанню або переведенню в позабалансові згідно з Положенням про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року N 58.

3.2. Забороняється постійне або тимчасове розміщення відвалів на площах родовищ, якщо це призводить до необґрунтованих утрат промислових запасів, які підлягають видобутку відкритим способом до проектної глибини, та знижує ефективність надрокористування.

За наявності гірничого відводу і затвердженої проектно-кошторисної документації на поетапну розробку родовищ корисних копалин з використанням технології внутрішнього відвалоутворення забудова та організація тимчасових і постійних відвалів на площах родовищ, які передбачені проектом для ефективної експлуатації родовища дозволяється без додаткових узгоджень у разі:

- тимчасового розміщення розкривних порід з подальшим їх переміщенням до постійного місця складування у міру просування гірничих робіт у відпрацьовані до проектних глибин частини діючих кар'єрів;

- постійного складування розкривних порід і відходів виробництва в попередньо створеному відробленому до проектної глибини просторі діючих кар'єрів;

- постійного складування розкривних порід і відходів виробництва у виробленому просторі відпрацьованих кар'єрів.

Терміни існування та порядок перенесення або ліквідації тимчасових відвалів у міру просування гірничих робіт визначаються проектом.

3.3. Проектування, будівництво та експлуатацію об'єктів внутрішнього відвалоутворення необхідно виконувати з дотриманням вимог правил безпеки при розробці родовищ корисних копалин відкритим способом, правил технічної експлуатації машин та механізмів.

3.4. У разі консервації гірничодобувних об'єктів та запасів їх необхідно привести у стан, який гарантує безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, а також збереження родовищ (запасів), гірничих виробок та свердловин на весь період консервації.

3.5. На гірничодобувних об'єктах, суміжних із зоною внутрішнього відвалоутворення, необхідно здійснити заходи, які гарантують безпеку та недопущення шкідливого впливу робіт, пов'язаних з відвалоутворенням, на збереження запасів корисних копалин, гірничі роботи і гірничі виробки.

3.6. Екологічна безпека технологічних рішень при проектуванні, будівництві та експлуатації об'єктів внутрішнього відвалоутворення розробляється з урахуванням вимог державних будівельних норм ДБН А.2.2-1-2003 "Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд".

4. Визначення економічної доцільності переходу на внутрішнє відвалоутворення

4.1. Економічна доцільність та ефективність переходу на внутрішнє відвалоутворення визначається у порівнянні із зовнішнім відвалоутворенням за весь період відпрацювання балансових запасів з урахуванням екологічних збитків.

4.2. Для оцінки ефективності інвестицій повинні використовуватися сукупність статистичних та динамічних методів з урахуванням фактора часу, що базуються на визначенні теперішньої величини (тобто на дисконтуванні) грошових потоків, пов'язаних з реалізацією інвестиційного проекту.⁵⁴

⁵⁴ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2004, № 33 (03.09.2004), ст. 2233

РОЗДІЛ 18. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ПЕРШОВІДКРИВАЧІВ РОДОВИЩ КОРИНИХ КОПАЛИН

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

Стаття 41. Першовідкривачі родовищ корисних копалин

Особи, які відкрили невідоме раніше родовище, що має промислову цінність, або виявили додаткові запаси корисних копалин чи нову мінеральну сировину в раніше відомому родовищі, що істотно підвищують його промислову цінність, визнаються першовідкривачами.

Першовідкривачі мають право на винагороду. Положення про першовідкривачів родовищ корисних копалин затверджується Кабінетом Міністрів України.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

від 1 лютого 1995 р. N 80

Київ

**Про затвердження Положення про першовідкривачів родовищ
корисних копалин**

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2000 року N 1481, від 21 червня 2004 року N 792, від 25 травня 2006 року N 754, від 31 серпня 2011 року N 911

Відповідно до статті 41 Кодексу України про надра Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Положення про першовідкривачів родовищ корисних копалин, що додається.

**Прем'єр-міністр України
Міністр Кабінету Міністрів
України**

**В. МАСОЛ
В. ПУСТОВОЙТЕНКО**

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України від 1 лютого 1995 р. N 80

ПОЛОЖЕННЯ про першовідкривачів родовищ корисних копалин

(У тексті Положення слово "Держкомгеології" замінено словом "Мінекоресурсів" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2000 року N 1481)

(У тексті Положення слово "Мінекоресурсів" замінено словом "Держкомприродресурсів" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2004 року N 792)

(У тексті Положення слово "Держкомприродресурсів" замінено словом "Мінприроди" згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 року N 754)

1. Першовідкривачами родовищ корисних копалин в Україні визнаються особи, які відкрили невідоме раніше родовище, що має промислову цінність, або виявили додаткові запаси корисних копалин чи нову мінеральну сировину в раніше відомому родовищі, що істотно підвищують його промислову цінність.

2. Першовідкривачам родовищ корисних копалин видається нагрудний знак "Першовідкривач родовища" та виплачується грошова винагорода.

3. Першовідкривачами родовищ корисних копалин в Україні можуть бути:

особи, які відкрили родовища унікальної, першої та другої групи, а також третьої групи родовищ чорних, кольорових, рідкісних і радіоактивних металів, золота, паливної сировини, алмазів, п'єзооптичної сировини, йодобромних вод, калійних солей, фосфоритів, пісків для скляної та сировини для цементної промисловості, самородної сірки, дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, мінеральних і термальних вод, прісних підземних вод (далі ' родовища);

особи, які науково обґрунтували необхідність проведення пошуково-розвідувальних робіт, на основі яких відкрито родовища.

4. Якщо у відкритті родовищ, а також виявленні в раніше відомих родовищах додаткових запасів корисних копалин чи нової мінеральної сировини, що істотно підвищують їх промислову цінність, брало участь кілька осіб, нагрудний знак "Першовідкривач родовища" видається кожному учаснику.

5. Матеріали про визнання першовідкривачами родовищ корисних копалин в Україні працівників геологічних підприємств та організацій, а також інших громадян (крім працівників підприємств та організацій інших галузей, які ведуть геологорозвідувальні роботи) готують комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин геологічних підприємств та організацій і надсилають їх на розгляд Комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин Держгеонадра для подальшого подання до

Міжвідомчої комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин при Державній комісії по запасах корисних копалин (далі - Міжвідомча комісія).

(абзац перший пункту 5 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

Матеріали про визнання першовідкривачами родовищ корисних копалин в Україні працівників підприємств та організацій інших галузей, які ведуть геологорозвідувальні роботи, готують комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин цих підприємств та організацій разом з комісіями у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин відповідних державних геологічних підприємств Держгеонадра та надсилають їх на розгляд комісій у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин галузевих міністерств і відомств для подальшого подання до Міжвідомчої комісії.

(абзац другий пункту 5 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

6. Міжвідомча комісія розглядає матеріали, які надійшли від Комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин Держгеонадра, відповідних комісій галузевих міністерств і відомств, готує висновки (пропозиції) і подає їх на затвердження Держгеонадра.

(пункт 6 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

7. Рішення про видачу нагрудного знака "Першовідкривач родовища" приймається колегією Держгеонадра лише на основі подання Міжвідомчої комісії.

(пункт 7 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. N 911)

8. Нагрудний знак "Першовідкривач родовища" вручається разом із спеціальним дипломом. У разі втрати нагрудного знака або диплома дублікати не видаються.

9. Прізвища осіб, яким вручено нагрудний знак "Першовідкривач родовища" із спеціальним дипломом, вносяться у книгу "Першовідкривач родовища".

10. Порядок встановлення та виплати грошової винагороди, а також повноваження відповідних комісій у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин визначаються інструкцією про грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення, затвердженою Мінприроди за погодженням із Мінекономіки і Мінфіном.

Про затвердження Інструкції про грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення

Наказ Державного комітету України по геології і використанню надр

**(Держкомгеології України)
від 26 листопада 1997 року N 135**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
12 лютого 1998 року за N 96/2536**

(витяг)

Відповідно до статті 41 Кодексу України про надра та пункту 10 Положення про першовідкривачів родовищ корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 1995 року N 80, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Інструкцію про грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення (додається).

2. Головному управлінню використання надр (Бельський В. Г.) та Головному планово-економічному управлінню (Кочкур М. В.) надавати роз'яснення і консультації щодо застосування Інструкції про грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення.

3. Вважати такою, що не застосовується на території України, Інструкцію про порядок застосування Положення "Про державні грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення", затверджену Міністерством геології СРСР 21 жовтня 1971 р.

4. Скасувати наказ Держкомгеології України від 27.06.97 N 56.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Голови Комітету Пінчук Н. М.

Голова Комітету

С. В. Гошовський

**ПОГОДЖЕНО:
Перший заступник Міністра
економіки України**

В. Я. Шевчук

**Заступник Міністра
фінансів України**

Г. К. Антоньєв

**Заступник Міністра
охорони навколишнього
середовища України**

Я. І. Мовчан

ІНСТРУКЦІЯ

про грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення

Загальні положення

Інструкція про грошові винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення (далі - Інструкція), розроблена на виконання пункту 10 Положення про першовідкривачів родовищ корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 1995 р. № 80 і визначає порядок встановлення та виплати грошової винагороди, а також повноваження відповідних комісій у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин, запаси яких затверджені Державною комісією по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ).

Інструкція призначена для міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств та організацій незалежно від форм власності, які здійснюють геологопошукові або геологорозвідувальні роботи.

1. Умови встановлення та виплати грошових винагород

1.1. Грошові винагороди видаються першовідкривачам:

- а) за відкриття родовища, що має промислове значення;
- б) за виявлення у раніше відомому родовищі додаткових запасів корисних копалин чи нової мінеральної сировини, що істотно підвищують його промислову цінність;
- в) за відкриття техногенного родовища, що має промислове значення;
- г) за наукове обґрунтування необхідності проведення пошуково-розвідувальних робіт, на основі яких відкрито родовища.

1.2. Грошові винагороди не виплачуються посадовим особам, які не брали безпосередньої участі у відкритті родовищ або в обґрунтуванні необхідності проведення пошуково-розвідувальних робіт, що призвели до відкриття родовищ, а тільки здійснювали в силу своїх службових обов'язків загальне керівництво пошуковими або розвідувальними роботами.

1.3. Грошові винагороди виплачуються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, що ведуть геологорозвідувальні роботи, за рахунок коштів на їхнє виконання.

Виплата грошових винагород першовідкривачам підприємств та організацій, у яких немає коштів на ведення геологорозвідувальних робіт, проводиться на загальних засадах, передбачених цією Інструкцією, геологічними підприємствами, на території діяльності яких було відкрито та розвідано родовище корисної копалини.

1.4. Розмір грошових винагород за відкриття родовищ визначається, виходячи з оцінки значення родовища на основі перевірених та затверджених ДКЗ даних про кількість та якість корисних копалин, про географо-

економічні та гірничотехнічні умови розробки родовищ, а також якості і ефективності виконаних геологорозвідувальних робіт.

1.5. В залежності від значення, родовища розподіляються згідно з характеристикою груп родовищ (додаток 1) на три основні групи:

1.5.1. I група - крупні родовища корисних копалин загальнодержавного значення з високою якістю або високим вмістом корисних компонентів у рудах і сприятливими для промислового освоєння гірничотехнічними та еколого-економічними умовами, розташовані в районах, найбільш важливих для розвитку відповідної галузі промисловості.

1.5.2. II група: а - крупні родовища корисних копалин загальнодержавного значення з високою якістю або високим вмістом корисних компонентів у рудах, які мають відносно складні гірничотехнічні чи економічні умови промислового освоєння або знаходяться у районах, де розвиток відповідної галузі промисловості не практикувався.

б - середні за запасами родовища корисних копалин загальнодержавного значення з високою якістю або високим вмістом корисних компонентів у рудах і сприятливими для промислового освоєння гірничотехнічними та еколого-економічними умовами;

- крупні родовища корисних копалин місцевого значення зі сприятливими гірничотехнічними та еколого-економічними умовами промислового освоєння у районах дефіциту відповідної сировини.

1.5.3. III група - невеликі за запасами корисних копалин родовища загальнодержавного значення зі сприятливими гірничотехнічними та еколого-економічними умовами промислового освоєння, що знаходяться поряд з гірничовидобувними підприємствами.

1.5.4. Віднесення родовища до груп проводиться на підставі матеріалів, що характеризують промислове значення родовищ у залежності:

а) від кількості виявлених балансових запасів і якості корисної копалини;

б) від економічних, гірничотехнічних, еколого-геологічних умов, комплексності розробки родовища та району його розташування. Розміри запасів корисних копалин включають затверджені ДКЗ України балансові запаси по сумі категорій А, В, С1 та С2, на основі яких ДКЗ України рекомендує розробку проекту експлуатації родовища.

На родовищах нафти та газу розміри запасів включають тільки ті, що видобуваються і виділені у числі балансових.

1.6. Розмір грошової винагороди залежно від групи родовища складає (у неоподатковуваних мінімумах доходів громадян):

I групи - 300;

II групи - 250;

III групи - 150.

1.6.1. За виявлення та обґрунтування в раніше відомому родовищі I та II груп додаткових запасів корисних копалин, які забезпечують роботу діючого гірничовидобувного підприємства на протязі не менше 5 років, грошова

винагорода виплачується як за відкриття нового родовища цієї корисної копалини III групи.

1.6.2. За відкриття унікальних родовищ корисних копалин, що мають особливе значення, може бути встановлена винагорода у розмірі, що перевищує 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

1.7. При розподілі винагороди створюється резерв, який повинен складати не менше ніж 10 відсотків від встановленої грошової винагороди. Резерв використовується для заохочення осіб, не врахованих при розподілі винагороди.

1.7.1. Максимальний розмір грошової винагороди встановлюється першовідкривачам на підставі рішення комісії у справах першовідкривачів або інших документів, що підтверджують їхню участь у відкритті родовища корисної копалини.

1.7.2. Розмір грошової винагороди, яка видається окремій особі, не повинен перевищувати (у неоподатковуваних мінімумах доходів громадян):

I групи - 60;

II групи - 50;

III групи - 30.

1.8. Розмір грошової винагороди за відкриття родовищ оптичної, п'єзооптичної, ювелірної, ювелірно-виробної та виробної сировини у разі відсутності запасів, затверджених ДКЗ України, визначається на підставі довідок міністерства або іншого центрального органу виконавчої влади, що здійснює експлуатацію родовища, про кількість і якість видобутої сировини з моменту відкриття родовища, але не менше ніж за один рік.

1.9. У випадках відкриття комплексних родовищ, коли поряд з основною корисною копалиною розвідано та затверджено ДКЗ України запаси інших супутніх компонентів, що мають промислове значення і доступні для видобутку, група родовища та розмір винагороди можуть бути підвищені.

1.10. Характеристика груп родовищ, у залежності від кількості запасів і якості корисної копалини, є орієнтовною і не може служити підставою для остаточного визначення розміру винагороди. В кожному окремому випадку, стосовно до кожного окремого родовища, розмір винагороди може бути підвищений або, навпаки, знижений в залежності від інших факторів, що характеризують промислову цінність родовища, тобто - від економічних умов району родовища, від гірничотехнічних умов наступної експлуатації родовища, від технологічних властивостей руд (корисної копалини), а також від інших чинників, які не можуть бути передбачені заздалегідь, але впливають на промислову оцінку даного конкретного родовища.

Група родовища та розмір винагороди можуть бути підвищені для нових родовищ, що виявлені в районах з дефіцитним балансом запасів даної корисної копалини (включно з родовищами корисних копалин місцевого значення), особливо в районах, де діють або будуються підприємства, а також у районах, найбільш важливих для розвитку відповідних галузей

промисловості, та, навпаки, знижена для родовищ у тих районах, де мають місце великі запаси даної корисної копалини і де промислове освоєння нового родовища в наступні роки не передбачається.

У випадку низької якості проведених на відкритому родовищі геологорозвідувальних робіт або низької їх ефективності (невиконання умов договору на проведення геологічних досліджень у повному обсязі, що призведе до додаткових витрат коштів при експлуатації родовища) - група родовища та розмір винагороди можуть бути знижені або у винагороді відмовлено.

1.11. При виявленні промислових концентрацій розсіяних елементів (талію, гелію, германію, індію, телуру, селену, цезію, рубідію, торію, рідкісноземельних елементів ітрієвої та церієвої груп, скандію, гафнію, ренію тощо) у рудах інших корисних копалин і підземних водах, а також гелію в природних газах та газах, що розчинені в нафті, питання про виплату грошових винагород та їхній розмір вирішується на підставі поданих міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та організаціями, зацікавленими в промисловому використанні цих елементів, розрахункових даних, що підтверджують рентабельність видобування елементів з комплексних руд, нафти або газу, а також з підземних вод.

Винагороди за відкриття лікувальних мінеральних підземних вод встановлюються лише в разі обґрунтування спеціальними закладами Міністерства охорони здоров'я України позитивного впливу їх застосування на здоров'я людини, а також прийняття відповідного рішення про будівництво санаторно-курортного закладу.

У разі відкриття родовищ корисних копалин, які не визначені згідно з характеристикою груп родовищ, але мають промислове значення, група родовища встановлюється Міжвідомчою комісією у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин в залежності від значення відкритого родовища.

2. Повноваження комісії у справах першовідкривачів нових родовищ корисних копалин, підготовка матеріалів про винагороди та порядок їх розгляду

2.1. Підготовка та розгляд матеріалів, прийняття рішень про визнання першовідкривачами та про грошові винагороди здійснюється постійно діючими комісіями, що створюються у відповідності з Положенням про першовідкривачів родовищ корисних копалин:

- комісією у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин підприємств і організацій, що проводять геологорозвідувальні роботи;
- комісією у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин галузевих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- Міжвідомчою комісією у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин при Державній комісії по запасах корисних копалин (далі - Міжвідомча комісія).

2.2. Попередню підготовку матеріалів здійснюють:

- комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин геологічних підприємств та організацій, що проводять геологорозвідувальні роботи, - щодо визнання першовідкривачами і виплати грошових винагород працівникам цих підприємств та організацій, а також іншим громадянам;

- комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин підприємств та організацій, що проводять геологорозвідувальні роботи, галузевих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади - щодо визнання першовідкривачами і виплати грошових винагород працівникам цих підприємств та організацій;

- орендні, кооперативні та інші приватні підприємства, що проводять геологорозвідувальні роботи, спільно з комісіями у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин геологічних підприємств та організацій, на території діяльності яких виявлено та розвідано родовище корисної копалини, - щодо виплати грошових винагород працівникам цих підприємств.

2.2.1. Комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин готують матеріали:

а) лист за підписом керівника геологічного або гірничопромислового підприємства з клопотанням про визнання першовідкривачами і виплату грошової винагороди, яка повинна бути виплачена колективу геологів та інших працівників, що відкрили родовище або виявили додаткові запаси корисних копалин чи нову мінеральну сировину в раніше відомому родовищі, що істотно підвищують його промислову цінність;

б) витяг з протоколу ДКЗ України, яким затверджено запаси корисної копалини даного родовища;

в) відомості про якість сировини, комплексність родовища, ефективність видобутку сировини, еколого-геологічні умови розробки родовища та грошові кошти, використанні на розвідку даного родовища, і вартість оцінки одиниці запасів корисної копалини;

г) відомості про осіб, які представлені до винагороди, із зазначенням ступеня участі кожної особи у відкритті родовища з визначенням винагороди;

г) протокол засідання комісії у справах першовідкривачів, на якому розглядалося питання про віднесення родовища до відповідної групи родовищ та складався список осіб, представлених до винагороди.

2.2.2. Відомості про осіб, представлених до грошової винагороди, складається геологічним чи гірничопромисловим підприємством (додаток 2) на підставі матеріалів відповідних геологорозвідувальних партій (експедицій), а також з урахуванням інших документів про попередні дослідження на даному родовищі.

При складанні списку осіб, які представляються до винагороди, необхідно суворо керуватися вимогами, викладеними у пунктах 1.2, 1.7 цієї Інструкції.

2.2.3. У випадках, коли у відкритті нового родовища або виявленні додаткових запасів корисних копалин (чи нової мінеральної сировини у

раніше відомому родовищі) брали участь фахівці інших організацій (наприклад, геофізичних підприємств, науково-дослідних інститутів), список осіб, які представлені до винагороди, подається цими організаціями до комісії у справах першовідкривачів самостійно.

2.2.4. Підготовлені матеріали подаються до комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин Держкомгеології або комісій у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин галузевих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

2.3. Комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин Держкомгеології, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України розглядають матеріали про винагороди, що надійшли від комісій у справах першовідкривачів, та з урахуванням додаткових даних уточнюють групу родовища та розмір грошової винагороди, до якої слід віднести родовище, а також відомості про осіб, представлених до винагороди.

2.3.1. По родовищах, що віднесені до III групи, постійно діючими в Держкомгеології, галузевих міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади України комісіями у справах першовідкривачів приймається остаточне рішення про визнання першовідкривачами та затвердження матеріалів з видачі грошових винагород.

Рішення комісій у справах першовідкривачів затверджується керівником Держкомгеології, або міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади.

2.3.2. По родовищах, що віднесені до I та II групи, вказані комісії готують подання про визнання першовідкривачами та виплату грошової винагороди та такі матеріали:

а) витяг з протоколу засідання ДКЗ України, яким затверджено запаси корисної копалини даного родовища;

б) характеристику географо-економічних, геологічних, економічних, гірничотехнічних та еколого-геологічних умов розробки родовища, якості сировини, комплексності родовища, ефективності видобутку сировини та дані про грошові кошти, використані на розвідку родовища, і вартість оцінки одиниці запасів корисної копалини, необхідні для віднесення відкритого родовища до однієї з встановлених груп;

в) відомість про осіб, поданих до винагороди, із зазначенням ступеня участі кожної особи у відкритті родовища, з визначенням першовідкривачів і розподілом винагороди;

г) довідку міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, що здійснює експлуатацію родовища, про кількість та якість видобутої сировини (з моменту відкриття родовища, але не менше ніж за один рік) родовищ оптичної, п'єзооптичної, ювелірної, ювелірно-виробної та виробної сировини - у разі відсутності запасів, затверджених ДКЗ України;

г) довідкові і розрахункові дані відповідних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та інших організацій по родовищах, що вміщують промислові концентрації розсіяних елементів у рудах інших

корисних копалин, а також гелію в газах, що підтверджують рентабельність вилучення цих елементів з комплексних руд;

д) довідкові матеріали на родовища корисних копалин місцевого значення про наявність і розмір потреби в корисних копалинах у даному районі та строки їх освоєння.

2.3.3. Підготовлені матеріали подаються до Міжвідомчої комісії.

2.4. Остаточний розгляд та затвердження матеріалів про виплату грошових винагород проводиться Міжвідомчою комісією.

Міжвідомча комісія створюється у такому складі: Голова ДКЗ (Голова Міжвідомчої комісії), члени комісії - керівні працівники Мінекономіки, Мінфіну, Держкомгеології, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, що здійснюють видобування корисних копалин - за їх поданням.

Рішення цієї комісії, після затвердження Держкомгеології, направляється керівникові міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади для виплати винагороди першовідкривачам.

2.5. На підставі рішення Міжвідомчої комісії чи комісій у справах першовідкривачів Держкомгеології, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади виплата грошових винагород особам за відкриття родовища або за виявлення додаткових запасів на раніше відомому родовищі здійснюється на підставі наказу Держкомгеології, міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади України.

Керівники та посадові особи геологічних підприємств, експедицій, партій, рудоуправлінь несуть відповідальність за представлення до грошової винагороди кожного з працівників, які брали участь у відкритті родовища.

Керівники міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, що виконують геологорозвідувальні роботи, несуть відповідальність за правильне витрачання грошових коштів на виплату винагород за відкриття родовищ корисних копалин.

Облік сум фактично виплачених грошових винагород проводиться бухгалтеріями міністерств або інших центральних органів виконавчої влади.

Додаток 1
до Інструкції про грошові винагороди
за відкриття нових родовищ корисних
копалин, що мають промислове значення

**ХАРАКТЕРИСТИКА ГРУП РОДОВИЩ
в залежності від їхніх розмірів, якості корисної копалини,
екологічних, економічних та інших умов їх промислового використання**

**РОЗМІР РОДОВИЩ (ІЗ ЗАПАСАМИ БІЛЬШЕ)
(не наводиться)⁵⁵**

**УКАЗ
Президента України**

Про Положення про Державну службу геології та надр України

(витяг)

4. Держгеонадра України відповідно до покладених на неї завдань:

16) організовує роботу Комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин та Міжвідомчої комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин при Державній комісії по запасах корисних копалин, Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції;

⁵⁵ Повний текст див. Офіційний вісник України, 1998, № 7 (05.03.98), ст. 287

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 10 листопада 2000 р. N 1689

Київ

**Про затвердження Положення про Державну комісію України по
запасах корисних копалин**

Із змінами і доповненнями,

(витяг)

4. ДКЗ відповідно до покладених на неї завдань:

19) готує на розгляд Міжвідомчої комісії у справах першовідкривачів родовищ корисних копалин матеріали, які надходять від галузевих комісій у цих справах, і подає в установленому порядку її висновки та пропозиції на затвердження;

РОЗДІЛ 19. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ГЕОЛОГІЧНОЇ ТА МАРКШЕЙДЕРСЬКОЇ СЛУЖБ

МІНІСТЕРСТВО ПАЛИВА ТА ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

від 7 липня 2004 року N 378

Про посилення ролі геолого-маркшейдерської служби вуглевидобувних підприємств Мінпаливенерго

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказами Міністерства вугільної промисловості України
від 3 квітня 2008 року N 138,
від 17 квітня 2008 року N 167,
від 22 листопада 2010 року N 465

Враховуючи важливе значення геолого-маркшейдерської служби підприємств вугільної галузі для ведення гірничого господарства шахт та розрізів, забезпечення належного контролю за якістю робіт і видобутого вугілля, безпеки праці та з метою посилення ролі геолого-маркшейдерської служби, підвищення престижності професії гірничого маркшейдера і гірничого геолога, залучення молодих спеціалістів, забезпечення гідної заробітної плати фахівцям цієї служби, **наказую**:

1. Заступнику Міністра палива та енергетики України Лушкіну В. А., Управлінню кадрової політики (Мамчій Л. М.), Департаменту вугільної промисловості (Хохотва О. І.) підготувати пропозиції щодо створення в установленому порядку окремого структурного підрозділу центрального апарату Мінпаливенерго з питань геолого-маркшейдерського забезпечення та комплексного використання надр.

Термін - 15.07.2004 р.

2. Генеральним директорам державних підприємств, директорам самостійних шахт, керівникам акціонерних товариств:

2.1. Пункт 2.1 втратив чинність
(пункт 2.1 втратив чинність згідно з наказом Міністерства вугільної промисловості України від 03.04.2008 р. N 138, дію попередньої редакції пункту 2.1 відновлено, у зв'язку

із внесенням змін до пункту 10 наказу Міністерства вугільної промисловості України від 03.04.2008 р. N 138, згідно з наказом Міністерства вугільної промисловості України від 17.04.2008 р. N 167, втратив чинність згідно з наказом Міністерства вугільної промисловості України від 22.11.2010 р. N 465)

2.2. Пункт 2.2 втратив чинність (пункт 2.2 втратив чинність згідно з наказом Міністерства вугільної промисловості України від 03.04.2008 р. N 138, дію попередньої редакції пункту 2.2 відновлено, у зв'язку із внесенням змін до пункту 10 наказу Міністерства вугільної промисловості України від 03.04.2008 р. N 138, згідно з наказом Міністерства вугільної промисловості України від 17.04.2008 р. N 167, втратив чинність згідно з наказом Міністерства вугільної промисловості України від 22.11.2010 р. N 465)

2.3. Забезпечити контрактну форму навчання студентів за фахом "Гірничий маркшейдер" та "Гірничий геолог" із пільговим погашенням контракту за умови обов'язкового 3-річного відпрацювання на державному підприємстві за фахом після закінчення навчального закладу.

Термін - 01.09.2004 р.

2.4. Забезпечити житлом молодих спеціалістів та фахівців геолого-маркшейдерських служб у тримісячний термін з дня призначення на посаду шляхом придбання, оренди або надання довгострокового пільгового кредиту на придбання житла.

Термін - постійно

2.5. Забезпечити геолого-маркшейдерські служби і бюро спеціалізованих маркшейдерських робіт обладнанням згідно з додатком N 1.

Термін - 01.09.2004 р.

2.6. Забезпечити централізоване придбання високоякісних креслярських та витратних матеріалів для поповнення основних планів гірничих виробок.

Термін - 01.08.2004 р.

2.7. Забезпечити виконання п. 2 наказу Мінвуглепрому від 27.12.99 N 621 щодо розроблення програми переходу на електронну графічну документацію, використання геоінформаційних технологій та збереження документації шахт у електронному вигляді.

Термін - 25.07.2004 р.

2.8. Заборонити залучення робітників геолого-маркшейдерських служб до різного роду чергувань та інших робіт, які не пов'язані з виконанням посадових обов'язків.

Термін - починаючи з липня 2004 р.

3. Департаменту вугільної промисловості (Хохотва О. І.):

3.1. Передбачити в бюджетних програмах "Державна підтримка будівництва та технічного переоснащення підприємств з видобутку кам'яного вугілля, лігніту (бурого вугілля) і торфу" (прохідницьке обладнання, обладнання для очисних вибоїв) на 2005 рік виділення бюджетних коштів на придбання маркшейдерських і геологічних приладів та інструментів шляхом внесення їх до переліку технологічного обладнання.

Термін - 01.09.2004 р.

3.2. Розробити "Керівництво з виконання маркшейдерських замірів та розрахунку обсягів видобутку вугілля за їх результатами".

Термін - 01.01.2005 р.

3.3. Разом із інститутами УкрНДМІ (Анциферов А. В.), Дондіпрошахт (Солдатов В. І.), Луганськдіпрошахт (Полтавець В. І.), Дніпродіпрошахт (Скляренко О. А.), ВО "Укрвуглегеологія" (Цимідан П. Ф.), ДонНТУ (Мінаєв О. А.), ЗАТ "Лабораторія комплексних технологій" (Лісиченко І. В.) визначитись щодо встановлення єдиного формату електронної графіки, яка створюється з використанням цифрових моделей пластів та гірничих виробок шахт.

Термін - 01.09.2004 р.

3.4. Разом з інститутом УкрНДМІ (Анциферов А. В.), ВО "Укрвуглегеологія" (Цимідан П. Ф.) розробити "Положення про геологічну та маркшейдерську службу гірничодобувних підприємств України".

Термін - 01.06.2005 р.

3.5. Разом з ВО "Укрвуглегеологія" (Цимідан П. Ф.) розробити механізм контролю достовірності визначення припливів шахтних вод з урахуванням гідравлічних зв'язків між діючими шахтами та шахтами, які ліквідуються.

Термін - 01.08.2004 р.

4. Генеральним директорам ДП "Краснодонвугілля" Хлап'янову Л. Ю.,

ДП "Добропіллявугілля" Кужелю С. В. з метою підвищення якості підготовки фахівців-маркшейдерів придбати для потреб кафедр маркшейдерії Донецького національного технічного університету та Дніпропетровського національного гірничого університету відповідне обладнання згідно з додатком N 2.

Термін - 01.09.2004 р.

5. Начальнику відділу оптимізації технічної політики та механізації Технічного управління Департаменту вугільної промисловості Дзюбаку В. С. оперативну інформацію щодо виконання цього наказу надавати раз на два тижні мені особисто.

6. Стан виконання цього наказу розглянути на колегії Мінпаливенерго України в жовтні 2004 року.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Корзуна А. В.

Додаток N 1
до наказу Мінпаливенерго України
від 7 липня 2004 р. N 378

ЗАВДАННЯ
з придбання приладів та обладнання для потреб геолого-
маркшейдерських служб

(не наводиться)⁵⁶

⁵⁶ Повний текст див. Відомості Міністерства палива та енергетики України, 2004, 07, № 7

**КОЛЕГІЯ МІНІСТЕРСТВА ПАЛИВА ТА ЕНЕРГЕТИКИ
УКРАЇНИ
РІШЕННЯ**

від 8 листопада 2004 року N 7.2

Про стан виконання наказів Мінпаливенерго: "Про посилення ролі геолого-маркшейдерської служби вугледобувних підприємств Мінпаливенерго" (07.07.2004 р. N 378), "Про врегулювання кризового стану у шахтовуглебудівному комплексі" (31.08.2004 р. N 523) і "Про посилення ролі енергомеханічної служби вугледобувних підприємств, що належать до сфери управління Мінпаливенерго" (07.09.2004 р. N 552)

Рішення взято до безумовного виконання (згідно з наказом колегії Міністерства палива та енергетики України від 26 листопада 2004 року N 734)

Розглянувши стан виконання наказів Мінпаливенерго на підприємствах вугільної промисловості, колегія зазначає, що впровадження Міністерством заходів з посилення ролі геолого-маркшейдерської та енергомеханічної служби вугледобувних підприємств із врегулювання кризового стану у шахтобудівельному комплексі дало позитивні зрушення.

Більшість завдань виконана, інші знаходяться у стадії виконання.

Згідно з наказом Мінпаливенерго від 31 серпня 2004 року N 523 "Про врегулювання кризового стану у шахтовуглебудівному комплексі" Міністерством затверджено та погоджено із замовниками 79 графіків погашення заборгованості із заробітної плати підрядним шахтовуглебудівним підприємствам на загальну суму 36635,7 тис. грн.

Департаментом соціально-трудових відносин підготовлено проект змін до пункту 4.3.15 статті 4 Закону України "Про податок з доходів фізичних осіб" та статті 43 Гірничого закону України, які направлені на погодження Міністерству економіки, Міністерству фінансів, Міністерству праці та Міністерству юстиції.

Департаментом економічного і фінансового регулювання ПЕК підготовлено проекти змін до проекту Закону України "Про реструктуризацію податкового боргу вугледобувних підприємств зі збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" з пропозицією поширити дію зазначених законопроектів на шахтовуглебудівні підприємства.

На державних підприємствах з видобутку вугілля, самостійних шахтах, акціонерних товариствах згідно з наказом Мінпаливенерго від 07.07.2004 № 378 видано відповідні накази стосовно посилення ролі геолого-маркшейдерської служби.

Геолого-маркшейдерські служби і бюро спеціалізованих маркшейдерських робіт забезпечені гірничим обладнанням в повному обсязі у ДП "Свердловантрацит", ДВАТ "Ш/у "Донбас", ДХК "Донбасшахтобуд", частково ДП "Луганськвугілля", ДП "Добропіллявугілля", ДП "Селидіввугілля", ДВАТ "Шахта "Ломоватська", ВАТ "Шахта ім. Д. С. Коротченка", ДВАТ "Шахта "Білоріченська", ДП "Дзержинськвугілля". На інших підприємствах це питання перебуває в стадії вирішення.

Починаючи з жовтня 2004 року на всіх вугледобувних підприємствах налагоджено ведення обліку аварій та простоїв гірничошахтного обладнання із здійсненням аналізу їх причин, виявленням осіб, винних в аварійній ситуації та прийняттям своєчасних заходів з їх ліквідації.

Запроваджено порядок проведення ремонту високоресурсного обладнання за бюджетні кошти тільки на заводах-виробниках даного обладнання.

Спільно з науково-дослідними інститутами готуються пропозиції щодо створення регіональних навчальних центрів з вивчення інженерно-технічним та робітничим персоналом шахт правил експлуатації та технічного обслуговування нової техніки, а також зі створення галузевих молодіжних конструкторських центрів.

В установленому порядку проводиться робота з розробки галузевої програми з енергозбереження на 2005 рік та довгострокової - до 2010 року.

Колегія **вирішила**:

1. Першому заступнику Міністра Яценку Ю. П., заступнику Міністра Кужелю С. В., Департаменту вугільної промисловості (Фічов В. В.) забезпечити щомісячний контроль за виконанням вищеназваних наказів.

2. Керівникам вугледобувних підприємств, самостійних шахт взяти під особистий контроль виконання графіків погашення заборгованості шахтобудівельним організаціям за обсяги робіт, виконані у минулі роки.

3. Заступнику Міністра Кужелю С. В., Департаменту вугільної промисловості (Фічов В. В.), Управлінню кадрової політики (Яковлев В. С.) розглянути причини невиконання п. 2.5 наказу Мінпаливенерго від 7 липня 2004 року № 378 щодо забезпечення геолого-маркшейдерських служб і бюро спеціалізованих маркшейдерських робіт обладнанням згідно з додатком 1 до наказу керівниками вугледобувних підприємств ДП "Донбасантрацит", ВАТ "Лисичанськвугілля", ДП "Первомайськвугілля", ДП "Сніжнеантрацит", ДП "Торезантрацит", ДП "Орджонікідзевугілля", ДВАТ "Шахта "Новодзержинська", ДП "Шахтарськантрацит", ДП "Артемвугілля", ДП "Красноармійськвугілля", ДП "Макіїввугілля", ДП "Донецьквугілля", ДП "Шахта № 4-21", ДП "Львіввугілля" та підготувати проект наказу щодо дисциплінарної відповідальності винних у безпідставному невиконанні вимог наказу.

4. Керівникам вугледобувних підприємств ДП "Макіїввугілля", ДП "Луганськвугілля", ДП "Артемвугілля", ДП "Лисичанськвугілля" відповідно до вимог п. 2.4 наказу від 7 липня 2004 р. N 378 забезпечити молодих спеціалістів до кінця 2004 року житлом шляхом придбання, оренди або надання довгострокового пільгового кредиту на його придбання.

5. Управлінню кадрової політики (Яковлев В. С.) прискорити вирішення питання щодо створення в структурі Департаменту вугільної промисловості окремого підрозділу енергомеханічної служби, у структурі якого передбачити посаду заступника директора Департаменту з питань енергомеханічного забезпечення і ремонту.

6. Першому заступнику Міністра палива та енергетики України у зв'язках з Верховною Радою України Татаринову А. А., Управлінню взаємодії з Верховною Радою України, засобами масової інформації та зв'язків з громадськістю (Пахно Г. О.) забезпечити оприлюднення рішення колегії на веб-сайті Міністерства, в інформаційному бюлетені "Відомості Міністерства палива та енергетики України" та галузевих ЗМІ.

Голова колегії - Міністр

С. Тулуб

Надруковано: "Відомості Міністерства палива та енергетики України",
№ 11, листопад, 2004 р.

МІНІСТЕРСТВО ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ
НАКАЗ

від 9 липня 2007 року N 255

Про затвердження та надання чинності стандарту Мінвуглепрому України СОУ 10.1.00186080.004:2007 "Положення про геологічну та маркшейдерську служби вугільної промисловості"

З метою забезпечення виконання норм Гірничого закону України, наказу Міністерства палива та енергетики України "Про посилення ролі геолого-маркшейдерської служби вуглевидобувних підприємств Мінпаливенерго" від 07.07.2004 N 378 відповідно до пп. 3, 4 Положення про Міністерство вугільної промисловості України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.11.2006 N 1527, **наказую:**

1. Затвердити та з 1 вересня 2007 року надати чинності стандарту Мінвуглепрому України СОУ 10.1.00186080.004:2007 "Положення про геологічну та маркшейдерську служби вугільної промисловості".

2. Генеральному директору виробничого об'єднання "Укрвуглегеологія" (Куш О. О.) присвоїти цьому стандарту позначення, зареєструвати його в Держспоживстандарті та забезпечити видавництво і розповсюдження серед організацій і підприємств вугільної промисловості на підставі їх замовлень та оплати.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Зюкова Ю. Є.

Міністр

С. Тулуб

**МІНІСТЕРСТВО ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ
НАКАЗ**

від 1 червня 2009 року N 212

**Про обов'язкове навчання фахівців технологічних, виробничих,
геологічних, маркшейдерських служб вугледобувних підприємств
України**

У зв'язку із частою змінюваністю персоналу служб вугледобувних підприємств, що негативно впливає на їх професійну кваліфікацію, відсутністю існуючої системи підвищення їхньої кваліфікації **наказую:**

1. Створити на базі галузевого інституту ДП "ДонВУГІ" науково-методичний навчальний центр.

2. Директору ДП "ДонВУГІ" (Грядущому Б. А.) погодити з Мінвуглепромом та вжити відповідні заходи щодо організації центру та забезпечення процесу навчання і підвищення кваліфікації фахівців технологічних, виробничих, геологічних, маркшейдерських служб вугледобувних підприємств України по спеціальній програмі.

2.1. В найстисліші терміни підготувати програму підвищення кваліфікації фахівців технологічних, виробничих, геологічних, маркшейдерських служб вугледобувних підприємств України та подати на затвердження до Мінвуглепрому.

3. Керівникам державних підприємств і самостійних шахт забезпечити навчання фахівців вугледобувних підприємств згідно із затвердженим Мінвуглепромом графіком.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Офіцера С. П.

Міністр

В. Полтавець

РОЗДІЛ 20. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГЕОЛОГІЧНИХ СХОВИЩ

Про затвердження Загальних положень забезпечення безпеки захоронення радіоактивних відходів у геологічних сховищах

Наказ Державного комітету ядерного регулювання України від 29 травня 2007 року N 81

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 червня 2007 р. за N 605/13872

Відповідно до Законів України "Про поводження з радіоактивними відходами", "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення" та з метою забезпечення державного регулювання у сфері поводження з радіоактивними відходами **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Загальні положення забезпечення безпеки захоронення радіоактивних відходів у геологічних сховищах (далі - Загальні положення), що додаються.

2. Управлінню безпеки поводження з радіоактивними відходами та зняття з експлуатації (Кутузова Т. Я.) забезпечити подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Управлінню безпеки поводження з радіоактивними відходами та зняття з експлуатації (Кутузова Т. Я.) забезпечити доведення до відома зацікавлених організацій інформації про набрання чинності Загальних положень.

4. Державному підприємству "Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки" (Васильченко В. М.) у місячний термін після державної реєстрації наказу забезпечити тиражування Загальних положень.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Голови Макаровську О. А.

Голова

О. А. Миколайчук

ПОГОДЖЕНО:

**Міністр охорони здоров'я
України**

Ю. О. Гайдаєв

**Міністр України з питань
надзвичайних ситуацій та у справах
захисту населення від наслідків
Чорнобильської катастрофи**

Н. Шуфрич

**Міністр охорони
навколишнього природного
середовища України**

В. Джарти

**Міністр палива та енергетики
України**

Ю. Бойко

Загальні положення забезпечення безпеки захоронення радіоактивних відходів у геологічних сховищах

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Державного комітету ядерного
регулювання України від 29 травня
2007 р. N 81
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 11 червня 2007 р. за N
605/13872

Ці Загальні положення розроблені відповідно до Законів України "Про поводження з радіоактивними відходами", "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення" та "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку".

Загальні положення встановлюють основні критерії, вимоги та умови забезпечення ядерної та радіаційної безпеки при захороненні радіоактивних відходів (далі - РАВ), які відповідно до законодавства України підлягають захороненню у стабільних геологічних формаціях (геологічних сховищах), на всіх етапах життєвого циклу сховища з метою захисту персоналу, населення та навколишнього природного середовища від шкідливої дії іонізуючого випромінювання.

Загальні положення призначені для регулювання діяльності у сфері поводження з РАВ, зокрема при захороненні довгоіснуючих РАВ у геологічних сховищах.

1. Терміни та визначення

1.1. У Загальних положеннях наведені нижче терміни вживаються у таких значеннях:

Бар'єр захисний - штучна (інженерний бар'єр) або природна перешкода на шляху поширення іонізуючого випромінювання і радіоактивних речовин у навколишнє природне середовище. Бар'єрами є гірські породи з відповідними утримувальними властивостями, елементи конструкції геологічного сховища, контейнери, форма відходів або матриця.

Вміщувальні породи (стабільна геологічна формація) - породи, у яких розміщується геологічне сховище.

Геологічне сховище - сховище твердих РАВ, призначене для їх захоронення у глибоких стабільних геологічних формаціях, здатних забезпечити надійну та тривалу ізоляцію РАВ від потрапляння їх у біосферу.

Довгострокова безпека сховища - безпека сховища, яка має бути забезпечена після його закриття на період, доки відходи становлять небезпеку.

Елемент, важливий для безпеки, - інженерна структура, система або компонент, порушення цілісності та/або відмова яких може призвести до виходу радіоактивності за межі захисних бар'єрів сховища та опромінення населення в межах або поза межами контрольованої зони.

Забезпечення якості - комплекс заходів, що плануються і систематично реалізуються з метою досягнення впевненості в тому, що види діяльності, які здійснюються, відповідають нормам, правилам та стандартам з безпеки.

Контроль адміністративний - нагляд з боку вповноваженого державою органу за геологічним сховищем після його закриття з метою додержання радіаційно-гігієнічних регламентів, попередження виносу радіонуклідів і недопущення несанкціонованого доступу до РАВ. Контроль може бути активним (моніторинг, контроль цілісності бар'єрів, проведення в разі необхідності відновлювальних робіт) або пасивним (обмеження на ведення господарської діяльності в межах майданчика, збереження інформації про існування сховища).

Критерії приймання РАВ - кількісні параметри (характеристики) РАВ або якісні вимоги, визначені експлуатуючою організацією (оператором) сховища й погоджені Держатомрегулюванням, згідно з якими РАВ прийматимуться на захоронення.

Критерії безпеки - установлені законодавством радіаційно-гігієнічні регламенти (دوزи, ризики, ймовірність критичних подій), які не мають бути перевищені при захороненні РАВ для гарантування необхідного рівня захисту здоров'я людини протягом часу, поки сховище не перетвориться на екологічно безпечну систему.

Нормальна експлуатація - експлуатація сховища у визначених проектом експлуатаційних умовах.

Регіональне обстеження - одна із стадій процесу вибору майданчика для сховища, у ході якої вивчається певна територія з метою виключення непридатних ділянок і визначення тих, де можуть бути майданчики, придатні для спорудження геологічного сховища.

Скринінг - тип аналізу, спрямованого на виключення з подальшого розгляду факторів, що є менш істотними для захисту або безпеки. Звичайно проводиться на ранній стадії для звуження діапазону факторів, для яких необхідно проведення більш детального розгляду, аналізу або оцінки.

1.2. Інші терміни та визначення вживаються у значеннях, наведених у Законах України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку", "Про поводження з радіоактивними відходами", "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії", Нормах радіаційної безпеки України (НРБУ-97), затверджених наказом МОЗ України від 14.07.97 N 208 та уведених у дію постановою Головного державного санітарного лікаря від 01.12.97 N 62 (далі - НРБУ-97), Нормах радіаційної безпеки України, доповнення: Радіаційний захист від джерел потенційного опромінення (НРБУ-97/Д-2000), затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України 12 липня 2000 року N 116 (далі - НРБУ-97/Д-2000), Основних санітарних правил забезпечення радіаційної безпеки України, затверджених наказом МОЗ України від 02.02.2005 N 54, зареєстрованих в Мін'юсті України 20.05.2005 за N 552/10832 (далі - ОСПУ).

2. Принципи безпеки при захороненні радіоактивних відходів у геологічних сховищах

Основними принципами безпеки при захороненні радіоактивних відходів у геологічних сховищах є:

2.1. Захист здоров'я людини

2.1.1. Захоронення РАВ у геологічних сховищах здійснюється з дотриманням основних принципів радіаційного захисту в умовах практичної діяльності, установлених НРБУ-97, НРБУ-97/Д-2000.

2.1.2. Діяльність щодо поводження з РАВ (уключаючи їх захоронення у геологічних сховищах) не повинна здійснюватися, якщо кінцева вигода від неї не перевищить завданої під час поводження шкоди (принцип виправданості).

2.1.3. При прийнятті рішення про захоронення довгоіснуючих РАВ ураховуються технічні та соціально-економічні чинники (наявність умов для розміщення геологічного сховища, технологій з переробки високоактивних РАВ тощо).

2.1.4. Усі види діяльності, пов'язані із захороненням РАВ, не повинні призводити:

до доз, що перевищують середньорічні межі доз для персоналу і квоти ліміту дози опромінення для членів критичної групи населення;

до доз і ймовірностей потенційного опромінення, що перевищують чисельні значення відповідних регламентів, установлених НРБУ-97/Д-2000 (принцип неперевищення).

2.1.5. Повинні вживатися всі необхідні зусилля для зниження настільки, наскільки це є можливим і досяжним з урахуванням економічної і соціальної доцільності:

доз поточного опромінення населення в інтервалі значень, нижче встановлених середньорічних квот ліміту дози опромінення;

імовірностей реалізації критичних подій в інтервалі значень, нижче референтних імовірностей критичних подій;

доз потенційного опромінення в інтервалі значень, нижче референтних дозових рівнів (принцип оптимізації).

2.1.6. Заходи з мінімізації доз опромінення персоналу і населення під час проведення діяльності, пов'язаної із захороненням РАВ, реалізуються в рамках двох періодів часу: при проведенні практичної діяльності протягом усього періоду, що передуює звільненню захоронення РАВ від регульовального контролю; і після звільнення захоронення РАВ від санітарного нагляду.

2.2. Охорона навколишнього природного середовища

При захороненні РАВ у геологічних сховищах гарантується забезпечення прийняттого рівня захисту навколишнього природного середовища.

Геологічні сховища проектуються, будуються, експлуатуються, закриваються таким чином, щоб навколишнє природне середовище і його ресурси були захищені тепер і в майбутньому, а прогнозований вплив на нього системи геологічного захоронення не перевищував рівнів, прийнятних на момент виконання зазначених робіт.

2.3. Захист за межами національних кордонів

При захороненні РАВ має бути гарантоване врахування можливого впливу сховища на здоров'я населення та стан навколишнього природного середовища поза кордонами України, а в разі виникнення такого впливу повинні виконуватись усі міжнародні зобов'язання щодо неперевикнення транскордонного впливу відповідно до міжнародних домовленостей та угод.

2.4. Захист майбутніх поколінь

Майбутнім поколінням людей гарантується щонайменше такий самий рівень протирадіаційного захисту, який забезпечується для нинішніх поколінь, а прогнозований вплив на здоров'я майбутніх поколінь не має перевищувати рівнів, прийнятних на сьогодні.

При захороненні РАВ у геологічних сховищах створюються такі умови, які забезпечують запобігання/обмеження виходу радіонуклідів у природне середовище та недопущення несанкціонованого доступу до РАВ у віддаленому майбутньому.

Шкода для здоров'я майбутніх поколінь унаслідок потенційного виходу радіонуклідів у доступне середовище не повинна перевищувати рівнів ризику, які є прийнятними для нинішнього покоління.

2.5. Зниження тягаря на майбутні покоління

Захоронення РАВ у геологічних сховищах здійснюється таким чином, щоб не перекладати надмірний тягар на майбутні покоління при забезпеченні безпеки сховищ РАВ.

Після закриття сховища геологічне захоронення має забезпечувати довгострокове тримання й ізоляцію РАВ засобами, які дають змогу виключити подальші дії з підтримання безпеки сховищ, захисту здоров'я людини і навколишнього природного середовища.

2.6. Контроль утворення власних РАВ

Кількість відходів, що утворюються при геологічному захороненні РАВ, тримається на мінімальному практично досяжному рівні.

2.7. Взаємозалежність між різними етапами поводження з РАВ

При поводженні з РАВ слід урахувати взаємозалежність між усіма етапами поводження з РАВ: від їх утворення до захоронення у геологічному сховищі.

При прийнятті конкретних рішень на будь-якому з етапів поводження з РАВ слід урахувати їх наслідки для забезпечення безпеки їх захоронення у геологічних сховищах.

2.8. Безпека геологічного сховища

Безпека геологічного сховища забезпечується належним чином як на період експлуатації, так і на довгостроковий період після закриття.

Геологічне сховище задовольняє вимоги безпеки на етапах його проектування, експлуатації та після закриття, якщо його радіаційний вплив на персонал, населення і навколишнє середовище за умов нормальної експлуатації при їх порушенні та при проектних аваріях не призводить до перевищення встановлених лімітів доз.

При виборі майданчика, проектуванні, будівництві, експлуатації і закритті геологічного сховища основна увага приділяється питанням безпеки, а саме:

- багатобар'єрному захисту на шляху поширення іонізуючого випромінювання та радіоактивних речовин у навколишнє природне середовище;

- запобіганню аваріям і обмеженню наслідків аварій у разі їх виникнення;

- упровадженню програми забезпечення якості;

- здійсненню контролю впливу сховища на навколишнє природне середовище;

- проведенню всебічної оцінки безпеки сховища;

- забезпеченню фізичного захисту відповідно до законодавства України.

3. Вимоги до забезпечення безпеки при захороненні радіоактивних відходів у геологічних сховищах

3.1. Загальні вимоги

3.1.1. Захороненню у стабільних геологічних формаціях підлягають довгоіснуючі РАВ у твердому стані, які згідно з критеріями допустимості (недопустимості), установленими НРБУ-97/Д-2000, не можуть бути захоронені в поверхневих (приповерхневих) сховищах.

3.1.2. Довгострокова безпека геологічного сховища забезпечується за рахунок реалізації проекту, заснованого на системі багатобар'єрного захисту від можливого поширення іонізуючого випромінювання і радіоактивних речовин у навколишнє середовище, а також системи технічних та

організаційних заходів щодо збереження ефективності захисних бар'єрів. Такий підхід дає змогу розробити проект геологічного сховища таким чином, щоб ефективно скористатися природним бар'єрним потенціалом вміщувальної породи.

3.1.3. Безпека геологічного сховища визначається загальною дією сукупності бар'єрів системи геологічного захоронення (форма відходів, контейнер, засипка, геологічна формація), основну роль у якій відіграє природний бар'єр (геологічна формація), та їх функціями - фізичними і хімічними процесами (затримання радіонуклідів, розсіювання). Система технічних і організаційних заходів підвищує безпеку сховища.

3.1.4. Геологічне сховище має гарантувати:

локалізацію відходів до моменту, коли відбудеться зниження радіоактивності, пов'язане з розпадом більшої частини короткоіснуючих радіонуклідів;

ізоляцію відходів від біосфери та істотне зниження імовірності ненавмисного втручання людини в структуру захоронення;

затримку будь-якої значної міграції радіонуклідів у біосферу до того часу в далекому майбутньому, коли відбудеться розпад більшої частини радіоактивності;

забезпечення того, що будь-які рівні радіоактивності нуклідів, які в кінцевому рахунку досягнуть біосфери в далекому майбутньому, будуть такими, що можливі радіологічні наслідки в майбутньому будуть знижені до прийнятно низького рівня.

3.1.5. Експлуатуюча організація (оператор) геологічного сховища забезпечує його ядерну і радіаційну безпеку, розробляє та здійснює заходи щодо підвищення безпеки сховища відповідно до статті 33 Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку".

3.2. Вимоги до вибору майданчика розміщення геологічного сховища

3.2.1. Вибір майданчика для геологічного сховища здійснюється відповідно до законодавства, з урахуванням питань використання і володіння землею, регіонального планування територій та перспектив їх можливого розвитку.

3.2.2. Вибір майданчика для геологічного сховища здійснюється поетапно, на основі комплексного підходу, з поступовим укрупненням масштабу досліджень, розглядом альтернативних варіантів, застосуванням принципу консервативності. Вибір майданчика для сховища базується на принципі звуження кола об'єктів-кандидатів, переходом від великих регіонів до конкретних майданчиків з подальшим характеризуванням та підтвердженням вибору цих майданчиків.

3.2.3. Процес вибору майданчика для сховища складається зі стадій:
розробка концепції проекту сховища;

регіональне обстеження (аналіз та скринінг);
характеризування майданчика;
підтвердження вибору майданчика.

3.2.4. На стадії розробки концепції проекту сховища розробляється та обґрунтовується концепція функціонування сховища та його конструкція, які є базою для оцінки придатності перспективних ділянок для розміщення геологічного сховища (хімічні, фізичні, геологічні, геомеханічні, гідрогеологічні критерії) з подальшим визначенням найбільш прийняттого майданчика, та виконується аналіз безпеки відповідно до законодавчих і нормативних вимог. На основі результатів оцінки перспективних ділянок виконується регіональне обстеження.

3.2.5. Оцінка безпеки майданчика полягає в аналізі здатності майданчика і конструкції сховища забезпечувати реалізацію функцій безпеки і виконанні технічних умов. Виконуються оцінки специфічних умов майданчика, оскільки геологічні системи на відміну від технічних не можна стандартизувати.

3.2.6. Стадія регіонального обстеження полягає у визначенні території, де можуть розміщуватися один або більше потенційних майданчиків, з урахуванням відповідних критеріїв, визначених на попередній стадії.

3.2.7. Стадія регіонального обстеження, як правило, включає дві фази: регіонального аналізу і скринінгу.

Метою регіонального аналізу є вибір територій з потенційно придатними майданчиками. У межах цих територій подальші дослідження мають бути послідовно сконцентровані на дедалі менших і більш придатних ділянках.

На стадії скринінгу в межах придатних територій визначаються потенційні майданчики, які надалі підлягатимуть дослідженню з тим ступенем детальності, який дасть змогу одержувати інформацію, що не була доступна на стадії регіонального аналізу. У результаті скринінгу визначаються декілька (не менше трьох) майданчиків-кандидатів, що вивчатимуться на стадії характеризування майданчика.

На стадії регіонального обстеження виконують аналіз соціальних, політичних, економічних аспектів, які відіграють важливу роль у процесі вибору майданчика.

3.2.8. Стадія характеризування майданчика включає вивчення майданчиків-кандидатів з метою визначення того, наскільки вони відповідають вимогам радіаційної безпеки, концепції сховища в цілому та критеріям вибору майданчиків.

3.2.9. Для кожного з майданчиків-кандидатів виконується аналіз безпеки для встановлення їх потенційної придатності. Також виконується порівняльний аналіз різних майданчиків з точки зору їх здатності відповідати вимогам безпеки.

3.2.10. Стадія характеризування майданчика завершується вибором одного придатного майданчика з урахуванням у тому числі економічних,

природоохоронних, соціальних та політичних чинників. За результатами цієї стадії складається звіт про весь процес з повною документацією проведених досліджень та одержаних даних.

3.2.11. На стадії підтвердження вибору майданчика виконуються детальні підземні обстеження майданчика з метою підтвердження його придатності для створення геологічного сховища. Для одержання додаткової інформації, необхідної для детального проектування, проведення аналізу безпеки сховища та оцінки його впливу на навколишнє природне середовище, при необхідності, створюється підземна експериментальна лабораторія, яка може стати частиною геологічного сховища.

3.2.12. Після уточнення даних та моделей, що їх використовували для аналізу безпеки, виконується більш детальний аналіз безпеки сховища та його впливу на навколишнє природне середовище з використанням усієї доступної інформації.

3.2.13. Протягом часу спорудження та функціонування сховища для одержання конкретних даних, що дають змогу підвищити вірогідність аналізу безпеки та впливу сховища на навколишнє природне середовище, на майданчику можуть проводитись додаткові дослідження.

3.2.14. Майданчик вибирається таким чином, щоб соціально-економічні переваги від розташування, будівництва та експлуатації сховища на цій території були максимальними.

3.2.15. Майданчик вивчається детально і всебічно для одержання даних про його подальшу еволюцію та ймовірний розвиток у майбутньому для оцінки впливу на безпеку характеристик, подій і процесів, пов'язаних з майданчиком і сховищем, ураховуються його природні, соціальні, техногенні характеристики та їхній вплив на безпеку геологічного сховища.

3.2.16. Геологічна будова майданчика має сприяти затримці виходу радіонуклідів зі сховища. Глибина залягання і потужність масиву порід мають бути достатні й оптимальні для розміщення геологічного сховища, а також для забезпечення необхідної відстані від геологічних неоднорідностей, що можуть слугувати шляхами прискореної міграції радіонуклідів. Перевага надається масивам гірських порід з відносно простою геологічною будовою, що легко вивчаються і властивості яких більш передбачувані.

3.2.17. Ізолюючі характеристики майданчика обираються, виходячи з необхідності забезпечити додержання радіологічного впливу на людину і навколишнє природне середовище в період експлуатації та після закриття геологічного сховища на рівні, що не перевищує лімітів доз, установлених чинним законодавством.

3.2.18. Для підтвердження геологічної стабільності майданчика враховуються результати геофізичних, геодинамічних, структурно-тектонічних, мінералогічних, гідрогеологічних, геохімічних, інженерно-геологічних та інших досліджень. Одночасно проводиться оцінка природних та техногенних чинників стану території, ризиків виникнення природних і антропогенних несприятливих подій.

3.2.19. Механічні властивості порід майданчика мають задовольняти умови спорудження, функціонування і закриття геологічного сховища і забезпечувати довгострокову стабільність вміщувальних порід. Для запобігання впливу на безпеку сховища процесів тепловиділення при радіоактивному розпаді радіонуклідів урахуються термічні та термомеханічні характеристики вміщувальних порід, а також їх здатність до поглинання газів, що можуть генеруватись у системі геологічного захоронення.

3.2.20. Майданчик обирається у зоні сучасної низької тектонічної та сейсмічної активності для максимального виключення ризику порушення ізолюючої здатності геологічного сховища. Зовнішні (наприклад, зміна рівня моря, процеси ерозії тощо) і внутрішні (наприклад, землетруси, тріщиноутворення тощо) геодинамічні процеси не повинні порушувати системи геологічного захоронення, тому майданчик розміщують там, де існує низька імовірність активізації зазначених процесів.

3.2.21. При виборі майданчика враховується можливість переносу радіонуклідів підземними водами, а також хімічні і фізико-хімічні взаємодії між РАВ, контейнерами, засипкою і геологічним середовищем. Для цього вивчаються механізми руху підземних вод, аналізуються напрямки і швидкість їх фільтрації, що є складовою оцінки безпеки майданчика. Наявність природних елементів, що є потенційними шляхами виходу радіонуклідів (водоносні горизонти або тріщинуваті зони), у вміщувальних породах повинна бути виключена. Оцінюються: здатність гідрогеологічної системи до розбавлення, можливість змін геологічних і гідрогеологічних умов унаслідок термальних і радіаційних ефектів, збільшення коефіцієнтів фільтрації в результаті проведення підземних робіт тощо.

3.2.22. При виборі майданчика оцінюються мінералого-геохімічні характеристики порід майданчика з точки зору уповільнення міграції та сорбції радіонуклідів.

3.2.23. На кожному етапі робіт з вибору майданчика проводиться модельна оцінка впливу на навколишнє природне середовище для виявлення, узгодження і уточнення одержаних даних.

3.2.24. За інших рівних умов переваги при виборі майданчика для розміщення геологічного сховища надаються територіям із сприятливими показниками (малонаселена місцевість, соціально-географічні та економічні умови), з урахуванням сучасної господарської діяльності населення, перспектив розвитку території тощо.

3.2.25. Рішення про розміщення геологічного сховища приймається відповідно до Закону України "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення".

3.3. Вимоги до проектування та будівництва геологічного сховища

3.3.1. Проект сховища обирається на основі прийнятої концепції сховища.

3.3.2. У проекті визначаються умови для функціонування сховища при нормальній експлуатації, проектних і запроектних аваріях, зазначаються і обґрунтовуються системи й елементи, важливі для безпеки.

3.3.3. Глибина розташування і конструкція сховища, інженерних бар'єрів вибираються таким чином, щоб забезпечувалася довгострокова ізоляція РАВ від навколишнього природного середовища.

3.3.4. При проектуванні використовуються консервативні методи, а при розробці проектних основ для умов нормальної експлуатації і проектних аварій використовується обґрунтована інженерно-технічна практика для забезпечення впевненості в тому, що сховище не дістане ніякого значного пошкодження і що дози опромінення будуть залишатися у встановлених межах на можливо досяжному низькому рівні.

3.3.5. У проекті сховища передбачаються і враховуються:

характеристики майданчика та їх можливі зміни, які можуть впливати на рівень безпеки протягом часу існування сховища;

технології проведення робіт;

інженерні бар'єри;

запланований час експлуатації сховища;

очікувані об'єми і характеристики РАВ;

критерії приймання РАВ на захоронення;

процедури приймання РАВ;

споруди, приміщення та обладнання для захоронення РАВ;

схеми поведінки з РАВ, що надходять до сховища;

система контролю радіологічних характеристик РАВ;

технології проміжного зберігання РАВ, споруди, приміщення та обладнання для цього;

спосіб розміщення у сховищі контейнерів з РАВ;

порядок, форми обліку та реєстрації контейнерів з РАВ;

система внутрішнього транспортування;

технології, споруди, приміщення та обладнання для дезактивації транспорту та устаткування;

програма радіаційного контролю;

програма моніторингу навколишнього природного середовища під час експлуатації сховища;

програма закриття сховища;

програма забезпечення якості;

програма післяексплуатаційного моніторингу навколишнього природного середовища, у тому числі геологічного.

3.3.6. У проекті обґрунтовується стійкість інженерних бар'єрів (у тому числі контейнерів з РАВ) на період, тривалість якого визначається за результатами аналізу безпеки сховища.

3.3.7. Підземна частина сховища проектується таким чином, щоб забезпечувалася локалізація наслідків аварійних ситуацій у разі їх виникнення (обвал, затоплення, пожежа, вибух тощо).

3.3.8. У проекті передбачаються впровадження санітарно-пропускного режиму, розміщення приміщень та ділянок для поводження з РАВ з виділенням відповідних зон, для кожної з яких установлюються відповідні регламенти згідно з НРБУ-97, залежно від яких визначається час перебування персоналу в цій зоні.

3.3.9. У проекті геологічного сховища має бути враховано те, що індивідуальні дози опромінення персоналу і концентрація радіоактивних аерозолів у повітрі на території з обмеженим доступом повинні підтримуватися на рівні, установленому НРБУ-97 та ОСПУ. У зв'язку з цим в проекті передбачаються:

технічні засоби з обмеження вмісту радіоактивних речовин у повітрі;

заходи щодо обмеження часу перебування персоналу поблизу РАВ;

захисні екрани;

засоби моніторингу і контролю;

система попередження про перевищення контрольних рівнів концентрації радіоактивних аерозолів у повітрі та виходу радіоактивних речовин за межі майданчика;

здійснення контролю стану РАВ до закриття відповідного модуля, а сховища і навколишнього природного середовища - до закінчення активного адміністративного контролю.

3.3.10. Обладнання та устаткування для геологічного сховища повинно бути спроектоване таким чином, щоб забезпечувалася безпека поводження з РАВ до їх захоронення або закриття відсіку сховища.

3.3.11. У проекті сховища може бути врахована можливість вилучення РАВ із сховища в майбутньому.

3.3.12. У проекті сховища передбачають наявність споруди для проміжного зберігання РАВ з локалізуючими бар'єрами для запобігання поширенню радіонуклідів у навколишнє природне середовище, яка проектується так, щоб забезпечити захист контейнерів з РАВ від несприятливих погодних умов, можливих пожеж тощо.

3.3.13. У проекті передбачається встановлення санітарно-захисної зони та зони спостереження. Розміри санітарно-захисної зони та зони спостереження обґрунтовують згідно з вимогами НРБУ-97.

3.3.14. При проектуванні сховища встановлюються проектні критерії, що характеризують зовнішні або внутрішні вихідні події чи їх сукупність, які можуть впливати на безпеку сховища (порушувати нормальну експлуатацію сховища або призводити до аварійних ситуацій або аварій). У проекті надаються перелік вихідних подій та максимальні значення параметрів, що їх характеризують. Проектні критерії мають бути на рівні або вище максимально можливих значень параметрів, визначених для території розміщення майданчика сховища.

3.3.15. Сховище проектується таким чином, щоб у разі виникнення вихідних подій, для яких встановлені проектні критерії, радіологічні наслідки для навколишнього природного середовища були не більші, ніж це передбачено критеріями безпеки.

3.3.16. Системи та елементи геологічного сховища, важливі для безпеки, проектуються таким чином, щоб вони були стійкими щодо проектних зовнішніх та внутрішніх подій (екстремальні природні явища, пожежі, вибухи тощо) і зберігали функції безпеки при виникненні проектних аварій.

3.3.17. Системи та елементи сховища, важливі для безпеки, проектуються таким чином, щоб забезпечувалася можливість:

контролю радіоактивних скидів/викидів і проведення періодичних інспекцій, тестування та обслуговування сховища в період його експлуатації; своєчасного припинення експлуатації та евакуації персоналу в разі аварії.

Технічна документація на системи та елементи, важливі для безпеки (технічні умови, вимоги, специфікації тощо), погоджується з Держатомрегулювання.

3.3.18. Система енергопостачання проектується таким чином, щоб вона зберігала свою працездатність за нормальних умов експлуатації сховища та при аварійних ситуаціях. У зв'язку з цим передбачають додаткові системи підтримки функцій безпеки (аварійне електроживлення).

3.3.19. Системи вентиляції проектуються таким чином, щоб у період експлуатації забезпечувалося неперевищення концентрації радіоактивних речовин у робочих приміщеннях понад установлені для робочих умов нормативи та неперевищення виходу радіоактивних аерозолів за межі майданчика.

3.3.20. У проекті передбачаються системи контролю стану систем і елементів сховища, важливих для безпеки як на етапі експлуатації, так і в період активного адміністративного контролю (для нормальних умов експлуатації сховища і для аварійних ситуацій).

3.3.21. При проектуванні розробляється система радіаційного контролю, контролю приймання РАВ і їх обліку, документування приймання РАВ та їх розміщення в модулях сховища в період експлуатації, а також система збереження інформації після закриття сховища.

3.3.22. Сховище проектується з урахуванням необхідності його закриття у майбутньому. До проекту сховища включається програма закриття сховища, зміст якої встановлюється у пункті 3.5.2 цих Загальних положень.

3.3.23. До початку проектування розробляється програма передексплуатаційного моніторингу навколишнього природного середовища. У проекті міститься програма моніторингу та оцінки впливу сховища на навколишнє природне середовище під час його експлуатації та на довгостроковий післяексплуатаційний період. Програма підлягає державній

експертизі відповідно до статті 40 Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку".

3.3.24. Проект має містити заходи щодо забезпечення якості, спрямовані на те, щоб спроектоване сховище функціонувало відповідно до встановлених умов безпеки, з можливістю контролю якості будівництва та експлуатації сховища.

3.3.25. Система фізичного захисту сховища визначається після вибору майданчика його розміщення, передбачається у проекті сховища, запроваджується з початку будівництва і функціонує до закінчення адміністративного контролю.

3.3.26. Будівництво геологічного сховища - процес, що включає підготовку майданчика і спорудження наземних будівель, підготовку гірничих виробіток для захоронення РАВ, прокладання інженерних комунікацій, монтаж і наладку технологічного устаткування, упровадження системи моніторингу.

3.3.27. Виконання гірничих робіт і будівництво підземної частини сховища проводиться з урахуванням вимог Гірничого закону України.

3.3.28. Відповідність геологічного сховища проектним вимогам забезпечується за умови дотримання програми забезпечення якості.

3.3.29. Уся інформація стосовно робіт зі спорудження геологічного сховища та контролю їх якості документується, а записи зберігаються протягом усього періоду існування сховища.

3.3.30. На майданчику сховища забезпечується система фізичного захисту, яку направлено на запобігання несанкціонованому доступу до РАВ.

3.3.31. Критерії приймання РАВ розробляються експлуатуючою організацією (оператором) геологічного сховища на етапі вибору його концепції і можуть переглядатися в процесі проектування. Після вибору майданчика критерії приймання для конкретного майданчика уточнюються. Вони мають містити характеристики фізичного, хімічного і радіологічного складу РАВ, які можуть змінюватися протягом експлуатації геологічного сховища або за результатами переоцінки безпеки.

3.3.32. Критерії приймання РАВ обґрунтовуються шляхом здійснення оцінки безпеки сховища відповідно до статті 33 Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку" на весь термін його існування.

3.3.33. РАВ, що приймаються на захоронення, мають бути охарактеризовані для надання повної інформації про відповідність критеріям приймання, серед яких:

- активність радіонуклідів;
- тепловиділення;
- значення потужності дози на поверхні контейнерів;
- поверхневе забруднення контейнерів;
- характеристики контейнерів для РАВ;

характеристики матриці РАВ (вилугованість і хімічна стійкість форми відходів тощо);

та інше.

3.3.34. Захоронення РАВ здійснюється в контейнерах, сертифікованих у встановленому порядку.

3.3.35. Контейнери з РАВ мають гарантувати:

тримання радіонуклідів за нормальних умов експлуатації сховища та при проектних аваріях протягом періоду часу, що визначається проектом сховища;

сумісність РАВ, матеріалів матриці і контейнерів, модулів сховища та/або вміщувальних порід;

структурну стабільність і герметичність після закриття сховища протягом періоду часу, визначеного за результатами аналізу безпеки, та обмеження швидкості виходу радіонуклідів після цього періоду часу;

стійкість до тепловиділення та іонізуючого випромінювання.

3.3.36. Контейнери і передбачене проектом устаткування для поводження з РАВ у межах сховища узгоджуються за габаритно-ваговими показниками і мають відповідати вимогам безпеки при транспортуванні і проміжному зберіганні РАВ.

3.3.37. Конструкція контейнера і кількість подільних матеріалів у ньому мають бути такими, щоб забезпечувалась підкритичність.

Подільна речовина має розміщуватися у сховищі також із забезпеченням її підкритичності. Це може досягатися різними шляхами, основним з яких є геометрія розташування конструкційних елементів, що містять подільну речовину. Виконується оцінка ризику виникнення критичності у сховищі та конструкційних елементах, що містять подільну речовину, після розміщення РАВ, уключаючи період після закриття сховища.

3.3.38. Розміщені в контейнері РАВ не повинні виділяти летючих речовин.

3.3.39. У контейнері не повинна міститися залишкова волога в кількості, яка могла б порушити ізоляційну здатність (хімічні взаємодії, утворення парів) або призвести до виходу та поширення радіоактивного забруднення у разі порушення цілісності контейнера після закриття геологічного сховища.

3.3.40. Уміщені в контейнер РАВ приводяться у форму, стійку до впливу іонізуючого випромінювання, щоб внутрішнє опромінення не призвело до порушення стабільності форми відходів.

3.3.41. Має бути забезпечена міцність контейнерів щодо механічних і теплових навантажень для попередження виходу радіонуклідів при проектних аваріях.

3.3.42. Контейнери з РАВ в умовах геологічного сховища мають протягом визначеного проектом часу зберігати свої характеристики, щоб їхні зміни внаслідок непередбачуваних подій не призвели до радіаційно небезпечних наслідків.

3.3.43. З метою забезпечення відповідності РАВ, що надходять на захоронення до сховища, критеріям приймання розроблюється програма забезпечення якості.

3.3.44. Експлуатуючою організацією (оператором) сховища ведуться записи результатів контролю якості, а також усіх даних, що надаються виробником/постачальником РАВ. Системи ведення записів зазначених сторін дають змогу для взаємного обміну інформацією. Загальні вимоги до управління документами та записами передбачені у Вимогах до програми забезпечення якості на всіх етапах життєвого циклу ядерних установок, затверджених наказом Мінекобезпеки України від 11.03.99 N 53, зареєстрованих у Мін'юсті України 07.05.99 за N 294/3587. Рішення про тривалість зберігання записів приймає Держатомрегулювання.

3.4. Вимоги до забезпечення безпеки при експлуатації геологічного сховища

3.4.1. Експлуатація геологічного сховища здійснюється експлуатуючою організацією (оператором) на підставі ліцензії, яку видає Держатомрегулювання відповідно до статті 43 Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку". Експлуатація сховища включає приймання РАВ, їх проміжне зберігання, переробку/кондиціонування (якщо це передбачено проектом), розміщення РАВ у сховищі згідно з проектними вимогами для забезпечення безпеки під час експлуатації сховища та довгострокової безпеки, моніторинг та контроль цілісності бар'єрів.

3.4.2. Експлуатація геологічного сховища планується і здійснюється таким чином, щоб радіаційний вплив на персонал, населення та навколишнє природне середовище за умов нормальної експлуатації при їх порушенні і проектних аваріях не призводив до перевищення встановлених дозових меж і обмежувався при запроектованих аваріях, а величини газоаерозольних викидів і водних скидів відповідали визначеним рівням.

3.4.3. Радіаційна безпека геологічного сховища забезпечується підтримкою нормальної експлуатації і здійсненням комплексу технічних та організаційних заходів, регламентованих нормами і правилами з ядерної та радіаційної безпеки.

3.4.4. Основним документом з експлуатаційної безпеки геологічного сховища є відповідний регламент, який має містити вимоги та основні умови експлуатації, пов'язані з безпекою геологічного сховища, а саме:

- порядок приймання, проміжного зберігання та захоронення РАВ;
- опис маршрутів руху контейнерів з РАВ;
- контроль складу і стану РАВ;
- поводження з власними РАВ (програма мінімізації власних РАВ);
- заходи з дезактивації;
- опис систем життєзабезпечення (водо- та енергопостачання, каналізація, вентиляція, зв'язок);

профілактичне і ремонтне обслуговування сховища;
опис систем радіаційного контролю і моніторингу;
перелік можливих аварійних ситуацій та засобів їх запобігання;
заходи щодо зменшення наслідків виходу РАВ у навколишнє природне середовище;

перелік зовнішніх подій, які можуть призвести до порушення цілісності бар'єрів та виходу радіонуклідів у навколишнє природне середовище.

3.4.5. Перед початком експлуатації проводиться випробування експлуатаційного устаткування та систем.

3.4.6. Експлуатуюча організація (оператор) сховища гарантує приймання на захоронення тільки тих РАВ, що відповідають критеріям приймання, установленим нею та погодженим Держатомрегулюванням.

3.4.7. Процедура приймання РАВ включає перевірку супровідної документації (паспорта) виробника/постачальника РАВ на відповідність установленим критеріям приймання. Зокрема в супровідній документації наводяться:

тип радіонуклідів та їхня активність у кожному контейнері з РАВ;
джерела утворення РАВ, методи переробки/кондиціонування;
значення потужності дози випромінювання від зовнішніх поверхонь упаковок з РАВ, сумарна активність упаковки тощо.

3.4.8. Для впевненості в тому, що упаковки, які надходять на захоронення, відповідають критеріям приймання, може бути передбачена процедура вибіркового контролю (руйнівний або неруйнівний контроль окремих контейнерів з РАВ).

3.4.9. Експлуатуюча організація (оператор) сховища веде облік РАВ відповідно до статті 11 Закону України "Про поводження з радіоактивними відходами".

3.4.10. Експлуатуюча організація (оператор) сховища, відповідно до статті 33 Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку", визначає вимоги до кваліфікації експлуатуючого персоналу, установлює його функції, обов'язки та відповідальність, проводить підготовку експлуатуючого персоналу з урахуванням досвіду, отриманого в ході експлуатації.

3.4.11. Для забезпечення радіаційного захисту і контролю рівнів опромінення персоналу і населення під час експлуатації геологічного сховища розробляється програма радіаційного захисту, складовими якої є програма радіаційного контролю і програма моніторингу навколишнього природного середовища. Крім того, упроваджується індивідуальний дозиметричний контроль персоналу, проводиться оперативний контроль накопичення річної та сумарної доз за весь період професійної діяльності персоналу.

3.4.12. Для забезпечення довгострокової безпеки геологічного сховища розробляється і впроваджується програма моніторингу, що включає контроль стабільності підземних виробіток, дренажних та підземних вод, повітря, устаткування та радіаційний контроль.

3.4.13. У разі відхилення від умов нормальної експлуатації передбачається розробка відповідного регламенту експлуатації геологічного сховища із зазначенням:

переліку можливих аварійних ситуацій та засобів щодо їх запобігання; заходів щодо зменшення наслідків виходу РАВ у навколишнє природне середовище;

переліку зовнішніх подій, які можуть призвести до порушення цілісності бар'єрів та виходу радіонуклідів у навколишнє природне середовище.

3.4.14. Розробляється план аварійних заходів та план заходів щодо реагування на можливі аварійні ситуації для захисту персоналу та населення в умовах радіаційної аварії відповідно до вимог норм, правил та стандартів з ядерної та радіаційної безпеки. Органами реагування на надзвичайні ситуації розробляється план захисту населення у разі загрози радіоактивного опромінення, у якому визначаються організація і порядок дій при здійсненні захисту населення і ліквідації наслідків можливих аварій.

3.4.15. Передбачаються заходи щодо фізичного захисту геологічного сховища та засоби попередження несанкціонованих доступів і дій на майданчику сховища.

3.5. Вимоги до закриття геологічного сховища

3.5.1. Геологічне сховище закривається відповідно до вимог ліцензії таким чином, щоб забезпечувалися функції довгострокової безпеки, які залежать від технологій засипання і герметизації сховища. Програма закриття геологічного сховища створюється при проектуванні і є складовою проекту; у процесі експлуатації сховища програма закриття переглядається.

3.5.2. Проект закриття розробляється на основі програми закриття сховища, яка має містити:

опис способів дезактивації, демонтажу обладнання та герметизації модулів сховища;

оцінку об'ємів та характеристик РАВ, що утворюються при закритті сховища;

вимоги до ведення та збереження документації;

опис методів рекультивациі майданчика;

обґрунтування тривалості адміністративного контролю.

3.5.3. Система герметизації, від якої значною мірою залежить довгострокова безпека сховища, має бути працездатною після закриття сховища протягом періоду часу, який визначається за результатами аналізу безпеки.

3.5.4. Проект закриття сховища має містити поновлений аналіз безпеки, що враховує зміни в проекті і на майданчику геологічного сховища протягом періоду його експлуатації.

3.5.5. Уся діяльність, пов'язана із закриттям сховища, має документуватися. Документація має включати:

проект закриття геологічного сховища;
звіт з аналізу безпеки;
документи, у яких зазначають місцезнаходження сховища і розташування його елементів;
акти інвентаризації РАВ (відомості про вміст та характеристики контейнерів з РАВ, їх розташування у модулях сховища);
результати передексплуатаційного моніторингу майданчика;
регламенти експлуатації сховища і дані моніторингу в період його експлуатації;
результати інспекційних перевірок, моніторингу та заходів щодо обслуговування під час активного адміністративного контролю.

3.5.6. Для забезпечення моніторингу місця захоронення РАВ здійснюється активний адміністративний контроль та пасивний адміністративний контроль.

Активний адміністративний контроль включає:

проведення робіт, спрямованих на підтримку стабільного стану майданчика, моніторинг;
періодичні перевірки функціонування приладів для проведення моніторингу, стану дренажної системи тощо.

Пасивний адміністративний контроль включає:

установлення обмежень із землекористування і проведення будь-яких гірничих робіт;
визначення територій навколо геологічного сховища, на які накладаються обмеження і які мають позначатися спеціальними застережними знаками;
довготривале збереження та передачу майбутнім поколінням інформації, пов'язаної із безпекою сховища.

4. Забезпечення додержання цілей безпеки геологічного сховища

4.1. Оцінка безпеки геологічного сховища

4.1.1. Відповідність системи геологічного захоронення цілям радіаційної безпеки демонструється шляхом проведення оцінки безпеки сховища. Метою оцінки безпеки є оцінка здатності геологічного сховища забезпечити додержання рівня безпеки для персоналу, населення та навколишнього природного середовища не нижче, ніж це передбачено нормами, правилами та стандартами з ядерної та радіаційної безпеки.

4.1.2. Оцінка безпеки сховища полягає в проведенні прогностичної оцінки радіологічного впливу сховища на людину і навколишнє природне середовище (розрахунок індикаторів безпеки) та порівнянні одержаних результатів з визначеними критеріями безпеки (лімітами ризиків, доз, фоновими значеннями концентрацій радіонуклідів у природному середовищі тощо).

4.1.3. Оцінка безпеки геологічного сховища на період його експлуатації та на довгостроковий період після закриття проводиться до початку будівництва сховища. На кожному з етапів життєвого циклу геологічного сховища проводиться оцінка безпеки, прогнозні моделі і вихідні дані уточнюються і доповнюються, що дає змогу зробити висновки про надійність отриманих результатів і визначити шляхи компенсування невизначеностей вихідних параметрів.

4.1.4. При виконанні оцінки безпеки слід використовувати інформацію, отриману з декількох джерел, ступінь деталізації якої залежить від цілей проведення конкретної оцінки безпеки. Зокрема необхідна інформація включає:

характеристики РАВ (радіонуклідний склад як функція часу, загальна кількість і активність, фізичні і хімічні характеристики, у тому числі швидкість газоутворення, параметри масопереносу в умовах захоронення);

характеристики контейнера (механічні і хімічні характеристики в умовах захоронення);

характеристики сховища (розміри, матеріал засипки/буфера, конструкційний матеріал, інженерно-технічні засоби);

характеристики майданчика (геологічні, гідрогеологічні, інженерно-геологічні, геохімічні умови);

характеристики біосфери (природне середовище, атмосферні умови, гідрологія);

демографічні і соціально-економічні характеристики (розподіл населення по території, землекористування, традиції харчування).

4.1.5. При обґрунтуванні безпеки сховища проводиться оцінка ізолюючих властивостей окремих бар'єрів сховища та системи геологічного захоронення в цілому, як за нормальних умов, так і при проектних аваріях.

4.1.6. При проведенні оцінки безпеки враховуються зовнішні події і процеси, а також такі, що можуть мати місце в межах майданчика геологічного сховища. Необхідно враховувати вплив хімічних та фізичних процесів (тепловиділення, іонізуюче випромінювання РАВ тощо) на стан вміщувальних порід та стабільність гірничих виробіток.

4.1.7. При обґрунтуванні довгострокової безпеки геологічного сховища оцінюються явища, що можуть бути спричинені глобальними природними і геологічними процесами (зміни клімату, неотектонічні рухи тощо). Можливість наслідків таких явищ враховується при проектуванні геологічного сховища.

4.1.8. Для оцінки довгострокової безпеки сховища використовуються такі індикатори безпеки, як доза/ризик, концентрація радіонуклідів у геологічному середовищі, швидкість переносу радіонуклідів через інженерні бар'єри, швидкість переносу радіонуклідів від геосфери до біосфери тощо.

4.1.9. Прогнозування довгострокової безпеки геологічного сховища має проводитися шляхом математичного моделювання (міграція радіонуклідів у природному середовищі, прогнозування доз/ризиків) із залученням

спостережень на природних аналогах або шляхом експериментів, спрямованих на визначення подій, що можуть мати місце у віддаленому майбутньому. При проведенні розрахунків оцінюється ступінь невизначеності вихідних параметрів та використовуваних моделей.

4.1.10. Виходячи з того, що в геологічному сховищі мають бути захоронені довгоіснуючі РАВ, оцінка його довгострокової безпеки проводиться на основі консервативного підходу на період часу порядку 10^6 років.

4.1.11. Використання доз/ризиків як індикаторів безпеки у зв'язку з невизначеністю вихідних параметрів та прогнозних моделей на віддалений період часу допускається при проведенні оцінки безпеки на період до 10^4 років, що допомагає досягненню розуміння поведінки системи геологічного захоронення, а також полегшує розрахунки доз та ризиків. На період 10^4 - 10^6 років і більше використовуються непрямі індикатори безпеки, які характеризують стан геологічного середовища в зоні впливу сховища (швидкість переносу радіонуклідів через бар'єри, від геосфери до біосфери, концентрація радіонуклідів у навколишньому природному середовищі).

4.1.12. Головним показником прогнозованого рівня безпеки, який може забезпечити геологічне сховище у віддаленому майбутньому, є цільове річне значення індивідуального ризику 10^{-6} . Будь-які подальші зміни в проекті, спрямовані на підвищення ефективності (зниження ризику нижче 10^{-6}), призведуть до зростання витрат, не доцільних з точки зору зниження ризику.

4.1.13. При проведенні оцінки безпеки геологічного сховища на післяексплуатаційний період потенційні дози і ризики розраховуються щодо гіпотетичної критичної групи/груп населення, які встановлюють, виходячи з існуючої на сьогодні демографічної ситуації, сучасних тенденцій її розвитку та звичок діяльності населення в районі впливу геологічного сховища, а також з урахуванням потенційної діяльності в майбутньому.

4.1.14. Для стадії експлуатації враховується можливість порушення регламенту експлуатації геологічного сховища, оцінюються поточне та потенційне опромінення персоналу і населення, пов'язане з існуванням геологічного сховища. Як критерії безпеки для оцінки безпеки сховища на період експлуатації використовуються ліміти дози та/або ризику, установлені НРБУ-97/Д-2000.

4.1.15. Результати оцінки безпеки документуються та оформлюються у вигляді звіту з аналізу безпеки геологічного сховища.

Звіти з аналізу безпеки періодично переглядаються на основі експлуатаційного досвіду або зміни факторів, що впливають на безпеку. Періодичність перегляду звітів з аналізу безпеки встановлюється Держатомрегулюванням.

4.2. Забезпечення якості

З метою гарантування виконання вимог та додержання критеріїв безпеки при захороненні РАВ експлуатуюча організація (оператор) сховища розробляє і впроваджує програми якості.

Упровадження програм якості гарантує, що:

проект сховища відповідає вимогам безпеки і може забезпечити додержання критеріїв безпеки при експлуатації сховища та після його закриття;

сховище споруджене відповідно до проекту;

характеристики всіх конструкційних елементів сховища, структур, систем і елементів, важливих для безпеки, відповідають проекту сховища;

можливі зміни в проекті сховища (характеристики бар'єрів, властивості відходів, експлуатаційні процедури) контролюються і не призведуть до несприятливих наслідків для безпеки сховища;

сховище експлуатується у встановлених проектом межах безпеки;

персонал має необхідну кваліфікацію;

розроблено регламенти та інструкції експлуатації сховища за нормальних умов та у разі аварій;

забезпечено належний контроль проходження РАВ та відповідну документацію з експлуатації сховища;

передбачено належні коригувальні дії у разі порушення умов нормальної експлуатації;

виконуються передбачені вимоги до належного ведення документації, розробленої протягом попередніх етапів життєвого циклу сховища, та зберігання всієї інформації, яка може бути важливою для безпеки в майбутньому.

**Начальник Управління
безпеки поведження з РАВ та
зняття з експлуатації**

Т. Я. Кутузова

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ ЯДЕРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державного комітету ядерного регулювання України
від 8 червня 2004 р. N 101

Облік та контроль ядерного матеріалу, фізичний захист ядерного матеріалу і ядерних установок.

**Тлумачний словник українських термінів.
Словники термінів: українсько-англо-російський,
русько-українсько-англійський, english-russian-ukrainian
НП 306.7.086-2004**

(витяг)

За радянські часи на всіх ядерних установках України використовувалася російська термінологія і такий стан речей був в значній мірі виправданий, адже ядерно-енергетичний комплекс України був складовою частиною єдиного ядерного комплексу СРСР. Здобувши незалежність, Україна змушена була в найкоротший термін створити вітчизняну законодавчу і нормативну базу забезпечення безпечної діяльності в сфері використання ядерної енергії. Паралельна робота над створенням документів всіх рівнів - від законів України до розпорядчих документів на установках - не завжди належним чином була узгоджена, та й не могла бути повністю узгоджена, враховуючи короткі строки створення законодавчих та нормативних документів. У результаті склалися такі обставини, за яких законодавчі та нормативні акти використовують українську термінологію, а розроблені до їх виходу чи паралельно з ними документи нижчого рівня вживають російськомовну термінологію. До того ж, в різних нормативних документах відмічається різночитання однакових термінів, оскільки українська термінологія досі не є визначеною. Така ситуація не може бути визнана нормальною, особливо з точки зору безпеки при використанні ядерної енергії.

Даний тлумачний словник українських термінів і українсько-англо-російський, російсько-українсько-англійський, англо-російсько-український словники термінів "Облік і контроль ядерного матеріалу; фізичний захист ядерного матеріалу і ядерних установок" (далі - Словник) є однією із багатьох

спроб, спрямованих на введення в Україні єдиної уніфікованої термінології з обліку та контролю ядерного матеріалу, фізичного захисту ядерного матеріалу та ядерних установок. Словник складається з двох частин: тлумачного словника українських термінів та тримовного словника термінів українсько-англо-російського, російсько-українсько-англійського, англо-російсько-українського.

В основу Словника покладена термінологія українських законів у сфері ядерної енергії, міжнародних договорів та угод України, глосарію МАГАТЕ з гарантій, російського термінологічного словника "Учет, контроль и физическая защита ядерных материалов", "Англо-русского и русско-английского глоссария терминов по физической защите" та інших документів МАГАТЕ, нормативних та правових актів України. Терміни російською та англійською мовами подані не як прямий переклад з української мови, а у вигляді адекватних термінів, що застосовуються в цих мовах. У ряді випадків для одного українського терміна подано декілька аналогів англійською мовою. Словник включає 640 термінів і покликаний задовольнити потреби, перш за все, українських фахівців з обліку, контролю і фізичного захисту ядерного матеріалу при створенні норм, правил та розпорядчих документів всіх рівнів. При цьому перша частина словника (тлумачний словник термінів) допоможе більш глибоко зрозуміти суть кожного терміна, а тримовний словник термінів стане у нагоді при опрацюванні довідкової літератури, видань МАГАТЕ, російських нормативно-правових документів. Словник може бути корисним при роботі з фаховою літературою на російській чи англійській мовах, а також для фахівців суміжних спеціальностей (тлумачний словник). У тлумачному словнику після пояснення терміна в квадратних скобках вказане посилання на першоджерело. Відсутність посилання на першоджерело свідчить про те, що термін запропонований розробниками Словника.

Термінологія Словника є обов'язковою для використання в документах Міністерства палива й енергетики України, Державного комітету ядерного регулювання України та Національної академії наук України, що стосується обліку та контролю ядерного матеріалу та фізичного захисту ядерного матеріалу і ядерних установок.

Передбачається, що в подальшому цей Словник поновлюватиметься новими термінами і тому в ньому відсутня наскрізна нумерація, що дозволить уникнути непорозумінь при використанні різних видань Словника.

Геологічне сховище - підземна установка для розміщення ядерного матеріалу, такого як відпрацьоване паливо, що звичайно розміщується більше ніж на декілька сотень метрів нижче рівня землі в стабільних геологічних формаціях, що гарантує довготермінову ізоляцію радіонуклідів від біосфери. В стадії експлуатації сховище буде включати зону надходження, що може бути вище чи нижче рівня землі, а також зони завантаження в контейнери та їх розміщення під землею. Після остаточного закриття завантаження всіх зон розміщення завершується та вся діяльність на поверхні землі припиняється [15]

**Про затвердження Вимог до вибору майданчика для розміщення сховища для
захоронення радіоактивних відходів**

**Наказ Державного комітету ядерного регулювання України
від 14 листопада 2008 року N 188**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
8 грудня 2008 р. за N 1166/15857**

(витяг)

Відповідно до статті 22 Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку", пункту 4 Положення про Державний комітет ядерного регулювання України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 року N 1830, та з метою забезпечення державного регулювання у сфері використання ядерної енергії **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Вимоги до вибору майданчика для розміщення сховища для захоронення радіоактивних відходів, що додаються.

2. Управлінню безпеки поводження з радіоактивними відходами та зняття з експлуатації (Кутузова Т. Я.) забезпечити:

подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

розсилку цього наказу відповідно до розрахунку розсилки.

3. Інформаційно-кризовому управлінню (Ананенко О. М.) у тижневий термін після державної реєстрації наказу забезпечити його розміщення на веб-сайті Держатомрегулювання.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Голови Макаровську О. А.

**Голова
ПОГОДЖЕНО:
Міністр охорони
навколишнього
природного середовища
України
Міністр України з питань
надзвичайних ситуацій та
у справах
захисту населення від
наслідків
Чорнобильської
катастрофи**

О. А. Миколайчук

Г. Філіпчук

В. Шандра

**Міністр
охорони здоров'я України**

В. М. Князевич

**Міністр палива
та енергетики України**

Ю. Продан

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державного комітету ядерного регулювання України
від 14 листопада 2008 р. N 188
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
8 грудня 2008 р. за N 1166/15857

Вимоги до вибору майданчика для розміщення сховища для захоронення радіоактивних відходів

I. Загальні положення

1.1. У цих Вимогах установлюються технічні та організаційні вимоги до вибору майданчика для розміщення поверхневого (приповерхневого)/геологічного сховища для захоронення радіоактивних відходів (далі - сховище) з метою забезпечення ядерної та радіаційної безпеки при захороненні радіоактивних відходів (далі - РАВ).

1.2. Ці Вимоги поширюються на суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії, діяльність яких пов'язана з вибором майданчика для розміщення сховища (далі - майданчик) та оцінкою безпеки сховища на етапах його життєвого циклу - при виборі майданчика, проектуванні, будівництві, експлуатації, закритті сховища.

1.3. Вимоги застосовуються при виборі майданчика для розміщення нових сховищ, а також при переоцінці безпеки існуючих сховищ, в тому числі при їх модернізації та реконструкції, з урахуванням уточнених характеристик майданчика.

1.4. У цих Вимогах наведені нижче терміни вживаються у таких значеннях:

вимога - умова, якій обов'язково має відповідати майданчик в цілому або його окрема характеристика незалежно від стадії вибору майданчика;

вторгнення ненавмисне - випадкове проникнення людини в тіло сховища після його закриття внаслідок здійснення видів діяльності на території майданчика, які можуть призвести до повного або часткового руйнування інженерних і природних бар'єрів системи захоронення, виносу радіоактивного матеріалу до доступного середовища та опромінення людини (наприклад, при геологорозвідувальних, будівельних роботах, бурінні свердловин тощо);

доступне середовище - частина навколишнього природного середовища (приповерхневий шар атмосфери, ґрунти, поверхневі води тощо), де людина потенційно може зазнати опромінення внаслідок існування сховища;

закриття - етап життєвого циклу сховища, який розпочинається після припинення приймання відходів на захоронення та передбачає проведення організаційних заходів і технологічних операцій з формування остаточної конфігурації системи захоронення відповідно до проекту закриття (завершення створення інженерних бар'єрів, демонтаж та дезактивація об'єктів інфраструктури, установа процедур адміністративного контролю);

критерій вибору - якісна характеристика (геологічна, гідрогеологічна, соціально-економічна, демографічна тощо) або чисельне значення показника придатності або показника геологічної придатності, за яким на стадії вибору майданчика приймається рішення про відповідність території, що розглядається, певним вимогам або перевагам;

майданчик потенційний - майданчик, вибраний для подальшого характеризування за результатами стадії регіонального обстеження;

майданчик пріоритетний - майданчик, вибраний серед декількох потенційних майданчиків за результатами стадії характеризування;

майданчик сховища - територія, у межах якої розміщено сховище або яка досліджується з метою розміщення сховища для захоронення запланованих РАВ;

перевага - умова, якій має відповідати майданчик у цілому або його окрема характеристика та яку бажано виконати при виборі майданчика незалежно від стадії його вибору з метою підвищення рівня безпеки системи захоронення, зниження вартості проекту сховища тощо;

показник придатності - характеристика майданчика (природна, соціально-економічна, техногенна), яка може бути якісно оцінена, виміряна або обчислена, впливає на функції безпеки системи захоронення і на стадії вибору майданчика використовується для оцінки того, чи виконуються вимоги або переваги;

показник геологічної придатності - характеристика геологічного середовища (властивість, процес тощо), яка може бути якісно оцінена, виміряна або обчислена, впливає на функції безпеки системи захоронення і на стадії вибору майданчика використовується для оцінки того, чи виконується вимога або перевага;

район розміщення сховища - прилегла до майданчика територія, на якій можуть реалізовуватись події та процеси природного або техногенного походження, здатні впливати на безпеку системи захоронення;

система захоронення - сукупність природних та інженерних бар'єрів сховища (уключаючи форму та упаковки РАВ), яка забезпечує утримування радіонуклідів та їх ізоляцію від біосфери;

стабільна геологічна формація - геологічне утворення як частина геологічного середовища, властивості якого, важливі для забезпечення

безпеки сховища, є сталими протягом геологічного часу, існує відносна постійність тенденцій їхніх змін і відсутні ознаки (протягом не менше ніж 10^5 років) прояву геодинамічних процесів, які можуть призвести до порушення структури цього геологічного утворення;

термін потенційної небезпеки РАВ - час, протягом якого початкова активність РАВ зменшується до рівнів звільнення від контролю органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки;

функція безпеки - конкретна мета, з якою створюється система бар'єрів для забезпечення цілей безпеки при захороненні РАВ. Бар'єр може виконувати кілька функцій (утримання радіонуклідів, захист від іонізуючого випромінювання, перешкоджання ненавмисному вторгненню тощо), які визначаються певними характеристиками бар'єра та/або фізико-хімічними процесами;

функція безпеки ізолювальна - захист РАВ від зовнішніх впливів за рахунок фізичного відділення РАВ від біосфери;

функція безпеки утримувальна - обмеження виходу радіонуклідів за межі інженерних бар'єрів сховища протягом визначеного проектом часу.

1.5. Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку", "Про поводження з радіоактивними відходами", "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії", "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення", Нормах радіаційної безпеки України (НРБУ-97), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я від 14.07.97 N 208, уведених у дію з 01.01.98 постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.97 N 62, Нормах радіаційної безпеки України, доповнення: Радіаційний захист від джерел потенційного опромінення (НРБУ-97/Д-2000), затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 12.07.2000 N 116, Основних санітарних правилах забезпечення радіаційної безпеки України, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я від 02.02.2005 N 54, зареєстрованих у Мін'юсті 20.05.2005 за N 552/10832, Загальних положеннях забезпечення безпеки захоронення радіоактивних відходів у геологічних сховищах, затверджених наказом Держатомрегулювання від 29.05.2007 N 81, зареєстрованих у Мін'юсті 11.06.2007 за N 605/13872.

II. Базові положення вибору майданчика

2.1. Мета вибору майданчика полягає у визначенні придатних для розміщення сховища одного або декількох майданчиків та виборі такого майданчика, характеристики якого разом з властивостями інженерних бар'єрів сховища дадуть змогу оптимальним чином досягти цілі безпеки при захороненні РАВ, а саме:

захист здоров'я людини та навколишнього природного середовища протягом терміну потенційної небезпеки РАВ;

ізоляцію РАВ від доступного середовища, без розрахунку на можливість підтримання прийдешніми поколіннями рівня безпеки системи захоронення.

2.1.1. Цілі забезпечення безпеки при захороненні РАВ у геологічному сховищі досягаються за рахунок спільної дії взаємодоповнювальних бар'єрів системи захоронення (форма РАВ, контейнер, матеріали засипки, геологічне середовище тощо), основну роль у якій відіграє природний бар'єр та яка має забезпечувати:

утримування РАВ інженерними бар'єрами та вміщувальними породами протягом часу, достатнього для суттєвого зниження активності короткоіснуючих радіонуклідів та зниження тепловиділення;

розсіювання вміщувальними породами тепла, що генерується в процесі радіоактивного розпаду;

ізоляцію РАВ від біосфери геологічним середовищем (геосферою), у тому числі після деградації інженерних бар'єрів;

мінімізацію кількості радіонуклідів, які можуть потрапити до біосфери у віддаленому майбутньому, та обмеження радіологічного впливу на прийнятно низькому рівні.

2.1.2. Цілі забезпечення безпеки при захороненні РАВ у поверхневому (приповерхневому) сховищі досягаються спільною дією взаємодоповнювальних бар'єрів системи захоронення, основну роль у якій відіграють інженерні бар'єри та яка має забезпечувати:

утримування РАВ інженерними бар'єрами та ізоляцію їх від біосфери на період часу, достатній для зниження активності РАВ за рахунок природного розпаду, з тим щоб гарантувати обмеження радіаційного впливу на населення та навколишнє природне середовище протягом терміну потенційної небезпеки РАВ до рівнів, регламентованих нормами радіаційної безпеки;

гарантування того, що кількість радіонуклідів, що потраплятимуть до доступного середовища у майбутньому, не призведе до радіаційних впливів, вищих за визначені нормами радіаційної безпеки;

запобігання та/або мінімізацію проведення технічного обслуговування сховища;

зниження імовірності та наслідків ненавмисного вторгнення людини.

2.2. Вибір майданчика здійснюється відповідно до законодавства з урахуванням питань володіння і користування землею відповідно до Земельного кодексу України та Кодексу України про надра.

2.3. Майданчик вважається придатним для розміщення сховища, якщо доведено здатність системи захоронення забезпечити утримування та/або ізоляцію РАВ від доступного середовища протягом терміну їх потенційної небезпеки відповідно до принципів і критеріїв радіаційного захисту та основних вимог забезпечення безпеки з урахуванням:

обсягів та характеристик РАВ;

існуючих природних та техногенних характеристик території розташування майданчика та їхніх потенційних змін у майбутньому;

подій та процесів природного і техногенного походження в районі розташування майданчика та на самому майданчику, а також їхніх потенційних змін у майбутньому;

технічних можливостей спорудження сховища;

забезпечення безпеки перевезення РАВ;

соціально-економічних, демографічних характеристик.

2.4. Рішення про розміщення, проектування, будівництво поверхневого (приповерхневого)/геологічного сховища для захоронення радіоактивних відходів, які мають загальнодержавне значення, приймається Верховною Радою України шляхом прийняття відповідного закону.

2.5. Стадійність процесу вибору майданчика

Вибір майданчика здійснюється постадійно - від розробки концепції проекту сховища і обстеження регіонів до характеризування потенційних майданчиків і підтвердження пріоритетного майданчика для захоронення відповідних РАВ згідно з розділом VI цих Вимог.

2.6. Комплексність досліджень

При виборі майданчика проводяться дослідження природних, техногенних, соціально-економічних факторів, що можуть впливати на безпеку системи захоронення. Розглядаються характеристики майданчика, які:

забезпечують ізоляцію радіонуклідів від доступного середовища;

можуть впливати на швидкість перенесення і накопичення радіоактивних речовин у навколишньому природному середовищі;

забезпечують захист інженерних бар'єрів від впливів зовнішніх подій та процесів.

Також розглядаються зовнішні події та процеси природного і техногенного походження, які можуть впливати на безпеку системи захоронення при експлуатації, у період закриття та після закриття сховища.

2.7. Дослідження альтернативних варіантів розміщення сховища

Для визначення пріоритетного майданчика проводиться аналіз декількох потенційних майданчиків за комплексом показників.

Оптимальність прийнятого рішення обґрунтовується на підставі порівняння результатів оцінки безпеки та техніко-економічних розрахунків. Перевага надається майданчику, який разом з інженерними бар'єрами забезпечить належний рівень безпеки відповідно до принципів і критеріїв радіаційного захисту та вимог безпеки з урахуванням соціально-економічних факторів.

2.8. Прогнозні оцінки на довготривалий термін

При проведенні оцінки придатності майданчика виконуються прогнозні розрахунки виходу радіонуклідів із сховища та їх перенесення до доступного середовища на основі моделей стану геологічного середовища та процесів (фільтрація, міграція, тепло- та газоперенесення, геодинамічні зміни та ін.),

які можуть активізувати або запобігти виходу радіонуклідів із сховища та їх перенесення до біосфери. Обґрунтовуються припущення та спрощення, що використовувались при розробці моделей, коректність моделей, достатність та точність наявних вихідних даних (параметри моделей) та надійність результатів моделювання. Ідентифікуються джерела виникнення невизначеностей результатів оцінки (наприклад, пов'язані із невизначеністю еволюції системи захоронення та можливими змінами умов у майбутньому, з недостатністю вихідних даних для моделювання; можливою неадекватністю моделей для опису реальних умов тощо) та проводиться їх аналіз з метою зменшення невизначеностей.

2.9. Консервативність прогнозних оцінок

Для оцінки придатності майданчика при прогнозуванні поведінки системи захоронення та проведенні відповідних розрахунків використовується консервативний підхід. Беручи до уваги невизначеності, пов'язані з неповнотою досліджень майданчика, можливими еволюційними та катастрофічними змінами умов у майбутньому та недостатністю знань, при проведенні оцінки використовують припущення та значення параметрів подій та процесів, які явно призводять до більш несприятливих результатів впливу на безпеку захоронення.

Зменшення консервативності оцінок досягається поступовим підвищенням детальності досліджень на кожній подальшій стадії вибору майданчика.⁵⁷

⁵⁷ Повний текст див. Офіційний вісник України, 2008, N 95 (22.12.2008), ст. 3155

РОЗДІЛ 21. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОСОБЛИВО ЦІННИХ ГЕОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Стаття 59. Охорона ділянок надр, що становлять особливу наукову або культурну цінність

Рідкісні геологічні відслонення, мінералогічні утворення, палеонтологічні об'єкти та інші ділянки надр, які становлять особливу наукову або культурну цінність, можуть бути оголошені у встановленому законодавством порядку об'єктами природно-заповідного фонду.

У разі виявлення при користуванні надрами рідкісних геологічних відшарувань і мінералогічних утворень, метеоритів, палеонтологічних, археологічних та інших об'єктів, що становлять інтерес для науки і культури, користувачі надр зобов'язані зупинити роботи на відповідній ділянці і повідомити про це заінтересовані державні органи.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про природно-заповідний фонд України

Закон введено в дію з дня опублікування - 25 липня 1992 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 16 червня 1992 року N 2457-XII)
Із змінами і доповненнями,

(витяг)

Цей Закон визначає правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об'єктів.

Природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища.

У зв'язку з цим законодавством України природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Стаття 3. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

До природно-заповідного фонду України належать:

природні території та об'єкти - природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища;

штучно створені об'єкти - ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва залежно від їх екологічної і наукової, історико-культурної цінності можуть бути загальнодержавного або місцевого значення.

(частина друга статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 14.12.99 р. N 1287-XIV)

Залежно від походження, інших особливостей природних комплексів та об'єктів, що оголошуються заказниками чи пам'ятками природи, мети і необхідного режиму охорони:

заказники поділяються на ландшафтні, лісові, ботанічні, загальнозоологічні, орнітологічні, ентомологічні, іхтіологічні, гідрологічні, загальногеологічні, палеонтологічні та карстово-спелеологічні;

пам'ятки природи поділяються на комплексні, ботанічні, зоологічні, гідрологічні та геологічні.

Законодавством Автономної Республіки Крим може бути встановлено додаткові категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 16. Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників

На території природних заповідників забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти, а саме:

будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю природних заповідників, розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єру над територією заповідника та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, застосування хімічних засобів, усі види лісокористування, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводять до порушення природних комплексів;

мисливство, рибальство, туризм, інтродукція нових видів тварин і рослин, проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємкість угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень.

(частина перша статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 14.12.99 р. N 1287-XIV, від 21.01.2010 р. N 1826-VI)

Для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у природному заповіднику відповідно до проекту організації його території та охорони природних комплексів допускається:

виконання відновлюваних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів заповідника внаслідок антропогенного впливу - відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо;

здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не порушують режиму заповідника; спорудження у встановленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед заповідником завдань; збір колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

Проектом організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів може бути передбачено виділення земельних ділянок для задоволення господарських потреб заповідника та його працівників у сінокосах, випасах, городах та паливі відповідно до встановлених нормативів.

Проекти організації території природних заповідників та охорони їх природних комплексів розробляються спеціалізованими проектними організаціями і затверджуються центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

В разі термінової необхідності за клопотанням науково-технічної ради природного заповідника з дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на території природного заповідника можуть проводитися заходи, спрямовані на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха та в інших цілях, не передбачені Проектом організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів.

Для ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха, в результаті яких виникає пряма загроза життю людей чи знищення заповідних природних комплексів, особливо термінові заходи здійснюються за рішенням дирекції природного заповідника.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про угоди про розподіл продукції

Із змінами і доповненнями,

(витяг)

Стаття 6. Умови укладення угоди про розподіл продукції

1. Угоди про розподіл продукції відповідно до цього Закону можуть укладатися щодо окремих ділянок (ділянки) надр, що обмежуються у просторі та координатами, в межах яких знаходяться родовища, частини родовищ корисних копалин загальнодержавного і місцевого значення, включаючи ділянки надр у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України.

Перелік ділянок надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність і не можуть надаватися у користування на умовах угод про розподіл продукції, затверджується Верховною Радою України не пізніше тримісячного строку з дня набрання чинності цим Законом.

РОЗДІЛ 22. ПРАВОВА ОХОРОНА НАДР ПРИ ГЕОЛОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Розділ VI ОХОРОНА НАДР

Стаття 56. Основні вимоги в галузі охорони надр

Основними вимогами в галузі охорони надр є:

- забезпечення повного і комплексного геологічного вивчення надр;
- додержання встановленого законодавством порядку надання надр у користування і недопущення самовільного користування надрами;
- раціональне вилучення і використання запасів корисних копалин і наявних у них компонентів;
- недопущення шкідливого впливу робіт, пов'язаних з користуванням надрами, на збереження запасів корисних копалин, гірничих виробок і свердловин, що експлуатуються чи законсервовані, а також підземних споруд;
- охорона родовищ корисних копалин від затоплення, обводнення, пожеж та інших факторів, що впливають на якість корисних копалин і промислову цінність родовищ або ускладнюють їх розробку;
- запобігання необґрунтованій та самовільній забудові площ залягання корисних копалин і додержання встановленого законодавством порядку використання цих площ для інших цілей;
- запобігання забрудненню надр при підземному зберіганні нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захороненні шкідливих речовин і відходів виробництва, скиданні стічних вод;
- додержання інших вимог, передбачених законодавством про охорону навколишнього природного середовища.

Стаття 57. Обмеження, тимчасова заборона (зупинення) або припинення користування надрами

У разі порушення статті 56 та інших вимог цього Кодексу користування надрами може бути обмежено, тимчасово заборонено (зупинено) або припинено органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, державного гірничого нагляду, державного геологічного контролю або іншими спеціально уповноваженими на те державними органами в порядку, встановленому законодавством України.

При користуванні надрами відповідно до умов угоди про розподіл продукції право користування надрами може бути припинено, обмежено чи тимчасово заборонено (зупинено) на умовах та в порядку, передбачених Законом України "Про угоди про розподіл продукції" і такою угодою, і лише у випадках, зазначених у частині четвертій статті 26 цього Кодексу.

(Із доповненнями, внесеними згідно із
Законом України від 23.09.2010 р. N 2562-VI)

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Держпромгірнагляду МНС України
від 24 березня 2006 р. N 51

Методичні рекомендації зі здійснення державного нагляду за охороною надр при розробці родовищ мінеральних підземних вод

(витяг)

I. Загальна частина

Відповідно до вимог Кодексу України про надра, Водного кодексу України, а також Положення про Державний департамент промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду головними завданнями нагляду за правильністю розробки родовищ мінеральних вод і охорони є виконання всіма підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, які проводять розробку родовищ мінеральних вод, вимог з їх раціонального використання, проведення заходів з їх охорони від псування і передчасного виснаження.

Нагляд у цій області здійснюється на всіх стадіях вивчення родовищ мінеральних вод, зокрема дослідно-промислова розробка родовищ і промислова експлуатація, охоплюючи питання виконання вимог з охорони надр при проведенні геологорозвідувальних робіт, з виявлення й оцінки родовищ мінеральних вод, а також дотримання встановленого порядку передачі родовищ до промислового освоєння; при узгодженні спеціальних дозволів на користування надрами; узгодженні проектів дослідно-промислової розробки і проектів (технологічних схем) розробки родовищ мінеральних вод, проектів округу і зон санітарної (гірничо-санітарної) охорони курортів, а також виконанні вимог Правил розробки і охорони родовищ лікувальних мінеральних вод; узгодженні дозволів на проведення робіт у межах гірничих відводів і зон санітарної охорони родовищ і курортів; при контролі за дотриманням надрокористувачами встановлених режимів у зонах санітарної охорони.

У наглядовій діяльності при геологічному вивченні родовищ мінеральних вод, їх розробці та охороні варто керуватися наступними законодавчими актами і нормативними документами:

1. Кодексом України про надра. Затверджено Постановою Верховної Ради України від 27 липня 1994 р. N 132/94-ВР.
2. Водним кодексом України. Затверджено Постановою Верховної Ради України від 6 червня 1995 р. N 213/95-ВР.
3. Законом України "Про курорти". Затверджено Постановою Верховної Ради України від 5 жовтня 2000 р. N 2026-III.
4. Законом України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності". Затверджено Указом Президента України від 1 червня 2000 р. N 1775-III.
5. Законом України "Про питну воду і питне водопостачання". Затверджено Указом Президента України від 10 січня 2002 р. N 2918-III.
6. Положенням про Державний департамент промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2005 р. N 1090.
7. Положенням про Порядок надання у 2006 році спеціальних дозволів на користування надрами. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2006 р. N 168.
8. Положенням про порядок надання гірничих відводів. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. N 59.
9. Положенням про Порядок передачі розвіданих родовищ корисних копалин для промислового освоєння. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 1995 р. N 114.
10. Положенням про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. N 459.
11. Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду до родовищ питних і технічних підземних вод. Затверджено ДКЗ України 2000 р.
12. Правилами розробки і охорони родовищ лікувальних мінеральних вод. Затверджено постановою Держгіртехнагляду СРСР від 27 серпня 1987 р. N 28.
13. Державними і галузевими стандартами, технічними умовами для мінеральних вод.
14. Правовим режимом зон санітарної охорони водних об'єктів. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. N 2024.

II. Перевірка дотримання вимог з охорони надр при проведенні геологорозвідувальних робіт з виявлення й оцінки родовищ мінеральних вод

Перевірка дотримання вимог з геологічного вивчення надр, їх використання й охорони на стадії проведення геологорозвідувальних робіт варто проводити на об'єктах, що знаходяться в детальній розвідці і по яких

готуються матеріали підрахунку запасів мінеральних вод для надання в ДКЗ України. Вибір об'єктів для нагляду варто робити на основі пооб'єктних планів геологорозвідувальних організацій.

Під час перевірки дотримання вимог з геологічного вивчення родовищ мінеральних вод необхідно керуватися вимогами ст. 56 Кодексу України про надра і Проектом геологорозвідувальних робіт. Особливу увагу приділити дотриманню встановленого законодавством порядку надання надр у користування; наявності ліцензії на вид діяльності в геологорозвідувальній організації; раціональному видобутку, використанню й утилізації мінеральних вод при відкачках; недопущенню шкідливого впливу бурових робіт на схоронність запасів корисної копалини; дотриманню проектних рішень при розвідці родовищ, а також питанням розміщення розвідувальних свердловин, їх конструкції, способу буріння, термінам дослідних відкачок і забезпеченості їх технічними засобами, виконанню заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.

Необхідно приділяти увагу питанням консервації і ліквідації свердловин. Також мати на увазі те, що спостережні свердловини буряться найменшим діаметром, але з розрахунком можливості установки фільтрів у водоприймальній частині; діаметри розвідувальних свердловин визначаються з розрахунком проведення з них дослідних відкачок; діаметри розвідувальних свердловин, призначених для наступної передачі в експлуатацію, повинні відповідати проектним діаметрам експлуатаційних свердловин.

Конструкція свердловин і способи буріння повинні передбачати можливість окремого випробування водоносних горизонтів, а при мінливості по вертикалі проникненості водовміщуючих порід і хімічного складу мінеральних вод окремих їх зон.

VIII. Контроль за правильністю розробки родовищ мінеральних вод і їх охороною

Безпосередній контроль за правильністю розробки родовищ мінеральних вод і їх охороною здійснюється шляхом систематичних обстежень підконтрольних підприємств і організацій, що розробляють родовища мінеральних вод.

Періодичність перевірок встановлюється начальником інспекції за планами, що складаються з урахуванням аналізу наглядової діяльності інспектора на підконтрольних підприємствах.

Під час проведення обстежень необхідно перевіряти наявність:

Статуту підприємства, зареєстрованого у райдержадміністрації.

Посвідчення про державну реєстрацію підприємства.

Довідки про внесення в єдиний державний реєстр підприємств.

Геологічних матеріалів із протоколом твердження запасів мінеральних вод у ДКЗ України. Вимога ст. 45, 56 п. 1 Кодексу України про надра.

Спеціального дозволу на користування надрами. Вимога ст. 16 Кодексу України про надра.

Ліцензії на вид господарської діяльності - пошук, розвідка родовищ корисних копалин і на видобування корисних копалин із родовищ, що мають загальнодержавне значення. Вимога ст. 9 п. 1 і п. 5 Закону про ліцензування окремих видів господарської діяльності.

Технологічної схеми розробки родовища. Вимога ст. 51 Кодексу України про надра.

Акта гірничого відводу. Вимога ст. 17, 19 Кодексу України про надра.

Дозволу на спеціальне водокористування. Вимога ст. 48 Водного кодексу України.

Проекту зон санітарної охорони родовища. Вимога ст. 93 Водного кодексу України, розділу 6 Закону України "Про курорти".

Паспорта надкаптажної споруди. Вимога п. 4.16 Правил розробки й охорони родовищ лікувальних мінеральних вод.

Акта передачі родовища для промислового освоєння. Вимога ст. 40 Кодексу України про надра.

Дозволу на початок робіт підприємства.

Результати гідрогеологічного забезпечення робіт з:

виконання програми режимних спостережень за обсягами і термінами з веденням відповідних журналів, перевірки сталості дебетів, напорів, рівнів, температури, складу і властивостей мінеральної води, даних аналізу річних і багаторічних спостережень за розробкою родовища;

ведення журналу обліку видобутку води (ПД-11, ПД-12);

стану обліку і руху запасів по Ф-7 гр.;

наявності і виконання заходів щодо проекту зон санітарної охорони;

наявності і ведення річних звітів;

стану виконання погоджених планів відбору і витрат мінеральних вод;

контролю технічного стану надкаптажних споруд, свердловин, їх оголовоків, мінералопроводів, накопичувальних резервуарів та інших бальнеотехнічних і гідротехнічних споруд (наявність технічних паспортів на трубопроводи, засувки тощо; наявність графіків поточного і капітальних ремонтів надкаптажних і бальнеотехнічних споруд; ведення журналів з перевірки технічного стану мінералопроводів на предмет витоку вод - щорічні гідравлічні випробування, щомісячний візуальний огляд; стан огороження першої зони санітарної охорони і стан території першої і другої зон санітарної охорони; дотримання вимог електробезпечності під час роботи електронасосного устаткування);

забезпеченості надкаптажних споруд контрольно-вимірювальними приладами відповідно до проекту, їх таріровка, наявність паспортів технічної експлуатації приладів обліку.

Під час обстеження території гірничого відводу звертати увагу на можливе ведення гірничих, будівельних чи інших господарських робіт, перевіряти наявність у працівників проектної і дозвільної документації на господарську діяльність, а також вимагати виконання запроектованих заходів щодо охорони родовища мінеральних вод.

Перед виїздом на намічений для обстеження об'єкт варто ознайомитися з геологічною, гідрогеологічною і технічною документацією, яка характеризує родовища мінеральних вод, що розробляються, і систему їх розробки; зі звітними даними, які є в теруправліннях Держпромгірнагляду, в територіальних геологічних організаціях, а також з основними недоліками і недоглядами, відзначеними в матеріалах попередніх перевірок.

Після цього окреслюється головне завдання обстеження і складається чітка програма перевірки. Про перевірку повідомляється підприємство з проханням підготувати всі необхідні документи.

У разі потреби, за для детальнішого і ретельнішого розгляду окремих питань, до участі в перевірці доцільно залучати різних фахівців (гідрогеологів, курортологів, представників санепідемнагляду).

За результатами обстеження складаються і видаються надрокористувачу приписи для обов'язкового виконання.

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Держпромгірнагляду МНС України
від 24 березня 2006 р. N 51

Методичні рекомендації зі здійснення державного нагляду за охороною надр при розробці родовищ прісних підземних вод

I. Загальна частина

Відповідно до вимог основ Кодексу України про надра, Закону України "Про питну воду та питне водопостачання", Водного кодексу України, а також Положення про Державний департамент промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду головним завданням нагляду за геологічним вивченням родовищ прісних підземних вод, їх розробкою і охороною є забезпечення всіма підприємствами, організаціями, установами і фізичними особами вимог з раціонального використання родовищ прісних підземних вод, а також виконання заходів щодо їх охорони.

Нагляд у цій галузі ведеться:

на всіх стадіях вивчення та експлуатації родовищ прісних підземних вод;

при узгодженні проектів дослідно-промислової розробки та планів робіт на рік;

при узгодженні спеціальних дозволів на користування надрами;

при узгодженні правил технічної експлуатації родовищ підземних вод;

при контролі за дотриманням надрокористувачами встановлених режимів у зонах санітарної охорони.

У наглядовій діяльності при геологічному вивченні родовищ прісних підземних вод, їх розробці та охороні необхідно керуватися наступними законодавчими актами і нормативними документами:

1. Кодексом України про надра. Затверджено Постановою Верховної Ради України від 27 липня 1994 р. N 132/94-ВР.

2. Водним кодексом України. Затверджено Постановою Верховної Ради України від 6 червня 1995 р. N 213/95-ВР.

3. Положенням про Державний департамент промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2005 р. N 1090.

4. Законом України "Про питну воду і питне водопостачання". Затверджено Постановою Верховної Ради України від 10 січня 2002 р. N 2918-III.

5. Законом України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності". Затверджено Постановою Верховної Ради України від 1 червня 2000 р. N 1775-III.

6. Положенням про Порядок надання у 2006 році спеціальних дозволів на користування надрами. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2006 р. N 168.

7. Положенням про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. N 459.

8. Положенням про Порядок передачі розвіданих родовищ корисних копалин для промислового освоєння. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 1995 р. N 114.

9. Державними стандартами на питні води.

10. Інструкцією із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду до родовищ питних і технічних підземних вод. Затверджено ДКЗ України 2000 р.

11. Правилами технічної експлуатації систем водопостачання і каналізації населених пунктів України.

12. Положенням про охорону підземних вод.

13. Правилами виконання робіт з санітарно-технічного тампонажу свердловин, які необхідно ліквідувати.

14. Положенням про стадії геологорозвідувальних робіт на підземні води (гідрогеологічні роботи).

15. Класифікацією запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432.

16. Правилам безпеки на геологорозвідувальних роботах.

II. Перевірка дотримання вимог з охорони надр при проведенні геологорозвідувальних робіт з виявлення та оцінки родовищ прісних підземних вод

Перевірку дотримання вимог з геологічного вивчення, використання та охорони надр на стадії проведення геологорозвідувальних робіт варто

проводити на об'єктах, що знаходяться в детальній розвідці і по яких готуються матеріали підрахунку запасів прісних підземних вод для подання в ДКЗ України. Вибір об'єктів для нагляду варто робити на основі пооб'єктних планів геологорозвідувальних організацій.

Під час перевірки дотримання вимог з геологічного вивчення родовищ підземних вод та охорони надр варто послуговуватися вимогами ст. 56 Кодексу України про надра і Проектом геологорозвідувальних робіт. Особливу увагу приділити дотриманню встановленого законодавством порядку надання надр у користування; наявності ліцензії на вид діяльності у геологорозвідувальній організації; раціональному видобутку, використанню та утилізації підземних вод при відкачках; недопущенню шкідливого впливу бурових робіт на збереження запасів корисної копалини; дотриманню проектних рішень при розвідці родовищ, а також питанням розміщення розвідувальних свердловин, їх конструкції, способу буріння, термінів дослідних відкачок і забезпеченості їх технічними засобами, виконанню заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.

Серйозну увагу варто приділяти питанням консервації та ліквідації свердловин, дотриманню геолого-технічного наряду при їх бурінні, при цьому необхідно мати на увазі, що спостережні свердловини буряться найменшим діаметром, але з розрахунком можливості установки фільтрів у водоприймальній частині; діаметри розвідувальних свердловин задаються з розрахунком проведення з них дослідних відкачок; діаметри розвідувальних свердловин, призначених для наступної передачі в експлуатацію, повинні відповідати проектним діаметрам експлуатаційних свердловин.

Конструкція свердловин і способи буріння повинні передбачати можливість роздільного випробування водоносних горизонтів, а при змінній по вертикалі проникаючої властивості водовміщуючих порід - хімічного складу підземних вод окремих їх зон.

Про затвердження Інструкції щодо розмежування повноважень з контролю за здійсненням заходів, пов'язаних з охороною і раціональним використанням надр

Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці, Державного комітету України по геології і використанню надр, Державного комітету України по земельних ресурсах від 30 листопада 1995 року N 136/18/22/4

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 4 березня 1996 р. за N 103/1128

На виконання доручення Президії Кабінету Міністрів України (протокол 22 від 20 вересня 1995 р.) "Про забезпечення дотримання вимог законодавства в галузі охорони та раціонального використання надр"
НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити Інструкцію щодо розмежування повноважень з контролю за здійсненням заходів, пов'язаних з охороною і раціональним використанням надр, що додається.

2. Мінекобезпеки, Держнаглядохоронпраці, Держкомгеології, Держкомзему України довести Інструкцію до відома та використання в роботі підвідомчим організаціям.

**Перший заступник Міністра
Мінекобезпеки**

В. Шевчук

Голова Держкомгеології

М. Гавриленко

**Голова
Держнаглядохоронпраці**

С. Ткачук

Голова Держкомзему

А. Засуха

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Міністерства охорони навколишнього
природного середовища та ядерної
безпеки України, Державного комітету
України по нагляду за охороною праці,
Державного комітету України по
геології і використанню надр,
Державного комітету України по
земельних ресурсах від 30 листопада
1995 р. N 136/18/22/4

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 4 березня 1996 р. за N
103/1128

ІНСТРУКЦІЯ ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ З КОНТРОЛЮ ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ ЗАХОДІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОХОРОНОЮ І РАЦІОНАЛЬНИМ ВИКОРИСТАННЯМ НАДР

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Інструкція розроблена на виконання доручення Президії Кабінету Міністрів України (протокол N 22 від 20 вересня 1995 року) "Про забезпечення дотримання вимог законодавства в галузі охорони і раціонального використання надр" відповідно до Указу Президента України від 30 квітня 1992 року N 287 "Про управління в галузі використання і охорони надр України".

1.3. Інструкція призначена для забезпечення державного контролю в галузі охорони та раціонального використання надр спеціально уповноваженими органами.

2. ПОВНОВАЖЕННЯ МІНІСТЕРСТВ, ВІДОМСТВ І ЇХ ОРГАНІВ

2.1. Повноваження Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України (Мінекобезпеки) і його органів

Мінекобезпеки України і його органи здійснюють державний контроль за навколишнім природним середовищем, у т. ч. при вивченні та використанні надр, а також при використанні та переробці мінеральної сировини, а саме:

2.1.1. Організують розроблення, реалізацію та контроль за виконанням екологічного розділу державних, регіональних, місцевих, галузевих програм, документів нормативно-правового регулювання і т. ін. з питань охорони і раціонального використання надр.

2.1.2. Розробляють проекти законодавчих і нормативно-методичних актів з питань охорони та раціонального використання надр, а також розглядають і погоджують проекти таких документів, які розробляються іншими міністерствами, відомствами, установами та організаціями і контролюють їх реалізацію.

2.1.3. Здійснюють державний контроль за організацією природоохоронної діяльності, у т. ч. в галузі охорони та раціонального використання надр іншими органами державної виконавчої влади.

2.1.4. Здійснюють державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства України об'єднаннями, підприємствами, різними господарствами незалежно від їх підпорядкованості та форм власності.

2.1.5. Організують проведення державної екологічної експертизи документів, матеріалів (за винятком експертизи та оцінки запасів корисних копалин), а також екологічних ситуацій на місцях, окремих діючих об'єктів і т.ін. та контролюють дотримання її висновків.

2.1.6. Надають дозволи будівельним організаціям, які мають проектно-кошторисну документацію з позитивними висновками екологічної експертизи та ліцензії на право виконання цих робіт, на спорудження (ремонт, переобладнання) експлуатаційних свердловин на воду і контролюють дотримання умов їх надання.

2.1.7. Надають дозволи на спеціальне використання прісних, лікувальних мінеральних, теплоенергетичних і промислових підземних вод і контролюють дотримання умов їх надання.

2.1.8. Узгоджують ліміти (квоти) на видобування корисних копалин (в тому числі континентального шельфу), за винятком загальнопоширених та терміни їх дії.

2.1.9. Погоджують спеціальні дозволи (ліцензії) на всі види користування надрами, що підлягають ліцензуванню.

2.1.10. Погоджують правила технічної експлуатації, проекти і плани розробки родовищ корисних копалин та переробки мінеральної сировини.

2.2. Повноваження Державного комітету України по геології і використанню надр (Держкомгеології) та його органів

Держкомгеології та його органи здійснюють державний контроль за геологічним вивченням надр (державний геологічний контроль), у тому числі:

2.2.1. Розробляють програми розвитку мінерально-сировинної бази та проведення робіт по геологічному вивченню надр та контролюють їх реалізацію.

2.2.2. Розробляють або розглядають та погоджують проекти законодавчих і нормативно-методичних актів та інших документів з питань своєї компетенції та контролюють їх виконання.

2.2.3. Здійснюють методичне забезпечення робіт по геологічному вивченню надр і контролюють виконання рішень з цих питань, перевіряють обґрунтованість застосування методик і технологій, комплексність, ефективність робіт, ведуть облік геологічного вивчення, а також державний інформаційний геологічний фонд України.

2.2.4. Перевіряють дотримання технологій під час дослідної експлуатації родовищ корисних копалин, які б забезпечували необхідну повноту і якість їх вивчення.

2.2.5. Контролюють збереження розвідувальних гірничих виробок і свердловин для розроблення родовищ корисних копалин, а також геологічної документації, зразків порід, дублікатів проб, що можуть бути використані при подальшому вивченні надр.

2.2.6. Здійснюють відомчий контроль за додержанням природоохоронного законодавства при проведенні пошукових, геологознімальних, розвідувальних та інших робіт по геологічному вивченню надр.

2.2.7. Здійснюють державну реєстрацію робіт по геологічному вивченню надр, контролюють своєчасність і правильність її проведення.

2.2.8. Надають спеціальні дозволи (ліцензії) на всі види користування надрами, що підлягають ліцензуванню, і контролюють виконання передбачених ними умов.

2.2.9. Створюють державний фонд родовищ корисних копалин, ведуть державний кадастр їх родовищ (у т. ч. підземних вод) та державного балансу запасів, перевіряють повноту вихідних даних про кількість та якість запасів основних і спільнозалягаючих корисних копалин.

2.2.10. Організують проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, перевіряють виконання рішень Державної комісії України по запасах корисних копалин.

2.2.11. Подають Кабінету Міністрів пооб'єктні ліміти (квоти) на видобування корисних копалин загальнодержавного значення і визначають термін їх дії.

2.2.12. Погоджують дозволи на спеціальне використання підземних вод (прісних, лікувальних мінеральних, теплоенергетичних та промислових), а також ліцензії на виконання спеціальних видів робіт, пов'язаних з видобуванням підземних вод експлуатаційними свердловинами на воду, а саме: їх проектування, буріння, ремонт, експлуатацію і ліквідацію (тампонаж).

2.2.13. Організують виявлення покинутих пошукових та розвідувальних гірничих виробок (свердловин) різного призначення, вживають технічних заходів щодо їх ліквідації (тампонаж), а також переведення на крановий режим самовиливних свердловин.

2.2.14. Здійснюють державний моніторинг стану геологічного середовища.

2.3. Повноваження Державного комітету України по нагляду за охороною праці (Держнаглядохоронпраці України) та його органів

Держнаглядохоронпраці та його органи здійснюють державний нагляд за веденням робіт по геологічному вивченню надр, їх використанням та охороною, а також за використанням і переробкою мінеральної сировини (державний гірничий нагляд), у тому числі:

2.3.1. Беруть участь у розробці державних програм в частині видобутку корисних копалин, їх використання, переробки мінеральної сировини, а також проектів законодавчих і нормативно-методичних актів з цих питань і контролюють їх виконання.

2.3.2. Погоджують правила технічної експлуатації надр, проекти і плани розробки родовищ корисних копалин та переробки мінеральної сировини, а також правила і проекти ведення робіт з геологічного вивчення надр, будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, і контролюють їх виконання на виробничих об'єктах в частині забезпечення вимог охорони і раціонального використання надр, безпеки для людей і навколишнього природного середовища.

2.3.3. Надають гірничі відводи на користування надрами (крім розробки родовищ корисних копалин місцевого значення) і контролюють використання встановлених вимог.

2.3.4. Погоджують надання ліцензій на експлуатацію родовищ корисних копалин та будівництво підземних об'єктів, документи на забудову площ залягання корисних копалин, а також місця розташування гірничодобувних об'єктів та підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, і перевіряють їх наявність на об'єктах виробництва.

2.3.5. Контролюють своєчасність та правильність введення в експлуатацію розвіданих родовищ корисних копалин, додержання норм і правил охорони надр під час проведення робіт з геологічного вивчення надр та гірничодобувних робіт, а також порядок консервації чи ліквідації об'єктів (перед чим погоджує необхідність ліквідації чи консервації та встановлює її порядок).

2.3.6. Контролюють додержання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час розробки родовищ корисних копалин, будівництва і експлуатації підземних споруд, а також додержання правил і технологій переробки мінеральної сировини.

2.3.7. Здійснюють контроль за повнотою видобування оцінених запасів корисних копалин і наявних у них компонентів, а також додержанням встановленого порядку обліку стану і руху їх, втрат і погіршення якості, а також обґрунтованості і своєчасності списання. Погоджують списання запасів корисних копалин з балансу підприємств.

2.3.8. Здійснюють контроль за станом використання розкривних порід і відходів переробки мінеральної сировини.

2.3.9. Контролюють наявність і правильність ведення гірничо-технічної документації, а також правильність і своєчасність подання статистичної звітності про стан охорони і використання надр та мінеральної сировини.

2.3.10. Здійснюють державний облік ділянок надр, наданих для будівництва та експлуатації підземних споруд та інших цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

2.4. Повноваження Державного комітету України по земельних ресурсах (Держкомзем) та його органів

Держкомзем України та його органи здійснюють державний контроль за використанням і охороною земель, у тому числі при вивченні і використанні надр, а також при використанні та переробці мінеральної сировини, а саме:

2.4.1. За дотриманням встановленого чинним земельним законодавством порядку вилучення і надання земельних ділянок.

2.4.2. За дотриманням підприємствами, установами, організаціями і громадянами земельного законодавства з питань раціональної організації території, встановленого режиму використання земельних ділянок відповідно до цільового призначення та умов їх надання.

2.4.3. За своєчасним поверненням тимчасово зайнятих земель та приведенням їх у стан, придатний для використання за призначенням.

2.4.4. За виконанням норм і правил зняття, зберігання і використання родючого шару ґрунту при проведенні робіт, пов'язаних із порушенням земель, своєчасним і якісним проведенням рекультивациі гірничопромислових ландшафтів.

2.4.5. За виконанням комплексу заходів щодо запобігання псування і деградації земель, захисту їх від забруднення.

2.4.6. За станом і якістю ґрунтів і забрудненням ландшафтів, а також відновленням порушених земель (державний моніторинг).

3. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

3.1. Основними принципами взаємодії є:

- суворе дотримання чинного законодавства, екологічних норм і правил;
- оперативне та комплексне використання сил і засобів, що є у кожного;
- невтручання у вирішення завдань і функцій, що визначені чинним законодавством для кожного;
- чітка координація робіт.

3.2. Основними напрямками та формами взаємодії є:

- узгодження поточних та перспективних планів робіт, які становлять взаємний інтерес;
- розгляд і вирішення питань на оперативних нарадах і спільних засіданнях колегій міністерств і відомств;
- взаємні оперативні повідомлення про аварійні ситуації та про заходи, що вживаються для ліквідації їх наслідків;
- розроблення та здійснення узгоджених заходів контролю при виникненні надзвичайних ситуацій, проведення вибіркового спільного перевірок за єдиним планом та задумів з комплексним використанням сил та засобів;
- співпраця з питань щодо збору, обробки, зберігання та аналізу інформації, що стосується спільної діяльності (матеріали моніторингу, обстежень об'єктів і т. ін.), та оперативний обмін нею;
- узгодження дій щодо міжнародного співробітництва в галузі охорони і раціонального використання надр;
- організація навчання та підвищення кваліфікації інспекторського складу;

- проведення аналізу та розробка пропозицій щодо внесення корективів у організацію подальшої спільної діяльності.

3.3. Основні об'єкти спільних дій.

3.3.1. Обстеження та перевірка діючих об'єктів, які є особливо екологічно небезпечними.

3.3.2. Участь у обранні ділянок під будівництво полігонів для захоронення відходів, підземних сховищ нафти, нафтопродуктів, стиснутих газів, фільтруючих накопичувачів та інших екологічно небезпечних об'єктів.

3.3.3. Участь у роботі державних комісій по прийманню до експлуатації об'єктів, які мають потенційну небезпеку для навколишнього природного середовища.

3.3.4. Участь у роботі комісій і експертних груп з питань, пов'язаних з охороною та раціональним використанням надр.

3.4. Взаємодія організується безпосередньо керівниками відповідних підрозділів міністерства і відомств в центрі та на місцях.

3.5. Координація спільної діяльності у забезпеченні дотримання вимог законодавства в галузі охорони і раціонального використання надр покладається на Держекоінспекцію Мінекобезпеки України.

**МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

НАКАЗ

29.08.2011

м. Київ

№ 303

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 вересня 2011 р. за
№ 1097/19835**

**Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування
збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування
надрами**

Відповідно до пункту 4 Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України, затвердженого Указом Президента України від 13.04.2011 № 452, Кодексу України про надра та статті 20 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища"

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Методику визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами.
2. Державній екологічній інспекції України (Жила П. Б.) забезпечити подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

М. В. Злочевський

ПОГОДЖЕНО:

**Перший заступник Міністра
фінансів України**

А. І. Мярковський

**Перший заступник Голови -
Голова ліквідаційної комісії
Державного комітету України з
питань регуляторної політики та
підприємництва**

Г. Яцишина

**Голова Державної служби
гірничого нагляду та промислової
безпеки України**

О. Хохотва

**МЕТОДИКА визначення розмірів
відшкодування збитків, заподіяних
державі внаслідок самовільного
користування надрами
I. Загальні положення**

ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ
Міністерства екології та природних
ресурсів України 29.08.2011 N 303
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 19 вересня 2011 р. за N
1097/19835

1.1. Ця Методика розроблена відповідно до Кодексу України про надра, Податкового кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", Гірничого закону України та інших нормативно-правових актів про надра.

1.2. У цій Методиці терміни вживаються у такому значенні:

охорона надр - сукупність заходів, які забезпечують найповніше комплексне вилучення корисних копалин, збереження або припустимі зміни геоморфологічних структур, властивостей та екологічного стану верхнього шару літосфери;

самовільне користування надрами - користування надрами за відсутності дозвільної документації на користування надрами, передбаченої законом.

1.3. Ця Методика встановлює основні вимоги щодо порядку визначення заподіяних збитків і застосовується при визначенні відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами.

1.4. Ця Методика поширюється на посадових осіб, які уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) за використанням і охороною надр, відповідно до наданих їм повноважень.

1.5. В основу нарахування збитків покладена базова ставка збитків у частках мінімальної заробітної плати (м. з. пл.), наведена у додатку 1 до цієї Методики.

1.6. Приклад розрахунку збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, наведено в додатку 2 до цієї Методики.

1.7. Ця Методика застосовується при визначенні відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, у тому числі торфу загальною глибиною розробки понад два метри.

1.8. Збитки, заподіяні внаслідок порушення законодавства про надра, підлягають компенсації державі юридичними та фізичними особами, у тому числі іноземними особами та особами без громадянства, відповідно до законодавства.

**II. Порядок встановлення факту порушення законодавства про
охорону надр та обсягів самовільно видобутих надр**

2.1. Факт самовільного користування надрами встановлюється особами, які уповноважені здійснювати державний контроль (нагляд) за використанням і охороною надр під час проведення планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю).

2.2. Для встановлення факту самовільного користування надрами та визначення обсягу видобутих надр використовується пряме вимірювання (заміри розробок, кар'єрів, накопичених надр) разом з аналізом матеріалів геологорозвідувальних робіт (геологічні, гідрогеологічні карти родовищ за їх наявності).

III. Розрахунок збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами

3.1. Збитки розраховуються особами, які уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) за використанням і охороною надр.

3.2. Розмір збитків (**З**), встановлених за фактом самовільного користування надрами, визначається шляхом встановлення обсягу самовільно видобутих надр (**Д_i**), помноженого на базову ставку (додаток 1) відшкодування збитків (**Р_i**), за формулою

$$Z = \sum_{i=1}^K (P_i \cdot N \cdot D_i),$$

де **Д_i** - обсяг самовільно видобутих надр (т; м³; кг);

Р_i - базова ставка збитків у частках мінімальної заробітної плати;

N - величина мінімальної заробітної плати (грн.).

Для визначення обсягу самовільно видобутих надр безпосередньо на місці видобування виконують прямі вимірювання лінійних розмірів: довжини, ширини та висоти, розраховують об'єм через добуток лінійних розмірів за допомогою відповідного засобу вимірювальної техніки, що має метрологічне підтвердження.

3.3. Збитки, розраховані за цією Методикою, стягуються відповідно до законодавства.

**Заступник Міністра - керівник
апарату**

Д. Д. Мормуль

**Базова ставка збитків у частках
мінімальної заробітної плати (м. з. пл.)**

Додаток 1 до Методики
визначення розмірів відшкодування
збитків, заподіяних державі внаслідок
самовільного користування надрами

№ з/п	Перелік мінеральних ресурсів	Значення показника, м. з. пл./т; м ³ ; кг
1	2	3
1	Горючі надра	
	Нафта, конденсат (у тоннах)	15,380
	Газ природний (у тис. м ³)	3,940
	Вугілля кам'яне (в тоннах)	1,360

	Вугілля буре (в тоннах)	0,052
	Торф (у тоннах)	0,055
2	Металеві надра	
	Залізна руда для збагачення (в тоннах)	0,341
	Залізна руда багата (в тоннах)	1,070
	Марганцева руда (в тоннах)	2,03
	Нікелева руда (силікатна) (в тоннах)	0,909
	Інші металеві корисні копалини (у тоннах)	0,374
	Руди кольорових металів (у тоннах)	0,238
	Уранова руда (в тоннах)	0,299
	Руди рідкісних металів (у тоннах)	0,676
	Золоторудна сировина (в тоннах)	1,496
3	Сировина нерудна для металургії	
	Бентонітова глина (в тоннах)	0,336
	Глина вогнетривка (в тоннах)	0,077
	Доломіт (у тоннах)	1,06
	Флюсовий вапняк (у тоннах)	1,06
	Кварцит та пісок кварцовий для металургії (в тоннах)	2,32
	Пісок формувальний (у тоннах)	2,36
	Кварцит для виробництва кремнію (в тоннах)	0,247
	Інша нерудна сировина (в тоннах)	1,950
4	Гірничохімічна сировина	
	Сірчана руда (в тоннах)	0,608
	Калійно-магнієва сіль (у тоннах)	1,28
	Кухонна сіль кам'яна (в тоннах)	0,548
	Крейда для содової промисловості (в тоннах)	2,41
	Вапняк для цукрової промисловості (в тоннах)	2,39
	Сировина для виробництва мінеральних пігментів (у тоннах)	0,57
	Крейда для хімічної промисловості (в тоннах)	2,40
	Інша гірничохімічна сировина (в тоннах)	0,808

5	Гірничорудна сировина	
	Графітова руда (в тоннах)	0,36
	Сировина для виготовлення оптичної та п'єзооптичної продукції (в кілограмах)	1,28
	Сировина для виробництва адсорбційних матеріалів (у тоннах)	0,34
	Сировина для виробництва абразивних матеріалів (у тоннах)	0,20
	Пірофіліт (у тоннах)	3,19
	Озокерит (у тоннах)	3,23
	Інша гірничорудна сировина (в тоннах)	0,304
6	Сировина ювелірна, ювелірно-виробна, виробна, для облицювальних матеріалів	
	Бурштин (у кілограмах)	1,42
	Топаз, моріон, берил (у кілограмах)	0,265
	Напівдорогоцінне каміння (в кілограмах)	0,00729
	Сировина виробна (в тоннах)	0,114
	Високодекоративне каміння (в м ³)	0,171
	Інші види декоративного каміння (в м ³)	0,119
7	Сировина будівельна	
	Сировина для виготовлення цементу (в тоннах)	1,59
	Крейда і вапняк на вапно, крейда будівельна (в тоннах)	2,36
	Гіпс (у тоннах)	2,41
	Керамзитова сировина (в м ³)	1,40
	Цегельно-черепична сировина (в м ³)	0,146
	Камінь будівельний (у м ³)	0,706
	Камінь пиляний (у м ³)	0,602
	Глина тугоплавка (в тоннах)	0,663
	Пісок для виробництва скла (в тоннах)	1,05
	Польовошпатована сировина (в тоннах)	2,75
	Каолін первинний (у тоннах)	0,377

	Перліт (у м ³)	0,33
	Сировина для виробництва мінеральної вати (в тоннах)	0,561
	Піщано-гравійна сировина, пісок будівельний (у м ³)	0,168
	Бітуми (в тоннах)	0,79
	Сировина для вапнування кислих ґрунтів (у тоннах)	1,56
	Інша будівельна сировина (в тоннах)	1,33
8	Грязі лікувальні (в м³)	0,96

Додаток 2 до Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами

Приклад розрахунку збитків від порушення законодавства про використання та охорону надр при самовільному користуванні надрами

№ з/п	Показники	Позначення	Одиниця виміру	Джерело отримання або розрахунок показників	Значення
1	2	3	4	5	6
1	Обсяг самовільно добутого польового шпату	Д	т	Прямий метод (безпосереднє замірювання)	20,04
2	Базова ставка збитків у частках мінімальної заробітної плати	В	м. з. пл. / т	Додаток 1	2,75
3	Величина мінімальної заробітної плати	Н	грн.	Закон України "Про державний бюджет України"	960,00
4	Розмір відшкодування збитків	З	грн.	$V \cdot N \cdot Д$	52905,60

Розрахунок: $З = 20,04 \cdot 960,0 \cdot 2,75 = 52905,60$ грн.

РОЗДІЛ 23. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ⁵⁸

УКАЗ Президента України

Про Положення про Державну екологічну інспекцію України

(витяг)

1. Затвердити Положення про Державну екологічну інспекцію України (додається).
2. Кабінету Міністрів України привести у тримісячний строк свої рішення у відповідність із цим Указом.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

**м. Київ
13 квітня 2011 року
N 454/2011**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 13 квітня 2011 року N 454/2011

⁵⁸ До цього розділу віднесені також: - наказ від 01.02.2010 р. № 27 «Про затвердження СОУ ЖКГ «Захист від небезпечних геологічних процесів. Дренажі променеві для захисту від підтоплення територій та споруд»; - наказ від 01.02.2010, № 28 «Про затвердження СОУ ЖКГ «Захист від небезпечних геологічних процесів. Штучне відновлення природної дренажності територій»; - постанова Ради Міністрів УРСР від 14.07.1976 р. № 327 «Про рекультивуацію земель, збереження і раціональне використання родючого шару ґрунту при розробці родовищ корисних копалин і торфу, проведенні геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт»; - інструкція Мінсільгоспу СРСР від 20.12.1976 р. № 187 «Інструкція з інвентаризації земель, ґрунтове покриття яких порушене при розробці родовищ корисних копалин і торфу, виконанні геологорозвідувальних дослідницьких, будівельних та інших робіт».

ПОЛОЖЕННЯ

про Державну екологічну інспекцію України

1. Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів України (далі - Міністр).

Держекоінспекція України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для забезпечення реалізації державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

2. Держекоінспекція України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства екології та природних ресурсів України (далі - Міністерство), іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України і Міністра, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями Держекоінспекції України є:

внесення Міністрові пропозицій щодо формування державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;

реалізація державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів; додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду; за екологічною та радіаційною безпекою (у тому числі у пунктах пропуску через державний кордон і в зоні діяльності митниць призначення та відправлення) під час імпорту, експорту та транзиту вантажів і транспортних засобів; біологічною і генетичною безпекою щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів (ГМО) у відкритій системі; поводженням з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами) і небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами;

інші завдання, визначені законами України та покладені на неї Президентом України.

**МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА
БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ**

**НАКАЗ
від 7 грудня 2009 року N 566**

Про затвердження ДБН В.1.1-24-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Основні положення проектування"

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 29 липня 2010 року N 287

З метою удосконалення нормативної бази у будівельному комплексі України та на підставі рішення науково-технічної ради Міністерства регіонального розвитку та будівництва від 19.11.2009 N 160 **наказую**:

1. Затвердити із наданням чинності з 1 січня 2011 року державні будівельні норми ДБН В.1.1-24-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Основні положення проектування", розроблений на замовлення Міністерства з питань житлово-комунального господарства.

(пункт 1 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 29.07.2010 р. N 287)

2. З набранням чинності ДБН В.1.1-24-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Основні положення проектування" вважати таким, що втратив чинність на території України з 1 січня 2011 року, СНиП 2.01.15-90.

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 29.07.2010 р. N 287)

3. Департаменту політики житлового будівництва та програм ЧАЕС (Непомнящий О. М.) та Управлінню технічного регулювання у будівництві (Барзилович Д. В.) передати до ДП "Укрархбудінформ" як фондоутримувача сформовану справу зазначених державних будівельних норм відповідно до Положення про Фонд нормативних документів у сферах містобудування, будівництва та промисловості будівельних матеріалів, затвердженого наказом Держбуду від 25.02.2005 N 41, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 16.03.2005 за N 305/10585.

4. ДП "Укрархбудінформ" (Загородня О. В.):

4.1 Забезпечити видання та розповсюдження ДБН В.1.1-24-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Основні положення проектування" відповідно до замовлень за умови використання одержаних від реалізації коштів на виконання робіт зі стандартизації та розвиток науково-технічної бази (ст. 19 Закону України "Про стандартизацію").

4.2 Надати обов'язкові безоплатні типографського видання примірники ДБН В.1.1-24-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів Основні положення проектування" одержувачам, визначеним постановою Кабінету Міністрів України від 10.05.2002 N 608 "Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів" і спільним наказом Держспоживстандарту та Держбуду від 24.02.2003 N 27/12.

5. Супровід ДБН В.1.1-24-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Основні положення проектування" доручити ДП "НДІБК", як базовій організації з науково-технічної діяльності за визначеним напрямом.

6. Рекомендувати Міністерству з питань житлово-комунального господарства здійснювати контроль за супроводженням зазначених державних будівельних норм.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Д. В. Ісаєнка

Міністр

В. Куйбіда

**МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА
БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ**

НАКАЗ

від 2 грудня 2009 року N 550

**Про затвердження ДБН В.1.1-25-2009 "Захист від небезпечних
геологічних процесів. Інженерний захист територій та споруд від
підтоплення та затоплення"**

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 29 липня 2010 року N 287

З метою удосконалення нормативної бази у будівельному комплексі України та на підставі рішення науково-технічної ради Міністерства регіонального розвитку та будівництва від 19.11.2009 N 161 **наказують**:

1. Затвердити з наданням чинності з 1 січня 2011 року державні будівельні норми ДБН В.1.1-25-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення", розроблений на замовлення Міністерства з питань житлово-комунального господарства.

(пункт 1 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 29.07.2010 р. N 287)

Вважати СНиП 2.06.15-85 "Инженерная защита территорий от затопления и подтопления" такими, що не застосовуються на території України з 1 січня 2011 року.

(пункт 1 доповнено абзацом згідно з наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 29.07.2010 р. N 287)

2. Департаменту політики житлового будівництва та програм ЧАЕС (Непомнящий О. М.) та Управлінню технічного регулювання у будівництві (Барзилович Д. В.) передати до ДП "Укрархбудінформ" як фондоутримувача сформовану справу зазначених державних будівельних норм відповідно до Положення про Фонд нормативних документів у сферах містобудування, будівництва та промисловості будівельних матеріалів, затвердженого наказом Держбуду від 25.02.2005 N 41, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 16.03.2005 за N 305/10585.

3. ДП "Укрархбудінформ" (Загородня О. В.):

3.1. Забезпечити видання та розповсюдження ДБН В.1.1-25-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Інженерний захист територій

та споруд від підтоплення та затоплення" відповідно до замовлень за умови використання одержаних від реалізації коштів на виконання робіт зі стандартизації та розвиток науково-технічної бази (ст. 19 Закону України "Про стандартизацію").

3.2. Надати обов'язкові безоплатні типографського видання примірники ДБН В.1.1-25-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення" одержувачам, визначеним постановою Кабінету Міністрів України від 10.05.2002 N 608 "Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів" і спільним наказом Держспоживстандарту та Держбуду від 24.02.2003 N 27/12.

4. Запропонувати Міністерству з питань житлово-комунального господарства надати пропозиції щодо організації, яка буде здійснювати супроводження ДБН В.1.1-25-2009.

5. Рекомендувати Міністерству з питань житлово-комунального господарства здійснювати контроль за супроводженням зазначених державних будівельних норм.

6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Д. В. Ісаєнка

Міністр

В. Куйбіда

РОЗДІЛ 24. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ ГЕОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПЕРЕЛІК РОБІТ З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ

(витяг)

ЗАТВЕРДЖЕНО наказом
Державного комітету України з нагляду
за охороною праці від 26 січня 2005 р.
N 15
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 15 лютого 2005 р. за N
232/10512

1. Електрозварювальні, газополум'яні, наплавочні і паяльні роботи. Контроль за зварювальними з'єднаннями.
2. Роботи в охоронних зонах ліній електропередач.
3. Роботи на кабельних лініях і діючих електроустановках.
4. Роботи в зонах дії струму високої частоти, іонізуючого випромінювання, електростатичного та електромагнітного полів, а також роботи із застосуванням лазерів, дозиметрів.
5. Роботи на повітряних лініях зв'язку, які перетинають лінії електропередач, контактні проводи.
6. Електропрогрів бетону та електророзморожування ґрунтів.
7. Обслуговування, ремонт та наладка обладнання для плазменно-дугової зварки, різання, напилювання, нанесення покриттів та іншого електрозварювального устаткування.
8. Роботи в термічних цехах та дільницях на електротермічних установках підвищеної та високої частоти.
9. Виготовлення, випробування, транспортування, зберігання та використання промислових вибухових матеріалів та їх знешкодження.
10. Роботи з надзвичайно займистими, легкозаймистими, займистими та вибухонебезпечними речовинами.
11. Роботи, пов'язані з технічним обслуговуванням вибухонебезпечних виробництв, цехів, дільниць, об'єктів, засобів пожежної сигналізації та систем автоматичного пожежогасіння.
Пожежно-технічне обстеження будинків та висотних споруд. Виїзд особового складу підрозділів пожежної охорони по тривозі.
12. Транспортування балонів, контейнерів, ємностей із стисненими, зрідженими, отруйними, вибухонебезпечними та інертними газами, їх заповнення та ремонт.
13. Обслуговування агрегатів і котлів, працюючих на газі і рідкому паливі.

14. Роботи з профілактики і технічного обслуговування газового господарства.

15. Виконання газонебезпечних робіт.

16. Роботи по технічному обслуговуванню і експлуатації компресорних та газорегуляторних станцій, лінійних частин магістральних газопроводів.

17. Монтаж і експлуатація засобів електрохімічного захисту підземних газопроводів від корозії.

18. Роботи, пов'язані з будівництвом, обслуговуванням і ремонтом газопроводів, газорозподільних пунктів, які використовують природні, нафтові, штучні, змішані і зріджені вуглеводневі гази.

19. Роботи по монтажу та зварюванню підземних та зовнішніх газопроводів, газифікації об'єктів, а також по нанесенню протикорозійного ізоляційного покриття.

20. Підключення до діючого газопроводу новозмонтованих газопроводів.

21. Обслуговування та ремонт газоперекачувальних агрегатів.

22. Освоєння і глушіння газових та нафтових свердловин.

23. Промислово-геофізичні дослідження свердловин.

24. Ліквідація відкритих газових та нафтових фонтанів.

25. Роботи по видобутку та переробці нафти, газу і конденсату в нафтогазопереробній та хімічній промисловості.

26. Роботи по ліквідації нафтогазоводопроявлень в процесі буріння свердловин.

27. Роботи, пов'язані з обслуговуванням, експлуатацією та ремонтом компресорних та холодильних установок, працюючих на вибухонебезпечних та токсичних газах.

28. Роботи, пов'язані з підготовкою залізничних цистерн, контейнерів, балонів та інших ємностей до зливу-наливу вибухонебезпечних, токсичних та займистих рідин.

29. Роботи, пов'язані з монтажем, експлуатацією та ремонтом магістральних нафтопроводів, нафтопродуктопроводів, аміакопроводів і технологічних трубопроводів.

30. Роботи в охоронних зонах діючих магістральних газопроводів та комунікацій газових промислів.

31. Роботи по виробництву, зберіганню, використанню та транспортуванню речовин, які відносяться до I та II класу небезпеки.

32. Злив, очистка, нейтралізація резервуарів, тари та інших ємностей з-під нафтопродуктів, кислот, лугів та інших шкідливих речовин, в тому числі радіоактивних.

33. Роботи по монтажу та ремонту обладнання в насосних та компресорних станціях на нафтогазовидобувних та нафтогазопереробних підприємствах.

34. Монтаж, ремонт, реконструкція, наладка, експлуатація, введення в експлуатацію та виведення з експлуатації, здійснення інспекційного контролю обладнання, що містить радіонуклідні джерела.

35. Експлуатація циклотронів, бетатронів, лінійних прискорювачів та інших прискорювальних установок.

36. Роботи з отруйними, шкідливими, токсичними та радіоактивними речовинами.

61. Управління, завантаження та обслуговування дробарних, сортувальних, фасувально-пакувальних, просівальних, змішувальних, формувальних, затиральних, фільтрувальних, намотувальних, варочних, плавильних, сепараторних, очисних, обрізних, бурових, в'язальних, полірувальних механізмів.

64. Підземні роботи на шахтах та рудниках.

65. Підземна геологорозвідка.

66. Сейсморозвідка.

67. Геолого-маркшейдерські роботи.

68. Аварійно-рятувальні роботи, гасіння пожеж, боротьба з повінню.

69. Дегазаційні роботи.

70. Технічне обслуговування, експлуатація та ремонт підйомних установок, стволів, компресорних станцій.

71. Утворення і експлуатація відвалів гірничих порід.

72. Обслуговування лампових, лампової апаратури аерогазового контролю і сейсмопрогнозу.

73. Проведення розкривних робіт, виїмка і навантаження корисних копалин при відкритих гірничих роботах.

74. Виколювання, звалення, розпилювання і обробка блоків природного каменю, переміщення і навантаження їх в транспортні засоби.

75. Обкладання та скріплення укосів, бортів, уступів кар'єрів.

76. Підземні та відкриті гірничі роботи при будівництві, реконструкції і ремонті метрополітенів, підземних споруд спеціального призначення.

77. Роботи на метрополітені в службі руху, рухомого складу, колії, топливних споруд, сигналізації та зв'язку.

78. Розмивання порід з використанням гідромоніторів та інших засобів гідромеханізації.

79. Прокладка, обслуговування та ремонт пульпопроводів.

80. Зведення і нарощування дамб гідротехнічних споруд і гідровідвалів.

81. Експлуатація та ремонт водозбірних споруд.

82. Штучне заморожування ґрунтів та водопониження.

83. Монтаж, демонтаж, експлуатація, ремонт і переміщення насосних і землесосних установок, драг і земснарядів.

84. Утворення і експлуатація перевантажувальних пунктів кар'єрів.

85. Забивання свай.

86. Цементация та хімічне закріплення ґрунтів та фундаментів.

87. Укладка великогабаритних труб у траншеї.

88. Роботи в колодязях, шурфах, траншеях, котлованах, бункерах, камерах і колекторах.

89. Земляні роботи, що виконуються в зоні розташування підземних комунікацій, під водою та на глибині більше 2 метрів.

90. Продавлювання тунельних конструкцій під будинками, спорудами, магістралями і водоймищами.

91. Роботи у замкнених просторах (ємностях, боксах, трубопроводах).
92. Водолазні роботи.
93. Роботи по обслуговуванню барокамер.
94. Роботи верхолазні та на висоті.
95. Роботи з підйомних і підвісних колисок і рихтувань на висоті.
96. Монтаж та демонтаж конструкцій і обладнання за допомогою вертольотів.
97. Монтаж та демонтаж будинків, споруд, а також відновлення та зміцнення їх аварійних частин.
98. Обстеження димарів, вентиляційних каналів і дахів при капітальному ремонті будинків та споруд.
99. Роботи по ремонту, фарбуванню, очистці від снігу та пилу дахів будівель при відсутності огорож.
100. Робота на конструкціях мостових, баштових та козлових кранів.
101. Вантажно-розвантажувальні роботи за допомогою машин і механізмів.
102. Транспортування негабаритних та важких вантажів на під'їзних коліях будівельних майданчиків.
103. Монтаж, експлуатація і демонтаж бурових вишок.
127. Гідрометричні, гідрологічні і гідрохімічні роботи: на великих і середніх річках у період повені; рейдові виїзди на безмоторних човнах на озерах і водоймищах; роботи на річках і каналах, пов'язані з використанням човнових переправ, роботи і спостереження з льоду у період нестійкого льодоставу; гідрографічні обстеження водних об'єктів у важкодосяжних і необжитих районах.
128. Снігомірні, сніголавинні, гляціологічні і селеві роботи: маршрутні снігозйомки у горах; сніголавинні і гляціологічні роботи у важкодосяжних високогірних районах у період максимальної селевої та лавинної активності.
129. Робота вогневих обслуг з протиградовими виробами, пороховими зарядами і пусковими установками метеоракет, транспортування протиградових виробів та метеоракет на вогневі і стартові позиції.
- На підприємствах на основі Переліку, з урахуванням специфіки виробництва, роботодавцем розробляється і затверджується відповідний перелік робіт з підвищеною небезпекою, для проведення яких потрібні спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з питань охорони праці.

**Начальник юридичного
відділу**

І. Калиновська

**ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ З ПРОМИСЛОВОЇ
БЕЗПЕКИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ**

НАКАЗ

від 7 липня 2009 року N 109

**Про затвердження Показчика нормативно-правових актів з
питань охорони праці**

(витяг)

Відповідно до Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.06.2004 за N 778/9377, **наказую:**

1. Затвердити Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці станом на 1 липня 2009 року (далі - Показчик), що додається.

2. Скасувати наказ Державного департаменту промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду МНС України від 20.06.2006 N 102.

3. Начальнику управління нормативно-правового та юридичного забезпечення Прохорову В. В. вжити заходів щодо розміщення Показчика на офіційному веб-сайті Держгірпромнагляду.

4. Заступнику начальника відділу персоналу, діловодства та спецроботи Кравцю В. Ю. довести цей наказ до відома начальників самостійних управлінь на відділів центрального апарату Держгірпромнагляду, начальників територіальних управлінь Держгірпромнагляду, начальників Державних підприємств "Експертно-технічні центри", начальникам Державного підприємства "Український центр підтвердження відповідності "Промбезпека" та Державного підприємства "Центр сертифікації та контролю якості будівництва об'єктів нафтогазового комплексу", директорам Державного підприємства "Головний навчально-методичний центр" та Державної установи "Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці", Головному редактору Державного підприємства "Редакція журналу "Охорона праці".

5. Контроль за виконання цього наказу покласти на першого заступника Голови Держгірпромнагляду Деньгіна А. П.

**Голова
Держгірпромнагляду**

С. О. Сторчак

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці
та гірничого нагляду
07.07.2009 N 109

(у редакції наказу Державної служби гірничого нагляду та промислової
безпеки
від 12.04.2012 N 74)

Показчик
нормативно-правових актів з питань охорони праці
станом на 12 квітня 2012 року

(витяг)

- НПАОП 74.2-1.06-92 «Правила безпеки при геологорозвідувальних роботах та бурінні свердловин технічного призначення (25.11.92, 05.10.92 Держгіртехнагляд, Держвуглепром України);
- НПАОН 14.4-5.02-75 «Галузева інструкція з геолого-маркшейдерського обліку стану і руху розвіданих запасів кам'яної солі на гірничодобувних підприємствах соляної промисловості Мінхарчопрому СРСР» (28.03.75 Мінхарчопром СРСР);
- НПАОН 13.0-5.03-77 «Галузева інструкція з геолого-маркшейдерського обліку стану і руху розвіданих запасів залізних, марганцевих і хромових руд на підприємствах Міністерства чорної металургії СРСР (26.12.77, Мінчормет СРСР);
- НПАОН 00.0-7.02-02 «Обладнання для геологорозвідувального, структурно-пошукового і картувального буріння свердловин, обстеження технічного стану (методичні вказівки) ГСТУ 41-30-2002» (16.09.2002, наказ Мінекоресурсів України № 352);
- НПАОП 74.2-5.12-90 «Інструкція щодо безпечного ведення морських інженерно-геологічних робіт КР 39-024-90. Геодезична служба» (1990, Міннафтогазпром, Держгіртехнагляд СРСР);
- НПАОП 74.2-3.10-80 «Типові галузеві норми безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту робітникам і службовцям, які зайняті на геологічних, топографо-геодезичних, розвідувальних, землеулаштувальних роботах та в картографічному виробництві» (24.06.80, постанова Держкомпраці СРСР № 180/П-7);
- НПАОП 74.2-1.02-90 «Правила безпеки при геологорозвідувальних роботах» (1990, Мінгеології СРСР);
- НПАОП 0.00-5.32-79 «Інструкція з контролю вмісту пилу на підприємствах гірничорудної і нерудної промисловості (копальнях, кар'єрах, геологорозвідувальних роботах, збагачувальних, агломератних і дробильносортувальних фабриках)» (12.11.79, Держгіртехнагляд СРСР).

РОЗДІЛ 25. МІЖДЕРЖАВНЕ ГЕОЛОГІЧНЕ ПРАВО

КОДЕКС УКРАЇНИ

Про надра

Кодекс введено в дію з дня опублікування - 31 серпня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(витяг)

Розділ ІХ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Стаття 68. Надання надр у користування іноземним юридичним особам і громадянам

Іноземним юридичним особам і громадянам надра у користування та право на переробку мінеральної сировини надаються на конкурсній основі на підставі угод (контрактів), що укладаються відповідно до вимог цього Кодексу та інших законодавчих актів України.

Порядок укладання контрактів на користування надрами та переробку мінеральної сировини за участю іноземних юридичних осіб та громадян визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 69. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про надра, то застосовуються правила міжнародного договору.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про затвердження Угоди про співробітництво між Україною та Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамагірією у сфері геологічних досліджень

Затвердити Угоду про співробітництво між Україною та Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамагірією у сфері геологічних досліджень, підписану 14 жовтня 2003 року у м. Тріполі.

Президент України

Л. КУЧМА

**м. Київ 31 березня 2004 року N
378/2004**

УГОДА про співробітництво між Україною та Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамагірією у сфері геологічних досліджень

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 14.10.2003 р.

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ: 14.06.2004 р.

Україна та Велика Соціалістична Народна Лівійська Арабська Джамагірія (далі - Сторони), з метою розвитку співробітництва в геологічних досліджень, обміну спеціалістами та науковцями, домовилися про наступне:

Стаття 1

Співробітництво між Сторонами в галузі геологічних досліджень буде здійснюватись у таких областях:

1. Регіональні геологічні дослідження, пошуки і розвідка корисних копалин та підземних вод.
2. Буріння свердловин на воду.
3. Проведення пошуково-розвідувальних робіт щодо нафти і газу, включаючи геофізичні дослідження.
4. Застосування геотехнічних досліджень для будівельних цілей.
5. Прогнозування геологічних небезпек та охорона геологічного середовища, головним чином у зоні узбережжя.
6. Підготовка різномасштабних геологічних карт різного виду.
7. Обмін спеціалістами та науковцями.

8. Виконання спільних проектів в Україні та Великій Соціалістичній Народній Лівійській Арабській Джамагірії, а також співробітництво у проектах в третіх країнах, головним чином в Африці.

9. Обмін геологічною та технічною інформацією, включаючи обмін геологічними колекціями гірських порід.

10. Проведення спільних симпозіумів, конференцій та семінарів.

11. Проведення лабораторних та технологічних досліджень.

12. Інші форми співробітництва, що можуть бути взаємно погоджені Сторонами.

Стаття 2

Сторони можуть залучати інших учасників до участі в спільних проектах, які будуть здійснюватись за окремими угодами.

Стаття 3

Сторони визначають відповідальних за відстеження виконання положень, викладених у даній Угоді.

Стаття 4

Для виконання спільних проектів Сторони укладають окремі угоди. Такі угоди включають детальні плани робіт, їх напрями, технічні, технологічні та інженерні рішення, порядок зберігання, обміну та використання інформації, що накопичена кожною із Сторін, включаючи питання захисту прав на інтелектуальну власність, а також умови передачі технологій.

Стаття 5

Порядок фінансування спільних проектів визначається окремими угодами по кожному спільному проекту.

Стаття 6

Сторони за взаємною згодою можуть вносити до цієї Угоди зміни і доповнення, які оформляються окремими протоколами та становлять невід'ємну частину цієї Угоди.

Стаття 7

При виконанні цієї Угоди, а також укладанні та виконанні угод по спільних проектах Сторони дотримуватимуться чинного законодавства держав Сторін та норм міжнародного права.

Стаття 8

Спори, що виникають при тлумаченні або застосуванні цієї Угоди, вирішуються шляхом консультацій та переговорів.

Стаття 9

Ця Угода набуває чинності з дати отримання Сторонами останнього письмового повідомлення про виконання Сторонами всіх внутрішньодержавних процедур, необхідних для набуття нею чинності.

Ця Угода діє протягом п'яти років. Дія цієї Угоди автоматично продовжується на наступні однорічні періоди, якщо жодна із Сторін не повідомить іншу Сторону не пізніше як за три місяці до закінчення відповідного періоду про свій намір припинити дію цієї Угоди.

Припинення дії цієї Угоди не впливає на виконання поточних проектів між двома Сторонами. Виконання цих проектів продовжуватиметься для їх завершення або до їх припинення двосторонньою угодою.

Вчинено в м. "14" жовтня 2003 р. в двох примірниках, кожний українською і арабською мовами, при цьому обидва тексти є автентичними.

За Україну

Віце-прем'єр-міністр

ВІТАЛІЙ ГАЙДУК

**За Велику Соціалістичну
Народну Лівійську Арабську
Джамагірію**

**Заступник Секретаря Вищого
народного комітету з питань
виробництва**

**Д-р АЛЬ-БАГДАДІ АЛІ АЛЬ-
МАХМУДІ**

ПРОТОКОЛЬНА УГОДА про співробітництво у галузі геології і гірничої справи між Україною і Гвінейською Республікою

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 04.11.94 р.

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ: 04.11.94 р.

Між:

Україною, яка представлена Міністерством промисловості України, далі Українська сторона, з одного боку

і

Гвінейською Республікою, яка представлена Міністерством гірничих справ і геології, далі Гвінейська сторона, з іншого боку

Преамбула:

- враховуючи те, що Гвінейська Республіка та Україна вирішили інтенсифікувати свої зв'язки у галузі гірничих справ і геології;

- враховуючи те, що Гвінейська Республіка прагне розвивати пошук, розвідку і експлуатацію мінеральних ресурсів з метою поліпшення добробуту свого народу;

- враховуючи те, що Україна прагне сприяти в оцінці мінеральних ресурсів Гвінейської Республіки.

Сторони домовились про подане нижче:

Стаття 1

На виконання цієї Протокольної угоди Українська сторона зобов'язується надати Гвінейській стороні:

1. Сприяння у реалізації нижченаведених робіт:

- інвентаризації мінеральних ресурсів і геологічній картографії;

- оцінці гідротермальних ресурсів, включаючи реалізацію геологічних робіт, вивченні гідрогеологічних умов, у тому числі умов поповнення покладів;

- вивченні природного ризику національної території Гвінейської Республіки: сейсмічність, зсуви;

- будівництві і обладнанні нової сучасної лабораторії, яка буде працювати згідно з програмою розвитку геології та гірничої справи Гвінейської Республіки;

- підготування та перепідготування гвінейських кадрів у галузі наук про землю в навчальних закладах України геологічного профілю;

- організації професійних стажувань у геологічних установах України, а також курсів по підготовці технічних гвінейських кадрів.

Умови підготування кадрів будуть регламентовані окремою угодою.

Стаття 2

Уряд Гвінейської Республіки зобов'язується полегшити одержання прав на пошук і експлуатацію мінеральних ресурсів, а також податкових і митних пільг українськими організаціями, які рекомендовано Урядом України і

визнано Гвінейською Республікою згідно з чинним законодавством і правилами.

Стаття 3

Конкретні положення статті 1, а також строки виконання робіт і умови їх фінансування будуть регулюватися контрактами по кожному проекту.

Стаття 4

В рамках укріплення співробітництва між двома країнами, створення спільних гвінейсько-українських товариств буде підтримано Урядами сторін.

Стаття 5

Кожна сторона може заявити шляхом письмового офіційного повідомлення про зміну, або розірвання цієї Протокольної угоди, але не менш як за шість (6) місяців.

Стаття 6

Ця Протокольна угода набуває сили з моменту її підписання.

Стаття 7

Цю Протокольну угоду складено у чотирьох примірниках рівної сили, українською та французькою мовами.

Конакрі, _____ 1994 р.

**За Україну Заступник
Міністра промисловості**

(підпис)

Г. Осауленко

**За Гвінейську Республіку
Міністр гірничих справ і геології**

(підпис)

Фассіне Фофана

**ПРОТОКОЛ про науково-технічне співробітництво в галузі геології
і мінеральних ресурсів між Міністерством охорони навколишнього
природного середовища України і Міністерством нафти і мінеральних
ресурсів Сирійської Арабської Республіки**

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 01.07.2005 р.

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ: 01.07.2005 р.

Міністерство охорони навколишнього природного середовища України і Міністерство нафти і мінеральних ресурсів Сирійської Арабської Республіки (далі - Сторони);

підтверджуючи бажання співробітництва у сфері геології і застосування геологічних наукових досліджень;

враховуючи Угоду між Урядом України та Урядом Сирійської Арабської Республіки про торговельне, економічне і технічне співробітництво від 21 квітня 2002 року,

домовились про таке:

Мета Протоколу

Метою Протоколу є розширення наукового і технічного співробітництва в науках про землю і обмін результатами геологічних досліджень в їх різних застосуваннях для досягнення взаємної вигоди в розробці і впровадженні наукових проектів.

Основні напрями співробітництва

Сторони погодилися взаємодіяти в наступних областях:

1. Обмін досвідом і інформацією в дослідженні і розвідці родовищ корисних копалин, отримання корисних результатів від українських експертів за технологічними випробуваннями при розвідці відкритих покладів сірки для поліпшення сирійських залізних руд.

2. Виконання об'єднаних лабораторних і технологічних випробувань різних сирійських руд (залізо, цеоліт, кварцовий пісок, глина) для вибору відповідного методу щодо їх концентрації, відділення відходів.

3. Обмін результатами досліджень металогенічних аналізів та їх застосувань в розвідці і пошуку особливо важливих металів в різних геологічних областях.

4. Обмін інформацією та досвідом фахівців в сучасних лабораторних дослідженнях.

5. Співробітництво і обмін дослідженнями, пов'язаними з геологічними, геохімічними і геотехнічними дослідженнями і вивченнями стислих порід (лабораторні і польові роботи).

Виконавча програма

Співробітництво між Сторонами буде досягнута в наступних напрямках:

Взаємодія учених, фахівців і технічних працівників Сторін згідно з детальними виконавчими програмами проектів і робіт згаданих вище.

Навчання і підвищення кваліфікації сирійських фахівців в різних відповідних роботах, пов'язаних із строками співробітництва.

Порядок застосування

Всі спори стосовно тлумачення або застосування цього Протоколу вирішуватимуться Сторонами шляхом консультацій та переговорів.

За взаємною згодою Сторони можуть вносити до цього Протоколу зміни і доповнення, які оформлюватимуться у вигляді окремих протоколів і становитимуть невід'ємну частину цього Протоколу.

Протокол укладається на невизначений термін і набуває чинності з дати його підписання.

Дія Протоколу припиняється через шість місяців з дати отримання письмового повідомлення однієї з Сторін про її намір припинити дію цього Протоколу.

Вчинено в м. Києві "1" липня 2005 року в двох примірниках, кожний українською, арабською та англійською мовами, причому всі тексти є автентичними. У разі виникнення розбіжностей переважну силу матиме текст англійською мовою.

**За Міністерство охорони
навколишнього природного
середовища України**

**За Міністерство нафти і
мінеральних ресурсів Сирійської
Арабської Республіки**

УГОДА
між Державним Комітетом України по геології і використанню
надр і Міністерством геології і мінеральних ресурсів Монголії в галузі
геологічного вивчення надр

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 23.07.93 р.

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ: 23.07.93 р.

Державний комітет України по геології і використанню надр і Міністерство геології і мінеральних ресурсів Монголії, надалі іменовані "Сторони",

- ґрунтуючись на рішеннях Протоколу першого засідання Міжурядової Українсько-Монгольської комісії з питань торгово-економічного і науково-технічного співробітництва від 5 травня 1993 року,

- керуючись обопільними прагненнями розвивати і поглиблювати співробітництво і обмін інформацією в галузі геологічного вивчення надр, з метою зміцнення дружніх стосунків в розвитку співробітництва між геологами-спеціалістами України і Монголії

погодилися про таке:

Стаття 1

Сторони погодилися, у відповідності з принципами рівності і взаємної вигоди, заохочувати і підтримувати співробітництво в сфері геологічного вивчення надр і розробки родовищ корисних копалин.

Стаття 2

Сторони домовилися про доцільність співробітництва між ними на взаємовигідній основі з таких напрямків:

- прогнозування, пошуки і розвідка родовищ рідкісних, благородних і кольорових металів на території Монголії;

- проведення експертної оцінки вихідних геологічних матеріалів з розвіданих родовищ, що рекомендуються для спільної розробки;

- проведення прогнозних, пошукових і розвідувальних робіт на облицьовувальний камінь на території Монголії.

Стаття 3

Сторони домовилися про обмін інформацією в сфері нових науково-технічних досягнень, методів вивчення надр, розробки нових технологій. Сторони передбачають здійснювати взаємний обмін інформацією про родовища корисних копалин, що становлять обопільний інтерес. Інформація, яка стосується родовищ корисних копалин, не розголошується і не може бути предметом передачі третім особам без дозволу Сторін.

Стаття 4

Сторони домовилися здійснювати взаємний обмін спеціалістами для обміну науково-технічною інформацією і розробки програми спільного співробітництва. Сторона, що відряджає, бере на себе витрати на міжнародний транспорт туди й назад. Сторона, що приймає, бере на себе

витрати на транспорт на території своєї країни, готель, харчування і медичну допомогу для спеціалістів другої Сторони.

Стаття 5

Сторони сприятимуть розвитку і зміцненню контактів і співробітництва в сфері лабораторних і технологічних досліджень, а також надавати допомогу в поставках устаткування для проведення геологорозвідувальних робіт.

Стаття 6

Сторони передбачають розвивати співробітництво шляхом створення спільних підприємств та інших форм співробітництва з розподілом продукції, що одержується, на договірних засадах.

Стаття 7

Для практичної реалізації цієї Угоди Сторони розроблятимуть програми співробітництва, а також угоди і контракти, де будуть визначені фінансові та інші умови її реалізації.

Стаття 8

Ця Угода може бути доповнена або зміцнена за погодженням Сторін, доповнення і зміни визначаються Протоколами.

Стаття 9

Ця Угода набуває чинності з моменту підписання і буде діяти протягом чотирьох років.

Строк дії Угоди автоматично продовжується на наступний чотирьохрічний період, якщо жодна із Сторін не інформувала іншу Сторону про своє бажання припинити її дію, але не пізніше ніж на шість місяців до кінця відповідного строку.

Вчинено в м. Улаанбаатарі 23 липня 1993 р. в двох примірниках, кожен українською, монгольською і російською мовами, при цьому всі тексти мають однакову силу. Однак при виникненні розбіжностей у тлумаченні положень цієї Угоди Сторони будуть керуватися текстом на російській мові.

**За Державний Комітет
України по геології і використанню
надр
(підпис)**

**За Міністерство геології і
мінеральних ресурсів Монголії
(підпис)**

РОЗДІЛ 26. МІЖНАРОДНЕ ГЕОЛОГІЧНЕ ПРАВО

ДЕКЛАРАЦІЯ

принципов, регулирующих режим дна морей и океанов и его недр за пределами действия национальной юрисдикции

17 декабря 1970 года

Генеральная Ассамблея,

ссылаясь на свои Резолюции 2340 (XXII) от 18 декабря 1967 г., 2467 (XXIII) от 21 декабря 1968 г. и 2574 (XXIV) от 15 декабря 1969 г., касающиеся той области деятельности, к которой относится название пункта повестки дня,

подтверждая, что за пределами национальной юрисдикции существует район дна морей и океанов и его недр, точные границы которого еще предстоит определить,

признавая, что существующий правовой режим открытого моря не имеет основных норм для регулирования исследования вышеупомянутого района и разработки его ресурсов,

будучи убеждена в том, что этот район должен быть сохранен исключительно для мирных целей и что исследование района и разработка его ресурсов должны производиться на благо человечества в целом,

считая существенно важным, чтобы как можно скорее был установлен международный режим, применимый к этому району и его ресурсам, включая соответствующий международный механизм,

имея в виду, что освоение и использование этого района и его ресурсов должны производиться таким образом, чтобы способствовать здоровому развитию мировой экономики и равномерному росту международной торговли и свести до минимума любые неблагоприятные экономические последствия, вызываемые колебаниями цен на сырьевые материалы в результате такой деятельности,

торжественно заявляет, что:

1. Дно морей и океанов и его недра за пределами действия национальной юрисдикции (далее называется: этот район), а также ресурсы этого района, являются общим достоянием человечества.

2. Этот район не подлежит присвоению каким бы то ни было образом государствами или лицами, физическими или юридическими, и ни одно государство не будет претендовать на осуществление суверенитета или суверенных прав над любой частью этого района или осуществлять их.

3. Никакое государство или лицо, физическое или юридическое, не будет претендовать на права, осуществлять или приобретать права в отношении этого района или его ресурсов, несовместимые с международным режимом, который должен быть установлен, и принципами настоящей Декларации.

4. Вся деятельность, касающаяся разведки и разработки ресурсов этого района, и другая связанная с этим деятельность будут регулироваться международным режимом, который должен быть установлен.

5. Этот район открыт для использования исключительно в мирных целях всеми государствами без дискриминации, независимо от того, являются ли они прибрежными или не имеющими выхода к морю в соответствии с международным режимом, который должен быть установлен.

6. Государства действуют в этом районе в соответствии с применимыми принципами и нормами международного права, включая Устав Организации Объединенных Наций и Декларацию о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, принятой Генеральной Ассамблеей 24 октября 1970 года*, в интересах поддержания международного мира и безопасности и содействия международному сотрудничеству и взаимопониманию.

* Резолюция 2625 (XXV).

7. Исследование этого района и разработка его ресурсов осуществляются на благо всего человечества, независимо от географического положения государств, как не имеющих выхода к морю, так и прибрежных, и с особым учетом интересов и потребностей развивающихся стран.

8. Этот район должен быть отведен исключительно для мирных целей без ущерба для любых мер, которые согласованы или могут быть согласованы в свете международных переговоров, предпринятых в области разоружения, и которые могут быть применимы к более широкому району. Должны быть заключены как можно скорее одно или несколько международных соглашений, для того чтобы эффективно осуществить этот принцип и сделать шаг вперед на пути к исключению дна морей и океанов и его недр из сферы гонки вооружений.

9. На основе принципов настоящей Декларации путем международного договора универсального характера, заключенного с общего согласия, будет установлен международный режим, распространяющийся на этот район и его ресурсы и включающий соответствующий международный механизм, с тем чтобы ввести в силу положения этого режима. Режим будет предусматривать, среди прочего, упорядоченную и безопасную разработку и рациональное хозяйственное использование этого района и его ресурсов, расширение возможностей их использования и обеспечивать справедливое участие государств в получаемых благах, принимая особо во внимание интересы и потребности развивающихся стран, как не имеющих выхода к морю, так и прибрежных.

10. Государства способствуют международному сотрудничеству в проведении научных исследований исключительно для мирных целей:

а) путем участия в международных программах и поощрения сотрудничества специалистов из разных стран в научных исследованиях;

б) путем эффективного опубликования программ исследований и распространения результатов исследований через международные каналы;

с) путем сотрудничества в проведении мер по укреплению возможностей исследований развивающихся стран, включая участие их граждан в исследовательских программах.

Никакая подобная деятельность не создает правовой основы для каких-либо притязаний в отношении любой части этого района или его ресурсов.

11. В отношении деятельности в этом районе и в соответствии с международным режимом, который должен быть установлен, государства принимают надлежащие меры по принятию и осуществлению международных правил стандартов и процедур и сотрудничают в их принятии и осуществлении, в частности для:

а) предотвращения загрязнения и заражения и других видов вредного воздействия на морскую среду, включая побережье, и нарушения экологического равновесия морской среды;

б) защиты и охраны природных ресурсов этого района и предотвращения ущерба флоре и фауне морской среды.

12. В своей деятельности в этом районе, включая деятельность, относящуюся к его ресурсам, государства равным образом учитывают права и законные интересы прибрежных государств в районе осуществления такой деятельности, а также всех других государств, которые могут быть затронуты такой деятельностью. С соответствующим прибрежным государством будут проводиться консультации относительно деятельности, касающейся исследований района и разработки его ресурсов, с целью избежания нарушения таких прав и интересов.

13. Ничто содержащееся здесь не затрагивает:

а) правового статуса вод, покрывающих этот район, или воздушного пространства над этими водами;

б) прав прибрежных государств в отношении мер по предотвращению, уменьшению или устранению серьезной и непосредственной угрозы их побережью или имеющим к нему отношения интересам от загрязнения или опасности загрязнения, возникающих вследствие деятельности в этом районе, или от других опасных явлений, вызываемых любой деятельностью в этом районе в соответствии с международным режимом, который должен быть установлен.

14. Каждое государство несет ответственность за обеспечение того, чтобы деятельность в этом районе, включая деятельность, связанную с его ресурсами, предпринятую правительственными учреждениями, или неправительственными объединениями, или лицами, находящимися под его юрисдикцией или выступающими от его имени, проводилась в соответствии с

международным режимом, который должен быть установлен. Подобная ответственность применяется к международным организациям и их членам в отношении деятельности, проводимой такими организациями или от их имени. Ущерб, причиненный такой деятельностью, подлежит возмещению.

15. Стороны в любом споре, касающемся деятельности в этом районе и его ресурсов, разрешают такой спор с помощью мер, изложенных в статье 33 Устава Организации Объединенных Наций, и таких процедур урегулирования споров, которые могут быть согласованы в международном режиме, который должен быть установлен.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року та Угоди про імплементацію Частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року

Верховна Рада України **постановляє**:

Конвенцію Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року та Угоду про імплементацію Частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року **ратифікувати** з такими заявами:

1. Україна заявляє, що відповідно до статті 287 Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року вона обирає як головний засіб вирішення спорів щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції арбітраж, створений згідно з Додатком VII. Для розгляду спорів щодо тлумачення або застосування Конвенції з питань, пов'язаних з рибпромисловою діяльністю, захистом і збереженням морського середовища, морськими науковими дослідженнями і судноплаванням, включаючи забруднення з суден та забруднення скиданням, Україна обирає спеціальний арбітраж, створений згідно з Додатком VIII.

Україна визнає компетенцію, як це передбачено статтею 292 Конвенції, Міжнародного трибуналу з морського права щодо питань, пов'язаних з негайним звільненням з-під арешту суден або звільненням їх екіпажів.

2. Україна відповідно до статті 298 Конвенції заявляє, що вона, якщо інше не передбачено окремими міжнародними договорами України з відповідними державами, не визнає обов'язкових процедур, які ведуть до обов'язкових рішень, для розгляду спорів щодо розмежування морських кордонів, спорів, пов'язаних з історичними затоками, та спорів стосовно військової діяльності.

3. Україна, беручи до уваги статті 309 та 310 Конвенції, заявляє, що вона заперечує проти будь-яких заяв або декларацій, незалежно від того, коли такі заяви або декларації були або можуть бути зроблені, які можуть спричинити недобросовісне тлумачення положень Конвенції або суперечать звичайному значенню термінів у контексті Конвенції, її об'єкта та цілей.

4. Як держава, що знаходиться в географічно несприятливому положенні та має вихід до моря, бідного на живі ресурси, Україна наголошує на необхідності розвитку міжнародного співробітництва щодо експлуатації живих ресурсів економічних зон на основі справедливих та рівноправних угод, які мають забезпечити доступ до рибних ресурсів економічних зон інших регіонів або субрегіонів.

**Голова Верховної Ради
України**

О. ТКАЧЕНКО

**м. Київ 3 червня 1999 року N
728-XIV**

УГОДА
про імплементацію частини XI Конвенції Організації Об'єднаних
Націй з Морського права
від 10 грудня 1982 року

Дата підписання: 31.07.94 р.

Дата ратифікації: 03.06.99 р., Закон України N 728-XIV

Держави - учасниці цієї Угоди,
визнаючи важливий внесок Конвенції Об'єднаних Націй з морського права від 10 грудня 1982 року (1) (далі "Конвенція") у забезпечення миру, справедливості і прогресу для всіх народів миру,

підтверджуючи, що дно морів і океанів та його надра за межами національної юрисдикції (далі "Район"), а також ресурси Району є спільною спадщиною людства,

усвідомлюючи важливість Конвенції для захисту і збереження морського середовища і зростаючу стурбованість станом оточуючого середовища планети,

розглянувши доповідь Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй щодо висновків неофіційних міждержавних консультацій, що проводилися з 1990 до 1994 року, з невирішених питань стосовно Частини XI та пов'язаних з нею положень Конвенції (4) (далі "Частина XI"),

відзначаючи політичні та економічні зміни, включаючи підходи, що орієнтовані на ринок, які позначаються на здійсненні Частини XI,

бажаючи сприяти загальній участі у Конвенції,

вважаючи, що найбільш оптимальним шляхом досягнення цієї мети була б угода про здійснення Частини XI,

домовились про таке:

Стаття 1 Здійснення Частини XI

1. Держави - учасниці цієї Угоди зобов'язуються здійснювати Частину XI відповідно до цієї Угоди.

2. Додаток становить невід'ємну частину цієї Угоди.

Стаття 2 Співвідношення між цією Угодою і Частиною XI

1. Положення цієї Угоди і Частини XI тлумачаться і застосовуються разом, як єдиний документ. У разі якої-небудь невідповідності між цією Угодою і Частиною XI переважну силу мають положення цієї Угоди.

2. Статті 309 - 319 Конвенції застосовуються до цієї Угоди таким же чином, як вони застосовуються до Конвенції.

Стаття 3 Підписання

Ця Угода залишається відкритою для підписання у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй державами і суб'єктами права, переліченими в пунктах 1 а, с, d, е та f статті 305 Конвенції, протягом 12 місяців з дати її прийняття.

Стаття 4 Згода на обов'язковість

1. Після прийняття цієї Угоди будь-який документ про ратифікацію Конвенції, її офіційне підтвердження або приєднання до неї є водночас і висловленням згоди на обов'язковість цієї Угоди.

2. Ніяка держава або суб'єкт права не може висловити згоду на обов'язковість для неї цієї Угоди, не висловивши до цього або не висловлюючи одночасно з цим згоди на обов'язковість для себе Конвенції.

3. Держава або суб'єкт права, про які йдеться у статті 3, може висловити згоду на обов'язковість для неї цієї Угоди шляхом:

а) підписання без умови ратифікації, офіційного підтвердження або застосування процедури, викладеної у статті 5;

б) підписання за умови ратифікації або офіційного підтвердження - з наступною ратифікацією або офіційним підтвердженням;

с) підписання відповідно до процедури, викладеної у статті 5, або

д) приєднання.

4. Офіційне підтвердження суб'єктами права, згаданими в пункті 1 f статті 305 Конвенції, проводиться відповідно до Додатка IX Конвенції.

5. Документи про ратифікацію, офіційне підтвердження або приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю ООН.

Стаття 5 Спрощена процедура

1. Держава або суб'єкт права, які здали на зберігання документ про ратифікацію Конвенції, її офіційне підтвердження або приєднання до неї до дати прийняття цієї Угоди і які підписали цю Угоду відповідно до пункту 3 с статті 4, через 12 місяців після дати прийняття Угоди вважаються такими, що висловили згоду на її для себе обов'язковість, якщо тільки ця держава або суб'єкт права письмово не повідомляє депозитарія до цієї дати про те, що не вдається до спрощеної процедури, викладеної у цій статті.

2. У разі подачі такого повідомлення згода на обов'язковість цієї Угоди висловлюється відповідно до пункту 3 в статті 4.

Стаття 6 Набуття чинності

1. Ця Угода набуває чинності через 30 днів після дати, коли 40 держав висловлять згоду на її для себе обов'язковість відповідно до статей 4 і 5, за умови, що до числа таких держав увійдуть принаймні сім держав з числа

згаданих у пункті 1 а резолюції II Третьої Конференції Організації Об'єднаних Націй з морського права (5) (далі "резолюція II") і принаймні 5 з них будуть розвиненими державами. Якщо ці умови для набуття чинності будуть виконані до 16 листопада 1994 року, ця Угода набуває чинності 16 листопада 1994 року.

2. Для кожної держави або суб'єкта права, які висловили згоду на обов'язковість для них цієї Угоди після того, як виконані вимоги, викладені в пункті 1, ця Угода набуває чинності на 30-й день після дати висловлення такої згоди.

Стаття 7 Тимчасове застосування

1. Якщо ця Угода не набуде чинності 16 листопада 1994 року, то до набуття нею чинності вона застосовується тимчасово:

а) державами, які погодилися на її прийняття на Генеральній Асамблеї ООН, за винятком тих з них, які до 16 листопада 1994 року письмово повідомлять депозитарія про те, що вони не застосовуватимуть Угоду в такому порядку, або про те, що вони погодяться на таке застосування лише після наступного підписання або письмового повідомлення;

б) державами та суб'єктами права, які підписали цю Угоду, за винятком тих з них, які письмово повідомляють депозитарія в момент підписання про те, що вони не будуть застосовувати Угоду в такому порядку;

с) державами та суб'єктами права, які погоджуються на її тимчасове застосування шляхом письмового повідомлення депозитарія;

д) державами, які приєднуються до цієї Угоди.

(5) Офіційні звіти Третьої Конференції ООН з морського права, том XVII (видання ООН, у продажу під R.84.V.3), документ A/CONF.62/121, додаток 1.

2. Усі такі держави та суб'єкти права застосовують цю Угоду тимчасово, відповідно до своїх національних або внутрішніх законів і правил, починаючи з 16 листопада 1994 року або з дати підписання, повідомлення про згоду або приєднання, якщо вони відбудуться пізніше.

3. Тимчасове застосування припиняється з дати набуття цією Угодою чинності. У будь-якому випадку тимчасове застосування припиняється 16 листопада 1998 року, якщо до цієї дати не буде виконана викладена в пункті 1 статті 6 вимога про те, щоб згоду на обов'язковість для себе цієї Угоди дали принаймні сім держав (з яких принаймні п'ять мають бути розвиненими державами) з числа згаданих в пункті 1а резолюції II.

Стаття 8 Держави-учасниці

1. Для цієї Угоди "держави-учасниці" означає держави, які погодилися на обов'язковість для себе цієї Угоди і для яких ця Угода набула чинності.

2. Ця Угода застосовується *mutatis mutandis* до перелічених у пункті 1 с, d, e та f статті 305 Конвенції суб'єктів права, які стають учасниками цієї Конвенції на діючих щодо кожного з них умовах, і в такому ступені термін "держави-учасниці" застосовується до таких суб'єктів.

Стаття 9 Депозитарій

Депозитарієм цієї Угоди є Генеральний секретар ООН.

Стаття 10 Автентичні тексти

Оригінал цієї Угоди, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською і французькою мовами є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю ООН.

На посвідчення чого нижчепідписані представники, належним чином на це уповноважені, підписали цю Угоду.

Вчинено в Нью-Йорку 31 липня тисяча дев'ятсот дев'яносто четвертого року.

Додаток

Розділ 1 Витрати для держав-учасниць та організаційні процедури

1. Міжнародний орган з морського дна (далі "Орган") є організацією, за допомогою якої держави-учасниці Конвенції відповідно до режиму Району, встановленого у Частині XI і цій Угоді, організують і контролюють діяльність у Районі, особливо з метою управління його ресурсами. Орган має повноваження і виконує функції, які чітко надані йому згідно з Конвенцією. Орган має такі повноваження, які відповідають Конвенції, впливають з цих повноважень і функцій, пов'язаних з діяльністю в Районі, та необхідні для їхнього здійснення.

2. З метою зведення до мінімуму витрат для держав-учасниць усі органи і допоміжні підрозділи, засновані відповідно до Конвенції і цієї Угоди, є економічними. Цим принципом регламентується також частота, тривалість і графік засідань.

3. Створення і функціонування органів і допоміжних підрозділів Органу відбувається на основі еволюційного підходу, при якому враховуються функціональні потреби відповідних органів і допоміжних підрозділів, так щоб вони могли ефективно виконувати свої функції на різних етапах розвитку діяльності в Районі.

4. Функції Органу в початковий період після набуття Конвенцією чинності здійснюються Асамблеєю, Радою, Секретаріатом, Юридичною і технічною комісією і Фінансовим комітетом. Функції Економічної планової комісії виконуються Юридичною і технічною комісією доти, доки Рада не ухвалить іншого рішення або доки не буде затверджений перший план роботи з розробки.

5. У період між набуттям Конвенцією чинності і затвердженням першого плану роботи з розробки Орган зосереджується на такому:

а) розгляд заявок на затвердження планів роботи з розвідування відповідно до Частини XI і цієї Угоди;

b) здійснення рішень Підготовчої комісії для Міжнародного органу з морського дна і Міжнародного трибуналу з морського права (далі "Підготовча комісія") щодо зареєстрованих первісних вкладників і держав, які їх засвідчують, в тому числі їхніх прав і зобов'язань, відповідно до пункту 5 статті 308 Конвенції і пункту 13 резолюції II;

c) моніторинг виконання планів роботи з розвідування, затверджених у формі контрактів;

d) моніторинг і огляд тенденцій і подій, які стосуються глибоководної видобувної діяльності на морському дні, включаючи регулярний аналіз кон'юнктури на світовому ринку металів, а також цін на метали, відповідних тенденцій і перспектив;

e) вивчення потенційного впливу видобутку корисних копалин у Районі на економіку держав, що розвиваються, - виробників цих корисних копалин на суші, які, очевидно, можуть більше за всіх постраждати, з метою зведення до мінімуму їхніх труднощів і надання їм допомоги у пристосуванні економіки - з урахуванням роботи, проведеної у цьому відношенні Підготовчою комісією;

f) прийняття норм, правил і процедур, необхідних для проведення діяльності в Районі в міру її розвитку. Незважаючи на положення пункту 2 b та c статті 17 Додатка III Конвенції, у таких нормах, правилах і процедурах враховуються положення цієї Угоди, тривала затримка з початком промислової глибоководної розробки морського дна і можливі темпи діяльності в Районі;

g) прийняття норм, правил і процедур, які включають застосовні стандарти захисту і збереження морського середовища;

h) заохочення і сприяння проведенню морських наукових досліджень стосовно до діяльності в Районі, а також збирання і розповсюдження результатів таких досліджень та аналізів, коли вони стають доступними, приділяючи особливу увагу дослідженням, присвяченим екологічному впливу діяльності в Районі;

i) накопичення наукових знань і моніторинг розвитку морської технології, яка має відношення до діяльності в Районі, зокрема технології щодо захисту і збереження морського середовища;

j) оцінка наявних даних щодо пошуку і розвідування;

k) своєчасна підготовка норм, правил і процедур щодо розробки, серед іншого щодо захисту і збереження морського середовища.

6. a) Заявка на затвердження плану роботи з розвідування розглядається Радою після отримання від Юридичної і технічної комісії рекомендації за цією заявкою. Розгляд заявки на затвердження плану роботи з розвідування здійснюється відповідно до положень Конвенції, включаючи її Додаток III, і цієї Угоди з дотриманням такого:

i) план роботи з розвідування, представлений від імені зазначених у пункті 1 a (ii) або (iii) резолюції II держави або суб'єкта права чи якого-небудь компонента такого суб'єкта, які не є зареєстрованими первісними

вкладниками і які до набуття Конвенцією чинності вже провели в Районі значний обсяг діяльності, або від імені їхніх правонаступників, вважається таким, що задовольняє фінансові та технічні умови, необхідні для затвердження плану роботи, якщо держава-поручитель (держави-поручителі) засвідчує, що заявник витратив на дослідницьку і розвідувальну діяльність суму, еквівалентну принаймні 30 млн. дол. США, причому не менше 10 відсотків цієї суми - на встановлення місцезнаходження, зйомку та оцінку району, зазначеного в плані роботи. Якщо план роботи задовольняє у всіх інших відношеннях вимоги Конвенції і ті чи інші норми, правила і процедури, які прийняті відповідно до неї, він затверджується Радою у формі контракту. Положення пункту 11 розділу 3 цього Додатка тлумачаться і застосовуються відповідним чином;

ii) незважаючи на положення пункту 8 а резолюції II, зареєстрований первісний вкладник може в 36-місячний термін з дати набуття Конвенцією чинності направити прохання про затвердження плану роботи з розвідування. Такий план роботи з розвідування складається з документів, доповідей та інших даних, представлених Підготовчою комісією як до, так і після реєстрації, і супроводжується посвідченням, яке видається Підготовчою комісією відповідно до пункту 11 а резолюції II про дотримання зобов'язань і складається з доповіді про фактичний стан з виконанням зобов'язань, що впливають з режиму первісних вкладників. Такий план роботи вважається затвердженим. Такий затверджений план роботи має форму контракту, укладеного між Органом і зареєстрованим первісним вкладником відповідно до Частини XI і цієї Угоди. Збір у розмірі 250 000 дол. США, сплачений згідно з пунктом 7 а резолюції II, розглядається як збір, що відноситься до етапу розвідування відповідно до пункту 3 розділу 8 цього Додатка. Пункт 11 розділу 3 цього Додатка тлумачиться і застосовується відповідним чином;

iii) відповідно до принципу недискримінації контракт із зазначеною у підпункті а (i) державою чи суб'єктом права або яким-небудь компонентом такого суб'єкта передбачає домовленості, подібні тим і не менш пільгові ніж ті, що укладаються з будь-яким зазначеним у підпункті а (ii) зареєстрованим первісним вкладником. Якщо будь-які із зазначених у підпункті а (i) держав, суб'єктів права або будь-яких компонентів таких суб'єктів отримують більш пільгові домовленості, Рада забезпечує подібні і не менш пільгові домовленості щодо прав і обов'язків, що їх набувають зареєстровані первісні вкладники, зазначені у підпункті а (ii), за умови, що такі домовленості не зачіпають інтересів Органу і не завдають їм шкоди;

iv) державою, яка виступає поручителем щодо заявки на план роботи на підставі положень підпункту а (i) або (ii), може бути держава-учасниця або держава, яка застосовує цю Угоду тимчасово згідно зі статтею 7, або держава, яка є членом Органу на тимчасовій основі згідно з пунктом 12;

v) пункт 8 с резолюції II тлумачиться і застосовується відповідно до підпункту а (iv);

b) затвердження плану роботи з розвідування здійснюється відповідно до пункту 3 статті 153 Конвенції.

7. Заявка на затвердження плану роботи супроводжується оцінкою потенційного екологічного впливу запропонованої діяльності та описом програми океанографічних і фонових екологічних досліджень відповідно до норм, правил і процедур, прийнятих Органом.

8. З дотриманням пункту 6 а (і) або (іі) заявка на затвердження плану роботи з розвідування розглядається відповідно до процедур, викладених у пункті 11 розділу 3 цього Додатка.

9. План роботи з розвідування затверджується на 15-річний термін. Після виконання плану роботи з розвідування контрактор подає заявку на план роботи з розробки, за винятком випадків, коли контрактор вже зробив це або добився продовження плану роботи з розвідування. Контрактори можуть клопотати про такі продовження на терміни не більше ніж по п'ять років. Такі продовження затверджуються, якщо контрактор добросовісно намагався дотримуватись вимог плану роботи, проте через невідкладні йому обставини не зміг завершити необхідну підготовчу роботу для переходу до етапу розробки, або якщо такий перехід не виправдовується економічною кон'юнктурою, що склалася.

10. Позначення резервованого за Органом району, яке здійснюється відповідно до статті 8 Додатка III Конвенції, проводиться у зв'язку із затвердженням заявки на план роботи з розвідування або затвердженням заявки на план роботи з розвідування і розробки.

11. Незважаючи на положення пункту 9, затверджений план роботи з розвідування, поручителем щодо якого виступає хоча б одна держава, що тимчасово застосовує цю Угоду, припиняє свою дію, якщо така держава припиняє тимчасово застосовувати цю Угоду, не стаючи при цьому членом на тимчасовій основі згідно з пунктом 12 або державою-учасницею.

12. Після набуття чинності цією Угодою зазначені у статті 3 цієї Угоди держави і суб'єкти права, які застосовували її тимчасово згідно зі статтею 7 і для яких вона не набула чинності, можуть залишатися членами Органу на тимчасовій основі, поки вона не набуде чинності для таких держав і суб'єктів права відповідно до нижченаведених пунктів:

а) якщо ця Угода набуває чинності до 16 листопада 1996 року, такі держави і суб'єкти права можуть продовжувати свою участь як члени Органу на тимчасовій основі, повідомивши депозитарія Угоди про свій намір брати участь як член на тимчасовій основі. Таке членство закінчується або 16 листопада 1996 року, або з набуттям чинності цією Угодою і Конвенцією для такого члена - залежно від того, що відбувається раніше. На прохання відповідної держави або суб'єкта права Рада може продовжити таке членство на додатковий термін (терміни) після 16 листопада 1996 року не більше в цілому двох років, якщо Рада переконується, що відповідна держава або суб'єкт права добросовісно докладали зусиль до того, щоб стати учасником Угоди і Конвенції;

б) якщо ця Угода набуває чинності після 15 листопада 1996 року, такі держави і суб'єкти права можуть просити Раду про зберігання ними членства в Органі на тимчасовій основі на термін (терміни) аж до 16 листопада 1998

року. Рада може надати таке членство з дати запиту, якщо вона переконується, що держава або суб'єкт права добросовісно доклали зусиль до того, щоб стати учасником Угоди і Конвенції;

с) держави і суб'єкти права, які є членами Органу на тимчасовій основі відповідно до підпунктів а чи б, застосовують положення Частини XI і цієї Угоди відповідно до своїх національних або внутрішніх законів, правил і щорічних бюджетних асигнувань і мають такі ж права та обов'язки, що й інші члени, включаючи:

i) обов'язок сплачувати внески в адміністративний бюджет Органу відповідно до шкали встановлених внесків;

ii) право виступати поручителем щодо заявки на затвердження плану роботи з розвідування. В разі суб'єктів прав, компоненти яких є фізичними або юридичними особами, які мають громадянство більше ніж однієї держави, план роботи з розвідування затверджується лише в тому випадку, якщо всі держави, чії фізичні або юридичні особи входять до складу таких суб'єктів, є державами-учасницями або членами на тимчасовій основі;

d) незважаючи на положення пункту 9, затверджений план роботи у формі контракту на розвідування, поручителем щодо якого виступає відповідно до підпункту с (ii) держава, яка є членом на тимчасовій основі, припиняє свою дію, якщо припиняється таке членство, а держава або суб'єкт права не стає державою-учасницею;

e) якщо такий член не сплачував встановлених йому внесків або яким-небудь іншим чином не дотримував своїх обов'язків згідно з цим пунктом, його членство на тимчасовій основі припиняється.

13. Посилання на незадовільне проведення робіт, яке міститься в статті 10 Додатка III Конвенції, розуміється як таке, що означає недотримання контрактором вимог затвердженого плану роботи, незважаючи на письмове попередження Органом контрактора про необхідність їх дотримання.

14. Орган має власний бюджет. До кінця року, що йде за роком набуття цією Угодою чинності, адміністративні витрати Органу покриваються за рахунок бюджету ООН. Після цього адміністративні витрати Органу покриваються за рахунок внесків, що встановлюються його членам, включаючи будь-яких членів на тимчасовій основі, відповідно до підпункту а статті 171 і статті 173 Конвенції та цієї Угоди, доти, доки Орган не матиме у своєму розпорядженні достатні кошти на покриття цих витрат з інших джерел. Орган не здійснює згаданого в пункті 1 статті 174 Конвенції права запозичувати кошти для фінансування свого адміністративного бюджету.

15. Відповідно до пункту 2 о (ii) статті 162 Конвенції Орган готує і приймає норми, правила і процедури, що ґрунтуються на принципах, викладених у розділах 2, 5, 6, 7 і 8 цього Додатка, а також будь-які додаткові норми, правила і процедури, необхідні для полегшення затвердження планів роботи з розвідування або розробки, відповідно до нижченаведених підпунктів:

a) Рада може приступити до підготовки тих чи інших норм, правил і процедур у будь-який момент, коли він вважатиме це необхідним для

проведення діяльності в Районі, або коли він визначить, що скоро почнеться промислова розробка, або на прохання держави, фізична чи юридична особа якої має намір подати заявку на затвердження плану роботи з розробки;

б) якщо надходить прохання від держави, згадані в підпункті а, Рада згідно з пунктом 2 о статті 162 Конвенції закінчує прийняття таких норм, правил і процедур у дворічний термін з моменту надання прохання;

с) якщо Рада не завершила у приписаний термін підготовку норм, правил і процедур щодо розробки, а їй надходить заявка на затвердження плану роботи з розробки, вона, незважаючи на це, розглядає і тимчасово затверджує такий план роботи, ґрунтуючись на положеннях Конвенції і будь-яких нормах, правилах і процедурах, які могли бути прийняті Радою тимчасово, або ґрунтуючись на нормах, які містяться в Конвенції, та положеннях і принципах, які містяться в цьому Додатку, а також на принципі недискримінації між контракторами.

16. При прийнятті норм, правил і процедур відповідно до Частини XI і цієї Угоди Орган враховує проекти норм, правил і процедур і будь-які рекомендації щодо положень Частини XI, які містяться в доповідях і рекомендаціях Підготовчої комісії.

17. Відповідні положення розділу 4 Частини XI Конвенції тлумачаться і застосовуються відповідно до цієї Угоди.

Розділ 2 Підприємство

1. Функції Підприємства виконуються Секретаріатом Органу доти, доки воно не почне функціонувати незалежно від Секретаріату. Генеральний секретар Органу призначає з числа співробітників Органу тимчасового Генерального директора, який курирує виконання цих функцій Секретаріатом.

Такими функціями є:

а) моніторинг та огляд тенденцій і подій, що відносяться до глибоководної видобувної діяльності на морському дні, включаючи регулярний аналіз кон'юнктури на світовому ринку металів, а також цін на метали, відповідних тенденцій і перспектив;

б) оцінка результатів морських наукових досліджень стосовно до діяльності в Районі, передусім досліджень, присвячених екологічному впливу діяльності в Районі;

с) оцінка наявних даних щодо пошуку і розвідування, включаючи критерії такої діяльності;

д) оцінка технологічних досягнень, які мають відношення до діяльності в Районі, зокрема технології щодо захисту і збереження морського середовища;

е) оцінка інформації і даних про райони, зарезервовані за Органом;

ф) оцінка підходів до організації спільних підприємств;

г) збирання інформації про наявність кваліфікованих кадрів;

h) вивчення варіантів управлінської політики для керівництва Підприємством на різних етапах його функціонування.

2. Спочатку Підприємство займається глибоководною розробкою морського дна шляхом організації спільних підприємств. Після затвердження плану роботи з розробки не для Підприємства, а для іншого суб'єкта права або після отримання Радою заявки на діяльність в рамках спільного з Підприємством підприємства Рада розглядає питання про функціонування Підприємства незалежно від Секретаріату Органу. Якщо діяльність спільного з Підприємством підприємства відповідає розумним комерційним принципам, Рада видає на підставі пункту 2 статті 170 Конвенції директиву, яка передбачає таке незалежне функціонування.

3. Передбачене в пункті 3 статті 11 Додатка IV Конвенції зобов'язання держав-учасниць фінансувати Підприємству одну ділянку видобутку не застосовується, а держави-учасниці не несуть ніяких зобов'язань по фінансуванню будь-яких операцій на тій або іншій ділянці видобутку Підприємства або в рамках організованих ним спільних підприємств.

4. Зобов'язання, які діють щодо контракторів, діють і щодо Підприємства. Незважаючи на положення пункту 3 статті 153 і пункту 5 статті 3 Додатка III Конвенції, план роботи для Підприємства після його затвердження має форму контракту, укладеного між Органом і Підприємством.

5. Контрактор, який надав Органу певну ділянку у вигляді зарезервованого району, має переважне право на організацію з Підприємством спільного підприємства для розвідування і розробки цього району. Якщо протягом 15 років з моменту початку свого незалежного від Секретаріату Органу функціонування або ж - залежно від того, що буде пізніше - протягом 15 років з дати, коли цей район резервується за Органом, Підприємство не подає заявку на план роботи по здійсненню діяльності в такому зарезервованому районі, контрактор, який виділив цей район, вправі подати заявку на план роботи в цьому районі, за таких умов, що він добросовісно пропонує Підприємству партнерство у спільному підприємстві.

6. Пункт 4 статті 170 Додатка IV та інші положення Конвенції щодо Підприємства, тлумачаться і застосовуються відповідно до цього розділу.

Розділ 3 Прийняття рішень

1. Загальна політика Органу встановлюється Асамблеєю у співробітництві з Радою.

2. Як загальне правило, рішення в органах Органу приймаються консенсусом.

3. Якщо всі зусилля досягти рішення консенсусом вичерпані, рішення в Асамблеї приймаються шляхом голосування: з питань процедури - більшістю присутніх і голосуючих держав, а з питань суті - більшістю у дві третини присутніх і голосуючих членів, як це передбачається в пункті 8 статті 159 Конвенції.

4. Рішення Асамблеї з будь-якого питання, яким компетентна займатися також і Рада, або з будь-якого адміністративного, бюджетного або фінансового питання приймаються на основі рекомендацій Ради. Якщо Асамблея не приймає рекомендацію Ради з якого-небудь питання, вона повертає це питання Раді для подальшого розгляду. Рада переглядає це питання у світлі думок, висловлених Асамблеєю.

5. Якщо всі зусилля досягти рішення консенсусом вичерпані, рішення в Раді приймаються шляхом голосування: з питань процедури - більшістю присутніх і голосуючих членів, а з питань суті, за винятком випадків, коли Конвенція передбачає прийняття рішень у Раді консенсусом, - більшістю в дві третини присутніх і голосуючих членів, за умови, що проти таких рішень не виступає більшість в будь-якій з камер, згаданих у пункті 9. При прийнятті рішень Рада прагне діяти в інтересах усіх членів Органу.

6. У будь-якому випадку, коли вважається, що вичерпані не всі зусилля по досягненню консенсусу в якому-небудь питанні, Рада може відкласти прийняття рішення з метою сприяти подальшим переговорам.

7. Рішення Асамблеї або Ради, що мають фінансові чи бюджетні наслідки, ухвалюються на основі рекомендацій Фінансового комітету.

Положення пункту 8 b і c статті 161 Конвенції не застосовуються.

9. а) Кожна група держав, яка обирається згідно з пунктом 15 a - c, розглядається під час голосування в Раді у статусі камери. Держави, які розвиваються, що обираються згідно з пунктом 15 d і e, розглядаються під час голосування в Раді як одна камера.

б) До виборів членів Ради Асамблея складає списки країн, які відповідають критеріям членства в групах держав, згаданих у пункті 15 a - d. Якщо держава відповідає критеріям членства відразу в кількох групах, то на виборах до Ради вона може висуватися лише однією групою і під час голосування в Раді вона представляє тільки цю групу.

10. Кожна з груп держав, згаданих в пункті 15 a - d, представлена в Раді тими членами, яких вона висунула. Кожна з груп висуває рівно стільки кандидатів, скільки місць їй потрібно заповнити. Коли кількість потенціальних кандидатів по кожній з груп, перелічених у пунктах 15 a - e, перевищує кількість місць, які є відповідно для кожної з цих груп, в порядку загального правила застосовується принцип ротації. Держави, які входять до кожної з цих груп, визначають, як даний принцип застосовується в цих групах.

11. а) Рада затверджує рекомендацію Юридичної і технічної комісії про затвердження плану роботи, якщо тільки більшістю в дві третини присутніх і голосуючих її членів, включаючи більшість членів, присутніх і голосуючих у кожній з камер Ради, вона не постановляє відхилити план роботи. Якщо Рада не приймає рішення щодо рекомендації про затвердження плану роботи у приписаний термін, то після закінчення цього терміну рекомендація вважається затвердженою Радою. Приписаний термін складає звичайно 60 днів, якщо тільки Рада не постановляє передбачити більш тривалий термін. Якщо Комісія рекомендує відхилити план роботи або не виносить

рекомендацію, Рада може, незважаючи на це, затвердити план роботи відповідно до своїх правил процедури, які регулюють порядок прийняття рішень з питань суті.

b) Положення пункту 2 і статті 162 Конвенції не застосовуються.

12. Коли виникає спір з приводу відхилення плану роботи, такий спір передається на розгляд у рамках передбачених у Конвенції процедур урегулювання спорів.

13. Рішення, що виносяться у Юридичній і технічній комісії на голосування, приймаються більшістю присутніх і голосуючих членів.

14. Підрозділи В і С розділу 4 Частини XI Конвенції тлумачаться і застосовуються відповідно до цього розділу.

15. Рада складається з 36 членів Органу, які обираються Асамблеєю таким чином:

a) чотири члени обираються з числа тих держав-учасниць, які протягом останніх п'яти років, за які є статистичні дані, або споживали понад 2 проценти від загального світового споживання, або мали чистий імпорт у розмірі понад 2 проценти від загального світового імпорту сировинних товарів, вироблених з тих категорій корисних копалин, які видобуватимуться в Районі, за умови, що до числа цих чотирьох членів входить одна з держав східно-європейського району, яка має дуже розвинену по валовому внутрішньому продукту економіку в цьому районі, та держава, яка на дату набуття Конвенцією чинності має дуже розвинену по валовому внутрішньому продукту економіку, якщо такі держави забажають бути представлені у цій групі;

b) чотири члени обираються з числа восьми держав-учасниць, які або безпосередньо, або через своїх громадян зробили найбільші капіталовкладення у підготовку і проведення діяльності в Районі;

c) чотири члени обираються з числа держав-учасниць, які завдяки видобутку в районах, що знаходяться під їхньою юрисдикцією, є великими нетто-експортерами тих категорій корисних копалин, які будуть добуватися в Районі, в тому числі не менше двох держав, що розвиваються, для економіки яких експорт таких корисних копалин має суттєве значення;

d) шість членів обираються з числа держав-учасниць, що розвиваються, які представляють особливі інтереси. Особливі інтереси, які мають бути представлені, включають інтереси держав з великою чисельністю населення, держав, які не мають виходу до моря або знаходяться у географічно несприятливому положенні, острівних держав, держав, які є великими імпортерами тих категорій корисних копалин, які видобуватимуться в Районі, держав, які є потенційними виробниками таких корисних копалин, і найменш розвинених держав;

e) вісімнадцять членів обираються відповідно до принципу забезпечення справедливого географічного розподілу місць у Раді в цілому, за умови, що на підставі цього підпункту від кожного географічного району обирається не менше одного члена. Географічними регіонами з цією метою є

Африка, Азія, Східна Європа, Латинська Америка та Карибський басейн, Західна Європа та інші країни.

16. Положення пункту 1 статті 161 Конвенції не застосовуються.

Розділ 4 Конференція щодо огляду

Положення пунктів 1, 3 і 4 статті 155 Конвенції стосовно Конференції щодо огляду не застосовуються. Незважаючи на положення пункту 2 статті 314 Конвенції, Асамблея за рекомендацією Ради може в будь-який час зробити огляд питань, згаданих в пункті 1 статті 155 Конвенції. Поправки щодо цієї Угоди і Частини XI регламентуються процедурами, викладеними у статтях 314, 315 і 316 Конвенції, при тому що зберігаються принципи, режим та інші умови, згадані в пункті 2 статті 155 Конвенції, і не зачіпаються права, згадані в пункті 5 названої статті.

Розділ 5 Передача технології

1. На додаток до положень статті 144 Конвенції передача технології для цілей Частини XI регулюється такими принципами:

а) Підприємство, а також держави, що розвиваються, які бажають придбати технологію глибоководної розробки морського дна, прагнуть придбати таку технологію на справедливих і розумних комерційних умовах на відкритому ринку або за допомогою спільних підприємств;

б) якщо Підприємство або держави, які розвиваються, не в змозі придбати технологію глибоководної розробки морського дна, то Орган може попросити всіх або кого-небудь з контракторів, а також державу (держави), яка за них поручилася, співробітничати з ним в тому, щоб полегшити придбання технології глибоководної розробки морського дна Підприємством або організованим ним спільним підприємством або державою (державами), що розвивається, яке прагне придбати таку технологію на справедливих і розумних комерційних умовах, відповідно до ефективного захисту прав інтелектуальної власності. Держави-учасниці зобов'язуються всіляко та ефективно співробітничати з Органом у цих цілях і забезпечувати, щоб контрактори, за яких вони поручилися, також всіляко співробітничали з Органом;

с) як загальне правило, держави-учасниці розвивають міжнародне технічне і наукове співробітництво у зв'язку з діяльністю в Районі або між заінтересованими сторонами, або шляхом розробки програм професійної підготовки, технічної допомоги та наукового співробітництва у галузях морської науки і технології та захисту і збереження морського середовища.

2. Положення статті 5 Додатка III Конвенції не застосовуються.

Розділ 6 Політика в галузі виробництва

1. Політика Органу в галузі виробництва ґрунтується на таких принципах:

а) освоєння ресурсів Району здійснюється відповідно до розумних комерційних принципів;

b) щодо діяльності в Районі застосовуються положення Генеральної угоди щодо тарифів і торгівлі, її відповідних кодексів і укладених на її підставі угод або угод, що її замінюють;

c) зокрема, субсидування діяльності в Районі не допускається, за винятком тих випадків, коли воно може бути дозволене відповідно до угод, згаданих у підпункті b. Поняття субсидування для цілей цих принципів визначається положеннями згаданих у підпункті b угод;

d) виключається дискримінація між корисними копалинами, що видобуваються в Районі та з інших джерел. Такі корисні копалини або вироблені з них на імпорт сировинні товари не отримують преференційного доступу на ринки, зокрема:

i) за рахунок тарифних або нетарифних бар'єрів; і

ii) за рахунок надання державами-учасницями преференційного доступу таким корисним копалинам або сировинним товарам, які виробляються їхніми державними підприємствами або фізичними чи юридичними особами, які мають їхнє громадянство або контролюються ними чи їхніми громадянами;

e) у плані роботи з розробки, що затверджується Органом щодо кожної ділянки видобутку, зазначається гаданий графік виробництва, який включає розрахункові максимальні обсяги корисних копалин, що видобуватимуться в рік за планом роботи;

f) при врегулюванні спорів щодо положень угод, згаданих у підпункті b, застосовується нижченаведене:

i) коли відповідні держави-учасниці є сторонами таких угод, вони звертаються до процедур урегулювання спорів, передбачених у цих угодах;

ii) коли одна чи більше з відповідних держав-учасниць не є сторонами таких угод, вони звертаються до процедур урегулювання спорів, передбачених у Конвенції;

g) в обставинах, коли на підставі названих у підпункті b угод виноситься визначення про те, що держава-учасниця займалася субсидуванням, яке заборонене або негативно вплинуло на інтереси іншої держави-учасниці, а відповідною державою-учасницею (державами-учасницями) не було вжито належних заходів, держава-учасниця може просити Раду вжити належних заходів.

2. Принципи, викладені в пункті 1, не зачіпають права і обов'язки, що впливають з будь-яких положень угод, згаданих у пункті 1 b, рівно як і відповідних угод про вільну торгівлю і митні союзи, у відносинах між державами-учасницями, які є сторонами таких угод.

3. Отримання контрактором субсидій окрім тих, що дозволені угодами, згаданими в пункті 1 b, являє собою порушення основоположних умов контракту, що утворює план роботи на здійснення діяльності в Районі.

4. Будь-яка держава-учасниця, у якої є підстави гадати, що мало місце порушення вимог пунктів 1 b - d або 3, може звернутися до процедур урегулювання спорів відповідно до пункту 1 f або g.

5. Держава-учасниця може в будь-який час звернути увагу Ради на діяльність, яка, на її думку, не відповідає вимогам пункту 1 b - d.

6. Орган розробляє норми, правила і процедури, які забезпечують здійснення положень цього розділу, включаючи відповідні норми, правила і процедури, що регулюють затвердження планів роботи.

7. Положення пунктів 1 - 7 і 9 статті 151, пункту 2 g статті 162 і пункту 2 n статті 165 Конвенції, а також пункт 5 статті 6 і стаття 7 її Додатка III не застосовуються.

Розділ 7 Економічна допомога

1. Політика Органу з надання допомоги країнам, що розвиваються, для експортних надходжень або економіки в яких виникли серйозні негативні наслідки в результаті зниження ціни на відповідний вид корисних копалин або зменшення обсягу експорту такого виду корисних копалин у тій мірі, в якій таке зниження або зменшення спричинено діяльністю в Районі, ґрунтується на таких принципах:

а) з тієї частки своїх коштів, які перевищують кошти, потрібні для покриття його адміністративних витрат, Орган засновує фонд економічної допомоги. Обсяг коштів, які виділяються на ці цілі, періодично визначається Радою за рекомендацією Фінансового комітету. Для заснування фонду економічної допомоги використовуються тільки кошти, які надходять у вигляді платежів контракторів, включаючи Підприємство, і добровільних внесків;

б) допомогу з коштів фонду економічної допомоги Органу отримують держави-виробники на суші, що розвиваються, економіка яких, як встановлюється, серйозно постраждала внаслідок глибоководного видобутку корисних копалин морського дна;

с) допомога з коштів фонду потерпілим державам-виробникам на суші, що розвиваються, надається Органом у відповідних випадках у співробітництві з існуючими всесвітніми або регіональними установами з питань розвитку, які мають інфраструктуру і досвід для реалізації таких програм допомоги;

д) обсяг і тривалість такої допомоги визначаються в кожному окремому випадку. При цьому належним чином враховуються характер і масштабність проблем, з якими зустрічаються потерпілі держави-виробники на суші, що розвиваються.

2. Пункт 10 статті 151 Конвенції реалізується у вигляді заходів економічної допомоги, зазначених у пункті 1. Пункт 2 l статті 160, пункт 2 n статті 162, пункт 2 d статті 164, підпункт f статті 171 і пункт 2 c статті 173 Конвенції тлумачаться відповідним чином.

Розділ 8 Фінансові умови контрактів

1. При встановленні норм, правил і процедур, які регулюють фінансові умови контрактів, за основу беруться такі принципи:

а) система виплат Органу є справедливою як для контрактора, так і для Органу і передбачає належні засоби визначення того, чи дотримується контрактор такої системи;

б) ставки виплат за цією системою мають бути в межах тих ставок, які існують в галузі видобутку тих же або подібних корисних копалин на суші, з тим щоб уникнути штучного підвищення або зниження конкурентоспроможності розробників глибоководних районів морського дна;

с) система не повинна бути складною і спричиняти значні адміністративні витрати для Органу або для контрактора. Належить розглянути питання про прийняття системи плати за право розробки надр або сполучення такої системи з системою участі в прибутках. Якщо ухвалюється рішення на користь альтернативних систем, контрактор має право вибрати систему, застосовну щодо його контракту. Однак будь-яка наступна зміна у виборі між альтернативними системами здійснюється за угодою між Органом і контрактором;

д) річний фіксований збір підлягає виплаті, починаючи з дати початку промислового виробництва. Цей збір може зараховуватися в рахунок інших платежів, що припадають за системою, яка приймається відповідно до підпункту с. Розмір збору встановлюється Радою;

е) система виплат може періодично переглядатися з урахуванням зміни обстановки. Будь-які зміни застосовуються у недискримінаційному порядку. До діючих контрактів такі зміни можуть застосовуватись лише за вибором контрактора. Будь-яка наступна зміна у виборі між альтернативними системами відбувається за угодою між Органом і контрактором;

ф) спори щодо тлумачення або застосування норм і правил, які ґрунтуються на цих принципах, підпадають під дію процедур урегулювання спорів, передбачених у Конвенції.

2. Положення пунктів 3 - 10 статті 13 Додатка III Конвенції не застосовуються.

3. Щодо здійснення пункту 2 статті 13 Додатка III Конвенції, то збір за розгляд заявки на затвердження плану роботи, що обмежується одним етапом (або етапом розвідування, або етапом розробки), становить 250 000 дол. США.

Розділ 9 Фінансовий комітет

1. Цим засновується Фінансовий комітет. До складу Комітету входять 15 членів, які мають належну кваліфікацію у фінансових питаннях. Держави-учасниці висувають кандидатів, які мають високий рівень компетентності та сумлінності.

2. Серед членів Фінансового комітету не повинно бути двох громадян однієї і тієї ж держави-учасниці.

3. Члени Фінансового комітету обираються Асамблеєю, і при цьому належним чином враховується необхідність справедливого географічного розподілу і представництва особливих інтересів. Кожна з груп держав, перелічених у пункті 15 а, b, c, і d розділу 3 цього Додатка, представлена в Комітеті принаймні одним членом. Доти, доки Орган не матиме у своєму розпорядженні достатніх коштів на покриття своїх адміністративних витрат не з установлених внесків, до числа членів Комітету включаються представники п'яти держав з найбільшими фінансовими внесками до адміністративного бюджету Органу. Згодом вибори одного члена від кожної групи проводяться на основі висування кандидатур членами відповідної групи, що не виключає можливості виборів додаткових членів від кожної групи.

4. Члени Фінансового комітету перебувають на посаді протягом п'яти років. Вони можуть бути переобрані на новий термін.

5. У разі смерті, втрати працездатності або виходу члена Фінансового комітету у відставку до закінчення строку його повноважень Асамблея обирає на решту терміну повноважень члена Комітету, який представляє той же географічний регіон або ту ж групу держав.

6. Члени Фінансового комітету не повинні мати фінансову заінтересованість у будь-якій діяльності, що пов'язана з питаннями, з яких Комітет доручено виносити рекомендації. Навіть після припинення своїх функцій вони не розголошують ніякої конфіденційної інформації, яка стала їм відома в силу їхніх обов'язків, що їх вони виконують в Органі.

7. Рекомендації Фінансового комітету враховуються Асамблеєю і Радою під час прийняття рішень з таких питань:

a) проекти фінансових норм, правил і процедур органів Органу, а також управління фінансами та внутрішнє фінансове функціонування Органу;

b) установлення внесків членів до адміністративного бюджету Органу відповідно до пункту 2 е статті 160 Конвенції;

c) усі актуальні фінансові питання, включаючи запропонований річний бюджет, підготовлений Генеральним секретарем Органу відповідно до статті 172 Конвенції, та фінансові аспекти здійснення програм роботи Секретаріату;

d) адміністративний бюджет;

e) фінансові зобов'язання держав-учасниць, які впливають із здійснення цієї Угоди і Частини XI, а також адміністративно-бюджетні наслідки пропозицій і рекомендацій, що передбачають витрачання коштів Органу;

f) норми, правила і процедури справедливого розподілу фінансових та інших економічних вигод, що їх отримують від діяльності в Районі, та рішення, що ухвалюються на їхній основі.

8. Рішення з питань процедури ухвалюються у Фінансовому комітеті більшістю присутніх і голосуючих членів. Рішення з питань суті приймаються консенсусом.

9. Из заснуванням відповідно до цього розділу Фінансового комітету вимоги пункту 2 в статті 162 Конвенції про заснування допоміжного органу, який займався б фінансовими питаннями, вважаються виконаними.

Конвенция Организации объединенных наций по морскому праву

ДАТА ПОДПИСАНИЯ: 10.12.82 г.

ДАТА РАТИФИКАЦИИ: 03.06.99 г.

Дополнительно см. Статус Конвенции
по состоянию на 24 сентября 2001 года

(витяг)

Государства - участники настоящей Конвенции,
руководствуясь стремлением урегулировать, в духе взаимопонимания и сотрудничества, все вопросы, касающиеся морского права, и сознавая историческое значение настоящей Конвенции как важного вклада в поддержание мира, справедливости и прогресса для всех народов мира,

принимая во внимание, что развитие, происшедшее после конференций Организации Объединенных Наций по морскому праву, состоявшихся в Женеве в 1958 и 1960 годах, подчеркнуло необходимость разработки новой общеприемлемой Конвенции по морскому праву,

сознавая тесную взаимосвязь проблем морского пространства и необходимость рассматривать их как единое целое,

признавая желательность установления с помощью настоящей Конвенции и с должным учетом суверенитета всех государств, правового режима для морей и океанов, который способствовал бы международным сообщениям и содействовал бы использованию морей и океанов в мирных целях, справедливому и эффективному использованию их ресурсов, сохранению их живых ресурсов, изучению, защите и сохранению морской среды,

учитывая тот факт, что достижение этих целей будет способствовать установлению справедливого и равноправного международного экономического порядка, при котором будут учитываться интересы и потребности всего человечества, и в частности особые интересы и потребности развивающихся стран как прибрежных, так и не имеющих выхода к морю,

стремясь настоящей Конвенцией развить принципы, предусмотренные в резолюции 2749 (XXV) от 17 декабря 1970 года, в которой Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций торжественно заявила, среди прочего, что район дна морей и океанов и его недра за пределами действия национальной юрисдикции, а также его ресурсы являются общим наследием человечества, разведка и разработка которых осуществляются на благо всего

человечества, независимо от географического положения государств, убежденные в том, что кодификация и прогрессивное развитие морского права, достигнутые в настоящей Конвенции, будут способствовать укреплению мира, безопасности, сотрудничества и дружественных отношений между всеми государствами в соответствии с принципами справедливости и равноправия, а также содействовать экономическому и социальному прогрессу всех народов мира в соответствии с целями и принципами Организации Объединенных Наций, изложенными в ее Уставе, подтверждая, что вопросы, не регулируемые настоящей Конвенцией, продолжают регламентироваться нормами и принципами общего международного права, согласились о нижеследующем:

ЧАСТЬ XI РАЙОН

РАЗДЕЛ 1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 133 Употребление терминов

Для целей настоящей Части:

- а) "ресурсы" означают все твердые, жидкие или газообразные минеральные ресурсы, включая полиметаллические конкреции, *in situ* в Районе на морском дне или в его недрах;
- б) ресурсы, когда они извлечены из Района, рассматриваются как "полезные ископаемые".

Статья 134 Сфера действия настоящей Части

1. Настоящая Часть применяется к Району.
2. Деятельность в Районе регулируется положениями настоящей Части.
3. Требования относительно сдачи на хранение и опубликования морских карт или перечней географических координат, показывающих границы, упомянутые в пункте 1 (1) статьи 1; изложены в Части VI.
4. Ничто в настоящей статье не затрагивает установления внешних границ континентального шельфа в соответствии с Частью VI или юридической силы соглашений, касающихся делимитации, между государствами с противоположными или смежными побережьями.

Статья 135

Правовой статус покрывающих вод и воздушного пространства

Ни настоящая Часть, ни какие-либо права, предоставляемые или осуществляемые в соответствии с ней, не затрагивают правового статуса вод, покрывающих Район, или правового статуса воздушного пространства над этими водами.

РАЗДЕЛ 2. ПРИНЦИПЫ, РЕГУЛИРУЮЩИЕ РАЙОН

Статья 136

Общее наследие человечества

Район и его ресурсы являются общим наследием человечества.

Статья 137

Правовой статус Района и его ресурсов

1. Ни одно государство не может претендовать на суверенитет или суверенные права или осуществлять их в отношении какой бы то ни было части Района или его ресурсов, и ни одно государство, физическое или юридическое лицо не может присваивать какую бы то ни было их часть. Никакие притязания такого рода или осуществление суверенитета или суверенных прав и никакое такое присвоение не признаются.

2. Все права на ресурсы Района принадлежат всему человечеству, от имени которого действует Орган. Эти ресурсы не подлежат отчуждению. Тем не менее полезные ископаемые, добываемые в Районе, могут быть отчуждены, но лишь в соответствии с настоящей Частью и с нормами, правилами и процедурами Органа.

3. Ни одно государство, физическое или юридическое лицо не может претендовать на права на полезные ископаемые, добываемые в Районе, приобретать или осуществлять их иначе, как в соответствии с настоящей Частью. В противном случае никакие притязания такого рода на такие права, их приобретение или осуществление не признаются.

Статья 138

Общее поведение государств в отношении Района

Общее поведение государств в отношении Района определяется в соответствии с положениями настоящей Части, принципами, воплощенными в Уставе Организации Объединенных Наций, и другими нормами международного права в интересах поддержания мира и безопасности и содействия международному сотрудничеству и взаимопониманию.

Статья 139

Обязанность обеспечить соблюдение и ответственность за ущерб

1. Государства-участники обязуются обеспечивать, чтобы деятельность в Районе, осуществляемая государствами-участниками, государственными предприятиями или физическими либо юридическими лицами, имеющими национальность государств-участников или находящимися под эффективным контролем этих государств-участников или их граждан, осуществлялась в соответствии с настоящей Частью. Такое же обязательство распространяется на международные организации в отношении деятельности в Районе, осуществляемой такими организациями.

2. Без ущерба для норм международного права и статьи 22 Приложения III ущерб, причиненный в результате невыполнения каким-либо государством-участником или международной организацией своих обязанностей по настоящей Части, влечет за собой соответствующую ответственность; государства-участники или международные организации, действуя совместно, несут солидарную ответственность. Государство-участник, однако, не несет ответственности за ущерб, причиненный в результате несоблюдения настоящей Части лицом, за которое оно поручилось на основании пункта 2 "b" статьи 153, если это государство-участник приняло все необходимые и надлежащие меры для обеспечения эффективного соблюдения в соответствии с пунктом 4 статьи 153 и пунктом 4 статьи 4 Приложения III.

3. Государства-участники, которые являются членами международных организаций, принимают надлежащие меры для обеспечения применения настоящей статьи в том, что касается таких организаций.

Статья 140

На благо человечества

1. Деятельность в Районе осуществляется, как это конкретно предусматривается в настоящей Части, на благо всего человечества, независимо от географического положения государств, как прибрежных, так и не имеющих выхода к морю, и с особым учетом интересов и нужд развивающихся государств и народов, которые не достигли полной независимости или иного статуса самоуправления, признанных Организацией Объединенных Наций в соответствии с резолюцией 1514 (XV) и другими соответствующими резолюциями Генеральной Ассамблеи.

2. Орган обеспечивает справедливое распределение финансовых и других экономических выгод, получаемых от деятельности в Районе, через любой соответствующий механизм на недискриминационной основе в соответствии с пунктом 2 "f" (i) статьи 160.

Статья 141

Использование Района исключительно в мирных целях

Район открыт для использования исключительно в мирных целях всеми государствами, как прибрежными, так и не имеющими выхода к морю, без дискриминации и без ущерба для других положений настоящей Части.

Статья 142

Права и правомерные интересы прибрежных государств

1. Деятельность в Районе в отношении месторождений ресурсов в нем, которые находятся также в пределах национальной юрисдикции, осуществляется с должным учетом прав и правомерных интересов любого прибрежного государства, в пределах юрисдикции которого находятся такие месторождения.

2. Во избежание ущемления таких прав и интересов с заинтересованными государствами проводятся консультации, включая систему предварительных уведомлений. В случаях, когда деятельность в Районе может привести к разработке ресурсов, находящихся в пределах национальной юрисдикции, требуется предварительное согласие заинтересованного прибрежного государства.

3. Ни настоящая Часть, ни какие-либо права, предоставляемые или осуществляемые в соответствии с нею, не затрагивают прав прибрежных государств принимать такие совместимые с соответствующими положениями Части XII меры, какие могут быть необходимы для предотвращения, уменьшения или устранения серьезной и неминуемой опасности для их побережья или связанных с ним интересов в результате загрязнения или угрозы загрязнения или других опасных явлений, возникающих вследствие любой деятельности в Районе или вызываемых такой деятельностью.

Статья 143

Морские научные исследования

1. Морские научные исследования в Районе осуществляются исключительно в мирных целях и на благо всего человечества в соответствии с Частью XIII.

2. Орган может осуществлять морские научные исследования в отношении Района и его ресурсов и может заключать контракты с этой целью. Орган содействует проведению морских научных исследований в Районе и поощряет их, а также координирует и распространяет результаты таких исследований и анализов, когда они становятся доступными.

3. Государства-участники могут осуществлять морские научные исследования в Районе. Государства-участники содействуют международному сотрудничеству в проведении морских научных исследований в Районе путем:

а) участия в международных программах и поощрения сотрудничества в проведении морских научных исследований специалистами разных стран и Органа;

б) обеспечения разработки программ через посредство Органа или других международных организаций в зависимости от обстоятельств на благо развивающихся государств и наименее развитых в техническом отношении государств с целью:

i) укрепления их исследовательского потенциала;

ii) подготовки их кадров и персонала Органа в области методов исследования и применения результатов исследования;

iii) содействия использованию их квалифицированного персонала в исследованиях в Районе;

с) эффективного распространения результатов исследований и анализов, когда они становятся доступными, через посредство Органа или через другие международные каналы и в зависимости от обстоятельств.

Статья 144

Передача технологии

1. Орган принимает меры в соответствии с настоящей Конвенцией для:

а) получения технологии и научных знаний, связанных с деятельностью в Районе; и

б) содействия передаче развивающимся государствам такой технологии и научных знаний и поощрения ее с тем, чтобы все государства-участники получали от этого выгоду.

2. С этой целью Орган и государства-участники сотрудничают в содействии передаче технологии и научных знаний, относящихся к деятельности в Районе, с тем чтобы Предприятие и все государства-участники могли получать от этого выгоду. В частности, они начинают и поощряют осуществление:

а) программ передачи Предприятию и развивающимся государствам технологии, имеющей отношение к деятельности в Районе, включая, среди прочего, облегчение доступа Предприятия и развивающихся государств к соответствующей технологии на справедливых и разумных условиях;

б) мер, направленных на развитие технологии Предприятия и отечественной технологии развивающихся государств, в частности предоставление персоналу Предприятия и специалистам из развивающихся государств возможностей для прохождения подготовки в области морской науки и техники и для их полного участия в деятельности в Районе.

Статья 145

Защита морской среды

В соответствии с настоящей Конвенцией в отношении деятельности в Районе принимаются меры, необходимые для обеспечения эффективной

защиты морской среды от вредных для нее последствий, которые могут возникнуть в результате такой деятельности. С этой целью Орган принимает соответствующие нормы, правила и процедуры, в частности, для:

а) предотвращения, сокращения и сохранения под контролем загрязнения морской среды и других опасностей для нее, в том числе побережья, и предотвращения нарушений экологического равновесия морской среды, уделяя особое внимание необходимости защиты морской среды от вредных последствий таких видов деятельности, как бурение, драгирование, выемка грунта, удаление отходов, строительство и эксплуатация или техническое обслуживание установок, трубопроводов и других устройств, связанных с такой деятельностью;

б) защиты и сохранения природных ресурсов Района и предотвращения ущерба флоре и фауне морской среды.

Статья 146

Охрана человеческой жизни

В отношении деятельности в Районе принимаются необходимые меры в целях обеспечения эффективной охраны человеческой жизни. С этой целью Орган принимает соответствующие нормы, правила и процедуры в дополнение к существующему международному праву, как оно воплощено в соответствующих договорах.

Статья 147

Согласование деятельности в Районе и в морской среде

1. Деятельность в Районе осуществляется с разумным учетом другой деятельности в морской среде.

2. Установки, используемые для осуществления деятельности в Районе, должны отвечать следующим условиям:

а) такие установки монтируются, устанавливаются и убираются только в соответствии с настоящей Частью и с соблюдением норм, правил и процедур Органа. О монтаже, установке и удалении таких установок должно даваться надлежащее оповещение, а постоянные средства предупреждения об их наличии должны содержаться в исправном состоянии;

б) такие установки не могут устанавливаться там, где это может создать помехи для использования признанных морских путей, имеющих существенное значение для международного судоходства, или в районах интенсивной рыбопромысловой деятельности;

с) вокруг таких установок создаются зоны безопасности с надлежащими знаками, чтобы обеспечивать безопасность как судоходства, так и установок. Конфигурация и расположение таких зон безопасности должны быть таковы, чтобы они не образовывали пояс, препятствующий правомерному доступу судов в конкретные морские зоны или судоходству по международным морским путям;

d) такие установки используются исключительно в мирных целях;

e) такие установки не имеют статуса островов. Они не имеют своего территориального моря, и их наличие не влияет на делимитацию территориального моря, исключительной экономической зоны или континентального шельфа.

3. Другая деятельность в морской среде проводится с разумным учетом деятельности в Районе.

Статья 148

Участие развивающихся государств в деятельности в Районе

Эффективное участие развивающихся государств в деятельности в Районе поощряется, как это конкретно предусматривается в настоящей Части, с должным учетом их особых интересов и потребностей и, в частности, особой потребности тех из них, которые не имеют выхода к морю или находятся в географически неблагоприятном положении, в преодолении препятствий, возникающих в результате их неблагоприятного положения, включая удаленность от Района и сложность доступа к Району и от него.

Статья 149

Археологические и исторические объекты

Все археологические и исторические объекты, найденные в Районе, сохраняются или используются на благо всего человечества, причем особое внимание уделяется преференциальным правам государства или страны происхождения, или государства культурного происхождения, или государства исторического и археологического происхождения.

РАЗДЕЛ 3. ОСВОЕНИЕ РЕСУРСОВ РАЙОНА

Статья 150

Политика в отношении деятельности в Районе

Деятельность в Районе осуществляется, как это конкретно предусмотрено в настоящей Части, таким образом, чтобы способствовать здоровому развитию мировой экономики и сбалансированному росту международной торговли и содействовать международному сотрудничеству для всестороннего развития всех стран, особенно развивающихся государств, и с целью обеспечения:

a) освоения ресурсов Района;

b) упорядоченного, безопасного и рационального использования ресурсов Района, включая эффективное проведение деятельности в Районе и, в соответствии с разумными принципами сохранения ресурсов, предотвращение излишних потерь;

с) расширения возможностей для участия в такой деятельности, совместимого, в частности, со статьями 144 и 148;

д) участие Органа в доходах и передаче технологии Предприятию и развивающимся государствам, как это предусматривается в настоящей Конвенции;

е) расширения возможностей получения полезных ископаемых, добываемых в Районе, по мере необходимости, наряду с полезными ископаемыми, добываемыми из других источников, для обеспечения снабжения потребителей такими полезными ископаемыми;

ф) содействия справедливым и устойчивым, выгодным для производителей и справедливым для потребителей ценам на полезные ископаемые, добываемые как в Районе, так и из других источников, и содействия долгосрочному равновесию между спросом и предложением;

г) расширения возможностей участия в освоении ресурсов Района для всех государств-участников, независимо от их социально-экономических систем или географического положения, и предотвращения монополизации деятельности в Районе;

h) защиты развивающихся государств от отрицательных последствий для их экономики или для их экспортных поступлений, возникающих в результате снижения цены на соответствующий вид полезных ископаемых или уменьшения объема экспорта такого вида полезных ископаемых в той мере, в какой такое снижение или уменьшение вызвано деятельностью в Районе, как это предусматривается в статье 151;

i) разработки общего наследия на благо всего человечества; и

j) таких условий доступа к рынкам для импорта полезных ископаемых, добываемых из ресурсов Района, и для импорта сырьевых товаров, производимых из таких полезных ископаемых, которые не должны быть более благоприятными, чем самые благоприятные условия, применяемые к импорту из других источников.

Статья 151

Политика в области производства

1. а) Без ущерба для целей, изложенных в статье 150, и в целях осуществления положений подпункта "h" указанной статьи Орган, действуя с помощью существующих форумов или таких новых договоренностей или соглашений, которые могут явиться уместными и в которых принимают участие все заинтересованные стороны, включая как производителей, так и потребителей, принимает меры, необходимые для содействия росту, эффективности и стабильности рынков тех сырьевых товаров, которые производятся из полезных ископаемых, добываемых в Районе, по ценам, выгодным для производителей и справедливым для потребителей. Все государства-участники сотрудничают в этих целях.

б) Орган имеет право участвовать в любой конференции по сырьевым товарам, касающейся таких сырьевых товаров, в которой принимают участие

все заинтересованные стороны, включая как производителей, так и потребителей. Орган имеет право становиться участником любой договоренности или соглашения, достигнутых в результате таких конференций. Участие Органа в любых органах, созданных в соответствии с такими договоренностями или соглашениями, относится к производству в Районе и осуществляется согласно соответствующим правилам этих органов.

с) Орган выполняет свои обязательства в соответствии с договоренностями или соглашениями, упомянутыми в настоящем пункте, таким образом, чтобы обеспечить единообразное и недискриминационное осуществление в отношении всей добычи в Районе соответствующих полезных ископаемых. При этом Орган действует таким образом, который соответствует условиям действующих контрактов и утвержденных планов работы Предприятия.

2. а) В течение промежуточного периода, указанного в пункте 3, промышленное производство не начинается в соответствии с утвержденным планом работы до тех пор, пока производитель работ не представит Органу заявку и не получит от него разрешения на производство. Такая заявка на разрешение на производство не может представляться и такое разрешение не может выдаваться ранее чем за пять лет до планируемого начала промышленного производства в соответствии с этим планом работы, если только в нормах, правилах и процедурах Органа не устанавливается другого периода с учетом характера и времени разработки проекта.

б) В заявке на разрешение на производство производитель работ указывает годовое количество никеля, которое предполагается добывать в соответствии с утвержденным планом работы. Заявка включает график расходов, которые будут произведены производителем работ после получения им такого разрешения, подсчитанных на разумной основе, чтобы позволить ему начать промышленное производство в намеченный срок.

с) Для целей подпунктов "а" и "б" Орган устанавливает соответствующие требования к производству работ согласно статье 17 Приложения III.

д) Орган выдает разрешение на производство на запрашиваемом уровне производства, если сумма этого уровня и уже утвержденных уровней не превышает верхнего предела производства никеля, подсчитанного в соответствии с пунктом 4 в год выдачи такого разрешения, в течение любого года планируемого производства, входящего в промежуточный период.

е) Выданное разрешение на производство и утвержденная заявка становятся частью утвержденного плана работы.

ф) Если заявка производителя работ на разрешение на производство отклоняется согласно подпункту "д", он может вновь представить такую заявку Органу в любое время.

3. Промежуточный период начинается за пять лет до 1 января того года, в течение которого согласно утвержденному плану работы планируется начать первое промышленное производство. Если первое промышленное

производство откладывается на период после первоначально запланированного года, то начало промежуточного периода и первоначально исчисленный верхний предел производства корректируются соответствующим образом. Промежуточный период продолжается двадцать пять лет или до окончания Конференции по обзору, упомянутой в статье 155, или до дня вступления в силу таких новых договоренностей или соглашений, которые указаны в пункте 1, в зависимости от того, какой срок наступит раньше. Орган будет вновь иметь полномочие, предусмотренное в настоящей статье, в течение оставшейся части промежуточного периода, если истек срок действия указанных договоренностей или соглашений или если они по какой-либо причине оказались недействительными.

4. а) Верхний предел производства для любого года промежуточного периода представляет собой сумму:

i) разницы между величинами линии тенденции потребления никеля, исчисляемыми в соответствии с подпунктом "b" на год, непосредственно предшествующий году первого промышленного производства, и на год, непосредственно предшествующий началу промежуточного периода; и

ii) шестидесяти процентов разницы между величинами линии тенденции потребления никеля, исчисляемыми в соответствии с подпунктом "b" на год, для которого применяется разрешение на производство, и на год, непосредственно предшествующий году первого промышленного производства.

b) Для целей подпункта "a":

i) величинами линии тенденции, используемыми для исчисления верхнего предела производства никеля, являются величины линии тенденции годового потребления никеля, рассчитанные на тот год, в котором выдается разрешение на производство. Линия тенденции строится на основе линейной регрессии логарифмов фактического потребления никеля за последний 15-летний период, за который имеются такие данные, причем время является независимой переменной величиной. Такая линия называется первоначальной линией тенденции;

ii) если ежегодная норма роста первоначальной линии тенденции составляет менее трех процентов, то вместо нее линией тенденции, используемой для определения величин, указанных в подпункте "a", является линия, которая проходит через точку на первоначальной линии тенденции, выражающей величину для первого года соответствующего 15-летнего периода, и возрастает на три процента ежегодно. При этом, однако, верхний предел производства, установленный для любого года промежуточного периода, ни в коем случае не может превышать разницу между величиной на первоначальной линии тенденции для этого года и величиной на первоначальной линии тенденции для года, непосредственно предшествующего началу промежуточного периода.

5. Орган резервирует за Предприятием для его первоначального производства показатель в размере 38 000 метрических тонн никеля от

имеющегося верхнего предела производства, рассчитанного согласно пункту 4.

6. а) Производитель работ может в любой год превышать на 8 процентов или менее тот уровень годового производства минералов из полиметаллических конкреций, который указан в выданном ему разрешении на производство, при условии, что общий объем производства не превышает объема, указанного в разрешении. В отношении любого превышения сверх 8 процентов и до 20 процентов в любой год или любого превышения в первый год и последующие годы в течение двух лет подряд, в которые превышение имеет место, ведутся переговоры с Органом, который может потребовать, чтобы производитель работ получил дополнительное разрешение на производство, предусматривающее дополнительное производство.

б) Заявки на разрешение на такое дополнительное производство рассматриваются Органом только после принятия решения по всем нерассмотренным заявкам производителей работ, которые еще не получили разрешения на производство, и с должным учетом других возможных заявителей. Орган руководствуется принципом непревышения общего объема производства, разрешенного на основе верхнего предела производства в любой год промежуточного периода. Он не дает разрешения на производство по любому плану работы свыше 46 500 метрических тонн никеля в год.

7. Уровни производства других металлов, таких как медь, кобальт и марганец, извлекаемых из полиметаллических конкреций, которые добываются в соответствии с разрешением на производство, не должны превышать уровней, которые были бы достигнуты, если бы производитель работ получил максимальное количество никеля из этих конкреций в соответствии с настоящей статьей. Орган устанавливает в соответствии со статьей 17 Приложения III нормы, правила и процедуры для выполнения настоящего пункта.

8. Права и обязанности в связи с несправедливой экономической практикой, вытекающие из соответствующих многосторонних торговых соглашений, применяются к разведке и разработке полезных ископаемых в Районе. При урегулировании споров, возникающих в соответствии с настоящим положением, государства-участники, являющиеся сторонами таких многосторонних торговых соглашений, обращаются к процедурам урегулирования споров, предусмотренным в таких соглашениях.

9. Орган имеет право ограничивать уровень добычи полезных ископаемых в Районе, помимо полезных ископаемых, добываемых из полиметаллических конкреций, в соответствии с такими условиями и применяя такие методы, которые могут явиться уместными, путем принятия правил в соответствии с пунктом 8 статьи 161.

10. По рекомендации Совета на основе предложений Экономической плановой комиссии Ассамблея устанавливает компенсационную систему или принимает другие меры, содействующие приспособлению экономики тех развивающихся стран, для экспортных поступлений или экономики которых создались серьезные отрицательные последствия в результате снижения цены на соответствующий вид полезных ископаемых или уменьшения объема

экспорта такого вида полезных ископаемых, к такому снижению или уменьшению, в той мере, в какой они вызваны деятельностью в Районе, включая сотрудничество со специализированными учреждениями и другими международными организациями в этих целях. Орган по просьбе начинает исследование проблем тех государств, которые, вероятно, могут серьезнее всех пострадать, с целью сведения до минимума их трудностей и оказания им содействия в приспособлении экономики.

Статья 152

Осуществление полномочий и функций Органом

1. Орган не допускает дискриминации при осуществлении своих полномочий и функций, в том числе при предоставлении возможностей для деятельности в Районе.

2. Тем не менее является допустимым особое внимание развивающимся государствам, в том числе особое внимание тем из них, которые не имеют выхода к морю или находятся в географически неблагоприятном положении, что специально предусматривается в настоящей Части.

Статья 153

Система разведки и разработки

1. Деятельность в Районе организуется, осуществляется и контролируется Органом от имени всего человечества в соответствии с настоящей статьей, а также с другими соответствующими положениями настоящей Части и относящихся к ней приложений и с нормами, правилами и процедурами Органа.

2. Деятельность в Районе осуществляется, как это предписывается в пункте 3:

а) Предприятием и

б) в ассоциации с Органом государствами-участниками, либо государственными предприятиями, либо в случае, если государства-участники поручились за них, физическими или юридическими лицами, имеющими гражданство государств-участников или находящимися под эффективным контролем этих государств или их граждан, либо любой группой вышеуказанных, которые отвечают требованиям, предусмотренным в настоящей Части и в Приложении III.

3. Деятельность в Районе осуществляется в соответствии с официальным письменным планом работы, составленным согласно Приложению III и утвержденным Советом после его рассмотрения Юридической и технической комиссией. Если деятельность в Районе осуществляется указанными в пункте 2 "б" субъектами таким образом, как это разрешено Органом, такой план работы в соответствии со статьей 3 Приложения III имеет форму контракта. Такие контракты могут

предусматривать осуществление совместных мероприятий в соответствии со статьей 11 Приложения III.

4. Орган осуществляет такой контроль за деятельностью в Районе, который необходим для целей обеспечения соблюдения соответствующих положений настоящей Части и относящихся к ней приложений, норм, правил и процедур Органа, а также планов работы, утвержденных в соответствии с пунктом 3. Государства-участники оказывают Органу содействие, принимая все необходимые меры для обеспечения соблюдения в соответствии со статьей 139.

5. Орган имеет право в любое время принять любые меры, предусмотренные настоящей Частью, для обеспечения соблюдения ее положений и осуществления функций по контролю и регулированию, возложенных на него в соответствии с настоящей Частью или по любому контракту. Орган имеет право инспектировать все установки в Районе, используемые в связи с деятельностью в Районе.

6. Контракт, заключенный согласно пункту 3, должен предусматривать гарантию прав контрактора. Соответственно, контракт не может быть пересмотрен, приостановлен или отменен иначе, как в соответствии со статьями 18 и 19 Приложения III.

Статья 154

Периодический обзор

Каждые пять лет с момента вступления настоящей Конвенции в силу Ассамблея проводит общий и систематический обзор того, как международный режим Района, установленный настоящей Конвенцией, осуществляется на практике. В свете этого обзора Ассамблея может принимать или рекомендовать другим органам принять меры в соответствии с положениями и процедурами настоящей Части и относящихся к ней приложений, которые позволят усовершенствовать действие этого режима.

Статья 155

Конференция по обзору

1. По истечении пятнадцати лет с 1 января того года, когда начинается первое промышленное производство по утвержденному плану работы, Ассамблея созывает конференцию по обзору тех положений настоящей Части и относящихся к ней приложений, которыми регулируется система разведки и разработки ресурсов Района. Конференция по обзору в свете опыта, накопленного в течение этого периода, подробно рассматривает:

а) достигли ли положения настоящей Части, регулирующие систему разведки и разработки ресурсов Района, своих целей во всех отношениях, включая то, принесли ли они пользу всему человечеству;

б) разрабатывались ли в течение этого 15-летнего периода

зарезервированные районы эффективно и сбалансированно по сравнению с незарезервированными;

с) проводились ли разработка и использование Района и его ресурсов так, чтобы способствовать здоровому развитию мировой экономики и сбалансированному росту международной торговли;

d) предотвращена ли монополизация деятельности в Районе;

e) осуществлена ли политика, изложенная в статьях 150 и 151;

f) привела ли эта система к справедливому распределению выгод в результате деятельности в Районе с особым учетом интересов и потребностей развивающихся государств.

2. Конференция по обзору обеспечивает сохранение принципа общего наследия человечества, международного режима, направленного на обеспечение справедливой разработки ресурсов Района на благо всех стран, в особенности развивающихся государств, и Органа для организации и осуществления деятельности в Районе и контроля за ее осуществлением. Она также обеспечивает сохранение принципов, установленных в настоящей Части, относительно недопустимости притязаний на суверенитет или осуществления суверенитета над какой бы то ни было частью Района, прав государств и их общего поведения в отношении Района, а также их участия в деятельности в Районе в соответствии с настоящей Конвенцией, предотвращения монополизации деятельности в Районе, использования Района исключительно в мирных целях, экономических аспектов деятельности в Районе, морских научных исследований, передачи технологии, защиты морской среды, охраны человеческой жизни, прав прибрежных государств, правового статуса вод, покрывающих Район, и правового статуса воздушного пространства над этими водами и согласования деятельности в Районе и другой деятельности в морской среде.

3. Процедура принятия решений, применяемая на Конференции по обзору, является такой же, как и процедура, применяемая на третьей Конференции Организации Объединенных Наций по морскому праву. Конференция предпринимает все усилия для достижения соглашения по любым поправкам консенсусом, и и голосование по таким вопросам не должно проводиться до тех пор, пока не будут исчерпаны все усилия по достижению консенсуса.

4. Если через пять лет после начала Конференции по обзору она не достигнет соглашения о системе разведки и разработки ресурсов Района, Конференция может принять в течение последующих двенадцати месяцев большинством в три четверти государств-участников решение о принятии и представлении государствам-участникам для ратификации или присоединения к таким поправкам, изменяющим или модифицирующим эту систему, которые она считает необходимыми и целесообразными. Такие поправки вступают в силу для всех государств-участников через двенадцать месяцев после сдачи на хранение документов об их ратификации или присоединении к ним тремя четвертями государств-участников.

5. Поправки, принятые Конференцией по обзору согласно настоящей статье, не затрагивают прав, приобретенных по существующим контрактам.

Резолюция 53/32 Генеральной Ассамблеи ООН "Мировой океан и морское право"

(Без передачи в главные комитеты (A/53/L.35 и Add.1))

Генеральная Ассамблея,

ссылаясь на свои резолюции 49/28 от 6 декабря 1994 года, 50/23 от 5 декабря 1995 года, 51/34 от 9 декабря 1996 года и 52/26 от 26 ноября 1997 года, принятие после того, как 16 ноября 1994 года вступила в силу Конвенция Организации Объединенных Наций по морскому праву¹ ("Конвенция"),

_____ ¹ Официальные отчеты третьей Конференции Организации Объединенных Наций по морскому праву, том XVII (издание Организации Объединенных Наций, в продаже под N R.84.V.3), документ A/CONF.62/122.

ссылаясь также на свою резолюцию 2749 (XXV) от 17 декабря 1970 года и учитывая, что Конвенция в совокупности с Соглашением об осуществлении части XI Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву от 10 декабря 1982 года² ("Соглашение") устанавливает режим, который должен применяться к району и его ресурсам, как они определяются в Конвенции,

_____ ² Резолюция 48/263, приложение.

подчеркивая универсальный характер Конвенции и ее основополагающее значение для поддержания и укрепления международного мира и безопасности, а также для устойчивого использования и освоения Мирового океана и его ресурсов,

сознавая, что проблемы океанских акваторий тесно взаимосвязаны и их необходимо рассматривать как единое целое,

с удовлетворением отмечая, что на седьмой сессии Комиссии по устойчивому развитию в 1999 году будет обсуждаться секторальная тема "Океаны и моря",

подтверждая стратегическое значение Конвенции как основы для национальных, региональных и глобальных действий в морском секторе, которое было признано также Конференцией Организации Объединенных Наций по окружающей среде и развитию в главе 17 Повестки дня на XXI век³, равно как и в Программе действий по дальнейшему осуществлению Повестки дня на XXI век, в частности в ее пункте 36, посвященном океанам и морям⁴,

_____ ³ Доклад Конференции Организации Объединенных Наций по окружающей среде и развитию, Рио-де-Жанейро, 3 - 14 июня 1992 года (издание Организации Объединенных Наций, в продаже под N R.93.I.8 и

исправления), том I; Резолюции, принятые на Конференции, резолюция 1, приложение II.

⁴ Резолюция S-19/2, приложение.

напоминая, что в своей резолюции 49/131 от 19 декабря 1994 года она провозгласила 1998 год Международным годом океана,

с удовлетворением отмечая увеличение числа государств - участников Конвенции и Соглашения,

признавая последствия, которые имеет для государств вступление в силу Конвенции и Соглашения, и растущую, в частности у развивающихся государств, потребность в консультативной и иной помощи в деле осуществления Конвенции и Соглашения для использования открываемых ими благ,

с беспокойством отмечая финансовое положение Международного органа по морскому дну и Международного трибунала по морскому праву,

сознавая необходимость поощрения и облегчения международного сотрудничества, особенно на субрегиональном и региональном уровнях, в целях обеспечения упорядоченного и устойчивого развития морепользования и освоения ресурсов Мирового океана,

сознавая также важность обучения и подготовки кадров по вопросам океана и морскому праву,

учитывая важное значение надежной гидрографической и навигационной информации для повышения безопасности судоходства,

выражая свою обеспокоенность растущей угрозой, которую создают для судоходства пиратство и вооруженный разбой на море, а также свою высокую оценку и поддержку работы, осуществляемой в этой области Международной морской организацией,

вновь выражая свою признательность Генеральному секретарю за его усилия в деле поддержки Конвенции и ее эффективного осуществления, в том числе в деле содействия функционированию институтов, созданных по Конвенции,

отмечая обязанности Генерального секретаря согласно Конвенции и соответствующим резолюциям Генеральной Ассамблеи, в частности резолюциям 49/28 и 52/26, и подчеркивая важность выполнения таких обязанностей для эффективного и последовательного осуществления Конвенции,

принимая к сведению доклад Генерального секретаря⁵ и вновь подтверждая важность ежегодного рассмотрения и обзора Генеральной Ассамблеей общих событий, относящихся к осуществлению Конвенции, а также других событий, касающихся морского права и вопросов океана,

⁵ A/53/456.

1. призывает все государства, которые не сделали этого, стать участниками Конвенции и Соглашения в интересах достижения цели всеобщего участия;

2. вновь подтверждает единый характер Конвенции;

3. призывает государства в первоочередном порядке согласовать свое национальное законодательство с положениями Конвенции, обеспечить последовательное применение этих положений и обеспечить также, чтобы все декларации или заявления, с которыми они выступили или выступают при подписании, ратификации или присоединении, соответствовали Конвенции, и отозвать те свои декларации или заявления, которые ей не соответствуют;

4. рекомендует государствам - участникам Конвенции сдать на хранение Генеральному секретарю карты и перечни географических координат, как это предусмотрено в Конвенции;

5. просит Генерального секретаря созвать в Нью-Йорке с 19 по 28 мая 1999 года Совещание государств - участников Конвенции, в ходе которого 24 мая 1999 года будут проведены выборы семи судей Международного трибунала по морскому праву ("Трибунал");

6. с удовлетворением отмечает, что Трибунал, учрежденный в соответствии с приложением VI к Конвенции, в качестве нового средства урегулирования споров, касающихся толкования или применения Конвенции и Соглашения, вынес 4 декабря 1997 года свое первое решение;

7. призывает государства - участники Конвенции рассмотреть вопрос о том, чтобы сделать письменные заявления относительно выбора предусмотренных в статье 287 средств урегулирования споров, касающихся толкования или применения Конвенции и Соглашения, и предлагает государствам обратить внимание на положения приложений V, VI, VII и VIII к Конвенции, посвященных, соответственно, согласительной процедуре, Трибуналу, арбитражу и специальному арбитражу;

8. просит Генерального секретаря распространить списки посредников и арбитров, которые составляются и ведутся в соответствии с приложениями V и VII к Конвенции, и надлежащим образом обновлять эти списки;

9. с удовлетворением отмечает прогресс в работе Международного органа по морскому дну ("Орган") и подчеркивает значение дальнейшего прогресса в деле принятия правил поиска и разведки полиметаллических конкреций;

10. с удовлетворением отмечает принятие Соглашения о взаимоотношениях между Организацией Объединенных Наций и Органом и Соглашения о сотрудничестве и взаимоотношении между Организацией Объединенных Наций и Трибуналом;

11. призывает всех членов Органа и все государства - участники Конвенции выплачивать установленные им взносы в бюджеты соответственно Органа и Трибунала полностью и своевременно, чтобы обеспечить им возможность выполнять свои функции так, как это предусмотрено в Конвенции;

12. с удовлетворением отмечает прогресс, достигнутый в работе Комиссии по границам континентального шельфа ("Комиссия") на ее третьей⁶ и четвертой⁷ сессиях, которые состоялись в Нью-Йорке 4 - 15 мая и 31 августа - 4 сентября 1998 года и завершились принятием ее правил процедуры и

предварительным принятием ее научно-технического руководства, призванного содействовать государствам в подготовке их представлений относительно внешних границ их континентального шельфа,

⁶ CLCS/7.

⁷ CLCS/9.

13. одобряет созыв Генеральным секретарем с 3 по 14 мая пятой, а с 30 августа по 3 сентября 1999 года шестой сессий Комиссии в Нью-Йорке;

14. выражает свою признательность Генеральному секретарю за годовой всеобъемлющий доклад по Мировому океану и морскому праву⁵ и за работу Отдела по вопросам океана и морскому праву Управления по правовым вопросам Секретариата, которые соответствуют положениям Конвенции и мандату, сформулированному в резолюциях 49/28 и 52/26;

⁵ A/53/456.

15. просит Генерального секретаря обеспечить, чтобы институциональный потенциал Организации позволял адекватно реагировать на потребности государств, институтов, учрежденных недавно по Конвенции, и других компетентных международных организаций путем оказания консультативной и иной помощи, учитывая при этом особые потребности развивающихся стран;

16. просит также Генерального секретаря продолжать выполнять обязанности, возложенные на него по Конвенции и соответствующим резолюциям Генеральной Ассамблеи, в том числе перечисленные в пункте 11 резолюции 52/26, и обеспечить, чтобы осуществление предполагаемых этим мероприятий не подвергалось негативному воздействию при принятии возможных мер по экономии средств утвержденного бюджета Организации;

17. с удовлетворением отмечает продолжающиеся усилия Отдела по вопросам океана и морскому праву, направленные на предоставление своевременной информации по вопросам океана, морской проблематике и морскому праву через его информационный киоск в сети Интернет⁸;

⁸ www.un.org/Depts/los.

18. вновь подтверждает важность обеспечения единообразного и последовательного применения Конвенции и скоординированного подхода к ее общему осуществлению, а также укрепления технического сотрудничества и финансовой помощи для этой цели, вновь подчеркивает неизменно важное значение соответствующих усилий Генерального секретаря и вновь призывает компетентные международные организации и другие международные органы поддержать работу по реализации этих задач;

19. предлагает государствам-членам и другим, кто в состоянии это сделать, способствовать дальнейшему развитию программы "Мемориальная стипендия им. Гамильтона Ширли Амерасингхе в области морского права", учрежденной Генеральной Ассамблеей в ее резолюции 35/116 от 10 декабря 1980 года, и поддерживать учебные мероприятия программы "Трейн-си-коуст" Отдела по вопросам океана и морскому праву;

20. с интересом отмечает продолжающуюся работу Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры над конвенцией по осуществлению положений Конвенции, касающихся защиты подводного культурного наследия, и подчеркивает важность обеспечения разработки этого документа в полном согласии с соответствующими положениями Конвенции;

21. предлагает государствам сотрудничать в проведении гидрографических съемок и организации навигационных услуг для обеспечения безопасности судоходства, а также обеспечивать максимальное единообразие карт и навигационных публикаций и координировать свою деятельность, с тем, чтобы гидрографическая и навигационная информация поступала в масштабах всего мира;

22. настоятельно призывает все государства, в частности прибрежные государства в затрагиваемых регионах, принимать все необходимые и надлежащие меры к предупреждению актов пиратства и вооруженного разбоя на море и борьбе с ними, проводить расследование и сотрудничать в расследовании таких актов, где бы они ни происходили, и предавать совершающих такие акты правосудию в соответствии с международным правом;

23. призывает государства всесторонне сотрудничать с Международной морской организацией в борьбе с пиратством и вооруженным разбоем против судов, в том числе путем представления этой организации докладов об инцидентах;

24. отмечает работу Независимой всемирной комиссии по проблемам океанов и ее доклад, озаглавленный "Океан - наше будущее", и приветствует его опубликование в контексте Международного года океана;

25. подтверждает свое решение проводить ежегодный обзор и оценку осуществления Конвенции и других событий, касающихся вопросов океана и морского права;

26. подтверждает также принятое ею в резолюции S-19/2 от 28 июня 1997 года решение рассмотреть результаты обсуждения Комиссией по устойчивому развитию в 1999 году секторальной темы "Океаны и моря" в рамках пункта повестки дня "Мировой океан и морское право";

27. просит Генерального секретаря доложить Генеральной Ассамблее на ее пятьдесят четвертой сессии об осуществлении настоящей резолюции, включая другие события и проблемы, относящиеся к вопросам океана и морскому праву, в увязке с его годовым всеобъемлющим докладом по Мировому океану и морскому праву и распространить этот доклад заблаговременно, до рассмотрения Генеральной Ассамблеей пункта, посвященного Мировому океану и морскому праву,

28. постановляет включить в предварительную повестку дня своей пятьдесят четвертой сессии пункт, озаглавленный "Мировой океан и морское право".

69-е пленарное заседание 24 ноября 1998 года
Пятьдесят третья сессия Пункт 38 а повестки дня

Соглашение
о взаимоотношениях между Организацией Объединенных Наций и
Международным органом по морскому дну

Организация Объединенных Наций и Международный орган по морскому дну, учитывая, что Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций в своей резолюции 3067 (XXVIII) от 16 ноября 1973 года постановила созвать третью Конференцию Организации Объединенных Наций по морскому праву для принятия конвенции по всем вопросам, касающимся морского права, и что Конференция приняла Конвенцию Организации Объединенных Наций по морскому праву, по которой, в частности, учреждается Международный орган по морскому дну, напоминая, что Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций в своей резолюции 48/263 от 28 июля 1994 года приняла Соглашение об осуществлении Части XI Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву от 10 декабря 1982 года, памятуя о том, что 16 ноября 1994 года вступила в силу Конвенция Организации Объединенных Наций по морскому праву, а 28 июля 1996 года - Соглашение об осуществлении Части XI Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву от 10 декабря 1982 года, отмечая резолюцию 51/6 Генеральной Ассамблеи от 24 октября 1996 года, в которой Международный орган по морскому дну приглашается участвовать в работе Генеральной Ассамблеи в качестве наблюдателя, отмечая также пункт 2f статьи 162 Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву от 10 декабря 1982 года, резолюцию 51/34 Генеральной Ассамблеи от 9 декабря 1996 года и решение ISBA/C/10 Совета Международного органа по морскому дну от 12 августа 1996 года, в которых содержится призыв к заключению соглашения о взаимоотношениях между Организацией Объединенных Наций и Международным органом по морскому дну, желая обеспечить эффективную систему взаимовыгодных отношений, которая могла бы облегчить выполнение этими организациями своих обязанностей, принимая во внимание с этой целью положения Устава Организации Объединенных Наций, положения Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву и положения Соглашения об осуществлении Части XI Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву от 10 декабря 1982 года, согласились о нижеследующем:

Статья 1 Цель Соглашения

Настоящее Соглашение, заключаемое Организацией Объединенных Наций и Международным органом по морскому дну (именуемым в

дальнейшем "Орган") на основании положений Устава Организации Объединенных Наций (именуемого в дальнейшем "Устав"), Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву (именуемой в дальнейшем "Конвенция") и Соглашения об осуществлении Части XI Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву от 10 декабря 1982 года (именуемого в дальнейшем "Соглашение"), соответственно, призвано определить условия, на которых устанавливаются взаимоотношения между Организацией Объединенных Наций и Органом.

Статья 2 Принципы

1. Организация Объединенных Наций признает Орган в качестве организации, через посредство которой государства - участники Конвенции в соответствии с Частью XI Конвенции и Соглашением организуют и контролируют деятельность на дне морей и океанов и в его недрах за пределами национальной юрисдикции (именуемых в дальнейшем "Район"), в частности в целях управления ресурсами Района. Организация Объединенных Наций обязуется проводить свою деятельность таким образом, чтобы поощрять правопорядок, установленный для морей и океанов в Конвенции и Соглашении.

2. Организация Объединенных Наций признает, что Орган в силу Конвенции и Соглашения функционирует как автономная международная организация, поставленная настоящим Соглашением в рабочие отношения с Организацией Объединенных Наций.

3. Орган признает ответственность Организации Объединенных Наций согласно Уставу и другим международным документам, в частности в областях поддержания международного мира и безопасности, обеспечения экономического, социального, культурного и гуманитарного развития, защиты и сохранения окружающей среды.

4. Орган обязуется проводить свою деятельность в соответствии с целями и принципами Устава, способствуя миру и международному сотрудничеству и согласуясь с политикой Организации Объединенных Наций, содействующей этим целям и принципам.

Статья 3 Сотрудничество и координация

1. Организация Объединенных Наций и Орган признают желательность добиваться эффективной координации деятельности Органа с деятельностью Организации Объединенных Наций и специализированных учреждений и избегать ненужного дублирования деятельности.

2. Организация Объединенных Наций и Орган соглашаются, для содействия эффективному выполнению своих обязанностей, тесно сотрудничать и консультироваться друг с другом по вопросам, представляющим взаимный интерес.

Статья 4 Содействие Совету Безопасности

1. Орган сотрудничает с Советом Безопасности, предоставляя ему по его просьбе такую информацию и содействие, которые могут потребоваться при исполнении им своих обязанностей по поддержанию или восстановлению международного мира и безопасности. В случае предоставления конфиденциальной информации Совет Безопасности сохраняет ее конфиденциальный характер.

2. По приглашению Совета Безопасности Генеральный секретарь Органа может присутствовать на его заседаниях для представления ему информации или оказания иного содействия по вопросам, входящим в компетенцию Органа.

Статья 5 Международный Суд

При условии соблюдения положений настоящего Соглашения, касающихся охраны конфиденциальных материалов, данных и информации, Орган соглашается предоставлять любую информацию, которая может быть запрошена Международным Судом в соответствии со Статутом Суда.

Статья 6 Взаимное представительство

1. Без ущерба для содержащегося в резолюции 51/6 от 24 октября 1996 года решения Генеральной Ассамблеи о предоставлении Органу статуса наблюдателя и с учетом любых возможных решений, касающихся участия наблюдателей в заседаниях ее органов, Организация Объединенных Наций при условии соблюдения правил процедуры и практики соответствующих органов предлагает Органу направлять представителей на совещания и конференции других компетентных органов, когда обсуждаются вопросы, представляющие интерес для Органа.

2. При условии соблюдения возможных решений компетентных органов Органа, касающихся участия наблюдателей в их заседаниях, Орган с учетом правил процедуры и практики соответствующих органов предлагает Организации Объединенных Наций направлять представителей на все свои совещания и конференции, когда обсуждаются вопросы, представляющие интерес для Организации Объединенных Наций.

3. Письменные заявления, представляемые Организацией Объединенных Наций Органу для распространения, распространяются секретариатом Органа среди всех членов соответствующего органа или органов Органа сообразно с соответствующими правилами процедуры. Письменные заявления, представляемые Органом Организации Объединенных Наций для распространения, распространяются Секретариатом Организации Объединенных Наций среди всех членов соответствующего органа или органов Организации Объединенных Наций.

согласно соответствующим правилам процедуры. Такие письменные заявления будут распространяться в таком количестве, в каком они поступили в распоряжение соответствующего секретариата, и на тех языках, на которых они поступили в его распоряжение.

Статья 7 Сотрудничество между двумя секретариатами

Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций и Генеральный секретарь Органа периодически проводят консультации по вопросам осуществления ими своих соответствующих обязанностей согласно Конвенции и Соглашению. В частности, они консультируются по таким административным механизмам, которые могут потребоваться, для того чтобы обе организации могли эффективно осуществлять свои функции и обеспечивать эффективное сотрудничество и контакты между своими секретариатами.

Статья 8 Обмен информацией, данными и документами

1. Организация Объединенных Наций и Орган организуют обмен информацией, публикациями и докладами, представляющими взаимный интерес.

2. При осуществлении обязанностей, возложенных на него согласно пунктам 2а и b статьи 319 Конвенции и принятых им во исполнение резолюции 37/66 Генеральной Ассамблеи от 3 декабря 1982 года, Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций периодически сообщает Органу о проблемах общего характера, возникших в связи с Конвенцией, и регулярно уведомляет Орган о ратификации и официальном подтверждении Конвенции и поправок к ней и о присоединении к ним, а также о денонсации Конвенции.

3. Организация Объединенных Наций и Орган сотрудничают в получении от государств - участников Конвенции экземпляров карт или перечней географических координат внешних границ их континентального шельфа, согласно статье 84 Конвенции. Они обмениваются экземплярами таких перечней координат или, насколько это практически возможно, картами.

4. В тех случаях, когда внешние границы национальной юрисдикции какого-либо государства-участника определяются внешней границей исключительной экономической зоны, Организация Объединенных Наций представляет Органу экземпляры таких перечней географических координат или, насколько это практически возможно, карт с указанием внешних границ исключительной экономической зоны такого государства, которые могут быть сданы на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций во исполнение пункта 2 статьи 75 Конвенции.

5. Орган, насколько это практически возможно, представляет специальные исследования или информацию, запрашиваемые Организацией

Объединенных Наций. Представление таких докладов, исследований и информации производится при соблюдении условий, изложенных в статье 14.

6. Для Организации Объединенных Наций и Органа действуют необходимые ограничения, имеющие целью охранять конфиденциальные материалы, данные и информацию, которые поступают к ним от их членов или от кого-либо другого. При условии соблюдения пункта 1 статьи 4 ничто в настоящем Соглашении не должно толковаться как требующее либо от Организации Объединенных Наций, либо от Органа предоставления каких-либо материалов, данных или информации, выдача которых могла бы, по ее/его мнению, составить злоупотребление доверием какого-либо из ее/его членов или кого-либо другого, от кого получена такая информация, либо иным образом сказалась бы на нормальном ходе ее/его работы.

Статья 9 Статистические услуги

Организация Объединенных Наций и Орган, признавая желательность максимального сотрудничества в статистической области и сведения к минимуму бремени, возлагаемого на правительства и другие организации, от которых может быть получена информация, обязуются избегать нежелательного взаимного дублирования при осуществлении сбора, анализа и публикации статистических данных и соглашаются консультироваться друг с другом по вопросам наиболее эффективного использования ресурсов и технического персонала в области статистики.

Статья 10 Техническая помощь

Организация Объединенных Наций и Орган обязуются совместно работать в деле оказания технической помощи в областях морских научных исследований в Районе, передачи технологии и предотвращения, сокращения и сохранения под контролем загрязнения морской среды, вызываемого деятельностью в Районе. В частности, они соглашаются принимать такие меры, которые могут потребоваться для достижения эффективной координации их деятельности по оказанию технической помощи в рамках существующего в области технической помощи координационного механизма, принимая во внимание соответствующие роли и обязанности Организации Объединенных Наций и Органа согласно их уставным документам, а также роли и обязанности других организаций, участвующих в деятельности по оказанию технической помощи.

Статья 11 Кадровые механизмы

1. В интересах единообразия стандартов международной службы Организация Объединенных Наций и Орган соглашаются применять, в пределах возможного, общие кадровые стандарты, методы и механизмы, призванные избежать необоснованных различий в условиях службы, и

способствовать обмену сотрудниками, с тем чтобы получить максимальную отдачу от их услуг.

2. С этой целью Организация Объединенных Наций и Орган соглашаются:

а) периодически проводить совместные консультации по представляющим общий интерес вопросам, касающимся условий службы должностных лиц и персонала, для обеспечения по возможности большего единообразия в этих вопросах;

б) сотрудничать в обмене персоналом, когда таковой желателен, на временной или постоянной основе, принимая надлежащие меры к сохранению стажа и пенсионных прав;

в) сотрудничать в создании и обеспечении функционирования подходящего механизма урегулирования споров, возникающих в связи со службой персонала и смежными вопросами.

3. Во исполнение решения ISBA/A/15 Ассамблеи Международного органа по морскому дну от 15 августа 1996 года и с одобрения Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций Орган участвует в Объединенном пенсионном фонде персонала Организации Объединенных Наций в соответствии с Положениями Фонда и признает юрисдикцию Административного трибунала Организации Объединенных Наций в вопросах, касающихся заявлений о несоблюдении этих Положений.

4. Условия, на которых Орган или Организация Объединенных Наций предоставляют друг другу какие-либо средства или услуги в связи с вопросами, упоминаемыми в настоящей статье, составляют при необходимости предмет дополнительных договоренностей, заключаемых с этой целью.

Статья 12 Конференционное обслуживание

1. Если Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций не примет, предварительно уведомив Орган, иного решения, Организация Объединенных Наций будет предоставлять в распоряжение Органа на основе возмещения расходов такие средства и услуги, которые могут потребоваться для проведения заседаний Органа, включая письменный и устный перевод, документацию и конференционное обслуживание.

2. Условия, на которых могут предоставляться какие-либо средства или услуги Организации Объединенных Наций Органу в связи с вопросами, упоминаемыми в настоящей статье, составляют при необходимости предмет отдельных договоренностей, заключаемых с этой целью.

Статья 13 Бюджетные и финансовые вопросы

Орган признает желательным установить тесное бюджетное и финансовое сотрудничество с Организацией Объединенных Наций,

призванное обеспечить использование опыта Организации Объединенных Наций в этой области.

Статья 14 Финансирование услуг

Расходы и затраты, вытекающие из предоставления услуг в соответствии с настоящим Соглашением, составляют предмет дополнительных договоренностей между Органом и Организацией Объединенных Наций.

Статья 15 Пропуска Организации Объединенных Наций

Без ущерба для права Органа выдавать свои собственные проездные документы должностные лица Органа имеют в соответствии с такими специальными договоренностями, которые могут быть достигнуты между Генеральным секретарем Организации Объединенных Наций и Генеральным секретарем Органа, право пользоваться пропусками Организации Объединенных Наций в качестве действительного проездного документа, когда такое использование признано согласно Протоколу о привилегиях и иммунитетах Международного органа по морскому дну или иным договоренностям, определяющим привилегии и иммунитеты Органа.

Статья 16 Осуществление Соглашения

Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций и Генеральный секретарь Органа могут достигать таких дополнительных договоренностей в целях осуществления настоящего Соглашения, которые могут быть сочтены желательными.

Статья 17 Поправки

В настоящее Соглашение по согласованию между Организацией Объединенных Наций и Органом могут вноситься поправки. Любая такая согласованная поправка вступает в силу по ее утверждению Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций и Ассамблеей Органа.

Статья 18 Вступление в силу

1. Настоящее Соглашение вступает в силу по его утверждению Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций и Ассамблеей Органа.

2. Настоящее Соглашение временно применяется Организацией Объединенных Наций и Органом с момента подписания Генеральным секретарем Организации Объединенных Наций и Генеральным секретарем Органа.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся, должным образом уполномоченные представители Организации Объединенных Наций и Международного органа по морскому дну подписали настоящее Соглашение.

Подписано 14 марта 1997 года в Нью-Йорке в двух подлинных экземплярах на английском языке.

**За Организацию
Объединенных Наций**

**Кофи А. Аннан Генеральный
секретарь**

**За Международный орган по
морскому дну**

**Сатья Н. Нандан
Генеральный секретарь**

Конвенция о континентальном шельфе

Государства - Стороны настоящей Конвенции согласились о нижеследующем:

Статья 1

В настоящих статьях термин "континентальный шельф" употребляется применительно: а) к поверхности и недрам морского дна подводных районов, примыкающих к берегу, но находящихся вне зоны территориального моря, до глубины 200 метров или, за этим пределом, до такого места, до которого глубина покрывающих вод позволяет разработку естественных богатств этих районов; б) к поверхности и недрам подобных подводных районов, примыкающих к берегам островов.

Статья 2

1. Прибрежное государство осуществляет над континентальным шельфом суверенные права в целях разведки и разработки его естественных богатств.

2. Права, упомянутые в пункте 1 настоящей статьи, являются исключительными в том смысле, что если прибрежное государство не производит разведки континентального шельфа или не разрабатывает его естественных богатств, никто другой не может делать этого или иметь притязания на его континентальный шельф без его прямого согласия.

3. Права прибрежного государства на континентальный шельф не зависят от наличия эффективной или фиктивной оккупации им шельфа или от прямого об этом заявления.

4. Упомянутые в настоящих статьях естественные богатства включают минеральные и прочие неживые ресурсы поверхности и недр морского дна, а также живые организмы "сидячих" видов, т. е. организмы, которые в надлежащий, с промысловой точки зрения, период своего развития либо прикреплены к морскому дну или под ним, либо могут передвигаться только по морскому дну или же в его недрах.

Статья 3

Права прибрежного государства на континентальный шельф не затрагивают ни правового статуса покрывающих вод как открытого моря, ни правового статуса воздушного пространства над этими водами.

Статья 4

Прибрежное государство не может препятствовать прокладке или поддержанию в исправности подводных кабелей или трубопроводов на континентальном шельфе, кроме тех случаев, когда оно осуществляет свое право принимать разумные меры для разведки шельфа и разработки его естественных богатств.

Статья 5

1. Разведка континентального шельфа и разработка его естественных богатств не должны создавать неоправдываемой помехи судоходству, рыболовству или охране живых ресурсов моря, а также не должны создавать препятствий капитальным океанографическим или иным научным исследованиям, выполняемым с целью опубликования.

2. С соблюдением постановлений пунктов 1 и 6 настоящей статьи, прибрежному государству принадлежит право возводить, содержать или эксплуатировать на континентальном шельфе сооружения и иные установки, необходимые для разведки и разработки его естественных богатств, а также создавать зоны безопасности вокруг этих сооружений и установок и принимать в этих зонах меры, необходимые для их охраны.

3. Зоны безопасности, упомянутые в пункте 2 настоящей статьи, могут простираться на расстояние 500 метров вокруг возведенных сооружений и других установок, считая от каждой точки их наружного края. Суда всех национальностей обязаны соблюдать эти зоны безопасности.

4. Такие сооружения или установки, хотя они и находятся под юрисдикцией прибрежного государства, не имеют статуса островов. Они не имеют своего территориального моря, и их наличие не влияет на определение границ территориального моря прибрежного государства.

5. О возведении таких сооружений должны даваться надлежащие оповещения, а также должны поддерживаться постоянные средства предупреждения об их наличии. Сооружения, покинутые или более не эксплуатируемые, должны быть полностью убраны.

6. Ни сами эти сооружения или установки, ни окружающие зоны безопасности не могут находиться в местах, где они могут служить помехой на обычных морских путях, имеющих существенное значение для международного судоходства.

7. Прибрежное государство обязано принимать в зонах безопасности все надлежащие меры охраны морских живых ресурсов от вредоносных воздействий.

8. Для исследования на месте континентального шельфа требуется согласие прибрежного государства. Прибрежное государство не должно, однако, как общее правило, отказывать в своем согласии, если просьба

исходит от обладающего надлежащей квалификацией учреждения в связи с проведением чисто научного исследования физических или биологических свойств континентального шельфа, при условии, однако, что прибрежное государство имеет право, если оно того пожелает, участвовать или же быть представленным в исследовании и что, во всяком случае, результаты последнего должны подлежать опубликованию.

Статья 6

1. Если один и тот же континентальный шельф примыкает к территориям двух или более государств, берега которых расположены один против другого, граница континентального шельфа, принадлежащего каждому государству, определяется соглашением между ними. При отсутствии соглашения и если иная линия границы не оправдывается особыми обстоятельствами, границей служит срединная линия, каждая точка которой равно отстоит от ближайших точек тех исходных линий, от которых отмеряется ширина территориального моря каждого из этих государств.

2. Если один и тот же континентальный шельф примыкает к территории двух смежных государств, граница шельфа определяется соглашением между ними. При отсутствии соглашения и если иная линия границы не оправдывается особыми обстоятельствами, граница определяется по принципу равного отстояния от ближайших точек тех исходных линий, от которых отмеряется ширина территориального моря каждого из этих двух государств.

3. При разграничении континентального шельфа линии, проводимые с применением принципов, изложенных в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, должны определяться ссылками на морские карты и географические признаки, существующие в данное время, а также на неподвижные постоянные ориентиры на суше.

Статья 7

Положениями настоящих статей не затрагивается право прибрежного государства разрабатывать недра путем прокладки туннелей, независимо от глубины водного покрова недр.

Статья 8

Настоящая Конвенция открыта до 31 октября 1958 года для подписания ее всеми государствами - членами Организации Объединенных Наций или любого из специализированных учреждений и любым другим государством, которое будет приглашено Генеральной Ассамблеей стать стороной Конвенции.

Статья 9

Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Акты ратификации депонируются Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 10

Настоящая Конвенция остается открытой для присоединения к ней государств, принадлежащих к любой из категорий, упомянутых в статье 8. Акты присоединения депонируются Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 11

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день, считая со дня, следующего за датой депонирования Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций двадцать второго акта ратификации или присоединения.

2. В отношении каждого государства, ратифицировавшего Конвенцию или присоединившегося к ней после депонирования двадцать второго акта ратификации или присоединения, Конвенция вступает в силу на тридцатый день после депонирования этим государством своего акта ратификации или присоединения.

Статья 12

1. При подписании, ратификации или присоединении любое государство может сделать оговорки в отношении статей Конвенции, кроме статей с 1 по 3 включительно.

2. Договаривающееся государство, сделавшее оговорки в соответствии с предшествующим пунктом, может в любое время взять таковые обратно путем извещения об этом Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций.

Статья 13

1. По истечении пяти лет со дня вступления настоящей Конвенции в силу каждая из Договаривающихся Сторон может в любое время посредством письменного заявления на имя Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций просить о пересмотре настоящей Конвенции.

2. Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций постановляет, в соответствующих случаях, о подлежащих принятию в связи с этим заявлением мерах.

Статья 14

Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций сообщает всем государствам - членам Организации Объединенных Наций и другим государствам, упомянутым в статье 8:

- a) о каждом подписании настоящей Конвенции и о депонировании актов ратификации или присоединения, согласно статьям 8, 9 и 10;
- b) о дате вступления настоящей Конвенции в силу, согласно статье 11;
- c) о просьбах о пересмотре, согласно статье 13; и
- d) об оговорках к настоящей Конвенции, согласно статье 12.

Статья 15

Подлинник настоящей Конвенции, русский, английский, испанский, китайский и французский тексты которого являются равно аутентичными, депонируется Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций, который рассылает заверенные копии всем государствам, упомянутым в статье 8.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся представители, должным образом на то уполномоченные своими правительствами, подписали настоящую Конвенцию.

Совершено в Женеве двадцать девятого апреля тысяча девятьсот пятьдесят восьмого года.

*(Следуют подписи
представителей)*

**За Союз Советских
Социалистических Республик**

В. Зорин

31 октября 1958 года

* * *

Ратифицирована Президиумом Верховного Совета СССР 20 октября 1960 года.

Конвенция о континентальном шельфе в соответствии со статьей 11 этой Конвенции вступила в силу 10 июня 1964 года.

Напечатано: "Ведомости Верховного Совета СССР", № 28, 1964 г.

**Конвенция
о гражданской ответственности за ущерб от загрязнения нефтью в
результате разведки и разработки минеральных ресурсов морского дна***

* Конвенция была принята в Лондоне 17 декабря 1976 г. на дипломатической конференции, в которой участвовали Англия, Бельгия, Дания, Ирландия, Нидерланды, Норвегия, ФРГ, Франция и Швеция.

Государства-Стороны настоящей Конвенции,
СОЗНАВАЯ опасность загрязнения нефтью, создаваемую разведкой и разработкой некоторых минеральных ресурсов морского дна,

УБЕЖДЕННЫЕ в необходимости обеспечить достаточное возмещение лицам, которые потерпели ущерб, причиненный таким загрязнением,

ЖЕЛАЯ принять единообразные правила и процедуры для определения вопросов ответственности и предоставления достаточного возмещения в таких случаях,

СОГЛАСИЛИСЬ о нижеследующем:

Статья 1

Для целей настоящей Конвенции:

1. (а) "Нефть" означает сырую нефть и сжиженный природный газ независимо от того, смешаны ли такая нефть или газ с другими веществами либо входят в состав других веществ или нет; и

(б) "сырая нефть" включает сырую нефть, обработанную таким образом, чтобы сделать ее удобной для транспортировки, путем, например, добавления и удаления некоторых фракций.

2. "Установка" означает:

(a) любую скважину или иное сооружение, независимо от того, являются ли они стационарными и/или подвижными, используемые в целях разведки, добычи, обработки, хранения, транспортировки или осуществления контроля над потоком сырой нефти с морского дна или из его недр;

(b) любую скважину, которая была использована в целях разведки, добычи или осуществления контроля над потоком сырой нефти с морского дна или из его недр и которая была заброшена после вступления в силу настоящей Конвенции для заинтересованного Контролирующего Государства;

(c) любую скважину, которая используется в целях разведки, добычи или осуществления контроля над потоком газа или сжиженного природного газа с морского дна или из его недр во время бурения такой скважины, включая его окончание или продолжение работ, за исключением работ по ее нормальной эксплуатации;

(d) любую скважину, которая используется в целях разведки каких-либо минеральных ресурсов, иных, чем сырая нефть, газ или сжиженный природный газ, если такая разведка включает проникание в глубину недр морского дна; и

(e) любое сооружение, которое обычно используется для хранения сырой нефти с морского дна или из его недр; которые или существенная часть которых расположена мористее линии отметки наибольшего отлива вдоль побережья, как это обозначено на крупномасштабных картах, официально признанных Контролирующим Государством.

при условии, однако, что

(i) если скважина или ряд скважин связаны непосредственно с платформой или подобным сооружением, скважина или скважины вместе с такой платформой или сооружением составляют одну установку; и

(ii) судно, как оно определено в Международной конвенции о гражданской ответственности за ущерб от загрязнения нефтью, принятой в Брюсселе 29 ноября 1969 г., не рассматривается как установка.

3. "Оператор" означает лицо, имеющее или не имеющее лицензию, назначенное в качестве оператора в целях настоящей Конвенции Контролирующим Государством, как при отсутствии такого назначения лицо, которое осуществляет общий контроль за деятельностью, проводимой на установке.

4. "Контролирующее Государство" означает Государство-Сторону, которое осуществляет суверенные права в отношении разведки и разработки ресурсов морского дна и его недр в районе, в котором или над которым находится данная установка. В случае, когда установка простирается на районы, в которых два или более Государства-Стороны осуществляют такие права, эти Государства могут договориться о том, кто из них будет Контролирующим Государством.

5. "Лицо" означает всякое физическое лицо или любое юридическое

лицо публичного или частного права, включая государство или любую из его составных частей.

6. "Ущерб от загрязнения" означает убытки или ущерб, причиненный вне установки загрязнением, происшедшим вследствие утечки или сброса нефти с установки, и включает стоимость предупредительных мер и, кроме того, убытки или ущерб, причиненные вне установки предупредительными мерами.

7. "Предупредительные меры" означают любые разумные меры, принятые любым лицом в отношении определенного инцидента для предотвращения или уменьшения ущерба от загрязнения, за исключением мер контроля за скважиной и мер, принятых для защиты, ремонта или замены установки.

8. "Инцидент" означает любое происшествие или ряд происшествий одного и того же происхождения, результатом которых является ущерб от загрязнения.

9. "Специальные права заимствования" означают Специальные права заимствования, как они определены Международным валютным фондом, и используемые для его собственных операций и расчетов.

Статья 2

Настоящая Конвенция применяется исключительно к ущербу от загрязнения:

(а) явившемуся результатом инцидента, который произошел за береговой линией наибольшего отлива на установке, находящейся под юрисдикцией Контролирующего Государства, и

(б) понесенному на территории, включая внутренние воды и территориальное море, Государства-Стороны или в районах, где, в соответствии с международным правом, оно обладает суверенными правами на естественные ресурсы, и к предупредительным мерам, принятым где бы то ни было для предотвращения или уменьшения такого ущерба от загрязнения.

Статья 3

1. Оператор установки в момент инцидента отвечает за всякий ущерб от загрязнения, который явился результатом инцидента, за исключением случаев, предусмотренных в пп. 3, 4 и 5 настоящей статьи. Если инцидент состоит из ряда происшествий, ответственность за ущерб от загрязнения, вызванный происшествием, несет оператор установки в момент этого происшествия.

2. Когда имеется несколько операторов одной установки, они отвечают солидарно.

3. Оператор не отвечает за ущерб от загрязнения, если докажет, что ущерб явился результатом военных действий, враждебных действий, гражданской войны, восстания или стихийного явления по своему характеру исключительного, неизбежного и непреодолимого.

4. Оператор покинутой скважины не отвечает за ущерб от загрязнения, если докажет, что инцидент, который причинил ущерб, произошел более чем через 5 лет после даты, когда скважина была покинута по уполномочию и в соответствии с требованиями Контролирующего Государства. Если скважина была покинута при других обстоятельствах, ответственность оператора определяется применимым национальным правом.

5. Если оператор докажет, что ущерб от загрязнения произошел всецело или частично в результате поведения потерпевшего лица, которое действовало или бездействовало с намерением причинить ущерб, либо небрежности этого лица, этот оператор может быть полностью или частично освобожден от ответственности перед таким лицом.

Статья 4

1. Никакой иск о возмещении ущерба от загрязнения не может быть предъявлен к оператору иначе, как в соответствии с настоящей Конвенцией.

2. Никакой иск о возмещении ущерба от загрязнения, основанной или не основанной на настоящей Конвенции, не может быть предъявлен к служащим или агентам оператора.

3. Ничто в настоящей Конвенции не наносит ущерба решению вопроса о том, обладает ли оператор, ответственный за ущерб в соответствии с ее положениями, правом регресса.

Статья 5

1. Когда утечка или сброс нефти произошли из двух или более установок и это причинило ущерб от загрязнения, операторы всех причастных к этому установок, если они не освобождаются от ответственности на основании ст.3, солидарно отвечают за всю совокупность убытков, которые не могут быть разумно разделены.

2. Когда утечка или сброс нефти произошли из одной установки в результате инцидента и это причинило ущерб от загрязнения и во время инцидента произошла замена оператора, все операторы установки, если они не освобождаются от ответственности на основании ст.3, солидарно отвечают за всю совокупность убытков, которые не могут быть разумно разделены.

Статья 6

1. Оператор имеет право ограничить свою ответственность по настоящей Конвенции в отношении каждой установки и каждого инцидента суммой в 30 млн. Специальных прав заимствования, пока не истекли 5 лет с даты открытия данной Конвенции для подписания, и суммой в 40 млн. Специальных прав заимствования после этого.

2. Если операторы различных установок отвечают в соответствии с п.1 ст.5, то ответственность оператора какой-либо одной установки не может в отношении любого одного инцидента превышать предел, который может применяться к нему в соответствии с положениями настоящей статьи и ст.15.

3. Если несколько операторов отвечают за одну установку на основании настоящей Конвенции, общая ответственность всех их в отношении какого-либо одного инцидента не может превышать наибольшей суммы, которая

может быть присуждена с кого-либо из них, но никто из них не отвечает сверх предела, применимого к нему.

4. Оператор не имеет права ограничить свою ответственность, если доказано, что ущерб от загрязнения произошел в результате действия или бездействия самого оператора, действовавшего намеренно и действительно знавшего, что будет причинен ущерб от загрязнения.

5. Для того чтобы воспользоваться ограничением, на которое он имеет право на основании п.1 настоящей статьи, оператор должен создать фонд, по сумме равный пределу его ответственности, в суде или другом компетентном органе какого-либо одного из Государств-Сторон, в котором на основании ст.11 предъявлен иск. Фонд, созданный одним из операторов, указанных в п.2 ст.3, считается созданным всеми ими. Этот фонд может быть создан путем внесения суммы в депозит либо предоставления банковской гарантии или другого обеспечения, приемлемого по законодательству Государства-Стороны, в котором создается фонд, и признаваемого достаточным судом или другим компетентным органом.

6. Фонд распределяется между истцами пропорционально суммам их признанных требований.

7. Если до распределения фонда оператор, кто-либо из его служащих или агентов, либо его страховщик или лицо, представившее иное финансовое обеспечение, уплатили вследствие инцидента компенсацию за ущерб от загрязнения, такое лицо приобретает в пределах уплаченной им суммы в порядке суброгации те права, которые на основании настоящей Конвенции принадлежали бы лицу, получившему компенсацию.

8. Правом суброгации, предусмотренным в п.7 настоящей статьи, может воспользоваться также любое лицо, иное, чем названные выше, в отношении любой суммы, которую оно уплатило в возмещение ущерба от загрязнения, но только при условии, что такая суброгация разрешена подлежащим применению национальным правом.

9. Если оператор или какое-либо другое лицо установят, что они могут быть впоследствии принуждены уплатить полностью или частично такую сумму компенсации, в отношении которой такое лицо могло бы воспользоваться правом суброгации на основании п.7 или 8 настоящей статьи, если бы возмещение было уплачено до распределения фонда, то суд или другой компетентный орган Государства-Стороны, в котором фонд создан, может распорядиться, чтобы достаточная сумма была временно зарезервирована для того, чтобы позволить такому лицу впоследствии осуществить его требование к фонду.

10. Оператор, предпринявший предупредительные меры, имеет в отношении этих мер те же права к фонду, что и любой другой истец.

11. Сумма, указанная в п.1 настоящей статьи, должна переводиться в национальную валюту Государства-Стороны, в котором создан фонд, на основе отношения стоимости этой валюты к средней за 30 дней, непосредственно предшествовавших дню создания фонда стоимости

Специальных прав заимствования, как она публиковалась Международным валютным фондом.

12. Страховщик или иное лицо, предоставившее финансовое обеспечение, имеет право один или вместе с оператором создать фонд в соответствии с настоящей статьей на тех же условиях и имеющий то же значение, как если бы он был создан оператором. Такой фонд может быть даже если ущерб от загрязнения произошел в результате действия или бездействия самого оператора, действовавшего намеренно и в действительности знавшего, что будет причинен ущерб от загрязнения, но создание этого фонда в таком случае не наносит ущерба правам любого истца в отношении оператора.

Статья 7

1. Если оператор после инцидента создал фонд в соответствии со статьей 6 и имеет право ограничить свою ответственность :

(a) никакое право на возмещение ущерба от загрязнения, явившегося результатом этого инцидента, не может быть осуществлено за счет другого имущества оператора;

(b) суд или другой компетентный орган любого Государства-Стороны дает распоряжение об освобождении любого имущества, принадлежащего оператору, на которое был наложен арест в связи с требованием о возмещении ущерба от загрязнения, причиненного тем же инцидентом, и таким же образом возвращает любой залог или иное обеспечение, предоставленные, чтобы избежать такого ареста.

2. Пункт 1 настоящей статьи применяется, однако, лишь в случае, если истец имеет доступ в суд, который ведает фондом, и фонд может быть действительно использован в отношении его требования.

Статья 8

1. Для покрытия своей ответственности на основании настоящей Конвенции оператор должен иметь и поддерживать страхование или иное финансовое обеспечение на такую сумму, такого типа и на таких условиях, которые установлены Контролирующим Государством, при условии, что эта сумма не будет менее 22 млн. Специальных прав заимствования до истечения 5 лет с даты открытия настоящей Конвенции для подписания и менее 35 млн. Специальных прав заимствования после этого. Однако Контролирующее Государство может освободить оператора полностью или частично от требования иметь и поддерживать такое страхование или иное финансовое обеспечение для покрытия его ответственности за ущерб от загрязнения, целиком причиненный актом саботажа или терроризма.

2. Страхование или иное финансовое обеспечение не удовлетворяют требованиям настоящей статьи, если они могут прекратиться по иным причинам, чем истечение срока действия страхования или иного обеспечения, до истечения двух месяцев с даты, когда уведомление о таком прекращении сделано компетентным государственным властям Контролирующего Государства. Предшествующее положение применяется подобным образом

ко всякому изменению, в результате которого страхование или обеспечение перестает удовлетворять требованиям настоящей статьи.

3. Всякий иск о возмещении ущерба от загрязнения может быть предъявлен непосредственно к страховщику или к иному лицу, предоставившему финансовое обеспечение ответственности оператора за ущерб от загрязнения. В таком случае ответственность ответчика ограничивается суммой, определенной в соответствии с п. 1 настоящей статьи, даже если ущерб от загрязнения произошел в результате действия или бездействия оператора, действовавшего намеренно и действительно знавшего, что будет причинен ущерб от загрязнения. Ответчик может также воспользоваться теми средствами защиты, на которые был бы вправе сослаться сам оператор, кроме банкротства или ликвидации предприятия оператора. Кроме того, ответчик может воспользоваться для своей защиты тем, что ущерб от загрязнения является результатом умышленной вины самого оператора, но ответчик не может использовать никакое другое средство защиты, на которое он имел бы право сослаться в деле, возбужденном против него оператором. Ответчик имеет право во всех случаях требовать, чтобы оператор был привлечен к участию в деле.

4. Любые суммы, предоставление которых гарантируется страхованием или иным финансовым обеспечением в соответствии с п.1 настоящей статьи, должны использоваться в первую очередь для удовлетворения требований, основанных на настоящей Конвенции.

5. Если оператор является Государством-Стороной, оператор не должен поддерживать страхование или иное финансовое обеспечение для покрытия своей ответственности.

Статья 9

1. Настоящим учреждается Комитет, в состав которого входит представитель каждого Государства-Стороны.

2. Если Государство-Сторона считает, что какая-либо из сумм, применяемых в настоящее время на основании статьи 6 или 8, не является больше достаточной или иным образом достаточно реалистичной, оно может созвать заседание Комитета для рассмотрения данного вопроса. Государства, которые подписали настоящую Конвенцию, но не являются еще ее Сторонами, приглашаются участвовать в работе Комитета в качестве наблюдателей. Комитет может рекомендовать Государствам-Сторонам изменение любой из этих сумм, если представители, по крайней мере, трех четвертей Государств-Сторон настоящей Конвенции проголосуют за такую рекомендацию. Давая такую рекомендацию, Комитет принимает во внимание:

(а) любую информацию о происшествиях, которые вызывают или, вероятно, могут вызывать ущерб от загрязнения, имеющие отношение к объекту настоящей Конвенции;

(б) любую информацию об увеличении и уменьшении, после вступления в силу настоящей Конвенции, стоимости товаров и услуг,

используемых для обработки и устранения разлитой в море нефти;

(с) доступность надежного страхования, покрывающего риск ответственности за ущерб от загрязнения.

3. О любой сумме, рекомендованной в соответствии с п.2 настоящей статьи, правительство-депозитарий уведомляет все Государства-Стороны. Она заменяет сумму, применяемую в настоящее время, через 30 дней после ее признания всеми Государствами-Сторонами. Государство-Сторона, которое в течение 6 мес с момента такого уведомления либо в течение такого периода, который был установлен в рекомендации, не уведомило правительство-депозитария о том, что оно не может признать рекомендованную сумму, считается признавшим ее.

4. Если рекомендованная сумма не была признана всеми Государствами-Сторонами в течение 6 мес. либо такого другого периода, который был установлен в рекомендации после того, как оно было уведомлено правительством-депозитарием, оно, спустя 30 дней, заменяет сумму, применяемую в настоящее время в отношениях между теми Государствами-Сторонами, которые признали ее. Любое другое Государство-Сторона может затем признать рекомендованную сумму, которая станет применяться к нему спустя 30 дней после этого.

5. Государство, присоединившееся к настоящей Конвенции, связано любой рекомендацией Комитета, которая была единогласно признана Государствами-Сторонами. Когда рекомендация не признана таким образом, присоединившееся Государство считается признавшим ее, если в момент своего присоединения оно уведомит Правительство-депозитария о том, что оно не признает рекомендацию.

Статья 10

Права на возмещение, предусмотренные настоящей Конвенцией, погашаются, если в течение 12 мес со дня, когда лицо, потерпевшее ущерб, узнало или, как разумно полагать, должно было узнать об ущербе, истец не уведомил письменно оператора о своем требовании или не предъявил иска о возмещении ущерба. Однако ни в коем случае иск не может быть предъявлен по истечении 4 лет со дня, когда произошел инцидент, причинивший ущерб. Если инцидент состоял из ряда происшествий, четырехлетний срок исчисляется со дня последнего происшествия.

Статья 11

1. Иски о возмещении убытков на основании настоящей Конвенции могут быть предъявлены только в судах Государства-Стороны, где был понесен ущерб от загрязнения в результате инцидента, или в судах Контролирующего Государства. Для цели определения места ущерба ущерб, понесенный в районе, в котором в соответствии с международным правом, Государство обладает суверенными правами на естественные ресурсы, считается понесенным в этом Государстве.

2. Каждое Государство-Сторона обеспечивает, чтобы его суды обладали юрисдикцией, необходимой для принятия таких исков о возмещении.

3. После создания фонда в соответствии со ст. 6 суды Государства-Стороны, в котором создан фонд, исключительно компетентны решать все вопросы соразмерного разделения и распределения фонда.

Статья 12

1. Всякое решение суда, обладающего юрисдикцией в соответствии со ст. 11, которое может быть исполнено в стране суда, где оно более не подлежит пересмотру в обычном порядке, признается в любом Государстве-Стороне, за исключением случаев, когда:

- (a) решение было вынесено в результате обмана;
- (b) ответчик не был извещен в разумный срок и ему не была предоставлена возможность защищать свое дело в суде.

2. Решение, признанное на основании п. 1 настоящей статьи, должно исполняться в любом Государстве-Стороне, как только выполнены формальности, требуемые в этом Государстве. Эти формальности не должны допускать ни пересмотра дела по существу, ни пересмотра вопроса о применимом праве.

Статья 13

Если Государство-Сторона является оператором, такое Государство подчиняется юрисдикции, установленной в ст. 11, и отказывается от всех средств защиты, основанных на его статусе суверенного Государства.

Статья 14

Не возникает ответственности на основании настоящей Конвенции за ущерб, причиненный ядерным инцидентом:

(a) если оператор ядерной установки отвечает за этот ущерб на основании Парижской конвенции об ответственности перед третьей стороной в области ядерной энергии от 29 июля 1960 г., или Венской конвенции о гражданской ответственности за ядерный ущерб от 21 мая 1963 г., или если оператор ядерного судна отвечает за такой ущерб на основании Брюссельской конвенции об ответственности операторов ядерных судов от 25 мая 1962 г.; либо

(b) если оператор ядерной установки или оператор ядерного судна отвечает за этот ущерб на основании национального права, регулирующего ответственность за такой ущерб при условии, что это право во всех отношениях является столь же благоприятным для лиц, которые могут потерпеть ущерб, как Парижская или Венская конвенции, что касается оператора ядерной установки, либо Брюссельская конвенция, что касается оператора ядерного судна.

Статья 15

1. Настоящая Конвенция не препятствует Государству предусмотреть неограниченную ответственность либо более высокий предел ответственности, чем применяемый на основании статьи 6 за ущерб от загрязнения, причиненный установками, в отношении которых оно является Контролирующим Государством и нанесенный в этом Государстве или в другом Государстве-Стороне при условии, однако, что, поступая таким

образом, оно не допускает дискриминации на основе национальной принадлежности. Это положение может быть основано на принципе взаимности.

2. Суды каждого Государства-Стороны применяют право Контролирующего Государства для того, чтобы установить, имеет ли оператор право на основании положений настоящей статьи и п. 1 ст. 6 ограничить свою ответственность и, если имеет, то размер такой ответственности.

3. Ничто в настоящей статье не затрагивает доступной суммы возмещения за ущерб от загрязнения, понесенный в Государствах-Сторонах, в отношении которых положение, предусмотренное в соответствии с п. 1 настоящей статьи, не применяется.

4. Для целей настоящей статьи ущерб от загрязнения, понесенный в Государстве-Стороне, означает ущерб от загрязнения, понесенный на территории этого Государства или в районах, где, в соответствии с международным правом, оно обладает суверенными правами на естественные ресурсы.

Статья 16

Настоящая Конвенция открыта для подписания в Лондоне с 1 мая 1977 г. до 30 апреля 1978 г. Государствами, приглашенными участвовать в Международной конференции по Конвенции о гражданской ответственности за ущерб от загрязнения нефтью, в результате работ в море, состоявшейся в Лондоне с 20 по 31 октября 1975 г. и с 13 по 17 декабря 1976 г., и будет открыта затем для присоединения этих Государств.

Статья 17

Настоящая Конвенция подлежит ратификации, принятию или одобрению.

Статья 18

Государства-Стороны могут единогласно пригласить присоединиться к настоящей Конвенции другие Государства, берега которых омывает Северное море, Балтийское море или часть Атлантического океана к северу от 36 градусов северной широты.

Статья 19

Документы о ратификации, принятии, одобрении или присоединении сдаются на хранение Правительству Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии.

Статья 20

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на девяностый день после сдачи на хранение четвертого документа о ратификации, принятии, одобрении или присоединении.

2. Для каждого Государства, которое ратифицирует, примет, одобрит настоящую Конвенцию или присоединится к ней после сдачи на хранение четвертого документа, Конвенция вступает в силу на девяностый день после сдачи таким Государством на хранение его документа.

Статья 21

Государство-Сторона может денонсировать настоящую Конвенцию в любое время путем письменного уведомления, направленного Правительству-депозитарию. Любая такая денонсация вступает в силу по истечении двенадцати месяцев после дня получения Правительством-депозитарием такого уведомления или после такой более поздней даты, которая может быть указана в этом уведомлении.

Статья 22

1. Любое Государство может во время ратификации, принятия, одобрения или присоединения либо позднее заявить путем письменного уведомления, направленного Правительству-депозитарию, о том, что настоящая Конвенция применяется ко всем или какой-либо из территорий, за международные отношения которых оно ответственно, при условии, что они находятся в районе, указанном в ст. 18.

2. Такое заявление вступает в силу на девяностый день после его получения Правительством-депозитарием либо, если к этой дате настоящая Конвенция еще не вступила в силу, со дня ее вступления в силу.

3. Каждое Государство-Сторона, которая сделала заявление в соответствии с п. 1 настоящей статьи, может, в соответствии со ст. 21, денонсировать настоящую Конвенцию в отношении всех территорий или какой-либо из них.

Статья 23

Любое Государство-Сторона после получения согласия, по крайней мере, одной трети Государств-Сторон может созвать конференцию Государств-Сторон для пересмотра настоящей Конвенции или внесения в нее поправок.

Статья 24

К настоящей Конвенции не могут быть сделаны никакие оговорки.

Статья 25

Правительство-депозитарий сообщает Государствам, указанным в ст. 16 и присоединившимся к настоящей Конвенции:

(а) о подписаниях настоящей Конвенции, о сдаче на хранение документов о ратификации, принятии, одобрении или присоединении, о получении уведомлений в соответствии со ст. 22 и о получении уведомлений о денонсации;

(b) о дате вступления в силу настоящей Конвенции; и

(c) о рекомендациях Комитета, созданного на основании ст. 9, о принятии и непринятии этих рекомендаций и о датах вступления в силу подобных рекомендаций.

Статья 26

Оригинал настоящей Конвенции, английский и французский тексты которого являются равно аутентичными, сдается на хранение Правительству Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии, которое посылает заверенные копии ее Государствам, указанным в ст. 16 и

присоединившимся Государствам, и которое после вступления ее в силу, передает заверенную копию в Секретариат Организации Объединенных Наций для регистрации и опубликования в соответствии со ст. 102 Устава Организации Объединенных Наций.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся, должным образом на то уполномоченные, подписали настоящую Конвенцию.

Совершено в Лондоне 17 декабря 1976 г.

Неофициальный перевод.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

від 24 листопада 1997 р. N 1306

Київ

**Про затвердження Гірничої хартії держав-учасниць Співдружності
Незалежних Держав**

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Гірничу хартію держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав, підписану від імені Кабінету Міністрів України 27 березня 1997 року в м. Москві з таким застереженням:

"Україна бере на себе зобов'язання застосовувати положення Гірничої хартії з урахуванням національного законодавства, за винятком розділу II".

2. Міністерству закордонних справ надіслати депозитарію Гірничої хартії повідомлення про виконання внутрішньодержавних процедур.

Прем'єр-міністр України

В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ГІРНИЧА ХАРТІЯ
держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 27.03.97 р.

ДАТА НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ: 25.02.98 р.

(витяг)

Дополнительно см. Справку
по состоянию на 1 сентября 2004 года,
Сведения
по состоянию на 15 января 2008 года

Офіційний переклад.

Держави - учасниці цієї Гірничої хартії в особі урядів (далі - Сторони), прагнучи забезпечити формування та ефективну діяльність Економічного союзу в галузі вивчення, розвідки, використання та охорони надр в умовах різночасності й своєрідності процесів структурних та інших змін, які відбуваються в народному господарстві Сторін та які зумовлюють доцільність спільних зусиль із забезпечення цих змін та сприяння ним;

будучи переконаними в тому, що послідовна реалізація взаємодоповнювальних можливостей гірничодобувних і геологічних галузей Сторін позитивно вплине на вирішення проблем забезпечення народного господарства мінерально-сировинними ресурсами, безпеки робіт й охорони навколишнього середовища та здійснить вплив, що стабілізує, на економіку Сторін у цілому;

визнаючи державний суверенітет і суверенні права Сторін на надра;

будучи сповненими рішучості сприяти створенню та розвитку спільного ринку мінерально-сировинних ресурсів шляхом установаження взаємовигідних торговельних відносин та здійснення спільних інвестиційних проектів і програм;

будучи переконаними в необхідності організації спільних науково-дослідних, проектних та дослідно-конструкторських робіт у галузі гірничої справи та геології;

виражаючи готовність координувати свою політику в галузі розвитку гірничо-геологічного сектора економіки, співробітничати в здійсненні відповідних практичних заходів на основі викладених нижче принципів;

керуючися Статутом Співдружності Незалежних Держав та Договором про створення Економічного союзу, іншими документами, підписаними в рамках багатостороннього співробітництва держав - учасниць Співдружності, прийняли Гірничу хартію держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав (далі - Гірнича хартія).

I. Цілі, принципи, основні напрями та завдання співробітництва

Сторони визначають головною метою співробітництва - взаємодопомогу та координацію спільних дій у сфері вивчення, розвідки, використання та охорони надр за такими напрямими:

поетапного зближення та гармонізації законодавчих та інших нормативних актів у сфері вивчення, розвідки, використання та охорони надр; удосконалення правової бази господарського співробітництва в умовах становлення та розвитку ринкових відносин;

здійснення на взаємоприйнятній основі геологічного вивчення надр та відтворення мінерально-сировинної бази, забезпечення зростання ефективності виробництва, транспортування та використання корисних копалин і продуктів їхньої переробки (перетворення) за умови одночасного підвищення рівня безпеки та зведення до мінімуму проблем забруднення навколишнього середовища;

розробки та пропонування нових механізмів ефективного співробітництва органів державної влади та управління, а також суб'єктів господарської діяльності у сфері вивчення, розвідки, використання та охорони надр.

Сторони у своєму співробітництві керуються принципами взаємної поваги, довіри, взаємодопомоги, недискримінації, невтручання у справи одна одної, відповідальності за взяті зобов'язання, мирного вирішення спорів.

Сторони створюють обстановку, сприятливу для функціонування підприємств гірничопромислового комплексу та припливу інвестицій та сучасних технологій за допомогою впровадження ринкових підходів до організації діяльності у сфері вивчення, розвідки, використання та охорони надр, контролю держави за раціональним відпрацюванням запасів родовищ корисних копалин.

Для досягнення цієї мети й відповідно до зазначених принципів Сторін сприяють вирішенню таких завдань:

1. Становлення та розвитку ринку мінерально-сировинних ресурсів та продуктів їхньої переробки (перетворення) у рамках формованого спільного економічного простору держав - учасниць Співдружності, у тому числі шляхом створення сприятливих умов для відновлення взаємовигідних коопераційних зв'язків суб'єктів господарської діяльності Сторін.

2. Забезпечення доступу до надр, їхньої розвідки та розробки відповідно до національного законодавства Сторін.

3. Розробки та реалізації спільних програм робіт у галузі геологічного вивчення надр, відтворення та якісного поліпшення мінерально-сировинної бази.

4. Гармонізації політики розвитку та розміщення підприємств гірничопромислового комплексу.

5. Здійснення заходів для розвитку промислових інфраструктур гірничопромислового комплексу.

6. Полегшення доступу до транспортних інфраструктур для цілей міжнародного транзиту потоку мінерально-сировинних ресурсів, а також продуктів їхньої переробки (перетворення).

7. Полегшення доступу на комерційних умовах до нових технологій, що застосовуються в галузі розвідки, видобутку, переробки (перетворення) та використання мінерально-сировинних ресурсів.

8. Створення умов, що забезпечують раціональне та комплексне використання запасів родовищ корисних копалин.

9. Сприяння в здійсненні заходів, спрямованих на розробку й впровадження ресурсозберігаючих технологій і виробництв.

10. Розробки та реалізації спільних програм робіт у галузі техніки безпеки, спрямованих на досягнення та (або) підтримку високих рівнів безпеки, співробітництво в недопущенні та ліквідації наслідків великих аварій на підприємствах з видобутку й переробки (перетворення) мінерально-сировинних ресурсів.

11. Розробки та реалізації взаємопогоджених підходів до вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та конкретних спільних програм робіт у цій галузі.

12. Сприяння залученню інвестицій і кредитів до гірничопромислових комплексів Сторін; створення механізмів та умов залучення коштів з позабюджетних джерел Сторін.

13. Створення спільних підприємств із видобутку, переробки (перетворення) корисних копалин, виробництва устаткування для гірничодобувної промисловості, матеріалів, приладів, гірничорятувальної та іншої техніки, паливно-енергетичних, вугільно-металургійних, нафтогазохімічних та гірничопромислових комплексів.

14. Виявлення пріоритетних напрямів наукових досліджень, перспективних проектних і дослідно-конструкторських розробок, координації зазначених досліджень і розробок, фінансування на пайовій основі робіт, проектів, програм, що становлять взаємний інтерес.

15. Координації заходів удосконалення та погодження нормативно-методичних документів, які регламентують геологорозвідувальні роботи на базі прийнятих у світовій практиці вимог до змісту робіт за стадіями, класифікації запасів корисних копалин, форми та змісту геологічних звітів, балансів запасів корисних копалин та іншої геологічної інформації.

16. Аналізу кон'юнктури світового ринку мінерально-сировинних ресурсів, а також світових досягнень у галузі науки, техніки, технології, вироблення взаємоприйнятої стратегії й тактики дій на світовому гірничо-геологічному ринку товарів та послуг.

17. Сприяння в співробітництві підприємств гірничопромислового комплексу з підприємствами інших галузей, у тому числі оборонними, готовими розмістити в себе замовлення на модернізацію, ремонт

і виготовлення гірничого устаткування, розробку технологій і виконання послуг, зв'язаних з геологорозвідкою, видобутком, переробкою

(перетворенням) корисних копалин, їхнім транспортуванням та використанням.

18. Сприяння в здійсненні скоординованих заходів з підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, у тому числі в навчальних закладах третіх країн, організації шкіл і курсів бізнесу, маркетингу, менеджменту.

19. Здійснення заходів, спрямованих на створення банку даних у галузі гірничої справи, структурованого за напрямками гірничої науки й техніки, конкретними виробниками устаткування, постачальниками матеріалів, виконавцями робіт і послуг і т. д.

20. Створення та застосування механізмів правового захисту й забезпечення соціальних гарантій спеціалістів, яких залучають для роботи на гірничо-геологічні об'єкти Сторін.

21. Створення умов, які сприяють виконанню в повному обсязі та в установлені строки договорів про взаємні поставки найважливіших видів корисних копалин, продуктів їхньої переробки (перетворення), гірничого устаткування, матеріалів, приладів, гірничорятувальної та іншої техніки.

22. Сприяння в проведенні симпозіумів, конкурсів, виставок та інших аналогічних заходів гірничо-геологічного профілю.

23. Заохочення робіт, виконуваних у галузі гірничої справи та геології, міжнародними та державними преміями.

24. Розробки прогнозів соціально-економічних наслідків відпрацювання родовищ корисних копалин.

II. Базові роботи

Для досягнення зазначених вище завдань Сторони докладають зусиль з поетапного зближення та гармонізації законодавства в галузі вивчення, розвідки, використання та охорони надр.

Сторони будуть співробітничати під час виконання необхідних для створення та вдосконалення законодавчих та інших нормативних актів базових робіт, склад яких наведено в додатку, що є невід'ємною частиною цієї Гірничої хартії.

III. Прикінцеві положення

1. Сторони беруть до уваги специфічні умови розвитку держав - учасниць Співдружності й визнають можливість поступового здійснення цілей і завдань Гірничої хартії.

2. До цієї Гірничої хартії можуть бути внесені зміни та доповнення за спільною згодою Сторін.

3. Через 2 місяці після набрання чинності цією Гірничою хартією Сторони проведуть нараду відповідних національних органів для визначення першочергових заходів з її реалізації.

4. Ця Гірничою хартія набирає чинності з дня її підписання, а для держав,

законодавство яких потребує виконання внутрішньодержавних процедур, необхідних для набрання нею чинності, з дня здачі депозитарієві відповідного повідомлення.

5. Ця Гірнична хартія відкрита для приєднання до неї інших держав, які поділяють її цілі та принципи.

6. Кожна Сторона може вийти із цієї Гірничої хартії, надіславши письмове повідомлення про це депозитарієві не пізніше, ніж за 12 місяців до дати виходу.

Учинено в місті Москва 27 березня 1997 року в одному оригінальному примірнику російською мовою. Оригінальний примірник зберігається у Виконавчому Секретаріаті Співдружності Незалежних Держав, який надішле кожній державі, яка підписала цю Гірничу хартію, її засвідчену копію.

Модельный кодекс о недрах и недропользовании для государств-участников СНГ

(витяг)

Принят на двадцатом пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ (Постановление N 20-8 от 7 декабря 2002 года)

РАЗДЕЛ I. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Глава 1

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 1. Объект отношений недропользования

1. Недра являются носителями природных ресурсов и выступают объектом отношений недропользования, регулируемых законодательством о недрах и недропользовании, за исключением отношений, указанных в пункте 5 статьи 3 настоящего Кодекса.

2. Объекты иных отношений, связанных с использованием и охраной недр, определяются теми отраслями законодательства, нормам которых должно соответствовать законодательство о недрах и недропользовании.

РАЗДЕЛ VIII. ИЗУЧЕНИЕ НЕДР

Глава 27 ГЕОЛОГИЧЕСКОЕ ИЗУЧЕНИЕ НЕДР

Статья 136. Виды геологического изучения недр

Геологическое изучение недр разделяется на общее геологическое изучение недр; территориальное (региональное) геологическое изучение недр; локальное геологическое изучение недр.

Статья 137. Объекты геологического изучения недр

Объектами геологического изучения недр являются:

- ресурсы недр, включающие жидкие, твердые, газообразные вещества и минеральные образования, а также смеси этих веществ и минеральных образований; подземные пространства; геоэнергетические ресурсы; ресурсы континентального шельфа;

- археологические и палеонтологические объекты;

- эволюционные процессы и явления, происходящие в недрах Земли, и их проявления;

- геофизические, геохимические, энергетические, электромагнитные и иные поля и потоки, формирующиеся в недрах Земли;

- процессы и явления, возникающие в недрах и на поверхности Земли вследствие техногенных воздействий;

- участки недр, на которых требуется проведение инженерно-геологических изысканий.

Статья 138. Государственное регулирование геологического изучения недр

Государственное регулирование геологического изучения недр осуществляется на основании государственных и территориальных программ изучения недр в соответствии со статьей 37 настоящего Кодекса.

Организация государственного геологического изучения недр и координация работ по выполнению государственных и территориальных программ изучения недр возлагается на государственный орган исполнительной власти, уполномоченный осуществлять управление и регулирование в области использования и охраны недр.

Статья 139. Общее геологическое изучение недр

1. Основной задачей общего геологического изучения недр является разработка государственной комплексной программы изучения недр, которая включает следующие направления:

- определение изменений окружающей природной среды под влиянием комбинированного воздействия тектонических, вулканических, гидрогеологических, климатических и космических факторов;

- геологические, геофизические, геохимические, гидрогеологические исследования недр Земли;

- познание глубинного строения Земли, тектоники и геодинамики Мирового океана;

- изучение осадочных бассейнов и их типизация с использованием сейсмостратиграфических и иных методов;

- изучение геофизических полей с использованием методов сейсмологии, гравиметрии, геомагнетизма, геотермии, геоэлектрики;

- геодинамическое районирование и построение карт напряженного состояния недр на планетарном, региональном и локальном уровнях;

- прогнозирование сейсмоопасных зон и геодинамических проявлений при выявлении скоплений углеводородов и рудных тел и при выборе устойчивых участков земной коры (недр) для строительства гидротехнических и иных долговременных сооружений, газо- и

нефтехранилищ, захоронения радиоактивных и токсичных отходов производства и потребления;

- создание горно-экологического мониторинга для прогноза и контроля состояния природной среды в районах длительно и интенсивно разрабатываемых и крупномасштабно осваиваемых месторождений углеводородов, углей, руд, драгоценных камней и металлов;

- математическое (компьютерное) моделирование геологических процессов и явлений;

- прогноз местонахождения месторождений, поиск и разведка месторождений углеводородного сырья, металлических и неметаллических полезных ископаемых, месторождений радиоактивного сырья, драгоценных камней, подземных вод, особенно питьевых;

- совершенствование тактики, методик поиска и разведки и стратегии (изучение сырьевой базы и управление ресурсами) разведки;

- создание новых технологий поиска и разведки месторождений полезных ископаемых.

2. Государственная комплексная программа геологического изучения недр может состоять из территориальных подпрограмм или подпрограмм по отдельным направлениям и видам геологического изучения недр.

3. Государственная комплексная программа геологического изучения недр подготавливается органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять управление и регулирование в области использования и охраны недр, совместно с административно-территориальными органами исполнительной власти и утверждается правительством государства.

4. Государственная комплексная программа геологического изучения недр финансируется за счет государственных средств и выделяется отдельной строкой в бюджете государства.

5. Вся информация о результатах выполнения государственной комплексной программы геологического изучения недр сводится в единый банк данных. Контроль за поступлением информации в единый банк данных и ее хранение возлагается на орган исполнительной власти, уполномоченный осуществлять управление и регулирование в области использования и охраны недр.

6. Вся информация по результатам реализации государственной комплексной программы геологического изучения недр находится в исключительной собственности государства и может передаваться другим организациям и юридическим лицам по разрешению органа исполнительной власти, уполномоченного осуществлять управление и регулирование в области использования и охраны недр.

7. Никто не имеет права осуществлять геологическое изучение недр, геологическую разведку месторождений полезных ископаемых и другие геологические исследования без разрешения органов исполнительной власти, уполномоченных осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр.

Статья 140. Геологическая информация о недрах

Информация о геологическом строении недр, находящихся в них полезных ископаемых, об условиях их разработки, а также иных качествах и особенностях недр, содержащаяся в геологических отчетах, картах и иных материалах, может находиться в государственной собственности или в собственности недропользователя.

Геологическая и иная информация о недрах, полученная недропользователем за счет государственных средств, является государственной собственностью и представляется недропользователем по установленной форме в государственный и соответствующий территориальный фонды геологической информации, осуществляющие ее хранение и систематизацию. Порядок и условия использования указанной информации определяются государственным органом управления государственным фондом недр в соответствии с законодательством государства.

Геологическая и иная информация о недрах, полученная недропользователем за счет собственных средств, является собственностью недропользователя и представляется им по установленной форме в государственный и соответствующий территориальный фонды геологической информации с определением условий ее использования, в том числе в коммерческих целях.

Должностные лица государственного и территориального фондов геологической информации обеспечивают конфиденциальность представляемой им информации, а также несут материальную, административную или уголовную ответственность за ее несанкционированное разглашение.

Право собственности на геологическую и иную информацию о недрах охраняется в порядке, установленном законодательством государства для других объектов собственности.

Исполнитель имеет право использовать полученную в результате проведения работ геологическую и иную информацию о недрах для научной и преподавательской деятельности, если иное не предусмотрено договорным соглашением.

Статья 141. Обязательность выполнения гидрогеологических исследований при проведении геологического изучения недр

Выполнение гидрогеологических исследований при проведении геологического изучения недр является обязательным, если иное не установлено настоящим Кодексом, другими законами и иными нормативными правовыми актами.

Статья 142. Территориальное (региональное) геологическое изучение недр

1. Основными требованиями к территориальному (региональному) геологическому изучению недр являются:

- 1) разработка территориальной (региональной) программы

геологического изучения недр в соответствии с основными направлениями, указанными в статье 139 настоящего Кодекса;

2) соответствие территориальной (региональной) программы геологического изучения недр государственной комплексной программе геологического изучения недр;

3) создание информационной базы данных по геологическому изучению недр по отдельным территориям (регионам).

2. Для выполнения инженерно-изыскательских, научно-производственных и иных горно-геологических задач по геологическому изучению недр конкретной территории (региона) могут создаваться внебюджетные фонды геологического изучения недр.

Источниками финансирования этих фондов могут быть средства бюджетов административно-территориальных образований государства, добровольные взносы юридических лиц и граждан государства и зарубежных стран.

Статья 143. Локальное геологическое изучение недр

1. Локальное геологическое изучение недр предполагает осуществление следующих задач:

- участие в исполнении общей и территориальной (региональной) программы геологического изучения недр и участие в создании внебюджетного территориального (регионального) фонда геологического изучения недр;

- выполнение инженерно-геологических, геолого-экологических и иных изысканий, предусмотренных проектами и планами местных органов исполнительной власти;

- проведение геологических, геофизических, геохимических, гидрогеологических и комплексных геологических изысканий по заявкам недропользователей и других юридических лиц и граждан государства при наличии лицензии на проведение соответствующего вида работ.

2. Организация локального геологического изучения недр осуществляется местными органами исполнительной власти по согласованию с органами исполнительной власти по использованию и охране недр.

3. Источниками финансирования работ по локальному геологическому изучению недр могут быть средства местных бюджетов, юридических лиц и граждан государства.

Распределение финансов осуществляется местными органами исполнительной власти.

Глава 28

ПОИСК, РАЗВЕДКА И ОЦЕНКА МЕСТОРОЖДЕНИЙ ПОЛЕЗНЫХ ИСКОПАЕМЫХ

Статья 144. Геологические поиск, разведка и оценка месторождений полезных ископаемых

1. Общее геологическое изучение недр, другие геологические исследования должны быть направлены на поиск и оценку месторождений

полезных ископаемых и иных ресурсов недр.

2. Поиском и оценкой месторождений полезных ископаемых признаются выполнение работ на поверхности и в недрах земли с целью выявления скоплений полезных ископаемых, установления их расположения и размеров, а также исследование возможности разработки полезных ископаемых и проведения их геолого-экономической оценки.

3. Геологической разведкой месторождений полезных ископаемых признается проведение работ на поверхности и в недрах земли с целью установления качественных и количественных характеристик запасов полезных ископаемых, в том числе их технологических свойств и пространственного расположения с точностью, необходимой для постановки на государственный баланс и составления проекта разработки месторождения.

Статья 145. Геолого-экономическая оценка месторождений полезных ископаемых и иных ресурсов недр

Для определения промышленной ценности месторождений полезных ископаемых и иных ресурсов недр, наиболее эффективных и безопасных способов их отработки при геологическом изучении недр и при постановке запасов полезных ископаемых и иных ресурсов недр на государственный баланс осуществляется геолого-экономическая оценка месторождений полезных ископаемых и иных ресурсов недр на основе критериев и требований, устанавливаемых центральным органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр.

Статья 146. Требования к стадийности разведки месторождений

При проведении разведки месторождений различают следующие стадии:

1) предварительная разведка месторождений полезных ископаемых, осуществляемая после поисковых работ и ставящая своей целью предварительную оценку количества и качества выявленных запасов, определение их экономической значимости и обоснование целесообразности инвестирования геолого-разведочных работ на объекте;

2) разведка месторождений (детальная разведка и доразведка), по результатам которой подготавливается технико-экономическое обоснование масштабов и промышленной ценности месторождения для определения целесообразности и экономической эффективности его промышленного освоения;

3) эксплуатационная разведка месторождений полезных ископаемых, проводимая в процессе их промышленной эксплуатации и ставящая своими целями обнаружение новых минеральных образований в предоставленном недропользователю участке недр и (или) уточнение горно-геологических, горно-технологических, экономических и иных условий разработки месторождений.

Статья 147. Классификация запасов полезных ископаемых

Запасы разведанных месторождений полезных ископаемых классифицируются в соответствии с установленной классификацией разведанных запасов месторождений и прогнозных ресурсов.

Статья 148. Подсчет и утверждение разведанных запасов

Утверждение разведанных запасов производится специально созданной постановлением правительства государства государственной комиссией по запасам полезных ископаемых.

Статья 149. Оценка кондиционности извлекаемых запасов полезных ископаемых

1. Кондиции в соответствии с этапами изучения и освоения месторождений разделяются на разведочные и эксплуатационные.

2. Разведочные кондиции разрабатываются по результатам различных стадий разведки и геолого-экономической оценки месторождений для оконтуривания и подсчета запасов полезных ископаемых и определения их промышленной ценности.

Разведочные кондиции в соответствии с этапами разведки и геолого-экономической оценки месторождений подразделяются на временные (предварительные) и постоянные.

Временные (предварительные) разведочные кондиции разрабатываются по материалам промежуточных стадий разведки месторождения и используются для предварительной оценки его масштабов, экономической значимости и обоснования целесообразности инвестирования на объекте дальнейших разведочных работ.

Постоянные разведочные кондиции разрабатываются по материалам завершенных геолого-разведочных работ (детальная разведка, доразведка) и имеют своей целью установление на основе выполненного с достаточной степенью детальности технико-экономического обоснования масштабов и промышленной оценки месторождения для определения целесообразности и экономической эффективности его промышленного освоения (разработки).

3. Эксплуатационные кондиции разрабатываются в процессе отработки месторождения при необходимости уточнения граничных требований к качеству извлекаемого полезного ископаемого и условиям его залегания применительно к конкретным частям месторождения: этажам, подэтажам, эксплуатационным блокам, панелям, выемочным участкам и т.д., существенно отличающимся по геологическим, горно-техническим, технико-экономическим, технологическим и иным условиям отработки от средних показателей, принятых при обосновании разведочных кондиций, а также для обеспечения стабильной безубыточной работы предприятия в период резкого изменения рыночной конъюнктуры на минеральное сырье, продукты его переработки и цен на энергоресурсы.

Статья 150. Государственная экспертиза запасов полезных ископаемых

В целях создания условий для рационального комплексного использования недр, определения платы за пользование недрами, границ участков недр, предоставляемых в пользование, запасы полезных ископаемых разведанных месторождений подлежат государственной экспертизе.

Предоставление недр в пользование для добычи полезных ископаемых разрешается только после проведения государственной экспертизы их запасов.

Заключение государственной экспертизы о промышленной значимости разведанных запасов полезных ископаемых является основанием для их постановки на государственный учет.

Государственная экспертиза может проводиться на любой стадии геологического изучения месторождения при условии, если представляемые на государственную экспертизу геологические материалы позволяют дать объективную оценку количества и качества запасов полезных ископаемых, их народнохозяйственного значения, горно-технических, гидрогеологических, экологических и других условий их добычи.

Государственной экспертизе подлежит также геологическая информация о коммерческом открытии месторождения или участка месторождения.

Государственная экспертиза запасов полезных ископаемых, геологической, экономической и экологической информации о предоставляемых в пользование участках недр осуществляется специально уполномоченными государственными органами в порядке, установленном правительством государства.

Статья 151. Государственный баланс запасов полезных ископаемых

С целью учета состояния минерально-сырьевой базы ведется государственный баланс запасов полезных ископаемых. Он должен содержать сведения о количестве, качестве и степени изученности запасов каждого вида полезных ископаемых по месторождениям, имеющим промышленное значение, об их размещении, о степени промышленного освоения, добыче, потерях и об обеспеченности промышленности разведанными запасами полезных ископаемых на основе классификации запасов полезных ископаемых, которая утверждается в порядке, устанавливаемом правительством государства.

Постановка запасов полезных ископаемых на государственный баланс и их списание с государственного баланса осуществляются в порядке, установленном государственным органом управления государственным фондом недр по согласованию с органами государственного горного надзора.

Статья 152. Вознаграждение за выявление месторождения полезного ископаемого

Лица, выявившие признаки месторождения полезного ископаемого, редкого геологического обнажения, минералогического, палеонтологического или иного образования, представляющего научную или культурную ценность,

на ранее неизвестном участке недр, имеют право зарегистрировать указанный участок недр в государственном органе управления государственным фондом недр или его территориальном подразделении.

При подтверждении государственным органом управления государственным фондом недр или его территориальным подразделением ценности указанных участков недр лицам, их зарегистрировавшим, выплачивается поощрительное денежное вознаграждение.

Лица, открывшие и (или) разведавшие имеющее промышленную ценность, неизвестное ранее месторождение, а также выявившие дополнительные запасы полезных ископаемых или новое минеральное сырье в ранее известном месторождении, существенно увеличивающие его промышленную ценность, имеют право на государственное денежное вознаграждение.

Порядок выплаты и размеры поощрительного и государственного денежных вознаграждений устанавливаются правительством государства или органом исполнительной власти административно-территориальных единиц государства.

Глава 29 ГИДРОГЕОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРИ ПОИСКАХ И РАЗВЕДКЕ МЕСТОРОЖДЕНИЙ ПОЛЕЗНЫХ ИСКОПАЕМЫХ И МЕСТОРОЖДЕНИЙ ПОДЗЕМНЫХ ВОД

Статья 153. Выполнение гидрогеологических исследований при проведении поисков, оценки и разведки месторождений полезных ископаемых

1. Выполнение гидрогеологических исследований при проведении поиска, оценки и разведки месторождений полезных ископаемых является обязательным, если иное не установлено настоящим Кодексом, другими законами и иными нормативными правовыми актами государства.

2. Гидрогеологические исследования при поисках месторождений полезных ископаемых выполняются по результатам регионального геологического изучения недр в целях выявления таких месторождений, предварительной оценки степени обводнения месторождений и проводятся одновременно с другими методами поисков месторождений, если иное не установлено органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр.

3. Обоснование затрат и разработка планового задания на выполнение гидрогеологических исследований при проведении предварительной разведки месторождений полезных ископаемых выполняются в порядке, установленном органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр.

4. Гидрогеологические исследования при поисках месторождений полезных ископаемых проводятся в порядке, установленном органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное

управление и регулирование в области использования и охраны недр, в соответствии с требованиями настоящего Кодекса, других законов и иных нормативных правовых актов государства.

Статья 154. Требования, предъявляемые к гидрогеологическим исследованиям при поисках месторождений подземных вод

1. Гидрогеологические исследования при поиске месторождений подземных вод выполняются по результатам территориального геологического изучения недр в целях выявления и оценки таких месторождений и проводятся одновременно с другими методами поиска месторождений, если иное не установлено органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр.

2. Обоснование затрат и разработка планового задания на проведение предварительной разведки месторождений подземных вод выполняются в порядке, установленном органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр и (или) водных ресурсов.

3. Гидрогеологические исследования при поиске месторождений подземных вод проводятся в порядке, установленном органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр и (или) водных ресурсов, в соответствии с требованиями настоящего Кодекса, других законов и иных нормативных правовых актов государства.

Статья 155. Разведка месторождений подземных вод

1. Разведка месторождений подземных вод - комплекс работ, проводимых с целью установления количества и качества подземных вод, заключенных в таком месторождении, выяснения условий залегания данного месторождения, определения эксплуатационных запасов вод и иных эксплуатационных параметров месторождения, а также требований к конструкции водозаборных сооружений.

2. Разведка месторождений подземных вод имеет, как правило, две стадии: предварительную и детальную, если иное не установлено настоящим Кодексом, другими законами и иными нормативными правовыми актами государства.

3. Предварительная разведка такого месторождения проводится в целях составления всесторонней характеристики месторождения, достаточной для обоснования затрат и разработки планового задания на детальную разведку месторождения.

4. Детальная разведка указанного месторождения проводится в целях уточнения характеристики месторождения, достаточной для составления технического проекта водозабора подземных вод.

5. Эксплуатационная разведка месторождения подземных вод проводится в случае необходимости уточнения эксплуатационных запасов подземных вод месторождения и режима его эксплуатации для планирования

рационального использования подземных вод и (или) полезных ископаемых и иных природных ресурсов, содержащихся в таких водах, и проводится одновременно с разработкой месторождения.

Статья 156. Требования к разведке месторождений пресных подземных вод

1. Разведка месторождений пресных подземных вод планируется по результатам регионального геологического изучения недр и поиска таких месторождений и проводится в целях определения способа оценки эксплуатационных запасов подземных вод, получения параметров для такой оценки и обоснования места размещения эксплуатационного участка (водозабора подземных вод), границ зоны санитарной охраны соответствующего водозабора и ее охранных поясов.

2. Предварительная разведка месторождения пресных подземных вод проводится в целях определения емкостных запасов и динамических ресурсов подземных вод, источников их питания и возобновления запасов, а также проведения предварительной оценки эксплуатационных запасов подземных вод в границах месторождения, сравнительной оценки эксплуатационных возможностей отдельных участков месторождения и выбора наиболее благоприятной площади для водозабора.

3. Детальная разведка месторождения пресных подземных вод проводится на территории намечаемого размещения эксплуатационного участка (водозабора подземных вод) в целях оценки эксплуатационных запасов подземных вод такой территории и уточнения ее гидрогеологических параметров, достаточных для составления технического проекта на строительство водозаборов подземных вод.

4. Эксплуатационная разведка месторождения пресных подземных вод проводится в случае необходимости уточнения эксплуатационных запасов месторождения подземных вод и режима его эксплуатации для планирования рационального использования подземных вод и проводится одновременно с эксплуатацией водозаборов подземных вод.

5. Оценка эксплуатационных запасов подземных вод проводится в соответствии с требованиями нормативных правовых актов, утверждаемых государственным органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр и (или) водных ресурсов.

6. Обоснование границ зоны санитарной охраны и ее охранных поясов водозабора питьевого водоснабжения осуществляется в соответствии с требованиями санитарного и водного законодательства государства и в порядке, установленном настоящим Кодексом и иными нормативными правовыми актами государства.

Статья 157. Требования к разведке месторождений лечебных (минеральных) вод

1. Разведка месторождений лечебных (минеральных) вод планируется по результатам регионального геологического изучения недр и поиска таких

месторождений и проводится в целях оценки эксплуатационных запасов лечебных (минеральных) вод и обоснования границ округа горно-санитарной охраны соответствующего месторождения и его охранных зон.

2. Предварительная разведка месторождений лечебных (минеральных) вод проводится в целях составления всесторонней характеристики соответствующего месторождения, достаточной для предварительной оценки эксплуатационных запасов лечебных (минеральных) вод, обоснования затрат и разработки планового задания на выполнение детальной разведки месторождения.

3. Детальная разведка месторождений лечебных (минеральных) вод проводится в целях определения эксплуатационных запасов минеральных вод, разработки режима эксплуатации месторождения минеральных вод и обоснования границ округа горно-санитарной охраны месторождения и его охранных зон.

По результатам детальной разведки таких месторождений определяется возможность организации курортно-санаторного строительства и лечебного дела, а также требования к системе наблюдений за состоянием месторождения минеральных вод и режиму охраны его ресурсов.

4. Эксплуатационная разведка месторождения лечебных (минеральных) вод проводится в случае необходимости уточнения эксплуатационных запасов месторождения таких вод и режима его эксплуатации для планирования рационального использования указанных вод и проводится одновременно с эксплуатацией водозаборов этих вод.

5. Оценка эксплуатационных запасов месторождений лечебных (минеральных) вод и режимов их эксплуатации проводится в соответствии с требованиями нормативных правовых актов, утверждаемых государственным органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять управление и регулирование в области использования и охраны недр, с учетом требований, определяющих свойства минеральных вод.

6. Обоснование границ округа горно-санитарной охраны и охранных зон месторождения лечебных (минеральных) вод осуществляется в соответствии с требованиями санитарного и водного законодательства государства и в порядке, установленном настоящим Кодексом и иными нормативными правовыми актами государства.

Статья 158. Требования к разведке месторождений промышленных вод

1. Разведка месторождений промышленных вод планируется по результатам геологического изучения недр и поиска таких месторождений или поиска месторождений нефти и газа в целях получения параметров для оценки эксплуатационных запасов промышленных вод и запасов полезных ископаемых, содержащихся в границах месторождения, установления возможности промышленного использования полезных ископаемых такого месторождения и режима его эксплуатации.

2. Гидрогеологические исследования при разведке таких месторождений в случае самостоятельной эксплуатации промышленных вод, а также в случае проведения разведочных работ на нефть и газ, осуществляются в соответствии с проектом разведки соответствующего месторождения указанных вод или проектом разведки месторождения нефти (газа), которые утверждаются в порядке, установленном государственным органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр и (или) водных ресурсов, в соответствии с требованиями настоящего Кодекса, других законов и иных нормативных правовых актов государства.

3. Оценка эксплуатационных запасов месторождений промышленных вод и режимов их эксплуатации проводится в соответствии с требованиями нормативных правовых актов, утверждаемых государственным органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять управление и регулирование в области использования и охраны недр и (или) водных ресурсов, с учетом требований, определяющих требования к химическому составу промышленных вод.

Статья 159. Требования к разведке месторождений геотермальных вод

1. Разведка месторождений геотермальных вод планируется по результатам геологического изучения недр и поиска таких месторождений в целях оценки их эксплуатационных запасов, установления возможности хозяйственного и иного использования вод и (или) энергии вод такого месторождения и рационального режима его эксплуатации.

2. Предварительная разведка месторождений геотермальных вод проводится в целях всестороннего гидрогеологического изучения месторождения таких вод и оценки эксплуатационных запасов геотермальных вод, достаточных для предварительной оценки эксплуатационных запасов термальных вод, обоснования затрат и разработки планового задания на выполнение детальной разведки месторождения.

3. Детальная разведка месторождения геотермальных вод осуществляется в целях уточнения данных предварительной разведки месторождения и разработки рационального режима эксплуатации месторождения геотермальных вод.

4. Оценка эксплуатационных запасов месторождений геотермальных вод и режимов их эксплуатации проводится в соответствии с требованиями нормативных правовых актов, утверждаемых государственным органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять управление и регулирование в области использования и охраны недр и (или) водных ресурсов, с учетом требований, определяющих свойства геотермальных вод.

Статья 160. Требования, предъявляемые к гидрогеологическим исследованиям при оценке и разведке месторождений твердых полезных ископаемых

1. Гидрогеологические исследования при оценке и разведке месторождений твердых полезных ископаемых планируются по результатам

геологического изучения недр и поиска таких месторождений в целях определения степени обводнения соответствующего месторождения, условий его разработки и сброса сточных (шахтных, карьерных) вод и проводятся одновременно с геолого-разведочными работами.

2. Гидрогеологические исследования месторождений твердых полезных ископаемых на стадии предварительной разведки проводятся в целях определения степени обводнения соответствующего месторождения, предварительного районирования его по гидрогеологическим параметрам и обоснования условий сброса сточных вод.

3. Гидрогеологические исследования месторождений твердых полезных ископаемых в стадии детальной разведки месторождения проводятся на участках его первоочередной отработки в целях определения условий проходки шахтных стволов и обводнения отдельных шахтных полей месторождения, а также уточнения притока подземных вод в подготовительные и эксплуатационные горные выработки, установления соотношения емкостных запасов подземных вод и их динамических ресурсов.

Статья 161. Требования к гидрогеологическим исследованиям при разведочном бурении и бурении опорных скважин на нефть и газ

1. Гидрогеологические исследования при разведочном бурении и бурении опорных скважин на нефть и газ выполняются в целях определения условий и степени обводнения месторождения, а также установления требований к конструкции эксплуатационных и законтурных (наблюдательных) скважин и условий рациональной эксплуатации нефтяных и газовых месторождений и проводятся одновременно с геолого-разведочными работами, включая период разведки нефтяных и газовых месторождений.

2. Бурение, крепление и опробование таких разведочных скважин и опорных скважин на нефть и газ осуществляются в соответствии с проектом разведки соответствующего месторождения нефти (газа), который утверждается в порядке, установленном государственным органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр, в соответствии с требованиями настоящего Кодекса, других законов и иных нормативных правовых актов государства.

Статья 162. Требования к гидрогеологическим исследованиям при выборе участка недр для сброса сточных вод и определении условий их сброса

1. Выбор участка недр для сброса сточных вод и определение условий их сброса осуществляются по результатам предыдущих разведочных работ на нефтяных и (или) газовых месторождениях либо по результатам специальных гидрогеологических исследований геолого-гидрогеологических условий намечаемого участка сброса сточных вод в недра.

2. Специальные гидрогеологические исследования геолого-гидрогеологических условий намечаемого участка сброса сточных вод в

недра проводятся в целях выбора пластов - коллекторов, обоснования конструкции эксплуатационных скважин и фильтров, режима нагнетания при будущей эксплуатации таких скважин, разработки системы наблюдений за режимом нагнетания и его влиянием на состояние пласта и смежных водных объектов.

3. Специальные гидрогеологические исследования геолого-гидрогеологических условий намечаемого участка сброса сточных вод в недра на первой стадии планируются по результатам изучения геологических и гидрогеологических материалов глубокого бурения и итогам геофизических работ в границах участка будущих исследований и проводятся в целях определения перспективных пластов для сброса сточных вод в недра, проницаемости пород, слагающих кровлю и подошву испытываемого пласта, а также обоснования конструкции фильтров эксплуатационных скважин.

4. Детальные исследования участка недр для сброса сточных вод проводятся в целях выбора пласта-коллектора, оптимальной конструкции фильтров эксплуатационных скважин, определения режима нагнетания при будущей эксплуатации эксплуатационных скважин, разработки системы наблюдений за режимом нагнетаний и влиянием нагнетаемых сточных вод на состояние пласта и смежных водных объектов по данным буровых, опытно-фильтрационных, разведочных геофизических, лабораторных и опытных работ при закачке сточных вод.

Сточные воды, закачиваемые в недра при проведении указанных опытных работ, должны быть очищены от механических примесей и не должны содержать патогенных бактерий и вирусов.

5. Требования к геолого-гидрогеологическим условиям участков недр, которые могут быть использованы для сброса (закачки) сточных вод, а также методы специальных гидрогеологических исследований геолого-гидрогеологических условий при выборе участка недр для сброса сточных вод и порядок определения условий их сброса в недра устанавливаются государственным органом исполнительной власти, уполномоченным осуществлять государственное управление и регулирование в области использования и охраны недр, в соответствии с законодательством об охране окружающей природной среды, водным и санитарным и иным законодательством государства.

Укладач

КІРІН Роман Станіславович

ГЕОЛОГІЧНЕ ПРАВО УКРАЇНИ
СИСТЕМАТИЗОВАНИЙ ЗБІРНИК
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Неофіційне видання

*Тексти нормативно-правових актів подані
за станом на 4 жовтня 2012 р.*

Підписано до друку 21.09.2012. Формат 30x42/4.
Папір офсет. Ризографія. Ум. друк. арк. 56,8.
Обл.-вид. арк. 56,8. Тираж 300 пр. Зам. №

Підготовлено до друку та видруковано
у Державному ВНЗ "Національний гірничий університет"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842 від 11.06.2004

49027, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.